

TÜRKİYE TÜRKÇESİ AĞIZLARINDA
ZARFLAR VE ZARF YAPIMI

Önder SEZER

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN

Afyonkarahisar

Mayıs 2006

TÜRKİYE TÜRKÇESİ AĞIZLARINDA ZARFLAR VE ZARF YAPIMI

Önder SEZER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Danışman: Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN

Afyonkarahisar
Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Mayıs-2006

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

TÜRKİYE TÜRKÇESİ AĞIZLARINDA ZARFLAR VE ZARF YAPIMI

Önder SEZER

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Mayıs 2006

Danışman: Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN

Bu çalışmada ağızlarda kullanılan zarflar ve bu zarfların nasıl yapıldığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu çalışma sürecinde daha önce yapılmış olan 52 ilin ağız çalışmaları fişlenmiştir. İncelenen eserlerin birçoğunda müstakil zarfların ele alındığı bölümler vardır. Ancak bu çalışmada adı geçen eserlerin zarflar bölümünden faydalanılmakla beraber asıl olarak metin bölümleri kullanılmıştır. Fişleme sonucunda Standart Türkiye Türkçesinde bulunan veya kullanılmayan yapılar Türkiye Türkçesi Ağızlarındaki fonetik varyantlarıyla birlikte verilmiştir. Yapılan çalışma sonucunda ağızlarda, kullanılan zarflar ve bu zarfların hangi yollarla yapıldığı belirlenmeye çalışılmıştır. Bunun sonucunda zarf yapma yolları: Fiillere gelen zarf-fiil ekleri: gerçek zarf-fiil ekleri, birleşik zarf-fiil ekleri; isimlere gelen eklerle yapılanlar ve kelimelerle yapılan zarflar olarak tespit edilip, bunlar fonetik şekilleriyle ortaya konmaya çalışılmıştır.

ABSTRACT

MASTER THESIS SUMMARY

THE ADVERBS AND ADVERBS CONSTRUCTION IN TURKEY TURKISH

ACCENT

Önder SEZER

The Department of The Turkish Language and Literature

Afyon Kocatepe University The Institute of Social Sciences

May 2006

Adviser: Prof.Dr. Gürer GÜLSEVİN

In this study adverbs and the construction of adverbs in Turkiye Turkish Accents have been examined. During the study 52 researches on accents have been highlighted. In most of the researches examined there are adverbs parts. However, although these parts have been of great use, the texts have been mainly used. At the end of the highlighting process, constructions which exist in Standard Turkiye Turkish and/ or not used have been given together with their phonetic variations. Adverbs used in the accents and the ways in which they are constructed have been determined. As a result, ways of constructing adverbs have been established as gerunds added at the end of the verbs: genuine gerundium suffixes, quasi-gerundium suffixes; those constructed with suffixes added at the end of the nouns, and those constructed using words and their usage together with their phonetic forms have been given.

TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI

İmza

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN .....

Jüri Üyeleri : Prof. Dr. İrfan AYPAY .....

Yrd. Doç. Dr. Cemil GÜLSEREN .....

.....

.....

Önder SEZER'in TÜRKİYE TÜRKÇESİ AĞILARINDA ZARFLAR VE ZARF YAPIMI başlıklı tezi ....../..... tarihinde, yukarıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, ...Anabilim dalında, Yüksek Lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Ağzlar, Standart Türkçenin bozulmuş/yanlış kullanımları olan şekilleri değıldirler. Bunun yanında Standart Türkçede bulunmayan/ kullanılmayan, fakat Türkçenin tarihî devirlerinden beri kullanıla gelen dil(yapılar, kelimeler) ve kültür değerlerini zengin bir şekilde bünyesinde barındıran bir tür açık müzedir.

Kaşgarlı Mahmut'u ilk ağız araştırmacısı olarak kabul edebiliriz. Bugün elimize ulaşan eserinde Oğuzların, Karlukların söyleme şekillerini de yer vermiştir.

“Anadolu ve Rumeli ağızları üzerindeki sınıflandırma denemeleri geriye doğru XIX. yüzyılın sonlarına ve I. Kunos'a kadar uzanır.”¹

Ağzların bu zengin malzemeleri, birtakım sebeplerle-okuryazarlığın artması, köyden şehir merkezlerine yapılan göçler yoluyla- günden güne kaybolmaktadır. Bu gereklilik ve aciliyet üzerine 1940'lı yıllarla birlikte Ahmet Caferoğlu², Zeynep Korkmaz³, Ahmet Bican Ercilasun⁴ Tuncer Gülensoy⁵, Selahattin Olcay⁶, Sadettin

¹ Zeynep KORKMAZ, “Anadolu ve Rumeli Ağzlarının Tarihi Devirlerle Bağlantısı Üzerine” Ağz Araştırmaları Bilgi Şöleni, TDK:697, Ankara 1999, s.62-68

² "Akhisar ve Cihanbeyli Ağzları", TDAY Belleten 1967, s. 1-38; Anadolu Ağzlarından Toplamalar, TDK. Yay.: 82, Ankara 1994; Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme I, TDK. Yay.: , Ankara 1994; Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme II, TDK. Yay.: 587, Ankara 1994; "Aydın İli Ağzlarından Örnekler", TDAY Belleten 1965, Ankara 1966, s.1-28; Doğu İllerimiz Ağzlarından Toplamalar, TDK. Yay.:62, Ankara 1995; Güney Doğu İllerimiz Ağzlarından Toplamalar, TDK. Yay.: Ankara 1995; "Konya İlinin Ermenek Ağzı", TDAY Belleten 1972, s.1-16; Kuzeydoğu İllerimiz Ağzlarından Toplamalar (Ordu, Giresun, Trabzon, Rize ve Yöresi Ağzları), TDK. Yay.: 116, Ankara 1994; "Muğla Ağzı", TDAY Belleten 1962, Ankara 1963, s. 107-130; Orta Anadolu Ağzlarından Derlemeler, TDK. Yay.: 585, Ankara 1995; Sivas ve Tokat İlleri Ağzlarından Toplamalar, TDK. Yay.: 91, Ankara 1994; "Türkçemizdeki -ğıl ve -gil Emir Eki", TDAY Belleten 1971, TDK Yay: 338, Ankara, 1989, s. 1-10.

³ Bartın ve Yöresi Ağzları, TDK Yay.:584, Ankara 1994; Gramer Terimleri Sözlüğü, TDK. Yay.: 575, Ankara 1992, s. 69; Güney-Batı Anadolu Ağzları, Ses Bilgisi (Fonetik), Ankara 1956; Nevşehir ve Yöresi Ağzları, I. C. Ses Bilgisi, Ankara 1977

⁴ Kars İli Ağzları (Ses Bilgisi), Gazi Üniversitesi Yay. Ankara 1983; Arpaçay Köylerinden Derlemeler, TDK. Yay.: 419, Ankara 1998(Selahattin Olcay ve Ensar Aslan)

⁵ Kütahya ve Yöresi Ağzları (İnceleme, Metinler, Sözlük), TDK. Yay.: 536, Ankara 1988; Tunceli Yöresi Ağzlarından Derlemeler, İstanbul 1992; Elazığ Yöresi Ağzlarından Derlemeler 1, TDK. Yay.: 572, Ankara 1994(A. Buran ile birlikte); Anadolu ve Rumeli Ağzları Bibliyografyası, Akçağ Yay., Ankara 2003

⁶ Arpaçay Köylerinden Derlemeler, TDK. Yay.: 419, Ankara 1998(A. Ercilasun, E. Aslan ile birlikte); Doğu Trakya Yerli Ağzı (İnceleme-Derleme-Dizin), TDK. Yay.: 580, Ankara 1995

Özçelik⁷, Ahmet Buran⁸, Necati Demir⁹, Erdoğan Boz¹⁰ gibi gramercilerimiz birden fazla eser vererek ağız araştırmalarına önemli katkılar sağlamışlardır.

Bu çalışmaların yanında, yapılmış olan ağız çalışmalarının karşılaştırıldığı çalışmalarda son yıllarda yapılmıştır. Leyla KARAHAN'ın *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması* (TDK. Yay.:630, Ankara, 1996), Ahmet BURAN'ın "*Anadolu Ağızlarında İsim Çekim (Hâl) Ekleri* (TDK. Yay.: 660, Ankara, 1996) ve Ahad ÜSTÜNER'in *Anadolu Ağızlarında Sıfat-fiil Ekleri* (TDK. Yay.: 753, Ankara, 2000) tespit edilen yöre ağızların karşılaştırıldığı çalışmaların önde gelenleridir.

Bu çalışmalar sadece ses bilgisi ve şekil bilgisi açılarından değil kültürel değerler -düğün, ölüm, evlenme adetleri, masallar, hikayeler, efsaneler, vb.) açısından da önemlidirler ve bu gözle de değerlendirilmelidirler.

Yöntem ve manevî desteğinden dolayı Özgür AY'a teşekkür ederim.

Bu çalışmada her türlü desteği veren hocam Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN'e teşekkürleri borç bilirim.

Afyonkarahisar

Önder Sezer

Mayıs-2006

⁷ Urfa Merkez Ağızı (İnceleme, Metinler, Sözlük), TDK. Yay.: 666, Ankara 1997; Diyarbakır İli Çüngüş ve Çermik Yöresi Ağızı (Dil İncelemesi, Metinler, Sözlük), TDK. Yay.: 789, Ankara 2001(E. Boz ile birlikte)

⁸ Anadolu Ağızlarında İsim Çekim (Hal) Ekleri, TDK. Yay.: 660, Ankara 1996; Keban, Baskil ve Ağın Yöresi Ağızları, TDK. Yay.: 669, Ankara 1997; Elazığ Yöresi Ağızlarından Derlemeler 1, TDK. Yay.: 572, Ankara 1994

⁹ Ordu İli ve Yöresi Ağızları (İnceleme, Metinler, Sözlük), TDK. Yay.: 788, Ankara 2001; Tokat İli ve Yöresi Ağızları, Niksar Belediyesi (İnceleme, Metinler, Sözlük), Tokat 2005; Sivas İli ve Yöresi Ağızları, Gazi Kitabevi, Ankara 2006

¹⁰ Afyon Merkez Ağızı (Dil Özellikleri, Metinler, Sözlük), Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayınları: 28, Afyon 2002.; Diyarbakır İli Çüngüş ve Çermik Yöresi Ağızı (Dil İncelemesi, Metinler, Sözlük), TDK. Yay.: 789, Ankara 2001.(S.Özçelik ile birlikte)

ÖZ GEÇMİŞ

Önder SEZER

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yüksek Lisans

Eğitim

Lisans: 2002, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türkçe Öğretmenliği Bölümü

Lise: 1998, Turgutlu Anadolu Lisesi, Türkçe-Sosyal Bölümü

İş/İstihdam

2002, AKÜ, Uşak Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yeni Türk Dili Anabilim Dalı, Araştırma Görevlisi

Kişisel Bilgiler

Doğum Yeri ve Yılı : Salihli, 11 Haziran 1979

Cinsiyeti : Erkek

Yabancı Dil : İngilizce

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
ÖZGEÇMİŞ.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
TARANAN METİNLER VE KISALTMALARI.....	li
DİĞER KISATMALAR.....	lvi
METİMLERDE KULLANILAN ÇEVİRİ YAZI (TRANSKRİPSİYON) İŞARETLERİ.....	lvii
GİRİŞ.....	1
I.PROBLEM.....	1
II.AMAÇ.....	1
III.ÖNEM.....	1
V.YÖNTEM.....	2

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ZARFLAR KONUSUNA GRAMERLERİMİZİN YAKLAŞIMI.....	4
1.1. GRAMERLERİMİZDE ZARF KAVRAMI.....	4
1.2.ZARFLARIN ÖZELLİKLERİ.....	6

İKİNCİ BÖLÜM

I. EKLERLE YAPILAN ZARFLAR.....	8
1. FİİL KÖK VE TABANLARINDA.....	8
1.1. ZARF-FİİL EKLERİ.....	8
1.1.1. ASIL ZARF-FİİL EKLERİ.....	8
1.1.1.1. -(y)A Zarf-Fiil Eki	10
1.1.1.1.1. -(y)A Eki.....	10
1.1.1.1.1.1. -(y)a.....	10
1.1.1.1.1.2. -e.....	10
1.1.1.1.1.3. -(y)e.....	10
1.1.1.1.1.4. -é.....	13
1.1.1.1.2. Ekin Genişlemiş Şekli.....	14
1.1.1.1.2.1. -a gène.....	14
1.1.1.1.2.2. -a gine.....	14
1.1.1.2. -(y)I Zarf-Fiil Eki.....	14
1.1.1.2.1. -ı.....	14
1.1.1.2.2. -(y)i.....	14
1.1.1.2.3. -u.....	15
1.1.1.2.4. -(y)u.....	15
1.1.1.3. -(y)A -(y)A Zarf-Fiil Eki.....	16
1.1.1.3.1. -Ø -Ø.....	17
1.1.1.3.2.-Ø -a.....	17

1.1.1.3.3. -a -a.....	17
1.1.1.3.4. -(y)a -(y)a.....	19
1.1.1.3.5. -ā -ā.....	20
1.1.1.3.6. -(y)ā -(y)ā.....	20
1.1.1.3.7. -a -a -a.....	20
1.1.1.3.8. -ā -ā -ā.....	20
1.1.1.3.9. -a -a -a -a.....	20
1.1.1.3.10. -a -e.....	20
1.1.1.3.11. -∅ -e.....	20
1.1.1.3.12. -e -a.....	21
1.1.1.3.13. -e -e.....	21
1.1.1.3.14. -(y)e -(y)e.....	23
1.1.1.3.15. -ē-ē.....	23
1.1.1.3.16. -ě-ě.....	23
1.1.1.3.17. -é-é.....	23
1.1.1.3.18. -e -e -e.....	24
1.1.1.3.19. -é -é.....	24
1.1.1.3.20. -ı -ı.....	24
1.1.1.3.21. -(y)ı -(y)ı.....	24
1.1.1.3.22. -i -i.....	25
1.1.1.3.23. -(y)i -(y)i.....	25
1.1.1.3.24. -(y)u -(y)u.....	25
1.1.1.3.25. -ü -ü.....	25
1.1.1.4. -(y)ArAk Zarf-Fiil Eki.....	25
1.1.1.4.1. -(y)ArAk.....	26
1.1.1.4.1.1. -arag.....	26
1.1.1.4.1.2. -arağ.....	26
1.1.1.4.1.3. -arak.....	27
1.1.1.4.1.4. -(y)arak.....	27
1.1.1.4.1.5. -araK.....	27
1.1.1.4.1.6. -arak.....	28
1.1.1.4.1.7. -(y)arak.....	28
1.1.1.4.1.8. -araK.....	29
1.1.1.4.1.9. -arax.....	29
1.1.1.4.1.10. -(y)arax.....	31
1.1.1.4.1.11. -árax.....	31
1.1.1.4.1.12. -ārağ.....	31
1.1.1.4.1.13. -ereg.....	31
1.1.1.4.1.14. -ereg ^h	31
1.1.1.4.1.15. -erek.....	32
1.1.1.4.1.16. -(y)erek.....	32
1.1.1.4.1.17. -ereK.....	33
1.1.1.4.1.18. -(y)ereK.....	33
1.1.1.4.1.19. -ereğ.....	33
1.1.1.4.1.20. -ereĥ.....	33
1.1.1.4.1.21. -(y)ereĥ.....	33
1.1.1.4.1.22. -erex.....	33

1.1.1.4.1.23. -e ^r ek.....	33
1.1.1.4.1.24. -erék.....	33
1.1.1.4.1.25. -érek.....	34
1.1.1.4.1.26. -érék.....	34
1.1.1.4.1.27. -(y)érék.....	34
1.1.1.4.1.28. -arek.....	34
1.1.1.4.1.29. -areK.....	34
1.1.1.4.1.30. -arák.....	34
1.1.1.4.1.31. -arék.....	34
1.1.1.4.1.32. -(y)arék.....	34
1.1.1.4.1.33. -arak.....	35
1.1.1.4.1.34. -(y)arák.....	35
1.1.1.4.1.35. -erax.....	35
1.1.1.4.1.36. -(y)erek.....	35
1.1.1.4.1.37. -(y)erah.....	35
1.1.1.4.2. -(y)AlAK.....	35
1.1.1.4.2.1. -alak.....	35
1.1.1.4.2.2. -(y)alak.....	35
1.1.1.4.2.3. -(y)alaK.....	35
1.1.1.4.2.4. -alax.....	35
1.1.1.4.2.5. -alak.....	36
1.1.1.4.2.6. -(y)alak.....	36
1.1.1.4.2.7. -eleg.....	36
1.1.1.4.2.8. -elek.....	36
1.1.1.4.2.9. -(y)elek.....	36
1.1.1.4.2.10. -(y)eleK.....	37
1.1.1.4.2.11. -elek.....	37
1.1.1.4.2.12. -(y)elek.....	37
1.1.1.4.2.13. -(y)élék.....	37
1.1.1.4.2.14. -leg.....	37
1.1.1.4.3. Ekin Genişlemiş Şekilleri.....	37
1.1.1.4.3.1. -(y)ArAk+DAn.....	37
1.1.1.4.3.1.1. -aragdan.....	37
1.1.1.4.3.1.2. -arağdan.....	38
1.1.1.4.3.1.3. -arahdan.....	38
1.1.1.4.3.1.4. -arakdan.....	38
1.1.1.4.3.1.5. -(y)arakdan.....	38
1.1.1.4.3.1.6. -araKdan.....	38
1.1.1.4.3.1.7. -arakTan.....	38
1.1.1.4.3.1.8. -arağdan.....	39
1.1.1.4.3.1.9. -araktan.....	39
1.1.1.4.3.1.10. -arağTan.....	39
1.1.1.4.3.1.11. -araxdan.....	39
1.1.1.4.3.1.12. -(y)araxdan.....	40
1.1.1.4.3.1.13. -araxtan.....	40
1.1.1.4.3.1.14. -erekden.....	40
1.1.1.4.3.1.15. -(y)erekden.....	41

1.1.1.4.3.1.16. -ereKden.....	41
1.1.1.4.3.1.17. -(y)ereKden.....	41
1.1.1.4.3.1.18. -erekTen.....	41
1.1.1.4.3.1.19. -(y)ereKden.....	41
1.1.1.4.3.1.20. -(y)ereyhden.....	41
1.1.1.4.3.1.21. -(y)erexden.....	41
1.1.1.4.3.1.22. -erékden.....	41
1.1.1.4.3.1.23. -érekdén.....	41
1.1.1.4.3.1.24. -(y)érekdén.....	41
1.1.1.4.3.1.25. -(y)erekte.....	42
1.1.1.4.3.1.26. -(y)erekten.....	42
1.1.1.4.3.1.27. -araxden.....	42
1.1.1.4.3.1.28. -arekden.....	42
1.1.1.4.3.1.29. -eraxdan.....	42
1.1.1.4.3.2. -(y)AlAk+DAn.....	42
1.1.1.4.3.2.1. -alagdan.....	42
1.1.1.4.3.2.2. -(y)alakdan.....	43
1.1.1.4.3.2.3. -alaKdan.....	43
1.1.1.4.3.2.4. -alakdan.....	43
1.1.1.4.3.2.5. -(y)alakdan.....	43
1.1.1.4.3.2.6. -alaktan.....	43
1.1.1.4.3.2.7. -(y)elekden.....	43
1.1.1.4.3.2.8. -(y)eleKden.....	44
1.1.1.4.3.2.9. -(y)elekdē.....	44
1.1.1.4.3.2.10. -(y)elekten.....	44
1.1.1.4.3.2.11. -(y)élékdén.....	44
1.1.1.4.3.3. -(y)ARAk+dene.....	44
1.1.1.4.3.3.1. -(y)erekdene.....	44
1.1.1.4.3.3.2. -(y)elekdene.....	44
1.1.1.5. -(y)Ip Zarf-Fiil Eki.....	44
1.1.1.5.1. -(y)Ip Eki.....	45
1.1.1.5.1.1. -(ā)p.....	46
1.1.1.5.1.2. -(ā)P.....	46
1.1.1.5.1.3. -âp.....	46
1.1.1.5.1.4. -ep.....	46
1.1.1.5.1.5. -(y)ep.....	46
1.1.1.5.1.6. -(ē)p.....	46
1.1.1.5.1.7. -é'p.....	46
1.1.1.5.1.8. -if.....	46
1.1.1.5.1.9. -ib.....	46
1.1.1.5.1.10. -(y)ib.....	47
1.1.1.5.1.11. -ip.....	47
1.1.1.5.1.12. -(y)ıp.....	53
1.1.1.5.1.13. -(ı)P.....	53
1.1.1.5.1.14. -(y)ıP.....	55
1.1.1.5.1.15. -ıv.....	55
1.1.1.5.1.16. -ıp.....	55

1.1.1.5.1.17. -ib.....	55
1.1.1.5.1.18. -(y)ib.....	56
1.1.1.5.1.19. -if.....	56
1.1.1.5.1.20. -(y)if.....	56
1.1.1.5.1.21. -ip.....	56
1.1.1.5.1.22. -(y)ip.....	61
1.1.1.5.1.23. -iP.....	62
1.1.1.5.1.24. -(y)iP.....	63
1.1.1.5.1.25. -îp.....	64
1.1.1.5.1.26. -îP.....	64
1.1.1.5.1.27. -ip.....	64
1.1.1.5.1.28. -op.....	64
1.1.1.5.1.29. -ub.....	64
1.1.1.5.1.30. -uf.....	64
1.1.1.5.1.31. -up.....	64
1.1.1.5.1.32. -(y)up.....	67
1.1.1.5.1.33. -uP.....	67
1.1.1.5.1.34. -(y)uP.....	67
1.1.1.5.1.35. -úp.....	68
1.1.1.5.1.36. -üb.....	68
1.1.1.5.1.37. -üf.....	68
1.1.1.5.1.38. -üp.....	68
1.1.1.5.1.39. -(y)üp.....	69
1.1.1.5.1.40. -üP.....	70
1.1.1.5.1.41. -üyp.....	70
1.1.1.5.1.42. -yp.....	70
1.1.1.5.2. Ekin Genişlemiş Şekli.....	70
1.1.1.5.2.1. -UbAn Zarf-fiil Eki.....	70
1.1.1.5.2.1.1. -iben.....	72
1.1.1.5.2.1.2. -uban.....	72
1.1.1.5.3. Ekin Daralmış Şekli.....	72
1.1.1.5.3.1. -i.....	72
1.1.1.5.3.2. -u.....	72
1.1.1.6. -(y)In Zarf-Fiil Eki.....	72
1.1.1.6.1. -(y)In Eki.....	72
1.1.1.6.1.1. -(y)en.....	72
1.1.1.6.1.2. -(y)in.....	72
1.1.1.6.1.3. -(y)iñ.....	73
1.1.1.6.1.3. -(y)uñ.....	73
1.1.1.6.2. Ekin Genişlemiş Şekilleri.....	74
1.1.1.6.2.1. -ene.....	74
1.1.1.6.2.2. -ine.....	74
1.1.1.6.3. Ekin Daralmış Şekilleri.....	74
1.1.1.6.3.1. -n.....	74
1.1.1.7. -(y)IşIn Zarf-Fiil Eki.....	74
1.1.1.7.1. -ısın.....	74

1.1.1.7.2. -ışın.....	74
1.1.1.7.3. -(y)ışın.....	74
1.1.1.7.4. -ışın.....	75
1.1.1.7.5. -ışın.....	75
1.1.1.7.6. -(y)ışın.....	75
1.1.1.7.7. -(y)ışın.....	75
1.1.1.7.8. -ışın.....	76
1.1.1.7.9. -(y)ışın.....	76
1.1.1.7.10. -uşun.....	76
1.1.1.7.11. -üşin.....	76
1.1.1.7.12. -üşün.....	76
1.1.1.7.13. -üşün.....	77
1.1.1.7.14. -yşın.....	77
1.1.1.7.15. -işi.....	77
1.1.1.8. -(y)AlI Zarf-Fiil Eki.....	77
1.1.1.8.1. -alı.....	77
1.1.1.8.2. -alı.....	78
1.1.1.8.3. -alı.....	78
1.1.1.8.4. -eli.....	78
1.1.1.8.5. -(y)eli.....	80
1.1.1.9. -mAdAn Zarf-Fiil Eki.....	80
1.1.1.9.1. -mada.....	81
1.1.1.9.2. -madā.....	81
1.1.1.9.3. -mádá.....	81
1.1.1.9.4. -madan.....	81
1.1.1.9.5. -madān.....	85
1.1.1.9.6. -mādan.....	85
1.1.1.9.7. -mādan.....	85
1.1.1.9.8. -madın.....	85
1.1.1.9.9. -medan.....	85
1.1.1.9.10. -meden.....	85
1.1.1.9.11. -medēn.....	88
1.1.1.9.12. -médén.....	88
1.1.1.9.13. -mudan.....	88
1.1.1.9.14. -menen.....	88
1.1.2. i- FİİLİ ÜZERİNE GELENLER.....	88
1.1.2.1. -ken Zarf-fiil Eki.....	88
1.1.2.1.1. -ken Zarf-fiil Eki.....	90
1.1.2.1.1.1. -KAn eki.....	90
1.1.2.1.1.1.1. -ka.....	90
1.1.2.1.1.2. -ke.....	90
1.1.2.1.1.3. -kē.....	91
1.1.2.1.1.4. -ké.....	91
1.1.2.1.1.5. -қа.....	91
1.1.2.1.1.6. -gan.....	91
1.1.2.1.1.7. -gen.....	92

1.1.2.1.1.8. -ğan.....	92
1.1.2.1.1.9. -han.....	92
1.1.2.1.1.10. -xan.....	92
1.1.2.1.1.11. -kan.....	92
1.1.2.1.1.12. -kān.....	93
1.1.2.1.1.13. -ke ⁿ	94
1.1.2.1.1.14. -ken.....	94
1.1.2.1.1.15. -(i)ken.....	100
1.1.2.1.1.16. -kēn.....	101
1.1.2.1.1.17. -kén.....	101
1.1.2.1.1.18. -Kan.....	102
1.1.2.1.1.19. -Ken.....	102
1.1.2.1.1.20. -ğan.....	102
1.1.2.1.1.21. -Kān.....	104
1.1.2.1.1.22. -ken.....	104
1.1.2.1.1.23. -kan.....	104
1.1.2.1.2. Ekin Genişlemiş Şekilleri.....	104
1.1.2.1.2.1. -ken+A.....	104
1.1.2.1.2.1.1. -gene.....	104
1.1.2.1.2.1.2. -xana.....	104
1.1.2.1.2.1.3. -kana.....	105
1.1.2.1.2.1.4. -kana.....	105
1.1.2.1.2.1.5. -káná.....	105
1.1.2.1.2.1.6. -kene.....	105
1.1.2.1.2.1.7. -kena.....	108
1.1.2.1.2.1.8. -kēne.....	109
1.1.2.1.2.1.9. -kéné.....	109
1.1.2.1.2.1.10. -kana.....	109
1.1.2.1.2.1.11. -kene.....	110
1.1.2.1.3. -ken+em.....	110
1.1.2.1.4. -kAn+an.....	110
1.1.2.1.4. -kanan.....	110
1.1.2.1.4. -kenen.....	110
1.1.2.1.5. -kenez.....	110
1.1.2.1.6. -kAn+AlIk.....	111
1.1.2.1.6.1. -kanalık.....	111
1.1.2.1.6.2. -қаналық.....	111
1.1.2.1.6.3. -kenelik.....	111
1.1.2.1.7. -kennEk.....	111
1.1.2.1.7.1. -kennek.....	111
1.1.2.1.7.2. -kennik.....	111
1.1.2.1.8. -kAsInA.....	111
1.1.2.1.8.1. -kasına.....	111
1.1.2.1.8.2. -kesine.....	111
1.1.2.1.8.3. -қасна.....	111
1.1.2.1.9. -kIn.....	112
1.1.2.1.9.1. -kin.....	112

1.1.2.1.9.2. -kın.....	112
1.1.2.1.9.3. -kın.....	112
1.1.2.1.10. -kIn+A.....	112
1.1.2.1.10.1. -kına.....	112
1.1.2.1.10.2. -kine.....	112
1.1.2.1.11.1. -xat.....	112
1.1.2.1.11.2. -kat.....	113
1.1.2.1.11.3. -ket.....	113
1.1.2.2. -ça.....	113
1.1.2.2.1. -ça.....	113
1.1.2.2.2. -çe.....	113
1.1.2.3. -çen.....	113
1.1.2.2. -sA Zarf-fiil Eki.....	114
1.1.2.2.1.Olumlu Kök ve Tabanlarda.....	114
1.1.2.2.1.1. -sA+I. Teklik İyelik.....	114
1.1.2.2.1.1.1. -sam.....	114
1.1.2.2.1.1.2. -sem.....	114
1.1.2.2.1.2. -sA+II. Teklik İyelik.....	115
1.1.2.2.1.2.1. -san.....	115
1.1.2.2.1.2.2. -saş.....	115
1.1.2.2.1.2.3. -sen.....	116
1.1.2.2.1.2.4. -seş.....	116
1.1.2.2.1.3. -sA+III. Teklik İyelik.....	117
1.1.2.2.1.3.1 -ise.....	117
1.1.2.2.1.3.2. -sa.....	117
1.1.2.2.1.3.3. -sā.....	122
1.1.2.2.1.3.4. -sá.....	122
1.1.2.2.1.3.5. -se.....	123
1.1.2.2.1.3.6. -sē.....	126
1.1.2.2.1.3.7. -sé.....	127
1.1.2.2.1.4. -sA+I. Çokluk.....	127
1.1.2.2.1.4.1. -sağ.....	127
1.1.2.2.1.4.2. -sax.....	127
1.1.2.2.1.4.3. -sak.....	127
1.1.2.2.1.4.4. -saK.....	127
1.1.2.2.1.4.5. -sağ.....	127
1.1.2.2.1.4.6. -saz.....	128
1.1.2.2.1.4.7. -sek.....	128
1.1.2.2.1.4.8. -seK.....	128
1.1.2.2.1.4.9. -sék.....	128
1.1.2.2.1.5. -sA+II. Çokluk İyelik.....	129
1.1.2.2.1.5.1. -seniz.....	129
1.1.2.2.1.5.2. -sez.....	129
1.1.2.2.2. Geniş Zamanın Olumsuzunda.....	129
1.1.2.2.2.1. -mA-sA+II. Teklik İyelik.....	129
1.1.2.2.2.1.1. -massan.....	129
1.1.2.2.2.1.1. -maSsan.....	129
1.1.2.2.2.1.3. -masan.....	129

1.1.2.2.2.1.4. -mazsan.....	129
1.1.2.2.2.1.5. -maZsan.....	129
1.1.2.2.2.1.6. -mezsen.....	129
1.1.2.2.2.1.7. -messen.....	130
1.1.2.2.2.2. -mA-sA+III. Teklik İyelik.....	130
1.1.2.2.2.2.1. -masa.....	130
1.1.2.2.2.2.2. -massa.....	130
1.1.2.2.2.2.3. -maSsa.....	131
1.1.2.2.2.2.4. -mazsa.....	131
1.1.2.2.2.2.5. -mese.....	131
1.1.2.2.2.2.6. -messe.....	131
1.1.2.2.2.2.7. -mezse.....	131
1.1.2.2.2.3. -mA-sA+III. Çokluk İyelik.....	132
1.1.2.2.2.3.1. -mezlerse.....	132
1.1.2. BİRLEŞİK ZARF-FİİL EKLERİ.....	132
1.1.2.1. EK+EK YAPISINDA OLANLAR.....	132
1.1.2.1.1. SIFAT-FİİL+HAL EKİ.....	132
1.1.2.1.1.1. -DİKÇA ZARF-FİİL EKİ.....	133
1.1.2.1.1.1.1. DİKÇA Eki.....	133
1.1.2.1.1.1.1.1. -dikca.....	133
1.1.2.1.1.1.1.2. -dıKca.....	133
1.1.2.1.1.1.1.3. -dıKca.....	133
1.1.2.1.1.1.1.4. -dikça.....	133
1.1.2.1.1.1.1.5. -dıKça.....	134
1.1.2.1.1.1.1.6. -dixca.....	134
1.1.2.1.1.1.1.8. -dixça.....	134
1.1.2.1.1.1.1.9. -digçe.....	134
1.1.2.1.1.1.1.10. -dikce.....	134
1.1.2.1.1.1.1.11. -diKce.....	134
1.1.2.1.1.1.1.12. -dikçe.....	135
1.1.2.1.1.1.1.13. -dikçé.....	135
1.1.2.1.1.1.1.14. -dikçé.....	135
1.1.2.1.1.1.1.15. -dihce.....	135
1.1.2.1.1.1.1.16. -diñce.....	135
1.1.2.1.1.1.1.17. -dikcē.....	135
1.1.2.1.1.1.1.18. -dukca.....	136
1.1.2.1.1.1.1.19. -dukça.....	136
1.1.2.1.1.1.1.20. -duKça.....	136
1.1.2.1.1.1.1.21. -dukÇa.....	136
1.1.2.1.1.1.1.22. -dukçe.....	136
1.1.2.1.1.1.1.23. -dukçe.....	136
1.1.2.1.1.1.1.24. -dukç'e.....	137
1.1.2.1.1.1.1.25. -dukça.....	137
1.1.2.1.1.1.1.26. -duxça.....	137

1.1.2.1.1.1.1.27. -duxÇa.....	137
1.1.2.1.1.1.1.28. -duxçe.....	137
1.1.2.1.1.1.1.29. -dúkçe.....	137
1.1.2.1.1.1.1.30. -dükce.....	137
1.1.2.1.1.1.1.31. -düKce.....	138
1.1.2.1.1.1.1.32. -düKcé.....	138
1.1.2.1.1.1.1.33. -dükçe.....	138
1.1.2.1.1.1.1.34. -düKçe.....	138
1.1.2.1.1.1.1.35. -dükçe.....	138
1.1.2.1.1.1.1.36. -dük'çe.....	138
1.1.2.1.1.1.1.37. -düKçe.....	138
1.1.2.1.1.1.1.38. -dükça.....	139
1.1.2.1.1.1.1.39. -tıkça.....	139
1.1.2.1.1.1.1.40. -tikçe.....	139
1.1.2.1.1.1.1.41. -tükçe.....	139
1.1.2.1.1.1.1.42. -Tükçe.....	139
1.1.2.1.1.1.1.2. Ekin Genişlemiş Şekilleri.....	139
1.1.2.1.1.1.2.1. -dukcék.....	139
1.1.2.1.1.1.2.2. -dihceyh.....	139
1.1.2.1.1.1.2.3. -dukçAn.....	139
1.1.2.1.1.1.2.3.1. -dukcan.....	139
1.1.2.1.1.1.2.3.2. -dúkçen.....	139
1.1.2.1.1.1.2.3.3. -dügcene.....	140
1.1.2.1.1.1.2.3.4. Dikçesine.....	140
1.1.2.1.1.1.2.4.1. -dikçesine.....	140
1.1.2.1.1.1.2.4.2. -tikçesine.....	140
1.1.2.1.1.1.2.5. -düşcez.....	140
1.1.2.1.1.1.3. -Diççe.....	140
1.1.2.1.1.1.3.1. -diçcé.....	140
1.1.2.1.1.1.3.2. -tiççe.....	140
1.1.2.1.1.1.4. -cükde (-dükçe).....	140
1.1.2.1.2. -mİş+çA ZARF-FİİL EKİ.....	141
1.1.2.1.2.1. -muşça.....	141
1.1.2.1.1.3. -(y)AsIyA ZARF-FİİL EKİ.....	141
1.1.2.1.1.3.1.1. -ası.....	141
1.1.2.1.1.3.1.2. -esi.....	141
1.1.2.1.1.3.2.1. -asıya.....	141
1.1.2.1.1.3.2.2. -esiye.....	142
1.1.2.1.1.3.2.3. -esiyé.....	142
1.1.2.1.1.3.2.4. -ésiyé.....	142
1.1.2.1.1.4. -(y)AndA ZARF-FİİL EKİ.....	143
1.1.2.1.1.4.1. -anda.....	143
1.1.2.1.1.4.2. -(y)anda.....	144
1.1.2.1.1.4.3. -ande.....	145

1.1.2.1.1.4.4. -enda.....	145
1.1.2.1.1.4.5. -ende.....	146
1.1.2.1.1.4.6. -(y)ende.....	146
1.1.2.1.1.4.7. -eñde.....	146
1.1.2.1.1.5. -mAzdAn Zarf-Fiil Eki	146
1.1.2.1.1.5.1. -mazdan.....	146
1.1.2.1.1.5.2. -mazden.....	147
1.1.2.1.1.5.3. -mezden.....	147
1.1.2.1.2. SIFAT-FİİL+iYELİK+HAL EKİ.....	147
1.1.2.1.2.1. -DİK+İyelik+DA ZARF-FİİL EKİ.....	147
1.1.2.1.2.1.1. -DİK+I. Teklik İyelik.....	147
1.1.2.1.2.1.1.1. -diğimde.....	147
1.1.2.1.2.1.1.2. -diimde.....	147
1.1.2.1.2.1.1.3. -dîmde.....	147
1.1.2.1.2.1.1.4. -tiyimdé.....	147
1.1.2.1.2.1.1.5. -tiğimde.....	147
1.1.2.1.2.1.1.6. -dūmda.....	148
1.1.2.1.2.1.1.7. -tūğūmde.....	148
1.1.2.1.2.1.2. -DİK+I. Teklik İyelik.....	148
1.1.2.1.2.1.2.1. -dığında.....	148
1.1.2.1.2.1.2.2. -dığında.....	148
1.1.2.1.2.1.2.3. -dığinde.....	148
1.1.2.1.2.1.2.4. -dıında.....	148
1.1.2.1.2.1.2.5. -dînda.....	148
1.1.2.1.2.1.2.6. -tığında.....	149
1.1.2.1.2.1.2.7. -dígінде.....	149
1.1.2.1.2.1.2.8. -diğінде.....	149
1.1.2.1.2.1.2.9. -diğінде.....	149
1.1.2.1.2.1.2.10. -diinde.....	149
1.1.2.1.2.1.2.11. -diindé.....	149
1.1.2.1.2.1.2.12. -dîinde.....	149
1.1.2.1.2.1.2.14. -dında.....	149
1.1.2.1.2.1.2.15. -dinde.....	150
1.1.2.1.2.1.2.16. -dindé.....	150
1.1.2.1.2.1.2.17. -dînde.....	150
1.1.2.1.2.1.2.18. -diyinde.....	150
1.1.2.1.2.1.2.19. -dîyinde.....	150
1.1.2.1.2.1.2.19. -duğunda.....	151
1.1.2.1.2.1.2.20. -dūnda.....	151
1.1.2.1.2.1.2.21. -dúğūnde.....	151
1.1.2.1.2.1.2.22. -dúğūnde.....	151
1.1.2.1.2.1.2.23. -dūğūnde.....	151
1.1.2.1.2.1.2.24. -dūnde.....	151
1.1.2.1.2.1.3. -DİK+I. Çokluk İyelik.....	151

1.1.2.1.2.1.3.1. -dīmızda.....	151
1.1.2.1.2.1.3.2. -dīımızda.....	151
1.1.2.1.2.1.3.3. -dīmizde.....	151
1.1.2.1.2.1.3.4. -dūmuzda.....	152
1.1.2.1.2.1.4. -DIK+II. Çokluk İyelik.....	152
1.1.2.1.2.1.4.1. -duuıuzda.....	152
1.1.2.1.2.1.5. -DIK+III. Çokluk İyelik.....	152
1.1.2.1.2.1.5.1. -diKlerinde.....	152
1.1.2.1.2.1.5.2. -Tıklānda.....	152
1.1.2.1.2.2. -DIK+İyelik+DAn ZARF-FİİL EKİ.....	152
1.1.2.1.2.2.1. -DIK+I. Teklik İyelik+DAn.....	152
1.1.2.1.2.2.1.1. -dīmdan.....	152
1.1.2.1.2.2.1.2. -duğumdan.....	153
1.1.2.1.2.2.2. -DIK+II. Teklik İyelik+DAn.....	153
1.1.2.1.2.2.2.1. -diğımdan.....	153
1.1.2.1.2.2.2.2. -diğımdán.....	153
1.1.2.1.2.2.2.3. -diğınnan.....	153
1.1.2.1.2.2.2.4. -diğıundan.....	153
1.1.2.1.2.2.2.5. -dıundan.....	154
1.1.2.1.2.2.2.6. -dından.....	154
1.1.2.1.2.2.2.7. -dīndan.....	154
1.1.2.1.2.2.2.8. -dīından.....	154
1.1.2.1.2.2.2.9. -dından.....	154
1.1.2.1.2.2.2.10. -diğından.....	154
1.1.2.1.2.2.2.11. -diinden.....	154
1.1.2.1.2.2.2.12. -dindén.....	154
1.1.2.1.2.2.2.13. -dīnden.....	154
1.1.2.1.2.2.2.14. -tiğinden.....	155
1.1.2.1.2.2.2.15. -duğundan.....	155
1.1.2.1.2.2.2.16. -duğınnan.....	155
1.1.2.1.2.2.2.17. -duğ ⁿ an.....	155
1.1.2.1.2.2.2.18. -dundan.....	155
1.1.2.1.2.2.2.19. -duundan.....	155
1.1.2.1.2.2.2.20. -dūndan.....	156
1.1.2.1.2.2.2.21. -dūundan.....	156
1.1.2.1.2.2.2.22. -duvundan.....	156
1.1.2.1.2.2.2.23. -duğıundan.....	156
1.1.2.1.2.2.2.24. -düğünden.....	156
1.1.2.1.2.2.2.25. -düğünden.....	156
1.1.2.1.2.2.2.26. -dūnden.....	157
1.1.2.1.2.2.3. -DIK+I. Çokluk İyelik+DAn.....	157
1.1.2.1.2.2.3.1. -dīmizden.....	157
1.1.2.1.2.2.3.2. -duumuzden.....	157

1.1.2.1.2.2.3.3. -dūmūzden.....	157
1.1.2.1.2.2.3.4. -dīnızdan.....	157
1.1.2.1.3. SIFAT-FİİL+iYELİK+VASITA EKİ.....	157
1.1.2.1.3.1. -DİkInAn/DİkIIAn Zarf-fiil Eki.....	157
1.1.2.1.3.1.1. -DİnAn.....	157
1.1.2.1.3.1.1.1. -dınan.....	157
1.1.2.1.3.1.1.2. -dınen.....	158
1.1.2.1.3.1.1.3. -dīnan.....	158
1.1.2.1.3.1.1.4. -dīnen.....	158
1.1.2.1.3.1.1.5. -dunan.....	158
1.1.2.1.3.1.1.6. -duna ⁿ	158
1.1.2.1.3.1.1.7. -dūnēn.....	158
1.1.2.1.3.1.2. -DİknAn.....	158
1.1.2.1.3.1.2.1. -diknen.....	158
1.1.2.1.3.1.2.2. -duknen.....	158
1.1.2.1.3.1.3. -Dİk+III Teklik İyelik.....	159
1.1.2.1.3.1.2.1. -diğınán.....	159
1.1.2.1.3.1.3.2. -diğinen.....	159
1.1.2.1.3.1.3.3. -duğunan.....	159
1.1.2.1.3.1.3.4. -duğuna ⁿ	159
1.1.2.1.3.1.3.5. -duğunnan.....	159
1.1.2.1.3.1.3.6. -duğuynan.....	159
1.1.2.1.3.1.3.7. -duğu ⁿ an.....	159
1.1.2.1.3.1.3.8. -düğünen.....	159
1.1.2.1.3.1.3.9. -düğünnen.....	159
1.1.2.1.3.1.3.10. -düyünen.....	159
1.1.2.1.3.1.3.11. -tığıynan.....	160
1.1.2.1.3.1.12. -dineyin.....	160
1.1.2.1.3.1.13. diynen.....	160
1.1.2.1.3.1.14. -di'lan.....	160
1.1.2.1.3.1.15. -dilén.....	160
1.1.2.1.3.1.16. -duğumlen.....	160
1.1.2.1.3.1.17. -duğunlan.....	160
1.1.2.1.3.1.18. -duxlarıynen.....	160
1.1.2.1.4. SIFAT-FİİL+iYELİK+layın.....	160
1.1.2.1.4.1. -DİklAyIn Zarf-fiil Eki.....	160
1.1.2.1.4.1.1. -DİklAyIn.....	161
1.1.2.1.4.1.1.1. -dıxliyin.....	161
1.1.2.1.4.1.1.2. -diğliyin.....	161
1.1.2.1.4.1.1.3. -dixliyin.....	161
1.1.2.1.4.1.1.4. -dikliyin.....	161
1.1.2.1.4.1.1.5. -diyhliyin.....	161
1.1.2.1.4.1.1.6. -duhlèyin.....	161
1.1.2.1.4.1.1.7. -duxleyin.....	161
1.1.2.1.4.1.1.8. -dukleyin.....	162

1.1.2.1.4.1.1.9. -duκlayın.....	162
1.1.2.1.4.1.1.10. -duκleyin.....	162
1.1.2.1.4.1.1.11. -duκluyun.....	162
1.1.2.1.4.1.1.12. -dúκleyin.....	162
1.1.2.1.4.1.1.13. -dúκlîn.....	162
1.1.2.1.4.1.1.14. -dúκlüğün.....	162
1.1.2.1.4.1.1.15. -dúκleyin.....	162
1.1.2.1.4.1.1.16. -dúκleyin.....	163
1.1.2.1.4.1.1.17. -dúκlü ^v ün.....	163
1.1.2.1.5. AYNI FİİLİN TEKRARI İLE.....	163
1.1.2.1.5.1. (V)r -mAz ZARF-FİİL EKİ.....	163
1.1.2.1.5.1.1. -a -maz.....	163
1.1.2.1.5.1.2. -ar -maz.....	164
1.1.2.1.5.1.3. -a ^r -maz.....	164
1.1.2.1.5.1.4. -ár -maz.....	164
1.1.2.1.5.1.5. -ar -maz (İ-İ).....	164
1.1.2.1.5.1.6. -ar máz (İ-İ).....	164
1.1.2.1.5.1.7. -ē -mez.....	165
1.1.2.1.5.1.8. -er -mez.....	165
1.1.2.1.5.1.9. -e ^r -mez.....	165
1.1.2.1.5.1.10. -èr -mez.....	165
1.1.2.1.5.1.11. -ı -maz.....	165
1.1.2.1.5.1.12. -ır -maz.....	166
1.1.2.1.5.1.13. -ĩ -maz.....	166
1.1.2.1.5.1.14. -î -maz (K-K).....	166
1.1.2.1.5.1.15. -ir -mez.....	166
1.1.2.1.5.1.16. -i -mez.....	166
1.1.2.1.5.1.17. -ir -mez.....	166
1.1.2.1.5.1.18. -u -maz.....	167
1.1.2.1.5.1.19. -ũ -maz.....	167
1.1.2.1.5.1.20. -ũ -mez.....	167
1.1.2.1.5.1.21. -ur -maz.....	167
1.1.2.1.5.1.22. -ũ ^r -maz.....	167
1.1.2.1.5.1.23. -ü -mez.....	167
1.1.2.1.5.1.24. -ür -maz (İ-K).....	167
1.1.2.1.5.1.25. -ür -maz (İ-İ).....	167
1.1.2.1.5.1.26. -ür -mez.....	168
1.1.2.1.5.2. -DI+kişi -(y)AlI.....	168
1.1.2.1.5.2.1. -dı -alı.....	168
1.1.2.1.5.2.2. -dum -alı.....	168
1.1.2.1.5.2.3. -dim eli.....	168
1.1.2.1.5.3. -dİ -mAdI Zarf-fiil Eki.....	168
1.1.2.1.5.3.1. -di -madi.....	168
1.1.2.1.5.3.2. -di -medi.....	168
1.1.2.1.5.3.3. -düm -medim.....	169

1.1.2.1.6. MASTAR+EK.....	169
1.1.2.1.6.1. -mAcA ZARF-FİİL EKİ.....	169
1.1.2.1.6.1.1. -maca.....	169
1.1.2.1.6.1.2. -mece.....	169
1.1.2.1.6.2. -mAkTAn ZARF-FİİL EKİ.....	170
1.1.2.1.6.2.1. -maxda.....	170
1.1.2.1.6.2.2. -maxdan.....	170
1.1.2.1.6.2.3. -maxtan.....	170
1.1.2.1.6.2.4. -mağtan.....	170
1.1.2.1.6.2.5. -mekten.....	170
1.1.2.1.6.2.6. -mèkTen.....	171
1.1.2.1.7. MASTAR+iYELİK+DA.....	171
1.1.2.1.7.1. -mAsIndA ZARF-FİİL EKİ.....	171
1.1.2.1.7.1.1. -mesinde.....	171
1.1.2.1.7.2. MASTAR+iYELİK+DA.....	171
1.1.2.1.7.2.1. -masından.....	171
1.1.2.1.7.2.2. -mesinden.....	171
1.1.2.1.7.2.3. -mésinnén.....	171
1.1.2.1.7.2. -(y)İşIndA ZARF-FİİL EKİ.....	171
1.1.2.1.7.2.1. -ışında.....	172
1.1.2.1.7.2.2. -ışındé.....	172
1.1.2.1.7.2.3. -ışında.....	172
1.1.2.1.7.2.4. -ışinde.....	172
1.1.2.1.7.2.5. -ışinde.....	172
1.1.2.1.7.2.6. -üşümde.....	172
1.1.2.1.7.2.7. -üşünde.....	172
1.1.2.2. EK+EK YAPISINDA OLANLAR.....	172
1.1.2.2.1. EK(LER)+ BERİ.....	172
1.1.2.2.1. -(y)Ali Beri.....	172
1.1.2.2.1.1. -alı beri.....	172
1.1.2.2.1.2. -alı beri.....	173
1.1.2.2.1.3. -alı beri.....	173
1.1.2.2.2. EK(LER)+ GİBİ.....	173
1.1.2.2.2.1. -(V)r gibi.....	173
1.1.2.2.2.1.1. -ar gibi.....	173
1.1.2.2.2.1.2. -ē gibi.....	173
1.1.2.2.2.1.3. -ér gibi.....	173
1.1.2.2.2.1.4. -ır gibi.....	173
1.1.2.2.2.1.5. -ir gibi.....	173
1.1.2.2.2.1.6. -u gibi.....	174
1.1.2.2.2.1.7. -ur gibi.....	174
1.1.2.2.2.1.8. -ur gibî.....	174
1.1.2.2.2.2. -DİK+İYELİK GİBİ ZARF-FİİL EKİ.....	174
1.1.2.2.2.2.1. -DİK+I. Teklik İyelik gibi.....	174

1.1.2.2.2.1.1. -dığım gibi.....	174
1.1.2.2.2.1.2. -dum gibi.....	174
1.1.2.2.2.1.3. -diğim kimi.....	174
1.1.2.2.2.1.4. -duğum gibi.....	174
1.1.2.2.2.1.5. -dum gibi.....	175
1.1.2.2.2.2. -DIk+II. Teklik İyelik gibi.....	175
1.1.2.2.2.2.1. -dın gibi.....	175
1.1.2.2.2.2.2. -duğın kibi.....	175
1.1.2.2.2.2.3. -dügün kimi.....	175
1.1.2.2.2.3. -DIk+III. Teklik İyelik gibi.....	175
1.1.2.2.2.3.1. -dığé gibi.....	175
1.1.2.2.2.3.2. -dığé kimin.....	175
1.1.2.2.2.3.3. -dıği gibi.....	175
1.1.2.2.2.3.4. -dıği gibi.....	175
1.1.2.2.2.3.5. -dıği kimin.....	175
1.1.2.2.2.3.6. -dıği gibi.....	176
1.1.2.2.2.3.7. -dıği kimin.....	176
1.1.2.2.2.3.8. -digi gibi.....	176
1.1.2.2.2.3.9. -digi kimin.....	176
1.1.2.2.2.3.10. -dığé kimin.....	176
1.1.2.2.2.3.11. -dıği kimi.....	176
1.1.2.2.2.3.12. -dıği kimin.....	176
1.1.2.2.2.3.13. -dıği kimin.....	176
1.1.2.2.2.3.14. -dij gibi.....	177
1.1.2.2.2.3.15. -dii gibi.....	177
1.1.2.2.2.3.16. -diyi kimi.....	177
1.1.2.2.2.3.17. -dî gibi.....	177
1.1.2.2.2.3.18. -dîim gibi.....	177
1.1.2.2.2.3.19. -dği kibi.....	177
1.1.2.2.2.3.20. -duğé kimin.....	177
1.1.2.2.2.3.21. -duği gibi.....	177
1.1.2.2.2.3.22. -duği kimin.....	177
1.1.2.2.2.3.23. -duğu gibi.....	178
1.1.2.2.2.3.24. -duğuu gibi.....	178
1.1.2.2.2.3.25. -duğu kibi.....	178
1.1.2.2.2.3.26. -duğu kimin.....	178
1.1.2.2.2.3.27. -duğu kibi.....	178
1.1.2.2.2.3.28. -dū gibi.....	178
1.1.2.2.2.3.29. -dūgi çimin.....	179
1.1.2.2.2.3.30. -dūgi kibé.....	179
1.1.2.2.2.3.31. -dūvü gibi.....	179
1.1.2.2.2.3.32. -dūyi kimin.....	179
1.1.2.2.2.3.33. -tiği kimi.....	179
1.1.2.2.2.3.34. -tuğu kibi.....	179
1.1.2.2.2.4. -DIk+I. Çokluk İyelik gibi.....	179
1.1.2.2.2.4.1. -dūmuz gibi.....	179
1.1.2.2.2.4.2. -tūğımız kimi.....	179

1.1.2.2.2.5. -DİK+III. Çokluk İyelik gibi.....	179
1.1.2.2.2.5.1. -dıkları gibi.....	179
1.1.2.2.2.5.2. -dikleri kimim.....	180
1.1.2.2.2.5.3. -dikleri gibi.....	180
1.1.2.2.2.5.4. -dikleri kimin.....	180
1.1.2.2.2.5.5. -diyhleri kimin.....	180
1.1.2.2.2.5.6. -diñleri kimi.....	180
1.1.2.2.2.5.7. -dukleri 'kibi.....	180
1.1.2.2.2.5.8. -dükleri gibi.....	180
1.1.2.2.3. EK(LER)+ GÖRE.....	180
1.1.2.2.3.1. -DİK+İyelik+A göre Zarf-fiil Eki.....	180
1.1.2.2.3.1.1.-DİK+I. Teklik A göre.....	180
1.1.2.2.3.1.1.1. -diğuma göre.....	180
1.1.2.2.3.1.1.2. -duğuma göre.....	182
1.1.2.2.3.1.1.3. -dusuma göre.....	182
1.1.2.2.3.1.1.4. -duğuma göre.....	182
1.1.2.2.3.1.1.5. -dúme göre.....	182
1.1.2.2.3.1.1.6 -duuma göre.....	182
1.1.2.2.3.1.1.7. -dūma göre.....	182
1.1.2.2.3.1.1.8. -time göre.....	182
1.1.2.2.3.1.2. -DİK+II. Teklik A göre	182
1.1.2.2.3.1.2.1. -duğuna göre.....	182
1.1.2.2.3.1.2.2. -tığan göre.....	182
1.1.2.2.3.1.3. -DİK+III. Teklik A göre	182
1.1.2.2.3.1.3.1. -dígine göre.....	182
1.1.2.2.3.1.3.2. -diğına göre.....	182
1.1.2.2.3.1.3.3. -dīna göre.....	182
1.1.2.2.3.1.3.4. -dūne göre.....	182
1.1.2.2.3.1.4.1. -DİK+I. Çokluk A göre	182
1.1.2.2.3.1.4.1.1. -duğımıza göra.....	182
1.1.2.2.3.1.4.1.2. -duğumuza göre.....	182
1.1.2.2.3.1.4.1.3. -dūmuza göre.....	182
1.1.2.2.3.1.4.1.4. -tuumuze göre.....	182
1.1.2.2.3.1.4.2. -DİK+IAr+I. Çokluk A göre	183
1.1.2.2.3.1.4.2.1. -diklarımıza göre.....	183
1.1.2.2.4. EK(LER)+ İÇİN.....	183
1.1.2.2.4.1. -mAk için ZARF-FİİL EKİ.....	183
1.1.2.2.4.1.1. -ma çün.....	183
1.1.2.2.4.1.2. -ma için.....	183
1.1.2.2.4.1.3. -mā için.....	183
1.1.2.2.4.1.4. -me için.....	183
1.1.2.2.4.1.5. -me için	183
1.1.2.2.4.1.6. -me için.....	183
1.1.2.2.4.1.7. -mēçun.....	184
1.1.2.2.4.1.8. -mag için.....	184
1.1.2.2.4.1.9. -mag için.....	184

1.1.2.2.4.1.10. -mağ uçun.....	184
1.1.2.2.4.1.11. -mağ için.....	184
1.1.2.2.4.1.12. -mağ çün.....	184
1.1.2.2.4.1.13. -mağ için.....	184
1.1.2.2.4.1.14. -mağ için.....	185
1.1.2.2.4.1.15. -mağ uçun.....	185
1.1.2.2.4.1.16. -max hüçun.....	185
1.1.2.2.4.1.17. -max için.....	185
1.1.2.2.4.1.18. -max için.....	185
1.1.2.2.4.1.19. -max uçun	185
1.1.2.2.4.1.20. -max için	185
1.1.2.2.4.1.21. -max için	185
1.1.2.2.4.1.22. -max için	186
1.1.2.2.4.1.23. -mak için.....	186
1.1.2.2.4.1.24. -mağ uçun.....	186
1.1.2.2.4.1.25. -maK için.....	186
1.1.2.2.4.1.26. -maK için.....	186
1.1.2.2.4.1.27. -maK için.....	186
1.1.2.2.4.1.28. mağ için.....	186
1.1.2.2.4.1.29. -mağ için.....	187
1.1.2.2.4.1.30. -mağ için.....	187
1.1.2.2.4.1.31. -mağ için.....	187
1.1.2.2.4.1.32. -mağ için.....	187
1.1.2.2.4.1.33. -ma ^y için.....	187
1.1.2.2.4.1.34. -may için.....	187
1.1.2.2.4.1.35. -meg için.....	188
1.1.2.2.4.1.36. -meg için	188
1.1.2.2.4.1.37. -meg için.....	188
1.1.2.2.4.1.38. -meg için.....	188
1.1.2.2.4.1.39. -meğ için.....	188
1.1.2.2.4.1.40. -mek için.....	188
1.1.2.2.4.1.41. -mek için.....	188
1.1.2.2.4.1.42. -mek uçun.....	189
1.1.2.2.4.1.43. -mek için.....	189
1.1.2.2.4.1.44. -mek için.....	189
1.1.2.2.4.1.45. -meK için.....	189
1.1.2.2.4.1.46. -meK için.....	189
1.1.2.2.4.1.47. -meğ uçun.....	189
1.1.2.2.4.1.48. -mék uçun.....	190
1.1.2.2.4.2. -maSI için ZARF-FİİL EKİ.....	190
1.1.2.2.4.2.1. -mA+III. Teklik İyelik+ için.....	190
1.1.2.2.4.2.1.1. -ması için.....	190
1.1.2.2.4.2.1.2. -ması için.....	190
1.1.2.2.4.2.1.3. -ması için.....	190
1.1.2.2.4.2.1.4. -mesi için.....	190
1.1.2.2.4.2.1.5. -mesi için.....	190

1.1.2.2.4.2.1.6. -mesi için.....	191
1.1.2.2.4.2.1.7. -mesi için.....	191
1.1.2.2.4.2.2. -mA+III. Teklik Çokluk+ için.....	191
1.1.2.2.4.2.2.1. -maları için.....	191
1.1.2.2.4.3. -DİK+İYELİK İÇİN ZARF-FİİL EKİ.....	191
1.1.2.2.4.3.1. -DİK+I. Teklik İyelik+ İçin.....	191
1.1.2.2.4.3.1.1. -dīm için.....	191
1.1.2.2.4.3.1.2. -dım için.....	191
1.1.2.2.4.3.1.3. -dim için.....	191
1.1.2.2.4.3.1.4. -dīm için.....	191
1.1.2.2.4.3.1.5. -diim için.....	192
1.1.2.2.4.3.1.6 -dikim için.....	192
1.1.2.2.4.3.1.7. -dūm için.....	192
1.1.2.2.4.3.1.8. -duğum çün.....	192
1.1.2.2.4.3.1.9. -duğum için.....	192
1.1.2.2.4.3.1.10. -duğum için.....	192
1.1.2.2.4.3.1.11. -duğum için.....	192
1.1.2.2.4.3.2. -DİK+II. Teklik Kişi İyelik eki için.....	192
1.1.2.2.4.3.2.1. -tuğın çün.....	192
1.1.2.2.4.3.3. -DİK+III. Teklik Kişi İyelik eki için.....	192
1.1.2.2.4.3.3.1. -dī için.....	192
1.1.2.2.4.3.3.2. -dī için.....	193
1.1.2.2.4.3.3.3. -dī için.....	193
1.1.2.2.4.3.3.4. -dī için.....	193
1.1.2.2.4.3.3.5. -dī için.....	193
1.1.2.2.4.3.3.6. -dī için.....	193
1.1.2.2.4.3.3.7. -dī için.....	193
1.1.2.2.4.3.3.8. -dī için.....	193
1.1.2.2.4.3.3.9. -dī için.....	193
1.1.2.2.4.3.3.10. -dī için.....	193
1.1.2.2.4.3.3.11. -dī için.....	194
1.1.2.2.4.3.3.12. -dī için.....	194
1.1.2.2.4.3.3.13. -dī için.....	194
1.1.2.2.4.3.3.14. -dī için.....	194
1.1.2.2.4.3.3.15. -dī için.....	194
1.1.2.2.4.3.3.16. -dī için.....	194
1.1.2.2.4.3.3.17. -dī için.....	194
1.1.2.2.4.3.3.18. -dī için.....	194
1.1.2.2.4.3.3.19. -dī için.....	194
1.1.2.2.4.3.3.20. -dī için.....	195
1.1.2.2.4.3.3.21. -du için.....	195
1.1.2.2.4.3.3.22. -du için.....	195
1.1.2.2.4.3.3.23. -du için.....	195
1.1.2.2.4.3.3.24. -du için.....	195
1.1.2.2.4.3.3.25. -dū için.....	195

1.1.2.2.4.3.3.26. -dū çún.....	195
1.1.2.2.4.3.3.27. -dūçün.....	195
1.1.2.2.4.3.3.28. -dū için.....	196
1.1.2.2.4.3.3.29. -dū uçun.....	196
1.1.2.2.4.3.3.30. -dū için.....	196
1.1.2.2.4.3.3.31. -dū için.....	196
1.1.2.2.4.3.3.32. -dū için.....	196
1.1.2.2.4.3.3.33. -duğ uçun.....	196
1.1.2.2.4.3.3.34. -duğ için.....	197
1.1.2.2.4.3.3.35. -duğ için.....	197
1.1.2.2.4.3.3.36. -duğ için.....	197
1.1.2.2.4.3.3.37. -duğ için.....	197
1.1.2.2.4.3.3.38. -dū için.....	197
1.1.2.2.4.3.3.39. -duğu için.....	197
1.1.2.2.4.3.3.40. -duğu için.....	197
1.1.2.2.4.3.3.41. -duğu için.....	198
1.1.2.2.4.3.3.42. -duğu için.....	198
1.1.2.2.4.3.3.43. -duğu için.....	198
1.1.2.2.4.3.3.44. -duğu için.....	198
1.1.2.2.4.3.3.45. -duğu için.....	198
1.1.2.2.4.3.3.46. -duğu için.....	198
1.1.2.2.4.3.3.47. -duğu için.....	198
1.1.2.2.4.3.3.48. -duğu için.....	198
1.1.2.2.4.3.3.48. -duğu için.....	199
1.1.2.2.4.3.3.49. -dúğ için.....	199
1.1.2.2.4.3.3.50. -dū için.....	199
1.1.2.2.4.3.3.52. -tii için.....	199
1.1.2.2.4.3.4. -DIK+I. Çokluk Kişi İyelik eki için.....	199
1.1.2.2.4.3.4.1. -dūmuz uçun.....	199
1.1.2.2.4.3.4.2. -duğum için.....	199
1.1.2.2.4.3.4.3. -dūmuz için.....	199
1.1.2.2.4.3.4.4. -dūmüz için.....	199
1.1.2.2.4.3.4.5. -dūmüz için.....	199
1.1.2.2.4.3.5. -DIK+III. Çokluk Kişi İyelik eki için.....	200
1.1.2.2.4.3.5.1. -dikleri için.....	200
1.1.2.2.4.3.5.2. -dikleri için.....	200
1.1.2.2.4.3.5.3. -dikleri için.....	200
1.1.2.2.4.3.5.4. -dikleri için.....	200
1.1.2.2.4.3.5.5. -dukları için.....	200
1.1.2.2.4.3.5.6. -duxları için.....	200
1.1.2.2.4.3.5.7. -dükler için.....	200
1.1.2.2.5. EK(LER)+ iLe(n)	201
1.1.2.2.5.1. -mA iLen.....	201
1.1.2.2.5.1.1. -maynan.....	201
1.1.2.2.5.1.2. -meynen.....	201
1.1.2.2.5.1.3. -meyinen.....	201
1.1.2.2.5.2. -mAk iLen.....	201

1.1.2.2.5.2.1.-meklan.....	201
1.1.2.2.5.3. -ma+İyelik+iLA(n)	201
1.1.2.2.5.3.1. -masıynan.....	201
1.1.2.2.5.3.2. -mesiynen.....	201
1.1.2.2.5.3.3. -mesiynen.....	201
1.1.2.2.5.3.4. -mesiyle.....	202
1.1.2.2.5.3.5. -masiyle.....	202
1.1.2.2.6. EK(LER)+ KADAR.....	202
1.1.2.2.6.1. -(y)AcAk kadar.....	202
1.1.2.2.6.1.1. -acax Kader.....	202
1.1.2.2.6.1.2. -cağ gādā.....	203
1.1.2.2.6.1.3. -ceK gadaK.....	203
1.1.2.2.6.1.4. -cek gādā.....	203
1.1.2.2.6.1.5. -cî gādā.....	203
1.1.2.2.6.1.6. -ecek gader.....	203
1.1.2.2.6.2. -(y)AcAk+İyelik Kadar.....	203
1.1.2.2.6.2.1. -ce i gadar.....	203
1.1.2.2.6.2.2. -cî gādā.....	204
1.1.2.2.6.2.3. -ēcēmiz gadar.....	204
1.1.2.2.6.3. -(y)AnA+İyelik Kadar.....	204
1.1.2.2.6.3.1. -(y)AnA ça.....	204
1.1.2.2.6.3.1.1. -ana ça.....	204
1.1.2.2.6.3.1.2. -anaçan.....	204
1.1.2.2.6.3.1.3. -ana çın.....	205
1.1.2.2.6.3.1.4. -ençen.....	205
1.1.2.2.6.3.1.6. -enece.....	205
1.1.2.2.6.3.1.7. -enecek.....	205
1.1.2.2.6.3.1.8. -ene çe.....	205
1.1.2.2.6.3.1.9. -ene çen.....	205
1.1.2.2.6.3.1.10. -ene çin.....	205
1.1.2.2.6.3.1.11. -ana gadar.....	205
1.1.2.2.6.3.2. -(y)AnA kadar.....	206
1.1.2.2.6.3.2.1. -ana gadar.....	206
1.1.2.2.6.3.2.2. -ana gada.....	206
1.1.2.2.6.3.2.3. -ana gader.....	206
1.1.2.2.6.3.2.4. -ana gēdar.....	206
1.1.2.2.6.3.2.5. -ana gaten.....	206
1.1.2.2.6.3.2.6. -ana kadā.....	206
1.1.2.2.6.3.2.7. -ana kadar.....	206
1.1.2.2.6.3.2.8. -ána kádár.....	206
1.1.2.2.6.3.2.9. -aná kadar.....	207
1.1.2.2.6.3.2.10. -anı gadağ.....	207
1.1.2.2.6.3.2.11. -asana gādan.....	207
1.1.2.2.6.3.2.12. -ene gadar.....	207
1.1.2.2.6.3.2.13. -ene gadar.....	207
1.1.2.2.6.3.2.14. -ene gader.....	207

1.1.2.2.6.3.2.15. -ene kadar.....	207
1.1.2.2.6.3.2.16.-ene kadar.....	207
1.1.2.2.6.3.2.17. -ene kádár.....	207
1.1.2.2.6.3.2.18. -ene keder.....	208
1.1.2.2.6.4. -(y)AsI KADAR.....	208
1.1.2.2.6.4.1. -(y)AsI kadar.....	208
1.1.2.2.6.4.1.1. -ası ğadağ.....	208
1.1.2.2.6.4.1.2. -ası ğadan.....	208
1.1.2.2.6.4.1.3. -ası ğader.....	208
1.1.2.2.6.4.1.4. -esi kadar.....	208
1.1.2.2.6.4.1.5. -ésî ğada.....	208
1.1.2.2.6.4.2. -(y)AsI+yA kadar.....	208
1.1.2.2.6.4.2.1. -asıya ğadā.....	209
1.1.2.2.6.4.2.2. -asıya ğadā.....	209
1.1.2.2.6.4.2.3. -asıya ğadağ.....	209
1.1.2.2.6.4.2.4. -asıya ğadağ.....	209
1.1.2.2.6.4.2.5. -asıya ğadā.....	209
1.1.2.2.6.4.2.6. -asıya ğadār.....	209
1.1.2.2.6.4.2.7. -asıya ğada.....	209
1.1.2.2.6.4.2.8. -asıya ğadā.....	209
1.1.2.2.6.4.2.9. -asıya ğadar.....	209
1.1.2.2.6.4.2.10. -asıya Ğadā.....	210
1.1.2.2.6.4.2.11. -āsīā ğadā.....	210
1.1.2.2.6.4.2.12. -esiye ğadā.....	210
1.1.2.2.6.4.2.13. -esiye ğada.....	210
1.1.2.2.6.4.2.14. -esiye ğadā.....	210
1.1.2.2.6.4.2.15. -esiye ğadağ.....	210
1.1.2.2.6.4.2.16. -esiye ğadar.....	210
1.1.2.2.6.4.2.17. -esiye ğadā.....	211
1.1.2.2.6.4.2.18. -ésiye ğadā.....	211
1.1.2.2.6.4.2.19. -esiye Ğadar.....	211
1.1.2.2.6.4.2.20. -ısıya Ğadā.....	211
1.1.2.2.6.5. -DIk+İyelik KADAR ZARF-FİİL EKİ.....	211
1.1.2.2.6.5.1. -DIk+I. Teklik İyelik Kadar.....	211
1.1.2.2.6.5.1.1. -dīm kaga ^r	211
1.1.2.2.6.5.1.2. -düm ğadar.....	211
1.1.2.2.6.5.2. -DIk+II. Teklik İyelik Kadar.....	212
1.1.2.2.6.5.2.1. -diğın ğadar.....	212
1.1.2.2.6.5.3. -DIk+III. Teklik İyelikKadar.....	212
1.1.2.2.6.5.3.1. -dūk ğadar.....	212
1.1.2.2.6.5.3.2. -dūk ğadar.....	212
1.1.2.2.6.5.3.3. -dii ğadağ.....	212
1.1.2.2.6.5.3.4. -diği kadar.....	212
1.1.2.2.6.5.3.5. -dii ğadā.....	212
1.1.2.2.6.5.3.6. -tiği ğader.....	212

1.1.2.2.6.6. -(y)IncA+yA KADAR ZARF-FİİL EKİ.....	212
1.1.2.2.6.6.1. -incādar.....	213
1.1.2.2.6.6.2. -incāder.....	213
1.1.2.2.6.6.3. -inca ḳadā.....	213
1.1.2.2.6.6.4. -ince ḡadā.....	213
1.1.2.2.6.6.5. -uncā dar.....	214
1.1.2.2.6.6.1. -enceye ḡader.....	214
1.1.2.2.6.6.2. -incaya gadar.....	214
1.1.2.2.6.6.3. -incaya gadā.....	214
1.1.2.2.6.6.4. -incaya ḡadā.....	214
1.1.2.2.6.6.5. -incaya ḡeder.....	214
1.1.2.2.6.6.6. -incaya kadar.....	214
1.1.2.2.6.6.7. -incaya ḳada ^f	214
1.1.2.2.6.6.8. -incaya ḳeder.....	214
1.1.2.2.6.6.9. -inceya ḡeden.....	214
1.1.2.2.6.6.10. -inceyá ḡader.....	214
1.1.2.2.6.6.11. -inceye gader.....	214
1.1.2.2.6.6.12. -inceye gadā.....	214
1.1.2.2.6.6.13. -inceye ḡadar.....	214
1.1.2.2.6.6.14. -inceye ḡadanmıḳ.....	215
1.1.2.2.6.6.15. -inceye ḡadā.....	215
1.1.2.2.6.6.16. -inceye ḡader.....	215
1.1.2.2.6.6.17. -inceye geden.....	215
1.1.2.2.6.6.18. -inceye ḡeder.....	215
1.1.2.2.6.6.19. -inceye kadar.....	215
1.1.2.2.6.6.20. -inceye ḳadan.....	215
1.1.2.2.6.6.21. -inceye ḳadara.....	215
1.1.2.2.6.6.22. -inciye ḳádar.....	215
1.1.2.2.6.6.23. -uncaya ḡadā.....	216
1.1.2.2.6.6.24. -uncaya ḳadan.....	216
1.1.2.2.6.6.24. -uncēye gadar.....	216
1.1.2.2.6.6.25. -ünceē ḡadā.....	216
1.1.2.2.6.6.26. -ünceye ḡadar.....	216
1.1.2.2.6.6.27. -ünceye ḡadā.....	216
1.1.2.2.6.6.28. -uncayısına ḳadar.....	216
1.1.2.2.6.6.30. -eçeḡe (inceye kadar)	216
1.1.2.2.6.7. -DI+Kişi -mI ZARF-FİİL EKİ.....	216
1.1.2.2.6.7.1 -DI+ İyelik mI.1.2.2.	217
1.1.2.2.6.7.1.1. -DI+I. Teklik İyelik mI.....	217
1.1.2.2.6.7.1.1.1. -dim mi.....	217
1.1.2.2.6.7.1.1.2. -dum mu.....	217
1.1.2.2.6.7.1.1.3. -düm mü.....	217
1.1.2.2.6.7.1.2. -DI+II. Teklik İyelik mI.....	217
1.1.2.2.6.7.1.2.1. -dın mı.....	217

1.1.2.2.6.7.1.2.2. -dın mı.....	217
1.1.2.2.6.7.1.2.3. -dın mı.....	218
1.1.2.2.6.7.1.2.4. -din mi.....	218
1.1.2.2.6.7.1.2.5. -dın mı.....	218
1.1.2.2.6.7.1.2.6. -duñ mu.....	218
1.1.2.2.6.7.1.3. -DI+III. Teklik İyelik mI.....	218
1.1.2.2.6.7.1.3.1. -dı mı.....	218
1.1.2.2.6.7.1.3.2. -dımı.....	219
1.1.2.2.6.7.1.3.3. -di mi.....	219
1.1.2.2.6.7.1.3.4. -dimi.....	220
1.1.2.2.6.7.1.3.5. -Ti mi.....	220
1.1.2.2.6.7.1.3.6. -du mu.....	220
1.1.2.2.6.7.1.3.7. -dumu.....	221
1.1.2.2.6.7.1.3.8. -dü mu.....	221
1.1.2.2.6.7.1.3.9. -du mūdu.....	221
1.1.2.2.6.7.1.3.10. -dü mü.....	221
1.1.2.2.6.7.1.3.11. -dè mè.....	221
1.1.2.2.6.7.1.4. -DI+I. Teklik İyelik mI.....	222
1.1.2.2.6.7.1.4.1. -dıt mı.....	222
1.1.2.2.6.7.1.4.2. -dıt mı.....	222
1.1.2.2.6.7.1.4.3. -dıt mı.....	222
1.1.2.2.6.7.1.4.5. -dıt mı.....	222
1.1.2.2.6.7.1.4.6. -dıt mı.....	222
1.1.2.2.6.7.1.4.7. -tux mu.....	222
1.1.2.2.6.7.1.4.8. -dúk mü.....	222
1.1.2.2.6.7.1.4.9. -dük mü.....	223
1.1.2.2.6.7.1.4.10. -dük mü.....	223
1.1.2.2.6.7.1.5. -DI+I. Teklik İyelik mI.....	223
1.1.2.2.6.7.1.5.1. -dıtız mı.....	223
1.1.2.2.6.7.1.6. -DI+I. Teklik İyelik mI.....	223
1.1.2.2.6.7.1.6.1. -Tiler mi.....	223
1.1.2.2.6.7.2. -DI+İyelik mİydİ.....	223
1.1.2.2.6.7.2.1. -DI+I. Teklik İyelik mİydİ.....	223
1.1.2.2.6.7.2.1.1. -dim miydi.....	223
1.1.2.2.6.7.2.2. -DI+II. Teklik İyelik mİydİ.....	223
1.1.2.2.6.7.2.2.1. -dın mîdi.....	223
1.1.2.2.6.7.2.2.2. -dın miydi.....	223
1.1.2.2.6.7.2.2.3. -dın mı ^y dın.....	224
1.1.2.2.6.7.2.2.4. -dın miydi.....	224
1.1.2.2.6.7.2.2.5. -dın mîdi.....	224
1.1.2.2.6.7.2.2.6. -dün mūdū.....	225
1.1.2.2.6.7.2.2.7. -dün müydün.....	225
1.1.2.2.6.7.2.2.8. -dün mîdin.....	225
1.1.2.2.6.7.2.3. -DI+III. Teklik İyelik mİydİ.....	225
1.1.2.2.6.7.2.3.1. -dı mıdı.....	225
1.1.2.2.6.7.2.3.2. -dı mıydı.....	225

1.1.2.2.6.7.2.3.3. -dı mîdî.....	225
1.1.2.2.6.7.2.3.4. -di miydi.....	225
1.1.2.2.6.7.2.3.5. -di midin.....	225
1.1.2.2.6.7.2.3.6. -di mîdi.....	225
1.1.2.2.6.7.2.3.7. -dimiyîdi.....	225
1.1.2.2.6.7.2.3.8. -di miydin.....	225
1.1.2.2.6.7.2.3.9. -du muydu.....	225
1.1.2.2.6.7.2.3.10. -dümüydü.....	226
1.1.2.2.6.7.2.3.11. -ti miydi.....	226
1.1.2.2.6.7.2.3.12. -Timiydi.....	226
1.1.2.2.6.7.2.3.13. -Tiy midi.....	226
1.1.2.2.6.7.2.3.14. -du muydun.....	226
1.1.2.2.6.7.2.4 DI+I.Çokluk İyelik mIydI.....	226
1.1.2.2.6.7.2.4.1. -düg müydü.....	226
1.1.2.2.6.7.2.4.2. -dik miydi.....	226
1.1.2.2.6.7.2.4.3. -dik miyidi.....	226
1.1.2.2.6.7.2.5-DI+II.Çokluk İyelik mIydI.....	227
1.1.2.2.6.7.2.5.1. -diñîzmîydi.....	227
1.1.2.2.6.7.2.6. -DI+II.Çokluk İyelik mIydI.....	227
1.1.2.2.6.7.2.6.1. -tiler miydi.....	227
1.1.2.2.6.7.3 -DIInAn.....	227
1.1.2.2.6.7.3.1. -dımıñ.....	227
1.1.2.2.6.7.3.2. -dımınan.....	227
1.1.2.2.6.7.3.3. -dumunan.....	227
1.1.2.2.6.8. EK(LER)+ ÖNCE.....	227
1.1.2.2.6.8.1. -mAdAn ÖNCE/EVVEL.....	227
1.1.2.2.6.8.1.1. -mAdAn Evvel.....	228
1.1.2.2.6.8.1.1.1. -madan evel.....	228
1.1.2.2.6.8.1.1.2. -madan evvel.....	228
1.1.2.2.6.8.1.1.3. -madan eveli.....	228
1.1.2.2.6.8.1.1.4. -madan éveli.....	228
1.1.2.2.6.8.1.1.5. -madán evel.....	228
1.1.2.2.6.8.1.1.6. -meden evel.....	228
1.1.2.2.6.8.1.1.7. -meden evelde.....	229
1.1.2.2.6.8.1.1.8. -meden eveli.....	229
1.1.2.2.6.8.1.1.9. -meden evvele.....	229
1.1.2.2.6.8.1.1.10. -meden gèri.....	229
1.1.2.2.6.8.1.1.11. -medē evvel.....	229
1.1.2.2.6.8.1.1.12. -médan eveli.....	229
1.1.2.2.6.8.1.1.13. -médén évél.....	229
1.1.2.2.6.8.1.2. -madan önce.....	229
1.1.2.2.6.8.1.2.1. -madan önce.....	229
1.1.2.2.6.8.1.2.2. -madan öñçe.....	230
1.1.2.2.6.8.1.2.3. -meden önce.....	230
1.1.2.2.6.8.1.2.4. -meden öñçe.....	230

1.1.2.2.6.8.2. -mAzdAn Önce/Evvel.....	230
1.1.2.2.6.8.2.1. -mAzdAn evvel.....	230
1.1.2.2.6.8.2.1.1. -mazdan evel.....	231
1.1.2.2.6.8.2.1.2. -mezden evel.....	231
1.1.2.2.6.8.2.1.3. -mézden evvel.....	231
1.1.2.2.6.8.2.2. -mAzdAn Önce.....	231
1.1.2.2.6.8.2.2.1. -mazdan önce.....	231
1.1.2.2.6.8.2.2.2. -mezden önce.....	231
1.1.2.2.6.9. EK(LER)+ SIRA.....	231
1.1.2.2.6.9.1. Ek(ler)+Sırada.....	231
1.1.2.2.6.9.1.1. -acā sırada.....	231
1.1.2.2.6.9.1.2. -acaa sıra.....	232
1.1.2.2.6.9.1.3. -ajai sıra.....	232
1.1.2.2.6.9.1.4. -acax sırda.....	232
1.1.2.2.6.9.1.5. -ecekleri sıra.....	232
1.1.2.2.6.9. EK(LER)+ SONRA/GERİ.....	232
1.1.2.2.6.9.1. EK(LER)+ SONRA.....	232
1.1.2.2.6.9.1.1. -An+dan sonra.....	233
1.1.2.2.6.9.1.1.1. -andan sona.....	232
1.1.2.2.6.9.1.1.2. -ennen sōrası.....	232
1.1.2.2.6.9.1.1.3. -andan sōna.....	232
1.1.2.2.6.9.1.1.4. -andan sora.....	233
1.1.2.2.6.9.1.1.5. -andan sorā.....	233
1.1.2.2.6.9.1.1.6. -andan sōra.....	233
1.1.2.2.6.9.1.1.7. -andan sorna.....	233
1.1.2.2.6.9.1.1.8. -andan soyna.....	233
1.1.2.2.6.9.1.1.9. -andan soyna.....	233
1.1.2.2.6.9.1.1.10. -annán sōyna.....	233
1.1.2.2.6.9.1.1.11. -annán soḡra.....	233
1.1.2.2.6.9.1.1.12. -annán sorá.....	233
1.1.2.2.6.9.1.1.13. -annán sóyna.....	234
1.1.2.2.6.9.1.1.14. -anda sōna.....	235
1.1.2.2.6.9.1.1.15. -ende sona.....	235
1.1.2.2.6.9.1.1.16. -enden sonā.....	235
1.1.2.2.6.9.1.1.17. -enden sōna.....	235
1.1.2.2.6.9.1.1.18. -enden sorna.....	235
1.1.2.2.6.9.1.1.19. -éndén sōn.....	235
1.1.2.2.6.9.1.1.20. -ennen sōna.....	235
1.1.2.2.6.9.1.1.21. -ennen sora.....	235
1.1.2.2.6.9.1.1.22. -enden soyna.....	235
1.1.2.2.6.9.1.1.23. -ende soyna.....	235
1.1.2.2.6.9.1.1.24. -énnén sona.....	235
1.1.2.2.6.9.1.1.25. -ennen sōna.....	235
1.1.2.2.6.9.1.1.26. -énnén soḡra.....	235
1.1.2.2.6.9.1.1.27. -ennen sóyna.....	236
1.1.2.2.6.9.1.1.28. -ennen soḡne.....	236

1.1.2.2.6.9.1.1.29. -ennén sóyna.....	236
1.1.2.2.6.9.1.2. -DİK+DAn SONRA ZARF-FİİL EKİ.....	236
1.1.2.2.6.9.1.2.1.-dığdan sonā.....	236
1.1.2.2.6.9.1.2.2. -dığda ⁿ sona.....	236
1.1.2.2.6.9.1.2.3. -dihdan sora.....	236
1.1.2.2.6.9.1.2.4. -dixdan sona.....	237
1.1.2.2.6.9.1.2.5. -dixdan sora.....	237
1.1.2.2.6.9.1.2.6. -dixdan sonra.....	237
1.1.2.2.6.9.1.2.7. -dixdan soğra.....	237
1.1.2.2.6.9.1.2.8. -dixdan soyna.....	237
1.1.2.2.6.9.1.2.9. -dixdan sōna.....	238
1.1.2.2.6.9.1.2.10. -dixdan sōra.....	238
1.1.2.2.6.9.1.2.11. -dixdan sōre.....	238
1.1.2.2.6.9.1.2.12. -dixden soyna.....	238
1.1.2.2.6.9.1.2.13. -dixtan soyna.....	239
1.1.2.2.6.9.1.2.14. -dixtan soyra.....	239
1.1.2.2.6.9.1.2.15. -dixtan sōra.....	239
1.1.2.2.6.9.1.2.16. -dixtān sōna.....	239
1.1.2.2.6.9.1.2.17. -dixten soyna.....	239
1.1.2.2.6.9.1.2.18. -dixTan sona.....	239
1.1.2.2.6.9.1.2.19. -dixTan sōra.....	239
1.1.2.2.6.9.1.2.20. -dıkdan sonra.....	240
1.1.2.2.6.9.1.2.21. -dıkdan soğra.....	240
1.1.2.2.6.9.1.2.22. -dıkdan sora.....	240
1.1.2.2.6.9.1.2.23. -dıkdan sō ⁿ ra.....	240
1.1.2.2.6.9.1.2.24. -dıkdan sōna.....	240
1.1.2.2.6.9.1.2.25. -dıkdan sōnā.....	240
1.1.2.2.6.9.1.2.26. -dıkdan sōğra.....	241
1.1.2.2.6.9.1.2.27. -dıkdan sōra.....	241
1.1.2.2.6.9.1.2.28. -dıKdan soğra.....	241
1.1.2.2.6.9.1.2.29. -dıKdan sōna.....	241
1.1.2.2.6.9.1.2.30. -dıKdan sōğra.....	241
1.1.2.2.6.9.1.2.31. -dıKdan sōra.....	241
1.1.2.2.6.9.1.2.32. -dıkdan sona.....	241
1.1.2.2.6.9.1.2.33. -dıkdan sonā.....	242
1.1.2.2.6.9.1.2.34. -dıkdan sonra.....	242
1.1.2.2.6.9.1.2.35. -dıkdan soğra.....	242
1.1.2.2.6.9.1.2.36. -dıkdan sora.....	242
1.1.2.2.6.9.1.2.37. -dıkdan soyna.....	242
1.1.2.2.6.9.1.2.38. -dıkdan so ⁿ na.....	242
1.1.2.2.6.9.1.2.39. -dıkdan sōna.....	242
1.1.2.2.6.9.1.2.40. -dıkdan sōrna.....	243
1.1.2.2.6.9.1.2.41. -dıkdan sōra.....	243
1.1.2.2.6.9.1.2.42. -dıkda sōra.....	243
1.1.2.2.6.9.1.2.43. -dıkta sora.....	243
1.1.2.2.6.9.1.2.44. -dıkdan sōna.....	243
1.1.2.2.6.9.1.2.45. -dıkdan sunra.....	243
1.1.2.2.6.9.1.2.46. -dıkTan sorna.....	243

1.1.2.2.6.9.1.2.47. -d _i Kdan sōra.....	243
1.1.2.2.6.9.1.2.48. -d _i Tan sora.....	244
1.1.2.2.6.9.1.2.49. -d _i x _t an soyra.....	244
1.1.2.2.6.9.1.2.50. -d _i x _d an sōna.....	244
1.1.2.2.6.9.1.2.51. -d _i k _đ dan sōna.....	244
1.1.2.2.6.9.1.2.52. -d _i d _T an sōna.....	244
1.1.2.2.6.9.1.2.53. -digden sona.....	244
1.1.2.2.6.9.1.2.54. -digden sōnā.....	244
1.1.2.2.6.9.1.2.55. -digden sōᅇa.....	244
1.1.2.2.6.9.1.2.56. -d _i h _d den sora.....	245
1.1.2.2.6.9.1.2.57. -d _i h _d den sōra.....	245
1.1.2.2.6.9.1.2.58. -dixden sora.....	245
1.1.2.2.6.9.1.2.59. -dikden son.....	245
1.1.2.2.6.9.1.2.60. -dikden sona.....	245
1.1.2.2.6.9.1.2.61. -dikden sōnā.....	245
1.1.2.2.6.9.1.2.62. -dikden sonra.....	245
1.1.2.2.6.9.1.2.63. -dikden soᅇna.....	245
1.1.2.2.6.9.1.2.64. -dikden sora.....	246
1.1.2.2.6.9.1.2.65. -dikden sorá.....	246
1.1.2.2.6.9.1.2.66. -dikden sorna.....	246
1.1.2.2.6.9.1.2.67. -dikden sōna.....	246
1.1.2.2.6.9.1.2.68. -dikden sōnā.....	246
1.1.2.2.6.9.1.2.69. -dikde sōra.....	246
1.1.2.2.6.9.1.2.70. -dikden sōnā.....	247
1.1.2.2.6.9.1.2.71. -dikden sōnra.....	247
1.1.2.2.6.9.1.2.72. -dikden sōra.....	247
1.1.2.2.6.9.1.2.73. d _i k _d én sonra.....	247
1.1.2.2.6.9.1.2.74. -d _i k _d én soᅇra.....	247
1.1.2.2.6.9.1.2.75. -d _i k _d én sōna.....	247
1.1.2.2.6.9.1.2.76. -d _i k _d én sōra.....	248
1.1.2.2.6.9.1.2.77. -d _i k _d én só ^u na.....	248
1.1.2.2.6.9.1.2.78. -dik ^T en sōra.....	248
1.1.2.2.6.9.1.2.79. -dikten sona.....	248
1.1.2.2.6.9.1.2.80. -dikten soᅇra.....	248
1.1.2.2.6.9.1.2.81. -dikten sōra.....	248
1.1.2.2.6.9.1.2.82. -dikten sunra.....	248
1.1.2.2.6.9.1.2.83. -dikTen sora.....	248
1.1.2.2.6.9.1.2.84. -dikTeᅇ sona.....	248
1.1.2.2.6.9.1.2.85. -diKden sona.....	249
1.1.2.2.6.9.1.2.86. -diKden sonra.....	249
1.1.2.2.6.9.1.2.87. -diKden sōna.....	249
1.1.2.2.6.9.1.2.88. -diKden sōᅇ.....	249
1.1.2.2.6.9.1.2.89. -diKden sōᅇa.....	249
1.1.2.2.6.9.1.2.90. -diKden sōra.....	249
1.1.2.2.6.9.1.2.91. -diK _d én sōna.....	249
1.1.2.2.6.9.1.2.92. -diKTen sona.....	249
1.1.2.2.6.9.1.2.93. -diKTen sōra.....	250

1.1.2.2.6.9.1.2.94. -diKTen sōna.....	250
1.1.2.2.6.9.1.2.95. -dikden soŋra.....	250
1.1.2.2.6.9.1.2.96. -diKden sōna.....	250
1.1.2.2.6.9.1.2.97. -diKden sōna.....	250
1.1.2.2.6.9.1.2.98. -diyhden sora.....	250
1.1.2.2.6.9.1.2.99. -diyhden sorá.....	251
1.1.2.2.6.9.1.2.100. -diyhden sōra.....	251
1.1.2.2.6.9.1.2.101. -đikden sōna	251
1.1.2.2.6.9.1.2.102. -điyhden sorna.....	251
1.1.2.2.6.9.1.2.103. -dikden sōna.....	251
1.1.2.2.6.9.1.2.104. -dikden sōra.....	251
1.1.2.2.6.9.1.2.105. -duhdan sorá.....	251
1.1.2.2.6.9.1.2.106. -duxdan sona.....	251
1.1.2.2.6.9.1.2.107. -duxdan soŋra.....	252
1.1.2.2.6.9.1.2.108. -duxdan so ⁿ ra.....	252
1.1.2.2.6.9.1.2.109. -duxdan sora.....	252
1.1.2.2.6.9.1.2.110. -duxdan sonra.....	252
1.1.2.2.6.9.1.2.111. -duxdan soram.....	252
1.1.2.2.6.9.1.2.112. -duxdan sorna.....	252
1.1.2.2.6.9.1.2.113. -duxtan sorā.....	253
1.1.2.2.6.9.1.2.114. -duxdan sōra.....	253
1.1.2.2.6.9.1.2.115. -duxdan sōna.....	253
1.1.2.2.6.9.1.2.116. -duxtan sōre.....	253
1.1.2.2.6.9.1.2.117. -duxden sora.....	253
1.1.2.2.6.9.1.2.118. -duxtan sonra.....	254
1.1.2.2.6.9.1.2.119. -duxTan sōra.....	254
1.1.2.2.6.9.1.2.120. -duxTan sona.....	254
1.1.2.2.6.9.1.2.121. -dukdan sona.....	254
1.1.2.2.6.9.1.2.122. -dukdan sōna.....	254
1.1.2.2.6.9.1.2.123. -dukdan sōra.....	254
1.1.2.2.6.9.1.2.124. -dukden sona.....	254
1.1.2.2.6.9.1.2.125. -dukden soran.....	255
1.1.2.2.6.9.1.2.126. -duktan sona.....	255
1.1.2.2.6.9.1.2.127. -duktan sōna.....	255
1.1.2.2.6.9.1.2.128. -dukTan sōna.....	255
1.1.2.2.6.9.1.2.129. -duKdan sona.....	255
1.1.2.2.6.9.1.2.130. -duKTan sōna.....	255
1.1.2.2.6.9.1.2.131. -duKdan sōra.....	255
1.1.2.2.6.9.1.2.132. -dukten sora.....	255
1.1.2.2.6.9.1.2.133. -duKdan sona.....	255
1.1.2.2.6.9.1.2.134. -duKdan sonra.....	256
1.1.2.2.6.9.1.2.135. -duKdan sora.....	256
1.1.2.2.6.9.1.2.136. -duKdan sōna.....	256
1.1.2.2.6.9.1.2.137. -duKdan sōra.....	256
1.1.2.2.6.9.1.2.138. -dukden sorá.....	256
1.1.2.2.6.9.1.2.139. -duKden sōra.....	256
1.1.2.2.6.9.1.2.140. -duKden sōna.....	256

1.1.2.2.6.9.1.2.141.	-duḳTan sōna.....	256
1.1.2.2.6.9.1.2.142.	-duḳtan sōna.....	257
1.1.2.2.6.9.1.2.143.	-duḳtan so ^u na.....	257
1.1.2.2.6.9.1.2.144.	-duḳtan sōra.....	257
1.1.2.2.6.9.1.2.145.	-duḳdan sōna.....	257
1.1.2.2.6.9.1.2.146.	-duḳTan sona.....	257
1.1.2.2.6.9.1.2.147.	-duḳdan sōna.....	257
1.1.2.2.6.9.1.2.148.	-dúḳ'den soḡna.....	257
1.1.2.2.6.9.1.2.149.	-dúḳ'den soḡna.....	257
1.1.2.2.6.9.1.2.150.	-dúḳ'den soḡna.....	257
1.1.2.2.6.9.1.2.151.	-dúḳ'dan sōna.....	258
1.1.2.2.6.9.1.2.152.	-dúḳ'den soḡra.....	258
1.1.2.2.6.9.1.2.153.	-dúḳ'den sōna.....	258
1.1.2.2.6.9.1.2.154.	-dúḳ'den sōra.....	258
1.1.2.2.6.9.1.2.155.	-dúḳ'Ten soḡra.....	258
1.1.2.2.6.9.1.2.156.	-dúḳ'den sōna.....	258
1.1.2.2.6.9.1.2.157.	-dúḳ'den sōre.....	258
1.1.2.2.6.9.1.2.158.	-dúḳ'den sōḡra.....	259
1.1.2.2.6.9.1.2.159.	-düg'den sonā.....	259
1.1.2.2.6.9.1.2.160.	-düg'den sóna.....	259
1.1.2.2.6.9.1.2.161.	-düh'dan sorna.....	259
1.1.2.2.6.9.1.2.162.	-dük'den sona.....	259
1.1.2.2.6.9.1.2.163.	-dük'ten sonā.....	259
1.1.2.2.6.9.1.2.164.	-dük'den sōna.....	259
1.1.2.2.6.9.1.2.165.	-dük'den sōra.....	259
1.1.2.2.6.9.1.2.166.	-dük'den sorna.....	260
1.1.2.2.6.9.1.2.167.	-dük'den soḡra.....	260
1.1.2.2.6.9.1.2.168.	-dük'dén sōna.....	260
1.1.2.2.6.9.1.2.169.	-düK'den sona.....	260
1.1.2.2.6.9.1.2.170.	-düK'den sora.....	260
1.1.2.2.6.9.1.2.171.	-düK'dén sōna.....	260
1.1.2.2.6.9.1.2.172.	-düḲ'den sōna.....	260
1.1.2.2.6.9.1.2.173.	-dük'ten sōra.....	260
1.1.2.2.6.9.1.2.174.	-dük'Ten sōra.....	260
1.1.2.2.6.9.1.2.175.	-düyh'den sorna.....	261
1.1.2.2.6.9.1.2.176.	-düyhdensora.....	261
1.1.2.2.6.9.1.2.177.	-tıxdan sora.....	261
1.1.2.2.6.9.1.2.178.	-tıxdan soyna.....	261
1.1.2.2.6.9.1.2.179.	-tıxtan soyra.....	261
1.1.2.2.6.9.1.2.180.	-tıxten sōra.....	261
1.1.2.2.6.9.1.2.181.	-tıkTan sona.....	261
1.1.2.2.6.9.1.2.182.	-tıḳ'dan so ^u na.....	261
1.1.2.2.6.9.1.2.183.	-tıḳ'tan sōna.....	261
1.1.2.2.6.9.1.2.184.	-tıḳ'ten sora.....	261
1.1.2.2.6.9.1.2.185.	-tigde'ḡsoyna.....	262
1.1.2.2.6.9.1.2.186.	-tikte sonra.....	262
1.1.2.2.6.9.1.2.187.	-tikten sona.....	262
1.1.2.2.6.9.1.2.188.	-tikten sonra.....	262

1.1.2.2.6.9.1.2.189. -tikten sora.....	262
1.1.2.2.6.9.1.2.190. -tikten sóra.....	262
1.1.2.2.6.9.1.2.191. -tikten sōna.....	262
1.1.2.2.6.9.1.2.192. -tikten sōra.....	262
1.1.2.2.6.9.1.2.193. -tikten sōfa.....	262
1.1.2.2.6.9.1.2.194. -tikTen sōna.....	263
1.1.2.2.6.9.1.2.195. -tuxtan sōra.....	263
1.1.2.2.6.9.1.2.196. -tuxtan sonā.....	263
1.1.2.2.6.9.1.2.197. -tuxta sonra.....	263
1.1.2.2.6.9.1.2.198. -tuḡdan sōna.....	263
1.1.2.2.6.9.1.2.199. -tuḡtan sōna.....	263
1.1.2.2.6.9.1.2.200. -tuktan sonra.....	263
1.1.2.2.6.9.1.2.201. -tukten sora.....	263
1.1.2.2.6.9.1.2.202. -Tıḡdan sōra.....	263
1.1.2.2.6.9.1.2.203. -Tıxdan sona.....	264
1.1.2.2.6.9.1.2.204. -Tıxdan sōra.....	265
1.1.2.2.6.9.1.2.205. -TıxTan sōra.....	265
1.1.2.2.6.9.1.2.206. -TıKdan sōra.....	265
1.1.2.2.6.9.1.2.207. -Tıḡden sōna.....	265
1.1.2.2.6.9.1.2.208. -Tikdan sōra.....	265
1.1.2.2.6.9.1.2.209. -Tikden sonra.....	265
1.1.2.2.6.9.1.2.210. -TikTen sōna.....	265
1.1.2.2.6.9.1.2.211. -TikTen sōra.....	265
1.1.2.2.6.9.1.2.212. -Tuxdan soná.....	265
1.1.2.2.6.9.1.3. -Dİlan SONRA ZARF-FİİL EKİ.....	265
1.1.2.2.6.9.1.3.1. -du 'lan sojura.....	265
1.1.2.2.6.9.1.3.2. -dı 'len sorna.....	265
1.1.2.2.6.9.2. EK(LER)+ GERİ.....	265
1.1.2.2.6.9.2.1. -AndAn kerı.....	265
1.1.2.2.6.9.2.1.1. -andan keyri.....	265
1.1.2.2.6.9.2.1.2. -enden kerı.....	265
1.1.2.2.6.9.2.1.3. -eḡden kerı.....	265
1.1.2.2.6.9.2.2. -DİkTAn Geri ZARF-FİİL EKİ.....	265
1.1.2.2.6.9.2.2.1. -dıḡdan kerı.....	266
1.1.2.2.6.9.2.2.2. -dıḡdan kerı.....	266
1.1.2.2.6.9.2.2.3. -dıḡdan kēlli.....	266
1.1.2.2.6.9.2.2.4. -dıktan kerı.....	266
1.1.2.2.6.9.2.2.5. -dıkTan kāri.....	266
1.1.2.2.6.9.2.2.6. -dıKTan kerı.....	266
1.1.2.2.6.9.2.2.7. -dıKdan kerim.....	266
1.1.2.2.6.9.2.2.8. -dıKdan kērim.....	266
1.1.2.2.6.9.2.2.9. -dıḲdan keriyé.....	267
1.1.2.2.6.9.2.2.10. -dından kēri.....	267
1.1.2.2.6.9.2.2.11. -dikden geri.....	267
1.1.2.2.6.9.2.2.12. -dikden kelli.....	267
1.1.2.2.6.9.2.2.13. -dikden kēlli.....	267
1.1.2.2.6.9.2.2.14. -dikden kerè.....	267

1.1.2.2.6.9.2.2.15. -dikden kerı.....	267
1.1.2.2.6.9.2.2.16. -dikden kerıe.....	267
1.1.2.2.6.9.2.2.17. -diKden kerı.....	268
1.1.2.2.6.9.2.2.18. -diKden kēri	268
1.1.2.2.6.9.2.2.19. -diKden kērim.....	268
1.1.2.2.6.9.2.2.20. -diKdén kēri.....	268
1.1.2.2.6.9.2.2.21. -duxdan gilli.....	268
1.1.2.2.6.9.2.2.22. -duxdan kēri.....	268
1.1.2.2.6.9.2.2.23. -dukdan gerı.....	268
1.1.2.2.6.9.2.2.24. -duKtan kerı.....	268
1.1.2.2.6.9.2.2.25. -duKdan kerı.....	269
1.1.2.2.6.9.2.2.26. -duḡdan kere.....	269
1.1.2.2.6.9.2.2.27. -duḡdan kerı.....	269
1.1.2.2.6.9.2.2.28. -dügden kerı.....	269
1.1.2.2.6.9.2.2.29. -dükden kēri.....	269
1.1.2.2.6.9.2.2.30. -dükden kēri.....	269
1.1.2.2.6.9.2.2.31. -tıḡdan kere.....	269
1.1.2.2.6.9.2.2.32. -tikden keyi.....	269
1.1.2.2.6.9.2.2.33. -tikten key.....	269
1.1.2.2.6.9.2.2.34. -tuḡtan kēli.....	270
1.1.2.2.6.9.2.2.35. -tükden kēli.....	270
1.1.2.2.6.9.2.2.36. -TikTen kēre.....	270
1.1.2.2.6.9.2.2.37. -düK billé (dukdan sonra)	270
1.1.2.2.6.9.2.3. -Dılan Gerı ZARF-FİİL EKİ.....	270
1.1.2.2.6.9.2.3.1. -dı´lan kerı.....	270
1.1.2.2.6.10. EK(LER)+ ZAMAN/VAKİT/GÜN.....	270
1.1.2.2.6.10.1. EK(LER)+ ZAMAN.....	270
1.1.2.2.6.10.1.1. -AcAk ZAMAN ZARF-FİİL EKİ.....	270
1.1.2.2.6.10.1.1.1. -acā zaman.....	270
1.1.2.2.6.10.1.1.2. -acaḡı zaman.....	270
1.1.2.2.6.10.1.1.3. -acaḡu zemon.....	270
1.1.2.2.6.10.1.1.4. -caa zaman.....	271
1.1.2.2.6.10.1.1.5. -caḡı zaman.....	271
1.1.2.2.6.10.1.1.5. -acaḡım zaman.....	271
1.1.2.2.6.10.1.1.6. -cāi zaman.....	271
1.1.2.2.6.10.1.1.7. -cāi zaman.....	271
1.1.2.2.6.10.1.1.8. -ce zaman.....	271
1.1.2.2.6.10.1.1.9. -cé zaman.....	271
1.1.2.2.6.10.1.1.10. -cē zaman.....	271
1.1.2.2.6.10.1.1.11. -ceg zaman.....	271
1.1.2.2.6.10.1.1.12. -cek zaman.....	272
1.1.2.2.6.10.1.1.13. -cè in zaman.....	272
1.1.2.2.6.10.1.1.14. -cekleri zaman.....	272
1.1.2.2.6.10.1.1.15. -cēm zaman.....	272
1.1.2.2.6.10.1.1.16. -c_i j áman.....	272
1.1.2.2.6.10.1.1.17. -çékléri zaman.....	272
1.1.2.2.6.10.1.1.18. -ecē zaman.....	272
1.1.2.2.6.10.1.1.19. -ecegi zaman.....	272

1.1.2.2.6.10.1.1.20.	-ecē j zaman.....	272
1.1.2.2.6.10.1.1.21.	-écéġi zaman.....	273
1.1.2.2.6.10.1.1.22.	-ecek zaman.....	273
1.1.2.2.6.10.1.1.23.	-ecēm zaman.....	273
1.1.2.2.6.10.1.1.24.	-ecek zaman.....	273
1.1.2.2.6.10.1.1.25.	-ecā zaman.....	273
1.1.2.2.6.10.1.2.	-mAK ZAMAN ZARF-FİİL EKİ.....	273
1.1.2.2.6.10.1.2.1.	-maġ zamani.....	273
1.1.2.2.6.10.1.3.	DIK+İyelik ZAMAN ZARF-FİİL EKİ.....	273
1.1.2.2.6.10.1.3.1.	-DIK+I. Teklik İyelik Zaman.....	273
1.1.2.2.6.10.1.3.1.1.	-diġim zaman.....	273
1.1.2.2.6.10.1.3.1.2.	-dim zaman.....	274
1.1.2.2.6.10.1.3.1.3.	-dügüm zaman.....	274
1.1.2.2.6.10.1.3.1.4.	-diydım zama.....	275
1.1.2.2.6.10.1.3.1.5.	-tīm zaman.....	275
1.1.2.2.6.10.1.3.2.	-DIK+II. Teklik İyelik Zaman.....	275
1.1.2.2.6.10.1.3.2.1.	-dıġın zaman.....	275
1.1.2.2.6.10.1.3.2.2.	dīn zaman.....	275
1.1.2.2.6.10.1.3.2.3.	-dīn zaman.....	275
1.1.2.2.6.10.1.3.2.4.	-dıyın zaman.....	275
1.1.2.2.6.10.1.3.2.5.	-digin zaman.....	275
1.1.2.2.6.10.1.3.2.6.	-diġin zaman.....	275
1.1.2.2.6.10.1.3.2.7.	-dīn zaman.....	275
1.1.2.2.6.10.1.3.2.8.	-dīn zemān.....	275
1.1.2.2.6.10.1.3.2.9.	-dīn zaman.....	275
1.1.2.2.6.10.1.3.2.10.	-dīn zaman.....	275
1.1.2.2.6.10.1.3.2.11.	-duġın zaman.....	276
1.1.2.2.6.10.1.3.2.12.	-dūn zaman.....	276
1.1.2.2.6.10.1.3.2.13.	-dügün zaman.....	276
1.1.2.2.6.10.1.3.2.14.	-dūn zaman.....	276
1.1.2.2.6.10.1.3.2.15.	-dūn zaman.....	276
1.1.2.2.6.10.1.3.2.16.	-tiġin zaman.....	276
1.1.2.2.6.10.1.3.3.	-DIK+III. Teklik İyelik Zaman.....	276
1.1.2.2.6.10.1.3.3.1.	-dī zaman.....	276
1.1.2.2.6.10.1.3.3.2.	-dıġ zaman.....	276
1.1.2.2.6.10.1.3.3.3.	-dıġı zaman.....	277
1.1.2.2.6.10.1.3.3.4.	-dıġı zemon.....	277
1.1.2.2.6.10.1.3.3.5.	-dıġı zaman.....	277
1.1.2.2.6.10.1.3.3.6.	-dıġı zaman.....	277
1.1.2.2.6.10.1.3.3.17.	-dıġe zaman.....	277
1.1.2.2.6.10.1.3.3.18.	-dı zaman.....	277
1.1.2.2.6.10.1.3.3.19.	-dī zaman.....	277
1.1.2.2.6.10.1.3.3.20.	-dígı zaman.....	278
1.1.2.2.6.10.1.3.3.21.	-dii zaman.....	278

1.1.2.2.6.10.1.3.3.22. -digi zaman.....	278
1.1.2.2.6.10.1.3.3.23. -diği zaman.....	278
1.1.2.2.6.10.1.3.3.24. -diği zámán.....	278
1.1.2.2.6.10.1.3.3.25. -diği zemon.....	278
1.1.2.2.6.10.1.3.3.26. -diği zeman.....	279
1.1.2.2.6.10.1.3.3.27. -diyi zaman.....	279
1.1.2.2.6.10.1.3.3.28. -dii zaman.....	279
1.1.2.2.6.10.1.3.3.29. -dĩ zaman.....	279
1.1.2.2.6.10.1.3.3.30. -dugi zaman.....	279
1.1.2.2.6.10.1.3.3.31. -dugi zemon.....	279
1.1.2.2.6.10.1.3.3.32. -duğı zámán.....	279
1.1.2.2.6.10.1.3.3.33. -duğı zaman.....	280
1.1.2.2.6.10.1.3.3.34. -duğı zeman.....	280
1.1.2.2.6.10.1.3.3.35. -duğı zaman.....	280
1.1.2.2.6.10.1.3.3.36. -duğı zámán.....	280
1.1.2.2.6.10.1.3.3.37. -duğu zaman.....	280
1.1.2.2.6.10.1.3.3.38. -duğu zamanlarda.....	280
1.1.2.2.6.10.1.3.3.39. -duğu zámán.....	280
1.1.2.2.6.10.1.3.3.40. -duğu zemán.....	280
1.1.2.2.6.10.1.3.3.41. -duğe zaman.....	281
1.1.2.2.6.10.1.3.3.42. -duu zaman.....	281
1.1.2.2.6.10.1.3.3.43. -dũ zaman.....	281
1.1.2.2.6.10.1.3.3.44. -dũũ zaman.....	281
1.1.2.2.6.10.1.3.3.45. -dugu zaman.....	281
1.1.2.2.6.10.1.3.3.46. -dũgũ zaman.....	282
1.1.2.2.6.10.1.3.3.47. -dũgũ zámán.....	282
1.1.2.2.6.10.1.3.3.48. -dũũũ zaman.....	282
1.1.2.2.6.10.1.3.3.49. -dũyi zaman.....	282
1.1.2.2.6.10.1.3.3.50. -dũ zaman.....	282
1.1.2.2.6.10.1.3.3.51. -tığı zaman.....	282
1.1.2.2.6.10.1.3.3.52. -tığı zaman.....	282
1.1.2.2.6.10.1.3.3.53. -tıği zaman.....	282
1.1.2.2.6.10.1.3.3.54. -tĩ zaman.....	283
1.1.2.2.6.10.1.3.3.55. -tuğu zaman.....	283
1.1.2.2.6.10.1.3.3.56. -Tiği zaman.....	283
1.1.2.2.6.10.1.3.4. -DIK+I. Çokluk İyelik Zaman.....	283
1.1.2.2.6.10.1.3.4.1. -dığımız zaman.....	283
1.1.2.2.6.10.1.3.4.2. -dığımız zaman.....	283
1.1.2.2.6.10.1.3.4.3. -dĩmız zaman.....	283
1.1.2.2.6.10.1.3.4.4. -tığımız zamanlarda.....	283
1.1.2.2.6.10.1.3.4.5. -dığımız zaman.....	283
1.1.2.2.6.10.1.3.4.6. -diimiz zaman.....	284
1.1.2.2.6.10.1.3.4.7. -diymiz zaman.....	284
1.1.2.2.6.10.1.3.4.8. -dĩmiz zaman.....	284
1.1.2.2.6.10.1.3.4.9. -dĩmiz zamannā.....	284
1.1.2.2.6.10.1.3.4.10. -duğumuz zaman.....	284

1.1.2.2.6.10.1.3.4.11. -duğumuz zaman.....	284
1.1.2.2.6.10.1.3.4.12. -dümüz zaman.....	284
1.1.2.2.6.10.1.3.4.13. -dúúmúz zámān.....	284
1.1.2.2.6.10.1.3.4.14. -tiyimiz zaman.....	284
1.1.2.2.6.10.1.3.4.15. -tümüz zaman.....	285
1.1.2.2.6.10.1.3.5. -DIK+II. Çokluk İyelik Zaman.....	285
1.1.2.2.6.10.1.3.5.1. -dıgıyız zaman.....	285
1.1.2.2.6.10.1.3.5.2. -digiz zaman.....	285
1.1.2.2.6.10.1.3.5.3. -dñiz zaman.....	285
1.1.2.2.6.10.1.3.5.4. -dığları zaman.....	285
1.1.2.2.6.10.1.3.6. -DIK+III. Çokluk İyelik Zaman.....	285
1.1.2.2.6.10.1.3.6.1. -dihleri zaman.....	285
1.1.2.2.6.10.1.3.6.2. -duğları zaman.....	285
1.1.2.2.6.10.1.3.6.3. -duxları zaman.....	285
1.1.2.2.6.10.1.3.6.4. -dükleri zaman.....	286
1.1.2.2.6.10.1.3.6.5. -tikleri zaman.....	286
1.1.2.2.6.10.1.3. -(y)AcAk VAKİT ZARF-FİİL EKİ.....	286
1.1.2.2.6.10.1.3.1. -cek vakit.....	286
1.1.2.2.6.10.1.3.2. -ecē vakıt.....	286
1.1.2.2.6.10.1.4. -(y)AcAk+İyelik VAKİT ZARF-FİİL EKİ.....	286
1.1.2.2.6.10.1.4.1. -ecej vaxíd.....	286
1.1.2.2.6.10.1.4. -(y)AcAk+İyelik GÜNZARF-FİİL EKİ.....	286
1.1.2.2.6.10.1.4.1. -cē gün.....	286
1.1.2.2.6.10.1.4.2. -cēğ gün.....	286
1.1.2.2.6.10.1.4.4. -acağı gün.....	286
1.1.2.2.6.10.1.4.5. -ceği gun.....	287
1.1.2.2.6.10.1.4.6. -cekleri gün.....	287

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

2. İSİM KÖK VE TABANLARINDAN YAPILANLAR.....	288
2.1. İSİM ÇEKİM EKLERİYLE TÜREYEN ZARFLAR.....	289
2.1.1. +rA, +ArI YÖN GÖSTERME EKİYLE.....	291
2.1.1.1. +arı.....	291
2.1.1.2. +arı.....	291
2.1.1.3. +eri.....	291
2.1.1.4. +eri.....	291
2.1.1.5. +erí.....	291
2.1.1.6. +erè.....	291
2.1.1.7. +éri.....	291
2.1.2. +In VASITA EKİYLE.....	291
2.1.2.1. +an.....	292
2.1.2.2. +ın.....	294

2.1.2.3. +ıñ.....	294
2.1.2.4. +in.....	295
2.1.2.5. +ün.....	295
2.1.3. +ÇA EŞİTLİK EKİYLE.....	296
2.1.3.1. +ca.....	296
2.1.3.2. +ce.....	296
2.1.4. +DA BULUNMA EKİYLE.....	296
2.1.4.1. +da.....	297
2.1.4.2. +de.....	303
2.1.4.3. +dé.....	308
2.1.4.4. +ta.....	309
2.1.4.5. +te.....	309
2.1.4.6. +Te.....	309
2.1.4.7. +Te.....	309
2.1.5. +DA BİR EKİYLE	309
2.1.5.1. +da bir.....	309
2.1.5.2. +dá bi.....	309
2.1.5.3. +de bir.....	309
2.1.6. +DAn AYRILMA EKİYLE.....	310
2.1.6.1. +de.....	310
2.1.6.2. +dan.....	310
2.1.6.3. +dán.....	312
2.1.6.4. +den.....	312
2.1.6.5. +dén.....	316
2.1.6.6. +tan.....	316
2.1.6.7. +Tan.....	316
2.1.6.8. +ten.....	317
2.1.6.9. +nan.....	317
2.1.6.10. +nán.....	317
2.1.6.11. +nén.....	317
2.1.6.12. +lan.....	317
2.1.7. +DAn +(y)A.....	318
2.1.7.1. +dan +Ø.....	318
2.1.7.2. +dan +a.....	318
2.1.7.3. +dan e.....	318
2.1.7.4. +dan +ya.....	318
2.1.7.5. +dan + ^y a.....	318
2.1.7.6. +den +e.....	318
2.1.7.7. +den +ye.....	319
2.1.7.8. +tan +a.....	319
2.1.8. +(y)A YÖNELME EKİYLE.....	319
2.1.8.1. +a.....	319
2.1.8.2. +e.....	320
2.1.9. +LA(n) VASITA EKİYLE.....	320

2.1.9.1. +lA(n) Ekiyle.....	320
2.1.9.1.1. +de.....	320
2.1.9.1.2. +la.....	320
2.1.9.1.3. +le.....	321
2.1.9.1.4. +lé.....	322
2.1.9.1.5. +lan.....	322
2.1.9.1.6. +len.....	322
2.1.9.2. +nA(n).....	323
2.1.9.2.1. +na.....	323
2.1.9.2.2. +ne.....	323
2.1.9.2.3. +nan.....	323
2.1.9.2.4. +nán.....	324
2.1.9.2.5. +nen.....	324
2.1.9.2.6. +inan.....	324
2.1.9.2.7. +inen.....	324
2.1.9.2.8. +inen.....	324
2.1.9.2.9. +înen.....	325
2.1.9.2.10. +unan.....	325
2.1.9.2.11. +ünen.....	325
2.1.9.2.12. +ynen.....	325
2.1.9.2.13. +yınan.....	325
2.1.9.3. Tarz Zarfı.....	325
2.1.9.4. Zaman Zarfı.....	325
2.1.10. +LAr ÇOKLUK EKİYLE.....	326
2.1.10.1. +LAr Ekiyle.....	326
2.1.10.1.1. +lā.....	326
2.1.10.1.2. +lar.....	326
2.1.10.1.3. +nar.....	326
2.1.10.2. +lArI Ekiyle.....	326
2.1.10.1.1. +ları.....	326
2.1.10.1.2. +leri.....	326
2.1.10.1.3. +neri.....	327
2.1.10.1.4. +neri.....	327
2.2. İSİMDEN İSİM YAPAN EKLERLE TÜREYEN ZARFLAR.....	327
2.2.1. +Lİk Ekiyle.....	328
2.2.1.1. +lik.....	328
2.2.1.2. +nük.....	328
2.2.2. +cA EKİYLE.....	328
2.2.2.1 +cA Ekiyle.....	328
2.2.2.1.1. +ca.....	328
2.2.2.1.2. +cá.....	329
2.2.2.1.3. +ce.....	330
2.2.2.1.4. +cé.....	331
2.2.2.1.5. +ça.....	331
2.2.2.1.6. +ce.....	331

2.2.2.2. +çAnA Ekiyle.....	333
2.2.2.2.1. +cana.....	333
2.2.2.2.2. +cene.....	333
2.2.2.2.3. +çana.....	334
2.2.2.2.4. +canam.....	335
2.2.2.2.5. +ceme.....	335
2.2.2.2.6. +cemen.....	335
2.2.2.2.7. +cenem.....	335
2.2.2.2.8. +cenek.....	335
2.2.3. +Cık Ekiye.....	335
2.2.3.1. +cık.....	335
2.2.3.2. +cıK.....	336
2.2.3.3. +cık.....	336
2.2.3.4. +cik.....	336
2.2.3.5. +cuğ.....	336
2.2.3.2. +cAk Ekiyle.....	336
2.2.3.2.1. +cağ.....	336
2.2.3.2.2. +cek.....	336
2.2.3.2.3. +ceg.....	337
2.2.3.2.4. +cek.....	337
2.2.3.3. +CAcık Ekiyle.....	337
2.2.3.3.1. +cacık.....	337
2.2.3.3.2. +cacık.....	337
2.2.3.3.3. +caciK.....	337
2.2.3.3.4. +cecik.....	337
2.2.3.3.5. +cecük.....	337
2.2.4. +cAsInA EKİYLE.....	337
2.2.4.1 +cesine.....	337
2.2.4. +Ar +Ar Ekiyle.....	338
2.2.4.1. +er +er.....	338
2.2.4.2. +ē +ē.....	338
2.2.4.3. +ér +ér.....	338
2.2.4.4. +ē̄ +ē̄.....	338
2.2.5. +II Ekiyle.....	338
2.2.5.1. +lı.....	338
2.2.5.2. +li.....	338
2.2.5.3. +lu.....	339
2.2.5.4. +lü.....	339
2.2.6. +sIz Ekiyle.....	339
2.2.6.1. +sız.....	339
2.2.6.2. +siz.....	339
2.2.6.3. +suz.....	339
2.2.6.4. +süz.....	340
2.2.7. +dIr Ekiyle.....	340
2.2.7.1. +dır.....	340
2.2.7.2. +dir.....	340
2.2.7.3. +dür.....	340

2.2.7.4. +du.....	341
2.2.8. Ön Hece Tekrarı İle.....	341
2.2.8.1.	341
2.2.8.2.	341
2.2.8.3.	341
2.2.8.4.	341
2.2.8.5.	341
2.2.9. +lAyIn Ekiyle.....	341
2.2.9.1. +layın.....	341
2.2.9.2. +láyın.....	342
2.2.9.3. +łayın.....	342
2.2.9.4. +leyín.....	342
2.2.9.5. +leyin.....	342
2.2.9.6. +lèyin.....	343
2.2.9.7. +lèyın.....	343
2.2.9.8. +léyin.....	343
2.2.9.9. +liyın.....	343
2.2.9.10. +lein.....	344
2.2.9.11. +lèin.....	344
2.2.9.12. +leyn.....	344
2.2.9.13. +latın.....	344
2.2.9.14. +lan.....	344
2.2.9.15. +len.....	344
2.2.9.16. +la.....	344
2.2.9.17. +lin.....	345
2.2.9.18. +lîn.....	345
2.2.9.19. +nayın.....	345

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

II. KELİMELELERLE VE İKİLEMELERLE YAPILAN ZARFLAR.....	346
2. KELİMELELERLE YAPILANLAR.....	346
1.1. TARZ ZARFLARI.....	346
1.1.1. Böyle.....	346
1.1.2. Öyle.....	350
1.1.3. Şöyle.....	351
1.1.4. Höle.....	353
1.1.5. Uz.....	353
1.1.6. Düz.....	354
1.1.7. Güzel.....	354
1.1.8. Diğer Kelimelerle.....	354
1.2. ZAMAN ZARFLARI.....	354
1.2.1. BELLİ BİR ZAMAN BİLDİRENLER.....	354
1.2.1.1. GEÇMİŞ ZAMAN BİLDİRENLERENLER.....	354
1.2.1.1.1. Bildir.....	354
1.2.1.1.2. Dün.....	354

1.2.1.3. Sabah.....	354
1.2.1.3.1. sabah.....	354
1.2.1.3.2. sabaḥ.....	354
1.2.1.3.3. sabā.....	357
1.2.1.3.4. zaba.....	357
1.2.1.1.4. Akşam.....	357
1.2.1.1.4.1. aḡşam.....	357
1.2.1.1.4.2. axşam.....	357
1.2.1.1.4.3. akşam.....	357
1.2.1.1.4.4. āşam.....	358
1.2.1.5. Bugün.....	358
1.2.1.5.1. bōn.....	358
1.2.1.5.2. bōn.....	358
1.2.1.5.3. bōn.....	359
1.2.1.5.4. boon.....	359
1.2.1.5.5. boón.....	359
1.2.1.5.6. bóon.....	359
1.2.1.5.7. boün.....	359
1.2.1.5.8. bo gún.....	359
1.2.1.5.9. bogün.....	359
1.2.1.5.10. bögín.....	359
1.2.1.5.11. bögün.....	360
1.2.1.5.12. böğün.....	360
1.2.1.5.13. bugún.....	360
1.2.1.5.14. bugün.....	360
1.2.1.5.15. buğún.....	362
1.2.1.5.16. buğün.....	362
1.2.1.5.17. buğún.....	362
1.2.1.5.18. búgün.....	362
1.2.1.6. Şimdi.....	362
1.2.1.6.1.1. Şimdi.....	362
1.2.1.6.1.1.1. şimdi.....	362
1.2.1.6.1.1.2. şimdü.....	363
1.2.1.6.1.1.3. şumdı.....	363
1.2.1.6.1.1.4. şumdi.....	363
1.2.1.6.1.2. Şindi.....	365
1.2.1.6.1.2.1. şindí.....	366
1.2.1.6.1.2.2. şinde.....	366
1.2.1.6.1.2.3. şindê.....	366
1.2.1.6.1.2.4. şindi.....	366
1.2.1.6.1.2.5. şindî.....	366
1.2.1.6.1.2.6. şindî.....	366
1.2.1.6.1.2.7. şindí.....	366
1.2.1.6.1.3. Hindi.....	366
1.2.1.6.1.3.1. hindi.....	366
1.2.1.6.2.1. Şimci.....	366

1.2.1.6.2.1.1. Şimci.....	366
1.2.1.6.2.2. Şinci.....	366
1.2.1.6.2.2.1. Şinci.....	367
1.2.1.6.2.2.2. Şinci.....	367
1.2.1.6.2.3.Hinci.....	367
1.2.1.6.2.3.1. hinci.....	367
1.2.1.6.3.1.Şindik.....	367
1.2.1.6.3.1.1. Şindig ^h	367
1.2.1.6.3.2. Şindik.....	367
1.2.1.6.3.2.1. Şindik.....	367
1.2.1.6.3.2.2. ŞindiK.....	368
1.2.1.6.3.2.3. Şindig.....	368
1.2.1.6.3.2.4. Şindix.....	368
1.2.1.6.3.2.5. Őindiĥ.....	368
1.2.1.6.3.2.6. Şindiyh.....	369
1.2.1.6.3.3. hindik.....	369
1.2.1.6.4.1.Şimcik.....	369
1.2.1.6.4.2.Şincik.....	369
1.2.1.6.4.2.1. Şincik.....	369
1.2.1.6.5.1. Ćindik.....	369
1.2.1.6.5.2. Şincik.....	369
1.2.1.6.5.3. hincik.....	369
1.2.1.6.6.1. Şincikin.....	369
1.2.1.6.6.2. Şindicik.....	370
1.2.1.6.6.3. hincicik.....	370
1.2.1.6.6.4. hindicik.....	370
2. İKİLEMELERLE YAPILANLAR.....	371
2.1. KÖK VE TABANLAR HALİNDE	371
İKİLEMELER/İKİZLEMELER.....	371
2.1.1. İkizlemelerle.....	371
2.1.2. Yansımalarla Kurulmuş İkilemler.....	376
2.1.3. Zıt Anlamlı Kelimelerle.....	379
2.1.4. Yakın Anlamlı Kelimelerle.....	379
2.1.5. Farklı Yansımalarla Kurulan Tekrarlar.....	380
2.2. EKLERLE YAPILAN İKİLEMELER/İKİZLEMELER.....	380
2.2.1. FİİL KÖK VE TABANLARINA GETİRİLEN EKLERLE.....	380
2.2.1.1. Zarf-Fiil Ekleriyle Kurulan İkilemeler.....	380
2.2.1.1.1. -(y)A -(y)A Ekiyle.....	380
2.2.1.1.1.1. -(y)a -(y)a.....	380
2.2.1.1.1.2. -ā -ā.....	381

2.2.1.1.1.3. -(y)ā -(y)ā.....	381
2.2.1.1.1.4. -a -a -a.....	381
2.2.1.1.1.5. -ā -ā -ā.....	383
2.2.1.1.1.6. -a -a -a -a.....	383
2.2.1.1.1.7. -a -e.....	383
2.2.1.1.1.8. -Ø -e.....	383
2.2.1.1.1.9. -e -a.....	383
2.2.1.1.1.10. -e -e.....	383
2.1.1.1.11. -(y)e -(y)e.....	383
2.2.1.1.1.12. -ē-ē	383
2.2.1.1.1.13. -ě -ě.....	383
2.2.1.1.1.14. -é -é.....	384
2.2.1.1.1.15. -e -e -e.....	384
2.2.1.1.1.16. -é -é	384
2.2.1.1.1.17. -ı -ı.....	384
2.2.1.1.1.18. -(y)ı -(y)ı.....	384
2.2.1.1.1.19. -i -i.....	385
2.2.1.1.1.20. -(y)i -(y)i.....	385
2.2.1.1.1.21. -(y)u -(y)u.....	385
2.2.1.1.1.22. -ü -ü.....	385
2.2.1.1.2. -(y)İp -(y)İp Ekiyle.....	385
2.2.1.1.2.1. -ıp -ıp.....	385
2.2.1.1.2.1. -ip -ip.....	386
2.2.1.2. -KIn.....	386
2.2.1.2.1.-gm.....	386
2.2.1.3.2. -im -im.....	386
2.2.1.3.3. um -um.....	386
2.2.1.4. -İk.....	386
2.2.1.4.1. -ik -ik.....	386
2.2.1.4.2. -ük -ük.....	386
2.2.1.5. -Ar.....	386
2.2.1.5.1. -er -er.....	386

2.2.2. İSİM KÖK VE TABANLARINA GETİRİLEN EKLERLE.....	387
2.2.2.1. +Ø +A Ekiyle.....	387
2.2.1.2.2. CA Ekiyle.....	387
2.2.1.2.3. +CAk Ekiyle.....	387
2.2.1.2.4. +DAn Ekiyle.....	387
2.2.1.2.5. +Ar +Ar Ekiyle.....	387
2.2.1.2.5.1. +er +er.....	387
2.2.1.2.5.2. +ē +ē	387
2.2.1.2.5.3. +ér +ér.....	387
2.2.1.2.5.4. +ē +ē.....	388
2.2.1.2.6. +II Ekiyle.....	388
2.2.1.2.6.1. +lı +lı.....	388
2.2.1.2.6.2. +li +li.....	388
2.2.1.2.6.3. +lu +lu.....	388
2.2.1.2.6.4. +lü +lü.....	388
2.2.1.2.6.5. +ni +ni.....	388
SONUÇ	389-390
KAYNAKÇA	391-396

TARANAN METİNLER VE KISALTMALARI

AA : Mehmet Aydın, Aybastı Ağzı (İnceleme, Metin, Sözlük), TDK. Yay.: 796, Ankara 2002.

AAA : Yusuf Avcı, Amasya Aydınca Ağzı (İnceleme, Metinler, Sözlük), Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sivas 1988.

AAT : Ahmet Caferoğlu, Anadolu Ağızlarından Toplamalar, TDK. Yay.: 82, Ankara 1994.

ADÜM I : Ahmet Caferoğlu, Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme I, TDK. Yay.: Ankara 1994.

ADÜM II : Ahmet Caferoğlu, Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme II, TDK. Yay.: 587, Ankara 1994.

AİAD : Ahmet Caferoğlu, Anadolu İlleri Ağızlarından Derlemeler, TDK. Yay.: 591, Ankara 1995.

AİAÖ : Ahmet Caferoğlu, "Aydın İli Ağızlarından Örnekler", TDAY Belleten 1965, Ankara 1966, s. 1-28.

AkCA : Ahmet Caferoğlu, "Akhisar ve Cihanbeyli Ağızları", TDAY Belleten 1967, s. 1-38.

AKD : Selahattin Olcay, Ahmet Bican Ercilasun, Ensar Aslan, Arpaçay Köylerinden Derlemeler, TDK. Yay.: 419, Ankara 1998.

AMA : Erdoğan Boz, Afyon Merkez Ağzı (Dil Özellikleri, Metinler, Sözlük), Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayınları: 28, Afyon 2002.

ArtYA : Turgut Açar, Artvin ve Yöresi Ağızları, Atatürk Üniversitesi Doktora Tezi, Erzurum 1972.

BarYA : Zeynep Korkmaz, Bartın ve Yöresi Ağızları, TDK Yay.:584, Ankara 1994.

BDA, Talat Dinar, Başmakçı ve Dazkırı Ağzı, Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar 2006.

BMİKA : Pâki Küçüker, Bingöl Merkez İlçe ve Köyleri Ağızları, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Elazığ 1983.

ÇYA : Ahmet Akçataş, Çay Yörük Ağzı, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Afyon 1996.

DİA : Münir Erten, Diyarbakır Ağzı (İnceleme-Metinler-Sözlük), TDK. Yay.: 556, Ankara 1994.

DİAT : Ahmet Caferoğlu, Doğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar, TDK. Yay.:62, Ankara 1995.

DİÇÇYA : Sadettin Özçelik, Erdoğan Boz, Diyarbakır İli Çüngüş ve Çermik Yöresi Ağzı (Dil İncelemesi, Metinler, Sözlük), TDK. Yay.: 789, Ankara 2001.

DTYA : Selâhattin Olcay, Doğu Trakya Yerli Ağzı (İnceleme-Derleme-Dizin), TDK. Yay.: 580, Ankara 1995.

EdİA : Emin Kalay, Edirne İli Ağızları, TDK. Yay.: 694, Ankara 1998.

EM : Selahattin Olcay, Erzurum Ağzı, TDK. Yay.:581, Ankara 1995.

ErzİA : Efrasiyap Gemalmaz, Erzurum İli Ağızları (İnceleme - Metinler - Sözlük ve Derlemeler), 2. C., TDK. Yay.:588, Ankara 1995

ErznYA : Mukim Sağır, Erzincan ve Yöresi Ağızları (İnceleme-Metinler-Sözlük), TDK. Yay.: 565, Ankara 1995.

EYA : Hülya Pılandı, Eskişehir ve Yöresi Ağızları, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 1991.

EYAD : Tuncer Gülensoy-Ahmet Buran, Elazığ Yöresi Ağızlarından Derlemeler 1, TDK. Yay.: 572, Ankara 1994.

GBAA : Zeynep Korkmaz, Güney-Batı Anadolu Ağızları, Ses Bilgisi (Fonetik), Ankara 1956.

GDİAT : Ahmet Caferoğlu, Güney Doğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar, TDK. Yay.: Ankara 1995.

GKAYA : Sabri Özcan San, Gümüşhane Kültür Araştırmaları ve Yöre Ağızları, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1990.

HarA : Zülfü GÜLER, Harput Ağzı, Elazığ Belediyesi Yayınları, Elazığ 1992.

HTM : Tuncer Gülensoy, "Erzurum Ağzı İle Hatem-i Ta'i Masalı", Türkoloji Dergisi, C. VIII, Ankara 1979, s. 403-457.

IMA : Osman Yıldız, Isparta Merkez Ağzı (İnceleme, Metinler, Sözlük), Fakülte Kitabevi, Isparta 2002.

İTOBA : Kenan ACAR, İzmit'in Taşköprü, Ova ve Balören Ağzları, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1988.

KBAYA : Ahmet Buran, Keban, Baskil ve Ağın Yöresi Ağzları, TDK. Yay.: 669, Ankara 1997.

KırYA : Ahmet Günşen, Kırşehir ve Yöresi Ağzları, TDK. Yay.: 745, Ankara 2000.

KİA : Ahmet Bican Ercilasun, Kars İli Ağzları (Ses Bilgisi), TDK. Yay.:797, Ankara 2002.

KİEA : Ahmet Caferoğlu, "Konya İlinin Ermenek Ağzı", TDAY Belleten 1972, s.1-16.

KİMİKA : Cevdet Şanlı, Kırklareli İli Merkez İlçe Köyleri Ağzları, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Edirne 1990.

KİAT : Ahmet Caferoğlu, Kuzeydoğu İllerimiz Ağzlarından Toplamalar (Ordu, Giresun, Trabzon, Rize ve Yöresi Ağzları), TDK. Yay.: 116, Ankara 1994.

KMKA : Rıza Gül, Kilis Merkez ve Köyleri Ağzları, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Adana 1993.

KütYA: Tuncer Gülensoy, Kütahya ve Yöresi Ağzları (İnceleme, Metinler, Sözlük), TDK. Yay.: 536, Ankara 1988.

KYA : Osman Özer, Karlıova ve Yöresi Ağzları (İnceleme, Metinler, Sözlük), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Elazığ 1990.

MalİA : Cemil Gülseren, Malatya İli Ağzları, (İnceleme-Metinler-Sözlük ve Dizinler), TDK. Yay.: 737, Ankara 2000.

MuğA : Ahmet Caferoğlu, "Muğla Ağzı", TDAY Belleten 1962, Ankara 1963, s. 107-130.

NevYA : Zeynep Korkmaz, Nevşehir ve Yöresi Ağzları, I. Cilt, Ses Bilgisi, Ankara 1977.

OAAD: Ahmet Caferoğlu, Orta Anadolu Ağzlarından Derlemeler, TDK. Yay.: 585, Ankara 1995.

OİYA : Necati Demir, Ordu İli ve Yöresi Ağzları (İnceleme, Metinler, Sözlük), TDK. Yay.: 788, Ankara 2001.

RİA : Turgut Günay, Rize İli Ağzları (İnceleme, Metinler, Sözlük), TDK.:795, Ankara 2003.

SİA : Burhan Paçacıoğlu, Sivas İlbeyli Ağzı (İnceleme, Metinler, Sözlük), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1987.

SKA : Hasan Bağcı, Sarıcakaya Ağzı, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Afyon 1997.

STİAT: Ahmet Caferoğlu, Sivas ve Tokat İlleri Ağızlarından Toplamalar, TDK. Yay.: 91, Ankara 1994.

SYA : İbrahim Özkan, Sandıklı ve Yöresi Ağız Özellikleri, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Afyon 2001.

ŞYA : İrfan Keleş, Şabanözü Yöresi Ağzı, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Çankırı 1986.

ŞuhA : Yüksel Eleren, Şuhut Ağzı, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Afyon 1997.

TİLYA : Necati Demir, Tokat İli ve Yöresi Ağızları, Niksar Belediyesi Yay., Tokat 2005

TİSİKAD : Ayhan Durmazer, Tekirdağ İli Saray İlçesi Köyleri Ağız Derlemeleri (İnceleme, Metin, Sözlük), Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Edirne 1996.

TYAD: Tuncer Gülensoy-Ahmet Buran, Tunceli Yöresi Ağızlarından Derlemeler, İstanbul 1992.

UrMA : Sadettin Özçelik, Urfa Merkez Ağzı (İnceleme, Metinler, Sözlük), TDK. Yay.: 666, Ankara 1997.

UŞİA : Gürer Gülsevin, Uşak İli Ağızları (Dil Özellikleri-Metinler-Sözlük), TDK Yay., Ankara 2002.

UYA : Ali Kirli, Ula ve Yöresi Ağızları, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Enstitüsü, Kayseri 1994.

YİKYTA : Ünal Demirezen, Yozgat İli Kadışehri ve Yöresi Türkmen Ağızları (Metinler, İnceleme, Sözlük), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 1995.

YYA : Mustafa Ekinci, Yeşilhisar ve Yöresi Ağızları (Giriş, İnceleme, Metin, Sözlük), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 1993.

ZBKİA : M. Emin Eren, Zonguldak-Bartın-Karabük İlleri Ağızları, TDK. Yay.:686, Ankara 1997.

DİĞER KISALTMALAR

A	: a, e
AAS	: Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması
age.	: Adı geçen eser
bk.	: Bakınız
Buc.	: Bucağı
EAT.	: Eski Anadolu Türkçesi
EATE	: Eski Anadolu Türkçesinde Ekler
GTS	: Gramer Terimleri Sözlüğü
I	: ı, i,
K	: k, k̇, K, K̇,
K.	: Köyü
Ksb.	: Kasabası
Mez.	: Mezrası
Mh.	: Mahallesi
N	: n, ñ, ñ
Nh.	: Nahiyesi
P	: p, b, f
s.	: sayfa
S.	: Sayı
S	: s, ş, ş
TDAY.	: Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten
TDK.	: Türk Dil Kurumu
TEKŞEKO	: Türkçede Eklerin Kullanılış Şekilleri ve Ek Kalıplaşması Olayları
TTG	: Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)
U	: u, ü
V	: vokal
Yay.	: Yayın(lar)ı
( )	: Parantez içindeki sesin ihtiyârî olduğunu gösterir.
-	: Fiille bağlanmayı gösterir
+	: İsimle bağlanmayı gösterir

METİNLERDE KULLANILAN ÇEVİRİYAZI (TRANSKRİPSİYON) İŞARETLERİ

Ünlüler:

- (-) : Ünlüler üzerinde uzunluk işareti:
- (˘) : Ünlüler üzerinde kısalık işareti:
- (˙) : Ünlüler üzerinde yarı incelme / kalınlaşma işareti
- (°) : Ünlüler üzerinde yarı yuvarlaklaşma işareti
- (^) : Ünlüler üzerinde bulanıklık işareti:
- (~) : Ünlüler üzerinde nazallık işareti:
- (ˆ) : Geniş ünlüler üzerinde yarı daralma işareti
- (ˊ) : Diftong
- (ˆ, ˆ, ˆ ...) : Zayıf ünlü
- (ä) : a-e arası a
- (a) : ince palateli a

Ünsüzler:

- (x) : Hırıltılı h sesi
- (ɣ) : Nefesli h sesi
- (ɟ) : Arka damak k'sı
- (ɕ) : Gırtlak (laryngal) k'sı
- (ɡ) : Arka damak g'si
- (ɣ) : Patlayıcı gırtlak (laryngal) g'si
- (ʒ) : Sadece T.Günay'ın Rize İli Ağızları'nda hırıltılı ʒ ündüzü
- (ɣ) : orta damak g'si
- (ɣ) : kalın ve yarı kalın ünlülerle hece kuran ön damak g'si
- (ŋ) : Geniz n'si
- (ɫ) : dış et l'si
- (ɫ) : art boğumlamalı l ünsüzü
- (ʀ) : Titrekliği uzatılmış r sesi
- (ʂ) : Peltek s sesi
- (ʈ) : Yarı tonlu dişeti-diş ünsüzü
- (ʋ) : Çift dudak v'si
- (ʏ) : yarı ünlü dişeti-diş ünsüzü
- (ʒ) : z-s arasında, benzeşme yoluyla oluşmuş z sesi
- (ˆ) : Hemze
- (ˆ) : Ayın
- (ˆ) : Ünsüzler üzerinde telâffuz noktasının daha öne kaydığını gösteren

Majüskül Harf (Yarı Sedahlık İşareti):

(Ç): ç-c arası ünsüz

(F) : f-v arası ünsüz

(K) : k-g arası ünsüz

(K̇) : k̇-ğ arası ünsüz

(P) : p-b arası ünsüz

(S) : s-z arası ünsüz

(T): t-d arası ünsüz

(') : Kendinden sonraki hecenin standart Türkçeden farklı vurgulandığını gösteren işaret.

(^r, ^h, ^h, ^y, ^ğ, ^t, ^m, ⁿ, ^z ...): Zayıf ünsüz

(_): Bağlantı (liaison) işareti

GİRİŞ

I. PROBLEM

Ağızlardaki özelliklerin kayıt altına alındığı, derleme çalışmaları yapılmıştır. Ses ve şekil bilgisi açısından bu metinler incelenmiştir. Bunların sonucunda da Türkiye Türkçesi ağızlarının sınıflandırması, isim çekim eklerini ve sıfat-fiil eklerini yöre ağızlarıyla birlikte karşılaştıran çalışmalar yapılmıştır. Fakat ağızlarda kullanılan zarflar ve zarfları yapıma yollarını değerlendiren bir çalışma bugüne kadar yapılmış değildir.

II. AMAÇ

Bu çalışma, Türkiye Türkçesi ağızlarındaki zarflar ve zarf yapımının mevcut durumunu ortaya koymak, ağızlar arasındaki benzerlikleri, farklılıkları ve bunların Türkçenin genel kullanımını içindeki yerini tespit etmek amacıyla yapılacaktır.

III. ÖNEM

Okuryazarlık oranının hızla artması, köyden şehir merkezlerine yapılan göçler, vb. sebeplerle ağızlar, ülkemizde konuşulan ağızlar yerini Standart Türkçeye bırakmaktadır. Ağızların ve Türkiye Türkçesinin ayrıntılı bir gramerinin yazılabilmesi bu ve benzeri çalışmaları gerekli kılmaktadır.

IV. YÖNTEM

Çalışmada "Türkiye Türkçesi ağızları" tabiri ile, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde kalan ağızlar kastedilmiştir. Çalışma hazırlanırken, konu ile ilgili literatür taraması yapılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde kalan illerden derlenmiş ve çoğu yayımlanmış metinlere ulaşılmıştır. 52 il üzerine yapılmış 59 çalışmanın metinlerinde geçen zarflar ve zarf şekilleri taranacak ve tek tek fişlenmiştir. Örnek şekilleri metinlerden tararken, sadece şekil değil, şeklin geçtiği kelimenin bulunduğu cümle de fişlenmiştir. Cümlelerin anlamında ve zarf yapımında etkisinin olduğu düşünülen durumlarda, şeklin geçtiği cümle ile beraber ilgili cümleler de alınmıştır. Örnek metinlerin yanında parantez içinde derlendikleri şehir isimlerinin kısaltmalarına,

varsa ilçe ve köy isimlerine yer verilmiştir. Çalışmamızda taranacak metinlerde kullanılan transkripsiyon işaretleri olduğu gibi alınmayıp, bunlar daha önce buna benzer çalışmalarda yapıldığı gibi, Türk Dil Kurumu'nun tavsiye ettiği transkripsiyon işaretleri ile değiştirilmiştir. Sonra taranan bu fişler tasnif edilip ve Türkiye Türkçesi yazı dilindeki kullanımları ile karşılaştırılarak incelenmiştir.

Gerçek zarf-fiillerin sınıflandırılmasında Zeynep Korkmaz'ın Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi) adlı çalışması; Birleşik zarf-fiillerin sınıflandırılmasında Gürer Gülsevin'in Türkiye Türkçesinde Birleşik Zarf-Fiiller adlı makalesi; zarflar tanımı ve ona bağlı sınıflandırmada Leyla Karahan'ın Türkçe Sözdizimi adlı eseri temel alınmıştır.

1. Giriş
2. İnceleme
- 2.2. Eklerle Yapılan Zarflar
- 2.1. Fiil Kök Ve Tabanlarında
- 2.1.1. Zarf-Fiil Ekleri
- 2.1.1.1. Asıl Zarf-Fiil Ekleri
- 2.1.2.2. Ek+Ek Yapısında Olanlar
- 2.1.2. Birleşik Zarf-Fiil Ekleri
- 2.1.2.1. Ek+Ek Yapısında Olanlar
3. İsim Kök Ve Tabanlarından Yapılanlar
- 3.1. İsim Çekim Ekleriyle Türeyen Zarflar
- 3.2. İsimden İsim Yapan Eklerle Türeyen Zarflar
4. Kelimelerle Ve İkilemelerle Yapılan Zarflar
- 4.1. Kelimelerle Yapılanlar
- 4.2. İkilemelerle Yapılanlar
- 4.3. Kök Ve Tabanlar Halinde İkilemeler/İkizlemeler

İNCELEME

1. ZARFLAR KONUSUNA GRAMERLERİMİZİN YAKLAŞIMI

1.1. GRAMERLERİMİZDE ZARF KAVRAMI

Gramerlerimizde bu konu, zarf²¹ ve belirteç²² olarak geçmektedir.

Leyla Karahan: Zaman, tarz, sebep, miktar, yön, vasıta, şart bildirerek yüklemi tamamlayan cümle ögesi, zarftır. Zarf cümlenin genellikle yardımcı ögesidir. Seyrek olarak cümlelerde zorunlu öge olabilir.²³

Zeynep Korkmaz: Zarflar fiillerden, sıfatlardan, sıfat-fiillerden ve zarf niteliğindeki sözlerden önce gelerek onları zaman, yer, yön, nitelik, durum azlık çokluk bildirme, pekiştirme ve sorma gibi çeşitli yönlerden etkileyip değiştirerek anlamlarını daha belirgin duruma getiren sözlere: Dün geldi, yarın gidecek; daha göndermedi; yıllarca çalıştı; yukarı çıktı; pek sevimli; çok etkili; önceden bildirdi; doğru söyledi; şimdiden başlayınız; görerek öğrendi; ileride konuşacağım; ne iş yapacak neden? gelmiş gibi. Zarflar, yukarıda verilen örneklerde görüldüğü üzere, sıfatlardan ve kendi türlerindeki zarflardan önce gelmekle birlikte, asıl buldukları yer fiillerin önüdür.²⁴

Gramer Terimleri Sözlüğünde: Fiillerin, sıfatların, sıfat-fiillerin ve görev bakımından zarf niteliğindeki kelimelerin anlamlarını zaman, ölçü, niteleme, yer, yön, vasıta, miktar, şart gibi çeşitli bakımlardan etkileyerek daha belirgin duruma getiren veya sınırlandıran kelime türü: dün, bugün, yarın, sonra, şimdi vb. (zaman bakımından); ileri, geri, beri, alt (yer, yön bakımından); tatlı sert, açık mavi, koyu yeşil, uzun uzun konuştuğu konu, sınıksız kapatmak, iyi anlamak vb. (niteleme, tarz bakımından)²⁵

M. K. Bilgegil: Bir sıfatın, bir fiilin, bir fiilimsinin başına gelerek anlamını niteleyen, belirten, değiştiren veya sınırlıyan kelimelerdir. “(Güzel) yazıyor. -(Daha) zeki bir adam. (Şimdi) geldi. –Kahveyi (çok) içeriyor.” örneklerinde parantez içine alınan kelimeler birer zarftır. İsim soyundan gelen kelimelerin anlamlarını daraltmaları bakımından sıfatlarla aralarında bir benzerlik vardır. Bu sebeple bazı kitaplar, her iki çeşide gren kelimeleri “kuyûd” genel adı altında toplamışlardır. Bazı kitaplarda ise “kayıd” sözü, yalnız bu dersin konusu olan kelimelere ayırt edilmiş; içlerinde ancak yer ve zaman bildirenlerden zarf diye bahsedilmiştir. Şüphesiz ki, sıfatın şümul alanı zarflarinkinden geniştir: Bir sıfat, bir zarf yerine kaim olabildiği hâlde, doğrudan doğruya zarf olan kelimeler sıfat yerinde kullanılamaz. Ancak zarflar, kelâm

²¹ Zeynep Korkmaz: Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, TDK/, Ankara 2003, s. 451; M. Kaya BİLGEGİL, *Türkçe Dilbilgisi*, Dergâh, İstanbul 1984, s. 216; Muharrem ERGİN, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak, İstanbul 2000, s. 258; Muharrem ERGİN, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak, İstanbul 2000, s. 258; Haydar EDİSKUN, *Türk Dilbilgisi*, Remzi, İstanbul 2004, s. 273; Leyla KARAHAN, *Türkçede Söz Dizimi*, Akçağ, Ankara 2004, s.32; H. İbrahim DELİCE, *Türkçe Sözdizimi*, Kitabevi, İstanbul 2003, s. 140

²² T. N. GENCAN, *Dilbilgisi*, TDK, Ankara 1999, s. 409; Tufan DEMİR, *Türkçe Dilbilgisi*, Kurmay, Ankara 2004, s. 479; Neşe ATABAY, Sevgi ÖZEL, İbrahim KUTLUK, *Sözcük Türleri*, Papatya, İstanbul 2003, s. 83; Mehmet HENGİRMEN, *Türkçe Dilbilgisi*, Engin, Ankara 1998, s. 160; Fuat BOZKURT, *Türkiye Türkçesi*, Cem, İstanbul 1995, s. 280; Doğan AKSAN, *Her Yönüyle Dil*, TDK, Ankara 1980, s. 97

²³ KARAHAN, s.32

²⁴ KORKMAZ, **TTG** s. 451

²⁵ KORKMAZ, **GTS**, s. 250

içinde de zarf tümleci olarak görev alabildikleri hâlde; sıfatların -doğrudan doğruya- böyle bir görevi yoktur.²⁶

Muharrem Ergin: Zarflar zaman, yer, hal ve miktar isimleridir. Tek başına sıfat olmadığı gibi tek başına zarf da yoktur. Sıfatlar gibi zarflar da tek başlarına isimden başka bir şey değildirler. Sıfat da, zarf da ismin kelime gruplarındaki fonksiyonlarına göre aldığı addır. Kelime guruplarında başka bir ismi vasıflandıran veya belirten isimlere sıfat denildiğini gördük. Zarf ise kelime guruplarında sıfatın, fiilin veya başka bir zarfın manasını değiştiren isimlere verdiğimiz addır. Fakat her isim sıfat olarak kullanılmadığı gibi, zarf olarak da kullanılmaya elverişli değildir. İşte kelime gurubu unsurları olarak kelime gurupları ile ilgili bulunan sıfatları ve zarfları tek tek kelimelerden bahsederken ele almamızın, onları isimler içinde ayrı ayrı belirtmemizin de sebebi budur.²⁷

Haydar Ediskun: Fiillerin ya da fiilimsilerin, sıfatların, zarfların anlamlarını **zaman, yer ve yön, durum, nicelik, soru** kavramlarıyla belirleyen ya da kısip sınırlayan kelimelere **zarf** denir: **Dün** (gel-) - **yarın** (git-) - **aşağı** (in-) - **yukarı** (çık-) - **açık** (konuş-) - **ağır** (yürü-) - **çok** (çalış-) - **fazla** (oku-) - **pek fazla** (yorul-) - **pek fazla terbiyeli** (çocuk) **pek az çalışkan** (işçi) - **nasıl** (çalış-). vb. İsim-fiilleri ve isimleşmiş sıfatları belirleyen ya da sınırlayan kelimelere de **zarf** demek gerekir: “Atın **hızlı koşması**” - “Ailenin **en büyüğü**”... vb.

İsim soyundan kelimeler ya da kelime öbekleri, ulaçlar ya da ulaç öbekleri, edatlar ya da edat öbekleri, cümlelerde zarf görevinde bulunabilirler. Bununla birlikte, sayıları az olsa da, **asıl zarf** diyebileceğimiz kelimeler de vardır; bunlar, yalnızca zarf olarak kullanılabilirler. **En** (parlak ışık) - **erken** (yat-) - **geç** (kalk-) - **elbette** - (okuyacağız)... vb.²⁸

Tahir N. Gencan: Sıfatların, eylemlerin ya da görevce kendine benzeyen sözcüklerin anlamlarını belirten ya da kısip sınırlayan sözcüklere **BELİRTEÇ** denir.²⁹

Tufan Demir: Eylemlerin, eylemsilerin, sıfatların, görevce kendilerine benzeyen sözcüklerin anlamlarını çeşitli yönlerden kuvvetlendiren ya da sınırlayan sözcüklere belirteç denir.³⁰

N. Atabay, S. Özel, İ.Kutluk: Eylemlerin, eylemsilerin, sıfatların ya da görevce kendine benzeyen sözcüklerin anlamlarını etkileyen, kimi kez güçlendirip kimi zaman kısıtlayan sözcüklere belirteç denir.³¹

Mehmet Hengirmen: Eylemlerden, sıfatlardan, belirteçlerden önce gelerek bunların anlamlarını etkileyen sözcüklere belirteç denir. Belirteçler önüne geldikleri sözcüklerin anlamlarını zaman, yer, ölçü, nitelik ve soru kavramları bakımından etkiler... Türkçede pek çok kelime belirteç olarak kullanılır. Bu sözcüklerden bazıları şunlardır: hemen, şimdi, az çok, en çok, biraz, son derece, sabaha karşı, akşama doğru, önce, sonra, çabuk, hızlı, yavaş, ileri, birdenbire, ansızın... gibi.³²

²⁶ BİLGEGİL, s. 216

²⁷ ERGİN, s. 258

²⁸ EDİSKUN, s. 273

²⁹ GENCAN, s. 409

³⁰ DEMİR, s. 479

³¹ ATABAY, ÖZEL, KUTLUK, s. 83

³² HENGİRMEN, s. 160

Fuat Bozkurt: Belirteçler asıl olarak bir eylemin anlamı etkilerler. Bunun yanı sıra bir eylem, bir sıfat ya da bir belirtecin anlamını da etkileyebilirler. Bir eylem, bir sıfat ya da bir belirtecin anlamını kimi kez kısıtlar.³³ ... Belirteçleri sıfatlardan ayıran iki özellik var. Gerçekte bunları tümüyle işlev özelliği saymak gerekir. Çünkü, belirteçler de sıfatlar gibi, belirten sözcüklerdir. Sıfatların belirtme alanları, adları sınırlıdır. Oysa belirteçler, sıfatların ve eylemlerin anlamlarını belirgin biçime sokarlar. Çekimli durumdaki eylemler yüklem durumundadır. Böylece belirteçler artık bir sözcük türü olmaktan çıkıp tümleş olurlar.³⁴

Doğan Aksan: Belirteç (zarf) adıyla anılan öğelerse hem ön adaların hem de eylemlerin hem görevce kendine benzeyen öğelerin anlamlarını etkileyen sözcüklerdir.³⁵

Nurettin Koç: Bir eylemin, bir eylemsinin, bir önadın ya da başka bir belirtecin anlamını zaman, yer, gösterme, ölçü, nitelik, soru kavramlarıyla etkileyen sözcüklere belirteç(Alm. Adverbium; Fr. adverbe; İng. adverb) denir.³⁶

1.2.ZARFLARIN ÖZELLİKLERİ

Zeynep Korkmaz³⁷ ve Tufan Demir³⁸ zarfların azlığını onların, sayılabilecek kadar olmasıyla vurgulamışlardır.

“Zarflar, yukarıda verilen örneklerde görüldüğü üzere, sıfatlardan ve kendi türlerindeki zarflardan önce gelmekle birlikte, asıl buldukları yer fiillerin önüdür.”³⁹

“Zaman, yer, yön ve durum bildiren kimi adlar, belirteç görevi üstlenir. Yalnız özel adlar, belirteç olarak kullanılamaz.”⁴⁰

“Sıfat ve zarfların anlamlarını, miktar ve derece bakımından tamamlayan zarfların meydana getirdikleri kelime grupları da bir sıfat tamlamasıdır.”⁴¹

“Zarf görevi yapan kelime ve kelime grupları yüklemi zaman, tarz, sebep, miktar, yön, vasıta ve şart bildirerek tamamlar.”⁴²

“İsimler eksiz veya yön, eşitlik, vasıta hali ve diğer bazı hal ekleriyle; fiiller de zarf-fiil ekleriyle cümlede zarf görevi yaparlar.”⁴³

³³ BOZKURT, s. 280

³⁴ BOZKURT, s. 280

³⁵ AKSAN, s. 97

³⁶ KOÇ, s.210

³⁷ KORKMAZ, s. 451

³⁸ DEMİR, s. 479

³⁹ KORKMAZ, s. 451

⁴⁰ ATABAY, ÖZEL, KUTLUK, s. 83

⁴¹ KARAHAN, s. 52

⁴² KARAHAN, s. 32

⁴³ KARAHAN, s. 33

“Bir cümlede aynı veya farklı türden birden fazla zarf bulunabilir. Aynı cinsten zarfların bir arada bulunduğu cümlede, genellikle zaman zarfı diğer zarfların önünde yer alır. Miktar bildiren zarflar ise yüklem hemen yanındadır.”⁴⁴

“Bazı zarflar, kendinden sonraki zarfların açıklayıcısı olabilir.”⁴⁵

“Art arda sıralanan bazı cümlelerde zarf ortak olabilir.”⁴⁶

“Zaman, tarz, sebep, miktar, yön ve şart bildiren bütün kelime grupları cümlede zarf görevi yapabilir.”⁴⁷

“Cümle tahlillerinde yükleme sorulan *nasıl, ne zaman, ne ile, kiminle, hangi şartlarda, kim tarafından, niçin, ne kadar, hangi yöne* gibi sorular, zarf ögesini bulmayı kolaylaştırır.”⁴⁸

---

⁴⁴ KARAHAN, s. 33

⁴⁵ KARAHAN, s. 35

⁴⁶ KARAHAN, s. 35

⁴⁷ KARAHAN, s. 35

⁴⁸ KARAHAN, s. 36

I. EKLERLE YAPILAN ZARFLAR

3. FİİL KÖK VE TABANLARINDAN YAPILANLAR

3.1. ZARF-FİİL EKLERİ

1.1.1. ASIL ZARF-FİİL EKLERİ

Gerçek zarf-fiiller konusu, gramer kitaplarında zarf-fiiller⁴⁹, gerundiumlar⁵⁰, ulaçlar (bağyelemler)⁵¹ ve bağ-fiiller(ulaçlar)⁵² olarak geçmektedir. Dilcilerimiz gerçek zarf-fiiller için şu tanımları yapmışlardır:

Zeynep Korkmaz: Gerçek zarf-fiiller, her türlü fil kök ve gövdelerine belirli zarf-fiil eklerinin getirilmesi ile kurulan şekillerdir. Başlıca ekleri -(y)A , -(y)I, / -(y)U, -(y)Arak, -(y)İp, / -(y)Up, -(y)IncA / -(y)Unca, -(y)AlI, -mAdAn ve -ken'dir.⁵³

M. Kaya Bilgegil: Fiil kök ve gövdesinden teşkil oldukları halde, bağlaç niteliği taşıyan, fazla olarak nefislerindeki eylem kavramından dolayı yan cümleciklerde yüklem görevi alan kelimeler, bağ fiillerdir.⁵⁴

Muharrem Ergin: Gerundiumlar hareket hâli ifade eden fiil şekilleridir. Bunlar ne fiil çekimleri gibi şekle, zamana ve şahsa bağlanmış bir hareket, ne partişipler gibi nesne ifade ederler. Gerundiumlar şahsa ve zaman bağlanmayan mücerret bir hareket hâli karşılarlar. Hal ve durum karşılayan kelimelere zarf diyoruz diyoruz. Şu halde gerundiumlar fiillerin zarf şekilleridir. Onun için partişipe isim fiil dediğimiz gibi, gerundiuma da zarf fiil diyebiliriz.⁵⁵

Haydar Ediskun: Bağ-fiiller, bir yandan bileşik cümlede iki cümlecığı bağladıkları için bağlaç, öbür yandan da özne, nesne, tümleç aldıkları için fiil olan kelimelerdir. Bağ fiillere ulaç da denir. Bağ-fiiller şöyle sınıflandırılabilir: Bağlama ulaçları, durum ulaçları, zaman ulaçları, neden ulaçları, kıyaslama ulaçları, bedel ulaçları.⁵⁶

Tahir N. Gencan: Kurduğu önermeyi başka bir önermeye bağlayan eylemsilerdir.⁵⁷

⁴⁹ Ahad ÜSTÜNER, *Anadolu Ağızlarında Sıfat-Fiil Ekleri*, TDK, Ankara 2000, s. 13; Nesrin BAYRAKTAR, *Türkçede Fiilimsiler*, TDK, Ankara 2004, s. 137.; BANGUOĞLU, s. 429.; KORKMAZ, *TTG*, s. 983; A. von GABAİN, *Eski Türkçen, Grameri*, TDK, Ankara 2000, s. 13; Ahmet BURAN, *Anadolu Ağızlarında İsim Çekim (Hâl) Ekleri*, TDK, Ankara 1996; Gürer GÜLSEVİN, *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, TDK:673, Ankara 1997, s. 125

⁵⁰ ERGİN, s. 338,

⁵¹ Mehmet HENGİRMEN, *Türkçe Dilbilgisi*, Engin, Ankara 1998, s. 254-255.; ATABAY, ÖZEL, KUTLUK, s. 235.; Tufan DEMİR, *Türkçe Dilbilgisi*, Kurmay, Ankara 2004, s.; GENCAN, s. 390

⁵² EDİSKUN, s.252.; M. Kaya BİLGEGİL, *Türkçe Dilbilgisi*, Dergâh Yayınları, İstanbul 1984, s. 283

⁵³ KORKMAZ, *TTG*, s. 985

⁵⁴ BİLGEGİL, s. 283

⁵⁵ ERGİN, s. 338

⁵⁶ EDİSKUN, s.252

⁵⁷ GENCAN, s. 390

Tahsin Banguoğlu: Zarffiiller fiilin zarf işleyişine girmek üzere aldığı özel şekillerdir.⁵⁸

Nesrin Bayraktar: Zarf-fiiller, kişi ve zaman kavramı olmadan temel cümlenin ya da yan cümlenin yüklemine niteleyen, cümlede genellikle zarf tümleci olarak görev yapan fiilimsilerdir.⁵⁹

Tufan Demir: Özne, nesne, tümleç olarak yancümlecik kurdukları için eylem, kurdukları yancümleciği çeşitli anlam ilgileriyle temel cümleye bağladıkları için sayılan sözcüklere ulaç (bağeylem) denir.⁶⁰

N. Atabay, S. Özel, İ.Kutluk: Eylemsilerin bir başka bölümünü, ulaçlar oluşturur. Türkiye Türkçesinde eylemlerden türeyen, ancak tümce içinde çoğunlukla belirteç görevini yapan sözcüklere ulaç denir... Ulaçlar da öteki eylemsiler gibi, eylemlerden belli eklerle türemiş sözcüklerdir. Ancak eylem çekimine girmedikleri için kişi ve kesin bir zaman kavramı taşımazlar. Tümcede çoğunlukla sözcükler arasında ilgi kurarlar, bağlayıcı olma gibi bir özellikleri bulunduğundan Türkiye Türkçesinde, özne, tümleç, yüklem oluşlarını rastlanmaz.⁶¹

Mehmet Hengirmen: Eylemden türeyen ve belirteç görevini yapan sözcüklere ulaç denir. Ulaçlar eylem çekimine girmez, kişi kavramı taşımaz. Ulaçlar, cümlede belirteç olarak tümleç görevini üstlenirler. Bu yönleri ile de ortaçlardan ayrılırlar. Ulaçlar çatı ve olumsuzluk eklerini alır, genellikle sözcükler arasında ilgi kurar. Ulaçların kullanım alanları ortaçlardan daha geniştir.⁶²

A. von Gabain: Bir çok çekimli, yani cümleyi kapatan fiil şekilleri, isimlerdir. Bir de hiç bir zaman çekimli fiil durumunda olmayan diğer fiil şekilleri vardır; bunlar gerçek isim değildirler, yani ne özne, ne de nesnedirler; ne iyelik, ne de çokluk eki alabilirler. Fonksiyonları, yüklem belirleyicisi, özne belirleyicisi ve cümle başlatıcılarla aynıdır. (Şekil olarak) tasvirî yahut modal bir yardımcı fiile bağlanan (mantıkî) bir esas fiil, bu isim olmayan şekillerin birinde bulunur.⁶³

Gürer Gülsevin: Fiilleri başka fiillere bağlamak üzere zarflaştırılan eklerdir.⁶⁴

Ahad Üstner: Zarf-fiiller, fiillerden eklerle türetilmiş ve zarf veya bazen de bağlaç olarak kullanılan kelimelerdir... Zarf olarak temel cümledeki yüklem hareketini hâl, sebep, zaman, ölçü gibi yönlerden ya yalnız başlarına veya yan cümlenin yüklemi olarak, yan cümlede bulunan ve kendisine bağlı diğer kelimelerle birlikte belirtirler... Bağlaç veya zarf oldukları için isim soylu kelimeler arasında sayılırlar; ancak yüklem olabilmeleri, fiilden türemeleri, hareket ifadesi taşımaları dolayısıyla fiillere yaklaşırlar. Zaman kavramı taşımazlar. Çekim kabiliyetinden mahrumdurlar. İyelik ekleri almazlar. Zarf-fiillerin büyük kısmı, belirli eklerle fiillerden türetilir. Bir kısmı da sıfat-fiil veya mastar ekleri gibi farklı eklerle bazı edatların veya zamanla, yerle ilgili kelimelerin ilavesiyle teşkil edilir.⁶⁵

⁵⁸ BANGUOĞLU, s. 429

⁵⁹ BAYRAKTAR, s. 137

⁶⁰ DEMİR, s. 466

⁶¹ ATABAY, ÖZEL, KUTLUK, s.235

⁶² HENGİRMEN, s. 254-255

⁶³ GABAIN, s. 84

⁶⁴ GÜLSEVİN, *EATE*, s. 125

⁶⁵ ÜSTÜNER, s .13

1.1.1.1. -(y)A ZARF-FİİL EKİ

Zeynep Korkmaz bu eki, -(y)A -(y)A zarf-fiil ekiyle birlikte değerlendirmiştir.⁶⁶

Nesrin Bayraktar: Eklendiği fiilin ön ya da art ünlülü olmasına göre -a/-e biçimlerinden biri olarak eklenen bu zarf-fiil eki, eklendiği cümlenin yüklemine bağlar. Eklendiği fiil yüklemine tarzını bildirir.⁶⁷

1.1.1.1.1. -(y)A Eki

1.1.1.1.1.1. -(y)a

*getirmedin **diya** ğızdı küsTu artux bana baxmadı.* (El./Keban/Merkez, KBAYA, 89/V/10)

*bu dere başşağa / uya cid ē yi **uya** / susandusan sēvduğum / hadē cidalum sūya.*

(Rize/Derepazar K., KIAT, 278) (uyarak)

1.1.1.1.1.2. -e

*lazim olduĝa **kele** alıp harcarsın.* (Trab./Akçaabat/Haşka K, KIAT, 175) (kele=gelip)

1.1.1.1.1.3. -(y)e

*kokmasın **diye** şindi çocuK yıkamēyolar.* (Af./Merkez, AMA, 189/VII/36)

*o dükkana cezā veriydi sen bunun çırağını çaldın **dēye**.* (Af./Merkez, AMA, 222/XIV/7)

*hiş maşrıba **dēye** bi şey duymamışmış.* (Af./Merkez, AMA, 231/XVI/12)

*bi tāne de vantilatör godum yokarıya burada duman gamlasın, **re** āt gullanayın **diye**.*

(Af./Merkez, AMA, 243/XVII/227)

*bölük dut **diye** emir vērınca bölük durdu.* (Mal./Akçadağ/Keller, AkçYA, 149/38/61)

*yā cāriye **diye** bir şey söylesem cevap vērir müsiñ.* (Amas./Aydınca/Böke Köyü, AAA, 200/I/90)

*ben **diye** o ğocārının urya üç-beş ğuruş veriyim.* (Amas./Aydınca/Avşar Köyü, AAA, 268/VIIIa/74)

*o mehdüPü vēr de **diye** bōunki hedyeyi ben alıyım.* (Amas./Aydınca/Avşar Köyü, AAA, 277/IXa/23)

*bunun abdesini dutduramıyám ne ğada pis **diye**.* (Amas./Aydınca/Avşar Köyü, AAA, 278/IXb/53)

*ğarşulaşmıyācām, **dēye** yemin işdi.* (Amas./Aydınca/Karataş Köyü, AAA, 220/IIb/149)

*ĝocō **ko**y **dēye** bi **ko**y vadu.* (Kas., AAT, 5)

*bunnarın içinden üç ĝardaş ĝalana ĝadarı hepisi de biz yapamayuz **dēye** söyledile.*

(Kas./Daday/Dereli Tekke Köy, AAT, 25)

*ğarısı herifin, arabēynen ĝelişini ĝörüncek, ĝocamın xaturına bī şey gelir **dēye**, o-da*

ğarşılığa ĝediyo. (Esk./Sivrihisar/Dümrek K, AİAD,117)

⁶⁶ KORKMAZ, *TTG*, s. 984

⁶⁷ BAYRAKTAR, s. 158

- eyer bî şöyl oluca**dēye** döverse de küserdim yāni.* (Af./Bayat/Merkez, BMA, 138/XVI/57)
- o zamanlarda bayā şorda uzunçalılar **diye** bi yer vā.* (Af./Başmakçı/Akkoyunlu K., BDA,180/VII/2)
- öjüne nehir gelince bunuñ dar yerini bulen de aTliyen **diye** goşa goşa goşa goşa gidēmiş.* (Af./Başmakçı/Yaka K., BDA,233/XX/7-8)
- dazKırına evelā gelince ceyran yok **diye**, onnā oruya indilē.* (Af./Dazkırn/Yayla K., BDA,313/XXXVIII/72-73)
- devleT bize, ātıK eksin **diye** teşviK mi ediyo, nāpīyo.* (Af./Dazkırn/Hisaralan K., BDA,334/XLIV/76)
- gāveye gēdiKden sonra birbirimizi bulmadan oturceK, **diye** aKlıya gēmesin.* (Af./Dazkırn/Merkez, BDA,257/XXV/190)
- o kim Kaçarsa **diye** ona kúfretti.* (Bin./Bilaloğlu K., BMİKA, 109/I/96)
- şu kutup yıldızı **diye** yıldız var ya kuzeyde diyolla.* (Af./Bolvadin/Derekarabağ K., BTKKA,80/I/12)
- bu bizi vuru **diyi** burdaykan gonusmaya başlayollar.* (Af./Bolvadin/Derekarabağ K., BTKKA,81/I/14)
- topcular dur **dēye** atarımış üş sever atmış.* (Af./Bolvadin/Yeni Karabağ K., BTKKA,128/XI/93)
- oñu da çocukla' gonya **dē'e** yemiş Koyuvēmişlē.* (Af./Çay/Çayır yazı, ÇYA,105/I/45)
- o da diyarbaxırda zeytín **dēye** vērmiyerlár.* (Diy./Çermik/Başarı, DİÇÇYA, 142/VIII/31)
- bu davari sattığın zaman, sultan muradın gonağı yıldız **dēye** celesin.* (Erz./Pasinler/Surbakan K., DİAT, 198)
- undan sōna yuķārda gelin de **dēye** ki ben dēyi, seni dēyi, selam verişinden tandım dēyi.* (Edn./Keşan/Karasath K. EdİA,146/XI/76)
- parayı alsın **diye**, parayı u üsüz alvarı.* (Edn./Havsa/Osmanlı Köyü, EdİA,206/XXX/8)
- tümenin emri, yoxlēyēcēğiz dedim. durmaduğı vaxıt ateş edēcēğiz **diye** gurmēy başganı emiür verdi.* (Erzn./İliç/Merkez., ErznYA, 261/II-XXV/29)
- olan ben bu altuni köwe götürürsem, şehire götürürsemse beni xırsız **diye** yaxalallar. ne yapım?* (Erz./Merkez, ErzİA, 11/I-I/17)
- hatayı gocaya diyivirir **dēye** inē j kesmiş.* (Esk./Merkez, EYA, 133/I/3)
- kesince bi yozdan eti gımlıdā **dēye** götürmiü atmış dereye.* (Esk./Merkez, EYA, 133/I/4)
- size gurban gözüküyoru **diye** öküzü kesin.* (Esk./Merkez, EYA, 134/I/34)
- āşámleyin vamiş andan gelmiş şu köpeklerden gurtulam **dēye** yol bulamamış.* (Esk./Odunpazarı Senti, EYA, 137/III/25-26)
- yoķevden geliyo **dēye** dolabı aşmıştı.* (Esk./Odunpazarı Senti, EYA, 138/III/52)
- ölü **diye** onu kıyamıyolar topra gömmē.* (Esk./Odunpazarı Senti, EYA, 141/V/25)
- ğarısı ona bi güzel sopa atıyo, niye çişini yaptın **diye**.* (Esk./Odunpazarı Senti, EYA, 143/VI/54)
- ah gardaşım ben sana dimedim mi geyik izinden su izinden içme geyik olursun **dēye** diyo bak geyik oldun diyo.* (Esk./Merkez, EYA, 148/IX/37)

*olan ben bu altuni köwe götürürsem, şehere götürürsemse beni xırsız **diye** yaxalallar, ne yapım.* (Erz./ Merkez, EA, 89)

*hêş başı õñmamış **dêye** dèyî vëriñ anama.* (Isp., IMA, 151/XXIII/13)

*hêş başı onmāmış ğızın **diye**.* (Isp., IMA, 152/XXIII/21)

*soyuncāmu göremēsiyiz **dêye**.* (İz./Taşköprü/Omurlar, İTOBA, 85/6/18)

*düğüne buyrun **dêye** dāvetiye vërilē di.* (İz./Ova/Eski Eşme, İTOBA, 108/14c/43)

*yani benim yerim dardır **diye**. o birez işleri gidiyor.* (Bin./Karhova/Çatak K., KYA, 94/I-a/69)

*vaqtın zamanında, halbur samanında, üç arkaşa, naçar galıp, diyar memleketlere ettiyaçlarını temin etmeg için, bir āz para gazanalım **dêye** sözleşip üçü billikte ayrılıp gētmışler.* (Ordu/Koruklu K., KĪAT,5)

*xāne sābı **diye** seslenmiş.* (Ordu/Koruklu K., KĪAT,5)

*bu topura**Ķ** benim **dêye** aya**Ķ** de**PceK** dedi.* (Küt./Simav/Kuşu Kasabası, KYA, 1853/XXIII/95)

*neni, neni **dêye** çārmışla.* (Muğ./Merkez, MA,124)

*bunu doxuz om biñ lirya verecām **diye** yaptım bunarı ben.* (Or./Aybastı/Ortaköy Mahallesi, AA, 64/II/24)

*yüz lira para var **diye** ğonuşuluyōdu.* (Or./Aybastı/Armutlu Mahallesi, AA, 68/V/15)

*işte falancı harmanın yüzüne, harmanın içerisine ben gelürüm, ille orıya gel **diye**.* (Or./Aybastı/Sefalık Köyü, AA, 70/VI/27)

*mühdüler tamam **diye** bāriye emme fayd etmiye yā.* (Or./Aybastı/Beylerli Mahallesi, AA, 71/VII/8)

*acaba **diye** ğaşdan versem.* (Or./Aybastı/Çukurcak Mahallesi, AA, 85/XV/7)

*ħani tenħa bî ormanın içinde **diye** pazar yerine getirmek için toplayıō.* (Ordu/Çaybaşı/Kurudere K., OĪYA, 212-213/42/3)

*b u delidu **diye** kulaūmdan tut'tile.* (Rize/Merkez/Çarşı Mah., RĪA,197/II/13)

*orda yipranmasun **diye** tezden acele çikardi.* (Rize/Merkez/Derebaşı K., RĪA,215/VII/33)

*haba gerdilē ğarannı**Ķ** ossuñ **dêye** ozman dā ğit aklım eriyō.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 191/II/28)

*veriyōs gelinin yanına gidiyōkana nasībînen ğitsiñ **diye** bi ekmek alınır.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 239/XVIII-a/35)

*āzı pis şey ğonuşuyō **dêye** bubasıgile şikāta ğitce**Ķ** oluyō.* (Af./Sandıklı/Akharım Kas., SYAÖ, 254/XXV-a/15)

*olan yandı **dêye** bu ğarı ālamaya başlıyo.* (Tok./Artova, STĪAT,153)

*ya beni dövese **diye** endişe edi**P** durūdum.* (Af./Şuhut/Balçıkhisar K., ŞuhA, 70/II/100)

*selām vemedden ğeşmiş binbaşı buña selām vemedi **diye** ökelenmiş.* (Af./Şuhut/Balçıkhisar K., ŞuhA, 71/II/121-122)

*ondan sonra gece gündüz altın **dêye** sayı**Ķ**lar.* (Af./Şuhut/Kayabelen K., ŞuhA, 86/III/194)

- e tutunsun millet **deye** ātık biz gēmişik.* (Tek./Saray/Yeniköy, TİSİKAD, 43/VI/20)
- türkiye ne **deye** bilir kapıları kapayca**ık**.* (Tek./Saray/Yeniköy, TİSİKAD, 46/VI/96)
- sana oni askere gidicek **diye** yapmadı**ıktı**.* (Tek./Saray/Kadıköy, TİSİKAD, 80/XXII/6)
- kıza laf gelir **diye** korkiyim.* (Tek./Saray/Yuva Köyü, TİSİKAD, 82/XXIII/5)
- damadın gelinin eline birer avuç budağollar, semah yaparkene nasibi bol olsun **diye**.* (Tok./Çöreğibüyük K., TİLYA, 240/VI-b/73)
- ğışın yiyecēni alıp vereyim diyi gendimden diyi, hibe olarakdan diye yani garşılıksuz olarakdan ben onun ayriyeten çalışdū yimiyeyi veriyem **diye**.* (Tok./Erbaa/Karağaç K., TİLYA, 319/XLV/17-19)
- sōna çoşlā buba **deye** ünnemişlē ünnemişlē yo**ık*** (Muğla/Ula/ Karabörtlen Köyü, UlaYA, 88/XVI/14)
- undan sōna muğbere taburu piyāde alayı **deye** bōle sıralanı**ı** durudur.* (Muğla/Ula/Gölcük Köyü, UlaYA,
- tirene binicez **deye** uy**ıku** uyudūmuz yo**ık*** (Muğla/Ula/Gölcük Köyü, UlaYA, 94/XIX/97)
- zatana hayvana pıçağı atar atmaz su var kan bulaşmasın **dēye** tezyi**ıklı** su verı* (Ur./Merkez, UMA, 171/XII/32-33)
- eren **dēye**, yemek bişē her evden gidilīdi, esgi zamanda, benim geşliim zamānında.* (Uş./Merkez/İkisaray, UşİA, 213/I-7/52)
- şōle gınaşırsam çocūm bairı da beni çıkarılā da gavır elinde giderim **dēye** yāzık götü yere yapışmış.* (Uş./Merkez/İkisaray, UşİA, 215/I-8/11)
- bēn demedīm lafı neden dedin gitdin anāngile **dēye**.* (Uş./Merkez/İkisaray, UşİA, 220/I-9/105)
- edemēcen ben bunun diüünü **dēye** durduruyomuş, salleyomuş.* (Uş./Merkez/ Yapağlar, UşİA, 227/I-15/55)
- afyona gadā cepemiz zayıfdır **dēye** çıkararan o adam.* (Uş./ Eşme/Takmak, UşİA, 279/I-43/34)
- olan çocu yahuT gız çocu zürriyeT **diye** allahdan dile**ık** diliyordu.* (Yoz./Yanık Köyü, YİKYTA, 138/IV/19)
- bir ismi de ağ gavax **diye** geçerimiş.* (Yoz./Yanık Köyü, YİKYTA, 148/IV/245)

1.1.1.1.1.4. -é

- bu çocuk gara, zevdaya tutulmuş **diyé** cevap veriyó.* (Man./Akhisar/Marmara Köy, AkCA, 7)
- hincicik gidce^yiz **diyé** ağlaşdı**ık**.* (Bal./Çağış K., ADÜM I, 12)
- “nēdēlim biz, nası buturuz” **dēye** düşünüyo paT**şah**.* (Den./Merkez, GBAA, 49/XXXIX/54)

1.1.1.1.2. Ekin Genişlemiş Şekli

Tokat'ta, “-a” zarf-fiil eki gene kelimesiyle genişleyerek “-a gine” olmuştur.⁶⁸

1.1.1.1.2.1. -a gène

vura gine vura gène gótüriyolardı. (Tok./Almus/Ataköy K., TİLYA, 260/XVIII-a/2)

1.1.1.1.2.2. - agine

vura gine vura gène gótüriyolardı. (Tok./Almus/Ataköy K., TİLYA, 260/XVIII-a/2)

lazim oldukça kele alıp harcarsın. (Trab./Akçaabat/Haşka K, KIAT, 175) (kele=gelip)

1.1.1.2. -(y)I ZARF-FİİL EKİ

Bu ek hakkında Zeynep Korkmaz, “Eski Anadolu Türkçesindeki -(y)A’ya paralel -(y)I’lı ve -(y)U’lu şekiller de, -(y)A’lı zarf-fiilin etkisi altında Türkiye Trkçesine kadar gelemeden eriyip kaybolmuştur.⁶⁹” demektedir.

Nesrin Bayraktar: Sıkça kullanımı görülen zarf-fiil eklerinden biridir. Orhun Türkçesinden itibaren eklendiği fiilin ünlüsünün dar ya da yuvarlak olmasına göre -ı/-i, -u/-ü biçimleriyle kullanılır. İki fiili birbirine bağlar. Ekin eklendiği fiil diğer fiili niteler. Gerçek görevi olan zarf-fiil yapma görevinde kullanımının yanında, “gibi” anlamını veren kullanımı ve kalıcı sözcükler (zarf ve edatlar) yapma görevinde de kullanımları vardır.... Aynı zamanda gerçekleşen iki fiili birbirine bağlar, ekin eklendiği fiil yüklem tarzını gösterir.⁷⁰

Türkiye Türkçesi Ağızlarında kullanılan -(y)I zarf-fiil eki, daha önceki devirlerde kullanılan zarf-fiil eki olabileceği gibi, -(y)A zarf-fiil ekinin daralmış şekli de olabilir.

1.1.1.2.1. -ı

sap gayada dönderiñ / çırpını uşmaya yoxdur ganadım. (Niğ./Bor/Garannık Dere, AAT, 185)
(çıpınıp)

1.1.1.2.2. -(y)i

koprü başı camisi / nevin dēyi bōurdu. (Bart./Merkez, AlAD,184)

şinci pādīshahıy ğarıları ğoca-ğarı gelmedi dēyi üzülüyola. (Bar./Merkez,BarYA,32/I/119)

⁶⁸ Necati DEMİR, *Tokat İli ve Yöresi Ağızları*, Nıksar Belediyesi Yay., Tokat 2005, s. 207

⁶⁹ KORKMAZ, *TTG*, s. 984

⁷⁰ BAYRAKTAR, s. 145-146

- bu evlenmesedí, bu nêrden alacaxtı, bu parayı vèrecaxtı **deyi**.* (Diy./Çüngüş, DİÇÇYA, 161/XIII/41)
- benim atım adanadan su içmez / oturmuş xocalar-da kefinim biçmez / ufacı**k** bē'lere de ikindin oluşun úş yannarındáki avratlar gidek **dēyi** gıvırdandılar.* (Kmar./Andırın/Tokmaklı K., GDİAT, 159)
- gısayı bāa getirin, **deyi** emredí.* (Kmar./Andırın/ Şadalah K., GDİAT, 167)
- pekēy, éverim, **diyi** söyledi.* (Kmar./Cerit K., GDİAT, 173)
- ana baba **dēyi** ben de ağlarım.* (Gant., GDİAT, 20)
- garagumandan dēdi ki: éy arxadaş nêrden gelip nêre gidersin **dēyi** sordu.* (Gant., GDİAT, 212)
- vuramasınlar **diyi** bāzen içine eKmeK ufá gollardı.* (Kay./Yeşilhisar/Gülbayır Köyü, YYA, 125/X/5)
- bunlar yatağın altını silah **diyi** gurdalarlar.* (Mal., MalıA, 243/I/34)
- iki ğışı nóğürecāñ imekleyi imekleyi ğuyudan su çekecāñ **diyi** dermanıñ huntıbıñ kesilir.* (Nev./Derinkuyu, NevYA,135/XII/34)
- o gēdiyòr şo yanda bi yerde ölece**kdeyi** gözliüyollar.* (Siv./İlbeyli/Conkar Köyü, SıA, 165/I/137)
- sen hākim **diyi** geldiñ burāya.* (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 79/XVIII/22)
- gocāna nêrdesin, niye gélmediñ, gēcikdin **dēyi** sordu.* (Siv./Olurman, STİAT,11)
- illa vèreceksin **diyi** kimseyi zorlamazlar.* (Çank./Şabanözü/Gündoğmuş Köyü, ŞYA, 132/LXIX/8)
- bizim ğarılar olsa ne yatıyoñ? ocā batasıca beni vurdular **deyi** bar bar bārır.* (Yoz./Yanık Köyü, YİKYTE, 179/IV/939-940)
- koyini surí**kdiyi** ğıdiyi.* (Rize/Derepazarı Buc./Erikliman Mah., RıA,228/XI-a/62)

1.1.1.2.3. -u

*ķerip anam ağlama / siye **ķeķu** sallama.* (Rize/Pazar/Hotri K., KİAT, 267) (ķekip)

1.1.1.2.4. -(y)u

*ağlayalım ataturke / bütüin dñnyā ğan ağladı, **deyu**. / acel gēldi can ağladı.* (Af./Bayat/Merkez, BMA, 102/IV/5)

*sap gayada dönderiñ / **ķırpını** uşmaya yoxdur ganadım.* (Niğ./Bor/Garannık Dere, AAT, 185)

(ķıpınıp)

*koyini surí**kdiyi** ğıdiyi.* (Rize/Derepazarı Buc./Erikliman Mah., RıA,228/XI-a/62)

*ķerip anam ağlama / siye **ķeķu** sallama.* (Rize/Pazar/Hotri K., KİAT, 267) (ķekip)

1.1.1.3. -(y)A -(y)A ZARF-FİİL EKİ

Türkçenin tarihî dönemlerinden bu tarafa kullanılagelen bu ek, Standart Türkiye Türkçesinde tek kullanımı, kalıplaşmış şekillerde kalmış ve kurallı tekrarlarla zarf-fiil türeten bir ek halini almıştır. Yüklemin nasıl yapıldığını/yapılacağını, tarzını/durumu belirten zarf olarak kullanılmaktadır. Ek hakkında gramerlerimizde yer alan bazı açıklamalar şöyledir:

Zeynep Korkmaz: Bunlardan -(y)A ekiyle kurulan zarf-fiil, Eski Anadolu Türkçesinde hem tek başına kullanıldığı hâlde, Türkiye Türkçesine uzanan tarihî gelişme sürecinde tek başına kullanım gittikçe zayıflamış, belirli bazı şekillerde kalmıştır. Buna karşılık -(y)A...(y)A biçimde üst üste tekrarlanan şekiller yaygınlaşmış ve Türkiye Türkçesinin ünlü ile kurulan kurallı zarf-fiilini oluşturmuştur.⁷¹

Muharrem Ergin: Türkçede eskiden beri kullanılan bu ek bugün koş-a koş-a, dur-a dur-a, oyna-ya oyna-ya, gez-e gez-e, gül-e ağla-y-a misallerinde olduğu gibi gerundium tekrarlarında görülen bir ektir. Bugün bu ekle yapılmış gerundiumlar tek olarak kullanılmazlar. Ancak tekrar şeklinde kullanılarak zarf vazifesini görürler. Eskiden bu gerundiumlar tek olarak da kullanılabilirlerdi.⁷²

Haydar Ediskun: -e -e yapılı ulaç, kendinden sonra gelen eylemle zamandaş olarak nasıl yapıldığını ya da yapılacağını göstererek o eylemin anlamı tamamlar... Eşanlımlı ile zıtanlımlı fiil kök ya da gövdelerinden -e -e yapılı ulaçlar, kendilerinden sonra gelen eylemi farklı olarak sınırlarlar.⁷³

Tahir N. Gencan: Eylem tabanlarına -e gelir, yinelenerek kullanılır.⁷⁴

Tahsin Banguoğlu: Eski Türkçeden beri çok canlı olarak hal zarffiilleri yapmış olan -e ekinin dilimizde o işleyişle tek ve yalın olarak kullanışı azalmıştır. Ancak dilde canlılığını gösteren birçok zarflar da bırakmıştır. (daha, yine, göre, öte, diye sapa)⁷⁵

Nesrin Bayraktar: Eklendiği fiil yüklemine tarzını bildirir.⁷⁶ -A zarf-fiil eki Türkiye Türkçesinde yalnızca ikileme kurma göreviyle kullanılmaktadır.⁷⁷

Tufan Demir: -e -e yapılı ulaçlar kurdukları yancümleciklerle birlikte kendilerinden sonra gelen eylemsilerin ve eylemlerin nasıl yapıldığını ya da nasıl yapılacağını gösteren durum belirteci olurlar.⁷⁸

⁷¹ KORKMAZ, *TTG*, s. 985

⁷² ERGİN, s. 339

⁷³ EDİSKUN, s.255

⁷⁴ GENCAN, s. 396

⁷⁵ BANGUOĞLU, s. 227

⁷⁶ BAYRAKTAR, s. 158

⁷⁷ BAYRAKTAR, s. 165

1.1.1.3.1. -Ø -Ø

o zaman güçcüdü güçcüdü bundan ā gēt gēt böyüyo. (Nev./Gülşehir/Kızılköy, NevYA,197/LVII/27)

göyde bulut dolan dolan dolandı. (Kars/Arpaçay/Kineği K., AKD, 119)

e onları da dokumalar güt güt geriye gidiyo, ilerlemedi. (Af./Dazkırı/Hasandede K., BDA,325/LXII/32)

ilk sabatda-da goçürdüm goçünü / al vëleynen ördürdüm saçını / sallan sallan varıyoda ke Kıriñ béli, gondur guzeli. (Niğ./Yeniköy K., OAAD, 40)

hışgır hışgır āliyo. (Uş./Eşme/Güllü, UşİA, 276/I-41/200)

1.1.1.3.2.-Ø -a

eşşā çalar gibi çala çal çala çal çaltıó óñüne düşdü. gardan geri dönemiye, o yanı da dönemiye. (Amas./Aydınca/Abacı Köyü, AAA, 264/VIIb/181-183)

1.1.1.3.3. -a -a

sora sora bāzı çeşitLe gemliye başladı. (Af./Merkez, AMA, 256/XXI/28)

çalışırlar şaşa şaşa / gayrátlıdır bal arısı. (Mal./Akçadağ/Aşağı Kirmanlı, AkçYA, 106/13/26-27)

yar gelir dura dura / g'öküme vura vura. (Van/Edremit, AİAD,47)

sürüler gelir yayıla yayıla. (Bit./Ahlal, AİAD,57)

bu çeşmeden doyuncax bir gana gana su içim. (Kars/Arpaçay/Aslanhane K., AKD, 153)

deyiz ata ata getiriyomuş sanduvu. (Bar./Merkez, BarYA,30/I/47)

ecik gayiëyice gayınıyasıya gadak gayınıyan yağı gayınıycağ yaķın, dala dala gayınıycaķ. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 115/IX/26)

dalga vura vura bi kenāra götireye. (Af./Bolvadin/Ortakarabağ K., BTKKA,107/IX/15)

bôle õnaşa õnaşa galuniñ evine getirik. (Af./Çay/Çayır yazı, ÇYA,108/II/126)

küçük hanım geliyor el vura vura. (Af./Çay/Çayır yazı, ÇYA,111/II/215)

aşa aşā Karlı dāları aşalım. (Af./Çay/Bulanık, ÇYA,156/XI/60)

ağla ağla gülme gönül. (Diy./Çüngüş, DİÇÇYA, 165/XIII/131)

bunu derya vura vura götüdü. (Kars/Koyundere K, DİAT, 41)

cavan ömüm çürüdü / günneri saya saya. (İğd./Tohançalı K, DİAT, 102)

bi ténesi yuvarlana yuvarlana dereye gidı attā. (Edn./Keşan/Karasatlı K. EdİA,137/VII/32-33)

usulca soya soya u deriyi çıkérdı ele, bāladı. (Edn./Lalapaşa/Çömlekakpınar Köyü, EdİA,216/XXXIII/128)

ğırat gelür toza toza. (Erzn./Merkez/Ekmekli Köyü, ErznYA, 391/VII-VI/68)

- elinde deflerle çala çala hamamın ğapısından içeri çala çala girdiler.* (Erz./ Merkez, EA, 91)
- dilber senem, dolaşa dolaşa kamil bir ixdiyar ğehvecinin ğehvesinden içeri girdi.*
(Erz./Merkez, ErzĀA, 14/I-II/21)
- bu bileyherim ğap gara oldi, wura wura.* (Erz./Tepeköy Köyü, ErzĀA, 28/I-VII/110-111)
- sallana sallana aam gelir geçereem.* (Erz./Pasinler/Köprüköy K., ErzĀA, 169/IX-VII/35)
- fitil yana yana yana barıtın içerisine düşdü.* (Kars/Hanak/Damal/Obrucak K., KarsĀA, 253/45/62)
- ağlar pirim, ğan yaş töker, / bağı dolana dolana.* (Kars/Tuzluca/Üçkaya K., KarsĀA, 313/73/3-4)
- ğaça ğaça geldi.* (Kars/Merkez/Ortakapı Mh., KarsĀA, 317/75/15)
- gidiyo bi zaman varyo bi değizin keğarına oyuruyo. oturduxdan sona, vara vara varyo
bi Taşın üsdüne.* (Kay./Yeşilhisar/Çadırkaya Köyü, YYA, 103/IV/12-13)
- şu zuvaxlarda inğliya inğliya cān vērdi.* (El./Keban/Merkez, KBAYA, 86/IV/14)
- bāra bāra siz de beni öldürücēniz.* (Kırk./Koyunbaba Köyü, KĪMĪKA, 104/XVI/103)
- ağlaya yana yana / xanım ana canım ana / vēr gelini gideK.* (El./Keban/Beydeğirmeni K., KBAYA,
124/XXIII/35-37)
- goşa goşa gidiyalar.* (Ordu/Fatsa/Ergaf K., KĪAT,36)
- pencereden bakana / sarilsam doya doya.* (Rize/Derepazar K., KĪAT, 277)
- veysel ğarānî, yimes xarāmî, dēyē bağara bağara gelirlē.* (Küt./Merkez, KYA, 139/I/159)
- eee şindi çocuğla ğız ğonuşa ğonuşa gelivellē.* (Kırk./Koyunbaba Köyü, KĪMĪKA, 97/XV/21)
- bāra bāra sizi kesecekti dedi.* (Kırk./Koyunbaba Köyü, KĪMĪKA, 105/XVI/132)
- eşde geldim goşa goşa.* (Muğ./Merkez, MA,122)
- bu izin alımış, ğoşa ğoşa gidermiş bōle.* (Ordu/Gürgentepe/Işiktepe Bel., OĪYA, 250/73/14)
- zaman bāra bāra ölmüş.* (Ordu/Kabadüz/Gümüşköy K., OĪYA, 260/81/4-6)
- selam 'ladum bu 'rayi ğeldum to ata 'ata.* (Rize/Merkez/Camiönü Mah., RĀA,205/II-e/142)
- kavelci çala çala ğidiyle.* (Rize/Derepazarı Buc./Erikliman Mah., RĀA,230/XI-a/108)
- hasdanede yata yata / dört yanına baka baka / ciğerlerim göz göz oldu.* (Af./Sandıklı/Ballık
Kas., SYAÖ, 296/XL/20-22)
- dalğa vura vura ura ura götürüyo'.* (Siv./İlbeyli/Durdulu Köyü, SĀA, 187/IV-e/)
- mürvetdi mi yaxşı ğede yamāna / onun için yana yana ğederem.* (Siv./Kangal, STĪAT,111)
- korna çala çala, korna çala çala getirile.* (Uş./Sivash/Pınarbaşı K., SA,31/VIII/54)
- iki köpek bî tilkiyi zorla gebētlik vūa vūa.* (Tek./Saray/Kurtdere Köyü, TĪSĪKAD, 41/IV/23)
- atımın üstüne binip de doya doya gezmeden atımı kesiyon de, diyō.* (Tok./Artova/Merkez, TĪLYA,
275/XXVI/57)
- orda ālāya ālāya, ğardaş diyom.* (Tok./Killik K., TĪLYA, 251/XIII-a/40)

- āzına açıyō ki ya āzına gadar **basa basa** dolmuş.* (Tok./Sulusaray/Dutluca Bel., TİLYA, 401/XCVI-d/191)
- vallayı gündüz toplardı **ķ şeyiñ** içinden de havıza **soķā soķā** uçurūduķ.* (Muğla/Ula/Gölcük Köyü, UlaYA, 93/XIX/48-49)
- ħayvanı **sıxa sıxa** yerini daraltır.* (Ur./Merkez, UMA, 172/XII/52)
- o maelleniñ, **dōlaşa dōlaşa** mezerlēñ içinden cāmileri görü.* (Uş./Banaz/Ahat, UşİA, 237/I-18/61)
- goşa goşa** geldim bayram yerine* (Uş./Banaz/Susuz, UşİA, 262/I-36/12)
- ordan vāmiş, **vara vara** bi çelmeniñ başına vāmiş.* (Uş./Sivaslı/Kökeç, UşİA, 304/I-61/60)
- uşacıķlā ‘**bāra bāra**’ öldü.* (Zong./Karadeniz Ereğlisi/Balı K., ZBKİA, 102/I/50)
- o gudar sayıyı gaş günde gaş ayda çikāsa **yata gāka** yaparız yāni.* (Af./Merkez, AMA, 182/IV/34)
- ağhya sızlaya** boynuma daķdım.* (Ordu/Mesudiye/Arık Musa K., KİAT,48)
- ğona kaķa ğona kaķa ğona kaķa** onbeş günde bozdağā çikā.* (Muğla/Ula/Çıtlık Köyü, UlaYA, 72/VII/2)
- yoldan yola, **bata çıka**, potdan geçiyōñ.* (Zong./Karadeniz Ereğlisi/Hamzafaklı K., ZBKİA, 116/III-b/40)
- gana doya** baķmadım / ben yarimin yüzüne.* (Gir./Mesudiye K., KİAT, 95)

1.1.1.3.4. -(y)a -(y)a

- halı zili **doKuya doKuya** dēyō deyzem bōyne oldu,* (Af./Merkez, AMA, 175II/50)
- gır atımın alıcığı arķasına yapıştı / **alınmaya alınmaya.*** (Af./Salar K., ADÜM I, 33)
- başñ mı böyüdü ğelin olalı / **ağhya ağhya** götürdü béni.* (Af./Şuhut/Badaş K., ADÜM I, 46)
- uşax gilici yavaş yavaş **salliya salliya** bulutdan geçiler.* (Van/Merkez, AİAD,6)
- ağhya ağhya**, birisi düşüp tendirin başında yatdı.* (Van/Edremit, AİAD,28)
- ōlan o daşlādan cebine **doldurya doldurya** gotürya isdambıla.* (Bar./Merkez, BarYA,31/I/70)
- ısım akrabayı gidcē ğün alaylan. arabaya bindiriler. **oynaya oynaya**, çalgılar çalar.* (Edn./Keşan/Kızkapam K. EdİA,139/VIII/32)
- ālaya ālaya** uyumuş soķaķta. uyudū anda, o anda da pédişā geçermiş.* (Edn./Keşan/Kozköy K. EdİA,142/X/14-15)
- gız-da **ağhya ağhya** anásının yānna ğidiy.* (Mal./Erepcir/Hastek K., GDİAT,27)
- geceleri **oķuya oķuya**, bu sidiredeki su o ğızdan geliyo.* (İsp., IMA, 122/VII/26)
- o bir şenliKde **ōğü süre** davulun öğünden **oynuya oynuya** atın öğü süre getirdiler içeriye endirdiler.* (Mal. /Merkez/Şahnahan Köyü, MallA, 256/XVI-a/10-11)
- aşşīye iner takır takır / yokarı çıkar **āliya āliya.*** (Muğ./Merkez, MA,130)
- aħ Ğūliüm **capalıya capalıya** başladuķ.* (Tok./Niksar/Merkez, TİLYA, 331/LV/2)
- oķuya oķuya** arķamızdan gelg geli.* (Muğla/Ula/Çiçekli Köyü, UlaYA, 98/XXII/4)

sermāfilin altına girdim, selātentüncinā okūya okūya deye hiş gavır tenime tüüme bi zarar getirmedi. (Uş./Merkez/İkisaray, UşİA, 215/I-8/14)

esgiden darı gavırıdım. / kısımlayan gidēdi. / galgiya galgiya öldü. (Uş./Ulubey, UşİA, 320/I-65/18-20)

yalın ayax dikennerden hoPluya hoPluya giderdim. (Yoz./Kadişehri, YİKYTA, 196/XI/36)

1.1.1.3.5. -ā -ā

iki erkek ej önde silā atā atā arkada elli atmuş zini göca zişi deriz biz oña kövüñ altını üstünü dolaşırısñ. (Uş./Sivash/Akarca K., SA,55/XIV/181)

onsekiz gün sora varā varā vādıķ. (Af./Şuhut/Kayabelen K., ŞuhA, 82/III/106)

1.1.1.3.6. -(y)ā -(y)ā

bôle göca tencerenin içinde bulāyā bulāyā yağ tenekelere dolduruduk. (Af./Sandıklı/Menteş Kas., SYAÖ, 387/LXXXIII-a/3)

1.1.1.3.7. -a -a -a

ğanımı aķda aķda aķda gēldim şeyden çamışırāneden. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 146/XVII)

1.1.1.3.8. -ā -ā -ā

undan sonā unnarı girā girā girā ufak ufak girārız. (Esk./Sarıkaya/Merkez, SKA, 141/VII/51-52)

1.1.1.3.9. -a -a -a -a

öñüne nehir gelince bunun dar yerini bulen de aTliyen diye goşa goşa goşa goşa gidēmiş. (Af./Başmakçı/Yaka K., BDA,233/XX/7-8)

1.1.1.3.10. -a -e

ondan sōna, oķuya üfüre, oķuya üfüre, çıķarmışlā gerisin geriye. (Isp., IMA, 127/X/11)

1.1.1.3.11. -Ø -e

bu uşağı gēt gēde böyümede olsun. (Siv./Kangal, STİAT,109)

1.1.1.3.12. -e -a

*ağnaTdim ya benim işde ilkokulu bitirdim, halk arasında **düşe kalka, düşe kalka, düşe kalka**, gösterdim.* (Af./Dazkırı/Aşağı Yenice K., BDA,268/XXVIII/15-16)

1.1.1.3.13. -e -e

*bu buraya geliyo, **bilene bilene** burayā iniyō.* (Af./Merkez, AMA, 172/I/109)

***dürē dürē** fırna yollarız.*(Af./Merkez, AMA, 198/IX/57)

***döve döve** aşşāğı yokarı yirmi santim olur.* (Af./Merkez, AMA, 241/XVII/153)

***seve seve** geyēdiK.* (Af./Merkez, AMA, 287/XXX/36)

***gēde gēde** éppeyim yol geddükden sōna çobana ıras geliyo.* (Amas./Aydınca/Böke Köyü, AAA, 199/I/59)

***dōne dōne** sen de geliñ.* (Amas./Aydınca/Karataş Köyü, AAA, 223/IIb/269)

*halil ibrahimden beri **gele gele** aħır zaman peygamberine gader bu nesil gelmişdür.*
(Amas./Aydınca/Avşar Köyü, AAA, 286/XIc/31)

*bunna **gide gide**, yilannar pedişahunin **koşkune** yanaşēykene, yılan durdu.* (Kas., AAT, 8)

*dēveci **düşüne düşüne**, geçmiş gitmiş.* (Kas., AAT, 14)

***gide gide** bir az yol altyala.* (Bart./Merkez K, AİAD,178)

*yandım **dolane dolane** / yēter yēter yazıx mene.* (Muş/Merkez, AİAD,82)

*bi üfürmēnen ēlli milyōn alır adamın. **güle güle**.* (Af./Bayat/Merkez, BMA, 98/I/44)

*xoca **söyüne söyüne** otağına gētdi.* (Kars/Koyundere K, DİAT, 23)

*gözüm **göre göre** girerim ölüm gatına.* (Kars/Koyundere K, DİAT, 31)

*peri gaxdı **yüğüre yügere** gētdi.* (Kars/Koyundere K, DİAT, 33) (koşa koşa)

*undan sōra bunu **büze büze** sālām yerinde büle büle **büze büze** büle diKiler.*

(Edn./Lalapaşa/Çömlekakpınar Köyü, EdİA,217/XXXIII/251-252)

*haydi **güle güle** canım sana oğğular ola.* (Erzn./İliç/Leventpınarı K., ErznYA, 238/II-I/12)

*usul usul, **sürine sürine** şeherin yanına yēndim.* (Erzn./İliç/Doğan Köyü, ErznYA, 267/II-XXXIII/46-47)

*punğar başi nergile / doldur ver **güle güle**.* (Erz./ Merkez, EA, 107)

***güle güle** evlenirsin, iyi günler geçirirsin bize de sıra gelir inşallah.* (Esk./Odunpazarı Senti, EYA, 145/VII/18)

*bu susamın sarısın suy ūla **yüye yüğe** gururdu o susamlā.* (Isp., IMA, 128/XI/25)

***güle güle** git diyo.* (İz./Taşköprü/Nezirler, İTOBA, 75/3b/61)

*bi kişi ēle kendini **çeke çeke** getirdi.* (Bin./Karlhova/Çatak K., KYA, 152/VII/13)

***düşüne düşüne** gellix.* (Kars/Sarıgamiş/Karaorgan/İsisu K., KarsİA, 186/14/34)

- bunnarı döge döge ğarsa götüdüler.* (Kars/Ardahan/Halil Efendi Mh., KarsİA, 233/36/77)
- gözüm göre göre ermeniler geldi.* (Kars/Arpaçay/Başgedikler/Bekler K., KarsİA, 322/78/8)
- ā herkes ėndi söüne söüne.* (Kars/Merkez/Kümbetli K., KarsİA, 333/82-a/148)
- gide gide bi yire varıyollar.* (Kay./Yeşilhisar/Çadırkaya Köyü, YYA, 103/IV/15)
- esgiden ğınada ğalacaxlarıñ zorunan ayağğabısı alınırđi dönüşe dönüşe alınırđi.*
(Kay./Yeşilhisar, YYA, 134/XII/95-96)
- yiürende olanlar da döne döne dövüşdü.* (Kil./Duruca Köyü, KMKA, 44/VII/133)
- oñu düve düve ğitüririk biz.* (Kır./Mucur/Küçükkavak K., KırYA, 424/LXIV/86)
- öteki ayrılan arğadaşlar, gide gide büyük bir dava raslamışlar.* (Ordu/Koruklu K., KİAT,5)
- kele kele pobasının memleketine kelmişler.* (Trab./Vakfikebir/Mahmutlu K., KİAT, 199)
- altına yite yite sac inan ekmek bişiriydik.* (Mal./Hekimhan/Kocaözü K., MalİA, 285/LIV-a/1)
- arvat demiş hadi geze geze sennen demiş bi torba sen al.* (Mal./Merkez/Tecde, MalİA, 252/XII/6)
- sōn tilki yānna böyüklene böyüklene vāmuş.* (Muğ./Merkez, MA,128)
- sōna gide gide ondam, dalda bi ğuş ötüyo.* (Nev./Merkez, NevYA,123/III/30)
- amerika işeye çıkıyo aya çıkıyō vay aya çıkđı ğüne çıkđı dēye metede metede ölüyo.*
(Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 219/XI/30-31)
- ğurşun gelir sile sile.* (Af./Sandıklı/Akharım Kas., SYAÖ, 257/XXV-c/109)
- “bēçareye süre süre getirdik” diyor.* (Siv./İlbeyli/Durdulu Köyü, SİA, 180/IV-c/146)
- ayaña yılan gemüü bata, dünya ğazan ola, sen kePçe olasıñ, bir dévasını bulamıyasıñ.*
- gele gele beni ğóresıñ.* (Siv./İlbeyli/Haydarlı Köyü, SİA, 206/VI-a/68-69)
- yār elime geçerse / çeke çeke yiyeceñ.* (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 66/I/56)
- dinnene dinnene bōle gidicēm .* (Tek./Saray/Demirler Köyü, TİSİKAD, 59/XIV/26)
- bir de gele gele geldi ki amcamın ölu.* (Tok./Niksar/Çengelli K., TİLYA, 341/LXIV/30)
- adam eşē çekmiş manarı almış eline çeşlāndan ğede ğede ğetğemişlē.* (Muğla/Ula/ Karabörtlen Köyü, UlaYA, 88/XVI/7)
- gele gele gelmiş bi dene ğabā asmış aaca esgin xurub duruymuş.* (Muğla/Ula/ Karabörtlen Köyü, UlaYA, 88/XVI/15)
- sōna ğede ğede ğemişlē su içe çe su içe çe eşēñ izlēnden, ğemişlē.* (Muğla/Ula/ Karabörtlen Köyü, UlaYA, 88/XVI/22)
- bizi aldatan bubacığdeye deye vere bunnā ālamışlē.* (Muğla/Ula/Sarayyanı Köyü, UlaYA, 107/XXVI/14)
- gide gide bi köv kímín bi yere geldiler.* (Ur./Merkez, UMA, 249/XXXVII/48)
- döüşe döüşe kendin ğötürveyon.* (Uş./Merkez/Belkaya, UşİA, 205/I-2/137)
- yāni geticeñ, düweninen süre süre akdāceñ öküzüñen.* (Uş./Merkez/İkisaray, UşİA, 218/I-9/16)
- gide gide ğitmiş, bi keçiyegavıñmış.* (Uş./Merkez/İkisaray, UşİA, 221/I-10/1)

*şindi malım î allah **güle güle** gurbann ediñ.* (Uş./Merkez/ Susuzören, UşİA, 225/I-14/6)

*eşşek **dövē gibi** yüzüne **tüküre tüküre** dövüyölā yāni.* (Uş./ Eşme/Takmak, UşİA, 282/I-44/82-83)

*bu ğuruy, **gēde gele gēde gele** ğuru yēri çixartmış.* (Amas./Aydınca/Abacı Köyü, AAA, 262/VIIb/138)

*yalñız öyle her dakika nişanlı **gele gide**, babası göre annesi göre cirt pirt o yox.*

(Mal./Arapgir/Sugeçti K., MalİA, 312/LXXVIII/)

*iki **seke** bir **çéke** ğelip atı da, pādışān oğlunu da çadırda yúklendi sırtına, gótürdü.*

(Siv./Oluhman, STİAT,13)

1.1.1.3.14. -(y)e -(y)e

*hoca **yıxıye yıxıye** abdesi dutmıye.* (Amas./Aydınca/Avşar Köyü, AAA, 278/IXb/52)

*len üçüncü ğün **çıkdıķ işde** köye geliyöz **yürüye yüreye**.* (Af./Çay/Armutlu, ÇYA,136/VII/10)

*vaxt zatēn türkē **söyliye söyliye** köyün içine gireceg^h.* (Erz./Horasan/Merkez, ErzİA, 133/VIII-III/10)

***yörüye yörüye** hasangalesi'nden sarığamış'a vardux mu da **doubeyazıt**, bilmem ğars*

gezdúķ. (Or./Aybastı/Sarıyar Köyü, AA, 74/IX/12)

*bu adam **yörüye yörüye** şehere girdi.* (Tok./Artova, STİAT,164)

*oyñālā vay bizim alayla **dēye dēye**.* (Uş./Sivashı/Merkez, SA,68/XV/157)

*su sōna geldi **yörüye yörüye**.* (Tok./Zile/Yünlü K., TİLYA, 439/CXII/25)

*ben baxdım bunları **dınleye dınleye**.* (Ur./Merkez, UMA, 155/VI/87-88)

***dēye dēye** yollālādı.* (Uş./Merkez/Belkaya, UşİA, 204/I-2/93)

1.1.1.3.15. -ē-ē

*onun üstünden on **ezē ezē** ğarışdırı bi dā ezēdiñ onu.* (Uş./Merkez/İkisaray, UşİA, 218/I-9/18)

1.1.1.3.16. -ē-ē

*sōra bu durumlā devam **edē edē** allā yüzüne ğüldü dürüs çalışdı.* (Uş./Sivashı/Yayalar K.,

SA,45/XIII/6)

1.1.1.3.17. -é-é

*çocuķ **émé émé** ğezinirimiş.* (İsp., ADÜM I, 69)

*éşagin yularında tutı, **çéke çéke** gidi.* (El./Baskil/Çoğanlı K., KBAYA, 155/XLIV/17)

1.1.1.3.18. -e -e -e

bunu böyle öre öre öre göca bi şöyle dutardıK. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 118/IX/104)

ama süregele süregele süregele ölmamiş. (Af./Dazkırı/Merkez, BDA,251/XXV/17)

davulu dövdiüre dövdiüre, öve öve öve burdaKı deligannulā ebdes alā gelî gözēce.

(Küt./Altıntaş/Dumlupınar Buc., KYA, 171/XV/64)

1.1.1.3.19. -é -é

gidé gidé bunla bi çeşmē iras gelmiş. (Ay./Merkez/Kemalpaşa Mah., A1AÖ,6)

dikén yir gévé gévé / senin çün yandım dutuşdum / garşıdan sévé sévé. (Man./Akhisar/Marmara Köy, AkCA, 8)

kendiñ sürüné sürüné bağa gir. (Kon./Cihanbeyli/Kulu Buc., AkCA, 30)

sén bir goyun olsañ bēn-dé bir guzu / méléşé méléşé go^r gedériz biz. (Af./Emirdağ, ADÜM I, 37)

çocuKémé émé gēzinirimiş. (Isp., ADÜM I, 69)

yedi méndil çürüttüm göz yaşı silé silé. (İzm./Tire, ADÜM I, 95)

1.1.1.3.20. -ı -ı

asılı asılı, bōğüre yoxarı zenciri daxdix mı çe hiye h moturu. (Amas./Aydınca/Abacı Köyü, AAA, 254/VIb/102)

varı varı vardıdıK. (Man./Soma/Tarhala K, GBAA, 15/IX/8)

iki ğarı ğavğı yapı yapı işlédiK. (Ay./Karacasu/Merkez, GBAA, 92/LXX/21)

önü süre oynuyu oynuyu silaxlar sıxılı sıxılı giderler. (Mal./Akçadağ/Kadı İbrahim K., MalıA, 334/CIII/)

sallanı sallanı gider gōşa. (Siv./Yıldızeli/Büyük Evren K., STİAT,21)

o pulları bōne çivînen bandırı bandırı yüzüne çiçek çıkardı. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 241/XVIII-a/77)

geçen ğún aaşdan bir yılan sıyrılı sıyrılı éndiydi. (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SıA, 184/IV-d/211)

1.1.1.3.21. -(y)ı -(y)ı

devam éttim yola ağlayı ağlayı. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 109/VI/88)

oğlan ağlayı ağlayı giri gelmiş okuldan. (Kır./Çiçekdağı/Çopraşık K, KırYA, 322/XLII/7)

serinletin bōle güzel güzel parlayı parlayı oturturux. (Mal./Merkez/Çarmuzu, MalıA, 246/V/7)

gendi hālinde 'ĝaynayı 'ĝaynayı "bişer. (Nev./Merkez, NevYA,119/I/6)

bā bōrek dēdi, memlekeTde ālayı ālayı anayıñ gōzleri galdı dēdi. (Yoz./Yanık Köyü, YİKYTA, 166/IV/643)

1.1.1.3.22. -i -i

ocağ başınıñ minderi / silkeler dönderi dönderi. (Çor., ADÜM II, 108)

çencirede dönderi dönderi, o da göyulur bulama olur ciyerim. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 112/VIII/18)

ula benim gibi bi topal adan gediyo. yeKdiri yeKdiri. (Yoz./Yanık Köyü, YIKYTA, 151/IV/315)

bunna gış azığı gışın bunnarı gāri hazır yemeğ hazır yemeğ bişiri bişiri yeriz. (Af./Sandıklı/Bektaş K., SYAÖ, 304/XLIII-a/19)

1.1.1.3.23. -(y)i -(y)i

iki gışı nógürecāñ imekleyi imekleyi gıyudan su çekecāñ diyi dermanıñ huntıbuñ kesilir.

(Nev./Derinkuyu, NevYA,135/XII/34)

meleyi meleyi de bir göyun aşdı. (Esk./Merkez/Koşmat Köyü, EYA, 166/XVI/50)

1.1.1.3.24. -(y)u -(y)u

önjü süre oynuyu oynuyu silaxlar sıxılı sıxılı giderler. (Mal./Akçadağ/Kadı İbrahim K., MallA, 334/CIII/)

gönülsüz köpe Koyuna salarsañ; uluyu uluyu KurT getirir. (Kay./Yeşilhisar, YYA, 163/XXVI/20)

o da üç senedir gurTdan, guşdan ısırtıcı hayvannardan goruyu goruyu çatılı gemiK olmuş. (Yoz./Yanık Köyü, YIKYTA, 166/IV/651)

1.1.1.3.25. -ü -ü

sürünü sürünü da^v ara zarallıx yapmadım. (Amas./Aydınca/Sarıyar Köyü, AAA, 244/Vc/108)

dönderü dönderü ufalaruk. (Ordu/Çatalpınar/Karahamza K., OİYA, 203/34/14)

şordan eşiKden girdi. sürünü sürünü geldi. (Yoz./Yanık Köyü, YIKYTA, 175/IV/749)

1.1.1.4. -(y)ArAk ZARF-FİİL EKİ

Zeynep Korkmaz: -(y)ArAk, Oğuz lehçeleri grubuna özgü bir zarf-fiil ekidir. Eski Anadolu Türkçesinin XIII-XV. yüzyıl yazmalarında ancak birkaç örneğine rastlanabilen bu ek, asıl Osmanlı Türkçesi döneminde gelişmiştir. Türkiye Türkçesi döneminde de bol kullanılır.⁷⁹

Muharrem Ergin: Bu ek Batı Türkçesinden sonra, Eski Anadolu Türkçesinden sonra, Osmanlıca ortaya çıkmış yeni bir ektir. -a, -e gerundium eki ile -rak, -rek karşılaştırma ve büyüme ekinin birleşmesinden doğmuş olduğu düşünülebilir.⁸⁰

⁷⁹ KORKMAZ, s. 993

⁸⁰ ERGİN, s. 341

Haydar Ediskun: **-erek** yapılı ulaçlar ulaç a) kendisinden sonra gelen eylemle zamandaş olarak nasıl; b) kendisinden sonraki eylemin kendi eyleminden sonra yapıldığını ya da yapılacağını göstererek o eylemin anlamlarını tamamlar.⁸¹

Tahir N. Gencan: -erek'li durum ulaçları -kurdukları önermelerle birlikte- kendilerinden sonra gelen eylemlerin ya da eylemsilerin ne durumda, ne zamanda yapıldıklarını gösteren birer tümleyici, durum belirteci olur. Bu türlü kullanışlarda ulaçla tümlediği yüklem zamanı birdir.⁸²

Tahsin Banguoğlu: Daha yeni zamanlarda -e- zarffiil eki üzerine -rek karşılaştırma sıfatları ekinin gelmesiyle oluşmuştur. Yeni Türkçede bu zarffiil -e zarffiilinin yerini tutmuştur.⁸³

Nesrin Bayraktar: Bu ek Batı Türkçesinden sonra, Eski Anadolu Türkçesinden sonra, Osmanlıcada ortaya çıkmış yeni bir ektir. -a, -e gerundium eki ile -rak, -rek karşılaştırma ve büyütme ekinin birleşmesinden doğmuş olduğu düşünülebilir... İki fiili birbirine bağlarken yüklem tarzını bildirir. Eklendiği fiil yüklem nasıl, ne tarzda yapıldığını açıklar.⁸⁴

Tufan Demir: Bu ulaçlar, kurdukları yancümleciklerle birlikte kendilerinden sonra gelen eylemsilerin, eylemlerin nasıl ve ne zaman yapıldığını gösteren durum belirteci olurlar.⁸⁵

N. Atabay, S. Özel, İbrahim Kutluk: Bu ekle kurulmuş ulaçlar da durum ulaçlarıdır. Öteki ulaçlarda görülen bağlama görevleri de vardır. Çoğu kez durum gösterirken bağlama görevini de birlikte yapar.⁸⁶

1.1.1.4.1. -(y)ArAk

1.1.1.4.1.1. -arag

üsdüne-de kendirleri goyarak ayrıva bir yere çekmiş. (Kmar./Andırın/Tokmaklı K., GDİAT, 133)

1.1.1.4.1.2. -arağ

son olarağ saba bi sofrıa vèracam. (El./Baskil/Şituşağı K., KBAYA, 128/XXV/22)

eşden dosnan bayramlaşarağ işde yapılan yemekleri yirig. (Kil./Doğançay Köyü, KMKA, 4/1/78)

yāni deliğanni buluşarağ tanışarağ evlenme usōlü köyümüzde yoğ. (Küt./Emet/Güllüce, KYA, 177/XIX/21)

⁸¹ EDİSKUN, s. 254

⁸² GENCAN, s. 393

⁸³ BANGUOĞLU, s. 236

⁸⁴ BAYRAKTAR, s. 208

⁸⁵ DEMİR, s.467

⁸⁶ ATABAY, ÖZEL, KUTLUK, s. 238

1.1.1.4.1.3. -arak

*temiz insannâdır vĕ âyle **olarak** çok güvenilirdir.* (Af./Merkez, AMA, 206/XI/22)

*kırk gecé dĕin **yaparak** geçinip duruyōla.* (Man./Akhisar/Marmara Köy, AkCA, 9)

*sen yaradıcısıñ, biz yaradılm işux diyen ruhlar da dünyaya kâfir geleceñ müslüman **olarak** gēdeceñler.* (Amas./Aydınca/Avşar Köyü, AAA, 293/XIe/209-210)

*ortancıl ōlun-da, büyük gardaşına **uyarak** gelmedi, diye söylendĕyinde, gadının küçük ōlu-da don **olarak** onnarı yapallādı.* (Af./Bolvadin/Derekarabağ K., BTKKA,95/VI/16)

*geldim alay **Ķumandanıñ yanına asger olarak.*** (Af./Çay/Devederesi, ÇYA,117/II/114)

*attuk sabā'leyin 'erken; bi saat, iki saat **ka'larak.** açĭlduk bi iki saat de'nize.* (Rize/Merkez/Balıkcılar K., RĪA,211/V-a/1-2)

*bunnar geleneksel **olarak** herkesiñ yaptığı işēlē.* (Uş./Sivaslı/Tatar Kas., SA,18/III/2)

*tatarda ramazan onuñ hazırlıklarıyla **başlanarak** bitene **Ķada'** devam eder.* (Uş./Sivaslı/Tatar Kas., SA,23/V/3)

*ve bu yüzükde sayı **olarak** 51 veya 101 sayı tutulur.* (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 80/XIX/424)

*iki gün gına **olarak** oymamır.* (Af./Şuhut/Balıkcıhisar K., ŞuA, 67/II/39)

*ama aşāđı yoĶarı gine de yerleşim yeri **olarak** sekizyüz seneyi bulur.* (Af./Şuhut/Balıkcıhisar K., ŞuA, 72/II/139-140)

*seksendört yılında muhtar **olarak** seçildim.* (Tek./Saray/Çayla Köyü, TĪSĪKAD, 42/V/2)

*meyve **olarak**, onnarı yine ihdiyācımız gadak, gışlık mesela.* (Uş./Merkez/ Eynihal, UşĪA, 209/I-5/6)

*devlet astenesinde yirmi dōt ay sıyye **olarak** askerliimi yaptıĶ.* (Tek./Saray/Bahçeköy, TĪSĪKAD, 64/XV/6)

*bazı Ķazın geri tepmesiyle yerine getiren yayın ileri itmesiyle dedim otomatik **olarak** çalışır.* (Tek./Saray/Edirköy, TĪSĪKAD, 67/XVII/19)

1.1.1.4.1.4. -(y)arak

*anasi **ağliarak** gitmiş.* (Rize/Güneysu Buc./Küçükcami K., RĪA,243/XVIII/79)

1.1.1.4.1.5. -araK

*onu **sararaK** götürüler.* (Af./Merkez, AMA, 278/XXVII/152)

*herkis tempo **tutaraK** ēlenilĕ.* (Af./Merkez, AMA, 177/III/31)

*bāzısı yassıdan sōra **tok olaraK**, kimisi **aĶ olaraK** dāveT ēdē kimisi **toK olaraK** buyuruñ dēr.* (Af./Merkez, AMA, 191/VII/108-109)

*berāber **olaraK** büyüKlerinen yanı hĭç tenhā galmadım bān.* (Af./Merkez, AMA, 215/XIII/35)

*o belde **alaraK** bırakmış.* (Af./Merkez, AMA, 249/XX/29)

*abāleyin top tāliminde, çavuş **olaraK** tālim yapıdıyo akşam üsdü.* (Af./Dazkın/Merkez, BDA,253/XXV/75)

1.1.1.4.1.6. -araK

*bi gun dağda ekin biçerken bi rahmet fırtına olmuş çaxır dikeneri **yuvarlanaraK** alinin oñüne gelmiş.* (Çank./Saray K., AAT, 88)

*hërkes bi hediye **olaraK** kendinden elinden ğopanı getiri.* (Af./Bayat/Merkez, BMA, 188/XXVI/97)

*ondan sona onbî-onüç ay inzibaT **olaraK** ğaldım.* (Af./Çay/Devederesi, ÇYA,113/II/8)

*sūrın biri gök **boşadaraK** varıyo.* (Af./Bolvadin/Ortakarabağ K., BTKKA,107/IX/15)

*ķavali **alaraK** ķávalda artık bunun türkisini sö^vliyor.* (Bin./Karlıova, KYA, 121/II-a/226)

*bu da kendini camdan **ataraK** uvalıķta can vermiş u da.* (Edn./Keşan/Karasath K. EdİA,136/VII/9)

*bālarını **satararaK** on sene bunara baxdılar.* (Kmar./Andırın/Tokmaklı K., GDİAT, 143)

*biz saķat **olaraK** yani astānelere aldılar bi **ķaç** gün misāfiren durduK orda misāfiren asta baķıcāz dokturlara.* (Kırk./Kadıköy Köyü, KİMİKA, 76/VIII/29)

*diyer gardaşlarının paralarını **alaraK** gendisinkini-de anasına vèrip eline bir kitap **alaraK** yafidi ile sefere hareket èdiyo.* (Ordu/Çavuşlar K., KİAT,55)

*gadin bu sözden **gızaraK** bir nalin vurup ^lçüpi girdi. gırlin^dce mısafirin garısının oynası mëydana çikdi.* (Trab./Zimliha K., KİAT, 189)

*sōra āş ğısmına marangoz **olaraK** biz gelimiz.* (Ordu/Aybastı/Özyurt K., OİYA, 196/28/3)

*hammal **goşaraK** gidiye.* (Ordu/Fatsa/Çaltımar K., KİAT,21)

*ādet **olaraK** bir hafta önce ğız evi cihaz asar.* (Tok./Almus/Ataköy K., TİLYA, 261/XX-b/4)

***gün dovaraK** bora gelivedik.* (Muğla/Ula/ Sarayyanı Köyü, UlaYA, 91/XVIII/58)

*orda asKer **olaraK** getti için deye üş gün terhisim geçi vedi.* (Muğla/Ula/Gölcük Köyü, UlaYA, 94/XIX/99)

*ince **olaraK** dökerler.* (Ur./Merkez, UMA, 187/XIX/10)

*aradan bir gaç sehat ğēşdikden sōna yükleri arıyerek yükün birinin içinden iki sandıģ lire **bularaK** çıxarmış.* (Kmar./Andırın/Tokmaklı K., GDİAT, 133)

*köse dayyá **yalvararaK** ètme köse dayı.* (Ordu/Ünye/Veli Bayrakdar K., KİAT,14)

1.1.1.4.1.7. -(y)araK

*ar yemāk yiyodu. **ālayaraK** dışarı çıktı.* (Tok./Bakışlı K., TİLYA, 237/IV/11)

*gızı isdemeyê giderkene önce bir yitiimiz var diye **alayaraK** gideller.* (Tok./Almus/Çevreli Bel., TİLYA, 263/XXI-c/8)

1.1.1.4.1.8. -araK

*ortancıl òlun-da, büyük gardaşına uyarak gelmedi, diye söylendîyinde, gadının küçük òlu-da beş, on, on beş elini **sayaraK kırK** gadā devām edēsîñ beşer beşer.* (Küt./Merkez, KYA, 141/II/215)

*gadınlarî oya işledî gibi desen **olaraK** onuñ üzerine taranmış yünü dökeriz.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 194/IV-a/14)

*altı da sert oldū üçün üzerine sıkışgın **olaraK** Kollāmızı, ayaKlāmızı vuruduK* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 194/IV-a/29)

*atmışdan bu tarafa devamlı **olaraK** bütün türkiyemize alem nāmın yörüdü.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 203/V/47)

*arKadan biz takviye **olaraK** vādıK.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 221/XII/5)

*çünkü sürüyü öbürüynen beraber **ortaklaşaraK** yeyō.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 213/VIII-b/82)

1.1.1.4.1.9. -arax

*çok güzel bi tēsîsimiz vā o' da, dērneK **olarax**.* (Af./Merkez, AMA, 255/XXI/4)

*ilk **olarax** kızyatax köyüne imamlıx yapmıya gēttim.* (Mal./Akçadağ/Aşağı Kirmanlı, AkçYA, 105/13/17)

*ēsgî padî şahlar muğallit **olarax**, zeki **olarax** yanarında bi kimse eğleller imiş.* (Amas./Aydınca/Avşar Köyü, AAA, 279/Xa/2)

*sen bi şey **olarax** nası getüdüñ de başa zekerini soxduñ?* (Amas./Aydınca/Şeyhsadi Köyü, AAA, 295/XIIa/25)

*işçi **olarax** bizi elmanyaya yolladılar.* (Bin./Yazgüli K., BMİKA, 116/II-a/81)

*cızmaları çıxartmadan éla o halilari **basarax** tā yuxari otirdi.* (Bin./Ilıcalar Nah., BMİKA, 159/VIII-a/13)

*düKğanında tezgahdarlıx **olarax** çalışıyam.* (Af./Bolvadin/Çukurcak K., BTKKA, 148/XX/93)

yuvallanarak gedén ayı yörük çadilānın önüné, önüné vāyo. (Ay./Merkez, AIAÖ, 18)

*yanı **gonuşarak** varıyolla.* (Af./Bolvadin/Derekarabağ K., BTKKA, 81/II/13)

*sıramiz gelana kader sizi yurt dışıya işçi **olarak** gönderdiler.* (Bin./Yazgüli K., BMİKA, 114/II-a/21-22)

*ilk **olarax** birdā mektep açtırdi.* (Diy./Çermik/Başarı, DİÇÇYA, 141/VIII/1)

*béle parça et yanı doğramadan bölünmeden tüm **olarax** kızarduruz.* (Diy./Çüngüş, DİÇÇYA, 175/XIV/1)

*çermigten bura **yaya** **olarax** gelürdi eşekden.* (Diy./Çüngüş/Keleşevleri, DİÇÇYA, 198/XX/9)

- é ilk olarak bu, bu şiiréné başlıyor.* (Erz./Narman/Samikale Köyü, ErzİA, 103/VI-III/34)
- gaçax olarak, hané tayife d éyin bene elb ése gédirdiler.* (Erz./Horasan/Yk. Tahirhoza K., ErzİA, 146/VIII-VII/51)
- fıtil yapıdız yarasına, fıtil mitil wurarax, buni da éyletdig ké, dedem igermé sene daha yaşadé.* (Erz./Pasinler/Merkez, ErzİA, 158/IX-II/94)
- diğer başka melmeketTen bir gemi azıp geliş çocukların mektebine dayanarax galmış.* (Mal./Akçadağ/Gozluca K., GDİAT,46)
- koşunların içine içine koşarax gétidi.* (Bin./Karlhova, KYA, 120/II-a/214)
- yemen padişahına hedaye olarak götürür müsün?* (Kars/Arpaçay/Akçalar K., KarsİA, 161/1/24)
- allah amanet olarak götürüb bunu o adamın hedeyesinin karşılığını ver.* (Kars/Arpaçay/Akçalar K., KarsİA, 162/1/38)
- hezreti ömer kervan olarak, tüccar namunda, kervancılığınan gelir.* (Kars/Arpaçay/Başgedikler/Anıtlar K., KarsİA,172/6/1)
- doğuzuncu golordu narmandan aşarax bardızı aldığında peder de barabar, önce belet olarak, bardızı aldıklarından aynı soğannı dağlarına hareket eden ordumuz o gece çok bunğaldamış.* (Kars/Sarıgemiş/Karakurt, KarsİA, 185/13/1-3)
- bunu saña hediye olarak viriyom.* (Kay./Yeşilhisar/Gülbayır Köyü, YYA, 116/IX/148)
- olan evi olarak yiriK.* (Kay./Yeşilhisar, YYA, 130/XII/34)
- toplanırlar, garılar ayrı erkeKler ayrı dağıdıllar pay pay bêla, normal olarak.* (El./Baskil/Kumla Tarla K., KBAYA, 131/XXVIII/3)
- ordan yabanı aşireti olarak, üç gardaş ımış orda.* (Kır./Merkez, KırYA, 197/II/2)
- tüfêni alarax dörü köyüne gelmiş.* (Ordu/Mesudiye/Zile K., KİAT,40)
- axşam olunca delü memmede iki üç arxadaş davul zunna çalarax odasından içeri gelinin yanna atmışlar.* (Ordu/Mesudiye/Zile K., KİAT,41)
- ben gelinin yolunu baxarxan gocasımı yoxsa axrabasımı, birden bire gapıyı açarax haykırdı.* (Ordu/Mesudiye/Zile K., KİAT,44)
- iki üç gün galarax da örtü yüzüne giderik.* (Mal. /Merkez/Şahnahan Köyü, MalİA, 255/XVI-a/5)
- bilimisin hocam ortaasyadan atalarımız anadolumuza akın akın gelirken ‘Eymir’ büyük boylardan biri olarak geliyór.* (Mal./Arguvan/Merkez, MalİA, 293/LVIII-a/1-2)
- gız dünya gozeli olarak açıxda galmış.* (Niğ./Alay K., OAAD, 21)
- son olarak arabın çocukları kesip, bunayapdı haxareti annatmaya başladı.* (Kay./Haydarbucağı K., OAAD, 61)
- necip çapanoğluna xızmedk’âr olarak durmuş.* (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 170/III/5)

dolaylı olarak geçiyō şòrda. (Tok./Artova/İğdir K., TİLYA, 289/XXXII-a/3)

ben namuma seni dúñúr olarak ġónderiyóm. (Tok./Artova/İğdir K., TİLYA, 290/XXXII-ç/27)

bu legen ilk olarak pires şeklínde kesílir. (Ur./Merkez, UMA, 134/II/27)

é el yérde yüz yérde çarpışarax düz yérde. (Yoz./Yanık Köyü, YİKYYA, 152/IV/330)

ordaki çocuxlar ġapışarax yir. (Kay./Yeşilhisar/Kovalı Köyü, YYA, 98/I/30)

bu kèçe bildígimiz koyın yünleririnden kırkılp kuzı yünlerini kullanarax yapılı.

(Ur./Merkez, UMA, 182/XVIII/1-2)

1.1.1.4.1.10. -(y)arax

aynı dört ġapıyı temamlıyarak gelmese bir iⁿ san haxğa yaxın olamaz. (Amas./Aydınca/Avşar Köyü, AAA, 285/XIb/22)

iping bi ucunu ufax bi, çalıya bālıyarak ġaçmış. (Çank./Çerkeş K., AAT, 119)

hadi baxam sıçırıyarak topların arxasına ġédin. (Erzn./Refahiye/Akarsu Buc., ErznYA, 323/IV-VII/19)

bocu bunu selamatdan zérzamiya yaxlaşdırmıyarak aldı götürdü. (Gant., GDİAT, 215)

onnarın üsTüne geriden atlıyarak binerlerdi. (Kay./Yeşilhisar, YYA, 143/XIII/115)

-hā, cirid oynuyarak geldiler. (Kır./Merkez/Kurtbeli Yeniyan-Çanklı Çifliği, KırYA, 279/XXVII/31)

oğlan ağlıyarak ġarısının yánna ġelmiş. (Niğ./Alay K., OAAD, 21)

oğlan ağlayarak ġine éve ġelmiş. (Niğ./Alay K., OAAD, 22)

1.1.1.4.1.11. -árax

gözcü olárax dedim nerde bişey gördünse bana malımat ver. (Bin./Karlıova/Çatak K., KYA, 105/I-b/66)

1.1.1.4.1.12. -āraq

gün doğāraq gidıyoz. (Ay./Merkez/Karankova K. GBAA, 75/LVIII/16)

1.1.1.4.1.13. -ereg

sağdıçlar görereg olursa olmaz. (Kil./Öncü Pınar Köyü, KMKA, 27/VI/155)

1.1.1.4.1.14. -ereg^h

sağdan soldan wurunarax, döğünereg^h, çıynenerax gidé'p erbabi babanın masasının

ġarşında duruyor. (Erz./Narman/Samikale Köyü, ErzİA, 105/VI-III/118)

1.1.1.4.1.15. -erek

*úk' ancı **sevinerek** gèdiye şaar gomutannıñ yana.* (Amas./Aydınca/Avşar Köyü, AAA, 277/IXa/31)

*patşa^hn eteğini **öperek** geri çekildi.* (Van/Edremit, AİAD,31)

*bôle bu şekilde açıktan **gonuşerek** varıyolla.* (Af./Bolvadin/Derekarabağ K., BTKKA,81/I/16)

*sini eline **dönerek** geliye altya getiriye.* (Af./Bolvadin/Ortakarabağ K., BTKKA,110/IX/58)

*sonra ince ince **kesilerek** katlanır.* (Af./Çay/Karanık, ÇYA,180/XVIII/195)

*bayram namazı gılındıktan soyna herkes birbiri le **sevişerek**, **öpüşerek** bayramlaşır.*

(Kil./Doğançay Köyü, KMKA, 4/I/71)

*parayı da yalañız eliñe ele **görükerék** vèrmezler.* (Kil./Mısırcık Köyü, KMKA, 12/IV/7)

*biri görücü usülü diğeri oğlan ile kız birbirini **severék**, anlaşılarék evlenmeleri.*

(Mal./Pötürge/Merkez, MallA, 316/LXXXIII/10)

*kendinde bi hastalık hissediyön mu? **sorerek** geliyö.* (Af./Şuhut/Balçıkhisar K., ŞuHA, 69/I/87)

*kıyâfet **ederek**, memleketiñ ahvâlini örenmek için yola çıkmışlâ.* (Uş./Sivaslı/Selçikler, UşİA, 315/I-

64/1-3)

*ğarı, **Kör** ğarı **dürtünerek** geldi.* (Yoz./Yanık Köyü, YİKYTA, 171/IV/748)

1.1.1.4.1.16. -(y)erek

*anasi, benim südüüm yox saxlayamam **dëyerek**, nazını etdi.* (Van/Merkez, AİAD,6)

*bulları birbillerine **ëklekiyerek** suyu istedimiz yere götürüz.* (Esk./Dağköplü K, AİAD,115)

*aradan bir gaç sehat gëşdikden sōna yükleri **arıyerek** yüküñ birinin içinden iki sandıg*

lire bulara^ğ çıxarmış. (Kmar./Andırın/Tokmaklı K., GDİAT, 133)

*borcu **isteyerek** yapıyoruz.* (Kırk./Yoğuntaş Köyü, KİMİKA, 124/XXII/25)

*almazmı yāhu **dëyerek**, mülēsir bir vaziyete gelmiş.* (Gir./Urhaniye K., KİAT, 104)

*sen bir övladımı bāa ilayıg görmediñ, **dëyerek**, çocu başından irād ediyor.*

(Tok./Turhal/Yağalan, STİAT,147)

*benim için haddim **olmeyerek** āllā **güvenerek** vālî olmak, reis olmak, bilmem yahut ne*

yapmak vız geliyormuş. (Af./Şuhut/Kayabelen K., ŞuHA, 86/III/188-189)

*sen niye dördü beşi birden, beş altısı birden **diyerek** gèdiyoñ?* (Siv./İlbeyli/Haydarlı Köyü, SİA,

216/VII/21)

*amıcamın, ememin gelini içeri girince **ğülümseyerek** girdi.* (Tok./Bakışlı K., TİLYA, 237/IV/3)

*bi de bengiboz **kişneyerek** geliyo.* (Tok./Artova/Merkez, TİLYA, 279/XXVI/152)

1.1.1.4.1.17. -ereK

soĝuKlanması için çoK canları isTemiş, özenereK bişirmişlē. (Af./Merkez, AMA, 234/XVI/104)

ōnnan sōra onnari ēlenereK çala çala gidēleʻ. (Af./Merkez, AMA, 228/XV/45)

dev gümrenereK gelirmiş, mıdıKı yeycēmiş. (Isp., IMA, 139/XVI/17)

tePsinin içinde düzgünce yileşdirriK sona bu yuxalarıñ üsdüine gezdirereK tanna çorbasını dökerig. (Kay./Yeşilhisar, YYA, 154/XX/15)

bir kör dürtünereK gekiyor. (Siv./İlbeyli/Durdulu Köyü, SİA, 176/IV-b/41)

1.1.1.4.1.18. -(y)ereK

ben burdayım diyereK çuvalıñ içinden çıxmış. (Kay./Yeşilhisar/Başköy Köyü, YYA, 102/III/41)

1.1.1.4.1.19. -ereK

bir günhep onu düşünereK ğediʻykan bir liKontanun õğünde tâtli bir koKu duyar. (Trab., KİAT, 133)

işçi arkadaşlarımızdan ve eyi geçinereK bu suret ile çalışma yaptım. (Rize/Kalkandere/Cevizlik Mah., RİA,246/XX/41)

1.1.1.4.1.20. -ereĥ

bir tenesi seyirdereĥ geldi. (Kars/Selim/Yeşiltepe K, KarsİA, 206/22/53)

1.1.1.4.1.21. -(y)ereĥ

onu, öbürünü diyereĥ attıx bir taĝım evler ğaldi. (Kars/Kaĝızman/Kölek B., KarsİA,173/7-a/6)

1.1.1.4.1.22. -erex

gozüm de gorerex tersaniye ğiremem / benim de namusum var tufeK vèremem. (Amas./Merzifon/Akpınar, AAT, 168)

1.1.1.4.1.23. -eʻek

müzikli gülnüp oynanıldıKdan sōra gızıñ ğálʻliyi çıkāʻılıp pijama giydireleʻek gızıñ állerini gız gendi ávinden çıKcı zâman gızıñ bubası yoKsa ābisi gıza gırmızı duvâKlâ öртеʻ, (Af./Merkez, AMA, 178/III/76)

1.1.1.4.1.24. -erék

pādişah kēyfe ğelerék, gapıları dayadı. (Siv./Yıldızeli/Çavuşlu K, STİAT,9)

1.1.1.4.1.25. -érek

ordan aslan çıxıp ğezéreK, sanduğun yanına ğeliyor. (Siv./Olufman, STİAT,11)

1.1.1.4.1.26. -érék

uşaK beliné ğélérék orda bir kārana rast ğeliyo. (Af./Eynihan, ADÜMI, 31)

1.1.1.4.1.27. -(y)érék

bubasının öñüne yaturmuşla o pé^hlivan deyérék. (Bur./Bucak/Ürkütü, ADÜMI, 103)

Ünlü ayıkırı şekilleri de vardır.

1.1.1.4.1.28. -arek

yazında erkek amelelerimiz şuuda gündelik olarek her gün gide^f gelilē. (Af./Şuhut/Kavaklı K., ŞuhA, 118/XIII/4-5)

biz de türk milleti olarek türkiyede yaşıyoruz. (Af./Şuhut/Tekke K., ŞuhA, 122/XIV/26)

1.1.1.4.1.29. -areK

ortaokul, lise olareK orası varıdı. (Af./Merkez, AMA, 216/XIII/77)

bi tâne nal deriS galdırı asilareK, bunnā yannıS çok sıcek olceK çekiliken. (Af./Merkez, AMA, 239/XVII/79)

1.1.1.4.1.30. -arâK

dişari çikararâK beni, ben listeye katılmışım ama. (Rize/Kalkandere/Cevizlik Mah., RİA,246/XX/47)

1.1.1.4.1.31. -arék

biri görücü usülü diğeri oğlan ile kız birbirini severek, anlaşarék evlenmeleri. (Mal./Pötürge/Merkez, MalıA, 316/LXXXIII/10)

1.1.1.4.1.32. -(y)arék

anası da buna bir iki tana vurmuş, ğaxmış aĝliyarék ğetmiş madrasaya. (El./Keban/Aşağıçakmak K., KBAYA, 108/XVI/8)

1.1.1.4.1.33. -árak

bu köyde ilkin olárax, ali dede namında bi dede varmış. (Mal./Akçadağ/İriağaç, AkçYA, 95/7/1)

1.1.1.4.1.34. -(y)árák

dedem buna dáyanamayárák buna karşı gelmiş. (Mal./Akçadağ/İriağaç/Oluklu, AkçYA, 90/3/22)

1.1.1.4.1.35. -erax

hepPi delğa geçerax edamnan Konişiler. (Bin./İllicalar Nah., BMİKA, 165/VIII-b/95)

sağdan soldan wurunarax, döğünereg^h, çiynerax gidé'p erbabi babanın masasının garşında duruyor. (Erz./Narman/Samikale Köyü, ErzİA, 105/VI-III/118)

uşaxlar da sevinerax hep birliñde haydi etdi. (Kars/Sargamış/Karaorgan/İsisu K., KarsİA, 186/14/21)

1.1.1.4.1.36. -(y)erek

aradan bir gaç sehat gëşdikden sōna yükleri arıyerek yükün birinin içinden iki sandıg lire bularağ çıxarmış. (Kmar./Andırın/Tokmaklı K., GDİAT, 133)

1.1.1.4.1.37. -(y)erah

bi de oğlan evının adı söynerah sölenen maniler vardır. (Ur./Merkez, UMA, 210/XXIV/47)

1.1.1.4.2. -(y)AlAK**1.1.1.4.2.1. -alak**

yidikduğden sōna barmağını buynuzuna vuralak, buynuzlanı düşüdü. (Kas., AAT, 10)

herkeze biliyōnuz işde bakalak gidiyō. (Af./Sandıklı/Dodurga K., SYAÖ, 340/LXI-e/66)

1.1.1.4.2.2. -(y)alak

cumertesi gün, incir çalıñnen ğulufalla okıyalak üş defa u terōyi çevürük. (Ordu/Mesudiye/Yeşilce Bel./Yeveli K., OİYA, 294/109/24)

1.1.1.4.2.3. -(y)alaK

velāsılı üş top alayına vemişlē beni. sallayalaK geldi inzibaT:hadi bakalım alaya. (Af./Başmakçı/Merkez, BDA,176/VI/30)

1.1.1.4.2.4. -alax

*üş tâne sêyis getmiş, o başğan **olalax** şunu dutuŝ diyecek onar da alıp gelecek.*

(Or./Aybastı/Sarıyar Köyü, AA, 77/X/55)

*bi asgere gêtđim ğurbet **olalax**.* (Or./Aybastı/Ardıç Mahallesi, AA, 85/XV/1)

1.1.1.4.2.5. -alağ

*ben evden tüvê **alalağ** gelêm, dêmîŝ.* (Esk./Dağköprü K, AİAD,144)

*ben yöriüyelek, sabâlî gün **ğavuşalağ** orayıvâğım.* (Edn./Merkez/Menekşe Solular K., EdİA,179/XXIV-d/126-127)

*o şindi bunlar ŝarķı **çalılağ** türkü **çalılağ** gelirlêmîŝ.* (Esk./Odunpazarı Senti, EYA, 144/VI/66)

*geldim burê sakê işçi **olalağ** işe girdim.* (İz./Taşköprü/Çal, İTOBA, 91/9/9)

*pancarkû'nden gelmişik burayı ğız **olalağ*** (Kırk./Koyunbaba Köyü, KİMİKA, 96/XV/2)

*mêmed â sevünerek, **ŝaħlanalağ** geliya emme şimdi at ĩnan, buyrun, diya.*

(Ordu/Fatsa/İslamdağ Bel./Kayaköy K., OİYA, 227/49/215)

1.1.1.4.2.6. -(y)alag

*ondan sôna **oğuyalag** o çocuğun adını ğoŝ.* (Af./Bayat/Merkez, BMA, 113/VIII/28)

oynayalag köyün dıŝına ğadâ geçiriylar. (Edn./Keşan/Kızkapam K. EdİA,138/VIII/23)

*evi büle **yoğayalag** bulamaz oldum.* (Edn./Merkez/ Köşen Köyü, EdİA,185/XXV/94)

âhyalag ğidêrken bi mêmlikétê varıyo. (İsp., ADÜM I, 65)

1.1.1.4.2.7. -eleğ

*ŝablayı sardığ. êyi ğêlsin **dêyeleğ** êttik.* (Af./Bayat/Merkez, BMA, 151/XVIII/119)

1.1.1.4.2.8. -elek

*êlini bêri vê **dêyelek** atlamıŝ oraya.* (Kas., AAT, 4)

*ŝağat on ikiyi **geçelek** ğızın başına varız.* (Af./Bayat/Merkez, BMA, 187/XXVI/57)

*adam baña bô^vle dêdi **dîyelek**. **Ķırķıncı Ķapıyı herif yôka açryô.*** (İsp., İMA, 149/XXVIII/15)

*ğız evi yardım ossun **dêlek** atâlâdı.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 233/XV/182)

***dövelek, edelek** seniğ çocuun uslanmaz kıl.* (Af./Sandıklı/Başkuyucak K., SYAÖ, 298/XLI/42)

*aklî êrmêyu, **êrelek** ermeyelek yapıyu.* (Af./Bayat/Merkez, BMA, 135/XV/94)

1.1.1.4.2.9. -(y)elek

*zabahleyin ben bu ğızın yanına ğidi'n **dêyelek**, kirli kêseyi aldı.* (Kas., AAT, 9)

*ağır yörü hoş yörü **dēyelek** böyle bi şeyler var ya, onnari söylerin.* (Af./Bayat/Merkez, BMA, 140/XVII/9-10)

***dēyelek**, oña goruz.* (Af./Bayat/Merkez, BMA, 142/XVII/58-59)

*ben **yörüyelek**, sabālı gün gavuşala**Ḳ** orayıvādım.* (Edn./Merkez/Menekşe Solular K., EdİA,179/XXIV-d/126-127)

*hēy hēy **diyelek** éve gēldim.* (Ordu/Fatsa/Ergaf K., KİAT,35)

*a**ḳ**l̄ī ermēyu, érelek **ermeyelek** yapıyu.* (Af./Bayat/Merkez, BMA, 135/XV/94)

1.1.1.4.2.10. -(y)ele**K**

*sonna bán orāyā gün geziyon **diyele**K**** arasını aldırdım.* (Af./Merkez, AMA, 202/X/37)

*ōlan o da hasda az ya ona da veriyon, üyü**T** gel **diyele**K****, ölümü kaldır**ce**K**** gada**K** iki yüz lire gada**K** param vā yanımda.* (Af./Başmakçı/Aşağı Beltarla K., BDA,196/XI/41-41)

1.1.1.4.2.11. -ele**Ḳ**

*ben göeri topluyon ğayi neyise geldi ğāri **dinele**Ḳ**** geldi.* (Af./Sandıklı/Akin K., SYAÖ, 261/XXVIII-a/14)

1.1.1.4.2.12. -(y)ele**Ḳ**

*onu filan ederlē cığa **deyele**Ḳ**** dakarlā.* (Af./Sandıklı/Dodurga K., SYAÖ, 340/LXI-e/65)

1.1.1.4.2.13. -(y)él**ék**

*béyin ōlu gidēkéne: hā karata tülücé **deyé**lék**** sevmiş.* (Man./Akhisar/Marmara Köy, AkCA, 4)

*buyurun hanım **deyé**lék**** ayā gakıyo.* (Man./Akhisar/Marmara Köy, AkCA, 4)

*buyur hanım **diyél**ék**** oturuyōla.* (Man./Akhisar/Marmara Köy, AkCA, 6)

1.1.1.4.2.14. -leg

*undan sona bu ingilizlē atatür**Kü** yakalayam **deleg** atatür**K** nasıl çeteleyi bilyō garadenize yürüyō.* (Esk./Sarıcakaya/Alpağut K., SKA, 105/III/10)

1.1.1.4.3. Ekin Genişlemiş Şekilleri

1.1.1.4.3.1. -(y)ArAk+D**An**

1.1.1.4.3.1.1. -aragdan

*ëlbölunun atını **alaragdan** daşbaş ölu ëlbölunun yánna geldi.* (Kmar./Andırın/Tokmaklı K., GDİAT, 139)

*ben nalbant **olaragdan** ursa ayrıldım.* (Esk./Sarıcakaya/İğdir K., SKA, 134/VI/42)

1.1.1.4.3.1.2. -arağdan

*undan sōna işde bōriye bu şeyh yunus emre efendinin ğabiri **olaragdan** zıyarete gelîlar.*

(Ordu/Ünye/Yavı K., OİYA, 323/130/5-6)

1.1.1.4.3.1.3. -arahdan

*mejmur **olarahdan** gurbete gidecem.* (Kay./Yeşilhisar/Gülbayır Köyü, YYA, 114/IX/121)

1.1.1.4.3.1.4. -arakdan

*ondan kendini **sakınarakdan** gitceñ.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 214/VIII-b/101)

*imām imāna **dayanarakdan** hindi hangi olusa hakKından gelimiz.* (Af./Sandıklı/Akharım Kas., SYAÖ, 252/XXIV-b/32)

*benim aslum **olarakdan** dedelerim dedesi olan köy odasında misāfir olmuş.* (Af./Şuhut/Kayabelen K., ŞuhA, 89/III/237)

*ordan ebirē de orda dili **dutularakdan** geri geçiyo emmē, varıyo.* (Uş./Banaz/Baltalı, UşİA, 248/I-28/20)

*o îmar affında **yararlanarakdan** yeminni bürō kuruldu.* (Uş./Banaz/Kızılcaşöğüt, UşİA, 260/I-34/14)

1.1.1.4.3.1.5. -(y)arakdan

*kız **ağlayarakdan** köe geliyō.* (İsp., IMA, 143/XVIII/9)

1.1.1.4.3.1.6. -araKdan

*köyüñ ismi yaka **olaraKdan** gelmiş.* (Af./Başmakçı/Yaka K., BDA,228/XIX/11)

*ben yömyeye dörT buçuK lireye çoK giTdim, gündeliK **olaraKdan** nerde iş bulusam.*

burda köyde ben biraz hem imamlık yapdım. (Af./Dazkırı/Sarı KavakK. , BDA,277/XXX/11-12)

*ombaşı gursuna ve yahu bölük malı **olaraKdan** bırakacaz.* (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 114/IV/54)

*bİ gün maladyaya yazıcı **olaraKdan** bi tabırdan insan gideceKmiş.* (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 114/IV/56)

1.1.1.4.3.1.7. -arakTan

*o diyo birinci safdaki ilk **olarakTan** “sen yaradıcısıñ biz yaradılmışux” diyen runlar da diyo.* (Amas./Aydınca/Avşar Köyü, AAA, 293/XIe/209-210)

burya ilk geliş mürâdin cāmi civārında yüz otus hane olarakTan geldini tahmin ediyölâ.

(Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 192/III/1-2)

1.1.1.4.3.1.8. -arağdan

yādırmalı olarakdan, zırāTçılığ yaPdık (Af./Çay/Bulanık, ÇYA,129/IV/45)

o da cazā olarakdan “ne yer’de durcēsın, ne de göğde durcēsın” dedi. (Isp., IMA, 132/XII/68)

bizim de hağğımız olarakdan bize çārıp bizi, yani sizn de hağğınız va, dēmiyo. (Ordu/Zafer K., OİYA, 178/10/45)

hediyeye olarakdan bî nār vēriya. (Ordu/Fatsa/İslamdağ Bel./Kayaköy K., OİYA, 225/49/158)

urda su olarakdan süt aķıyo. (Ordu/Kabataş/Kuzköy K., OİYA, 271/93/2)

seni hazır olarakdan seni çiflē alcām diyi. (Tek./Saray/Kadıköy, TİSİKAD, 72/XX/32)

o şimdi ārice gün olarakdan şimdi ārice o yani öyle kesgün. (Tok./Karkın K., TİLYA, 246/IX-d/55)

ğışın yiyecēni alıp vereyim diyi gendimden diyi, hibe olarakdan diye yani garşılıksuz olarakdan ben onun ayriyeten çalışdū yimiyeyi vēriyem diye. (Tok./Erbaa/Karağaç K., TİLYA, 319/XLV/17-19)

onnan sōra, kūrş asğeri olarakdan biz ayrıldık. (Zong./Kurucuşile/Kapısuu K., ZBKİA, 155/XIX/23)

1.1.1.4.3.1.9. -arağtan

normal olarakdan dört köşe dört köşe dileriz hamırt. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 191/XXVI/181)

ğış hazırlıkları ev olarakdan dēy mi? (Ordu/Kabataş/Belen Mh., OİYA, 268/90/4)

1.1.1.4.3.1.10. -arağTan

ben seni atam olarakdan biliyom. (Af./Çay/Devederesi, ÇYA,117/II/114)

1.1.1.4.3.1.11. -araxdan

ixdiyar vezir basdona dayanaraxdan geliyî. (Erzn./İliç/Buc. Armutlu Bel., ErznYA, 254/II-XIV/197)

dayanaraxdan giderih. (Kars/Kağızman/Kötek/Paşlı K., KarsIA, 189/16-a/31)

seni zengin olaraxdan biliyor. (Kay./Yeşilhisar/Gülbayır Köyü, YYA, 113/IX/87)

bir de yeşilisarın tārî olaraxdan belillenmiş. (Kay./Yeşilhisar, YYA, 139/XIII/41)

o gelinner yanında, ğıllı göca oynıyaraxdan, hanı ya çāraraxdan, türkü çāraraxdan gidellerdi. (Kır./Merkez/Kızılcaköy K., KırYA, 246/XVI/43)

ondan sōna dirim davıl 'çalınaraxdan düdük 'çalınarax o 'bi adam 'alır 'gelir naxı'lı. (Nev./Ürgüp, NevYA,141/XV/7)

*bacısı boxçasını **alaraxdan** kablana teslim ediyor.* (Tok./Erbaa, STİAT,201)

1.1.1.4.3.1.12. -(y)araxdan

*gardaşlarını **gıvırdatmıyaraxdan** soydu.* (Tok./Erbaa, STİAT,201)

1.1.1.4.3.1.13. -araxtan

*-savcılı, bu muntıxa alef **olaraxtan** bi her bi her kóye bir isim goymuşlar.* (Kır./Kaman/Mamit Ka., KırYA, 412/LVII/9)

1.1.1.4.3.1.14. -erekden

*ana arvat **sögerekden** geşdi, geTdi.* (Erzn./Kemaliye/Merkez, ErznYA, 208/I-I/39)

*hinci **gelerekden** yolda yāmır yāyo.* (Nev./Merkez, NevYA,123/III/28)

***giderekden** bi ġarġıya ıra-geliller.* (Nev./Merkez, NevYA,123/III/33)

*yāni bir yere vardığında kendini büyük **göerekden** meselā bi ġarşısındaki bi adamı küçük büyük gardaşı, ortancıl gardaşı **kıserekden**, aşşā tavlıya enip, iki dane at çekip atlarına allaha dua **ederekden** işde anılarımız bu.* (Tok./Niksar/Merkez, TİLYA, 331/LV/19)

*nādar yalvardıysa suyu vėrmemiş, **imekdiyerekden** varıyor suyu içiyorur giri geliyor ġine yatāna yatıyor.* (Niğ./Alay K., OAAD, 36)

1.1.1.4.3.1.15. -(y)erekden

*“davranmaġ hepiñizi keseriz” **diyerekden** ġorxu gelmiş.* (Amas./Aydınca/Böke Köyü, AAA, 208/I/284)

*zavallı ali, bu damdan çıxarsam bi daha sırumı ġaruma dēmicen, **dēyerekden** dama ġirmiş.* (Çank./Saray K., AAT, 88)

*allā'n emrinne evlenmek isteyem **diyerekden** geldi kūden şēyit buldu.* (Edn./Enez/Vakıf K. EdİA,127/IV/10)

*işde orda aaha **diyerekden** artuġ irelleméş.* (Erz./Narman/Seminkale Köyü, ErzİA, 99/VI-I/18)

*oġlan-da **aġliyerekden** pādışahın yānna ġétTi.* (Tun./Hozat, GDİAT, 122)

*baña ne yapcek **diyerekden** onu da hiçişsememek olmaz.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 214/VIII-b/104)

*şindi o ġevur işēsi oldu **diyerekden** bu işēle çıkınca o yemekle memekle batdı.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 224/XIV/9)

1.1.1.4.3.1.16. -ereKden

ileriden hissedebildiKleri kârı veya zararı iyiliği görereKden hep ileriye yatırımla gelmiş. (Af./Dazkırı/Aşağı Yenice K., BDA,270/XXVIII/75-76)

1.1.1.4.3.1.17. -(y)ereKden

eşe dos'a îlan eder ben hacca giTcem diyereKden. (Af./Merkez, AMA, 192/VII/141)

ayāğa galkar bi ezan oKur, allāhü eKber diyereKden. (Af./Merkez, AMA, 209/XII/76)

gözüm arkamda galdı, bi teK bi şē diyereKden, gerisin geri getirdi. (Af./Dazkırı/Aşağı Yenice K., BDA,265/XXVII/5)

1.1.1.4.3.1.18. -erekTen

yasağ herakde diyerekTen diyerekTen bi de ben Kaçtum. (Af./Çay/Koçbeyli, ÇYA,145/IX/6)

1.1.1.4.3.1.19. -(y)ereKden

bir gızı oldu, adını da jotdux diyereKden. (Siv./İlbeyli/Eski Apardı Köyü, SİA, 198/V/85)

1.1.1.4.3.1.20. -(y)ereyhden

sen bu adami öldürmüşsün diyereyhden bizé tevğif etdiler. (Erz./Tortum/Merkez., ErzİA, 116/VII-II/11-12)

bu gendine bêle ocax daşına dayereyhden gendine uyxuluğa verdi. (Erz./Tekman/Taşkesen K., ErzİA, 209/XII-I/11)

onun da kemiği sızlar. diyereyhden buna cevap vèrdi. (Erz./Tekman/Taşkesen K., ErzİA, 209/XII-I/20)

1.1.1.4.3.1.21. -(y)erexden

beni çoX ezecel^hler diyerexden gorxuyo. (Amas./Aydınca/Avşar Köyü, AAA, 282/Xa/93)

1.1.1.4.3.1.22. -erékden

binerékden yola düşdüler. (Tok./Erbaa, STİAT,201)

1.1.1.4.3.1.23. -érékdén

haman gözü alınca sevnérékdén gızın yan'na gēmiş. (İsp., ADÜM I, 69)

1.1.1.4.3.1.24. -(y)érékdén

gélén gara geçililér diyérekden; gavaslar söyliyor beyléré. (Af./Eynihan, ADÜM I, 32)

1.1.1.4.3.1.25. -(y)erekte

et kodi falan diyerekte ē be^oyük kuşk var, bi adam geturu. (Rize/ Çayeli/ Kemer Köyü, RİA, 267/ XXXIII/ 93)

1.1.1.4.3.1.26. -(y)erekten

“çattılar gazan daşını düzdüler gélın başını” dýerekten, o öyle, öyle dëriz.
(Af./Bayat/Merkez, BMA, 132/XV/28)

gôni var mı yox mı dýerekten gëder dër. (Diy./Çüngüş/Kaynakköy, DİÇÇYA, 208/XXIV/3)

benim gonusmalarım biraz hakikate diyerekten eski tarihler üzerine gonusmak taleb ediyorum. (Af./Şuhut/Kayabelen K., ŞuhA, 77/III/9)

o rübbeye haiz etmeyi deyip. kafir olurlar deyerekten görüyön demiş. (Af./Şuhut/Kayabelen K., ŞuhA, 88/III/226)

1.1.1.4.3.1.27. -araxden

bunnar alaraxden, eşgisordan oltiya yénduz. (Erz./Tortum/Merkez., ErzİA, 114/VII-I/38)

1.1.1.4.3.1.28. -arekden

sülale olarekden filannā dediği vakit geçē. (Af./Merkez, AMA, 223/XIV/238)

başga bir yere vërecek oldu, sōra ben de gāti olarekden varmadım. (Tok./Artova/Daşınar K., STİAT, 173)

1.1.1.4.3.1.29. -eraxdan

boynun kökini gāşiyeraxdan gidir. (Erzn./Tercan/Kurukol Köyü, ErzN YA, 377/VI-XI/177)

ordan onnarı go^ulaya^{ktan} banaz gaçiyola. (Uş./Hatıpler K., ADÜM I, 142) (koyalıyarak)

git istiKlâlden sonra apáyi galdırdılar, rum ismini andırıyo diyekden, aşşā yenice, yokarı yenice, bu şekilde galdı. (Af./Dazkırı/Aşağı Yenice K., BDA, 269/XXVIII/43-44)

ē baKdıK az bi sē^r mî gaibeTē z diyē Kden. (İz./Karaçadağ K., GBAA, 26/XVIII/6)

1.1.1.4.3.2. -(y)AlAk+DA

1.1.1.4.3.2.1. -alagdan

*ilg sevte **olalagdan** esgişere bulgar, yonan ĩ sdan, ingiliz túrk ĩ yē paylaşdılā.*
(Esk./Sarıcakaya/Alpağut K., SKA, 105/III/2)

1.1.1.4.3.2.2. -(y)alakdan

*gelinin o yelde dağılan şeyleri **toplayalakdan** alilā varilā gapının önünē.* (Af./Şuhut/Balçıkhisar K., ŞuhA, 68/I/70)

1.1.1.4.3.2.3. -alaKdan

*altı buçuk sene civārında mūtarlık yapıdk ve bir sene **galalaKdan** biz bi dediK, bākura gayıTlanalım.* (Af./Dazkırı/San Kavak K., BDA,278/XXX/24-25)

1.1.1.4.3.2.4. -alağdan

*oraya o biñbaşıyı birinci **ğapdan olalağdan** tāyin ēttiler.* (Af./Bayat/Merkez, BMA, 104/IV/63)
*bir buçuk sene falan orda ben çalıTım māğğat **ollağdan**.* (İz./Taşköprü/Çal, İTOBA, 91/9/21)
*u zatı da türbe **olalağdan** yēniden yēnilendi.* (Ordu/Aybastı/Çakırlı Mh./Peşembe Yaylası,OİYA, 191/25/1-2)

1.1.1.4.3.2.5. -(y)alağdan

*“**xarlayalağdan** mı gelen gürleyelekten mi gelen.”* (Küt./Merkez, KYA, 156/VI/12)

1.1.1.4.3.2.6. -alağtan

*hemen hemen bayatta tek **olalağtan** biz **ğoşduğ** onu.* (Af./Bayat/Merkez, BMA, 166/XIX/12)

1.1.1.4.3.2.7. -(y)elekten

*biz de **ğoyunları böyle esirgeyelekten** **ğırharux.*** (Or./Aybastı/Ortaköy Mahallesi, AA, 64/II/18)
*böyle **diyelekten** adamınan bazallımızı yaparux.* (Or./Aybastı/Ortaköy Mahallesi, AA, 64/II/25)
*alın kesiyōm **diyelekten** kesellerdi giderket tam sarayın önünde ot, ip **ğırılmış, yığılmış.***
(Ordu/Çamaş/Sarıyakup, OİYA, 199/32/17)
*üş defa **ğeri gelūsün** gelinin baş **türküsunü sōliyelekten** **ğötürüler.*** (Ordu/Çamaş/Sarıyakup K.,OİYA, 201/32/74)
*ben ehli keşifim **diyelekten** vatandaşın birisi **ğeli.*** (Ordu/Ünye/Tekiraz Bel./Dizdar K., OİYA, 325/132/20)
*buraya top ata **diyelekten** allah devlete **ğuvet vesij.*** (Af./Sandıklı/Akharım Kas., SYAÖ, 252/XXIV-b/41)
*“**xarlayalağdan** mı gelen **gürleyelekten** mi gelen.”* (Küt./Merkez, KYA, 156/VI/12)

1.1.1.4.3.2.8. -(y)eleKden

*çoK şıkıştırđım büyyüK gızımı hatta dôvdöm bile okuyceKsin **diyeleKden**.* (Af./Merkez, AMA, 208/XII/54)

1.1.1.4.3.2.9. -(y)elekdē

*“oķıtcez seni” dēyollā yāni, **yürüyelekdē** yāni.* (Isp., IMA, 136/XIII/84)

1.1.1.4.3.2.10. -(y)elekten

*anneme gāldim illāki bāni okula gaydēTdirciņ **diyeleekten**.* (Af./Merkez, AMA, 207/XII/3)

*ben ne yapam bu altı liraylan **diyeleekten** diyō.* (Af./Çay/Çayır yazı, ÇYA, 106/I/61)

*“bayram geliyo” **diyeleekten**, dēmen daşında duz yarılırdı.* (Isp., IMA, 128/XI/22)

1.1.1.4.3.2.11. -(y)élékdén

*burda ... **diyélékdén** dellal çārıyoru.* (Ay./Merkez/Karankova K. GBAA, 75/LVIII/17)

*o-da sual etti, neyé āğleyosunuz **deyélékdén**, oņa-da dedilē.* (Isp., ADÜMI, 64)

1.1.1.4.3.3. -(y)ARAK+dene

1.1.1.4.3.3.1. -(y)erekdene

*ğardaşı idiris hocayı hacı bekdaş-ı veliyle ğonuşuyosemimi **diyerekdene** şik'āt etti.*

*bunu terbiyesini vēr **diyerekdene**.* (Amas./Aydınca/Karataş Köyü, AAA, 222/IIb/209-210)

1.1.1.4.3.3.2. -(y)elekdene

*ōlan giTceK **diyeleKdene**, gice āsger gicesi ēderīz.* (Af./Merkez, AMA, 196-197/XI/25-26)

1.1.1.5. -(y)İp ZARF-FİİL EKİ

Zeynep Korkmaz: -(y)İp / -(y)Up'lu zarf-fiil, bağılı bulunduğu esas fiildeki hareketten biraz önce gerçekleşmiş olan bir hareketi karşılar. Bu kullanım ile, şekilce, esas fiildeki kipin yerini dolduran bir “ikame” özelliği arka arkaya aynı şekil yapısındaki kiplerin tekrarını önlemek üzere, bir önceki fiilin çekim eki ayılmış ve yerine -(y)İp / -(y)Up zarf-fiil eki getirilmiştir.⁸⁷

Muharrem Ergin: Bu ek aslında, Eski Anadolu Türkçede -p şeklinde idi. Batı Türkçesine geçerken önünde önündeki yardımcı vokal ekin bünyesine dahil zannedilmiş, böylece ek batı Türkçesinde iki sesli olmuştur. Batı Türkçesinin başlarında p tesiriyle ekin vokalini daima yuvarlaklaşmış görürüz.⁸⁸

⁸⁷ KORKMAZ, *TTG*, s. 999

⁸⁸ ERGİN, s. 341

Haydar Ediskun: -ip yapılı ulaç, kendi eyleminin sonraki eylemle aynı zamanda, aynı yöntemde ve aynı kişice yapıldığını göstererek o iki eylem bağlar.⁸⁹

Tahir N. Gencan: Bu ulaçlar, özneleriyle kipleri ve çekimleri eşit olan eylemleri, eylemsileri birbirine bağlamaya yarar. Onun için -ip yapılı ulaçlar, kendilerinden sonra gelen yüklemlemlerle düzendeştir.⁹⁰

Nesrin Bayraktar: Eklendiği fiili ikinci bir fiile bağlar. Bağlaç yerine geçerek“ve” bağlacı gibi kullanılabileceği gibi ve -ArAk anlamını katarak bağlandığı fiilin tarzını da bildirir.⁹¹

Orhon yazıtlarında geçen örneklerle bakıldığında ek, ünlü ile biten fiillere bağlama ünsüzü almamış biçimiyle -p olarak eklenmiştir.⁹²... Eski Anadolu Türkçesine ait metinlerde ekin bağlama ünlüsü eke dahil olmuştur.⁹³... Ancak bazı manzum eserlerde ekin -p olarak kullanımı da vardır.⁹⁴

N. Atabay, S. Özel, İ. Kutluk: Bunlara bağlama ulaçları da denir. Kendisinden sonra gelen eylemsi ya da eylemle kişi ya da zaman bakımından uygunluk gösterir. Bu ek eklendiği sözcüğe göre ünlü alır. sık sık ve bağlacının yerine kullanıldığı olur.⁹⁵

A. von Gabain: Ünlü ile biten tabanlara -p şekli, ünsüzle bitenlere, ekseriya, -ıp, -ip, son hecesi yuvarlak ünlü olanlardan sonra -up, -üp gelir... -p zarf fiili, şahıs ve teklik çokluk bakımından bağlı olduğu fiilin fonksiyonlarına sahiptir; iş ve hareketin, kendisinden sonra gelen fiilden önce olup bittiğini gösterir.⁹⁶

1.1.1.5.1. -(y)İp Eki

1.1.1.5.1.1. -(ā)p

ḡaynāp ḡaynāp köpüḡü durulasıya ḡaynece. (Küt./Tavşanlı/Ayvalık Köyü., KYA, 225/XLVI/25)

bu yedi başlı dev, yedi seneden berli memesindeki galan südü, sāp tuluḡa doldurdu. (Siv./Yıldızeli/Menteşe K., STİAT,36)

1.1.1.5.1.2. -(ā)P

birāP ḡaşdinen soḡura urus unan bizim aramızda iran toprā va, acam. (Küt./Simav/Kuşu Kasabası, KYA, 183/XXIII/5)

⁸⁹ EDİSKUN, s. 253

⁹⁰ GENCAN, s. 390

⁹¹ BAYRAKTAR, s. 139

⁹² BAYRAKTAR, s. 139

⁹³ BAYRAKTAR, s. 142

⁹⁴ BAYRAKTAR, s. 143

⁹⁵ ATABAY, ÖZEL, KUTLUK, s. 236

⁹⁶ A. von GABAİN, *Eski Türkçenin Grameri*, TDK, Ankara 2000, s. 84

1.1.1.5.1.3. -âp

kaṅnâp ğaynâp köpüġü durulasıya ğaynece. (Küt./Tavşanlı/Ayvalık Köyü., KYA, 225/XLVI/25)

1.1.1.5.1.4. -ep

*ordan sınıxcé **getüreb** öküzüm én ayağını bağlatmağ iç énteyhrar döndüm.*
(Erz./Tortum/Merkez., ErzİA, 116/VII-II/9)

1.1.1.5.1.5. -(y)ep

*gene gardaşları **uyarmıyep** yola ıııııı oldular.* (Kmar./Cerit K., GDİAT, 175)

1.1.1.5.1.6. -(ē)p

*ġétiriP duru baKçocūma. burta **durmēp** durudu.* (Man./Soma/Tarhala K., GBAA, 6/II/24)

1.1.1.5.1.7. -é'p

*sağdan soldan wurunarax, döğünereġ^h, çiynerax **gidé'p** erbabi babanın masasının
garşında duruyor.* (Erz./Narman/Samikale Köyü, ErzİA, 105/VI-III/118)

1.1.1.5.1.8. -if

*biz de oraya **toplaniş**, bir araya oturuş pencer ekimini bize annadar.* (Kars/Iğdır/Melekli K.,
KarsİA, 274/52/5)

*arvat gelif bēnamazı da **alıf** bir zaman yēyif içif safa sürüfler.* (Iğd./Karakoyunlu, DİAT, 5)

*atēş **alıf** yana yana ġederem.* (Siv./Kangal, STİAT, 111)

1.1.1.5.1.9. -ib

*çobana ébdes **alıb** namaz ġılmayı öğrediyi.* (Amas./Aydınca/Böke Köyü, AAA, 200/I/74)

*cihanşah belke bennen xabarsız **nişannanıb** ona dēyeceğim yox.* (Kars/Arpaçay/Kineği K., AKD,
27)

*ġerisi de hep **açıb açıb** bize vēriyeler.* (Erzn./Merkez/Bahçeli Köyü, ErzN YA, 387/VII-III/36)

*ġedib, ġünde namaz **ġulıb** allahına şükür édirmiş.* (Kars/Tuzluca/Sürmeli K., KarsİA, 307/71/8-9)

*bi sēr mustafa'dan **ayrılıb** gidicim, yoldaşlıġına da bıraxamı'om.* (Kil./Acar Köyü, KMKA,
57/IX/133)

*üçü de **alıb**, arxasını kesmeden endiriyöıııııı, halfed deniyor.* (Siv./İlbeyli/Conkar Köyü, SİA,
165/I/136)

gelini **alib** gedişin o Ğünler gerdaha girip zabaxdan Ğaxıyollar. (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 167/II/65-66)

ula utanmıyoñ mu baba, herifin hem Ğarisını **alib**, hemi de şeini almıya? (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 179/IV-c/118)

varıb diyor ki, hazin hazin Ğökümdarın yanına varıyòr. (Siv./İlbeyli/Durdulu Köyü, SİA, 182/IV-ç/188-189)

şimdi sabāleyn **Ğoparıb** masañıza getirecēdim, bā^hşşimi alacādım. (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 183/IVd/192)

buⁿ varı^r varmaz edam sehbāsına **daxıb** edam edesiñiz deyi yazıyur. (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 188/IVe/295)

ğız **bayılıb bayılıb** gēdiyo. (Tok./Erbaa/Karakaya Bel., TİLYA, 322/XLIX/29)

ğıyna ort yerine portağal dökmişlē **ğizarıb** duru unu gördük. (Muğla/Ula/ Portakallık Köyü, UlaYA, 83/XIII/8)

bunu deyim **alib** bi adam evinde ‘azemi üş sene beş sene çeliştir. (Ur./Merkez, UMA, 129/II/2)

1.1.1.5.1.10. -(y)ıb

bi yavrumu **ğunda klayıb** salleyemedim. (Esk./Merkez, EYA, 136/II/27)

1.1.1.5.1.11. -ıp

müzikli gülnüp oynanıdıKdan sōra gızıñ gālⁿliyi **çıkāılıp** pijama giydirile^rek gızıñ āllerini gız gendi āvinden çıkci i zāman gızıñ bubası yoKsa ābisi gıza gırmızı duvāKla örte^r, (Af./Merkez, AMA, 178/III/76)

şindi devamlı gıslıK üzerine yazdan sene boyu hazırlıK yapıP mévsimi geldiğinde güz **ıslaTıp**, etrāfını düzliüyom, işde ayarleyoz. (Af./Merkez, AMA, 181/IV/9)

bölñnce onu da küçüK küçüK **açıp** içine büKme için mērcimek gonur. (Af./Merkez, AMA, 229/XV/60-61)

türK, askerleri yunannınarı öñüne **gatıp** izmire dōru sürmēye başlamış. (Af./Merkez, AMA, 235/XVI/139)

ordu **komutanı** salih omutaK geldiği zāman siz **kazzıx** gibi **çaxılıp** duruyormusunuz, durmuyormusunuz? (Mal./Akçadağ/Keller, AkçYA, 149/38/108-110)

orda **bağırıp** çığırmaya durduX. (Mal./Akçadağ/Keller, AkçYA, 151/38/126)

pātşān ōlu da beş tağgé oturup **gakıp** evé gēliyo. (Man./Akhisar/Marmara Köy, AkCA, 5)

atın şamdani **yakıp** ayın onbeşi gibi parleyıp yola düşüyo. (Man./Akhisar/Marmara Köy, AkCA, 6)

ōlan da arkasından dört beş tékiké oturdukdan sōna, o da **gakıp** evé géliyo.

(Man./Akhisar/Marmara Köy, AkCA, 7)

ōlan da arkasından dört beş tékiké oturdukdan sōna, o da **gakıp** evé géliyo.

(Man./Akhisar/Marmara Köy, AkCA, 7)

*o zaman bóyle maxadıñ üzerine **uzanıp** duruyı..* (Amas./Aydınca/Böke Köyü, AAA, 198/I/30)

*ben islamıñ malını **alıp** da gótúmeme diyo.* (Amas./Aydınca/Böke Köyü, AAA, 206/I/243)

*bunu baña **çalıp** getürüseñ ben saña bu parayı verecām.* (Amas./Aydınca/Tatar Köyü, AAA, 232/IIIa/30)

*aralarından pēlivan gibi **stırılıp** çıķmıñ, dağ başına.* (Kas., AAT, 4)

*şā mēmet gırzünü **alıp** içeri girmiñ.* (Kas./Taşköprü/Kirazbaşı K., AAT, 45)

*muhanetdir gelip sarılmas / **varıp** ğapısına ğul olmayınca.* (Çank./Cacıklar K., AAT, 100)

*çoğ ehbab yanına sıķ **varıp** gelme.* (Çank./Kalaycı K., AAT, 129)

***çırpınıp** uçmağa yoķdur ganadım.* (Af./Dinar/Hacı Beşirli K., ADÜM I, 53)

*ğá^h vélérdén **dolanıp** ğélir ğül muradımın anası.* (İzm./Ödemiş, ADÜM I, 90)

*körün ğüléñi-dé bi adamı **yatırıp**, üñ séfér élinde sıķarmıñ.* (Bur./Bucak/Ürkütlü, ADÜM I, 103)

*mirze meħmet elin **atıp** öbüri çöreği-de yiyecax.* (Van/Merkez, AİAD,7)

*ğ'ece yarıñınnan sorá ğarısını, iki oğlını **alıp** ordan tergi diyar oldi, geldi.* (Van/Edremit, AİAD,26)

*bu gavur ğızını billik **alıp** gotürya évlerine.* (Bart./Merkez K, AİAD,180)

*el **uzadıp** gonca ğülün dermedim.* (Muş/ Bulanık, AİAD,87)

*ğalé ğapısına yüklénip ğapıyı **açıp** gidiyo.* (Ay./Merkez/Kemalpaşa Mah., AİAÖ,9)

*bu keyik bóle ğélméz, deyip çadırın ğāpsına **çıkıp** bakıyo.* (Ay./Merkez/Kemalpaşa Mah., AİAÖ,7)

***gakıp** olan ğerisin ğeri gidiyo.* (Ay./Merkez/Kemalpaşa Mah., AİAÖ,8)

*tam ōdan ğélin ğeçēkén **alıp** ğaçıyolla.* (Ay./Merkez/Kemalpaşa Mah., AİAÖ,12)

*ğölün içēsinde kéndisine **atıp** bu surétlé yangından ğütuluyo.* (Ay./Merkez, AİAÖ,17)

*sen de bunu **çıkarpıp** gelme.* (Af./Bayat/Merkez, BMA, 101/III/8)

*sen oni **götürüp** o da o edama veracaxsın.* (Bin./Ortaköy K., BMİKA, 136/III-a/68)

*ķoyün kenarına ileriye oreya da variye abdağını **alıp** namazını ğılıp düşüye rahvan oluya yola.* (Af./Bolvadin/Ortakarabağ K., BTKKA,109/IX/44)

*zabaxınan kaxıya abdağını **alıp** namazını ğılıya ōlan düşüyo yola.* (Af./Bolvadin/Ortakarabağ K., BTKKA,110/IX/64)

*kürke **varıp** alıya, **alıp** ğoyacāñ zaman hemen bi elinden tutuyo ōlan.* (Af./Bolvadin/Ortakarabağ K., BTKKA,114/X/17)

*bi büzüği **alıp çalıp** götüriy.* (Diy./Çüngüş/Üçpınar, DİÇÇYA, 219/XXIX/16)

***sarılp** yatmağın bir lezeti var.* (İğd./Yuk. Çankı K, DİAT, 87)

*iki sa^h at uyduxdan sōra **galgıp** çalımağa başlarım.* (İğd./Tohançalı K, DİAT, 100)

*iki sa^h at uyduxdan sōra **galgıp** çalımağa başlarım.* (İğd./Tohançalı K, DİAT, 100)

*bu sever fazla gelsin gene **yaylanıp** yukarı çıkū.* (Edn./Merkez/Yeni Değirmen K. EdİA,124/II/10)

*anam bazlamalérdan büle **koparıp** ta kızanın eline verememiş.* (Edn./Enez/Vakıf K. EdİA,131/IV/157)

*almış bi çuval ceviz taķ taķ taķ taķ **ķarıp ķarıp** yirmiş.* (Edn./Meriç/Yenice K., EdİA,163/XIX44-45/)

*ğızın ğarşısına **otırıp** sēyřtmeye başlıyî. öğlene ğader sēyřēdiyî.* (Erzn./İliç/Buc. Armutlu Bel., ErznYA, 252/II-XIV/93)

*hayvannara yükliyer, geçip **alıp** gidiyer.* (Erzn./İliç/Kuruçay Buc., ErznYA, 264/II-XXX/20)

*gızı **alıp** gideydi.* (Erzn./Kemah/Doğanbeyli Buc., ErznYA, 308/III-XXXVI/75)

*mehdip **alıp** dōnecehler.* (Erz./ Merkez, EA, 103)

*bunnar orda exdiyarın dalına girir, **sarılp** yatmada olsun, sabağ olir.* (Erz./Merkez, ErzİA, 12/I-1/75-76)

*herhalde o adam, zannersem pek dişaré **çıxıp** da sözünü satmağ isdemezmiş.* (Erz./Narman/Seminkale K., ErzİA, 106/IV-III/139)

***çarpışıp**, yunannari da mağlub eden gene o adamlardır.* (Erz./Çat/Taşagıl K., ErzİA, 214/XIII-II/23-24)

*onların zamanen **uzayıp** gittiği günleri o kabaķtan tabiyi onlar küçük okuycaķlar.* (Esk./Merkez, EYA, 145/VII/20)

*yarın gelicekler, kescekler, beni **alıp** gitcekler ğardaşım diyo.* (Esk./Merkez, EYA, 149/IX/70)

***ğaxıp** gızın yatáğnın üstüne ğeldi.* (Mal./Tilek K., GDİAT,5)

*ōlum sen bu ejderhayı bēslÿsiñ, sóyna milleti **gırıp** ğēçirir.* (Mal./Tilek K., GDİAT, 8)

*o melmeketde de başga melmeketlere zengin adamlar kevran dutup, başga melmekete ēy mallardan eletip **satıp** ticaret yaparlardı.* (Mal./Tilek K., GDİAT, 9)

*diğer başga melmeketTen bir gemi **azıp** ğelip çocukların mektebine dayanarax galmış.* (Mal./Akçadağ/Gozlıca K., GDİAT,46)

*çocuğ her gün sabaxları **galxıp** ava ğederdi.* (Mal./Akçadağ/Gözlüce K., GDİAT, 49)

*en meşur bir çift öküzünü sekkiz yüz guruşa **alıp** çalışdırırdıx.* (Elz./Nekkerek K., GDİAT, 87)

*kōylerde **toplalıp** odalarda matal söyledillerdi.* (Elz./Nekkerek K., GDİAT, 88)

*minnetim ğēçmez / **gırıp** zencir seni ğaçmiyenc ōlmaż.* (Kmar./Andırın/Tokmaklı K., GDİAT, 147)

*onnán bir merkeb **alıp** dağa sibirge dōşürmiye ğedellermiş.* (Gant./Zıranba K., GDİAT, 194)

*bēyle bilsem ben yanına gelmezdim / el bağlayıp sâa duvan durmazdım / baxçañ möhiür dēyi **basıp** gıymazdım.* (Gant./Evlek K., GDĪAT, 251-252)

*onnandan évél **atıp** géliP sātı ōtan éliné tuşturu-veriyo.* (Man./Soma/Tarhala K., GBAA, 17/X/55)

*len asgerleri **sıkşdırıp** durmañ dēdi.* (Isp., IMA, 108/I/195)

*anında düğünden gitmeden **fenalaşıp atılıp** gitdiği, dili ağzında dutulduğu insanlar **hala'** kōde mevcuttur.* (Isp., IMA, 143/XVIII/19)

*zeñginnē den **alıp** fakirlere davıdırımıştı.* (İz./Taşköprü/Kayalar, İTOBA, 66/Ib/23)

*böle **yatıp** gēriliylar.* (İz./Ova/Balören, İTOBA, 119/18b/22)

*sen **alıp** elinde oynarkan tabi el ayağın zehirlenecek.* (Kars/Kağızman/Kötek,Kozlu, KarsİA, 178/10/18)

*dedim «yau, beni yalnız **ğurtarıp nē edecem?**»* (Kars/Selim/Akpınar, KarsİA,203/20/29)

*ben bunna böğün **ğıyıp** da vurmıyacam.* (Kars/Posof/Merkex, KarsİA, 210/25/24-25)

*bunnar ordan **çıxıp** da suya aşşağa yürüyence bunu bir ağa peşledi.* (Kars/Hanak/Damal/Obrucak K., KarsİA, 256/45/)

*üsdümüzdeni başımızdanı **satıp**, otel parası yapıdız fazla galamıyacıyl^h.* (Kay./Yeşilhisar/Gülbayır Köyü, YYA, 119/IX/221)

*o ağaşdaki meyvayı da **ğoparıp** yéyular.* (El./Keban/Karkit K., KBAYA, 95/VIII/5)

*hama göz **isTanıp** nişan yaptıxdan sōra o göz güvegi tarafında hēç kimsayı görmazdı ovanın ortasında bir gólđa övraléyin pēri gızları **gelip** yıxanır.* (El./Keban/Aşağıçakmak K., KBAYA, 111/XVI/131-132)

*va^ktın zamanında, halbur samanında, üç ar^kadaş, naçar galıp, diyar memleketlere va^ktın zamanında, halbur samanında, üç ar^kadaş, naçar **galıp**, diyar memleketlere ettiyaçlarını temin étmeg için, bir āz para gazanalım dēye sözleşip üçü billikte ayrılıp gétmişler.* (Ordu/Koruklu K., KĪAT,5)

*hama göz **isTanıp** nişan yaptıxdan sōra o göz güvegi tarafında hēç kimsayı görmazdı yiyaceK içaceKları bitınca, yiyecek içéceKlarını alacax paraları galmadığından bu sefer göz el işi yapı.* El./Keban/Bahçeli K., KBAYA, 119/XX/14-15)

*yo^k ama dedim yalvarcāz ya^karcāz dedim bi şēlē **yapıp** çı^kmā savaşçāz soma'ya dedim ordan tirene bincez.* (Kırk./Kadıköy Köyü, KĪMĪKA, 78/VIII/83-84)

*işte böle **ūraşıp** géçinmē ūraşırlar yanım.* (Kırk./Kayalı Köyü, KĪMĪKA, 85/X/54)

*şindi iç kimse oturuvallā o göz yavı^kısını **alıp** geziveri.* (Kırk./Koyunbaba Köyü, KĪMĪKA, 97/XV/29)

*iç **kalkıp** böle arala gürele yapmazdılä.* (Kırk./Paşayeri Köyü, KĪMĪKA, 111/XVIII/7)

*terleyip ğaraxıp bir su içirim / dalaam **ğabarıp** bōrmek istiyom.* (Kır./Merkez, KırYA, 219/VI/63-64)

*onbêş yîrmi gadun atlarına **çarçaflanıp** binerek gelini-de barabar **alıp**, çığrışı, bağrışı, súlâ^h ata delü memmedin évinin öynüine bêş yüx bin gişiden ibaret bir ğurup olmuşlar.*

(Ordu/Mesudiye/Zile K., KIAT,41)

*eski vaxit ögde şekeri **alıp** savuşur oğlan evine erkende gider.* (Mal./Merkez, MalA, 245/VI/5-6)

*malımız çoğ udu dedik ki el gelip **yapıp** çağalarımız olsun, yapsın yesin.* (Mal./Arapgir/Kılıçlı K., MalA, 313/LXXIX/1)

*ax daşın altından anaxdari **alıp** da bunnı ballıyı yiyip de 'gaşma diyollar.* (Nev./Merkez, NevYA,123/III/39)

*şindi bütün millet hatib'in fırınından bi ekmek **alıp** yiyemezdi.* (Or./Aybastı/Ardıç Mahallesi, AA, 83/XIV/9)

*buña göre sarmayı éyi **daxıp** da buña göre sarmayı éyi **daxıp** da yandan da éyi dutarsın onu tanımaza gelmiş, bunarı misâfir étmemiş.* (Or./Aybastı/Karamanlı Mahallesi, AA, 66/III/28)

*üş tâne sêyis getmiş, o başğan olalax şunu dutuñ diyecek onar da **alıp** gelecek.* (Or./Aybastı/Sarıyar Köyü, AA, 77/X/55)

*işTe bôle **yapıp yatıp** gèdiyoķ yani.* (Ordu/Aybastı/Çakırlı Mh., OİYA, 191/24/41)

*en sonunda şindi padişah **ısmarlaşıp** da gidecek.* (Ordu/Fatsa/İslamdağ Bel./Kayaköy K., OİYA, 228/49/237)

*gız filcannarı **alıp** dışarı çıkıncı, pātşax gaxıyor.* (Niğ./Alay K., OAAD, 39)

*gonān gapısından gayığın gapısına gadar yèdi gat cufa, ve iki taraflı perde yaparax bir soxax halinde, bu-da vezirin kesesine yaparsanız, gız **alıp** geliyorum, dèdi.* (Kır./Avanos, OAAD, 120)

*ho babam hu babam diyi déyneke oynarken gılıcı dutuyor, adamın birisinin gafasını bir tarafa, gōdesini bir tarafa **goparıp** atıyo.* (Kay., OAAD, 49).

*bir havadan gartal gelmiş o geçiniñ gabırgasını **alıp** gaçarxan o eniķler gabırgann içinde uluşdular.* (Niğ./Bor/Garannıkdere K., OAAD, 11)

*bunnar üçü bir tüfekleri **alıp** yazıya çıxyollar. bir māra içerisine giriyyollar.* (Kay., OAAD, 45)

*mevtā deye **alıp** gidip örtüverip geliyōla.* (Af./Sandıklı/Bektaş K., SYAÖ, 305/XLIII-d/52)

*dar ācı sehbasında **daxıp** baħcuvanı asacaxsıñız.* (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 185/IVd/225)

*punnar birer yorğannarını sırtına **sarıp** yola ravan oldular.* (Siv./Yıldızeli/Büyük Evren K, STİAT,3)

*punnar **gaxıp** da yürüyüncü, itabî punnar arxadaş oldular.* (Siv./Yıldızeli/Büyük Evren K, STİAT,4)

*ordan aslan **çixıp** gezéreķ, sanduğın yanına geliyor.* (Siv./Oluhman, STİAT,11)

*gız da **sıçrıyp** gaçıyor.* (Tok./Turhal/Yağalan, STİAT,147)

*-bak şindi **açıp** tekrar çalabilîmîz?* (Uş./Sivash/Tatar Kas., SA,18/III/7)

- sürünüñ bi gısmını **alıp** gidiyolar.* (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 78/XVII/22)
- ayle evlerine birbirlerine **varıp** uyarısa evlenebiliyolā.* (Af./Şuhut/Kayabelen K., ŞuhA, 90/III/266)
- ertesi gün hasta ayağa **kalkıp** sağına soluna dahi dönebiliyō.* (Af./Şuhut/Mahmut K., ŞuhA, 94/IV/12)
- bu oniki imāmi görmüş üryāsında olan gündən güne **sararıp** solmaya başlamış.*
(Af./Şuhut/Başören K., ŞuhA, 134/XVI/2)
- kıymetli **alıp** götürür te orda keser onun için te olayları yaşadık.* (Tek./Saray/Yeniköy, TİSİKAD, 46/VI/110)
- kontrol** edecekler **yıkanıp** yıkanmadığını yan biz çıkadılā.* (Tek./Saray/Edirköy, TİSİKAD, 67/XVII/23)
- onu andan sōna **alıp** gelip yavaşça ya burayı **kardeşlerinin yanına getiveri onu o zamanlar.*** (Tek./Saray/Kadıköy, TİSİKAD, 71/XX/19)
- bıraķıp** e ķnāmúmüzü yērdük.* (Tok./Merkez, TİLYA, 235/I/3)
- ben bu cuma aķşamı abdes **alıp** gidip bu geline baķacām.* (Tok./Bakışlı K., TİLYA, 236/III/9)
- orda bobam bunu **alıp** getirip bobam, gözüm kor olsun.* (Tok./Killik K., TİLYA, 251/XIII-a/12)
- ğarılar bazı sesini eşidinci bî daş **alıp** beline goyılar.* (Tok./Almus/Ataköy K., TİLYA, 260/XVIII-b/12-13)
- ğışın yiyecēni **alıp** vereyim diyi gendimden diyi, hibe olaraķdan diye yani ğarşılıķsız olaraķdan ben onun ayriyeten çalışdū yimiyeyi vēriyem diye.* (Tok./Erbaa/Karaağaç K., TİLYA, 319/XLV/17-19)
- adam **ķarıyı** bi TeKme **atıp** ğirōru.* (Muğla/Ula/ Karabörtlen Köyü, UlaYA, 89/XVII/11)
- ‘acızdıxtan soyra tekrar **ķaxıp**, ‘arabiya binip sanayiye gideceğam.* (Ur./Merkez, UMA, 150/VI/30)
- çırayı **yaxıp** gidax.* (Ur./Merkez, UMA, 162/VIII/43)
- bu kēçe bildiğımız **ķoyın** yünleririnden **ķırķılıp** **ķuzı** yünlerini **ķullarnarax** yapılı.*
(Ur./Merkez, UMA, 182/XVIII/1-2)
- sabaħleyin bızım ğibi ixtiyarlar namazdan çıxtığı zaman **oturıp** **ķur‘anını** oxıdı.* (Ur./Merkez, UMA, 184/XVIII/55)
- bınları aķşamdan ayrı ayrı suya **ķoyıp**, islatacaxsan.* (Ur./Merkez, UMA, 205/XXIII/52-53)
- hana ole gidip miitmedim, **gaçıp** uçmadım.* (Uş./Merkez/İkisaray, UşİA, 216/I-8/44)
- aylı vā, **alıp** da getcek.* (Uş./Merkez/İkisaray, UşİA, 218/I-9/33)
- alıp** gacınca o ğarı girmiş.* (Uş./Merkez/ Yapağılar, UşİA, 232/I-17/35)
- hama, annem burda oturuken hasda déyé, fazla ileri geri **çıkıp** da, diün çakıldımıñ ğaldıñ, geseñ ya déyo.* (Uş./ Banaz/Yukarı Karacahisar, UşİA, 266/I-38/30)
- dolanıp** geldikten sōra olanıñ evinde, ole, ē, ne vēceñ?* (Uş./ Eşme/Yeniköy, UşİA, 285/I-47/15)

*acıKTı mı el ğadar kesip **gavırıp** ekmēni yeyip garnını doyurup gidiyo.*
(Af./Bolvadin/Ortakarabağ K., BTKKA,113/X/7)

1.1.1.5.1.12. -(y)ıP

*atın şamdanı yakıp ayın onbeşi gibi **parleyıp** yola düşüyo.* (Man./Akhisar/Marmara Köy, AkCA, 6)

*éllérini **bālayıp** müftüniün öñüné ğétidilē.* (Isp., ADÜM I, 66)

*yoluş. nēdceñiz **yolmayıp** ta gözü kör olasıca yolacañız.* (Af./Bayat/Merkez, BMA, 155/XVIII/221)

*bi de geyik **hoplayıp zıplayıp** gelip duruyo.* (Esk./Merkez, EYA, 150/IX/115)

*bēyle bilsem ben yanıña ğelmezdim / el **bağlayıp** sāa duvan durmazdım / baxçañ möhür dēyi basıp gıymazdım.* (Gant./Evlek K., GDİAT, 251-252)

*ōn da **boğçalayıp** gızın odasına godular.* (Mal./Tilek K., GDİAT,6)

*yarda umut vardır, kesmem ğümanı, / ben de bu dünyaya geldim geleli, / **ağlayıp** da dīdem yaşı sileli.* (Kars/Selim/Akpınar K., KarsİA, 204/21/2-4)

*ğarışılmaz bu yaradanıñ işiñe / **ağlayıp** ğöz yaşın silmeli.* (Kır./Merkez/Kızılcaköy K., KırYA, 239/XIV/127) *vaqtın zamanında, halbur samanında, üç arķadaş, naçar galıp, diyar memleketlere vaqtın amanında, halbur samanında, üç arķadaş, naçar galıp, diyar memleketlere éttiyaçlarını temin étmeg içün, bir āz para gazanalım dēye sözleşip üçü billikte **ayrılıp** ğétmişler.* (Ordu/Koruklu K., KIAT,5)

*az galsın ki tüfe^şü **omuzlayıp** gine esgisi gibi dağ başlarına çıxıp milletin cánnı yaxacaxdı.* (Ordu/Mesudiye/Zile K., KIAT,41)

*sırtını **sığayıp** hatırını sorarsıñ.* (Af./Sandıklı/Akharım Kas., SYAÖ, 24/XXII-b/54)

*ben **çatlayıp** ölecēm dēyip, yalandan depin dēyor.* (Siv./Oluhman, STİAT,17)

*sapını ayıqlāsın **yıkayıp** temizleyip güzelcene doldurun suyunu **koğāsın.*** (Tek./Saray/Sofalar Köyü, TİSİKAD, 52/XI/3)

1.1.1.5.1.13. -(ı)P

*şindi devamlı ğışlıK üzerine yazdan sene boyu hazırlıK **yayıP** mévsimi ğeldiğinde güz ıslaTıp, etrafını düzliüyom, işde ayarleyoz.* (Af./Merkez, AMA, 181/IV/9)

*ğalıPdan sōra söküldüKden sōra verniKle boyanıyō, parlāyō yāni, çit çit **bālanıP** bōne takım hālinde dakılıyō torbanıñ içine.* (Af./Merkez, AMA, 181/IV/19-21)

*oluP **çıkıP** gidiyo bōle işde.* (Af./Başmakçı/Merkez, BDA,164/II/13)

*oluP **çıkıP** gidiyo bōle işde.* (Af./Başmakçı/Merkez, BDA,164/II/13)

onu alıP da çeliği alıP da burıya guydurastıya gadā. burıya guydu mu o geşceK o.
(Af./Başmakçı/Merkez, BDA,178/VI/99-100)

biliyoñ mu dazkırınıñkı da orıya gidiP geliyo, ordan alıP o dolmuşdan alıP tekrar.
(Af./Dazkırı/Aşağı Yenice K., BDA,265/XXVII/17)

cumartesi gün dolanurlā gelilēdin, dolanıP geldiKden kēri herkeS evine dağılırdın.
(Af./Dazkırı/Aşağı Yenice K., BDA,275/XXIX/81)

yaz boyunca saz çalcēne, çalışP çoluK çocūñ rızKını toPlesēdiñ. (Af./Dazkırı/Yukarı Yenice K., BDA,292/XXXIII/51)

gúvā orāda yuhP Kaltyō. (Af./Çay/Çayır yazı, ÇYA,106/II/68)

baxacax yiriñ varsa biran önce alınıP Kurbannıx bislenir. (Kay./Yeşilhisar/Boşköy Köyü, YYA, 100/II/24)

bi zaman sona padişā çıxıP biz memlekeTimize gideceyiK bize müsāde iderseniz diyollar. (Kay./Yeşilhisar/Çadırkaya Köyü, YYA, 104/IV/31)

muraT alıP muraT viriyollar. (Kay./Yeşilhisar, YYA, 109/VIII/26)

o daşñ üsdüine biri varıP oturursa gıza duñür gelmiş oluyor. (Kay./Yeşilhisar/Gülbayır Köyü, YYA, 111/IX/35)

neyse çalıP söyliyollarmış. (Kay./Yeşilhisar/Gülbayır Köyü, YYA, 123/IX/312)

ben bu sazlarınan çalıP söyliyemem. (Kay./Yeşilhisar/Gülbayır Köyü, YYA, 123/IX/313)

bu ğaradaş civarında yatıP gidermiş. (Kay./Yeşilhisar, YYA, 141/XIII/79)

zatan ğafası çalıssa gidıP ağanın yanında yavarlıx yapmaz. (El./Baskil/Çoğanlı K., KBAYA, 158/XLV/65)

unu galdırıP orā veryōz. (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 103/II/187)

bunu vurduynan öldürüyöller. sürüdülyp ğaldırıP şorāya attyollar. (Siv./İlbeyli/Durdulu Köyü, SİA, 175/IV-a/29)

parkesini neyi soyñuyur, sarıP sarmalyor. (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 187/IV-e/278)

hökümdar dolanıP çevriniP geliyör. (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 190/IV-e/342)

saralıP soluyorum. (Siv./İlbeyli/Haydarlı Köyü, SİA, 208/VI-b/92)

bir de hindi ğaçırıP da şe etmeyelim. (Muğla/Ula/ Çıtlık Köyü, UlaYA, 67/II/8)

benim yanıx bārım yanıP yanıP tütüyor. (Yoz./Yanık Köyü, YİKYYA, 165/IV/626)

yā ğonuxlar duyuñ eyvax oluñ ki pātışahıñ ölu başını alıP ğediyomuş. (Yoz./Ovacık Köyü, YİKYYA, 114/II/204)

eliñ adamınıñ elinden bi tas su alıP içemiyom. (Yoz./Ovacık Köyü, YİKYYA, 117/II/287)

çıKıPda geken bene dedi ki ēcik yanıma gel dedi. (Esk./Sarıcakaya/Mayıslar K., SKA, 157/X/52)

1.1.1.5.1.14. -(y)ıP

kime emr etse yanĩ o ğader yanĩ parçalayıP parçalayıP atıyo yanĩ. (Yoz./Ovacık Köyü, YİKYYTA, 119/I/351)

o çeşmede bā bōrāñ bacısı, aşğar dorunuñ anası rengiboz ğıstıra pıñardan sulayıP, çeşmeniy ayāna öKlūcā miş. (Yoz./Yanık Köyü, YİKYYTA, 167/IV/670)

1.1.1.5.1.15. -ıv

ayağın birini ğaldırıv yarı metre ireli ğoacaX. (Kars/Arpaçay/Kineği K., AKD, 55)

1.1.1.5.1.16. -ıp

her sabah Kalķıp mal almā yúrúrúz. (Riz./Çamlıhemşin/Şenyuva K., RİA, 290/XLVI/27)

'acızdıxtan soyra tekrar ğaxıp, 'arabıya binıp sanayiye gideceğam. (Ur./Merkez, UMA, 150/VI/30)

babay senı bir xayal üzere ğötırıp ğurban edecağ. (Ur./Merkez, UMA, 145/III/197)

'acızdıxtan soyra tekrar ğaxıp, 'arabıya binıp sanayiye gideceğam. (Ur./Merkez, UMA, 150/VI/30)

ordan ğtırıp burda boşadılarmış. (Ur./Merkez, UMA, 156/VI/130)

ğidıp anasına söylı. (Ur./Merkez, UMA, 161/VIII/18)

1.1.1.5.1.17. -ib

a şu geyi kesib de etini bana yedirısen ben eyi olcām. (Esk./Merkez, EYA, 150/IX/144)

deyip de silkinib önünden ğaxdı. (Kars/Hanak/Damal/Y. Gündes K., KarsİA, 249/44/55)

ğedib, günde namaz ğulub allahına şükür edirmiş. (Kars/Tuzluca/Sürmeli K., KarsİA, 307/71/8-9)

onların me'murları ğelib bağıyolar. (Kil./Doğançay Köyü, KMKA, 7/I/158)

daha aşşadan yetişib alamaz oluyollar. (Siv./İlbeyli/Conkar Köyü, SİA, 160/I/17)

orda sırtına bindiriyo, keblelenib lā ettimmi bunu dışarı ııxardıyör. (Siv./İlbeyli/Conkar Köyü, SİA, 162/I/63)

ğünüzün ğelib orda çalışıyorum. (Siv./İlbeyli/Eski Apardı Köyü, SİA, 197/V/53)

ğız ğapını arxasına daşı ğoyuşuñ, dev ğelib yetişiyör. (Siv./İlbeyli/Eski Apardı Köyü, SİA, 205/VI-a/42)

bu araştırmacı çocuk köyümüze ğelib böyle bir teklifāt verince hoşuma gitti. (Af./Şuhut/Kayabelen K., ŞuhA, 78/III/14)

o da biliyö ğelib gittiğinden yusuf nerde? (Af./Şuhut/Kayabelen K., ŞuhA, 87/III/215)

1.1.1.5.1.18. -(y)ib

yeyib içip keyfine baxiller. (Kars/Kağızman/Kötek/Paslı K., KarsİA, 194/16-b/252)

1.1.1.5.1.19. -if

çekilif yëriyende gız da bunun pëşice çıxdı. (Kars/Arpaçay/Kineği K., AKD, 37)

-menim saggalım bu yere gelif örgenmemişem, tezden, men hardan örgenecem.

(İğd./Karakoyunlu, DİAT, 4) (yeniden)

arvat gelif bēnamazı da alıf bir zaman yëyif içif safa sürüfler. (İğd./Karakoyunlu, DİAT, 5)

gëdif yëtişif erinnén evvel attan düşüf atı vërip nökerre. (İğd./Karakoyunlu, DİAT, 6)

lele emir ëtdi ki şeherin içinde felan köşede oturan berberi tez gëdif getireceksüz.

(Kars/Koyundere K, DİAT, 19)

kējaviya minif yola yollandılar. (Siv./Kangal, STİAT,114)

1.1.1.5.1.20. -(y)if

yëyif gurtulduxdan sonra çöreyi, pilovu yığışdırdılar. (İğd./Karakoyunlu, DİAT, 7)

uzax köyden arz ëyliyif seni dëyin gelmişem. (Siv./Kangal, STİAT,140)

1.1.1.5.1.21. -ip

emme o geri gelip de o vaziyeti hëç unutamıyom. (Amas./Aydınca/Sarıyar Köyü, AAA, 241/Va/49)

bunun babası beni görmış demıştı gëdin isteyin, eyip oliy bële yox. (Diy./Çüngüş, DİÇÇYA, 179/XV/9)

gasım ayı gelip de hava sōumadıkdan sōna evlere gitmezlerdi. (Af./Bolvadin/Derekarabağ K., BTKKA,100/VI/70)

diğer başga melmeketTen bir gemi azıp gelip çocukların mektebine dayanarax galmış.

(Mal./Akçadağ/Gozlıca K., GDİAT,46)

gidip seccādeniñ üs Tüne oturup boynunu bükecek. (Küt./Merkez, KYA, 158/VI/56)

işTe yapip ābôle vatandaşa vëriyoķ. (Ordu/Aybastı/Ortaköy Mh., OİYA, 193/26/26)

son olarax arabin çocuxları kesip, buñayapdı haxareti annatmaya başladı.

(Kay./Haydarbucağı K., OAAD, 61)

biber olsam çorbanıza atılsam / acı datlı dëyip yëmeñ-mi gozel. (Kır./Çiçekdağı/Güllü Höyük K.,

OAAD, 135)

sen nîrden gelip nîre gidiyorsuñ. (Niğ./Bor/Garanıkdere K., OAAD, 11)

*bugün için ben senden elli milyon alırım fazla emme, işde **geçip** gidiyo dē mi.* (Uş./Merkez/Susuzören, UşİA, 225/I-14/15-16)

*o melmeketde de başga melmeketlere zengin adamlar kevran dutup, başga melmekete ēy mallardan **eletip** satıp ticaret yaparlardı.* (Mal./Tilek K., GDİAT, 9)

*hasdalar òriye baş ārisı tekkesü oldū için çok öncelerde iki tane işde òraya **gelip** tekenin içinde namaz gıliler.* (Tok./Çamağzı K., TİLYA, 237/V/1-2)

*hayvannara yükliyer, **geçip** alıp gidiyer.* (Erzn./İliç/Kuruçay Buc., ErznYA, 264/II-XXX/20)

*bi çanaKda **pişirip** hepsi berāber yiyebiliyōsa, gazanÇ müsāyit değılse o çocuğuy sırtı yēre gēlmez.* (Af./Merkez, AMA, 215/XIII/17)

*gızlar goltūna **girip** nēneyi götüryōlarımış.* (Af./Merkez, AMA, 236/XVI/148)

*o çocuK bi kere gazanıp **yiyp** bōzunu zor idāre ediyōsa, hele şu öocuklarıñ okul masraflarını düşün.* (Af./Merkez, AMA, 215/XIII/57)

*arabaya **binip** yürüdü mü sesi kesē.* (Af./Merkez, AMA, 232/XVI/43)

*kūlahini **silip** başına keyyo.* (Man./Akhisar/Marmara Köy, AkCA, 6)

*kırk gecē dūn yaparak **geçinip** duruyōla.* (Man./Akhisar/Marmara Köy, AkCA, 9)

*ıkrar **vērip** gelenlere canım ğurban.* (Amas./Aydınca/Karataş Köyü, AAA, 223/IIb/285)

*ne varsa kaçmak, onnan sōra da dağ başından, şēre **inip** ēvlenmek, üzerēyken, gōⁱⁱcō guşgulanmış.* (Kas., AAT, 6)

*oğlanın ēve **girip** çıkmasına bu yīt çoban goz gulağ olu yardım ilazımsa esirgemezimiş.* (Kas., AAT, 6)

*çocuKla sırayla **girip** çıkduKça ēv zābı tarafından adları söylendukçe pādişan bu vaziy^vet diKgatını çekmiş.* (Kas., AAT, 18)

*muhanetdir **gelip** sarılmas / varıp ğapısına ğul olmayınca.* (Çank./Cacıklar K., AAT, 100)

*cevahir dāşına ğıymet biçilmez / bulup ērbabını danışmayınca / hor gozele **ğēdip** ğonjül vērilmez / aslını cislini danışmayınca.* (Çor., AAT, 145)

*attara **binip** yōryüncē gavaslar söylüyō^v.* (Af./Eynihan, ADÜM I, 32)

*soyKa galsın guzēlliyiñ başıñdan / bēn **ğidip** elléré galandan keyri.* (Af./Emirdağ, ADÜM I, 37)

***sevip** **sevip** sévdiyindeⁿ ayrılama / ölésiye yüréyinē dērd olur.* (Af./Dinar/Hacı Beşirli K., ADÜM I, 53)

*kél olan urbasına **girip** āşamdan kelli āyan odasına vāmış.* (Bur., ADÜM I, 123)

*emir **ēdip** goununa girdigin zaman / sığa memesinin beyazınnān öp.* (Van/Erciş, AİAD,38)

*cahallıxda yar sarmaği hoşolur / **sevip** **sevip** ayrılması güc olur.* (Van/Edremit, AİAD,47)
(gençlikte)

- béyenip**-de almadım. (Bart./Yeğenli K, AİAD,183)
- sêçip** çürüüğünü yola atallar / gız dururken kimse baxmaz **geline**. (Bit./Ahlat, AİAD,62)
- galé gapısına **yüklénip** gapıyı açıp gidiyo. (Ay./Merkez/Kemalpaşa Mah., AİAÖ,9)
- hémén** deral atına **binip** gāçırıyo. (Ay./Merkez/Kemalpaşa Mah., AİAÖ,12)
- bi** işiz **bi** gücüüz olırsa **dédi dil** bilmesiz **gelipda** her şeyinizi baxan annatacaxsınız. (Bin./Yazgütlü K., BMİKA, 118/II-a/128)
- berāber biçip edip** éliyē. (Af./Bolvadin/Derekarabağ K., BTKKA,86/V/1)
- gapıyı takırTadıyo usulcana **gelip sandūj** arķasına duruya. (Af./Bolvadin/Ortakarabağ K., BTKKA,114/X/14)
- bulgur unu da dōerdik hindi sūtTürüp getirip** hemen tezcene yiyeniz. (Af./Bolvadin/Orta Karabağ K., BTKKA,140/XV/58)
- oʻta asyadan gelip buʻda** rumlarla buralaʻ rum diyāri deniyōdu. zaman zaman oʻları, zaman zaman buʻları. (Af./Çay/Deveresi, ÇYA,152/X/3-4)
- béle** millet dışardan geler, **gēdip bi fatiħasını oxıyār**. (Diy./Çermik/Baykal, DİÇÇYA, 129/II/9)
- vērıp** diy, bu oda senin ossun. (Diy./Çermik, DİÇÇYA, 147/IX/44)
- birbirlerine dōgüp şeydende yēyip **içip** muradına gēçiy. (Diy./Çüngüş, DİÇÇYA, 163/XIII/86)
- doldur puvar doldur bir tas içeyim / **içip içip** al gerdana saçayım. (Ard./Posof/Sōğütveren K, DİAT, 113)
- gidip** gelen yolçıdan / ben balamu soraydım. (Kars/Aynalı K., DİAT, 153)
- yoxxa üç gişi **çıxıp** de memleketi, vatani ğultaracaxklari yoğudu ki. (Erzn./Kemaliye/Çaldere K., ErznYA, 218/I-XVI/31)
- getürıp** eve serfık, ğuriyî yeyiūk. (Erzn./Kemaliye/Çaldere K., ErznYA, 222/I-XVIII/45)
- oğlum sen de gēdip gelip** beni öle eğlenme. (Erzn./İliç/Buc. Armutlu Bel., ErznYA, 255/II-XIV/226)
- hayvannara yükliyer, **geçip alıp** gidiyer. (Erzn./İliç/Kuruçay Buc., ErznYA, 264/II-XXX/20)
- ver, makineynen **geçip** gidicem. (Erzn./Tercan/Merkez, ErznYA, 371/VI-VI/35)
- o anda annadı ki**, evvelinden **gelip** meyhdubi veren adamdan bene bu üüzgar esdi. (Erz./Merkez, ErzİA, 14/I-II/14)
- ermenilerin elinden çeyhdigimi, **gidip** geldigimi söyeler. (Erz./Kümbet Köyü, ErzİA, 30/I-VIII/6)
- ben buralari dolanıp gazanıp** getirim. (Erz./Tekman/Taşkesen K., ErzİA, 210/XII-I/53)
- ertesi günü onlar yēyip **içip** gidiyolar. (Esk./Odunpazarı Senti, EYA, 141/V/5)
- bi de** geyik hoplayıp zıplayıp **gelip** duruyo. (Esk./Merkez, EYA, 150/IX/115)
- bunña bütin gice minaķaşa edip** oturuyolāmış. (Esk./Merkez, EYA, 152/X/2)
- bunnar béle bi** gaç ay ğeceleri **kēfde** ğünüzleri tēyarasına **binip** ğezmede idi. (Mal./Tilek K., GDİAT,6)

- gayfeyi **bişirip** götürennén sóyn, gız oğlanı bir odiya götürür.* (Mal./Tilek K., GDİAT,21)
- uzun zamanlar **yéyip içip** muratlarına geçdiler.* (Elz./Keban/Saracık K., GDİAT, 104)
- garagumandan dedi ki: éy arxadaş nêrden **gelip** nêre gidersiñ déyi sordu.* (Gant., GDİAT, 212)
- ertesi gün sabāla neye **bindirip** de yörūceñ.* (Isp., IMA, 104/I/40)
- ğabrisdannın içinden **geçip** gelceklē hôle.* (Isp., IMA, 106/I/130)
- ara sıra onlara bakıyon, **gelip** değışdireceklē mi ki déye.* (Isp., IMA, 107/I/135)
- ğaouduna daķılmış o ğanca çekdile. **diñeldip** bille ğapudun her tarafı buz dutdu.* (Isp., IMA, 107/I/163)
- getdip** geldiñi görüyō.* (Isp., IMA, 136/XIII/85)
- işTe deliğanni nandan **gelip** nāni gidiyosuy **böle**?* (İz./Taşköprü/Kayalar, İTOBA, 67/Ib/33)
- gidip** toplıyacaxsan.* (Kars/Karakurt/Merkez, KarsİA, 185/13/19)
- geçip gelip** bi müdet gene «ixdiyar baba» diyir.* (Kars/Kağızman/Kötek/Paslı K., KarsİA, 188/16-a/11-12)
- yeyib **içip** kēyfine baxiller.* (Kars/Kağızman/Kötek/Paslı K., KarsİA, 194/16-b/252)
- gezip** dolaşırken baxdıx ki iki tene kürt çobanı geldi.* (Kars/Hanak/Çiçekdağ K., KarsİA, 260/47/15)
- o zamanki nüfise o ğazanç idare **edip** gēdiydi.* (Kil./Mısırcık Köyü, KMKA, 18/V/21)
- burdan, buradan **gelip** dew köyün şe şeyinde ataş vērirken, vērirken, ötiüyüze çevirdiler, bunu.* (Kil./Acar Köyü, KMKA, 50/VIII/138-139)
- şurdan bir iki gün istireh edip **geçip** gideceğiz, ğardaşım dedi.* (Kil./Duruca Köyü, KMKA, 40/VII/41)
- tekrar **yıyip içip** muradına geçiyi.* (Ordu, KİAT,4)
- ettiyaçlarını temin etmeg için, bir āz para gazanalım déye **sözleşip** üçü billikte ayrılıp gētmışler.* (Ordu/Koruklu K., KİAT,5)
- tekrar **yıyip içip** muradına geçiyi.* (Ordu, KİAT,4)
- devrisi gün **gēdip** gızın anasından isteyecēk.* (Mal./Merkez/Çarmuzu, MalİA, 247/VI-a/1)
- malımız çoğ udu dedik ki el **gelip** yapıp çağalarımız olsun, yapsın yesin.* (Mal./Arapgir/Kılıçlı K., MalİA, 313/LXXIX/1)
- iāneyi kaçā **verip**-duruyosunuz?* (Muğ./Merkez, MA, 111)
- sevip sevip** ayrılmak / sānimize düşē-mi.* (Muğ./Merkez, MA,118)
- yaş üzüm **kesip gelip** 'asacām içeriye.* (Nev./Avanos/Göynük K., NevYA,174/XLII/13)
- yaradan allahım **gelip gelip** dalıye.* (Or./Aybastı/Beylerli Mahallesi, AA, 71/VII/2)
- bu demür bunu **dönderip** devir yapacax, benden tarafa dōru.* (Or./Aybastı/Özyurt Köyü, AA, 73/VIII/9)

çörē ikide bir dönderip mönderiyom, annemi ganderuyorum. (Or./Aybastı/Zaferimilli Köyü, AA, 105/XXVIII/28)

önceden el hızarînen biçilip yapılyodu yani. (Ordu/Aybastı/Çakırlı Mh., OİYA, 189/22/9)

o kullardı, yüip içip evüine gidellerdi. (Ordu/Çaybaşı/Köklük K., OİYA, 209/41/4)

undan bunu kesip kesip fırına göymağ dedin, dî. (Ordu/Gölköy/Kozören K., OİYA, 236/57/15)

meftanın yakın ve hısım akrabalarına haberdar edip uzağdayse u günkü günün şartlarına göre mecburen bekletiriz. (Ordu/Ünye/Yiğitler K., OİYA, 324/131/4-5)

herkeze yemeği yedirip garnını doydurduktan sora güveybaşı dererlê. (Af./Sandıklı/Daylık K., SYAÖ, 333/LVI/7)

hem sürüyü görmemezlikden gelip canavarınan elbirlî yapıyo. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 214/VIII-b/93) *hamama götürüyöla yüdürüp yidirip hal Kı bilmesin yabancı dëleğ bililê deyöla.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 228/XV/36)

mevtâ deye alıp gidip örtüverip geliyöla. (Af./Sandıklı/Bektaş K., SYAÖ, 305/XLIII-d/52)

gelini alıp gedişin o ğünler gerdaha girip zabaxdan ğaxıyollar. (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 167/II/65-66)

obirne de ğarıyı teslim ediyor, geşip gediyyollar. (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 181/IV-c/160)

iki seke bir çéke gelip atı da, pâdışân oğlunu da çadırda yúklendi sırtına, gôtürdü. (Siv./Oluhman, STİAT,13)

gız orda silkelenip tüyünü dókúşin begölu bayılmış. (Siv., STİAT,77)

öle diñelipTe kapı gibi bakmâ yok, saklı görünmüyölä, görünmeden saklı olanların oyununa bakarlar. (Uş./Sivaslı/Eldeniz, SA,11/II/16)

oraya gelip isParTalı'nın da gönüne doğuyö. (Af./Şuhut/Kayabelen K., ŞuhA, 88/III/217)

seni soyuyölar para duydular mı gelip öldürüyölar. (Tek./Saray/Yeniköy, TİSİKAD, 46/VI/101-102)

öylecene geçinip gideriz. (Tek./Saray/Güngörmez Köyü, TİSİKAD, 48/VII/16)

onu andan sôna alıp gelip yavaşça ya burayı kardaşlarının yanına getiveri onu o zamanlar. (Tek./Saray/Kadıköy, TİSİKAD, 71/XX/19)

ofazla geliyu millete gidip alamısınki. (Tek./Saray/Bahçeköy, TİSİKAD, 65/XVI/22)

onu saklıyari ormana gidip yerini yapıyari. (Tek./Saray/Kadıköy, TİSİKAD, 71/XX/17)

asker ani gelip burda gavurada kalpağ indirmeyiz dîrler çekip geliveriler. (Tek./Saray/Kadıköy, TİSİKAD, 73/XX/57)

oradakiler de gelip püryaniye sölüyolar. (Tok./Bakışlı K., TİLYA, 235/II/5)

ben bu cuma akşamı abdes alıp gidip bu geline bakacâm. (Tok./Bakışlı K., TİLYA, 236/III/9)

hamuru döküyoğ. böyle kesip kesip ondan sonam tahtadan açıyoğ. (Tok./Karkın K., TİLYA, 244/IX-a/4)

orda bobam bunu alıp getirip bobam, gözüm kór olsun. (Tok./Killik K., TİLYA, 251/XIII-a/12)

atımın üstüne binip de doya doya gezmeden atımı kesiyon de, diyō. (Tok./Artova/Merkez, TİLYA, 275/XXVI/57)

hana öle gidip miitmedim, gaçıp uçmadım. (Uş./Merkez/İkisaray, UşİA, 216/I-8/44)

ölümünden gurtulmuş, ier gōmeselē gidip bācāımışımış. (Uş./Merkez/İkisaray, UşİA, 217/I-9/7)

deirmende daşı éndirip bindirmeye yarayan deyneer solluk deriz, kötüirge de deriz. (Uş./Banaz/Çamsu, UşİA, 250/I-30/22)

bu şekilde gidip gelirke, yayladan om beş güne, temsil, yirmi güne uşā gelirmiş. (Uş./Eşme/Güllü, UşİA, 274/I-41/120)

geçip göyüP gidiyo. (Y(oz./Ovacık Köyü, YİKYTA, 117/I/269)

acıKTı mı el gadar kesip gavırıp ekmēni yeyip garnını doyurup gidiyo. (Af./Bolvadin/Ortakarabağ K., BTKKA, 113/X/7)

diğer başga melmeketTen bir gemi azıp ğelip çocukların mektebine dayanarax galmış. (Mal./Akçadağ/Gozlıca K., GDİAT, 46)

1.1.1.5.1.22. -(y)ip

dağda bizümdü dē'ip çıkvemiş. (Kas., AAT, 3)

bu keyik bōle gélméz, deyip çadırın gāpsına çıkıp bakıyo. (Ay./Merkez/Kemalpaşa Mah., AİAÖ, 7)

ben oni dinniyip de onun sözleini güzelceme saxlamalıyız. (Erz./Horasan/Kuşburnu K., ErzİA, 136/VIII-IV/111-112)

aldi oğlan diyip keseceyem. (Erz./Pasinler/Köprüköy K., ErzİA, 169/IX-VII/44)

birbirlerine döğüp şeydende yēyip içip muradına geçiy. (Diy./Çüngüş, DİÇÇYA, 163/XIII/86)

ertesü günü onlar yēyip içip gidiyolar. (Esk./Oduņpazarı Senti, EYA, 141/V/5)

pekē'i: dēyip eve geldi, parayı vėrdikde şehere gėtdi. (Gant., GDİAT, 204)

bu ğaplumbāya besleyip de dēyom bē. hindi güliüyom. (İsp., IMA, 108/I/171)

ėh sen almāsan bėnim küp, alır dēyip hėm arkadaķı bulanı, hem burdaki bulanı. (İz./Taşköprü/Kayalar, İTOBA, 66/Ib/9)

deyip de silkinib önünden ğaxdı. (Kars/Hanak/Damal/Y. Gündes K., KarsİA, 249/44/55)

terleyip ğaraxıp bir su içirim / dalaam ğabarıp bōrmek istiyom. (Kır./Merkez, KırYA, 219/VI/63-64)

allah allah deyip umūma dūşüyler. (Mal./Arguvan/Göçeruşağı K., MalİA, 297/LXII-a/14)

ax daşın altından anaxdarı alıp da bunnı ballıyı yiyip de 'gaşma diyollar. (Nev./Merkez, NevYA, 123/III/39)

*durmuş nêrde **dëyip** de sıçramıynan ocaxlıx aşşā góçmüş.* (Or./Aybastı/Pelitözü Kasabası, AA, 101/XXV/46)

*tüfeyin dipciı yere **dëyip** gitceķ ve yoruldu anda mercimeķ dalına dayēceķ.* (Af./Sandıklı/Akharım Kas., SYAÖ, 254/XXV-a/21)

*-safurda **yëyip** içiyon nasıl kalkacaz?* (Uş./Sivashi/Tatar Kas., SA,32/IX/16)

*o rübbeye haiz etmeyi **dëyip**. kafır olurlar deyerekten görüyön demiş.* (Af./Şuhut/Kayabelen K., ŞuhA, 88/III/226)

*sapını ayıklāsın yıkayıp **temizleyip** güzelcene doldurun suyunu koyāsın.* (Tek./Saray/Sofalar Köyü, TİSİKAD, 52/XI/3)

*allah hayıllı etsün **dëyip** içeri atıy.* (Tok./Almus/Ataköy K., TİLYA, 259/XVII/18)

*çuvâln içinde **bekleyip** durūķan, bu üç ğardaş ğocca ğocca sopaları kesē gelülē.* (Zong./Alaplı/Küçükkaıymaz K., ZBKİA, 124/V/237)

1.1.1.5.1.23. -iP

*sağ ayānı geri **çekiP** şu şekilde yāni düşmana sokabiliyosun.* (Af./Dazkırı/Merkez, BDA,254/XXV/83)

*biliyon mu dazkırınıķı da orıya **gidiP** geliyo, ordan alıP o dolmuşdan alıP tekrar.* (Af./Dazkırı/Aşağı Yenice K., BDA,265/XXVII/17)

*dımanın dibinde **ēleniP** ğalmadan **ēleniP** ğalma.* (Af./Çay/Çayır yazı, ÇYA,104/II/3)

*kumluun içine āşam oda **bişiriP** yiyecekdik.* (Af./Çay/Koçbeyli, ÇYA,150/IX/134)

***gëtiriP** duru baķçocūma. burta durmēp durudu.* (Man./Soma/Tarhala K., GBAA, 6/II/24)

*ya beni dövese diye endişe **ediP** durūdum.* (Af./Şuhut/Balçıkhisar K., ŞuhA, 70/II/100)

*méhélléniğ içindén **geçiriP** ğız évini götürüyo 'ta.* (Man./Soma/Tarhala K., GBAA, 4/II/32)

*onnandan évél atıp **géliP** sātı ołan éliné tuşturu-veriyo.* (Man./Soma/Tarhala K., GBAA, 17/X/55)

*lókumunu lókumunu yeyen bi sāt **eyleniP**, arkasından gelir.* (Küt./Merkez, KYA, 139/II/148)

*bütün KaTmelleri **bitiriP** çuvalıñ içine girmiş.* (Kay./Yeşilhisar/Başköy Köyü, YYA, 102/III/34)

*içeriye soxmamaı için sırtıma yorgan **viriP**, dışarı otuddurdular, eñitāmu baxdılar olmuycach.* (Kay./Yeşilhisar/Güzelöz Köyü, YYA, 126/XI/7-8) (en sonunda)

*bunu güzelce şey **ēdiP**, ē, ğuruduP ğorlā.* (Küt./Merkez, KYA, 143/II/283)

***bir** asırdan beri **gidiP** gelen mücevverlē parisden ôrendilē geldilē.* (Küt./Merkez, KYA, 151/V/16-17)

*unnā asgerlini **PitiriP** geldigden sonā sizi biz alırtız dedilē.* (Esk./Sancakaya/İğdir K., SKA, 133/VI/36-37)

*bunu yemeķle geçiniyollar. getiriyolar, **kesiP** millete satıyollar.* (Siv./İlbeyli/Conkar Köyü, SİA, 160/II/4)

- uzun bir çibix **getiriP** saltyollar yüzün guylu.* (Siv./İlbeyli/Conkar Köyü, SİA, 160/II/11)
- onlar **içiP** şifa bulacax, seņ ölece**Ksiņ** diyor.* (Siv./İlbeyli/Conkar Köyü, SİA, 164/II/123)
- aynı yudumu **çekiP** geri bıraxacux.* (Siv./İlbeyli/Conkar Köyü, SİA, 165/II/133)
- şimdi ben saņa ganimed para vërecēm, burda yëyib, **içiP** ölecēņ.* (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 172/III/75)
- hökümdar dolanı**P çevriniP** geliyòr.* (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 190/IV-e/342)
- bazán **geliP gèdiP** gózüm gónümü açiyordu.* (Siv./İlbeyli/ Eski Apardı Köyü, SİA, 197/V/47)
- bunnarı da **ekiP** biçme**K**dedir.* (Af./Şuhut/Kayabelen K., ŞuHA, 86/III/179)
- ben onnarı **yetişdiriP** asgere gönderisiye gada ben kendim Çobancılık yapıramadım.*
(Af./Şuhut/Mahmut K., ŞuHA, 106/X/24-25)
- yola **gediP** çavıştan kayıt almānca olmaz dedilē.* (Muğla/Ula/Kızılyaka Köyü, UlaYA, 80/XI/73-74)
- āleni**P** baxıyo bi işine gidenner.* (Yoz./Ovacık Köyü, YİKYYTA, 111/II/130)
- ozamana gader uzun iş bu gıza **geliP** meraba hoş beş toxa yaPdıxdan sōna altı tāne gız dışarı çıtıyo.* (Yoz./Ovacık Köyü, YİKYYTA, 112/II/132-133)
- yalnız bu gız aTdan **iniP** de geleken atı atmaz bununı golumu dādıyolar.* (Yoz./Yanık Köyü, YİKYYTA, 179/IV/934)
- çeğiP** göyu**P** gèdiyo. az gèdiyo uz gèdiyo. dere depe düm düz gidiyo.* (Yoz./Ovacık Köyü, YİKYYTA, 114/II/210-211)
- bizi içeri atmadı ya **gidiP geliP** bizi yoxkuyo.* (Yoz./Yanık Köyü, YİKYYTA, 137/III/42)
- ōlan olursa **geliP** ismini ben göyacām dèdi.* (Yoz./Yanık Köyü, YİKYYTA, 139/IV/35)
- çeKiP** evine geliyodu.* (Yoz./Kadişehri, YİKYYTA, 191/IX/11)
- o yayan **geliP** gèderkene, gurtlar derelerde uluşurdu.* (Yoz./Yukarı Kızılöz, YİKYYTA, 205/XV/18)
- biz yalunuz **gèdiP** gèliyodux.* (Yoz./Yukarı Kızılöz, YİKYYTA, 206/XV/20)

1.1.1.5.1.24. -(y)i**P**

- pat **kut** der**Kan** bu inciliyi o mınafızleri **yaxalayiP** ögina çıxarırler.* (Bin./Elmalı K., BMİKA, 199/XV/13)
- bunu duyan pëygamber bu kërvanıy gānūmetini yolda **ya**kaláyiP**** alma**K** için idi.*
(İz./Taşköprü/Puyalar, İTOBA, 80/4/13)
- ondan kire terkisine atıyo da elini bāhtyo hadi baxıyım **deyiP** de yanan ili denen memlekete dāhil oluyo.* (Yoz./Ovacık Köyü, YİKYYTA, 111/II/111-112)
- işTe ey_olmayı temenni ederim **deyiP** de uş gún duruncu dördüncüsŭ ũn diyo.* (Yoz./Ovacık Köyü, YİKYYTA, 111/II/119)

1.1.1.5.1.25. -îp

yîp işdikden sōna buyur dosdum. (Kmar./Andırın/Tokmaklı K., GDİAT, 135)

böyle dîp ālaşiyollar. (Nev./Merkez, NevYA,124/IV/18)

içini de ekmek dorîp yumurta gırılıye. (Ordu/Şenköy,OİYA, 170/5/10)

gız ālîp sızlince padişah sormuş. (Ordu/Ulubey/Kumanlar K., OİYA, 312/123/7)

1.1.1.5.1.26. -îP

dilimizé gélén şîlâri gōlailîP aḡnadaciK sén gâiği çéKmé. (İz./Bergama/Yalınzev K., GBAA, 31/XXI/22)

1.1.1.5.1.27. -îp

lan sen k'oroğlu olsaḡ gelîp benden gōyun isTemeḡ. (Amas./Aydınca/Avşar Köyü, AAA, 273/VIIIb/203)

1.1.1.5.1.28. -op

polisler be herifî soyop, cēbinden parayı çıḡardıyollar. (Siv., STİAT,85)

1.1.1.5.1.29. -ub

develer şahreyi vurub da götürünçü, ben su yaxın, nēdim, çatlıctm. (Kil./Dölek Köyü, KMKA, 62/X/75)

o zamana ader hâkim körü vurub dışarı ediyòr. (Siv./İlbeyli/Durdulu Köyü, SİA, 180/IV-c/159)

dinine sahib olub, gızlari götürebülür. (Erz./Kümbet Köyü, ErzİA, 32/I-VIII/77)

atlı koşub varıy kan çobana dimiş ki bu seni arar dimiş. (Esk./Merkez, EYA, 134/I/63)

1.1.1.5.1.30. -uf

biz de oraya toplanıf, bir araya oturuf pencer ekimini bize annadar. (Kars/Iğdır/Melekli K., KarsİA, 274/52/5)

1.1.1.5.1.31. -up

su işTığı zaman onun çekışından, nefesını alup verişından o söğütlerin dalları o yanı bu yanı bi tanaykân iki tana oldu. (El./Keban/Aşağıçakmak K., KBAYA, 110/XVI/117)

yaramadan şurda oturup durmuşsun. (Af./Merkez, AMA, 211/XII/146)

birâz götürüp birâz oturup diḡnendiriyōlarımış. (Af./Merkez, AMA, 235/XVI/143)

pātşān ölu da beş taḡgé oturup gakıp evé gēliyo. (Man./Akhisar/Marmara Köy, AkCA, 5)

- onu **bulup** bizé xabar vécéksiniz.* (Man./Akhisar/Marmara Köy, AkCA, 5)
- tülünüñ içindé yatarsın / şékér **olup** akarsın / bu güzellik sendeykén / çok yitlér yakarsın.* (Man./Akhisar/Marmara Köy, AkCA, 8)
- pēdişah **oturup** gaķmış yérinden.* (Kas., AAT, 4)
- böyle yola rivan **olup**, vardıla pedişahın evine.* (Kas., AAT, 8)
- iki beķdaşı giderkene garnuları **acıxup** ķoye sapmışlar.* (Çor./Çay, AAT, 139)
- patşahı ise yoli **tutup**, tek başına, doğri istanbula gētdi.* (Van/Edremit, AİAD,29)
- pır dēyi **uçup** gidiya ğız.* (Bar./Merkez,BarYA,35/II/81)
- gurtulup** mihnatdan şād **olup** gülsam.* (Art./Yusufeli/Zor K., DİAT, 224)
- bu āç parçasını **uçurup** götürüp gezdirmek mesele dēyi.* (Edn./Meriç/Yenice K., EdİA,163/XIX/60)
- moderin gürbe **alup** sepmedükleyin çıxardamazıx.* (Erzn./Tercan/Gökçe Köyü, ErzN YA, 365/VI-I/23)
- o siyirli **ķabaķ** onların bubasının vasiyetini **tutup** onların hepsini yerli yerine yerleştirecek.* (Esk./Merkez, EYA, 145/VII/24)
- ölümden **ķorķup** soñunu sayan / öliür gider yar ķoynuna ğirmez.* (Kil., GDİAT, 187)
- abu güneş azap çoban ğızı deĝil ki elinnen **dutup alı** ĝedeceksiniz.* (Gant., GDİAT, 216)
- baĝı baxçeyi başĝa amele **bulup**, belleTdiremedik.* (Isp., IMA, 110/I/264)
- gelmeyenler xasta oluyō, **dutulup** ķalıyōlā.* (Isp., IMA, 144/XVIII/24)
- bax hēr tamizkamax üçün, her bişeyi yıxılar sonunda da bana **tüpürup** gidilar.* (El./Keban/Karkit K., KBAYA, 96/XI/10-11)
- ĝeri **dönup** geli eva.* (El./Keban/Aşāĝıçakmak K., KBAYA, 110/XVI/125)
- su işTıĝı zaman onun çekışından, nefesini **alup** verişından o söĝütlerin dalları o yanı bu yanı bi tanaykân iki tana oldu.* (El./Keban/Aşāĝıçakmak K., KBAYA, 110/XVI/117)
- ben gene şindi yannisça **durup** geçiinmē savaşıırım.* (Kırk./Kadıköy Köyü, KİMİKA, 75/VIII/5-6)
- vezir pātışahın bun dibeklere **goyup** keşgek gibi dövelim, bir daha pādişaha ĝarşu kimse yalan söylemesin.* (Ordu/Ünye, KİAT,33)
- ara sıra baxsam yarın yüzüne / **baxup baxup** dönüşünü sevdüyüm.* (Ordu/Mesudiye, KİAT,38)
- bu adam senelerce **vurup** dutmā^ğa çalışmış.* (Ordu/Mesudiye/Zile K., KİAT,40)
- faķiri odiya götürmüşler, **birakup** dışarı çıĝmışalar.* (Gir./Urhaniye K., KİAT, 91)
- tuşmannar bagāyıĝan / **kelup** kēçme yanımдан.* (Trab./Vakfikebir/Kancıma K, KİAT, 177)
- çocuķ kızın kapısında kēce **kēdup** tururdi.* (Trab./Vakfikebir/Şahinli K., KİAT, 220)
- yoxsa ĝöz **yumup** geçiyim.* (Mal./Merkez/Yeşilyurt, 262/XXIII-d/24)
- çaĝa çocux olursa da evde **goyup** geliydik.* (Mal./Arguvan/Merkez, MalİA, 291/LVII/23)

- garabālarımız niye **durup** duru. (Muğ./Merkez, MA,114)
- zındana atdurî ve gözlerini de **oydurup** aldurî. (Ordu/Teyneli K., OİYA, 172/6/)
- körükde **yapdurup** getirüyo $\dot{K}$. (Ordu/Aybastı/Ortaköy Mh., OİYA, 193/25/22)
- beni nère **goyup** gidersiniz. (Niğ./Alay K., OAAD, 38)
- oturup** motrúken adam eti **koxyor** dèyor dèv. (Kay., OAAD, 46)
- tercuman **edup** ta yāni kitaptan sóylemez. (Rize/Merkez/Kale Mah., RIA,207/II-g/213)
- bunu demiş **dudup** geliyeñiz demiş harbe sokuyañız demiş, asınca $\dot{K}$ demiş bubuñ kemîni mi guycaksıñız demiş. (Af./Sandıklı/Yeniköy Kas., SYAÖ, 429/CIII-b/136-137)
- orıya upuzun **olup** yatıyor. (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 188/IV-e/305)
- bu yola ravan **olup** gédince, yazının yüzünde iki yolun ayrımında bir adam oturuyor. (Siv./Yıldızeli/Büyük Evren K, STİAT,3)
- savurup** saçınaver. (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 65/I/14)
- şeyi **soyup** gidiyalar. (Tek./Saray/Yeniköy, TİSİKAD, 46/VI/102)
- şimdi o veziyette kendimizi **koruma $\dot{K}$** için daima bî şey öduu zaman yine bûle **tutup** kendimiz iki ay geçmeden çevberlik patladı. (Tek./Saray/Güngörmez Köyü, TİSİKAD, 55/XIII/3)
- verirsin **tutup** ondan sōna ikisi geliveri burayı. (Tek./Saray/Kadıköy, TİSİKAD, 71/XX/5)
- onnar bir bāl $\dot{K}$ ta bir insanla **kavğalaşup** yaraluyor onu. (Tek./Saray/Kadıköy, TİSİKAD, 72/XX/35)
- şindiki öretmenler gulāndan **dutup** da “sakin döüşmen hā, döüşme yok hā dēvese, demeyō. (Uş./Merkez/Belkaya, UşİA, 06/I-2/149)
- acı $\dot{K}$ Tı mı el gadar kesip gavırıp ekmēni yeyip garnını **doxyurup** gidiyo. (Af./Bolvadin/Ortakarabağ K., BTKKA,113/X/7)
- başına pîrim **oturup** ālamāya başlıyo. (Af./Merkez, AMA, 274/XXVII/11)
- o sırada bi dā^ha işdile, ğina sorduğu halda oğlan kēseyi **çık $\dot{K}$ arup**, şangır şangır **koşgun** ortasına fırlattı. (Kas., AAT, 9)
- onnar yanı asgeriñ başında çavış onbaşı nasıl **olup** da erler nasıysa er vazifesi görüyo gibi. (Af./Bolvadin/Derekarabağ K., BTKKA,80/I/7)
- o melmeketde de başga melmeketlere zengin adamlar kevran **dutup**, başga melmekete ěy mallardan eletip satıp ticaret yaparlardı. (Mal./Tilek K., GDİAT, 9)
- pîr **uçup** gidiyo. (İz./Taşköprü/Kayalar, İTOBA, 69/Ic/132)
- bax hér tamizkamax üçün, her bişeyi yıxılar sonunda da bana **tüpúrup** gidilar. (El./Keban/Karkit K., KBAYA, 96/XI/10-11)
- gidip seccādeniñ üs **Ĵüne oturup** boynunu bükecek. (Küt./Merkez, KYA, 158/VI/56)

1.1.1.5.1.32. -(y)up

mutlu göcaystınan, gāyınna gāynata da nāzik nāzik dēyup durular. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 158/XVIII/311)

1.1.1.5.1.33. -uP

bin dokuz yüz otuz yedi doğumlu oluP bin dokuz yüz elli sekiz elli dokuz senelēnd easgerlik yapTık. (Uş./Sivashi/Karaboyalık K., SA,19/IV/1)

arka filetōdan tuTduruP çeKdiğij zaman galıP dabana gada^r oturur. (Af./Merkez, AMA, 182/IV/43)

para, altın alilā, dolduruP dolduruP gidiyo. (Af./Başmakçı/Ovacık K., BDA,225/XVIII/158)

asger oluP da o zaman dayaK yimiyeni görmüyom ben. (Af./Dazkırı/Hasandede K., BDA,326/XLII/75)

içine vuruP kalıbı çekdîn zaman, kerpiç orda kalıyo. (Af./Dazkırı/Hisaralan K., BDA,333/XLIV/49)

tutuP gızıñ ayāna bi urğan bahtyo. (Man./Soma/Tarhala K, GBAA, 17/X/31)

bunlardan birine axşam oluP da yataxların serileceği zaman gelince, kortioğlu dēr. (El./Ağın/Yenipayam K, KBAYA, 171/LI/2)

bunlardan birine axşam oluP da yataxların serileceği zaman gelince, kortioğlu dēr. (El./Ağın/Yenipayam K, KBAYA, 171/LI/2)

o zamanıñ behrinde hoca, mıxdar. vuruP dışarı ediyorlar. (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 170/III/33-34)

neyse geliyō çeşmenin altına dolduruP dolduruP döküyō olana bakıcen deye. (Af./Şuhut/Başören K., ŞuhA, 138/XVI/88)

çekip göyuP gēdiyo. az gēdiyo uz gēdiyo. dere depe düm düz gidiyo. (Yoz./Ovacık Köyü, YİKYTA, 114/II/210-211)

geçip göyuP gidiyo. (Y(oz./Ovacık Köyü, YİKYTA, 117/II/269)

boynuna sahtyo āhtyo. ālayıncıh bu kenez gırğ gız otuz doxuzu bōle mayıl oluP baxıyolar. (Yoz./Ovacık Köyü, YİKYTA, 126/II/511)

bi gādıñij çocunuñ oluP olmayacanı annama çün sidinen bi gaba dikilen arpa suanır. (Kay./Yeşilhisar, YYA, 105/V/1)

1.1.1.5.1.34. -(y)uP

düüne başlı^şñ tabi vezirini, toplu^şuP geliyōr. (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 167/II/63)

okuyuP yazmış binbaşıldū için köy boş ya elli hane ya caminin yanıbaşına şu çevreyi çevirmiş. (Af./Şuhut/Kayabelen K., ŞuhA, 89/III/251)

1.1.1.5.1.35. -úp

*a yáyleden yáyléyá **gezúp aǵleⁿúp** on, on beş ğúⁿ sora geri **dóⁿúp** geliyole.* (Rize/Çayeli/Tektaş K., RIA,270/XXXIV-a/9)

1.1.1.5.1.36. -üb

*allah amanet olarak **götürüb** bunu o adamın hedeyesinin garşılıǵını ver.* (Kars/Arpaçay/Akçalar K., KarsIA, 162/1/38)

*Kıbrısdá ders **görüb** orda yetişdi için gelmiş.* (Kay./Yeşilhisar, YYA, 141/XIII/72)

*işde herkes devesini, davarını, neyini varsa **sürüb** geli^yolar.* (Kil./Duruca Köyü, KMKA, 40/VII/28)

***sevüb** yádan ayırlamağ / bizüm gibülē düřē mü?* (Zong./Karadeniz Ereǵlisi/Hamzafakılı K., ZBKIA, 118/IV/35-36)

1.1.1.5.1.37. -üf

*ğedif yetişif erinnén evvel attan **düşüf** atı vèrip nökerrene.* (İğd./Karakoyunlu, DİAT, 6)

1.1.1.5.1.38. -üp

*unnan sōña **götürüp** eve yıyōlā.* (Af./Merkez, AMA, 175/II/44)

*müzikli **gülnüp** oynanıldıKdan sōra gızıñ ğálⁿliyi çıkā^rılıp pijama giydirile^rek gızıñ állerini gız gendi ávinden **çıkci** i záman gızıñ bubası yoKsa ābisi gıza gırmızı duvâKla öрте^r,* (Af./Merkez, AMA, 178/III/76)

*birāz **götürüp** birāz oturup diñnendiriyōlarımıř.* (Af./Merkez, AMA, 235/XVI/143)

*sōna bu alı seydi **göçüp** giderken, burda bir evde göçer kız varmış.* (Mal./Akçadağ/İriağaç, AkçYA, 96/7/13)

*orada bi masa **cévürüp** irakı içmeye başladıla.* (Kas., AAT, 9)

*neye **dönüp** bağmazsıñ / a bıyıǵı soruca.* (Kas., AAT, 28).

***dönüp** aǵdıK sıra éléⁿ éléⁿ kemiklerim gırlıyo dérsin.* (İsp., ADÜM I, 61)

*onnan sōna pādıřah **dönüp** gidiyo geriye.* (Ay./Merkez/Kemalpaşa Mah., AIAÖ,6)

*heř bi šē olmadan ğesin geri **dönüp** gidiyo.* (Ay./Merkez/Kemalpařa Mah., AIAÖ,13)

***dēfin edüp** döndın tabı mövcuT mızárlıkda ki mövcuT mızarlara fatıxa oxınır.* (Bin./Merkez, BMİKA, 184/X/49)

*bulgur unu da dōerdik hindi **sütTürüp** getirip hemen tezcene yiyeñiz.* (Af./Bolvadin/Orta Karabağ K., BTKKA,140/XV/58)

*birbirlerine **dögüp** şeydende yeyip içip muradına geçiy.* (Diy./Çüngüş, DİÇÇYA, 163/XIII/86)

- götürüp** elezize bırakacaxlar. (Diy./Çüngüş/Üçpınar, DİÇÇYA, 218/XXIX/12)
- bu āç parçasını **uçurup götürüp** gezdirmek mesele dēyi. (Edn./Meriç/Yenice K., EdİA,163/XIX/60)
- ehmet dönüp** eve gēliy. (Tun./Hozat, GDİAT, 23)
- haman ayaxçaxdan **yenüp** boyun bağında yarım altunu aldı. (Elz./Yukarı Hux K., GDİAT, 82)
- ehmet dönüp** éve gēliy. (Tun./Hozat, GDİAT, 121)
- hēlanıñ bardāna urğanı **süküp** bāhtyo. (Man./Soma/Tarhala K, GBAA, 17/X/33)
- bu şekille üç popazı-da içeriye alup **öldürüp** soyaruq dēdi. (Gir./Çınarlar Mah., KİAT, 100)
- gömüp** geldikten sōnā onuñ işēsi yapılır. (Küt./Merkez, KYA, 143/I/289)
- döoşüp** durūyken orda o kōyün bekçisi rast geliyi. (Mal./Hekimhan/Kocaözü, MalİA, 287/LV/45)
- maxsatı oğlanı **öldürüp** gariyi almaxdı. (Niğ./Alay K., OAAD, 21)
- yönünü arxasına **dönüp** baxmadan gēlmiş. (Niğ./Alay K., OAAD, 22)
- şu anda yanımda torunlar var **düşüp** kalқыüz. (Tek./Saray/Çayla Köyü, TİSİKAD, 42/V/7)
- pancarımızı **söküp** teslīm ediyōk. (Tok./Dodurga K., TİLYA, 242/VII-b/7)
- bi de çocuqları ikisi **çözülüp** geliyolar. (Tok./Şehitler K., TİLYA, 254/XV/23)
- bōñ de sana urba kestüdü urbaları **gēydürüp** seni öldürecek diyō. (Tok./Artova/Merkez, TİLYA, 274/XXVI/44)
- çocuqlarımızı oqıda **bilüp** de her ħangi bir ħafası uyana bülüse bizim ħazanımız o olur. (Tok./Erbaa/Koçak Bel., TİLYA, 324/L/18)
- bizim köw, çöyürünen, şunnan, bunnan yapıyōlar, geliyōlar, bi hamlede **söküp** gidiyōlar benTleri. (Uş./ Banaz/Ahat, UşİA, 238/I-19/3-4)
- biz de āzımız **örtüp** ôle baqayoz. (İz./Ova/Eski Eşme, İTOBA, 112/16b/44)
- tabi tükürünce **dönüp** gelmē kalқыolar. (Esk./Odunpazarı Semti, EYA, 139/IV/10)

1.1.1.5.1.39. -(y)üp

- bēş gün yol **yörüyüp**, bēşinci günü aqşam isTirhat halinde otururken aq sakallı bir ēxdiyara raslamışlar. (Ordu/Koruklu K., KİAT,5)
- biz bēş gurusı vermeyiz ve almayız **dēyüp** ve unun-da aldığından memnun olmadılar. (Ordu/Koruklu K., KİAT,5)
- hamama götürüyōla **yüdürüp** yidirip halqı bilmesin yabancı dēleq bililē deyōla. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 228/XV/36)

1.1.1.5.1.40. -üp

eğer ben geri dönüp gelemesem bu mal oldū gibi sizin olsun. (Amas./Aydınca/Avşar Köyü, AAA, 289/XIc/96)

gendisü ordan aldıg ganimet malı getirüp dūğūne gavuşuyo. (Amas./Aydınca/Böke Köyü, AAA, 213/II/4124)

hani açık oldū zaman, onu götürüp boyacıye bi gaşıK boya atā, onu goyulTdur. (Af./Dazkırı/Merkez, BDA,260/XXVI/37-38)

yatax seriyollar, yatırıyollar. yatırdıxdan sōna tabi bu adam nasıl yandıydısa, ölüyor.

ölüp gel hanıma gelişin, hanıma diyō ki “bax görüyon ā cezaları. (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 172/III/)

1.1.1.5.1.41. -üyp

bunu vurduynan öldürüyōllar. sürüdlüyp galdırıP şorāya atıyollar. (Siv./İlbeyli/Durdulu Köyü, SİA, 175/IV-a/29)

1.1.1.5.1.42. -yp

yonis gēné yola getcēklériné bēn getmētcēn gāri deyp. (Af./Sandıklı, ADÜM I, 34)
(gideceklerinde)

1.1.1.5.2. Ekin Genişlemiş Şekli

1.1.1.5.2.1. -UBAN ZARF-FİİL EKİ

Muharrem Ergin: -uban, -üben, -up, -üp dolayısıyla -p gerundiumundan çıkmıştır. Fakat bu türeyiş çok eskidir. Daha eski Türkçenin başlarında -pan, -pen şeklinde bu gerundiumu görürüz. -p gerundiumuna bir -an, -en unsurunun eklenmesi ile ortaya çıkmış olduğu görülen bu gerundium eki sonradan -p gerundiumunun gelişme seyrine uygun olarak Batı Türkçesinde başına vokalalmış ve p'si iki vokal arasında b olduğu için -uban, -üben, şekline geçmiştir.⁹⁷

M. K. Bilgegil: “-üben, -uban, -übeni, -ubanı, übenin” eski Anadolu metinlerinde yer alan ve atif kuyumu teşkiline yarayan bağ fiil ekleridir.⁹⁸

Nesrin Bayraktar: Eklendiği fiillere “-ArAk” anlamını katar. İki fiili birbirine bağlarken yüklem tarzını bildirir.⁹⁹

A. von Gabain: -p ile yapılanın genişletilmiş bir şekli olan bu zarf fiil fonksiyonu bakımından da ondan farklı değildir.¹⁰⁰

⁹⁷ ERGİN, s. 345

⁹⁸ BİLGEĞİL, s. 283

⁹⁹ BAYRAKTAR, s. 195

1.1.1.5.2.1.1. -iben

göç çekiben iraklıya gidelim. (Gant./Gazıklı K., GDİAT, 256)

1.1.1.5.2.1.2.-uban

bahar olcax olar çeltik ekeller / yüyh tutuban şeherrere tökeller. (Kars/Külveren K., DİAT, 154)

1.1.1.6. -(y)In ZARF-FİİL EKİ

Zeynep Korkmaz: Moğolca ile de ortaklaşan ve -(y)A, -(y)I / -(y)U; -(y)ArAk zarf-fiil eklerine koşut bir işlevi bulunan bu zarf-fiil eki, birçok Tür lehçesinde olduğu gibi, Türkiye Türkçesinde işlek zarffiiller kurma özelliğini kaybetmiştir. Bu yüzden -(y)In / -(y)Un ekini bugün artık kalıplaşmış bir kalıntı hâlinde, birkaç birleşik fiilin birleşik fiillin zarf ögesi olarak görebiliyoruz.¹⁰¹ ... Yazı dilindeki diy-e zarf-fiiline koşut bir işlevi bulunan Anadolu ağızlarındaki diyin(<ti-y-in) zarf fiilinin de yapısı böyledir.¹⁰²

Bu ek sadece de- fiili üzerine gelerek, zarf-fiil yapmıştır.

1.1.1.6.1. -(y)In Eki

1.1.1.6.1.1. -(y)en

bu götürür ineyi, geçi dëyen lotuya vërir. (İğd./Tuzluca/Sarıabdal K, DİAT, 129)

1.1.1.6.1.2. -(y)in

o pe^hlü^van be sefer benim yalanımı çıkardı dëyin dişlerini gıcırdaTıy. (Amas./Aydınca/Böke Köyü, AAA, 211/II/354)

yalan yere bellemişij k' öroğluyum k' öroğluyum dëyin. (Amas./Aydınca/Avşar Köyü, AAA, 272/VIIIb/183)

anâli bakışıyor, ne yapacax dëyin. (Niğ./Bor/Garannık Dere, AAT, 180)

yüz lira üsdünü verdiydi cebime göyan dëyin. (Af./Bolvadin/Çukurcak K., BTKKA,147/XIX/69)

yani çoxlux diyin birbirlerine satır atma yox. teyh tek^h (Erz./Merkez, ErzİA, 20/I-III/138)

bunnar gaşmiş diyin, adam êlin şëyi. (Erz./Narman/Şekerli K., ErzİA, 109/VI-III/105)

gaçax olarax, han é tayife d'ëyin bene elb ése gëdirdiler. (Erz./Horasan/Yk. Tahirhoza K., ErzİA, 146/VIII-VII/51)

¹⁰⁰ GABAİN, s. 85

¹⁰¹ Z. Korkmaz, a.g.e., s. 1013

¹⁰² Z. Korkmaz, a.g.e., s. 1013

- üçüncü sınıfdı; üçe diyin de oxirdi çocuxlarımız.* (Erz./Pasinler/Timar K., ErzLA, 165/IX-V/40)
- anam babam yoğdeyin beni unutm.* (Esk./Merkez/Koşmat Köyü, EYA, 166/XVI/57)
- merdü diyer kirlenir deyın / yaxındır dağları gelir odunu.* (Esk./Merkez/Koşmat Köyü, EYA, 166/XVII/10-11)
- allā ismarladıx deyın cuvap vèrdi.* (Kımar./Andırın/Şadalah K., GDİAT, 164)
- ne 'ağlarsıñ deyın gasap ôkelendi.* (Gant., GDİAT, 204)
- ne ağlamayım, bañā gıx tayların anasını getir deyın pātşah teklif ètdi.* (Niğ./Alay K., OAAD, 22)
- mamıT bi ğubarmış ki, misāfir benim yanına oturdu diyin.* (Kay./Yeşilhisar/Gülbayır Köyü, YYA, 123/IX/311)
- gaylanpaz diyin bi oyun oynardıx.* (Kay./Yeşilhisar, YYA, 142/XIII/102)
- ellibeş getir diyin sayallardı.* (Kay./Yeşilhisar, YYA, 143/XIII/116)
- öyüm diyin ógún 'me, 'gúçcüm diyin yirinme.* (Kır./Merkez, KırYA, 200/II/84)
- hıyar deyın seni aldıx.* (Kır./Merkez/Özbağ Ka., KırYA, 256/XVIII/79)
- geçmiş olsun ğardaş diyin ālallar.* (Kır./Çiçekdağı/Hacıdurak K., KırYA, 336/XLV/37)
- gızım sana nōldu deyın soruyo.* (Ordu/Fatsa/Çayırılan K., KİAT,23)
- gocası bunu evliya diyin tanımuş.* (Ordu/Karapınar K., KİAT,61)
- asın şunu diyin emir vèrmiş.* (Ordu/Karapınar K., KİAT,63)
- zātinden 'şındi de ğayalar yıxılıyor diyin insannara ğax dediler evlerinden.* (Nev./Ürgüp, NevYA,141/XVI/1)
- bir bayram oluyor demirgıratlar halx partisi diyin ğatmıyorur.* (Nev./Ürgüp/Salur K., NevYA,145/XIX/12)
- 'on da üsdümüze sıçramasıñ ateşi diyin yanımıza dutaraxdan getirrik.* (Nev./Avanos/Sarılar K., NevYA,185/XLVII/2-3)
- kelebek vardu yèllerde diyin, alçaxlara ğomayux.* (Or./Aybastı/Ortaköy Mahallesi, AA, 64/II/13)
- kèsmemiye digğat ederúğ ki hanı kèsersek ısıcax olu kirez aylarında ğoyunnar hanı bi zarallıx verür diyin.* (Or./Aybastı/Ortaköy Mahallesi, AA, 64/II/17-18)
- satmyā zarar verü diyin.* (Or./Aybastı/Ortaköy Mahallesi, AA, 64/II/20)
- belki ĩrāzı olmaz deyın ben onuñ uçun eviyom ki ğusura baxma.* (Or./Aybastı/Ortaköy Mahallesi, AA, 65/II/41)
- seni müezzın yapıyom deyın yirmi beş sene müezzınlik ètdim, bu kel hatip hatibikene.* (Or./Aybastı/Yeniceli Mahallesi, AA, 81/XIII/19)
- ōlum tükğancı deyın böyle bardaxları ğırar mısıñ?* (Or./Aybastı/Düzmahalle, AA, 87/XVI/57)
- önce herğ èdiyox, otlanmasıñ deyın talıyı.* (Or./Aybastı/Kayıncık Mahallesi, AA, 92/XVIII/1)

- üç liraya sen bu toxluyu aldın **dëyin** arxadaş başa burun búkdi.* (Or./Aybastı/Armutlu Mahallesi, AA, 69/N/60)
- ğarşudan bi ses oldu, ses oldu varya **dëyin** bāriyālar.* (Or./Aybastı/Zaferimillî Köyü, AA, 103/XXVII/4)
- bî tarafa sapmasın **diyın**. undan sōra uriye dolaşduruyoz.* (Ordu/Aybastı/Ortaköy Mh., OİYA, 194/26/32-33)
- bebek bōle ehllileşsin **diyın** işde.* (Ordu/Çamaş/Sarıyakup K., OİYA, 199/32/29)
- kimisi mesela dedesinin ismini vērür gayob olamsın **diyın**.* (Ordu/Gülyalı/Kestane, OİYA, 241/63/36)
- uzax köyden arz ëyliyif seni **dëyin** gelmişem.* (Siv./Kangal, STİAT, 140)
- ne āhıyoğ **dëyin** sordular.* (Tok./Erbaa, STİAT, 202)
- ğarının ğakdı, kefence geldi, içeri girdi **diyın**. bunnarı böyle yaylada gördük.* (Tok./Bakışlı K., TİLYA, 237/III/25)
- bobam başxalartınen ğonuşmuş. ğızına dúúr gelecúk **dëyin**.* (Tok./Almus/Kınık K., TİLYA, 267/XXIII/4)
- oduna ğetsek adamlar yoluğuz yox **dëyin** gelmiyodu buriya.* (Tok./Artova/Salur K., TİLYA, 294/XXXIII/19)
- çocün ifdira oldū, annaşıldı **diyın** ò nene bize böyle anadı.* (Tok./Pazar/Menteşe K., TİLYA, 362/LXXV-a/8)
- bu çocün eli boşa çıkacak. doruldum ki bu çocuk ağıl balık olanaşdane bobasının damını ellemesinner, eline gelsin **dëyin**.* (Tok./Sulusaray/Dutluca Bel., TİLYA, 401/XCVI-ç/174)
- bi teK ğız **dëyin**, bi teK po soğ ğız deyin, gardaşları ābileri neyi çox önem.* (Yoz./Kadışehri, YİKYTA, 193/IX/)
- ğarT erpa ticāreT **diyın**. telefonu neyi yazıyo.* (Yoz./Örencik Köyü, YİKYTA, 226/XXIII/28)
- ana ana **dëyin** aldım geldim şurāya.* (Yoz./Ovacık Köyü, YİKYTA, 124/I/467)
- “ax! benim sehē gitdi” **dëyin** bārınca, o daş atannarın hebsi bîlik eve ğaçdılā.* (Zong./Devrek/Yılanlıcakuz K., ZBKİA, 134/VIII/56)

Analoji yoluyla sonundaki “n” ünsüzü “ñ” ünsüzü olmuştur.

1.1.1.6.1.3. -(y)ıñ

*ahmet gelir **dëyiñ** yollara baxıñ.* (Niğ./Alay K., OAAD, 27)

1.1.1.6.1.3. -(y)uñ

*e torun da şey toKTur olacağ **dëyuñ** bi ğurur duyüyüñ tābi.* (Af./Bayat/Merkez, BMA, 154/XVIII/203)

1.1.1.6.2. Ekin Genişlemiş Şekilleri

1.1.1.6.2.1. -ene

-*kiderim dēyene* 'cevabini vērđi. (Trab./Akçaabat/Tuzköy K., KIAT, 182)

1.1.1.6.2.2. -ine

“*faķirsen*” *dēyine vermedi*. (Rize/Çayeli/Kemer K., RİA,265/XXXIII/13)

1.1.1.6.3. Ekin Daralmış Şekilleri

1.1.1.6.3.1. -n

niye yıķdı dīn ileri ğeri yapıyıķ (Ordu/Akkuş/Kayaköy, OİYA, 178/10/49) (diyin=diye)

1.1.1.7. -(y)IşIn ZARF-FİİL EKİ

Muharrem Ergin: Eski Anadolu Türkçesinde Karamanlıca sahasında görülen bu gerundium eki aynı sahadaki ağızlarda bugün de yaşamaktadır ve -inca, -ince fonksiyonundadır.¹⁰³

1.1.1.7.1. -ısn

ben çoğ gözēl sēşdim ğeldim / sarmayısın ğedermiyem. (Tok./Zile, STİAT,182)

1.1.1.7.2. -ışın

Kızı vireceKler. toplanışın baba da diz geliyo. (Kay./Yeşilhisar, YYA, 130/XII/19)

-*hē, ondan sora şii, nişannısı varmış şiyē, saraya varışın dimiş ki*: (Kır./Çiçekdağı/Çopraşık K, KırYA, 329/XLIV/11)

yidi sekiz ğişi alışın arxadaşlarının niyse, şiy map ise atmış, hapise atmış. (Kır./Çiçekdağı/Çopraşık K, KırYA, 323/XLII/28)

beyā adam parayı alışın çarşıya çıķveriyor. (Küt./Merkez/Çöğünler Köyü, KYA, 166/XI/24)

elini uzadışın yox diyo. (Tok./Artova/Merkez, TİLYA, 280/XXVI/183)

1.1.1.7.3. -(y)ışın

ince belli ğüllü fidan / sarmayışın ğedermiyem. (Tok./Zile, STİAT,182)

e para olmayışın napcek? (Uş./ Banaz/ Ayrancı, UşİA, 240/I-21/12)

atatiürk olmayışın burdu duru mu bilcez dedim, ben. (Uş./ Banaz/ Hatipler, UşİA, 254/I-32/62)

bak dedi, be çırpımı sarmayışın, āzıma yasıma almayışın, hem āliyim hemi söyleyip geliyim. (Uş./Eşme/Kayalı, UşİA, 353/II-87/214-215)

1.1.1.7.4. -ışığ

¹⁰³ ERGİN, s. 346

ataşı **ğaldışın** bu gız çıxıyū'. (Siv./İlbeyli/Eski Apardı Köyü, SİA, 205/VI-a/25)

1.1.1.7.5. -işin

avrat **yêkinişin** saçını yoldu bir fiğan êtdi. (Kmar./Andırın/Tokmaklı K., GDİAT, 142)

yaz **gelişin** ışılaşır saylağı. (Kmar./Andırın/Tokmaklı K., GDİAT, 142)

bir müddet **gêdişin** bir ıxdıyara ulaşdı. (Kmar./Andırın/Şadalah K., GDİAT, 163)

şimdi oturmaya **gidişin**, birez oyun oynuyollar amma o da çox az. (Kay./Yeşilhisar, YYA, 131/XII/47-48)

gelini alıb **gêdişin** o Ğûnler gerdaha girip zabaxdan Ğaxıyollar. (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 167/III/65-66)

çocuxların zor **êdişin**, gurdun işini söylemiye mecbur gâlmış. (Siv./, STİAT,54)

gurt **gelişin** yanıña, oruyu gosdert dëyor. (Siv./, STİAT,55)

bunnar **gêdişin** xaylı bir müddet sōna bir ormannıx yere varıyollar. (Siv./, STİAT,59)

o sudan bana bi ver içim diyo. veriyo gız. **verişin** desTi gurılyō. (Tok./Artova/Merkez, TİLYA, 275/XXVI/71)

suya **gêdişin** it gëdiyō ğocasını suyuna batıyō. (Tok./Artova/Merkez, TİLYA, 279/XXVI/169)

ğıylardan eciK dādırdıx. o **incelişin** gine dādırdıh ôle dādıP iceldi inceldi inceldi bĩ
ayar incelTdi miydi ordan bĩ de yeniden tĩ yapardıx. (Yoz./Nasfıbey Köyü, YİKTYA, 211/XVIII/10)

1.1.1.7.6. -(y)işin

dōsdum ali gadōlu gaş günnen gidecek **dëyişin**, üç gün sōna gëdecek **deyişin** üç giñnük
bā erzaK dedi. (Kmar./Andırın/Tokmaklı K., GDİAT, 137)

biyle **diyışin** cinğan ğızı dimiş ki: (Kır./Çiçekdağı/Kırdök K, KırYA, 320/XL/23)

(Kır./Çiçekdağı/Hacı Hasanlı K, KırYA, 349/XLVIX/)

yirmi gün **deyişin** işi bitirdik. (Mal./Darende/Balaban K., MalİA, 372/CXXXV/34)

yāv biz **gütmeyişin** bu huzur vëmecek. (Af./Sandıklı/Akharım Kas., SYAÖ, 24/XXIII-a/4)

düşmanı **fetetmeyişin** yammam deyō. (Af./Sandıklı/Akharım Köyü, SYAÖ, 250/XXIII-b/28)

sōra gızın varmayacānı **ānayışin** gız varmaduxdan sōna, nası vërek dëyolar.
(Tok./Artova/Daşpınar K., STİAT, 173)

gözəl yenge **deyişin** korktum. (Uş./Sivaslı/Akarca K., SA, 47/XIV/5)

ben **gelmeyişin** çocuK olursa diyō padişā çayırda adını goma ha diyō. (Tok./Artova/Merkez,
TİLYA, 273/XXVI/14)

1.1.1.7.7. -(y)işin

*ikinizi de vururum **déyişin** kaşdular.* (Mal./Darende/Balaban K., MalÍA, 371/CXXXV/3)

1.1.1.7.8. -işin

*bütün millet **gelişin**, bütün sırâ **kıydum adannarı.*** (Küt./Merkez/Çöğünler Köyü, KYA, 166/XI/22)

*gel hanıma **gelişin**, hanıma diyòr ki “bax görüyoñ **ā** cezaları.* (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SÍA, 172/III)

*pādişah başğa yere éniyor. **énişin** onlar diyòr ki.* (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SÍA, 167/II/57)

*geçib **gédişin**, bu dutuyor bir **goca** arıya misāfir oluyòr.* (Siv./İlbeyli/Haydarlı Köyü, SÍA, 210/VI-c/153)

1.1.1.7.9. -(y)işin

*benim elim **deymeyişin** yaran peren eyi olmaya.* (Mal./Doğanşehir/Merkez, MalÍA, 348/CXV/26)

1.1.1.7.10. -uşun

*şindi tabi makîne **oluşun** makîne bunu kândi çeviri.* (Af./Merkez, AMA, 277/XXVII/119)

*benim atım adanadan su içmez / oturmuş xocalar-da kefinim biçmez / ufacı**ķ** bē'lere de ikindin **oluşun** úş yannarındaki avratlar gidek déyi gıyırdandular.* (Kmar./Andırın/Tokmaklı K., GDİAT, 159)

***oturuşun** yallah gızaxladix ta çaya indik.* (Mal./Darende/Balaban K., MalÍA, 373/CXXXV/49)

*bahcayı ıstı **buluşun** ğarıya saldırıyur.* (Siv./İlbeyli/Eski Apardı Köyü, SÍA, 196/V/34)

*yanımı bi gadın **oturuşun**, baña dedi ki:* (Uş./Banaz/Hatıpler, UŞÍA, 254/I-32/60)

1.1.1.7.11. -úşin

*gız orda silkelenip tüyünü **dókúşin** begōlu bayılmış.* (Siv., STİAT,77)

1.1.1.7.12. -üşün

*ölunun kellesini **görüşün** étd^ñne pişman oliyór.* (Kmar./Andırın/Tokmaklı K., GDİAT, 138)

***dönüşün** gine hediye alıp gèdiyik.* (Mal./Merkez/Çarmuzu, MalÍA, 246/V-d/20)

*altunu **görüşün** ğarı yumuşuyò.* (Tok./Artova/Merkez, TİLYA, 275/XXVI/67)

*aslanzāde buñu **görüşün**, gortdu.* (Siv./Oluhman, STİAT,15)

*aslanzāde bunu **görüşün** gortdu.* (Siv./Oluhman, STİAT,86)

o adam ölüşün beriki yarálları nazarete atıyollar. (Tok./Artova/Daşpınar K., STİAT,175)

1.1.1.7.13. -^yşın

düüne başl^yşın tabi vezirini, toplu^yuP geliyòr. (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 167/III/63)

1.1.1.7.14. -yşin

onu-da öldürmeysin bizé raⁿatlık vérméz dedi. (Isp./Eğirdir/Karaaç/Çarsaray K., ADÜM I, 73)

Tokat ilinde ekin sonundaki “n” düşmüştür.

1.1.1.7.15. -işi

geçimimix gış gelişi éniyox. (Tok./Pazar/Üzümlören K., TİLYA, 366/LXXVIII/6)

ordan kóye gelişi yeiden bu ez de góyde mallar ĩnan ũraşuruk. (Tok./Pazar/Üzümlören K., TİLYA, 366/LXXVIII)

1.1.1.8. -(y)AII ZARF-FİİL EKİ

Zeynep Korkmaz: -(y)AII eki, başlangıcı geçmişe dayanan ve devamı asıl fiille bütünleştiği için “bir zamandan beri” anlamıyla, zamanda süreklilik gösteren zarf-fiiller türetir. Olumlu ve olumsuz biçimlere de girebilen zarf-fiiller bulunduğu özne ile asıl fiilin bağlı bulunduğu özne aynı da olabilir, farklı da olabilir.¹⁰⁴

Muharrem Ergin: Türkçede eskiden beri kullanılan bu gerundium eki Eski Türkçede -ğalı, -geli şeklinde idi. Batı Türkçesine -alı, -eli şeklinde geçmiştir. Eski Türkçede “-mak için, -mek için” mânâsını ifade ediyor, sebep gösteren bir hal zarfı yapıyordu.¹⁰⁵

Nesrin Bayraktar: Eski Anadolu Türkçesine ait eserlerde, -alı/-eli biçimlerine girmiş olan ekin yalın biçimde kullanımının yanında, XIV. yüzyıldan itibaren yazılan eserlerde +Dan ayrılma hâli ekiyle birlikte kullanımından doğan -aldan/-elden kalıplaşmış biçimleri ve berü edatıyla birlikte kullanımları da vardır. Ekin -alı/-eli biçimlerinin berü edatıyla birlikte kullanımı yoktur.¹⁰⁶

1.1.1.8. -(y)AII Eki

1.1.1.8.1. -alı

millet şu televizyon çıxalı, teknik ilerleyincik, millet uyandı. (Mal./Akçadağ/İriağaç/Oluklu, AkçYA, 89/2/19)

¹⁰⁴ KORKMAZ, s. 1009

¹⁰⁵ ERGİN, s. 342

¹⁰⁶ BAYRAKTAR, s. 205

aşığdandoğru gelir tambuş golları sığalı / āx on da barmaqların damga damga gınalı.

(Kas./Göl/Kurusaray K., AAT, 34)

yârden ayrılalı ayıķ deylem. (Çor., AAT, 147)

kağ arkağaş biz yatalı dört sahat falan olmuş. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 137/XVI/28)

biz anamızdan doğalı reşberiz. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 166/XIX/3)

gözümüzu açTıx açalı bi kaç sene onun yanında yaşadıx. (El./Keban/Sağdıçlar K., KBAYA, 103/XIII/4)

artuħ çevre bilür mi bilmez mi, yanê biz dedelerimizden ğahTıħ ğahalı böledir.

(Elz./Baskil/Kumlu Tarla K., KBAYA, 131/XXVIII/20)

siladan çığalı yêdi yıl oldu. (Gir./Çalış K., KİAT, 88)

hinâder idâre êttim a onnar inan ortax olalı. (Nev./Merkez, NevYA, 121/II/29-30)

anamdan doalı diyar diyar geziyom. (Af./Sandıklı/Akin K., SYAÖ, 264/XXXI/13)

bu memedi danacılıxdan ğurtaralı, bu kôşkü yabdıran benim işde” diyòr.

(Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 193/IV-f/426)

bu ğün benim pancarım teslim olalı onuncu ayda teslim ettim ben. (Tok./Erbaa/Değirmenli Bel.,

TİLYA, 316/XLII/7)

iki üç sene oldu biraçalı. (Tok./Sulusaray/Çime K., TİLYA, 392/XCV-a/3)

çocuklâ okula daşınalı beş sene oldu. (Uş./Merkez/Belkaya, UŞİA, 205/I-2/114)

1.1.1.8.2. -ali

kas sana vurulalı / kayip êtdum dünyayı. (Trab./Sürmene, KİAT, 147)

kiz sağa vurulalı / kayibêtdum dünyayı. (Rize/Atmeydani Mah., KİAT, 284)

1.1.1.8.3. -alı

vede tamam oldu genel bulalı. (Siv./Kangal, STİAT, 134)

1.1.1.8.4. -eli

bu adám geleli kaç ğün oldu, demiş. (Mal./Akçadağ/İriağaç, AkçYA, 96/7/42)

on beş sene evvel oldu ben o nazlı yârin demini süreli / şimden keri süren ehbaqlarım

sağ olsun. (Kas./Küre/Sinan K., AAT, 53)

şu yalan dünyaya geldim geleli / daha ne geleceķ başıma benim. (Çor., AAT, 146)

yêdi yıl oldu geleli. (Bart./Merkez K, AİAD, 178)

adam öleli ağlayamāyum. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 130/XIV/36)

- emme ötekinlê benden **gideli** iki ay geşdi.* (Af./Başmakçı/Merkez, BDA,177/VI/59)
- mēmed şunu bul, buba buldum, ölmüş, üş sene olmuş, **öleli** dedi.* (Af./Dazkın/Sarı Kavak K. , BDA,284/XXXI/77)
- geçti şā ismeyil geşti, üç gün oldu **geçeli**.* (Edn./Merkez/ Köşen Köyü, EdİA,189/XXV/205)
- benim **karip** ağam **gideli** deyveri, benim bokuma erkek sinek bile **konmadı**.* (Edn./Merkez/ Köşen Köyü, EdİA,194/XXV/406)
- ēh êskiden bēri bēnim yētişTim **yetişeli** bayramnāda sofrā çı**kārız**.* (İz./Taşköprü/Fakılar, İTOBA, 73/2b/21)
- a gonağım galdıda çatal odalı / vèrandur èliniz de iş de ben **gedeli**.* (Kmar./Andırın/Tokmaklı K., GDİAT, 141)
- yarda umut vardır, kesmem gümanı, / ben de bu dünyaya geldim **geleli**, / ağlayıp da dîdem yaşı **sileli**.* (Kars/Selim/Akpınar K, KarsİA, 204/21/2-4)
- nışannısı demiş ki, yidi yıl, on dört bayram **geçeli** āxā elime ğına vurmam, sen gidersen **gideli**, dimiş.* (Kır./Çiçekdağı/Çopraşık K, KırYA, 333/XLIV/125-126)
- mapusa **düşeli** / ağlamadı**k** günüm yok.* (Ordu/Fatsa/Alembey K., KIAT,22)
- delü memet **öleli** bēş altı sene oldu.* (Ordu/Mesudiye/Zile K., KIAT,42)
- böle** bi mektüp yazmadım / gurbet ele **düşeli**.* (Muğ./Merkez, MA,128)
- ben neyšāre **gedeli** çocuxların evde üzümü yōmuş.* (Nev./Acıgöl Buc., NevYA,128/VI/4)
- gel gelelim tünyaya **geleli** bunu başımıza daxarıx.* (Nev./Ürgüp/Salur K., NevYA,146/XXI/1)
- bugün ileri geri sekiz buçû ay oluye benim bu iş başıma **geleli**.* (Or./Aybastı/Zaferimillî Köyü, AA, 104/XXVII/34)
- ben** beni **bileli** aynı ğabistannı**k** devam èdiya.* (Ordu/Aybastı/Ortaköy Mh./Perşembe Yaylası,OİYA, 195/27/6)
- vezire dēmiş ki sen, dēmiş, beni kaç yıl oldu hizmet **edeli**.* (Ordu/Akkuş/Gürgentepe, OİYA, 250/73/9)
- findı**k** **geleli** topra**k**ları dā su götürmî.* (Ordu/Ulubey/Ohtamış K., OİYA, 320/125/5)
- o dē benim çocuklūmda filan ama ben **bileli** yapmoyoruz.* (Af./Sandıklı/Hocalar/Kozluca K., SYAÖ, 460/CXVIII/23)
- bu hayvan burıya **gireli** yēdi sene olmuş.* (Siv./İlbeyli/Conkar Köyü, SİA, 162/II/52)
- gaç yıl oldu seni**ğ** yárin **öleli**.* (Siv./Yıldızeli/Ergele K., STİAT,68)
- üç gün oldu **góreli**.* (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 65/II/2)
- ceriyan **geleli** om beş seneyi geşdi.* (Uş./Merkez/Belkaya, UşİA, 204/I-2/101)
- saña gelin **geleli** hēç gētmedim dedi.* (Yoz./Yanık Köyü, YİKYTE, 143/IV/137)
- peki bu atı **vereli** altı ay bî sene oldu.* (Yoz./Yanık Köyü, YİKYTE, 147/IV/221)

1.1.1.8.5. -(y)eli

içerim āh çelkiyō / yārimi gormeyeli. (Kas./Göl/Kurusaray K., AAT, 41)

1.1.1.9. -mAdAn ZARF-FİİL EKİ

Zeynep Korkmaz: Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesinin –mAdIn zarf-fiilindeki ses değişmesiyle (-mAdIn> - mAdAn) oluşmuş bulunan –mAdAn; -(y), -(y)Ip, -(y)Up, -(y)ArAk, zarf-fiil eklerinin olumsuz biçimi için kullanılan bir ektir. Yapısındaki olumsuzluk özelliği dolayısıyla doğrudan doğruya olumlu fiil kök ve gövdelerine gelir ve “...-mAdAn önce, maksızın” anlamlarında olumsuz zarffiiller türetir. Zarf-fiilin vurgusu -ma- olumsuzluk ekinden önceki hece üzerindedir.¹⁰⁷

Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesinin –mAdIn zarf-fiilindeki ses değişmesiyle (-mAdIn> - mAdAn) oluşmuş bulunan -mAdAn; -(y), -(y)Ip, -(y)Up, -(y)ArAk, zarf-fiil eklerinin olumsuz biçimi için kullanılan bir ektir. Yapısındaki olumsuzluk özelliği dolayısıyla doğrudan doğruya olumlu fiil kök ve gövdelerine gelir ve “...-mAdAn önce, maksızın” anlamlarında olumsuz zarffiiller türetir. Zarf-fiilin vurgusu -ma- olumsuzluk ekinden önceki hece üzerindedir.¹⁰⁸

Muharrem Ergin: Eski Türkçede ek -madın, -medin şeklinde idi. Batı Türkçesine de bu şekilde geçmiş, Eski Anadolu Türkçesinde uzun müddet böyle kullanıldıktan sonra bugünkü -madan, -meden şekline çevrilmiştir.¹⁰⁹

Haydar Ediskun: -meden yapılı ulaş; a)kendi eyleminin yapılması gerektiği halde yapılmadığını; b) kendinden sonraki eylemin nasıl yapıldığını; c) kendinden sonraki olumsuz eylemin meydana gelmesi için kendi eyleminin yapılmasının gerekli bir koşul olduğunu gösterir.¹¹⁰ ...-meden bileşik ekinin eski Türkçe'deki biçimi -medin'dir.¹¹¹

Nesrin Bayraktar: İki fiili birbirine bağlar. Yükleme oluşturan fiil meydana geldiğinde ekin eklendiği fiilin henüz olmadığı anlamını verir.¹¹²

N. Atabay, S. Özel, İ.Kutluk: Bu bileşik ekle yapılan ulaşlar, olumsuzluk kavramı verirken durum da gösterirler. Bu ekle oluşan ulaşlar, öteki durum ulaşlarının yerine olumsuzluk kavramı taşıyarak kimi zaman kullanılır. Eylemin, durumunu belirten, ortaya koyan ulaşlardır.¹¹³

Gürer Gülsevîn: Diğer zaman zarf-fiilleri esas fiile zaman bakımından sonralık kazandırır. Bu ise, diğerlerinin tersine, esas fiile zaman da öncelik verir. Yani esas fiilin yapıldığı zamanda, zarf-fiil ekinin geldiği fiilin yapılmış olması gerektiği şartını koyar.¹¹⁴

¹⁰⁷ KORKMAZ, *TTG*., s. 1011

¹⁰⁸ KORKMAZ, *TTG*., s. 1011

¹⁰⁹ ERGİN, s. 343

¹¹⁰ EDİSKUN, s. 257

¹¹¹ EDİSKUN, s. 258

¹¹² BAYRAKTAR, s. 190

¹¹³ ATABAY, ÖZEL, KUTLUK, s. 239

¹¹⁴ GÜLSEVİN, *EATE*, s. 127

-mAdAn zarf-fiil ekinin yapısı üzerine çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Zeynep Korkmaz ve Mustafa Öner bu çalışmaları değerlendirmiş ve kendi görüşlerini belirtmişlerdir. Zeynep Korkmaz -ma olumsuz eki, y kaynaştırma/koruyucu ünsüzü, -I ve -°n zarf-fiili elerinden oluştuğunu belirtmiştir.¹¹⁵

Mustafa Öner, bu olumsuzluk zarf-fiilini, birleşik cümle sentaksından kalıplaşmış bir ek olarak açıklamaktadır.¹¹⁶

1.1.1.9.1. -mada

dedeme sormada bi toķat atmış. (Mal./Akçadağ/İriağaç/Oluklu, AkçYA, 91/3/26)

ben bu dünya gurulmada dört yüz yaşındıydım. (Gir./Urhaniye K., KIAT, 98)

1.1.1.9.2. -madā

bāřişini atmadā katdiyēn ğakmak imk'ānı yoķ. (Isp., IMA, 121/VI/150)

1.1.1.9.3. -mádá

hálá bu dinsize söyle ki benim ifadámı almádá bana niçin vurî? (Mal./Akçadağ/İriağaç/Oluklu, AkçYA, 91/3/28-29)

1.1.1.9.4. -madan

bitmiş sayıları dedi, onun için biz dedi dadımızı bōzmadan başKa işe dönderdiK dedi, (Af./Merkez, AMA, 183/IV/89)

bi adam ana buba olmadan çoluğun çocüğün ne o'duğünü bildiği yoK. (Af./Merkez, AMA, 188/VII/23)

āldığımız zaman iki sene onu hiÇ yama yāpmadan gullanabiliyoz. (Af./Merkez, AMA, 287/XXX/44)

on beş gün aralaşmadan bobasına diyor ki. (Kon./Cihanbeyli/Kulu Buc., AkCA, 31)

^hemen ali ğaleye yanaşmadan asger ğalenin edirafını ğuşadtyı. (Amas./Aydıncı/Böke Köyü, AAA, 205/I/208na)

bena ğā^vuşmadan bu piçā savununcux bunun sol avcu ağızına girinciķ ağızının içinde bunun sağ avudundan çıxmıştdı. . (Amas./Aydıncı/Abacı Köyü, AAA, 263VIIb/176-177)

dā istidayı yazdurdmadan zaptıyele bēni buraya zornan getüdüle. (Kas., AAT, 11)

¹¹⁵ Zeynep KORMAZ, "Türkiye Türkçesindeki -madan/-meden<-madın/-meden Zarf-Fiil (Gerundium) Ekinin Yapısı" Türk Dili Üzerine Araştırmalar, TDK:629, Ankara 1995, C. I, s. 151-159.

¹¹⁶ Mustafa ÖNER, "Matı Gerundiumu Hakkında", 3. Uluslararası Türk Dili Kurultayı 1996, TDK:678, Ankara 1999, s. 833-840

- biz sorulmadan cvab vrmezix.* (Niğ./Bot/Garannık Dere, AAT, 179)
- sabalaⁿ ga^lđım trle grnd / trlyya **varmadan** golum yoruldu.* (Bur./Bucak, ADM I, 112)
- padşah^h hele saraya **varmadan** xabar geldi.* (Van/Edremit, AAD,26)
- deli gnil **sarılmadan** doymiyi.* (Van/Erciş, AAD,41)
- dşman mahv **olmadan** almam teskere.* (Muş/Merkez, AAD,85)
- ocuxların heberi **olmadan** hergn birer tene altın herbirisinin torbasına gyardı.*
(Kars/Arpaçay/Kineği K., AKD, 36)
- heş bi^ř **olmadan** gsin^g geri dnip gidiyo.* (Ay./Merkez/Kemalpaşa Mah., AA,13)
- ar^laya **ba^lmadan** gel artu.* (Bar./Merkez, BarYA,31/I/100)
- aman ney olusa olsun suyu **a^ltmadan** bunu kesmcen.* (Bar./Merkez,BarYA,34/II/50)
- ben kendimi **tanıTmadan**, o beni tanıdı.* (Af./Dazkırı/Merkez, BDA,241/XXII/92)
- gveye gdiKden sonra birbirimizi **bulmadan** oturceK, diye aKluņa gmesin.*
(Af./Dazkırı/Merkez, BDA,257/XXV/190)
- kesdik miydi be sene **olmadan** iki metire i metire yetişiyu.* (Af./Bayat/Merkez, BMA, 100/II/2)
- bir ay **durmadan** haydi hoşcağal davara gitti ğarı.* (Af./Bayat/Merkez, BMA, 150/XVIII/69)
- nımz **Kılmadan** val gt.* (Bin./Gkeli K., BMİKA, 147/IV-b/36-37)
- czmaleri **ıxartmadan** la o halilari basarax t yuxari otirdi.* (Bin./Ilıcalar Nah., BMİKA, 159/VIII-a/13)
- bunnar heç **oturmada**n çay içmeden bunnar birbirina dşdilar.* (Bin./Ilıcalar Nah., BMİKA, 168/VIII-b/198)
- varmadan** ğonuşmasa ok atıcıymış.* (Af./Bolvadin/Derekarabağ K., BTKKA,81/I/13)
- a^lmanın dibinde leniP **ğalmadan** leniP ğalma.* (Af./ay/ayıryazı, YA,104/I/3)
- albay baņa tezkireyi **a^lmadan** so^rdu.* (Af./ay/Devederesi, YA,113/II/10)
- o gn pşembe şamı **olmadan**, candarmala geldi.* (Af./ay/Armutlu, YA,137/VII/28)
- iydire **varmadan** açılmış bağlar.* (İğd./Yuk. ankı K, DAT, 91)
- daha **gtmadan** bi gn nce ekmeK yollardı.* (El./Keban/Aşağıçakmak K., KBAYA, 114/XVII/41)
- sableyin, sabağ ezeni **oxunmadan** ıxarım buraya geldim.* (Erzn./Kemaliye/it K, ErznYA, 209/I-III/8)
- sabağleyin gn **doğmadan** o avlağa girerdim.* (Erzn./Kemaliye/Dutluca Buc., ErznYA, 210/I-V/4)
- keşgegin suyu ısınmadan, **ılınmadan** fasılyasını atarux.* (Erzn./Merkez/Ekmekli Ky, ErznYA, 390/VII-VI/48)
- durmadan** ağlar gece gniz.* (Erz./İspir/Gaziler Ky, ErzA, 91/V-II/121)
- pirinc ayı^layan **kızları** diyo hebsini diyo **aramadan** yolama.* (Esk./Odunpazarı Senti, EYA, 140/IV/40)

- bu göldeki suyu hiç bira**ñ**madan temizliyceniz.* (Esk./Odunpazarı Senti, EYA, 142/VI/59)
- gafaslar gendi keselerinden padişahın xabarı **olmadan**, evlerini, barklarını, damlarını, bālarını satarax on sene bunara baxdılar.* (Kmar./Andırın/Tokmaklı K., GDİAT, 143)
- ol nedir ki **yolunmadan** ox olur.* (Gant., GDİAT, 222)
- hoP üş güné **vāmadan** hākim çağırıyo bizi.* (İz./Karaçadağ K., GBAA, 26/XVIII/60)
- o biñdallı boxca **ōmadan** zini gēmezdi.* (İsp., IMA, 119/VI/71)
- birisi öldü hēç derisini **soymadan** gēttiK.* (Bin./Karlhova/Çatak K., KYA, 93/I-a/25)
- altı saqt nişannımın üzüne **baxmadan** üzü goylu yatacām.* (Kars/Arpaçay/Akçalar K., KarsİA, 163/I/88)
- oturmadan** bezer, yatmadan yılar.* (Kars/Kağızman/Kölek B., KarsİA, 174/7-b/31)
- yollara **baxmadan** / ğalmadı gözde ğara.* (Kars/Merkez/Kaleiçi Mh., KarsİA, 323/79/8-9)
- ordan rūsāt **almadan** çalışmaz.* (Kay./Yeşilhisar/Gülbayır Köyü, YYA, 118/IX/197)
- Ğax demeden Ğalxan avraT, / dax dēmeden yürüyen aT, / **buyurmadan** gören evlaT, / cana sefādır sefā.* (Kay./Yeşilhisar, YYA, 163/XXVI/22-25)
- biz koxucu bişiler getirmişdiğ o da **satılmadan** koxdu saddırmadılar.* (Kay./Yeşilhisar/Gülbayır Köyü, YYA, 119/IX/234-235)
- birini **unutmadan** biri dā öldü.* (Kır./Merkez, KırYA, 209/IV/55)
- hēç **yatmadan** zabā ğadar oturdum.* (Kır./Merkez, KırYA, 212/IV/113)
- ben **doymadan** yāri alıp gētdiler.* (Kır./Merkez/Çayayazı Ka., KırYA, 232/XII/70)
- yapa Kısmını hiç **ğullanmadan** dōrūdan dorū tüç'çara veriz satarız.* (Küt./Domanıç/Gozlucu Köyü, KYA, 238/LI/42-43)
- bir toğay vuriyi düşünmeden **taşınmadan**.* (Ordu, KİAT,3)
- sabağ namazına, dā güneş **dōmadan** eve götürüllerdi.* (Ordu/İkizce/Karlıtepe K., OİYA, 257/79/11-12)
- sabağın beşinde hēş bi şî **ğurtarmadan** u eviün adamı gētdi işTe.* (Ordu/Akkuş/Külekçi K., OİYA, 183/16/11)
- arxadaş şu üzümü birbirimizin xabarı **olmadan** yimiyelim dēmişler.* (Niğ./Bor/Garannıkdere K., OAAD, 7)
- yönünü arxasına dönüp **baxmadan** ğelmiş.* (Niğ./Alay K., OAAD, 22)
- ğırxına **varmadan** oldum latıfan.* (Kay./Büyük Toraman K., OAAD, 51)
- şimdi herkes ıstırāt yāni **çalışmadan** aklı çıkıyō.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 198/IV-b/155-156)
- ceğez **vamadan** gızıñ başına gına yakā gız yen geleri.* (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 98/II/22)
- millete **duyurmadan** o işi tez yapacaxsınız.* (Siv./İlbeyli/Conkar Köyü, SİA, 165/II/143)
- ne yapduğunuz, bir bir **saxlamadan** söyleyeceğsınız.* (Siv./İlbeyli/Conkar Köyü, SİA, 166/II/160)

onđan sōna onnara sormadan danışmadan eřgiyāyı hepsini topladık. (Uş./Sivashı/Akarca K., SA,51/XIV/116)

altın olmadan resmi nikah yok. (Af./şuhut/Balçıkhisar K., şuhA, 66/I/23)

çocuk yıkanmadan gaçaken, orda balkondan aşşağı dışmış. (Af./şuhut/Mahmut K., şuhA, 110/X/105)

bütün köylü dağılmadan ğabire cenāzeyi ğor, defnederiz. (Af./şuhut/Kavaklı K., şuhA, 119/XIII/19)

ordan ōlende bi süriü adam ālamadan bunun sesini kesemiyālar. (Tok./Killik K., TĪLYA, 251/XIII-a/38)

en geç üşden sōna ğarannuğ ğāvuřmadan cenayi defn edeller. (Tok./Almus/Atakōy K., TĪLYA, 262/XX-c/20)

çoğgaynamadan unu ğüzēlcecük altını yağaruğ. (Tok./Niksar/Ağüney, TĪLYA, 332/LVI-a/13)

ālamadan nere durĭn. (Tok./Reşadiye/Güvendik K., TĪLYA, 380/LXXXVII-a/11)

sol yanımdan xuruldum / seher çağıma vāmadan / toprağa ğarışdım. (Muğla/Ula/Karabörtlen Köyü, UlaYA, 76/X/19-20)

ķābeye vāmadan ilkin otele yerleşTik. (Muğla/Ula/ Portakallık Köyü, UlaYA, 83/XIII/17)

burgulu legene ķoymadan önce burgul temsil bi ķabta, biberi, ķarabiberi, soğanı...

bunları ibrahim arxasına baxmadan ğeder. (Ur./Merkez, UMA, 142/III/127)

parçalanmadan tırlara afı. (Ur./Merkez, UMA, 170/XII/16)

aķřam niye gelmediñ, daa soruya başlamadan iki yumruk vurdu bize. (Uş./Merkez/ Kırka, UřĪA, 224/I-13/26)

yāni, toklu almadan iy olur, çüinkü onunı yarısı yā olur. (Uş./Merkez/ Susuzören, UřĪA, 225/I-14/4)

hanım olmadan eve çıkmam. (Uş./ Banaz/ Ayrancı, UřĪA, 241/I-21/45)

sen adamıñ subayıñ dedii āzından çıkmadan okuyō. (Uş./ Banaz/ Ayrancı, UřĪA, 242/I-22/4-5)

hiş ğazanmadan gelseñ, ihdiyācım mā, gine çavış olceñ, dedi. (Uş./ Banaz/ Ayrancı, UřĪA, 243/I-22/9)

āzından tükürük çıkmadan doñuyō. (Uş./ Banaz/Kızılcahisar, UřĪA, 256/I-33/19)

babam duymadan çarşıya gidelim. (Yoz./Ovacık Köyü, YĪKYTA, 112/I/139)

yōsa ben danışmadan, dolaşmadan nası veririm. (Yoz./Ovacık Köyü, YĪKYTA, 134/II/37-38)

atatürknen mārebe ētdi beni almadan. (Zong./Karadeniz Ereğlisi/Balı K., ZBKĪA, 101/I/1)

burūnun ğanamadan çığdım. (Zong./Karadeniz Ereğlisi/Balı K., ZBKĪA, 101/I/12)

bidā Ķapi damından gellin içari ğirmadan Ķapida ikan řeKar vıyahūud leblebi vıyahūud da ifax pāre aterler. (Bin./Çeltiksuyu K., BMĪKA, 181/IX-b/66)

burayı ziyaret ētmadan, ilkin bana gelanlar, burayı ziyaret ētmadan, bana gelmasınlar.

(El./Baskil/Koçyolu K., KBAYA, 133/XXIX/51-52)

çoç aradan ğetmadan padişa ōlmuř. (El./Baskil/Doğancık K., KBAYA, 138/XXXIV/49)

1.1.1.9.5. -madān

*aḵşam üstü giç ölü tarafınñ xaberi **olmadān** bu yemek gelir.* (Küt./Merkez, KYA, 143/II/293)

1.1.1.9.6. -mādan

*yüzümüzü **yıkamādan** yemek yeriz.* (Af./Şuhut/Kayabelen K., ŞuhA, 83/III/123)

1.1.1.9.7. -mâdan

*ik üç ay **durmâdan**, xa bobam nesi var ĩsa alıp gaçĳyolā.* (Küt./Domaniç/Merkez, KYA, 235/XLIX/12)

1.1.1.9.8. -madın

*gocası **gıyamadın** gabire guimamışdı.* (Den./Tavas/Merkez, GBAA, 62/L/9-10)

1.1.1.9.9. -medan

*abēm orda bir iki **dēmedan** doğri gētmış.* (Bin./Yazgölü K., BMİKA, 132/II-c/135)

1.1.1.9.10. -meden

***eritmeden** içine goruz.* (Af./Merkez, AMA, 206/XI/8)

*insan gınadĳı başına **gelmeden**, ölmeS.* (Af./Merkez, AMA, 206/XI/28)

*hemen bunnara ordan **yürümeden** gelcene ben sörtđüm.* (Amas./Aydınca/Sarıyar Köyü, AAA, 242/Vb/58)

*āşama dōru xızmatçılarına bubası çocua **gozükmeden** gaybolmuşla.* (Kas., AAT, 16)

*şimdik annadım gılma heta **götümeden** beni azāt edecĳsiñ, dēmiş.* (Kas./Daday, AAT, 35)

***ölmeden** de deli goñül **ölmeden** / ben osandım ğurbet elde yēlmeden.* (Amas./Merzifon/Akpınar K., AAT, 161)

*āşam güneşi **ēnmeden** sözleri ētdik.* (Esk./Seyitgazi/Üçsaray K, AĳAD,120)

*harman yerinde millet bakādı gāri, oşurcu **gelmeden**, sābısı **gelmeden**, tınasıñ birini çekerlēdi.* (Af./Başmakçı/Merkez, BDA,168/III/63-64)

*mahkemeye **düşmeden** mal taKsimi yapceKlē.* (Af./Dazkırı/Merkez, BDA,258/XXV/197)

*biribirimizi **gormeden** durduk.* (Af./Bayat/Merkez, BMA, 183/XXV/15)

*belā dēyinca ibreyim **Ḵaxduĳu** zemon ayaḴabını **geymeden** yayan **Ḵaxi** yēni aşāĳiya.*

(Bin./Ortaköy K., BMİKA, 141/III-b/95-96)

bunnar heç oturmadañ çay içmeden bunnar birbirina düşdilar. (Bin./İlçalar Nah., BMİKA, 168/VIII-b/198)

ben eski çeşmenin aşına gelmeden bide baxtim bodrumdan çıKti. (Af./Çay/Devederesi, ÇYA,119/II/174)

gayıxçılar gelmeden bu getdi. (Kars/Koyundere K, DİAT, 40)

hëy puşular puşular / el deymeden xışular / yëdi yıldır sëverim / yëni dıydu komşular.

(Kars/Sarıkamış/Boyalı K, DİAT, 124)

şidi biz iran'dan gelürkene, yani geldik, doğru rusya hüdutuná girmeden, geldük orda yezidi'ler bize bi te āruz ēTdiler. (Erzn./Kemaliye/Harmankaya K., ErznYA, 232/I-XXIX/8)

ğırh dene bulğar kesmeden tesğere almam ben. (Erzn./İliç/Boyalık K., ErznYA, 241/II-IV/37)

daha şehere girmeden şeherin başında, bi tepeye otırıyi. (Erzn./İliç/Buc. Armutlu Bel., ErznYA, 253/II-XIV/118)

üsdümü müsdümü gáydirmeden suları töxme. (Erz./ Merkez, EA, 93)

ē biz, görmeden, bülmeden ona inanmış, iman getirmişIX. (Erz./Horasan/Kuşburnu K., ErzİA, 134/VIII-IV/24)

anında düğünden gitmeden fenalaşıp atılıp gitdiği, dili ağzında dutulduğı insanlar ħala' kōde mevcuttur. (İsp., İMA, 143/XVIII/19)

suva erişirmeden u da öliyo. (İz./Taşköprü/Kayalar, İTOBA, 69/Ic/109)

tirene binmeden hāşım dayımunan görüşebildik. (İz./Taşköprü/Omurlar, İTOBA, 83/5/13)

allah peyxamber aşkına daha selam vermeden sen bana su ver ben dayanamıyörüm. (Bin./Karlova/Merkez, KYA, 126/II-b/50)

namaz ğılındıxdan sona eve gelmeden mezere gidilir. (Kay./Yeşilhisar/Boşköy Köyü, YYA, 99/II/10)

Qax demeden Qalxan avraT, / dax dēmeden yürüyen aT, / buyurmadan gören evlaT, / cana sefādır sefā. (Kay./Yeşilhisar, YYA, 163/XXVI/22-25)

evlerimize gelmeden, gur'eni yanında olan gider. (Kil./Doğançay Köyü, KMKA, 5/I/110)

be yavricim çekmeden olmaz bu dünyada. (Kırk./ Eriklice Köyü, KİMİKA, 69/VI/29)

bayram namazından sona da gideller böyüklerin evlerde her ğişi, yaşlılar evlerde misli nilgün gelmeden canını yitirmiş. (Kır./Merkez, KırYA, 209/IV/33)

āya biraqmış buna oldū ğırmızı lireyi buna xabar vèrmeden bi bileki yapmış. (Ordu, KİAT,3)

bir toqay vuriyi düşünmeden taşınmadan. (Ordu, KİAT,3)

mēmeleri bitmeden / bir ğız gelin olurmu. (Gir./Mesudiye K., KİAT, 97)

çocuğ pişē tēmeden ordan kitdi. (Trab./Vakfikebir/Şahinli K., KİAT, 219)

o gelince hemen önüne ğoruz, hiç bekletmeden. (Küt./Merkez, KYA, 160/VIII/7-8)

- o gelmeden sofrayı xazır bulunduruz.* (Küt., KütYA, 160/VIII/19)
- gışlaya girmeden çarşı yanmaya başladı.* (Mal./Merkez, MallA, 243/I/38)
- beni esKere getmeden everdi.* (Mal./Doğanşehir/Karaterzi K., MallA, 360/CXXVI-a/11)
- onu dutar şu şekil burar adama dèmeden de düşürebiliüdüm.* (Or./Aybastı/Kutlular Mahallesi, AA, 67/IV/31)
- anası òluna acıyaraxdan dışarı bıraxmış gètmiş su virmeden.* (Nev./Balcın K., OAAD, 35)
- hayvanlardan siyah mal varsa heç beyaz tüy olmamağ şartıyla onu hiç kimse gelmeden undan sōra birbirine gösdertmeden işde hökümet bunun peşine düşmüş.* (Ordu/Çatalpınar/Sayacatürk K., OİYA, 205/36/4)
- yeri gôr'meden ben bi şe 'demám.* (Riz./Sütlüce K., RİA, 221/X-b/155)
- o gitmeden yāni otesi gūni oğune on bin lira pey verdi yāni.* (Rize/İydere Buc./Köşklü K., RİA, 234/XII/19)
- damadın evine gelmeden dā işē vā?* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 239/XVIII-a/47)
- kimseler görmeden unu elersij.* (Af./Sandıklı/Akharım Kas., SYAÖ, 24/XXII-b/53)
- onu bi tavı geşmeden bi gözelve yūdümüz zaman damlamaz.* (Af./Sandıklı/Başkuyucak K., SYAÖ, 298/XL-a/12-13)
- üçü de alıb, arxasını kesmeden endiriyòllar, halfed deniyor.* (Siv./İlbeyli/Conkar Köyü, SİA, 165/I/136)
- duşmannar görmeden sar yavaş yavaş.* (Siv./Hocabay K., STİAT,10)
- aradan bir ay gèşmeden, tekrer, gine geldi.* (Tok./Artova, STİAT,152)
- òle dijelipTe kapı gibi bakmā yok, saklı görünmüyölā, görünmeden saklı òlanlarıñ oyununa bakarlar.* (Uş./Sivashı/Eldeniz, SA,11/I/16)
- aşğıyalar gitmeden oñünü kesmişler.* (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 78/XVII/20)
- selām vemedem geşmiş binbaşu buña selām vemedi diye ökelenmiş.* (Af./Şuhut/Balçıkhisar K., ŞuhA, 71/I/121-122)
- şimdi o veziyette kendimizi korumağ için daima bî şey òduu zaman yine bñle tutup kendimiz*
- iki ay geçmeden çeşberlik patladı.* (Tek./Saray/Güngörmez Köyü, TİSİKAD, 55/XIII/3)
- o bünye alışmış kızanım içmeden içmeden duramıy.* (Tek./Saray/Demirler Köyü, TİSİKAD, 62/XIV/116)
- o missafir etmeden salmıyı ğari kadının babası.* (Tek./Saray/Kadıköy, TİSİKAD, 77/XX/188)
- yavrularım demiş iç ben gelmeden demiş kapıyı açmayın kimseye.* (Tek./Saray/Yuvalı Köyü, TİSİKAD, 83/XXIII/38)
- atımın üstüne binip de doya doya gezmeden atımı kesiyon de, diyō.* (Tok./Artova/Merkez, TİLYA, 275/XXVI/57)

*bunun dedi tansiyonunu **düşürmeden** bira niye yollamışlā dedi.* (Muğla/Ula/Portakallık Köyü, UlaYA, 85/XIV/48)

*o ğadını da orda görünceye ğadā / herkez tarlasına **gütmeden** hordan bordan **korğardı.*** (Muğla/Ula, UlaYA, 97/XXI/8-9)

*ekinnē vakit **ermeden** gurudu.* (Uş./ Banaz/ Hatipler, UşİA, 252/I-32/8)

*tirene **minmeden** daa başladım be dayak yimeye.* (Uş./ Eşme/Yeleğen, UşİA, 283/I-46/17)

*hiç imtān **ğormeden** bize bi terfiye verdiler.* (Yoz./Yanık Köyü, YİKYYTA, 137/III/34)

*saxın ala pisā **vermeden** yēme dēdi.* (Yoz./Yanık Köyü, YİKYYTA, 144/IV/156)

*şimdi o çocux oxuldan **gelmeden** keskeğ diyo bu çocux bağa ğoğüllenir diyo.* (Yoz./Yanık Köyü, YİKYYTA, 145/IV/194)

1.1.1.9.11. -medēn

*askerlīmizi orada sā sālīm başmıza hic bi şey **gelmedēn** bitirdik.* (Edn./Keşan/Karasatıh K. EdİA,136/VII/12)

1.1.1.9.12. -médén

*anasını **ğösdérmédén** meidanı ğétirmiş.* (Den./Tavas/Merkez, GBAA, 65/LI/14)

*saçmala **deymédén** uçuyo.* (Man./Akhisar/Marmara Köy, AkCA, 3)

*çara aldı **dikmédén** / éntéresi **bitmédén** / a ğız seni alacēn / ésgéré **getmédén.*** (Man./Akhisar/Söğütlü Köy, AkCA, 10)

***bildirmédén** gıvracığ arkasına dönmüş.* (Isp., ADÜM I, 63)

*bizé habar **vermedén** oraya ğediyola.* (Uş./Hatipler K., ADÜM I, 142)

1.1.1.9.13. -mudan

*bēn **okumudan** ôlü bilirin.* (Den./Acıpayam/Merkez GBAA, 72/LVII/14)

1.1.1.9.14. -menen

*seniğ ismiñi **söylemenen** vèri mi.* (Af./Bayat/Merkez, BMA, 160/XVIII/374)

1.1.2. i- FİİLİ ÜZERİNE GELENLER

1.1.2.1. -ken ZARF-FİİL EKİ

Zeynep Korkmaz: iken~ken eki; i- ek fiilinin zarf biçimidir. Bu ek-fiil, Eski Türkçede er- ses yapısında olduğundan ekin yapısı, geniş zamanlı ür-ken>iken gelişmesine bağlanmıştır... iken~ken eki

esas itibariyle zaman gösteren zarf-fiiller türetir ve zarf-fiillerin gösterdiği hareketle asıl fiilin gösterdiği hareket aynı zaman kesitinde gerçekleşir. Ancak, içerik bakımından asıl fiildeki hareket zarf-fiil grubundaki hareketten bağımsız da olabilir, ona bağımlı da olabilir.¹¹⁷

Muharrem Ergin: Yalnız i- fiilinin ekidir. Diğer fiillere getirilmez. i- fiilinin de i-ken'den başka gerundium şekli yoktur. i- kökü düşüp gerundium eklediği zaman bile -ken değişmeyerek vokal uyumu dışında kalır.¹¹⁸

Haydar Ediskun: İsim kök ya da gövdelerine ve bunların çekim eki almış biçimlerine -ken eki, hem ünlüler uyumuna, hem de ünsüzler benzeşmesine aykırı olarak ulanır.¹¹⁹

Tahir N. Gencan: imek (irmek) ekeylemlerinden türemiş olan iken (-ken) ulacı, eylem olmayan sözcüklere de takılır.¹²⁰ ... -ken takısı büyük ses uyumuna aykırıdır; kalın sesli sözcüklerden sonra da ince kalır.¹²¹

Tahsin Banguoğlu: -ken ekinin bazı fiil gövdelerine gelmesiyle meydana gelen bir sıra zarffiiller de zamana bağlı hal zarffiilleri olurlar. Başka bir açıdan bunları birleşik zarffiil ekleriyle yapılmış hal zarffiilleri sayabiliriz (-mişken -irken -ecekken, iyorken -meliyken). Bunlar başcümle fiilini ayrı zamana bağlı başka kılış içinde oluşmasını ifade ederler.¹²²

Nesrin Bayraktar: Sıfatların, sıfat-fiillerin, isimlerin, edatların, zarfların arkasından gelerek onlara “-dığı zaman”, “-dığında” anlamlarını katar. Yükleme zaman bakımından niteleyen zarf-fiil eklerinden biridir.¹²³

Tufan Demir: Kendilerinden sonra gelen eylemsilerin veya eylemlerin nasıl, ne zaman yapıldığını, yapılacağını belirtirler.¹²⁴

N. Atabay, S. Özel, İ.Kutluk: Bu ulaçlar, kullanıldıkları yerlerde çoğu kez durum gösterirler. Gerçekte -ken eki iken ortacından oluşmuştur. Çoğunlukla ortaçlarla birlikte kullanılır.¹²⁵

Mehmet Hengirmen: -ken eki ünlü uyumu kuralına uymaz. Durum zaman kavramları taşır.¹²⁶

Standart Türkiye Türkçesi, bu ek tek şekilli olduğu için ince ünlülü tabanlara nlü uyumu kuralına uygun, diğerlerine ise bu kuralakuralına aykırı olarak gelmektedir.(koşar-ken gibi) Fakat Türkiye Türkçesi Ağılarında ise, ünlü uyumu kuralına uyduğu da olmaktadır.

¹¹⁷ KORKMAZ, s. 1014

¹¹⁸ ERGİN, s. 346

¹¹⁹ EDİSKUN, s. 256

¹²⁰ GENCAN, s. 395

¹²¹ GENCAN, s. 396

¹²² BANGUOĞLU, s. 431

¹²³ BAYRAKTAR, s. 215

¹²⁴ DEMİR, s. 469

¹²⁵ ATABAY, ÖZEL, KUTLUK, s. 240

¹²⁶ HENGİRMEN, s. 257

ğarı yatarxan gocası ölmüşümüş. (Or./Aybastı/Düzmahalle, AA, 87/XVI/41)

1.1.2.1.1. -KAn eki

1.1.2.1.1.1. -ka

āvculā çıkıyo, o yanna bu yanna govalāka govalāka, görüyo olanıy biri. (Uş./Merkez/ Yapağılar, UşİA, 226/I-15/14)

bizim kōde, bemim okulda olurka, her sene burda deve güleşi olurdu. (Uş./ Eşme/Güllü, UşİA, 270/I-40/66)

yiñge duycak bunnarı ben gonusurka gāri. (Uş./ Eşme/Güllü, UşİA, 276/I-41/176)

1.1.2.1.1.2. -ke

ben evlenirken ana buba görmedim, evlenike dünyéya geldim. (Edn./Enez/Vakıf K. EdİA, 127/IV/1)

orda gezērken kezērke bir çoban geliyu. (Edn./Keşan/İzzetiye K. EdİA, 140/IX/9)

orda dinnerke ém, dedi. (Esk./Mihalıççık, AİAD, 114)

sonra iki verike üş verike benim olan Kamyon sarādi. (Af./Başmakçı/Merkez, BDA, 161/II/18)

onna depişirke o yanna kaydirdıla. (Af./Başmakçı/Merkez, BDA, 165/II/33)

güveē girerke para atalla'. (Af./Bolvadin/Derekarabağ K., BTKKA, 84/III/10)

anğarayla manğarayla filan dērke, bi teyyāre geldi. (Isp., IMA, 105/I/94)

aķşamları bōle kestāne yerke, ôle aņneten kestāne yerke, helva ğarılır. (Isp., IMA, 123/VII/34)

tek çocuum yürüsiin, ğonuşsun, dileim ôsun, b ē sana süpürke alen dērsiñ. (Isp., IMA, 124/VIII/18)

evelî vaķtda, öküzlē güdüliüyōmuş, güdüdürke güdüdürke, öküzbatdıya bi allahü teālādan bi çamır gēmiş. (Isp., IMA, 127/X/3-4)

ata binerek yolu dutmuş, gelirke āşam olmuş. (Gir./Urhaniye K., KİAT, 91)

çocū bēş aylık çocuķike ğarısının ğardeşinin diüyünü varmış. (Gir./Urhaniye K., KİAT, 92)

üş dört ğonarka göçerke de dālaad gezērke boraya susuz yere dağa ğonmuşlār.

el diken aşşā inerke sen diken yuķarı mı çıkıyōn dedi. (Tok./Erbaa/Karakaya Bel., TİLYA, 321/XLVIII/5)

yusuf musuf derke çocuķ olan demiş ki allah beni daş kesse, olan daş olmuş. (Tok./Pazar/Kaledere K., TİLYA, 359/LXXIV-d/61)

bu şekilde gidip gelirke, yayladan om beş güne, temsil, yirmi güne uşā gelirmiş. (Uş./Eşme/Güllü, UşİA, 274/I-41/120)

elifō tam şaşgın bir vaziyette ike, olmıycaķ bi şeyi sormuş. (Gir./Urhaniye K., KİAT, 87)

derke bizi kaldırdılā konyaya. (Kırk./Kadıköy Köyü, KLİMİKA, 76/VIII/30)

bir xocanın birisi yol-sura gelüke, bir insan gafasına çatmış. (Ordu/Fatsa/Çayıralan K., KIAT,23)

1.1.2.1.1.3. -kē

onlar gene gelirkē gene gelirim onlarla öyle yapalım. (Tek./Saray/Demirler Köyü, TİSİKAD, 59/XIV/28)

ep oroz öterkē geldi sabā karşı geldi. (Tek./Saray/Demirler Köyü, TİSİKAD, 63/XIV/153)

harman duđerkē ep bitti derlēmış. (Tek./Saray/Kadıköy, TİSİKAD, 75/XX/109)

263/XXI-c/8)

1.1.2.1.1.4. -ké

on iki yaşındayké gēlin ettilé. (Bur./ Bucak, ADÜM I, 113)

1.1.2.1.1.5. -ka

emen tā kūmüzden çıkārka bozū yolları. (Edn./Merkez/Yeni Değirmen K. EdİA,124/II/16)

uçāka tutarım kaçāka yolarım, demiş. (Edn./Merkez/Menekşe Solular K., EdİA,179/XXIV-c/94)

duruka bi çocuK gēldi. (İz./Yeniköy K., GBAA, 25/XVII/53)

ayyla mağlesinin meydanlığına varıka, orda bi apartumanlā vā ya. (İsp., IMA, 113/III/5)

esgiden faprika varıka, saat ondan sōra almazdı faprika. (İsp., IMA, 114/III/39)

hindi seniñ düün oluyōka, be halayın başda gitcēdim. (İsp., IMA, 119/VI/96)

ağası namaz ğıllar kā seccedesin baş ucuna goyvēmiş. (İsp., IMA, 147/XX/8)

faķir odada sā sola baķar ka iki adam boyunnarinnān zencilli ve golları bağlı şaşgın şaşgın durullarmış. (Gir./Urhaniye K., KIAT, 91)

-sen orada yatar ka iki dāne adam boyunnarından zencillidi. (Gir./Urhaniye K., KIAT, 91)

dolduru ka u da hemen loķuntiye dalî. (Ordu/Gürgentepe/Işıktepe Bel., OİYA, 252/73/78-79)

āşam namazı olu ka, üsden aşşā duraķ köyünden ğumannar, hocō nēyise goşoca, dovuz avia gidîler yā. (Ordu/Ulubey/Kumanlar K., OİYA, 309/121/11)

1.1.2.1.1.6. -gan

hagğı dayım öle demişdi ufaKgan öle ya bubasıda omāyincası dayım cerez, incirgaki sadmaya gidēmışdi. (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 93/II/75-76)

1.1.2.1.1.7. -gen

*o orda parayı **satargen** xanım-da pencereden sayaydı.* (Trab./Akçaabat/Haşka K, KIAT, 171)

*çocuglumda anam **küçüggen** ölgü.* (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 97/II/2)

1.1.2.1.1.8. -ğan

***açılmışğan** gülüm solan ağlasın.* (Af./Sandıklı/Celiloğlu K., SYAÖ, 320/XLVIII/24)

1.1.2.1.1.9. -han

*onnar **ordayihan** ayu hem gidermiş, hem bize doğru baxarmış.* (Erz./Ispir/Gaziler K. , ErzIA, 90/V-II/80)

1.1.2.1.1.10. -xan

*şahmayıl gendi odasında **yatarxan** o devriş üryesinde abu güneşnen oğlanı gorxu dağının başında görüşdü.* (Gant., GDİAT, 209)

*ğadın **yatarxan** geliyor.* (Kay./Yeşilhisar/Güzelöz Köyü, YYA, 128/XI/44)

*çünkü da'ha **burdaxan** heç görmemişdik.* (Kil./Mısırcık Köyü, KMKA, 14/IV/58)

*ama evel rediyo **varxan**, rediyo, aşā yoxarı gözünj de yorulmazdı.* (Kil./Mısırcık Köyü, KMKA, 16/IV/123)

*ğarı **yatarxan** göcası ölmüşümüş.* (Or./Aybastı/Düzmahalle, AA, 87/XVI/41)

*şindi ölüm **varıxan** böyük tama gelemiyödu.* (Or./Aybastı/Düzmahalle, AA, 88/XVI/82)

*bir havadan gartal gelmiş o geçiniñ gabırgasını alıp **ğaçarxan** o eniqler gabırgann içinde uluşdular.* (Niğ./Bor/Garannıkdere K., OAAD, 11)

*ormanıñ içinde **dolaşırxan** bir alma eşgi yimiş.* (Niğ./Arapsun/Hacılar K., OAAD, 19)

*odunu éve getirincik gız odunnarı **ğaldırıxana** armıd ācının **ğóğünde** iki tene cefāir gormüş.* (Niğ./Alay K., OAAD, 36)

*seymannar köyünj içinde **dolanırxana** herkes söyllelerdi.* (Uş./Eşme/Fakılı, UşIA, 345/II-85/4)

*olan şöle **dolanayxana** ğıza şöle baxıyo, heç axlı kesmiyo.* (Yoz./Yanık Köyü, YIKYTA, 152/IV/337)

1.1.2.1.1.11. -kan

*bi gün olan **oturākan** iki tāné gövēcın göçiyömuş.* (Ay./Merkez/Kemalpaşa Mah., AİAÖ,14)

*hazırlıKlā **olurkan**, amanın valzini hazırlarız.* (Af./Merkez, AMA, 196/IX/21)

*elde **yapākan** bunu kullanmazdıK biz.* (Af./Merkez, AMA, 253/XX/182)

bidā *Qapı damından gellin içari girmadan Qapıda ikan şeKar vıyahıud leblebi vıyahıud da ifax páre aterler.* (Bin./Çeltiksuyu K., BMİKA, 181/IX-b/66)

bu bizi vuru diyi burdaykan gonoşmaya başlayollar. (Af./Bolvadin/Derekarabağ K., BTKKA,81/II/14)

axşam olarkan gonağa yémek getirriyh. (İğd./Tohançalı K, DİAT, 101)

oynarkan çocux dolabi aşdı. (Erz./Merkez, EA, 95)

getmiş inē i sağarkan bir hata yabmuş. (Esk./Merkez, EYA, 133/II/2)

bu reşberlig toxumunu eğerkan, çiftin pēşine ciderkan, baxdi çi hagosdan pir parlar daş çıxdı. (Erz./Pasinler/Surbakan K., DİAT, 183)

devrüsü günü sabaxdan bi gece suya girerkan arxadaşın birisi, nasıysa işde yanlışlıgınen su alam derken fırad'a gēdiy. (Erzn./İliç/Çaltı K., ErznYA, 243/II-VII/11-12)

bir günhep onu düşünereğ gēdi^ñkan bir liqontanın öğünde tātli bir kođu duyar. (Trab., KİAT, 133)

sen alıp elinde oynarkan tabi el ayağın zehirlenecek. (Kars/Kağızman/Kötek,Kozlu, KarsİA, 178/10/18)

yēdi sene galdıđdaⁿ sona bağor ki bir gün pencereden olurkan padişah, vezir filan hepsi orda geçollâr. (Kil./Öncü Pınar Köyü, KMKA, 32/VI/295)

gelin çıkarılakan yatsın çıķā. (Küt./Tavşanlı/Köprücek, KYA, 222/XLIII/2)

unu öte gākākan, bunu beri gākākan gavga yaparız tasa olur derim. (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 94/II/97)

ordan oturukan oturukan amanıñ bî you da bi çığırış çığırdı. (Uş./Sivaslı/Akarca K., SA,57/XIV/251)

babam da çanağgale harbinde galıyō ben ufağkan bu köyden on iki kişi gitmiş. (Af./Sandıklı/Daylık K., SYAÖ, 332/LV-b/16)

eñ nāyatında dedikleri gibi ona saldırıy, o ona saldırıkan bi sulf oluylar. (Uş./Eşme/Kayalı, UşİA, 355/II-87/277-278)

o para paraykan oñ lira atana oñ lira şerbetde atıldı. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 235/XVI)

1.1.2.1.1.12. -kān

gına yakılırkān gırmızı duvak öñüne tutulur. (Af./Merkez, AMA, 200/IX/109)

bi zaman işTa gendısı ava gidi ğarısı bunu bēsli dēr ĩ kān, bir gün oli diyi ki. (El./Keban/Karkit K., KBAYA, 93/VII/50)

buğdaların içında gidarkān o çaxmaxları epeyce sepTim. (El./Keban/Ulupınar K., KBAYA, 105/XIV/18-19)

baxmaxTaykān bi da yoxarda üfax bi sini üç tabax yémag yēndi. (El./Keban/Aşağıçakmak K., KBAYA, 108/XVI/48-49)

*su işTığı zaman onun çekışından, nefesını alup verişından o söğütlerin dalları o yanı bu yanı bi **tanaykân** iki tana oldu.* (El./Keban/Aşağıçakmak K., KBAYA, 110/XVI/117)

*orda **geçérkân** baxi ki balkonda oturmuşlar.* (El./Keban/Aşağıçakmak K., KBAYA, 111/XVI/156)

*bir gün bâskeldan **gelirkân** dolmuşa binmişix.* (El./Baskil/Doğanlı K., KBAYA, 141/XXXVI/30-31)

*ben yémag yérken **çixarkân**, şe **yaparkân** beni ayıxTır.* (El./Baskil/Çoğanlı K., KBAYA, 157/XLV/49)

*gençliğimde yedi sekiz yaşında **ikân** bizim at arabamız vardı.* (El./Keban/Beydeğirmeni K., KBAYA, 122/XXII/1)

1.1.2.1.1.13. -keⁿ

*zengin **derkeⁿ** maldan edeller.* (Ard./Posof/Sors K, DİAT, 116)

*yît yît **diyerkeⁿ** candan edeller.* (Ard./Posof/Sors K, DİAT, 116)

1.1.2.1.1.14. -ken

*yokuşda **énerken** arabáyı zaPt éder ā' tıK, hayvan bōne geri asılır, efendim araba ileri gitmez.* (Af./Merkez, AMA, 170/I/38-39)

***sökerken** sıkışdırırız bunu dişiyinen sıkışdırırız şōne,* (Af./Merkez, AMA, 173/II/138)

*sersem sersem **gidēken** gız bu ki dēyō,* (Af./Merkez, AMA, 175/II/49)

*ayaKgabıyı **giyēken** nası çekiceKle.* (Af./Merkez, AMA, 182/IV/32-33)

*bizler duva **édēken** onu dēmeK lazım mu, aggaK.* (Af./Merkez, AMA, 189/VII/39)

*biz onu éKmeği **iderken** alagoruz bi gún, evelden.* (Af./Merkez, AMA, 198/IX/64)

***bişirirken** baKmuşsın.* (Af./Merkez, AMA, 218/XIII/144)

*bu saráyde **gezēken**, áltı ayāni üşüTmēceK.* (Af./Merkez, AMA, 225/XIV/107)

***yérken** vırraK vırraK demiş.* (Af./Merkez, AMA, 233/XVI/83)

***gidēken** bi tarafi çıkiveri bunnarıñ.* (Af./Merkez, AMA, 238/XVII/57)

*gıyneşmēceK bu **çekēken**.* (Af./Merkez, AMA, 239/XVII/77)

*éksiden beş, altı kişi oluyōduK tekeri **çekēken**.* (Af./Merkez, AMA, 242/XVII/164)

*tekēleri **çekēken** bu omadıKdan sōra o çekilmeS.* (Af./Merkez, AMA, 244/XVII/248)

*orda **dinlenüken** orüya elinde baxraçla bir cāriye geliy ĩ.* (Amas./Aydınca/Böke Köyü, AAA, 203/II/167)

*sōna bu alı seydi göçüp **giderken**, burda bir evde göçer kız varmış.* (Mal./Akçadağ/Iriağaç, AkçYA, 96/7/13)

*aşā uğraş, yoğarı uğraş **dérken**, gızın da çécikleri gevşemiş.* (Kas., AAT, 6)

*böyle şehrin birinde **gezerken** bir bey evladı guççük çocuğ yaxalamış.* (Niğ./Bor/Garannık Dere, AAT, 179)

***şafağ atiyken** gaxdı tıyarasına bindi.* (Mal./Tilek K., GDİAT,6)

***giderken** bir ax saxallı adama ıras gelmiş.* (Kır./Merkez/Karahıdır Ka., KırYA, 263/XXI/69)

devrüsü günü sabaxdan bi gece suya girerkan arxadaşın birisi, nasıysa işde yanlışlıgınen su

*alam **derken** fırad'a gèdiy.* (Erzn./İliç/Çaltı K., ErznYA, 243/II-VII/11-12)

*bi memlekete vādığında köyüñ yanından **geçēken** kervanıynan meselā yüklü develerinen şunnan **geçēken** kervan şimdi **Ƙamyonunan** şeyle geçdi.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 214/VIII-b/116-117)

***yatērken** gefletde geldi erenler.* (Muş/Bulanık, AİAD,87)

*yar doldurdu ben **içerken**.* (Bolu/Akçakoca, AİAD,158)

*orda **gezēken** ğarnı acıktıya.* (Bar./Merkez, BarYA,30/II/55)

***ƙoprüden geçēken** dut **ƙoprüm** dut dèyi bovruru pèri gızlı.* (Bar./Merkez, BarYA,31/II/99)

***gidēken gidēken** ağ sağallı bi ehdiyara ıras geliya.* (Bar./Merkez,BarYA,33/II/14)

*ben **küçüken** ē^yi aklıma gelèr.* (Bin./Bilaloğlu K., BMİKA, 109/I/90)

*biz bu yıldızı bilemedik **derken**, **yāu** ibrām silāa davraniyo ya, he onu varı varmaz ibramı arƙādeşleri vuruyo.* (Af./Bolvadin/Derekarabağ K., BTKKA,81/I/18)

*o zaman da ānadışlarına göre bir ingiliz harbi, balƙan harbi, severberlik harbi, yonan harbi **derken**...* (Af./Bolvadin/Derekarabağ K., BTKKA,99/VI/67)

***küçükken** ğız goynunda böyüdüm.* (Af./Çay/Çayır yazı, ÇYA,112/II/265)

*bu oğlan yolda **gederken**, buna yolda iki molla ıras oldu.* (İğd./Tohaçalı K, DİAT, 97)

***yaterken** bir düş gördü.* (Ard./Posof/Söğütveren K, DİAT, 105)

*ēy hebibim sen **varken** / ya ben kime yalvarayım.* (Kars/Sarıkamış/Boyalı K, DİAT, 120)

***ƙoydan şehera geliyērken** bir arxadaşıma raş galdum.* (Art./Yusufeli/Oğdar K., DİAT, 219)

*bi de elini öptürü **gelirken**.* (Ed./Enez/Abdurrahim K., EdİA, 133/V/49)

*yox çıxdın, çıxmadin **dērken** sözimizi saymasa da **çixsa**, üzümleri alırkene de **düşse** de **ölse**, **n** olur bizim **halımız** fatig?* (Erzn./Kemaliye/Merkez, ErznYA, 230/XXV/20-21)

*deda tirende **geliyken** bi adam **içeri** girdi bi beyle baxdı.* (Erzn./Kemah/Doğanbeyli Buc., ErznYA, 286/III-3/16)

*bu adam çift **sürerken**, çiftin demiri heryhde bir güğüm antına tesadif edir.* (Erz./Merkez, ErzİA, 11/I-1/16)

*valla be bu hergi **sürirken** bir güğüm altın çıkartım.* (Erz./Merkez, ErzİA, 11/I-1/24)

- yolda **gelirken** bir heybe altın; herif daa bülmir ne yapacağını.* (Erz./Merkez, ErzÁA, 11/I-1/32)
- yoli şaşırtmışam yol sağdan **gelirken**, ben sola doğri yanbegi getmişem.* (Erz./Kümbet Köyü, ErzÁA, 33/I-IX/20)
- géri **giderken**, tam palantökenin kellede, baxdım, bi tene tüfeyini aldı geldi ireline.* (Erz./Hınıs/Parmaksız K., ErzÁA, 229/XIV-I/25)
- bunar birbirinin elinden **didiyhlirken** ben o sıra dışar é çıxdım.* (Erz./Pasinler/Merkez, ErzÁA, 154/IX-1/67)
- hasırda **yüzeke** **yüzeke** bárleri murlēni yüzmüşlē.* (Esk./Merkez, EYA, 134/I/70)
- çe izi **hızlı hızlı gideken** bi gociğarıya dimişkine.* (Esk./Merkez, EYA, 134/I/60)
- tam balkunun altından olān **geçerken** bi tene nar tanesi ativeriyo olāna.* (Esk./Oduzpazarı Senti, EYA, 139/IV/5)
- gelin evi **süpürüken** camı açiveriydi.* (Esk./Mihahıçık, EYA, 154/XI/14)
- ğēdiyken** **biden** atın dizi gırıldı.* (Mal./Tılek K., GDÁAT,5)
- vahdın birinde** bir paşa varmış. üş dene oğlu varımış. bir gün paşa bahçıya ēner, **gezerken** bir almanın başında bir guş görür. guşa **séyrēderken**, guş, yétmiş iki dilden **ötür.*** (Mal./Çelikan K., GDÁAT, 59)
- hôle ezē, azā azā dökēken**, ğarışdıra ğarışdırayerisin.* (İsp., IMA, 131/XII/50)
- xalı **işlēken** xō yolın ğıyısında bi olan geÇiyōmuş.* (İsp., IMA, 148/XXI/2)
- ğarı **koca yoldan gidēken**, o denizden sandığı **çıkarmışlā**.* (İsp., IMA, 148/XXI/17)
- onu yapalım **dērken** yaz ğış ğēli ğēçē di.* (İz./Ova/Eski Eşme, İTOBA, 112/16c/58)
- bu **kırmızıTaş** terefine **giderken** tepeden yēniyordum aşağı.* (Bin./Karlova/Çatak K., KYA, 92/1a/2)
- bi dereye **ēnerken** orda üş tene Keçi vurdum.* (Bin./Karlova/Çatak K., KYA, 93/I-a/27)
- efendim bazileri de **dönerken** zāxire yoxTi.* (Bin./Karlova/Cilligöl K., KYA, 179/XII-a/39)
- derken** yuxarıya **çıtır.*** (Kars/Selim/Karahamza K., KarsÁA, 182/11/79-80)
- nerde bişirmiyim **derken** baxdım ibin birinde bir kağat sarılı.* (Kars/Hanak/Çiçekdağ K., KarsÁA, 260/47/24)
- o şehir senin **diyerken** geze geze ğetdi.* (Kars/Iğdır/Taşburun B., KarsÁA, 290/61/7)
- bizde ğız **isTerken** oņde zenginlik gelir.* (Kay./Yeşilhisar/Kovalı Köyü, YYA, 97/I/8)
- gelin Kapıdan içeriye **gireken**, eline ya verilir.* (Kay./Yeşilhisar/Kovalı Köyü, YYA, 98/I/28)
- yolda **giderken** **çox** susamış.* (Kay./Yeşilhisar/Başköy Köyü, YYA, 102/III/35)
- oruya yoxarı **giderken** ğafamdaki sızı da ğiTmiye başladı.* (Kay./Yeşilhisar/Güzelöz Köyü, YYA, 127/XI/17)
- ben **evlenirken** ana buba görmedim, evlenike dünyēya geldim.* (Edn./Enez/Vakıf K. EdÁA,127/IV/1)
- orda **gezērken** kezērke bir çoban geliyu.* (Edn./Keşan/İzzetiye K. EdÁA,140/IX/9)

- polês ardi sıra taķ taķ **derken** bağiri.* (El./Keban/Sağdıçlar K., KBAYA, 100/X/88)
- ğucaklaşma caminin **içindeken** devam eder.* (Kil./Doğançay Köyü, KMKA, 5/I/109)
- dör ki **giderken**, lan şurdan getmē gidoróm, dōr.* (Kil./Öncü Pınar Köyü, KMKA, 32/VI/288)
- burdan, buradan **gelip** dew köyün şe şeyinde ataş **vérirken**, **vérirken**, ötüyüze çevirdiler, bunu.* (Kil./Acar Köyü, KMKA, 50/VIII/138-139)
- o zamanıñ parasını alıb **giderken** bir kıoye varıyo.* (Kır./Merkez/Karahıdır Ka., KırYA, 261/XXI/16)
- şafaxla **geçerken** teslim ol dimişler.* (Kır./Merkez/Dulkadir İnlımurat K., KırYA, 277/XXVI/42)
- çoban **giderken** bir eyri yola çatıyi.* (Ordu, KİAT,3)
- bu garı ötedenberi **gelürken** yümsek yümsek baķıtódu.* (Ordu/Mesudiye/Arık Musa K., KİAT,49)
- öperiken** dişleşem / gider beni dērmisen.* (Trab./Sürmene/Aşa K., KİAT, 212)
- çöpriden **cēçeyiken** / başum aldi sazlara.* (Rize/Atmeydani Mah., KİAT, 285)
- herif **gelüken** gendi gendine düşünmüş.* (Ordu/Karapınar K., KİAT,62)
- ondan soram, tarnaları **yaparken** bi ğaş ğomşu edırafdan gelir.* (Küt./Merkez, KYA, 161/VIII/39)
- ilerî geri **sürēken** cavır burā ğadā atıyo.* (Küt./Simav/Kuşu Kasabası/Karacahisar Köyü, KYA, 202/XXIX/2)
- mal sâbı **geliken** ölü gibi uzanısın.* (Muğ./Merkez, MA,128)
- ho babam hu babam diyi déynek **oynarken** gılıcı dutuyor, adamın birisinin gafasını bir tarafa, ğodesini bir tarafa goparıp atıyo.* (Kay., OAAD, 49).
- bu türküleri **söylerken** gardaşı üsdümüze ğeldi ben ğaşdım orda.* (Kay./Sarıs Kazası, OAAD, 70)
- ħalbuki** bu **görūken** orman bütün hep mileti tapulu mülkü.* (Ordu/Merkez/Zafer, OİYA, 176/10/12)
- siz **gelūken** aşşādan yuķarı gelmişsîzdür.* (Ordu/Aybastı/Alacalar K.,OİYA, 188/21/9)
- şunnan **geçēken** kervan şimdi Ķamyonunan şeyle ğeşdi.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 214/VIII-b/116-117)
- ğonşu **geliken** yakıveri geri gelisiñ ğine sönderisiñ.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 217/IX/59-60)
- şuutdan **geliken** yolda birē çerçife bal almışlā.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 223/XIII/27)
- küćug ğızī ğodug hacıyā kiTdig. **gidēken** aTıg arabalan kiTdig.* (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 91/I/10)
- gidēken** **gidēken** köylere zırāed ide ide kiTdig.* (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 91/I/12)
- emme **gidēken** dōkē emme gelince dōkē.* (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 92/I/38-39)
- ahā böle ken dimi okudmaya vadımdı.* (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 95/I/127)
- genşken** ekin ekedik.* (Esk./Sarıcakaya/İğdir K., SKA, 134/VI/54)
- asgere **gidēken** otobüsün önüne toplasıruz.* (Esk./Sarıcakaya/Mayısar K., SKA, 150/VIII/17)
- çıbu **dürTerken** çıbıx altına deliniyòr.* (Siv./İlbeyli/Conkar Köyü, SİA, 160/I/9)
- beri geliñ, geri gediñ **derken** etirafını açıyollar.* (Siv./İlbeyli/Conkar Köyü, SİA, 160/I/9)

o öyle orda duru'ken, o memleketin pādīşaḥı ğanġıran hasTalīna yaxalanıyor.
(Siv./İlbeyli/Conkar Köyü, SİA, 163/II/76)

“zamanın birinde ben ğuccüken, ben beşiġdeyKen” diyor. (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 167/III)
yolda ġederken bir altun k' ülüçesi buluyollar. (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 174/IV/3)

baġcayı bellerken beli haydür ha idmez yılanı beliniġ orTasından kesiyor.
(Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 184/IVd/216)

şehrin içerisinden ġeçerken o ġáyfenin önüne ġeliyor. (Siv./Yıldızeli/Büyük Evren K, STİAT,5)
ġederken öñü bir yazıya ras ġeldi. (Siv./Oluhman, STİAT,15)

yolda ġederken hem yiyor hem çiyitlerin dıķıyor. (Tok./Turhal/Yaġalan, STİAT,147)

gelini götürüken hey yarenler hey derdi. (Uş./Sivaslı/Eldeniz, SA,12/II/276)

derken en sonunda kalkdım olan habar yoladım. (Uş./Sivaslı/Yayalar K., SA,38/XII/12)

allaḡ şükür ē bugün aṣā yokarı gel git dēken atmış nüfus olduk. (Uş./Sivaslı/Yayalar K., SA,45/XIII/10)

dirken aṣaġıdan yukarı bi atlı geliyor. (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 76/XV/5)

çapara giderken çapar ġoñsuları su yolunda çalışıyolarmış. (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 77/XVI/2)

bir ırmaktan ġeçerken tabiki yılan ġeçememiř. (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 82/XX/2)

sanki asġerlik derken düġüne bayrama gidcek gibi olurudum. (Af./Şuhut/Kayabelen K., ŞuhA, 83/III/126)

traktörle saman çekerken arabadan düşüyü alūylar bunu doķtora götürüylər.
(Tek./Saray/Karabürçek Köyü, TİSİKAD, 39/II/5)

buz tuttu odun yüklerken. (Tek./Saray/Demirler Köyü, TİSİKAD, 62/XIV/136)

bir uruyayım geçēken dedim. (Tek./Saray/Kadıköy, TİSİKAD, 74/XX/91)

burdakılar gideken yolda da vememişler. (Tek./Saray/Kadıköy, TİSİKAD, 79/XXI/14)

anam ölürlen heş bi zaman bilmiyōduķ. (Tok./Killik K., TİLYA, 251/XIII-a/27)

götürüken yolda ġāri omuzlāġ gidēmiş e āniġ oluna götür veroru ya. (Muġla/Ula/Sarayyanı Köyü, UlaYA, 108/XXVI/66-67)

unun ġıymeti kesilken satın almış, bubam irēmetli. (Muġla/Ula/Kızılyaka Köyü, UlaYA, 78/XI/29)

ħacca giderken eşhab-ı keş de ġaldıx. (Ur./Merkez, UMA, 159/VII/1)

öñüne daā biz yetişginken, aṣā yokarı yetmiş sene oluyo. (Uş./Karahallı/Kaykılı, UşİA, 291/I-51/14-15)

gidēken derede, üş Tene ġardaşı çiFt süre'ken ġó'müş. (Zong./Alaplı/Küçükkaynaz K., ZBKİA, 119/V/3)

bunnā soyunuķan, ġuşānı çözēken ġuşānıy. (İz./Taşköprü/Kayalar, İTOBA, 71/Ic/174)

derkenden netice bozuldu. (Kars/Posof/Türkgözü K., KarsİA, 216/29/7)

- fahri ābeyim geldi artıķ işTimā bitmek **üzerēken**.* (İz./Taşköprü/Omurlar, İTOBA, 83/5/8)
- hacıya **gidēkende** pilav dökēsij undan gene hoşavını verî.* (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 92/1/38)
- tabi şunu aşmaması şin bu açılır, burlā açılmaması şin **goşāken** bu güğüs gayısını gullanır adam.* (Af./Merkez, AMA, 170/1/43-44)
- dēligannular **durarken** / sahallıya kim baxar.* (Kas./Araç/Recep Bey K., AAT, 20)
- hızırın altına minder ney atmış **oturuyoken** göcası gelmiş.* (Kır./Merkez/Karahıdır Ka., KırYA, 258/XIX/27)
- men havada **uçarken** / o yar avladi meni.* (Van/Merkez, AİAD,16)
- sēçip çürüğünü yola atallar / gız **dururken** kimse baxmaz geline.* (Bit./Ahlat, AİAD,62)
- daha ben **gençken** bêla **Ķonuşurken**, biri dēdi.* (Bin./Bilaloğlu K., BMİKA, 112/1/160)
- sahabi **variken** ğülüdü bağlar.* (Mal./Merkez, GDİAT,45)
- güneşde **otururken** anası sultan xanımnan demiş.* (Gant./Zıranba K., GDİAT, 195)
- padişānın evine bular **Ķaxarken** sabahleyin herkes bi ata binerken dīreĶ şeye gidiyolar.* (Bin./Karlhova/Halifan K., KYA, 183/XIII/35)
- atmış birde anĶarada **çalışurken** amcam oğlu bala beğ geldi.* (Kars/Susuz/Kırçıçeği K., KarsİA,165/3/1)
- gezip dolaşurken** baxdıx ki iki tene kürt çobanı geldi.* (Kars/Hanak/Çiçekdağ K., KarsİA, 260/47/15)
- indi** işe, söze **başlarken**, sözüümüzü dinneyennere, dinnedennere çox salamlar ēleriĦ.* (Kars/Iğdır/Enginalan K., KarsİA, 278/55/1)
- yolda **gidarken** böyüğü dēyi ki:* (El./Keban/ Merkez, KBAYA, 85/III/5)
- almamışlar şumdi iş açığa çıkar. adam dışarda **beklarken**, içerdē mindein altına bir portagal göyi.* (El./Keban/Merkez, KBAYA, 85/III/18-19)
- tabi axşamın **yatarken**, oğlu bi rüya göri.* (El./Keban/Bahçeli K., KBAYA, 119/XX/1-2)
- bir güne **dayanmazken** / dayandım yıllara be.* (El./Ağın/Merkez, KBAYA, 172/L/79-80)
- bēş gün yol **yörüyüp**, bēşinci günü **aĶşam isTirhat halinde otururken** aĶ sakallı bir ēxdiyara raslamışlar.* (Ordu/Koruklu K., KİAT,5)
- dağlarda **dolanırken** dalına bi de post almış* (Mal./Merkez/Tecde, MalİA, 253/XIII/5)
- ayrı bunlar **vururken vururken** ağa hepsini de öldürüyü.* (Mal./Dilek Kasabası, MalİA, 253/XIII/25)
- döoşüp durüyken** orda o kōyün bekçisi rast geliyi.* (Mal./Hekimhan/Kocaözü, MalİA, 287/LV/45)
- ben undan korkman ki, **alırken** benle mi saymış pareye.* (Muğ./Merkez, MA, 111)
- çirit **oyarken** be da 'karişti o sū'riye.* (Rize/Merkez/Çarşı Mah., RİA,201/1/174)
- Ķonuşurken** ezan sesini **duydūmuz zaman** amaca ezan okunıyo dedik.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 236/XVII/11)

başında gumandan bôle işyinen dürbünnen geriden bakılak geliyömuş topu atarken atarkene tam hedefi bulduruyodu. (Af./Sandıklı/Akharım Kas., SYAÖ, 250/XXIII-b/23)
kör dururken, dururken orda diyo ki. (Siv./İlbeyli/Durdulu Köyü, SÍA, 180/IV-c/138)

1.1.2.1.1.15. -(i)ken

babam seferberlikte on yaşındayken buryá, gırmaniya gelmiş. (Mal./Akçadağ/Aşağı Kirmanlı, AkçYA, 105/13/1-2)

ne varsa kaçmak, onnan sōra da dağ başından, şēre inip ēvlenmek, üzerēyken, gōⁱⁱcō guşgulanmış. (Kas., AAT, 6)

ben dünyayá doğduğunda üç aylıĝ iken anam düşmüş ö'lmüş. (Mal./Akçadağ/Keklikpınar, AkçYA, 120/22/1)

oĝlu içi üç aylıken ö'lmüş. (Mal./Akçadağ/Resuluşağı/Kozluk Mezrası, AkçYA, 143/34/29)

un bēş yaşmd eken gētdim esgere. (Muş/Merkez, AİAD,85)

eveli biz de onnarı gēyiyuduk gēnciken. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 118/IX/118)

aĝnaz iken kanlı sula' ħarladı. (Af./Çay/Karamık, ÇYA,176/XVIII/48)

birisi asgerdeyken vefat etti. (Diy./Çermik, DİÇÇYA, 146/IX/20)

zamanın birindeyken bi érkadaşın birini aldattım. (Edn./Süloĝlu/Taşlısekban K., EdİA,167/XXI/14)

bēle gücükden, erkek çocıxlar yavriyken bi nişanlı tutallar. (Erzn./Kemaliye/Subaşı K., ErznYA, 230-XXVI/9)

gōnşi gızı var iken / kime boyun egmeli. (Erz./ Merkez, EA, 109)

evel zaman içinde xalbur zaman içinde, deve tellaliken, xoroz berberiken, anamın bēşiĝini sallarken, gurbaĝıya wurdum palani. (Erz./Aşkale/Demirkıran K., ErzİA, 190/X-II/7-8)

tam buydáylerimiS çiçēkTeyiken bōle havalā sıcaĝ gidē, e bi évin tutamaS. (İz./Ova/Çayırköy, İTOBA, 100/11a/14)

sıfra daha yerdeyken e aşıĝomo dayanāmtıyör. (Bin./Karlıova, KYA, 118/II-a/142)

benim genciken başım arırdı. (Kay./Yeşilhisar/Güzelöz Köyü, YYA, 126/XI/3)

goca deyildi genc iken öldü. (Kır./Merkez, KırYA, 210/IV/67)

gızı beşigdeyken yoreĝ çeziyor. (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SÍA, 167/4I/34)

ben seni gıziken sēven olanım. (Siv./Yıldızeli/Ergele K., STİAT,31)

gözümnden ırmaz iken / ellere vėrdim seni. (Tok./Zile, STİAT,179) (ayırılmazken)

-kendim marangozlukta iken cami inşātı yaptım. (Uş./Sivash/Tatar Kas./Dedeballar Mah., SA,25/VI/19)

gólde cima yaparken gız ata bindüĝünen gidiyo babasının evine. (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 76/XV/15-16)

*bizim köyümüz cami hocası abdes namaz üzerine **okudurken** bi bakarsın **sene** dokuzyüzyirmialtıda latin harfleri çıktı.* (Af./Şuhut/Kayabelen K., ŞuhA, 91/III/277-278)

*çocuk yıkanmadan **gaçaken**, orda balkondan aşşağı düşmüş.* (Af./Şuhut/Mahmut K., ŞuhA, 110/X/105)

*ona düşmüş **kısmet o da atuyken** çok urmuş.* . (Tek./Saray/ Kavacık Köyü, TİSİKAD, 53/XII/21)

***çalışırken** bele ter yüzünden gözünden axardı.* (Ur./Merkez, UMA, 130/I/)

*artix yedinci seferde gelir baxar isma'l 'aleyhiselam **ağlarken ağlarken** bele ayağını yere **vurırken** ayağı altında su kaynamaya başlamış.* (Ur./Merkez, UMA, 143/III/135-136)

***ködeyken** ileşbēlik yapıyoduk.* (Uş./ Banaz/Karacahisar, UŞĀ, 264/I-37/9)

*gaçakçıyı vurmuşlā. iki tane. hem **bizdeyiken** asgeridi.* (Af./Şuhut/Güneytepe K., ŞuhA, 103/VIII/24)

*yani çoğı mesela **onbaşiken** çavuş éttiler.* (Ur./Merkez, UMA, 135/II/58)

*beni dōmda çok gorxuTlar. **üş ğünnük iken** ğapdan içeri bi' **hanum** girdi.* (Tok./Bakışlı K., TİLYA, 237/IV/2)

1.1.2.1.1.16. -kēn

*biz aza **gidérkēn** bi Kısum azın üzerinde bi Kısum oyande bi Kısum bu yande ğalsın diye **konıştiler.*** (Bin./Bilaloğlu K., BMKA, 109/I/95-96)

1.1.2.1.1.17.-kēn

*tülünün içindé yatarsın / şékér olup akarsın / bu güzellik **sendeykēn** / çok yītlér yakarsın.* (Man./Akhisar/Marmara Köy, AkCA, 8)

gidēkēn** iki arkadaca **kaşıyo. (Af./Sandıklı, ADÜM I, 34)

*yaylıya **gidérkēn** yolum yan ğeli' / **āh dedikçé** ciyérimdén gan ğeli'.* (Af./Emirdağ, ADÜM I, 41)

*aslánna ğaplan **koqlākan** ğarpız yolmaya **gidēkēnki** gördir'ü xoca ğēmiş başına.* (Isp., ADÜM I, 63)

***ālyalak gidérkēn** bi mēmlikété varıyo.* (Isp., ADÜM I, 65)

*hoşca gal der deméz, hémén omar sövéni omuzlar, xoca ğaçar, omar vurur **dérkēn**, omarın olan **gonuşükēn**, **gonuşükēn** şāsmail deyokiné ākideşine.* (Ay./Merkez/Kemalpaşa Mah., AİAÖ,8)

*tam oğan ğelin **geçēkēn alıp** ğaçıyolla.* (Ay./Merkez/Kemalpaşa Mah., AİAÖ,12)

***gidēkēn** uğurlā'la.* (Man./Soma/Tarhala K., GBAA, 3/I/19)

*dēmin şu **ğelikēn** bi türkü söleyoduy.* (İz./Taşköprü/Kayalar, İTOBA, 67/Ib/36)

1.1.2.1.1.18. -Kan

o gidi përsiyana giderKan xeylannılar faşatıhdan páre mısalesinden üç dört kişi geldi.

(Bin./Bilaloğlu K., BMİKA, 106/I/5)

pat kut derKan bu inciliyi o mınafızleri yaxalayıP ögina çıxarırler. (Bin./Elmalı K., BMİKA, 199/XV/13)

pat kut derKan bu inciliyi o mınafızleri yaxalayıP ögina çıxarırler. (Bin./Elmalı K., BMİKA, 199/XV/13)

bëla geçinio giderKan odınçi o eşşaki alër bi gün çaşıye gadër. (Bin./Ortaçanak K., BMİKA, 208/XVIII/62)

gúvey nimaz gülāKan / gelin tavlı yemiş. (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 102/II/157-158)

ben a a böle çocuklālan oynāKan sokaKlāda bene tatr dēle. (Esk./Sarıcakaya/Mayıslar K., SKA, 156/X/15)

1.1.2.1.1.19. -Ken

“zamanın birinde ben güccüken, ben beşiğdeyKen” diyor. (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 167/II)

namlıyu uzatırKen tam böğazına girdi öle tez tetiştı bana ateş ettim. (Bin./Karlıova/Çatak K., KYA, 96/I-a/114-115)

1.1.2.1.1.20. -kan

elin ölsünü arākan / ispartaya eli bālı gedërsin. (Bur./Bucak, ADÜM I, 115)

yunarkan pātşan olu bunnarın yanına varyıo. (Esk./Seyitgazi/Üçsaray K, AİAD,126)

bi gun bu çocuk çocuklānman oynamaKlëykan, ürya gören, ürya gören çocü oyuna gatmıyolla. (Bolu/Merkez K, AİAD,173)

pādişah, ğarları, vezirleri filen hepsi oturuKan përi ğızı dört yol āzından çıkan ğarınıy bi tarafına ğızı, bi tarafına òlanı ğoya. (Bar., BarYA, 33/I/141)

duruKan iki ğara paşası ğeldi. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 104/IV/62)

e vücötumus sağlamıkan éyiydik. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 118/IX/105)

köse dayı-da bunnarı gonuşurkan ne gonuştuğlarını dinniye. (Ordu/Ünye/Veli Bayrakdar K., KIAT,13)

ama bulğar kaçārkan burdadık. (Edn./Merkez/Karakasım K. EdİA,123/I/9)

uyurkan demiş getiriz demiş. (Ed./Enez/Vakıf K., EdİA, 130/IV/146)

merdivenlerden çıkarKan bi de çocuk belirî onnarın yanında. (Edn./Süloğlu/Keramettin K., EdİA,165/XX-a/12)

okarı bakākan düştüüm merdifenden. (Edn./Havsa/Osmanlı Köyü, EdİA,207/XXX/53)

atlı koşub varıykan çobana dimiş ki bu seni arar dimiş. (Esk./Merkez, EYA, 134/I/63)

- gız da illen işini yapar**kan** yapar**kan** geç ğalmış.* (Esk./Odunpazarı Senti, EYA, 137/III/23-24)
- ben senin ekmenî getirdim, sıca**kk**an gel yi diyo. tamam diyo oturaĝo bu ekmek yimē.*
(Esk./Merkez, EYA, 152/X/17)
- bunnar xocadan oxur**kan** bir ğün mektebin bulunduĝu yer bir odaydı.* (Mal./Akçadaĝ/Gozlıca K., GDİAT,46)
- bizim osman dünékdén yımırta çatā**kan** ya**ka**ladım.* (Man./Soma/Tarhala K., GBAA, 5/II/1)
- kövlerine çikū**kan**, o kövlerinde bir varımış bir çéşme.* (İz./Taşköprü/Kayalar, İTOBA, 69/Ic/112)
- ne görecēm şu évde bi deliganninen gadunu guca**klaşur**kan gördüm.* (Ordu/Koruklu K., KİAT,7)
- candan olan akrabālāna düné çār**ıkan**, “beyin kuşā gircek, beyin kuşā gircek” böyle xaber verilir u**kunt**uyla.* (Küt./Merkez, KYA, 138/I/115)
- yani ben çocuĝ**u**kan bilirdik.* (Küt./Merkez, KYA, 143/I/301)
- sōna undan bî ara sōna ğoyun yanda yatar**kat** çoban**ıkan**, çoban**ı**kana ğoyun yanda yata**kan** bu ayni amıcamın ōlu adem isminde bî ōlu var, yanımda yatıya.*
(Ordu/Çatalpınar/Sayacatürk K., OİYA, 206/37/24)
- bunu bi da yapma diye basĝı yapıyōlar buna. yapıdū için bu bî da yapar**kan** ya**kalar**kan bunu bî da yapıyollar.* (Ordu/İkizce/Karlıtepe K., OİYA, 258/79/42-43)
- sekiz on yaşlarında**kan** hakikaten şu kövde yok bizdeydi yok olarak bizde idi.*
(Uş./Sivaslı/Yayalar K., SA,45/XIII/1)
- durū**kan** bi çavuş geldi.* (Af./Şuhut/Balçıkhisar K., ŞuA, 70/I/100)
- aĝunan ĝuĝu**ku** ūraşu**kan** anası bunnara ilenş yermiş.* (Tok./Almus/Ataköy K., TİLYA, 260/XVIII-b/8)
- ōnnar oturur**kan** oturur**kan** nene diyo burda su yok**ku**mu atım susadı sulayım diyo.*
(Tok./Artova/Merkez, TİLYA, 275/XXVI/68)
- sallandū**kan** ôle bi datlu uy**ku**su olūdu ki onun sallanu**kan** sallanu**kan** çocu**ku** uda uyur ôle gēderdük.* (Tok./Niksar/Buzköy, TİLYA, 334/LVIII/15)
- tavşan yayılı tepede / yayılır**kan** sayılır.* (Muĝla/Ula/Karabörtlen Köyü, UlaYA, 77/X/30)
- evden çikar**kan** tekbirkerle çik**ti**ku.* (Muĝla/Ula/ Portakallık Köyü, UlaYA, 83/XIII/2)
- zatana hayvana pıçaĝı atar atmaz, su var **kan** bulaşmasın dēye tezyi**kl**i su verí* (Ur./Merkez, UMA, 171/XII/32-33)
- çuvâln içinde bekleyip durū**kan**, bu üç ĝardaş ĝocca ĝocca sopaları kesē gelülē.*
(Zong./Alaplı/Küçükkaşmaz K., ZBKİA, 124/V/237)
- bunnā soyūnu**kan**, ĝuşāni çözēken ĝuşānıy.* (İz./Taşköprü/Kayalar, İTOBA, 71/Ic/174)

1.1.2.1.1.21. -**қан**

şindi hòca bunu oқumaya başlar. oғurқан oғurқан hòca bayılır. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 98/I/30)

bi yozda bi eşekleri varmış eşe binmiş ondan sonrācımnan ğurusun dēye ğüneşte duruқан uyuқlamış. (Esk./Merkez, EYA, 133/I/21)

bi hayvanı biz ūraşırқан қати sūretde énmez. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 217/IX/64)

bi memlekete vādıĝında köyüñ yanından geçēken kervanıynan meselā yüklü develerinen

bi hayvanı biz ūraşırқан қати sūretde énmez. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 217/IX/64)

ĝorucu da bölmelere çengeli çakaқana bak yadikāri vadır burda. (Af./Sandıklı/Akharım Kas., SYAÖ, 250/XXIII-a/13)

okul tatillerinde çocuĝuқан dōrder ay iki sene eve yakkındı ğundura işē dükkānları ğalaycı çıraklıyı yaddım. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 209/VII-a/16-17)

1.1.2.1.1.22. -**кен**

eski zāman i-içinde, pire padişāh iken, o zamanda ben ve 'zir idum hā. (Rize/Merkez/Çarşı Mah., RIA,197/I/1-2)

tırabizondan kayıqlan geluken, ayin batmasında var idi bir saat daa. (Rize/Merkez/Camiöntü Mah., RIA,201/II-a/2)

saĝda solda tukan ararken, neāyeti bulamaduk. (Rize/Merkez/Sütlice K., RIA,223/X-b/275)

ben izmirde asker iken orda adamun birisi bana bi hekāye anlatti yāni. (Rize/Iydere Buc./Kōşklü K., RIA,233/XII/1)

1.1.2.1.1.23. -**қан**

ondan sōra yīka' kan yīka' kan yīkamış. (Zong./Devrek/Öksüzöĝlü K., ZBKIA, 127/VII-a/4)

1.1.2.1.2. Ekin Genişlemiş Şekilleri

1.1.2.1.2.1. -**ken+A**

1.1.2.1.2.1.1. -**gene**

üç yaşında babam ölmüş, ĝırx ğünnükgene aám ölmüş. (Erzn./Kemah/Merkez, ErznYA, 300/III-XXV/1)

1.1.2.1.2.1.2. -**xana**

sırdıxana al dayı ĝoriyañ mı doñuzları dedim. (Amas./Aydınca/Abacı Köyü, AAA, 259/VIIb/66)

-şu ayle pılannaması varıxana biz deli miyik yav? (Kır./Merkez/Çayayazı Ka., KırYA, 234/XIII/31)

-he, paxleyi topladım bāça gapısında **çixāxana** allah tarafından, şu sol ayām hard didi, ğırıldı. (Kır./Merkez/Kortulu K., KırYA, 272/XXIV/84)

üzüm ünin būdayı gelin **oynarxana** şöyle bi atar döner. (Nev./Merkez, NevYA,121/II/22)

ekmā **bişirexana** öyle arxasını deñişir gelir. (Nev./Merkez, NevYA,126/V/13)

hanı ğoyun **yayarxana** böyle. (Or./Aybastı/Ortaköy Mahallesi, AA, 65/II/39)

biz orda ká át **oynarxana**, o da ğuş dilince onūnan ğonuşuye. (Or./Aybastı/Sefalık Köyü, AA, 70/VI/25)

1.1.2.1.2.1.3. -kana

şôle **durukana** yarım sāĝ yapıyosuñ. (Af./Dazkırı/Merkez, BDA,254/XXV/83)

çalĝı **çalınırkana** keşgeK dövülürdüin. (Af./Dazkırı/Aşaĝı Yenice K., BDA,274/XXIX/75)

yeni gelinimişimiş daa yonannılā **varıkana**. (Uş./Merkez/İkisaray, UşİA, 214/I-7/113)

bu ğarıyı **oynadırakana**, dansuz deil de oynā ğarıları oynadırlarımış. (Uş./Merkez/İkisaray, UşİA, 220/I-9/88)

1.1.2.1.2.1.4. -kana

veriyōs gelinin yanına **gidiyōkana** nasībînen ğitsiñ diye bi ekmek alınır. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 239/XVIII-a/35)

çocuĝuñ dişi **çıkakana** onu kim görēse dişini duzma yapıdırıyōla. (Af./Sandıklı/Dodurga K., SYAÖ, 340/LXI-d/47)

1.1.2.1.2.1.5. -káná

yol **yapdırırkáná** bir zıyarat var. (Mal./Akçadaĝ/İriaĝaç/Oluklu, AkçYA, 95/6/45)

1.1.2.1.2.1.6. -kene

beyle **giderkene** çobana bunu elet babasının öñüne goy gel demiş. (Mal./Merkez/Tecde, MalİA, 253/XIII/13)

ĝurcúlar bi öylende yemek **yèrkene** baxıyolar ki bi asger geliyĭ. (Amas./Aydınca/Sanmeşe Köyü, AAA, 237/IVa/26)

aĝlar aĝlamaz dèrkene biĝún zabaħdan yerimden ğaxdım. (Amas./Aydınca/Sarıyar Köyü, AAA, 244/Vc/96-97)

bunna ĝide ĝide, yılanar pedişahunin **koşķune yanaşķykene**, yılan durdu. (Kas., AAT, 8)

bunu ben gozléyin **gozlerkene**, bu olan yemā çalarkene, bilāğinden yapışķĭ. (Çank./Cacıklar K., AAT, 103)

- iki beğdaşı gıderkene garnuları acıxup qoye sapmışlar.* (Çor./Çay, AAT, 139)
- buydey, arpa üş sene çif sürdüm ben, bu üşgerdēkene ben.* (Af./Başmakçı/Merkez, BDA,166/III/8)
- burda biliyo musun, goyun güdēkene biz alt ayda, om beş yirmi tāne koyun yedi canavā.* (Af./Dazkın/Yayla K., BDA,313/XXXVIII/59)
- doKTurlar gözüümü amaliyad ēderkene güldüler.* (Af./Bayat/Merkez, BMA, 173/XXII/23)
- o zāmon beklerkene bi baxdım bi eraba ışığı çıxdı.* (Bin./Yazgülü K., BMİKA, 121/II-a/212-213)
- onu gören qomşula^r üş beş sene de'kene, bū da bi maalle olmuşlar.* (Af./Çay/Devederesi, ÇYA,114/II/49)
- edirne'den gelirkene indik köşede.* (Edn./Enez/Şehitler K. EdİA,125/III/13)
- şidi biz iran'dan gelürkene, yani geldik, doğru rusya hüdutunā girmeden, geldük orda yezidi'ler bize bi te āruz ēTdiler.* (Erzn./Kemaliye/Harmankaya K., ErznYA, 232/I-XXIX/8)
- ā yoldan gelirkene muzı xatna söylemiş.* (Kmar./Andırın/Tokmaklı K., GDİAT, 136)
- günnerden bi gün gine böyle ordugāx qurmıya gıderkene onnarıñ oñu sıra bi adam gidiyormuş.* (Kay./Yeşilhisar, YYA, 108/VIII/3-4)
- derkene gıda gıda bi şehere gidilar.* (El./Keban/Sağdıçlar K., KBAYA, 99/X/57-58)
- ondan kerı bi de burnūna şöle bi şey daxallardı. gelēkene gelēkene hūlardı.* (Kır./Merkez/Kızılcaköy K., KırYA, 245/XVI/36)
- hamal gēderkene müddēum hamal diye çáruye.* (Ordu/Fatsa/Çaltınmar K., KIAT,21)
- bu ne, candarmanın erzaē derkene, silāhā cepāneyi de getirdik.* (Küt./Simav/Kuşu Kasabası, KYA, 185/XXIII/70)
- ūndan sona o qurt gelince gadā hayvannı çıqāmış ağıldan, gidēke gidēkene işē yapmış.* (Küt./Tavşanlı/Ayvalık Köyü, KYA, 227/XLVI/59-60)
- esgere gediylene eve çağırılār Koñşular.* (Mal./Arguvan/Merkez, MalİA, 292/LVII/54)
- o quzuyu gıderkene oruc uduş iramazānımış.* (Nev./Merkez, NevYA,120/II/31)
- böyle qoyun gıderkene bu şır gibi gendü gendüme evkárlandım.* (Or./Aybastı/Ortaköy Mahallesi, AA, 64/II/4)
- dutmuş bir gün mibārek qoyun sudan geçekene qıylūnu bi yana dōru döndēmiş.* (Or./Aybastı/Armutlu Mahallesi, AA, 68/V/3)
- bu toxluyu uzun qısa dērkene baxdux burda birez.* (Or./Aybastı/Kutlular Mahallesi, AA, 69V/62)
- soñra qoyun gelükene sizıñ serendüniñ altına qoyun doldu mu? o da qapıda oturuyōmuş.* (Or./Aybastı/Sanyar Köyü, AA, 74/IX/21)
- sen qıyuya girersıñ, qoyun gelükene.* (Or./Aybastı/Armutlu Mahallesi, AA, 93/XIX/16)
- qoyun geliye ulan A'ya ordan tox, buradan tox dērkene ā'yı öldürüyā.* (Or./Aybastı/Armutlu Mahallesi, AA, 93/XIX/23)

- zabax olmuş dönerkene goynundan bir kese vèrmiş.* (Niğ./Aksaray/Kocabeyli K., OAAD, 3)
- yolda gèderkene kesenin āzını aşmış.* (Niğ./Aksaray/Kocabeyli K., OAAD, 3)
- giderkene yol ikiye ayrılmış.* (Niğ./Arapsun/Hacılar K., OAAD, 18)
- gız orda oturup işlengi işlerkene bir guş gelmiş.* (Yoz., OAAD, 153)
- értesi gūn aynı gene güderkene geçinin birisini pātşān gızına yüz liriye satmış.*
(Niğ./Arapsun/Hacılar K., OAAD, 18)
- gidekene la şuna bî isim bulalum demişler.* (Ordu/Çatalpınar/Sayacatürk K., OİYA, 205/36/9)
- mesela bunnarın gibiykene buralarda hayvan otlatullarmış.* (Ordu/Çaybaşı/Kurudere K., OİYA, 213/42/14)
- parka gelirkene sırtıma torbayı vurdum.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 226/XIV-e/61)
- yolda gidekene camızı orayı geçince ölmüş.* (Af./Sandıklı/Akin K., SYAÖ, 266/XXXII-c/43)
- bu ordan āsının elini öpüyo, yola çıxıyo; gelirkene bir bulanıx suya ıras geliyo bu adam.* (Tok./Artova, STİAT,151)
- kös ēmmi gederkene bir gaduna ıras geliyo.* (Tok./Artova, STİAT,156)
- gārti güveniñ evine gelirkene gāri güvē dam üstünde satlık at gibi diyelir.*
(Uş./Sivaslı/Eldeniz, SA,13/II/42)
- azıdı çoğudu derkene ordan gurtarı.* (Af./Şuhut/Balçıkhisar K., ŞuhA, 68/II/64)
- bôle ıırkene bôle şaFaķlî, o zaman galkarsın.* (Tok./Çöreğibüyük K., TİLYA, 238/VI-a/4)
- ordan getirükene davul ĩnan zunnā y ĩnan getirüiller oynaya oynaya eve.* (Tok./Çöreğibüyük K., TİLYA, 239/VI-b/33)
- gızı isdemeyē giderkene önce bir yitiimiz var diye alayaraķ gideller.* (Tok./Almus/Çevreli Bel., TİLYA, 263/XXI-c/8)
- dedim gelmiş ĩkene şu mübare adf'im dedim.* (Tok./Pazar/Menteşe K., TİLYA, 363/LXXV-b/37)
- tā şēde ulaya gidēkene xambal deri'ze, orda biz orda işledik.* (Muğla/Ula/Kızılyaka Köyü, UlaYA, 79/XI/46)
- sona bu adam şēdēkene ha adam bu xurmak isdemiş.* (Muğla/Ula/ Karabörtlen Köyü, UlaYA, 89/XVII/16)
- padişahın ōlu geçēkene batça sularlāmış.* (Muğla/Ula/Sarayyanı Köyü, UlaYA, 109/XXVI/77)
- mesala çevre köy oldu akse, comburd oldu ayrıncı filān diēkene, î bi ad buluñ dedile.*
(Uş./Merkez/Belkaya, UşİA, 203/I-2/84)
- eskiden asgere gidēkene, çok alālādı.* (Uş./Merkez/Belkaya, UşİA, 204/I-2/86)
- gidēkene hōle yatırivemiş, üstün başın derlemiş.* (Uş./Merkez/Güre, UşİA, 210/I-6/11)
- biz āzına girēdik büyüklē dēverekene bi annative nasıl oluyo deye.* (Uş./Merkez/İkisaray, UşİA, 215/I-7/123)

- ondan sōna dūiın eden **dekene** urbasını kesdiriyō.* (Uş./Merkez/ Yapağılar, UşİA, 226/I-15/8)
- hançarını ōlan almaya **gidēkene** hemen elden eveli gız dōruluverimiş.* (Uş./Merkez/ Yapağılar, UşİA, 227/I-15/31)
- māni sōllemiş gelin **enēkene**.* (Uş./Banaz/Ahat, UşİA, 234/I-17/94)
- tam eve **gelikene**, asıtyom ben yā bunnariñ gız varımış çeşmede.* (Uş./Banaz/ Baltalı, UşİA, 249/I-29/23) 250/I-29/30)
- çay **içēkene** bakın nası idāre ediyōsak.* (Uş./Banaz/Kızılcahisar, UşİA, 256/I-33/26)
- gēTmem **dērkene** tabî hıztır aleyselam bu çocūñ yanına geldi.* (Yoz./Ovacık Köyü, YİKYYTA, 110/I/88)
- ben loxantada yēdīdim **delekene** dēdi.* (Yoz./Yanık Köyü, YİKYYTA, 144/IV/164)
- düşünürkene düşünürkene** ulan dur dedi.* (Yoz./Yanık Köyü, YİKYYTA, 168/IV/686)
- o yayan geliP **gēderkene**, gurtlar derelerde uluşurdu.* (Yoz./Yukarı Kızılöz, YİKYYTA, 205/XV/18)
- sanduxları **ēşerkene**, kitapları baxarçana eline gızın bir şişe gēçmiş.* (Ordu/Fatsa/Çayıralan K., KİAT,23)
- pādīşān oğlu o gülü **alırkene** poşa gızı onu goymuyor.* (Siv., STİAT,69)
- çatıda yapacaktım onada māzeme almā **bōşurkene** biz **ķātık sēgi açtıķ.*** (Tek./Saray/Yeniköy, TİSİKAD, 47/VI/124)
- sōra bunu tekrār geri başınıñ altına **ğorkene**, **ğorkene** sa^hibi duyúyo.* (Amas./Aydınca/Tatar Köyü, AAA, 231/IIIa/8-9)
- ne^h ayet geri **ğorkene** sen uyandıñ.* (Amas./Aydınca/Tatar Köyü, AAA, 232/IIIa/21)
- basğı **yaparkene** bu sefer üseyine me ħdüP üstüne me ħdüp atmıya başladılar.* (Amas./Aydınca/Avşar Köyü, AAA, 287/XIc/67)
- nāyet **bursa'daykene** sen dedi hacilā gitçen yannız dedi.* (Edn./Keşan/Bahçeköy K. EdİA,148/XII/43)
- seni müezzın yapıyom **dēyin** yirmi beş sene müezzınlik ētdim, bu kel hatip **hatibikene**.* (Or./Aybastı/Yeniceli Mahallesi, AA, 81/XIII/19)
- onu çekiyorum **yatarkene**, çadırda yatar gibi yatıyorum.* (Siv./İlbeyli/Eski Apardı Köyü, SİA, 198/V/78)
- yaxarkene** bir çarpaz oliyir.* (Siv., STİAT,69)
- damadın gelinin eline birer avuç būdāy gollar, semaħ **yaparkene** nasibi bol olsun diye.* (Tok./Çöreğibüyük K., TİLYA, 240/VI-b/73)
- āltyorkene** bir ğonuķ gelmiş.* (Yoz./Ovacık Köyü, YİKYYTA, 106/I/9)
- şūbede **savuşdururkene** davulnan savuşTuruyollar dellerdi.* (Yoz./Kadışehri, YİKYYTA, 191/IX/9)

1.1.2.1.2.1.7. -kena

yani Kızi isTerkena bişē taxarlar boynına. (Bin./Yazgülü K., BMİKA, 132/II-c/137)

1.1.2.1.2.1.8. -kène

baḡ bēnim anam on altı yaşındakène beḡ dünyaya gekdim. (İz./Ova/Balöeren, İTOBA, 115/31/14)

1.1.2.1.2.1.9. -kéné

béyin ölu gidékène: hā karata tülücé deyélék sevmiş. (Man./Akhisar/Marmara Köy, AkCA, 4)

gélükéné, padişān ölunun köpē gokudan, onu bulmuş. (Man./Akhisar/Marmara Köy, AkCA, 3)

béyin ölu gidékène: hā karata tülücé deyélék sevmiş. (Man./Akhisar/Marmara Köy, AkCA, 4)

o da sünét düyünü yapākéné, aynı hédiyē götürü. (Bal., ADÜM I, 4)

kövlünü gāsı bēn séni oduna gidékéné gelükéné çok dö^v düm. (Bal./Merkez, ADÜM I, 4)

bir gün odun getirükéné soruya ablası. (Af./Sandıklı, ADÜM I, 34)

yusuf dēméné döndürükéné bi müddéT geçiyü. (Man./Kula/Zafer Mah., GBAA, 21/XIII/10)

onnarı atatım der ikéné çandırmatala bérabé hana gēldilér. (Küt./Uşak/Hacıhıdır Mah., GBAA, 36/XXVI/7)

1.1.2.1.2.1.10. -kına

gına écesi gün gelin başı yapılrkına söyledimiz bir māniler. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 172/XXII/81)

o da arazı bu gol ordaykına, gölüñ kenārına burdan dutalla yoztepesine gada esgiden “topana” derlerdi. (Af./Bolvadin/Derekarabaḡ K., BTKKA,98/VI/47)

eve gelincedu^rmuş dabanca^l daḡırdamaḡ başla^r kına bu sefē cāhil ne zaman o^lsa cāhildir. (Af./Çay/Çayır yazı, ÇYA,106/II/66)

durūkına öte yandan kemal ris isminde bi tēmenimiz vā^rdı. (Af./Çay/Devederesi, ÇYA,116/II/89)

yedi yaşındaykına gittik anadol’a. (Edn./Havza/Bakışlar K. EdİA,134/VI/4)

biz gızkına eskiden yelve giyēdik. (Edn./Lalapaşa/Çömlekakpınar Köyü, EdİA,225/XXXV/13)

çāri kına adını ünnēsiñ. (İz./Bergama/Çürükbaḡ K., GBAA, 30/XX/29)

garı gatmeri yaparkına ben yapacā héyin içine girdim. (Ordu/Fatsa/Ergaf K., KİAT,36)

undan sōna otlanukına sen niye geldin dēdi garşı taraf. (Ordu/Akkuş/Meyvalı K., OİYA, 185/18/5)

yolda çalışurkına amıcam beni yaḡdı dedi. (Ordu/Çatalpınar/Sayacatürk K., OİYA, 205/37/3)

edirne mapusunda günüñ tamam olurkına öteki beriki demişler çatmayın buna karagöz geliveri. (Tek./Saray/Kadıköy, TİSİKAD, 71/XX/9)

abrıl beşinde yaylıya soukdan donarkına demişler ki ya rabbî, bizi bî daş kes.

(Tok./Başçiftlik/Hatıplı K, TİLYA, 304/XXXVI-a/3)

*sanduxları eşerkene, kitapları baxar**kana** eline gızın bir şişe geçmiş.* (Ordu/Fatsa/Çayıralan K., KIAT,23)

*sōna undan bî ara sōna goyun yanda yatar**kat** çoban ıkan, **çoban** ıkana goyun yanda yata**kan** bu ayni amıcamın ōlu adem isminde bî ōlu var, yanımda yatıya.* (Ordu/Çatalpınar/Sayacatürk K., OİYA, 206/37/24)

1.1.2.1.2.1.11. -**kene**

*emm ōlu, al a**ş**sa vur yuxarı **d**er**kene** bütün orayı bütün orayı **kesiyo** emm ōlu.* (Yoz./Ovacık Köyü, YİKYYTA, 118/I/314-315)

*aha bura benim **d**er**kene** orayı **g**ır**h** günde alıyo. **g**ır**x** **g**ún sōna aldıxdan sōna, ellerini **k**öpükliyo.* (Yoz./Ovacık Köyü, YİKYYTA, 119/I/341-342)

1.1.2.1.3. -**ken+em**

*usulcanam vuruyum da **K**oxsun **d**ir**kenem**, heyecaninan **K**amayı köprüciük kemini**ğ** o boşlu**ğ**a saPlayıncı**x**, bi **ç**ekiyor.* (Kay./Yeşilhisar/Başköy, YYA, 147/XV/28-29)

*mavircandan **g**eçer**kenem** **K**ara memmedi **K**ır **b**i **a**ta bindiryollar.* (Kay./Yeşilhisar/Başköy, YYA, burdan **g**ide**kenem** hısım akraba dur deyvēyon. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 232/XV/160)

1.1.2.1.4. -**kAn+an**

1.1.2.1.4.1. -**kanan**

*so**ğ**ra, **e**ksede **d**urular**ı**kanan bizim armutluk varıdı.* (Uş./Karahallı/Kaykılı, UşİA, 291/I-51/26)

1.1.2.1.4.2. -**kenen**

*şöyle bir kóyden **g**elir**kenen** bize bine**K** vermediler.* (Amas./Aydınca/Karataş Köyü, AAA, 214/IIa/2)

*halamın annatdī da, enmişlē oraya **g**idē**kenen** hemen gavır halamın yakasunnan yapı**ş**mış.* (Uş./Merkez/İkisaray, UşİA, 214/I-7/82)

*milleti toplamış, kimini öldürmüşlē, kimini şētmişlē, önlēnde **g**ötürülē**kenen**.* (Uş./Merkez/İkisaray, UşİA, 214/I-7/94)

*ondan sōna gāli onnā **g**idē**kenen** **g**ötürülē**kenen** top güm güm atatürkün topu düşmeye başlamış.* (Uş./Merkez/İkisaray, UşİA, 214/I-7/100)

1.1.2.1.5. -**kenez**

*tabī bu düva **e**der**kenez** hıızır aleyssalam bu**ğ**a selam vērđi.* (Yoz./Yanık Köyü, YİKYYTA, 138-139/IV/21-22)

1.1.2.1.6. -kAn+Allk

1.1.2.1.6.1. -kanalıq

u ğaynarkanalıq fasulyesini de ğöyaruq. (Ordu/Kumru/Kadıncık, OİYA, 285/103/40)

1.1.2.1.6.2. -khanalıq

*şimdi Sabā gadar yalvuru **kanalıq** ğız pencereden ba **kiyo** ki bî yêl esiyi **ışırkanalıq***

(Ordu/Mesudiye/Yeşilce Bel./Yeşilyurt Mh., OİYA, 288/106/10-11)

1.1.2.1.6.3. -kenelik

*meclisînen **giderkenelik** u esgi nişannısı şurda ğızı vurmuş.* (Ordu/Kabadüz/Özlükent K., OİYA, 263/85/3)

***dêrkenelik** bunnar giderkenelik şey êdî adam.* (Ordu/Ulubey/Kumanlar K., OİYA, 309/121/4)

1.1.2.1.7. -kennEk

1.1.2.1.7.1. -kennek

*diğ gapıdan **ğeçerkennek** / ötdürdüler çil xorozu.* (Gir./Boztekke, Daru K., KİAT, 101)

1.1.2.1.7.2. -kennik

*gum yaludan **ğeçekennik** / fenerime daşdılar.* (Gir./Boztekke, Daru K., KİAT, 103)

*ben gapıdan **ğeçerkennik** / penceriye ğelürsüñ.* (Gir./Boztekke/Daru K., KİAT, 116)

1.1.2.1.8. -kAsInA

1.1.2.1.8.1. -kasına

*biz o **ğurkasına** mektepden aldıla.* (Edn./Havza/Bakışlar K. EdİA,134/XVI/22)

1.1.2.1.8.2. -kesine

*bubam **asgerkesine** keçilēmiz vardı.* (Edn./Havza/Bakışlar K. EdİA,135/VI/48)

*meselā **gezêrkesine**, nerē gidêrsen orda batar.* (Edn./Merkez/Yeni Değirmen K. EdİA,124/II/6)

1.1.2.1.8.3. -kāsına

*ğarşı yağadan **ğaçārkasına** bubamı askere almışlar.* (Edn./Enez/Işıklı Köyü, EdİA,203/XXVIII/60)

*havada **uçarğasına** sōna yavrım bütün millet **ğaçtı** kenara bucā.* (Kırk./Koyunbaba Köyü, KİMİKA, 96/XV/3)

Ayrıca -kAn ekindeki ünlünün daraldığı örnekler de tespit edilmiştir.

1.1.2.1.9. -kIn

1.1.2.1.9.1. -kin

demişkin gene validesine, babamdan gáyri, harama uşax cizmedîne bu azana gireceñ.

(Niğ./Bor/Garanlık Dere, AAT, 180)

*bizim bi tağım alaşéhre **getmişikin**, yē tutmağ için biz burada galmeşiz.* (Bal./Edremit/Paşadağ K., ADÜMI, 7)

1.1.2.1.9.2. -kın

*bairama bi hafta **varıkın**, bi hafta oñ ğun varıdın, başladı.* (Ay./Merkez/Karankova K. GBAA, 75/LVIII/22-23)

1.1.2.1.9.3. -kın

*keklik **dirkın** ya settān / yavrucaklar isterin.* (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 75/XIV/4)

1.1.2.1.10. -kIn+A

1.1.2.1.10.1. -kına

savırıkına, çeçiy iyi yandan almaya başlamış. (Af./Başmakçı/Ovacık K., BDA,219/XVIII/13-14)

1.1.2.1.10.2. -kine

*o gündür bu gündür yirmi üç hāneden, elli atmışa **derkine** yüz kırk hāneye çıKdı burası.* (Af./Başmakçı/Ovacık K., BDA,220/XVIII/27)

*biz harbe **girmedikmine** arkadeşliK çok canım, aynı devam eTdi bôle muhabbetimiz aynı bizim köy, memleketimiz gibi eKseride kendi hemişerimiz oldüğ için çok iydi asgerlîmiz.* (Af./Başmakçı/Yaka K., BDA,229/XIX/31-32)

*bu gecelik bu me`rada yatmıya geral vèrir. me`ranın içine **varırkine** ev kimi düzülü.* (Gant., GDİAT, 203)

Ordu ilinde bu ekin sonundaki ünsüzü “t” olmuştur. Bu bir genişleme de olabilir.

1.1.2.1.11.1. -xat

*ğāvede **oturuxat** ğāveci selāmün aleyküm, aleyküm selām.* (Or./Aybastı/Sarıyar Köyü, AA, 76/X/34)

1.1.2.1.11.2. -kat

*sōna undan bî ara sōna gōyun yanda **yatar**kat çoban **ı**kan, çoban **ı**kana gōyun yanda yatakan bu ayni amıcamın ōlu adem isminde bî ōlu var, yanımda yatıya.*

(Ordu/Çatalpınar/Sayacatürk K., OİYA, 206/37/24)

1.1.2.1.11.3. -ket

***giderket** tam sarayın önünde ot, ip gırılmış, yıkılmış.* (Ordu/Fatsa/İslamdağı/ Kayaköy, OİYA, 219/49/3)

*şēre **giderket** şindi alış vėriş yapıca**ğ** şerde yā.* (Ordu/Fatsa/İslamdağı Bel./Kayaköy K., OİYA, 221-222/49/70)

*alın kesiyōm diyelekden kesellerdi **giderket** tam sarayın önünde ot, ip gırılmış, yıkılmış.*

(Ordu/Çamaş/Sarıyakup, OİYA, 199/32/17)

Akçadağ Yöresi Ağızlarında¹²⁷, “k”ler düzenli olarak, “ç” olmaktadır. -ken zarf-fiil eki, bu ağızda “-çA” olmuştur.

1.1.2.2. -çA

1.1.2.2.1. -ça

***duruça** doxtor dēdi.* (Mal./Akçadağ/Keklikpınar, AkçYA, 122/22/76)

*sırtımızda taş getiriyorux. çavuş **bağırıça** döndüx. çavuşu temiz bi dödüx.*

(Mal./Akçadağ/Keller, AkçYA, 148/38/31-32)

1.1.2.2.2. -çe

***dērçe** orda yerleşiyolar.* (Mal./Akçadağ/Resuluşağı, AkçYA, 139/33/30)

*bunun dedesinin babası **ölürçe** bizim dedemiz varımış.* (Mal./Akçadağ/Resuluşağı/Kozluk Mezrası, AkçYA, 143/34/30)

Bunun yanında Erzurumda¹²⁸ da -ken yanında da “-çen” şekil de vardır.

1.1.2.3. -çen

*bu zōzi **bēle dērçen** bir fikⁱre daldı.* (Erz./Pasinler/Surbakan K., DIAT, 195)

¹²⁷ Cahit BAŞDAŞ, *Akçadağ Yöresi Ağızları*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Malatya 1992

¹²⁸ Efrasiyap GEMALMAZ, *Erzurum İli Ağızları (İnceleme - Metinler - Sözlük ve Derlemeler)*, 2. C., Atatürk Üniversitesi Yay., Erzurum 1978

1.1.2.2. -sA ZARF-FİİL EKİ¹²⁹

Zeynep Korkmaz: Eski Türkçedeki –sAr ekinden gelişmiş olan –sA eki, bilindiği gibi şart kipi oluşturan bir ektir. Ancak, şart kipi kendi başına bir yargı bildirmediği ve cümlenin asıl fiilindeki hareketin gerçekleşmesini bir şarta bağladığı için, işlev bakımından zarf-fiil görevindedir.¹³⁰

Gürer Gülsevin: -sA (veya -VrsA) ekinin kullanımında ise, bu eki alan fiiller (dilek anlamı taşıyan çok sınırlı birkaç kullanım dışında) asla cümlenin yüklemi olamazlar. Fonksiyon olarak yüklem zarfı durumunda bulunurlar.¹³¹

1.1.2.2.1. Olumlu Kök ve Tabanlarda

1.1.2.2.1.1. -sA+I. Teklik İyelik

1.1.2.2.1.1.1. -sam

*bi bahāne **bulsam** da évime gitsem, ordan gaÇmák, isterin.* (Af./Merkez, AMA, 211/XII/140)

*zavallı ali, bu damdan **çixarsam** bi daha sırumı garıma dëmicen, dëyerekden dama ğirmiş.* (Çank./Saray K., AAT, 88)

***annatsam** uzun boylu gider.* (Edn./Enez/Şehitler K. EdİA,125/III/1)

*ölmez sağ **olursam** bu yaz inşallah / sılayı bir daha ğó'mek istiyom.* (Kır./Merkez, KırYA, 216/VI/1)

*ben bi ezān **okusam** acaba camiye gelir misiniz?* (Af./Şuhut/Kayabelen K., ŞuhA, 89/III/241)

*daşı **sıksam** suyunu çıkārum.* (İz./Taşköprü/Çal, İTOBA, 93/9/73)

*ben uşakda **dursam** da gidē gelirin.* (Uş./Banaz/Yukarı Karacahisar, UşİA, 265/I-38/3)

1.1.2.2.1.1.2. -sem

*ben seni **yënersem** sen benim dinime giriyon mu diye.* (Amas./Aydınca/Böke Köyü, AAA, 201/II/124)

*böyle **gëdersem** baña da yuh dësinler.* (Amas./Aydınca/Avşar Köyü, AAA, 278/IXb/49)

*size ne **ğörsetsem** inanmassınız dëdi.* (Amas./Aydınca/Hasabdāl Köyü, AAA, 302/XIVb/34)

*eger yola **ğitmedimse** vurun meni öldürün.* (Bit./Ahlat, AİAD,56)

*bunar dëmişler ki ben **ölüsem** sen de öl, sen ölūsen ben de ölem.* (Diy./Çermik, DİÇÇYA, 146/IX/27)

*çif sürcek zaman kendi bu yanda oraĵ biçërse, kendi, ben burda çif **sürërsem** gözledir.*

(Edn./Lalapaşa/Çömlekakpınar Köyü, EdİA,219/XXXIII/237)

¹²⁹ Bkz. Hayati Develi; “(sA) Morfemli Yardımcı Cümleler ve Bunlarla Kurulan Birleşik Cümleler Üzerine Bir Deneme”, *TDAY (Belleten 1995)*, Ankara, 1997, s. 115-152; KORKMAZ; “-sa/-se Dilek – Şart Kipi Eklerinde Bir Yapı Birliği Var mıdır?” *TDÜA I*, s. 160-167.

¹³⁰ KORKMAZ, s. 1038

¹³¹ Gürer GÜLSEVİN, “Türkçede Şart Gerundiumu Üzerine, Türk Dili, TDK, Ankara”, S. 467, s. 276-279

olan ben bu altuni köwe götürürsem, şehere götürürsemse beni xırsız diye yaxalallar, ne yapım. (Erz./Merkez, EA, 89)

olan ben bu altuni köwe götürürsem, şehere götürürsemse beni xırsız diye yaxalallar, ne yapım. (Erz./Merkez, EA, 89)

ben beğenirsem evlenirim. (Esk./Odunpazarı Senti, EYA, 139/IV/5)

ben ütersem atıñı alırım, ütülürsem atımı vèririm. (Kmar./Şadalah K., GDİAT, 166)

hásretime gáuşmadan ölürsem / benim cénazeme eller ālasın. (Siv./Yıldızeli/Büyük Evren K, STİAT,6)

gırgēder geldim geldim, gelmezsem bu pādişán oğlunu yéñ. (Siv./Oluhman, STİAT,16)

üç seneliyen üç gırmızı lira vèrsem, benim yanımda dururmusun. (Ordu, KİAT,3)

ölürsem / gaderime sayarım. (Gir./Poztekke/Darı K., KİAT, 124)

1.1.2.2.1.2. -sA+II. Teklik İyelik

1.1.2.2.1.2.1.-san

diyarbaxır toprağınaķ adá bi yerde durmayasın. dursan diy boynuni vurdururım.

(Diy./Çermik,
DİÇÇYA, 150/IX/94)

her ne kazanmışsan sekizde biri devletin, sekizde birini alurdi. (Diy./Çüngüş/Kaynakköy, DİÇÇYA, 205/XXIII/3)

ne gader ğuruTsan yağmur yağarsa dadı gaçar. (Erzn./İliç/Leventpınarı K., ErznYA, 237/II-I/6)

sen baxarsan bax, baxmasan valiye müracaat éderem. dedim. (Erz./Taşpınar K., ErzİA, 18/III/66)

burada kimi alırsan sana getiriyoruz. (Bin./Karlhova/Halifan, KYA, 184/XIII/81)

bu momça seni birazcıķ atālı konuşursan dedi, seni emen dedi geri yollaycaķ dedi. (Kırk./Kadıköy Köyü, KİMİKA, 80/VIII/145)

saracaksan sar beni / sāt furdu yèdiye. (Muğ./Merkez, MA,120)

e üç ay yanında sen bıraķacan olursan tut senin yerine îsan alıyalar. (Tek./Saray/Yeniköy, TİSİKAD, 45/VI/59)

hadı ordan kaçma ne kadar iyi olsan gene aynı ben diyüm. (Tek./Saray/Yeniköy, TİSİKAD, 46/VI/99)

bení alacaxsansa ya sabur ya allah.” é derdí. (Ur./Merkez, UMA, 192/XX/76)

vādıñ yerde durcek olsan, nie asgere gidiyon. (Uş./Merkez/Belkaya, UşİA, 204/I-2/96)

1.1.2.2.1.2.2. -sañ

baklāva, ekmeK gadāyıfñe bulursañ onu gorsun. (Af./Merkez, AMA, 197/IX/49)

lan sen kóroğlu olsañ gelip benden ğoyun isTemeñ. (Amas./Aydınca/Avşar Köyü, AAA, 273/VIIIb/203)

ğarşumda duramazsıñ / daban tutturamazsın / ellü dene ğac'ya varsañ / bennén ğurtulamazsıñ. (Amas./Merzifon/Akpınar K., AAT, 164)

nirde gozel gorsañ boynunu eyersin. (Niğ./Bor/Karannıkdere K., AAT, 186)

dikēseñ sulāsañ meyva da veri, sulamaSsan ne meyva veri ne alma erik yērsiñ ne goruK yērsiñ. (Af./Başmakçı/Merkez, BDA,169/III/83)

bu gün yatarsañ ertesi gün āşāma gēderdi. (Af./Bolvadin/Yeni Karabağ K., BTKKA,122/XI/41)

depeye çıxarsañ öte yanı çadrlar görünürdü. (Gant./Dağlı, Urum Evlek K., GDİAT, 236)

teslim olursañ sana iyliK ēderig. (Kay./Yeşilhisar/Başköy, YYA, 147/XV/37)

1.1.2.2.1.2.3. -sen

bunar demişler ki ben ölūsem sen de öl, sen ölūsen ben de ölem. (Diy./Çermik, DIÇÇYA, 146/IX/27)

bāçedeki kuşu kesersen ben iyi olcām. (Esk./Oğunpazarı Senti, EYA, 142/V/51)

a şu geyi kesib de etini bana yedirīsen ben ēyi olcām. (Esk./Merkez, EYA, 150/IX/144)

bāçedeki kuşu kesersen ben iyi olacām. (Esk./Oğunpazarı Senti, EYA, 142/V/50)

sayın arkadaşım halil bir daha bürsa'ya yolun düşer de gelmessen, bana uğramassan haKKımı helal etmem. (Af./Şuhut/Mahmut K., ŞuhA, 105/X/4-5)

ölūsen bi dene daħa evlenürün. (Tok./Reşadiye/Merkez, TİLYA, 369/LXXIX/)

böğün senün bi yerün arğusa-allah gettirmesin- vazgeçersen dünyadan. (Ur./Merkez, UMA, 185/XVIII/95)

bax benim nēriye geTđimi babama haber verirsen ilK etePde seni vurrum dedı. (Yoz./Yanık Köyü, YİKYYTA, 148/IV/244)

1.1.2.2.1.2.4. -señ

dā ucuz bulabilisin şāyeT bulamessesñ gel benden, al. (Af./Merkez, AMA, 189/VII/49)

başKa bi datlı goyceKseñ datlıyı gorsun. (Af./Merkez, AMA, 221/XIII/250)

isTersēñ çārıym diyī cāriye. (Amas./Aydınca/Böke Köyü, AAA, 201/I/111)

müsāde ēdersēñ öğredecēm, etmeSseñ çeker gēderim. (Amas./Aydınca/Böke Köyü, AAA, 210/I/327)

dikēseñ sulāsañ meyva da veri, sulamaSsan ne meyva veri ne alma erik yērsiñ ne goruK yērsiñ. (Af./Başmakçı/Merkez, BDA,169/III/83)

abusēfi dērsēñ çölde yatarđı / mızrag ucuynan alır satardı. (Gant./Evlek K., GDİAT, 219)

eer Kara memmedi ölü veyahud diri getirirsēñ seni buruya bacçavış yapacam diyor. (Kay./Yeşilhisar/Başköy, YYA, 146/XV/12)

etini kesseñ gene seslenemez. (Kil./Öncü Pınar Köyü, KMKA, 27/VI/143)

isdersen senin qóylülerin haqqında gonusabülürük. (Or./Aybastı/Kutlular Mahallesi, AA, 67/IV/1)

isdersen yirmi biñden verüsün. (Or./Aybastı/Çukurcak Mahallesi, AA, 85/XV/9)

*yapıyı yaparsanñ himinden başla, / ibadeT ediyim dërseñ dörudan şaşma, / zengin
öluyüm dersen durmayıb işle,* (Siv./İlbeyli/Durdulu Köyü, SİA, 182/IV-ç/163-165)

1.1.2.2.1.3. -sA+III. Teklik İyelik

1.1.2.2.1.3.1 -ise

*gelin gelir gelmez bi analı babalı bi Kız çocuğu veyahit gelin ise de başu bütün
olmyacax.* (Mal./Merkez/Karagöz Köyü, 258/XVIII-a/24)

1.1.2.2.1.3.2. -sa

nè alncısa onarı alırlā yābrım. (Af./Merkez, AMA, 196/IX/18)

unun arkasından yaz gúnúysa garpuzunu goruz. (Af./Merkez, AMA, 197/XI/47)

cevziñ varısa ceviz, yoğusa öyne düz. (Af./Merkez, AMA, 205/X/145)

*bi çanaKda pişirip hepsi berāber yiyebilyōsa, gazanÇ müsāyit değılse o çocuğun sırtı
yēre gélmez.* (Af./Merkez, AMA, 215/XIII/17)

tūrşu nè varısa onnarınan reçēl gorlar. (Af./Merkez, AMA, 228/XV/39)

atımız aççık dā bi gūnü ōmassa tuta^r yatıveriydi yēre. (Af./Merkez, AMA, 231/XVI/36)

ondan sōra ne olursa olsun. (Amas./Aydınca/Karataş Köyü, AAA, 214/IIa/6)

hacı bekdāş-ı veli çıkıdyısa buradan çıkmışdu, burda bi delúk'var dedi. (Amas./Aydınca/Karataş
Köyü, AAA, 220/IIb/136)

ihdiyar şu yana bu yana baxtyosa da kimseyi góremiyor. (Amas./Aydınca/Avşar Köyü, AAA,
280/Xa/41)

ē^y öyleyse ya biat edece ħsiñ, yox yoksa kelleñi vērece ħsiñ. (Amas./Aydınca/Avşar Köyü, AAA,
290/XIc/126)

*tomruķcu başının pētendesi altında zarınyan kuł doķeni çalıp gurtaymay üçün
hepisāneyi basmāya; nōlursa olsun tasavvurlamış.* (Kas., AAT, 4)

almam demiş, géné insa oluvarısa bé nē dé bulē^yim on mecid daha. (Bal./Merkez, ADÜM I,4)

argadaşım gız olsa / yollar bana goymaz émmé. (Bal./Bigadiç, ADÜM I, 15)

cıbalā vāsa onnalá gidérim. (Man./Gördes, ADÜM I, 19)

bi guş uçurularmış. o guş kimin başına gonasa o mühtü olurmuş. (İsp., ADÜM I, 65)

- bu gari delidir, gece **gaxarsa**, sandıxda **çixarsa**, bizi boğar. (Van/Edremit, AİAD,32)
- bubaları bi de **kapıdan çiksa ba ksa** ki, pādīşahıy yafdası vār. (Bar./Merkez, BarYA,29/II/25)
- cāmi **yıkılsa** bilen mihrabı yerinde durū. (Bar., BarYA, 33/I/143)
- aman ney **olusa** olsun suyu **akıtmadan** bunu kesmēcen. (Bar./Merkez,BarYA,34/II/50)
- düğünden soñura geliniñ görümcesi **vāsa**, kim **vāsa**, öñüne düşē. (Af./Dazkırı/Aşağı Yenice K., BDA,276/XXIX/109)
- yağmıyū, **yağsa** da çok az yağıyū gidiyū. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 97/II/4-5)
- nē isderse; émme az émme çok. gücüñ neye **yetiyusa** o. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 127/XIII/20)
- o kim **Kaçarsa** diye ona **küfretti**. (Bin./Bilaloğlu K., BMİKA, 109/I/96)
- bi işiz bi gücüñ **olursa** dedi dil bilmesiz gelipda her şeyinizi baxan annatacaxsınız. (Bin./Yazgülü K., BMİKA, 118/II-a/128)
- eve gelinceğü'muş dabancađā' da kirdamağ **başla' kana** bu sefē cāhil ne zaman o'sa cāhildir. (Af./Çay/Çayır yazı, ÇYA,106/I/66)
- qalem assa** dēler o oxıyacax. (Diy./Çüngüş, DİÇÇYA, 181/XV/41)
- fazla olursa** çüngüşe götürü bi iki mevzu olamaz. (Diy./Çüngüş/Avut, DİÇÇYA, 204/XXII/22)
- işim negeder sıxtı **olsa** gene gıların. (İğd./Karakoyunlu, DİAT, 3)
- su ne **kadā kal karsa** ada u **kadā kalkū**. (Edn./Merkez/Yeni Değirmen K. EdİA,124/II/27)
- tüfek **olursa** uruşğat alurlar. (Erzn./Kemaliye/Güldibi K., ErznYA, 212/I-VII/15)
- sırtıma delik heybe **atarsa** benim guydūm dökülürse, ben zēnginner miyim ābi burda? (Af./Bayat/Merkez, BMA, 106/VI/24)
- onnan **kardaşıma** dēyem rusyá batuma dayandıđuⁿan inön düşindi. alman rusyayı **alursa** bize dayanacax. (Diy./Çermik, DİÇÇYA, 145/IX/6)
- yox çıxdın, çıxmaddın dērken sözimizi saymasa da **çixsa**, üzimleri alırkene de düşse de ölse, **n olur** bizim **halımız** fatig? (Erzn./Kemaliye/Merkez, ErznYA, 230/XXV/20-21)
- bazı şey, gış **olursa** kemah tarafından gelirdi. (Erzn./Refahiye/Merkez, ErznYA, 337/IV-XXI/103)
- bizim gızımızın **göynü olursa** veririh. (Erz./ Merkez, EA, 92)
- şehzede güli gösgünden goparır **atarsa** ben onnan giderem. (Erz./ Merkez, EA, 96)
- hangi yara **olursa** olsun, o yarıya töyhdüğün zaman yarayı gaynadacax. (Erz./Merkez, ErzİA, 15/I-II/62)
- hangē evden ekmek goxusu **çixeyrsa**, haman gelēp gapēyē gireyler. (Erz./Olur/Merkez, ErzİA, 39/II-II/32)
- kim **kaparsa** o elmayı tebē yiyemez. (Erz./Olur/Olurdere K., ErzİA, 51/II-IX/53)
- beném de rusxum **çatarsa** söylerém, yoxsa öyrenmēş olacağām. (Erz./Narman/Seminkale K., ErzİA, 105/XXXVII/81)

- o gelin evde **olursa** gine gitmen.* (Esk./Merkez, EYA, 136/II/14)
- ariyo **bağsa** babasını bulamıyo.* (Esk./Odunpazarı Senti, EYA, 141/V/5)
- iki gönül bir **olursa** / tēz vurur dalda yēri.* (Elz./Çotelli K., GDİAT, 114)
- bunnarın hepsini **tamamlarsa**, gıder gızı gētürüm.* (Tun./Hozat, GDİAT, 123)
- temeğ olmuş **olsa** fazla para vērmez.* (Kil., GDİAT, 188)
- ne **olursa** oşun, mevtā öldükden sōna, axiretde dirilirsin ğari bi dağ.* (Isp., IMA, 106/I/127)
- ğarğ **olursa**, onu yēceğ sağda solda.* (Isp., IMA, 109/I/218)
- ne **dutduysa**, onu bilmēyon ğāri.* (Isp., IMA, 122/VII/6)
- bi elim oşsa, giTcen, gidemēyon.* (Isp., IMA, 125/IX/22)
- sığa çamırıyla **sığalıysa**, o evin ğızını beğenirlēdi.* (Isp., IMA, 128/XI/14)
- yāni **nasī görüyōsa**, onu bilemīcem.* (Isp., IMA, 136/XIII/86)
- ğızları ne ğeydirilcek ne **aluncaysa**, nişanlığlarını alırsız.* (Isp., IMA, 141/XVII/14)
- bēniki ğız **olusa** sēniy olana vērecēz dēyo.* (İz./Taşköprü/Nezirler, İTOBA, 76/3b/79)
- duryōsa** ğulağları çınnasıy.* (İz./Taşköprü/Çal, İTOBA, 91/9/23)
- hanğısı ileri ğeçirise, ne ödülü **ğodulāsa** ödülü o alı'.* (İz./Ova/Çayırköy, İTOBA, 104/12a/61)
- bunnar **yaralanırsa** gelir bizim ikimizi de parçalarlar.* (Bin./Karlhova/Çatak K., KYA, 93/I-a/22)
- çiplağ olursa** ayu bişey demez.* (Bin./Karlhova/Çatak K., KYA, 94/I-a/59)
- ğedirem ēle onun yaynına, kenisciliğe ğabil eder etsin; ne **yaparsa** gendisi biler.*
(Kars/Iğdır/Söğütli Mh., KarsİA, 265/49/42-43)
- allah **yazdıysa** almıya geldiK.* (Kay./Yeşilhisar/Kovalı Köyü, YYA, 97/I/18)
- Kışsa** odunnar Kırıkır zobalarKurulur.* (Kay./Yeşilhisar/Boşköy Köyü, YYA, 99/II/1)
- kim **darılırsa** bōğzından bōğmlux, sırtından sıyrımlıx öldürüleceK.* (Kay./Yeşilhisar/Başköy Köyü, YYA, 101/III/11)
- o daşın üsdüne biri varıP **oturursa** ğıza duñür gelmiş oluyor.* (Kay./Yeşilhisar/Gülbayır Köyü, YYA, 111/IX/35)
- kimi görürseñiz bu tasınan şerbeT vireceñiz, kim bu tasa sāb **çixarsa** durumu annadacañız diyor.* (Kay./Yeşilhisar/Gülbayır Köyü, YYA, 120/IX/251)
- allah **yazmadıysa** olmaz.* (Kay./Yeşilhisar, YYA, 129/XII/5)
- boşanmışa** yaxdırmazlardı.* (Kay./Yeşilhisar, YYA, 134/XII/107)
- bu adam **sabba gelırsa**, sabba āt fırına göndār ki yiyam, ahşam **gelırsa** ahşam.*
(Elz./Keban/Karkit K., KBAYA, 93/VII/16)
- bu **sabba gelırsa** sabba āt fırına gōndar ki yiyam.* (El./Keban/Karkit K., KBAYA, 93/VII/20)
- yav seni diri diri mi yiyam, **yoxsa** ölduram mı yiyam.* (El./Keban/Karkit K., KBAYA, 93/VII/46-47)

- yağmür fazla üzadursa gidar çıxadırlar.* (El./Baskil/Koçyolu K., KBAYA, 135/XXXI/7)
- masala nası ki şımdı hızmatçı dēniyorsa o zaman da yavar dēnılrđı.* (Elz./Baskil/Çoğanlı K., KBAYA, 157/XLV/44)
- bi yandan tikiş tik, bi yandan da güzel parçalar ne olursa gizlice al, goynan goy.* (El./Ağın/Merkez, KBAYA, 165/XLVIII/36)
- gēri gelir bunlar şāyet ğapallarsa oyunu almış olur.* (Kil./Doğançay Köyü, KMKA, 1/I/4)
- sağdıçlar görereg olursa olmaz.* (Kil./Öncü Pınar Köyü, KMKA, 27/VI/155)
- işde herkes devesini, davarını, neyini varsa sürüb geli^şolar.* (Kil./Duruca Köyü, KMKA, 40/VII/28)
- inēimiz varsa baķardıķ.* (Kırk./Eriklice Köyü, KİMİKA, 69/VI/23)
- ne lāzımsa onu ğayret ederdik.* (Kırk./Eriklice Köyü, KİMİKA, 69/VI/48)
- hangısı yıxılursa o tarav mahöüb olurdu.* (Kır./Merkez, KırYA, 201/II/103)
- bu kim diye sorarla isa, o da yiğıt ölüsü.* (Kır./Merkez, KırYA, 209/IV/42)
- zabāna ğaxsa baxsa kine çocux beşşîn içinde oynuyo.* (Kır./Merkez/Karahıdır Ka., KırYA, 258/XX/36)
- hamsi gızarıncaya gadar emrunuz olursa, size gıyaķ bi şe^hriye çorbası getirēyim.* (Trab./Vakfikebir/Fener K., KIAT, 133)
- ğış olursa irmik helvāsi, yaz olursa ğarpuz üzüm ğonur, helvı olmas.* (Küt./Merkez, KYA, 139/I/151)
- yoxsa göz yumup geçiyim.* (Mal./Merkez/Yeşilyurt, 262/XXIII-d/24)
- çağā çocux olursa da evde goyup geliydik.* (Mal./Arguvan/Merkez, MalıA, 291/LVII/23)
- yaz da olursa patlıcannan gine pilo bişirrik.* (Mal./Merkez/Şahnahan Köyü, MalıA, 255/XVI-a/4)
- ğış olursa içeri getirrik.* (Mal./Hekimhan/Sankız K., MalıA, 282/XLIX/12)
- kindi vaxdı olursa sukaxda misafir toparlar varısa yabancı.* (Mal./Doğanyol/Gökçe K., MalıA, 325/XCII/3)
- ğóbāmd ne var isa, ğóbāmiñ başında şöyle bir sancı, ha bi görseñ fırl fırl fırlandırıyo beni.* (Nev./Merkez, NevYA, 125/IV/47-48)
- bōba dēmiş, eliñ etdū hayırnan elinde aletirik olsa düşmiycādiñ.* (Or./Aybastı/Düzmahalle, AA, 86/XVI/20)
- bu hayvanı vurūsa a şımdı birāz önce yapdım.* (Ordu/Aybastı/Ortaköy Mh., OİYA, 194/26/41)
- hayvanlardan siyah mal varsa hēç beyaz tüy olmamaķ şartıyla onu hiç kimse gelmeden sabañ namazına, dā güneş dōmadan eve götürüллерdi.* (Ordu/Ikizce/Karlıtepe K., OİYA, 257/79/11-12)
- seni dēv duyarsa, yer seni.* (Rize/Merkez/Çarşı Mah., RİA, 198/I/58)
- dag başına kestāne / dōkukur tāne tāne / dunya doli yar olsa / bi tānesun bi tāne.* (Rize/Derepazan Buc./Erikliman Mah., RİA, 231/XI-b/245-248)
- hasta sāri olusa oña ahyōlā.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 198/IV-b/131)

parası varısa paraynan satāsiñ da parası **olmadıǵ** üçün birene kefil olur.

(Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 198/IV-b/139)

işē **ossa bozuldūysa** bilē ya hayvanına verilir. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 201/IV-c/233)

açı**ǵ** kümesi bulmadıkca ne ğadā ğurnaz **ossa ğarnını** doyuramaz. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 212/VIII-b/60)

bölüyüñ askeriy **varısa** bizden bunu teslim etcez biz dedilē. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 229/XV/75)

parası varısa paraynan satāsiñ da parası **olmadıǵ** üçün birene kefil olur. (Af./Sandıklı/Merkez,

SYAÖ, 198/IV-b/139)

açı**ǵ** kümesi **bulmadıkca** ne ğadā ğurnaz **ossa ğarnını** doyuramaz. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 212/VIII-b/60)

yıpranısa şalvarıñ / alırım sana baş**ǵ**Ka. (Af./Sandıklı/Akharım Kas., SYAÖ, 253/XXIV-c/72)

herhangi memleketTe **varısa** bu öluma ağır parayla verece**ǵ**siñiz. (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 167/II/3)

hākim bunıñ birini baǵ **hökmeder** nast **olsa**. (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 180/IV-c/132)

ne de **ossa**, zararlı biz çıkarux. (Siv./İlbeyli/Kahyalı Köyü, SİA, 222/VIII-b/69)

modası hangısı **çıxarsa** o doxunuyur. (Siv./İlbeyli/Söğütçük Köyü, SİA, 226/X-b/71)

o yımırta **gırılrsa** ölürüm. (Siv./Oluhman, STİAT,17)

bu çadırdan bir işeyim **gaybolursa** size ödedürüm dedı. (Tok./Artova, STİAT,164)

güveniy a**ǵ**rabası kim **varısa** davılın üstüne para at**ı**ılādı. (Uş./Sivaslı/Eldeniz, SA,13/II/61)

dēyer bitmesi gereken işlerimiz **varısa** onları öñce bitiririz. (Uş./Sivaslı/Tatar Kas., SA,23/V/5)

ğayseri halǵı **sıkıysa** bu hakimi de göndersinler ba**ǵ** alım. (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 78/XVIII/6)

kimler **münasip olursa**, o iki başā seçilir. (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 80/XIX/4)

érkek **olursa** buña dana diyebiliriz. (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 90/XXXII/20)

ayle evlerine birbirlerine varıp **uyarsa** evlenebiliyolā. (Af./Şuhut/Kayabelen K., ŞuhA, 90/III/266)

asgeri birbirine dövdürüyōsunuz. yarin bi savaş olcek **olursa** asger birbirini vurur.

gidin yüzbaşıya ş**ı**ķāt edin. ben ne to**ǵ**at vuruyun, ne vurduruyun dedim. (Af./Şuhut/Aydın K., ŞuhA, 117/XII/23).

yarin bi savaş olcek **olursa** asger birbirini vurur. (Af./Şuhut/Aydın K., ŞuhA, 117/XII/22)

nankı ğura emsalleri **kaatları** geldiği zaman, on beş gün filan müddetleri be ğadak varısa, köyde komşular herkes böyle evde tavuk kesmek suretiyle köylü askerleri eve dāvet edēlēdi. (Af./Şuhut/Güneytepe K., ŞuhA, 102/IX/1-3)

o zaman onnar **olsa** türkiya bulgaristan dil geliveriler koca balkan'ın altına yerleşiveriler. (Tek./Saray/Kadıköy, TİSİKAD, 74/XX/107)

ğudretin eyîse, elinde var ısa filanca Ğûn ben dúún edicem dersin. (Tok./Dodurga K., TİLYA, 243/VIII/6)

unnar ne zaman ğavuşusa ħuğunun ğuğuĸ aradan ğalĸacāmış. (Tok./Almus/Ataköy K., TİLYA, 260/XVIII-b/10)

bin geçi de olsa ğarışdırmîcēn. ğarışdırdıñ mîdi olmaz. (Tok./Pazar/Kaledere K., TİLYA, 358/LXXIV-c/43)

*keseri indirdiye kaldırmasın **ĸaldırdıysa** indirmesin.* (Muğla/Ula/Kızılyaka Köyü, UlaYA, 103/XXIV/51-52)

*eger kızdán sözlisense, **ĸonışmışsansa** gidersen kızdın eger xalası eger dayzası eger anası o kızdın **‘aşayırsa** “mıxayyer” dērler.* (Ur./Merkez, UMA, 189/XX/2-3)

evinde ne varsa, ne yapıdıysa onu getirir, berāber yenir. (Uş./Banaz/Çiflik, UşİA, 251/I-31/17)

zaman zurf olursa sennen bi muhabbeT yaparlıx. (Yoz./Ovacık Köyü, YİKYYA, 113/II/177)

olan olursa geliP ismini ben ğoyacām dēdi. (Yoz./Yanık Köyü, YİKYYA, 139/IV/35)

bizim ğarılar olsa ne yatıyoñ? ocā batasıca beni vurdular deyi bar bar bārır. (Yoz./Yanık Köyü, YİKYYA, 179/IV/939-940)

*ben de hiç **olmassa** bi tas yōrT ğótürüñ didim.* (Yoz./Kadışehri, YİKYYA, 186/VI/16)

*sizin malıñızı biraz ileri atabilüsem dēyi, gücüüm ğuvvetim **olsa** bu ğada malnan tā gelişünjüz.* (Zong./Alaplı/Küçükkaymaz K., ZBKİA, 125/V/268)

1.1.2.2.1.3.3. -sā

*eger ki **alursā** bilürüm ki bu evlenmiş, **almasa** dēdi evlenmez.* (Diy./Çüngüş, DİÇÇYA, 160/XIII/27)

*e bu adam beni āsā, bundan bi çocüm **ōsā**, çıĸsa çınara **düşse**, buñara ālāmam mı sen.* (Esk./Merkez, EYA, 134/I/42)

*iramazan bayramı **olursā** parayla bayramlıx getriyeler.* (Mal./Arapgir/Merkez, MalİA, 307/LXXIV-a/3)

1.1.2.2.1.3.4. -sá

*é zatán birni severlerse, ortağli **olursá** oni oradá maxset şirānisini yerlár, loĸumñni alırlar, fatıxasını onan sōre ğótürelár esbabni alırlar, dúğúnuni yapárlar.* (Diy./Çermik/Baykal, DİÇÇYA, 127/II/8-9)

*ĸırx ğúni **dolursá** ĸırx tasi ğétirirux ħacdan.* (Diy./Çermik/Baykal, DİÇÇYA, 128/II/14)

*dēdi kimin bir lirásı **varsá** bi xıraba **ĸamyon** var dēdi, ğedırsiz sizi ğendi aparır.* (Diy./Çermik/Başan, DİÇÇYA, 143/VIII/42)

1.1.2.2.1.3.5. -se

dāmadıñ geli^rse biz nē dē^ycez dēyō. (Af./Merkez, AMA, 175/II/34)

ne zman yapıłceKse, undan sōra, çarşıyı çıkılı^r, (Af./Merkez, AMA, 176/III/12-13)

ōlana nē dakıceKlēse unnar da daka^rla. (Af./Merkez, AMA, 185/VI/12)

şimdiyse ōlunu évercēK misin bi tāne fazla év, istēyo. (Af./Merkez, AMA, 215/XIII/52)

ē deyivēse beni de göTceKler onu da göTceKlē. (Af./Merkez, AMA, 246/XVIII/25)

ne gada^r, ileri giTdiyse orayı çizēsiñiz. (Af./Merkez, AMA, 255/XXI/13)

kim dā ileriye attirabili^rse o gazanmış olu^rdu. (Af./Merkez, AMA, 255/XXI/14)

gaç tāne çıkartabili^rse o şekilde oyunu gazanırdı. (Af./Merkez, AMA, 255/XXI/24)

soyna bi ásker celurse a'lam dēdi. (Mal./Akçadağ/Keklikpınar, AkçYA, 122/22/63)

gız-da: pekī, baba diyor. benim bir ātım var, garşığı dādan bir su akar, şu şişeyi o sudan dolduru gelirse, ben varram, diyor. (Kon./Cihanbeyli/Kulu Buc., AkCA, 33)

kim aliden bir habar getirirse yarın cennette benim ilk goñşum o olsa gerek diyi.
(Amas./Aydınca/Böke Köyü, AAA, 199/I/53)

ismi nerde geçerse orda hazır bulunurmuş. (Amas./Aydınca/Böke Köyü, AAA, 201/I/106)

bi ér gelmiş ki nérdeyse canımı alıyordu. (Amas./Aydınca/Karataş Köyü, AAA, 217/IIb/61)

bunun dmiş giymetini kim bilürse, dünyalını vérecām. (Amas./Aydınca/Avşar Köyü, AAA, 279/Xa/17)

onun giymetini kim bilürse o adamın dünyalını vérecāmiş. (Amas./Aydınca/Avşar Köyü, AAA, 280/Xa/45)

g'üleller güleller / bir igit yoñsul düşse. (Van/Merkez, AİAD,11)

cihanşah dedi, peşime gellersense ismi bilor dağınnan geçersen, gaf memleketine gellersen. (Kars/Arpaçay/Kineği K., AKD, 29)

dınar mıntkasını köylerinde hangi köyden oku gelirse, dāveT edilise, oraya gidiliyodu.
(Af./Dazkırı/Akarca K., BDA,321/LXI/74)

sırtıma delik heybe atarsa benim güydüm dökülürse, ben zēnginner miyim ābi burda?
(Af./Bayat/Merkez, BMA, 106/VI/24)

eyer bî şöylölucağdēye döverse de küserdim yāni. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 138/XVI/57)

é zatán birni severlerse, ortağli olursá oni oradá maxset şirānisini yerlár, loğumñi alırlar, fatixasını onan sōre gótürelár esbabni alırlar, dúğünini yapárlar. (Diy./Çermik/Baykal, DİÇÇYA, 127/II/8-9)

hindi bi kari, doğarse kırxli olur, kırhli olduxtan sōre kurñani başına, kıltığına koyarux.
(Diy./Çermik/Baykal, DİÇÇYA, 127/II/12)

anam babam begendise ben de begendim. (Diy./Çermik, DİÇÇYA, 146/IX/18)

bi kañveci lāzım şāha, kim biliyse gelsin. (Diy./Çermik, DİÇÇYA, 148/IX/60)

- ne^qkadár vèürse* vèrsin. (Diy./Çüngüş, DİÇÇYA, 160/XIII/39)
- bízler de allah nè vèrmışse onu yaparux, éderux.* (Diy./Çüngüş/Deveboynu, DİÇÇYA, 223/XXX/15)
- her naxartan ders verirsense, benim şaxzedeme, onnar gatan ders vérejeksen.*
(Kars/Koyundere K, DİAT, 22)
- kim yalan sülerse batıp ölülèrmış.* (Edn./Süloğlu/Keramettin K., EdİA,165/XX-b/34)
- yeri gelirse to^qat atıya kaba saba.* (Edn./Uzunköprü/Beykonağı K., EdİA,173/XXIII/53)
- ara tava denk gelirse bozar gızgıllı tavda ekeriz.* (Edn./Merkez/Korucu Köy, EdİA,196/XXVI/3)
- angısınun bayrā uzun gelirse u para veri.* (Ed./Enez/Abdurrahim K., EdİA, 133/V/40)
- neyse yarın sabā beráber gideriz orayı.* (Ed./Uzun Köprü/Beykonağı K., EdİA, 173/XXIII/68)
- nasu elini şo gözünin ögine aTdiyse, şora yumurta gibi dışari geldi.* (Erzn./Kemaliye/Merkez, ErznYA, 208/I-I/37)
- yox çıxdın, çıxmadın dèrken sözimizi saymasa da çıxsa, üzimleri alırkene de düşse de ölse, n olur bizim halımız fatig?* (Erzn./Kemaliye/Merkez, ErznYA, 230/XXV/20-21)
- bir can bir canı sevse / baxışından bellidir.* (Erz./ Merkez, EA, 110)
- eyer ké, onnar da münasèp görürse, sizé dosluğa gabul éderiz.* (Erz./Olur/Yk. Karacasu Köyü, ErzİA, 44/II-V/13)
- emir yèmen nasi yıxanirse, baxir, yüzüyh çıxdixliyin diyir ki, ola, bu geldi beni buldu.*
(Erz./Pasinler/Yeniköy K., ErzİA, 162/IX-IV/40)
- e bu adam beni āsā, bundan bi çocüm ōsā, çıksa çınara düşse, buğara ālāmam mı sen.*
(Esk./Merkez, EYA, 134/I/42)
- şu susāmu atayım, han^qı kapıya giderse orā misafirle gideyim.* (Esk./Odunpazarı Semti, EYA, 141/V/7)
- şu gelen yar ise gölun galdırsın / esen yeller gökusundan bildirsin.* (Esk./Merkez/Koşmat Köyü, EYA, 168/XVII/1-2)
- dur Ğyleyse, beş daxga bāa müsāde vèr.* (Gant./Dağlı Urum Evlek K., GDİAT, 245)
- gız verilirse, eñ ilkin verilirse, söz mendili verilirdi.* (Isp., IMA, 118/V/31)
- xu olan bizim olsa demiş büyük gız, xalı kilim do^qıyu veririñ demiş.* (Isp., IMA, 148/XXI/4)
- gözcü olárax dedim nerde bişey gördünse bana malımat ver.* (Bin./Karlhova/Çatak K., KYA, 105/I-b/66)
- erzurim içinde nasıl endiyse bori vurdi.* (Bin./Karlhova/Çatak K., KYA, 150/VI/39)
- padşah isdirse benim boynumu vursun.* (Kars/Kağızman/Kötek,Kozlu, KarsİA, 179/10/48)
- bizde gızınan olan bir birini bēenirse yaxınlarına söylèller.* (Kay./Yeşilhisar/Kovalı Köyü, YYA, 97/II/12)
- Kışın ileri günneriyse borular çırpılır.* (Kay./Yeşilhisar/Boşköy Köyü, YYA, 99/III/2)
- padişah öyleyse iydam ediñ dimiş.* (Kay./Yeşilhisar/Çadırkaya Köyü, YYA, 103/IV/9)

- olumuz da **beenirse**, duşur giderig.* (Kay./Yeşilhisar, YYA, 107/VII/6)
- bir kere isterler, irazı **édellerse** bir kere daha gider isterler.* (El./Keban/Beydeğirmeni K., KBAYA, 123/XXIII/7)
- başğa köyden, yırağ köyden **gelirse**; atına güvenen o yastı alır geçär.* (Kil./Öncü Pınar Köyü, KMKA, 26/VI/122)
- beki ramazan **ossa** gene anam bubam gene tutardı, sanki **ķurbanmış** eralde.* (Kırk./Dolhan Köyü, KİMKA, 58/II/51)
- senin aya**ķķabın** yo**ķ** dedi, ben de dedim sēl aldı, **ūleyse** dedi **bu gün** öte dedi gelmēcēn dedi.* (Kırk./Kadıköy Köyü, KİMKA, 72/VII/6)
- gideriz ararız ē **verilerse** veriler vermesezlerse arāmasın.* (Kırk./Yoğuntaş Köyü, KİMKA, 116/XX/20)
- gitdikden sonā, ordan eğer mināsi**P görürse**, bize **bī daxa** gelin.* (Küt./Merkez, KYA, 135/ I/8-9)
- kapısından kötü değil de yalnayak **gezse** dedine derman bulunmaz.* (Mal./Arguvan/Karahöyük K., MalĀ, 296/LXI/21)
- verüse** oña göre vurabilüdiñ yanı.* (Or./Aybastı/Kutlular Mahallesi, AA, 67/IV/28)
- dūnyāda insannar yaşaduū müddetce, gōñül yanı hañgısını arz **ēderse** onu sever.* (Or./Aybastı/Ardıç Mahallesi, AA, 83/XIV/1)
- hangı at **geçerse** onu getirüñ **baa** demiş.* (Or./Aybastı/Sarıyar Köyü, AA, 76/X/31)
- nerden **geldiyse** orıya gēssiñ dēmiş.* (Or./Aybastı/Sarıyar Köyü, AA, 77/X/66)
- gönül kimi **severse** güzel udur.* (Ordu/Fatsa/İslamdağ Bel./Kayaköy K., OĪYA, 224/49/141)
- bi sene çıkāsıñ da üş beş sefe^r ondan sonıra harman zamanı eline **gelise** parayı vēce**ķ**.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 191/II/25)
- ordan kēyi bulğur pilavı **edese** bulğur pilavı, piriş pilavı piriş edesiñ.* (Af./Sandıklı/Akin K., SYAÖ, 268/XXXIII-b/46)
- ōlan evi götürēce i zaman neyi **mūnāsiPse** u da unu götürü.* (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 92/II/34)
- yedi senede bordan tür**Klē** bizi **çıkabilise** çıkarı.* (Esk./Sarıcakaya/Alpağut K., SKA, 107/III/53-54)
- ne eddiyse** bilmiyorux.* (Siv./İlbeyli/Conkar Köyü, SĪA, 166/II/159)
- allah bir verdī yere **vērirse** tēz vērir; sōna yoxsullua düşmüş bu herif.* (Siv./Yıldızeli/Büyük Evren K, STĪAT,3)
- kim bir ala balıx dutar **ğetirirse**, şu gader xazine vēriyorum.* (Siv./Yıldızeli/Büyük Evren K, STĪAT,3)
- bu **böyürse**, benim gızımı alacak.* (Siv./Oluhman, STĪAT,11)
- bu işleri yaparın **neyse** bōlelikce añaşdıķ.* (Uş./Sivashi/Yayalar K., SA,41/XII/83)
- yār elime **geçerse** / çeke çeke yiyecen.* (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 66/II/56)
- hanginiz orıya evveli varı **gelirse** gız onuñ diyo.* (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 76/XV/10)
- canım cafer ağa **giderse** gitsin.* (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 77/XVI/8)

- ē madem ki **sevdilēse** verdik gitti.* (Af./Şuhut/Balçıkhisar K., ŞuhA, 65/I/9)
- bizim burda cenāze bugün **vefāt eTdise** eğer akşama bunun gecesi deriz biz.* (Af./Şuhut/Aydın K., ŞuhA, 115/XI/2)
- neyse** tilkileri de odunluğa attım sabası vize'de sattım.* (Tek./Saray/Kurtdere Köyü, TİSİKAD, 41/IV/9)
- bunnar **seslerse** beni ben ançara'ya alırım size e bîşey yaparız ama toplu **olursa** seslenirseler askere gidēlē kim **gidēse** askere dediler gēmez.* (Tek./Saray/Güngörmez Köyü, TİSİKAD, 55/XIII/4)
- yusuf musuf derke **çocuğ** olan demiş ki allah beni daş **kesse**, olan daş olmuş.* (Tok./Pazar/Kaledere K., TİLYA, 359/LXXIV-d/61)
- ölen **Ġünüz** ölen gece **gelse** gorkmaz mısın?* (Tok./Bakışlı K., TİLYA, 236/III/14)
- cevizli yapasın, ceviz gorsun aralarına. **nasıl isderse** yani.* (Tok./Çöregibüyük K., TİLYA, 240/VI-c/87-88)
- çocuklarımızı okuda bilip de her hangi bir gafası uyana **bülüse**** bizim gazancımız o olur.* (Tok./Erbaa/Koçak Bel., TİLYA, 324/L/18)
- kelle getirmîp de bôle çaput gibi yamalık gibi öte beri **getürse** gütlik, bē şey bulamamış.* (Tok./Reşadiye/Kızılcaören K., TİLYA, 384/XCI/10)
- birinciye kim **geçirdise**, mesela om milyon, gömlek.* (Uş./Merkez/ Eynihal, UşİA, 207/I-4/19)
- idēlēse iki dōşşek, olan evinden iki çul, **gidēse** o da.* (Uş./Merkez/İkisaray, UşİA, 219/I-9/52)
- gezmezse**, biri gāli bey olu'du.* (Uş./Merkez/ Kediütünü, UşİA, 223/I-12/28)
- bu yüzşük kimiñ eline denk **gelirse** onu al demiş pādīşāya.* (Uş./Merkez/ Yapağılar, UşİA, 226/I-15/3)
- adamnā kaş **gün evel geldiyse**, orda büyük bi gaya vā şōle, gayanıñ altını delmişlē* (Uş./Banaz/Kızılcahisar, UşİA, 259/I-33/101)
- olanı bēgire **mincekse** bēgire mindiriyōla,* (Uş./Ulubey/İnay, UşİA, 330/I-72/23)
- ğurt guş **görüirse** oña atıyo.* (Yoz./Ovacık Köyü, YİKYYA, 117/II/276)
- bu da **gelirse** heralda bizi sōkūdeceKler didiKya biz.* (Yoz./Yanık Köyü, YİKYYA, 136/III/18)
- öldüyse** allah rahmeT eylesiñ duruyorsa gula çinlesin.* (Yoz./Yanık Köyü, YİKYYA, 137/III/48)
- ben saña allah izin **vērirse** lafcı adam getirîm gel bazara.* (Yoz./Yukan Kızılöz, YİKYYA, 206/XV/24)
- buraya **düşerse** hepisini öldürür.* (Yoz./Vasfibey Köyü, YİKYYA, 213/XVIII/41)
- hincik ò gara adam olsa da **ēsidge** bunnā.* (Zong./Karadeniz Ereğlisi/Balı K., ZBKİA, 102/II/42)
- o alırım **dēdiyse** de veririn dēdiyse de gābul deyil.* (Zong./Alaph/Küçükaymaz K., ZBKİA, 124/V/244)

1.1.2.2.1.3.6. -sē

- cenāze işte bi ölü **ölürsē** eger ġarip yerlerde hısım axraban **varsa** gelirler.* (Diy./Çüngüş, DİÇÇYA, 181/XV/43)

*xanı dēdiler sultan ŧeyxmusa gēdirsinsē çocuxların **ķalır**. (Diy./Çermik/Baykal, DİÇÇYA, 130/II/17)*
*anam babam **begenmedisē** ben de **begenmedim**. (Diy./Çermik, DİÇÇYA, 146/IX/19)*

1.1.2.2.1.3.7. -sé

*ğayın bilāderē **böyüKsé** ābe dini. (Man./Soma/Tarhala K., GBAA, 6/II/35)*

1.1.2.2.1.4. -sA+I. Çokluk

1.1.2.2.1.4.1. -sağ

*dōr ki biz o taraftan nası **ħerb yaparsağ** yapağ, siz **burüyü** bırağmayın burda yeriñizden*
oynamayın. (Kil./Öncü Pınar Köyü, KMKA, 34/VI/331-332)

1.1.2.2.1.4.2. -sax

*ey madem **gēdecağısax** sabaxdan **gēdeax**. (Kars/Ardahan/Halil Efendi Mh., KarsİA, 231/XXXVI/25)*

*tabı bu dēmek ki ēyi **olsax** ayrılmıyacādıx. (Amas./Aydınca/Abacı Köyü, AAA, 250/VIa/5)*

*-gaş palta **vursax** açılır? (Kay., ADÜM II, 82)*

*dēdi bi **ayrılansax** bız idaramızı yapamarux. (Diy./Çermik, DİÇÇYA, 155/XI/3-4)*

*ēle güzden nasē **ğoyarsax** bir de baharın ēle **çıxardırıx**. (Erz./Şenkaya/Gaziler Buc., ErzİA, 70/III-VIII/94)*

*bir çit **kéklıķ** **olsax** ēnsek bağlara. (Tok./Artova, STİAT,160)*

*bi onu çobanla **sorsax** daħa iyi olur. (Tok./Sulusaray/Çime K., TİLYA, 389/XCIII-b/17)*

*üş günde beş günde biz bu ŧērdan **çıxdıx**, **ğurtuldux** **ğurtuldux**. **ğurtullamassax**, sen de*
gēTdiñ. (Yoz./Yanık Köyü, YİKYTA, 146/IV/208-209)

1.1.2.2.1.4.3. -sak

*yani çok yani inceden inceye **yapāsak** bitmez. (Uş./Sivash/Yayalar K., SA,46/XIII/33-34)*

1.1.2.2.1.4.4. -saK

*gece günüz ne zaman **bulursaK** sulāyōz. (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 100/II/73)*

1.1.2.2.1.4.5. -saķ

*aşarısaķ **ķarı** dādan aşalim / düşērisēk tozlu yola düşēlim. (Bur., ADÜM I, 121)*

***alursaķ** selāniği, vermeyiz geri. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 110/VI/121)*

*gidelim şôle diyo abeycim nerde bi aydınlı**Ķ** bulursa**Ķ** ũraya girer misafir oluruz diyo.*

(Esk./Merkez, EYA, 148/IX/27)

*yo**Ķ**sa gũn duluna galursa**Ķ** bu xortlar bizi paralar.* (Ordu/Fatsa/Gargucak K., KĪAT,16)

*şindik ge**z**sek, ba**Ķ**sa**Ķ** daşlar hep belli.* (Ordu/Aybastı/Çakırlı Mh./Peşembe Yaylası, OĪYA, 192/25/18)

*her tarafımız orman, dar yoldan ĝaçımcı**Ķ** ovıya ı**Ķ**sa**Ķ** ovada bizi zatı ya**Ķ**alica**Ķ**lar.*

(Tok./Reşadiye/Bereketli Bel., TĪLYA, 370/LXXX/17)

*talladan bulğuru ear incelicāsa**Ķ** o**Ķ**. bulğuru yuduk.* (Tok./Artova/Devecikarkın K., TĪLYA, 286/XXX-b/27)

*bu muhitin ismini soracasa**Ķ**, işte horası ıtlı**Ķ**.* (Muğla/Ula/ ıtlık Köyü, UlaYA, 71/VI/60)

1.1.2.2.1.4.6. -saz

şunun yanına varısaz bi ĝodu. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 120/IX/147)

1.1.2.2.1.4.7. -sek

*şāyet biz ge**l**emesek diyi peyğambere de bizim selāmımızı söyle.* (Amas./Aydınca/Böke Köyü, AAA, 200/I/79)

*bu gızı pēr oğluna v**l**rmesek bu daha bizim başımıza çoğ iş açar, d**l**di.* (Mal./Tilek K., GDĪAT, 6)

*-yox, hangimiz gek gelirse**Ķ** o açardı.* (Kır./Merkez/Kortulu K., KırYA, 266/XXIII/16)

*ğ**l**sesek ĝ**l**sesek dursun pehlūanıñ orıya ĝederũ**Ķ** daha nere ĝedecũ**Ķ** diye.* (Or./Aybastı/Karamanlı Mahallesi, AA, 66/III/31)

*k**l**smemiye digğat ederũ**Ķ** ki hanı k**l**serse**Ķ** ısıcax olu kirez aylarında ĝoyunnar hanı bi oduna ĝ**l**tse**Ķ** adamlar yoluñuz yox d**l**yin gelmiyodu buriya.* (Tok./Artova/Salur K., TĪLYA, 294/XXXIII/19)

*ōrdan bi dā ĝeşTinizi ĝ**l**rũ**l**se**Ķ** şôle verir.* (Af./Çay/Devederesi, ÇYA,113/II/6)

1.1.2.2.1.4.8. -seK

*elimizdekini sa**T**se**K** bi dā dokum**l**ce**z**.* (Af./Merkez, AMA, 183/IV/90)

*benim nişannıya hedā**l**ye ĝ**l**nderse**K** ikram olmaz mı daha?* (Yoz./Yanık Köyü, YĪKYTA, 156/IV/427)

1.1.2.2.1.4.9. -s**l**Ķ

*aşarısak arı dādan aşalim / dũ**l**ş**l**ris**l**Ķ tozlu yola dũ**l**ş**l**lim.* (Bur., ADŪMI, 121)

1.1.2.2.1.5. -sA+II. Çokluk İyelik

1.1.2.2.1.5.1. -seniz

siz mehel gördüyseniz, biz de mehel gördük. (Isp., IMA, 141/XVII/8)

1.1.2.2.1.5.2. -sez

besleyebilirsiniz besleyin. (Diy./Çüngüş, DİÇÇYA, 187/XVI/37)

1.1.2.2.2. Geniş Zamanın Olumsuzunda

1.1.2.2.2.1. -mA-sA+II. Teklik İyelik

1.1.2.2.2.1.1. -massan

sayın arkadaşım halil bir daha bürsa'ya yolun düşer de gelmessen, bana uğramassan haKKımı helal etmem. (Af./Şuhut/Mahmut K., ŞuhA, 105/X/4-5)

1.1.2.2.2.1.. -maSsan

dikēseñ sulāsañ meyva da veri, sulamaSsan ne meyva veri ne alma erik yērsiñ ne goruK yērsiñ. (Af./Başmakçı/Merkez, BDA, 169/III/83)

gurudmaSsan hemen Furusuñ. (Af./Başmakçı/Akkoyunlu K., BDA, 187/IX/26)

1.1.2.2.2.1.3. -masan

sen baxarsan bax, baxmasan valiye müracaat ederem. dedim. (Erz./Taşpınar K., ErzİA, 18/III/66)

1.1.2.2.2.1.4. -mazsan

çalamazsan orman ganunu işliyeceg. (Kay./Yeşilhisar/Gülbayır Köyü, YYA, 123/IX/317)

ikinci haykirişimi işitmazsan dērhal sen kaçarsın. (Trab./Sürmene, KIAT, 245)

1.1.2.2.2.1.5. -maZsan

fayiziynen almaZsan vermiyō sana. (Tok./Erbaa/Değirmenli Bel., TİLYA, 315/XLI/7)

1.1.2.2.2.1.6. -mezsən

göndermezsen gönderme. (Esk./Merkez/Koşmat Köyü, EYA, 172/XVII/112)

1.1.2.2.1.7. -messen

*sayın arKıdaşım halil bir daha bürsa'ya yolun düşer de **gelmessen**, bana uğramassan haKKımı helal etmem.* (Af./Şuhut/Mahmut K., ŞuhA, 105/X/4-5)

1.1.2.2.2. -mA-sA+III. Teklik İyelik

1.1.2.2.2.1. -masa

*bu **olmasa** bêli oturmās.* (Af./Merkez, AMA, 183/IV/66)

*bu **olmasa** o teker üzerine geçmeS.* (Af./Merkez, AMA, 244/XVII/250)

*yox onnlr **bulunmasa** bızda mısala buğdenen da olur igirmi ölçax.* (Bin./Merkez, BMKA, 183/X/36)

*araba köyüne **olmasa** KAtlara bindürürle^r.* (Diy./Çüngüş/Üçpınar, DİÇÇYA, 220/XXIX/43)

*-allahın işine **garışmasansa** men gelerem.* (İğd./Karakoyunlu, DİAT, 5)

*yaptın, zaten yaptın; **yapmadınsa** burya ateş verir,yaxarım.* (Erz./Merkez, ErzİA, 15/I-II/68)

*iğer keyfi vāsa olūdu. **olmasa** illēden getirilē, serēledi.* (Esk./Sarıcakaya, EYA, 160/XIII/26)

*sigorta edēseñiz çalışırım burda **olmasa** bē ateşcılığa giTcen ddim.* (İsp., IMA, 103/I/8)

*'aynı **vuruşda** burūya ulaştıramasa gālan mesefeye birbirİne bineller.* (Kil./Doğançay Köyü, KMKA, 1/I/9)

*yāni ēyi taraftı dünyede görmediñ şeylerin hēç **olmasa** gendini görmüseñ de futurafını görİñ.* (Kil./Mısırcık Köyü, KMKA, 16/IV/104)

*eğer **vuramasa** o yerden atar, sayar; sayar devām eder.* (Rize/Salarha Buc./Karayemiş K., RİA,238/XVI-a/3)

*ani bōle para çeviri **okıyamasa** para kefil olurlarmış.* (Tek./Saray/Yuvalı Köyü, TİSİKAD, 82/XXIII/16)

***alırsa** alsıñ **almassa** bu dünyayı terki diyar ēdicām.* (Yoz./Ovacık Köyü, YİKYTA, 113/I/185)

1.1.2.2.2.2. -massa

***olmassa** evimde oturrun.* (Af./Merkez, AMA, 184/V/9)

*ayriyeçen hoceye gidersin, on, on beş lira verirsen, dini nikahi yapar, **olmassa** olmaz.* (Erzn./Kemaliye/Kabataş K., ErznYA, 225/I-XXI/20)

*ayağgabısı **alınmassa** gınada gālınmazdı.* (Kay./Yeşilhisar, YYA, 134/XII/94)

*yāmır **yāmassa** KAsımda uyanī.* (Muğla/Ula/ Çıtlık Köyü, UlaYA, 68/IV/8)

*çox ince **dorğanmassa** bunun tadı olmaz.* (Ur./Merkez, UMA, 204/XXIII/33)

1.1.2.2.2.3. -maSsa

götüren, buban okudur seni, hâli vaKdi yerinde, okuTmaSsa ben okuden. (Af./Dazkırı/Sarı Kavak K. , BDA,287/XXXI/176-177)

1.1.2.2.2.4. -mazsa

dâyifler hęc olmazsa bir müddet baş yatığa goyfusuz baravarrıxla. (İğd./Karakoyunlu, DİAT, 6)
şey ver de hiç olmazsa para ver anamın babamın yanına gideyim diyo. (Esk./Merkez, EYA, 151/IX/186)

yağmazsa, dingilleri götüne gisin. (İsp., IMA, 132/XII/64)

vurammazsa biz yine vurōruz. (Kars/Çıldır/Koçgüden K., KarsİA, 354/90/2)

gıramazsa gudümsüz, yani uğursuz derlerdi. (Mal./Merkez/Çarmuzu, MalİA, 248/VII-b/2)

gişi olmazsa gëdemiydik gortexundan. (Mal./Merkez/Yeşilyurt, 263/XXV/9-10)

vuramazsa üç beş gurus cebine sokarlar. (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 85/XXIII/35)

burulmazsa damızlık bırakılır. (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 90/XXXII/9)

eger ağaçlandırılmazsa çuxurova kımı olur. (Ur./Merkez, UMA, 133/II/20)

fakat alırsa alır almazsa selamımı kendim alırım demiş. (Uş./Sivash/Selçikler, UşİA, 315/I-64/8)

1.1.2.2.2.5. -mese

en aşağı hęc gëtmedise buradan börtüyüz ev gëtti. (Diy./Çüngüş, DİÇÇYA, 189/XVII/6)

bünyamın orda türkü sölemese, o adam orda gağmaz. (Kil./Öncü Pınar Köyü, KMKA, 27/VI/139)

ğerbiden esmese savıramazığ. (Kil./Dölek Köyü, KMKA, 63/X/95)

şimdi oranın kızın baba taraflıyla verse de başına derd bulduñ vermese de başına derd bulduñ, demiş ordan bunnā bi daha dālıyoru. (Muğla/Ula/ Çıtlık Köyü, UlaYA, 71/VI/33)

1.1.2.2.2.6. -messe

müdür bey gelmesse girmem içeri. (Gant., GDİAT, 199)

1.1.2.2.2.7. -mezse

halx bilmezse allah bilir demiş. (Kay./Yeşilhisar/Çadırkaya Köyü, YYA, 103/IV/6)

yişerirse o gıdanıñ çocū olur diller, yişermese olmaz diller. (Kay./Yeşilhisar, YYA, 105/V/2-3)

1.1.2.2.3. -mA-sA+III. Çokluk İyelik

1.1.2.2.3.1. -mezlerse

yatanlar bu arada çöKmezlerse binenner yatırdı. (Kay./Yeşilhisar, YYA, 143/XIII/117)

1.1.2. BİRLEŞİK ZARF-FİİL EKLERİ

Gramer kitaplarında ise, birleşik ek¹³², gerundium şekilleri¹³³, ulaçlar başlığı altında¹³⁴, sıfat-fiillerden türeyen zarf-fiiller¹³⁵, ortaçlarla zaman bildiren sözcükleriyle birleşince zaman ulacı olduğu¹³⁶, ad-fiil ile sıfat-fiillerin ad çekimi veya iyelik ve ad çekim ekleriyle genişlemesiyle oluşan zarf-fiil grubu¹³⁷ olarak geçmektedir.

Gürer Gülsevin: Aslen zarf-fiil eki olarak doğmamış bazı ekler ile eklerin ve/veya edatların düzenli ve kurallı bir biçimde birleşip fiillere ulanarak geçici zarf oluşturduğu yapılara quasi gerundium (birleşik zarf-fiil) denir.¹³⁸

Leyla Karahan: Anadolu ağızları, zarf-fiil ekleri türetmede dilimiz imkânlarını çok iyi değerlendirerek, sıfat-fiil, zarf-fiil ve isim-fiillerden çeşitli ekler ve edatlar yardımıyla yeni şekiller yapmıştır.¹³⁹

1.1.2.1. EK+EK YAPISINDA OLANLAR

1.1.2.1.1. SIFAT-FİİL+HAL EKİ

1.1.2.1.1.1. -DİKÇE ZARF-FİİL EKİ

Zeynep Korkmaz: -Dik/-DUK görülen geçmiş zaman sıfat-fiil eki ile +ÇA eşitlik durumu ekinin birleşmesinden oluşan bu ek, genellikle asıl fiildeki hareketin süresini kendisindeki hareketin süresiyle denkleştiren ve “-dığı sürece” anlamıyla zamanda devam, zamanda süreklilik veya sık sık oluş gösteren zarf-fiiller yapar. Zarf-fiilin vurgusu +ÇA’dan önceki -DİK/-DUK hecesi üzerindedir.¹⁴⁰

Haydar Ediskun: **-dikçe** yapılı ulaç, kendinden sonraki eylemin: a) hangi vakitlerde yapıldığını ya da yapılacağını; b) kendi eyleminin süresince süreceğini, kimi kez bu sürenin bir artma ya da eksilme ile olacağını anlatır.¹⁴¹

Tahir N. Gencan: -dikçe ulacı kendisinden sora gelen yüklem hangi vakitlerde yapıldığını belirtmeye yarar; ulaç ne kadar yapılırsa, sonraki yüklem de o kadar yinelenir, sürer; yani ulaçla sonraki yüklem birlikte yapılır.¹⁴²

Tahsin Banguoğlu: Bir zaman zarffiili eki olarak göreceğimiz -dikçe birleşik eki ile bazı donuşmuş zarflar da meydana gelmiştir.¹⁴³

¹³² EDİSKUNs. 258

¹³³ ERGİN, s. 347

¹³⁴ HENGİRMEN. 254-255

¹³⁵ BAYRAKTAR, s. 221

¹³⁶ GENCAN, s. 400-404.

¹³⁷ KORKMAZ, *TTG*, s. 1020

¹³⁸ Gürer GÜLSEVİN, “Türkiye Türkçesinde Birleşik Zarf-fiiller”, AKÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Afyon 2001, II, 2, 125-143.

¹³⁹ Leyla KARAHAN, “Anadolu Ağızlarında Kullanılan Bazı Zarf- Fiil Ekleri”, TKAE, Türk Kültürü Araştırmaları, Yıl XXXII/1-2 1994, Ankara, 1996, s.205-236

¹⁴⁰ KORKMAZ, *TTG*, s. 1023

¹⁴¹ EDİSKUN, s. 263

¹⁴² GENCAN, s. 401

Nesrin Bayraktar: Eklendiği fiillere “-dığı zaman”, “-dığı kadar” anlamlarını katan bu zarf-fiil eki, süre ve oluş bakımından iki olayı birbirine bağlar. -DUK sıfat-fiil ekinin üzerine gelen +CA eşitlik ekinden oluşmuştur.¹⁴⁴

N. Atabay, S. Özel, İ.Kutluk: Bu ulaçlar, zaman kavramı taşırlar. -dik ekinden yapılmış ortaçlardan türeyen bu ulaçlar, dilimizde oldukça çoktur.¹⁴⁵

Ahad Üstüner: -DİK/-DUK sıfat-fiil ekinin -CA eşitlik hâli ekiyle kalıplaşması sonucu oluşan -DİKÇA/-DUKÇA zarf-fiil eki, Türkçede yaygın olarak kullanılan bir ektir. Bu yüzden bütün dilbilgisi kitaplarımızda zarf-fiil ekleri arasında -DİKÇA/-DUKÇA ekine yer verilmiştir. Fakat aynı yolla oluşmuş, yani sıfat-fiil eklerinin isim hâl ekleriyle kalıplaşmasıyla meydana gelmiş diğer zarf-fiil ekleri üzerinde fazla durulmamıştır.¹⁴⁶

Nevzat Özkan: Türliye Türkçesi’nde -DİK sıfat-fiil; +CA eşitlik eki ile birleşerek -DİKÇA; iyelik eki, zamir +n’si ve +DA bulunma hali eki ile birleşerek -DİK(+Im, +I+n)da ve +DAn uzaklaşma hâli eki ile birleşerek -DİĞİndAn zarf-fiil eklerini meydana getirir.¹⁴⁷

1.1.2.1.1.1.1. -DİKÇA Eki

1.1.2.1.1.1.1.1. -dikca

adamı tüladıkca adam bi şey veriyo. (Uş./Merkez/Belkaya, UşİA, 206/1-2/184)

1.1.2.1.1.1.1.2. -dıKca

süzgeşde galyo o, garışdıKca bôle onu sōna yaytyoz gā. (Af./Dazkırı/Merkez, BDA,249/XXIV/75)

1.1.2.1.1.1.1.3. -dıKca

ātadıKca gözündén inci dökülücéK. (Muğ./Merkez/Düğrek K., GBAA, 98/LXXV/4)

1.1.2.1.1.1.1.4. -dikça

arāzi daraldıkça daralmış. (Af./Çay/Devederesi, ÇYA,114/II/43)

unu bulmadıkça benden kimseye yār olmaz. (Ed./Keşan K., EdİA, 189/XXV/232)

¹⁴³ BANGUOĞLU, s. 227

¹⁴⁴ BAYRAKTAR, s. 229

¹⁴⁵ ATABAY, ÖZEL, KUTLUK, s. 241

¹⁴⁶ ÜSTÜNER, s. 110-111

¹⁴⁷ Nevzat ÖZKAN, -DİK Sıfat-Fiil Ekinden Yapılmış Zarf-Fiil Ekleri ve Gagavuz Türkçesi’nde Bir Zarf-Fiil Eki: DİcAAn(An), 3. Uluslararası Türk Dili Kurultayı 1996, Ankara 1999, s.891-900

1.1.2.1.1.1.1.5. -dıKça

bunlar dağıldıKça, şindi köv zehgini giTdiKce, fakirleşmeye başladı. (Af./Başmakçı/Akkoyunlu K., BDA,184/VIII/29)

1.1.2.1.1.1.1.6. -dixca

ğayın baba bişî baaslamadixca, gelin arabadan inmez. (Kay./Yeşilhisar/Kovalı Köyü, YYA, 98/II/25)
iki taraflarına sarıldixca guyunun duvalları yıxılmış. (Niğ./Alay K., OAAD, 38)

1.1.2.1.1.1.1.8. -dixça

yörüduKçe yolu olma döndüün / sallandixça golu olam döndüün. (Çank./Cacıklar K., AAT, 112)

o zaman golün içinde çeşme de varmış zamanında oralarda koy varmış su azaldixça çekilmişler getmişler oraları hep su almış zati. (Af./Bolvadin/Orta Karabağ K., BTKKA,136/XIV/54)

düyna gözeli bağirdixça, siz hep birden am ē n am ē n, diye allaha yavralacaxsınız. (Mal./Tilek K., GDİAT,13)

onu bulnadixça saña yār olamam. (Kır./Çiçekdağı/Hacı Hasanlı K, KırYA, 359/L/157)

1.1.2.1.1.1.1.9. -digçe

dunyayi zapt etdi gētdigçe artar. (Art./Yusufeli/Zor K., DİAT, 227)

1.1.2.1.1.1.1.10. -dikce

gītdikce geveşiyox. (Kars/Hanak/Damal/Y. Gündeş K., KarsİA, 245/42/60)

baKırcılıK geriledikce cāmیلēde ve diğē vilāyetlē de usta galmadı. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 203/V/45)

sōra, karahallımızın, yavaş yavaş, seneler geçtikçe gara halil yörüük olarak gonmuş, fakat, tabi gītdikce hāneler yapılmış. (Uş./Karahallı, UşİA, 288/I-49/57-58)

1.1.2.1.1.1.1.11. -diKce

yandım gélin dediKce / altına kütüK soKmalī. (Af./Merkez, AMA, 179/III/105)

ikinci dēvre gāldiKce bi numōra küçüğünü āverdiKce bi numıra büyüğü tepeden āvden ayrı çıkādıK. (Af./Merkez, AMA, 215/XIII/44)

zāten bulama don demesi geliP giTdiKce bōle yörüdüKce sallanırđi yāni ārkeñden. (Af./Merkez, AMA, 289/XXX/96)

*kalkınmamız iyi, yol **geşdiKce** her işey düzene girdi.* (Af./Dazkırı/Merkez, BDA,238/XXII/13)

*bunlar dağıldıKça, şindi köv zenginini **giTdiKce**, fakirleşmeye başladı.* (Af./Başmakçı/Akkoyunlu K., BDA,184/VIII/29)

1.1.2.1.1.1.1.12. -dikçe

*babañ oxuyup **üfüledikçe** sen āmin de kaxıyala gāli.* (Af./Bolvadin/Ortakarabağ K., BTKKA,118/X/84)

*zirāi mücādeleē önem **vēdikçe**, veimlēmiz ātti.* (Af./Çay/Bulanık, ÇYA,129/IV/30)

*mavi işlik mor düğme / hēr xatīrime **geldikçe** / g'ine geldin xatīrime.* (Muş/Merkez, AİAD,75)

*at **kişnedikçe** paşanın sarī yēkinmiye başladı.* (Kmar./Andırın/Tokmaklı K., GDİAT, 137)

*heyecan dorukta, heyecan sonra artı**Qilerledikçe** biraz dā içimiz rātladı.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 221/XII/1)

***yi**esdikçe gelir yāriñ gōxusu.* (Kır./Merkez/Çayayazı Ka., KırYA, 230/XII/20)

*bu ille itmem **didikçe** gızlar ille idiciñ, dimiş.* (Kır./Çiçekdağı/Çopraşık K, KırYA, 321/XLI/49)

***elele verdikçe** millet yükselir hep gāyemiz.* (Af./Şuhut/Kayabelen K., ŞuhA, 91/III/286)

*yem fiyatlı, **yedirdikçe** zararına gidiyō adamın.* (Af./Şuhut/Mahmut K., ŞuhA, 107/X/47)

*esgin **geldikçe** tıñ tıñ yaparımış.* (Muğla/Ula/Kızılyaka Köyü, UlaYA, 104/XXIV/95)

1.1.2.1.1.1.1.13. -dikcé

*yaylıya gidérkén yolum yan geli^r / **āh dedikcé** ciyérimdén gan geli^r.* (Af./Emirdağ, ADÜM I, 41)

1.1.2.1.1.1.1.14. -dikcé

*aman aman azimém **yelésdikcé** yellénir.* (Man./Gördes, ADÜM I, 24)

1.1.2.1.1.1.1.15. -dihce

*gözelleri **sevdihce** / çirkinneri xuy dutar* (Erz./ Merkez, EA, 109)

1.1.2.1.1.1.1.16. -diñce

*bu da yēmēh mēmēh **verdiñce** buna diğgatinen çox tamaşā ētdi.* (Kars/Iğdır/Sөгütli Mh., KarsİA, 264/49/8)

1.1.2.1.1.1.1.17. -dikcē

işde geldikcē, sonra toprakdan hemen bi ev yapmışlar Kendilēne. (Af./Dazkırı/Yayla K. , BDA,317/LX/12)

1.1.2.1.1.1.18. -dukca

yokarı mellenin dübei /vurdukca galgır göbei (Uş./Banaz/Ahat, UşİA, 234/I-17/116)

inneleri falan āşam vurdukca acık aklı başına geldi. (Uş./ Banaz/Yukarı Karacahisar, UşİA, 265/I-38/14)

1.1.2.1.1.1.19. -dukça

dalgā da furdukça kırmış incē belini. (Man./Akhisar/Marmara Köy, AkCA, 24)

ābimin sītına vu' muş. vūdukça vuruyō. (Af./Çay/Koçbeyli, ÇYA,148/IX/79)

aşılantıyór, oxudukça aşılantıyór. (Kars/Hanak/Damal/Y. Gündes K., KarsİA, 244/42/30)

1.1.2.1.1.1.20. -duKça

nüfuSları elveriş olduKça dokuz yüz kırK beşlēde falan ayrıldı. (Af./Başmakçı/Y. Beltarla K., BDA,210/XV/)

îde vu' duKça dallara da böyü dü de gelin böyüdü. (Af./Çay/Çayır yazı, ÇYA,104/I/7)

1.1.2.1.1.1.21. -dukÇa

nāralar aTduKÇa bu sefer ebul mūsiniñ çadırındakiler duyyo. (Amas./Aydınca/Böke Köyü, AAA, 211/I/371)

baltē vurdukÇa zevli iyil iyil iyilderimiş. (İz./Taşköprü/Kayalar, İTOBA, 70/Ic/165)

1.1.2.1.1.1.22. -dukçe

çocukla sırayla girip çıkdukça év zābı tarafından adları söylenduğe pādişan bu vaziy^yet diğgatını çekmiş. (Kas., AAT, 18)

yörüduğçe yolu olma döndüün / sallandıçça golu olam döndüün. (Çank./Cacıklar K., AAT, 112)

1.1.2.1.1.1.23. -dukçe

ondan sora yavaş yavaş beyidukçe, bu hezreti xatiçe buni develerun üzerinde şama şey küçük oğli gidēyi beklēyi. (Rize/Merkez/Çarşı Mah., RİA,198/I/33)

1.1.2.1.1.1.24. -dukçe

“hap! **dedukç**’e bağa” dedi “et verecesun. (Rize/Merkez/Çarşı Mah., RİA,200/II/143)

1.1.2.1.1.1.1.25. -dukça

yundu **ka** çocūn da xasdalığı geçmiş. (Kas., AAT, 17)

üşüdu **ka** çek başına yorganı aman. (Kas./Araç/Başköy K., AAT, 57)

çocukla sırayla girip **çıkd** **ka** év zābı tarafından adları söylendükçe pādişan bu vaziy^yet di^ğkatını çekmiş. (Kas., AAT, 18)

anam da **duydu** **ka** bobamın huruldūnu, huppā u ölmüş. (Edn./Keşan/Beğendik K. EdİA,152/XIII/79)

daban arāzi **oldu** **ka** verimlidir. (Küt./Merkez, KYA, 145/II/12)

lazim **oldu** **ka** kele alıp harcarsın. (Trab./Akçaabat/Haşka K, KIAT, 175) (kele=gelip)

aşşadan şeyini **ald** **ka** bura ğayyō. (Tok./Zile/Yünlü K., TİLYA, 439/CXII/23)

1.1.2.1.1.1.1.26. -duxça

-gonuş canum; **gonuşduxca** açulursun. (Erz./Olur/Kekikli Köyü, ErzİA, 40/II-III/5)

bi de bazara **varduxca** bi yemişin olūncu ikī üş ğısım ver dēdi. (Or./Aybastı/Düzmahalle, AA, 88/XVI/101)

serim sağ **olduxca** ben yārsiz galmam. (Yoz., OAAD, 160)

1.1.2.1.1.1.1.27. -duxça

ben **baiduxça** ğardaş itler de uluşdu. (Amas./Aydınca/Sarıyar Köyü, AAA, 245/Vc/129)

1.1.2.1.1.1.1.28. -duxçe

dibege **varduxçe** öyner göbeği. (Muş/Merkez, AİAD,83)

1.1.2.1.1.1.1.29. -dükçe

sağıma soluma **döndü** **ke** açulur meydan. (Tok./Zile, STİAT,187)

1.1.2.1.1.1.1.30. -dükce

bu hep **gezdükce** bele ēdiyi işde. (Erzn./İliç/Bozyayla Köyü, ErzZYA, 265/II-XXXII/17)

bir de baxdı li bu ğadın, suyi **töhdükce** daşların üsdüne hep altın töküldi. (Erz./ Merkez, EA, 91)

o geldükce ben habire canumu gurtarmaya çabaladım. (Tok./Bakışlı K., TİLYA, 237/IV/8)

1.1.2.1.1.1.1.31. -düKce

üşüdüKce çeK başına yorganı (Af./Merkez, AMA, 199/IX/92)

zāten bulama don demesi geliP giTdiKce bōle yörüdüKce sallanırdı yāni ārkeñden.

(Af./Merkez, AMA, 289/XXX/96)

1.1.2.1.1.1.1.32. -düKcé

güldüKcé gül biticéK. (Muğ./Merkez/Düğrek K., GBAA, 98/LXXV/4)

1.1.2.1.1.1.1.33. -düKçe

sila da sevdigim ben gurbette duraman / aklıma düşdüKce yanar āların. (Çank./Cacıklar K., AAT, 94)

1.1.2.1.1.1.1.34. -düKce

tabé patası tükendüKce megTiP yazıyor. (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 173/III/78)

“beni yandım dedüKce sallay” diyor. (Siv./İlbeyli/Haydarlı Köyü, SİA, 209/VI-c/129)

1.1.2.1.1.1.1.35. -düKçe

derdim çok derde kerem / sürdüKçe derd ekerem. (Bit./Ahlat, AİAD,53)

siyah puşi bağlaram / yar xatirime düşdüKçe. (Muş/Merkez, AİAD,76)

sonra güzelleşdüKçe güzelleşmiş tabi. (Ordu/Kumru/Merkez, OİYA, 279/99/6)

üşüdüKçe çek başın yorganı. (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 73/X/7)

1.1.2.1.1.1.1.36. -dük'çe

bunnarıñ ikisi gelmedük'çe seniñ kellen gēdeceñ. (Amas./Aydınca/Avşar Köyü, AAA, 287/XIc/48)

1.1.2.1.1.1.1.37. -düKçe

ēle dedüKçe kó o yanna, o yanna dolanıyo^r. (Siv./İlbeyli/Durdulu Köyü, SİA, 176/IV-b/65)

1.1.2.1.1.1.1.38. -düKça

ēller yārim dedüKça sızlıyo yüreklerim. (Kas./Araç/Başköy K., AAT, 56)

1.1.2.1.1.1.1.39. -tikça

*bayramlar ya**kl**a**st**ikça da gine işte ba**kl**avã yaparız.* (Af./Bayat/Merkez, BMA, 133/XV/54)

1.1.2.1.1.1.1.40. -tikçe

*avrupa devletleri san**ñ**ile**st**ikçe dedi.* (Af./Bayat/Merkez, BMA, 97/I/10)

*cãmiye **g**ittikçe ezeni**ñ**i filãn o**ku**yvirén.* (Af./Bayat/Merkez, BMA, 138/XVI/78)

*her gelip **ge**stikçe selam vèreyim / mezerin da**ş**ına yüzün süreyim.* (Ard./Posof/Söğütveren K, DİAT, 112)

***g**èttikçe serbes oluylar.* (Mal./Arguvan/Göçeruşağı K., MalÍA, 297/LXII-c/27)

*sõra, karahallımızın, yavaş yavaş, **sen**eler **ge**çtikçe gara halil yöruk olarak gonmuş, fakat,*

tabi gitdikce hãneler yapılmış. (Uş./Karahallı, UşÍA, 288/I-49/57-58)

1.1.2.1.1.1.1.41. -tükkçe

*onnar tek tek **d**öktükçe kel o**ğ**lan çibdemneri toplamış.* (Kır./Merkez/Karahıdır Ka., KırYA, 258/XX/10)

1.1.2.1.1.1.1.42. -Tükçe

*gavzadan da bindim tiren vızılar / ax it**T**ükçe gara bārım sızılar.* (Tok./Artova, STİAT,156)

1.1.2.1.1.1.1.2. Ekin Genişlemiş Şekilleri

1.1.2.1.1.1.1.2.1. -dukcék

*sırmayınan da örülmüş saçının ba**ğ**ı / yö**r**üdu**k**écék incé belléré dö**k**ülür.* (Ay./Merkez, AİAÖ,22)

1.1.2.1.1.1.1.2.2. -diyhceyh

*biraz yol **g**ètdiyhceyh lètif şah èycene fenaleşdi.* (Kars/Koyundere K, DİAT, 30)

1.1.2.1.1.1.1.2.3. -dukçAn

1.1.2.1.1.1.1.2.3.1. -dukçan

*sallandu**k**çan ôle bi datlu uy**k**usu olüdü ki onun sallanu**k**an sallanu**k**an çocuk uda uyur ôl gèderdük.* (Tok./Niksar/Buzköy, TİLYA, 334/LVIII/15)

1.1.2.1.1.1.2.3.2. -dúkçen

*ëller yarum **dédúkçen** / ben de ararum ölümü.* (Ordu, KİAT,77)

1.1.2.1.1.1.2.3.3. -dügcene

*mileti **ıçdügcene** içesi gelür bu sudan.* (Ordu/Mesudiye/Konacık, OİYA, 287/105/5)

1.1.2.1.1.1.2.3.4. Dikçesine

1.1.2.1.1.1.2.4.1. -dikçesine

*bu sular **çekdikçesine** tarlaya döndü.* (Edn./Merkez/Yeni Değirmen K. EdİA,124/II/4)

1.1.2.1.1.1.2.4.2. -tikçesine

*şindi biz bu suları **çektikçesine** u gene yere çökü.* (Edn./Merkez/Yeni Değirmen K. EdİA,124/II/10)

1.1.2.1.1.1.2.5. -düşcez

*geré dönderdé, **getürdüşcez** getürdé bizé ta suwaza gadar gaçaxlade.* (Erz./Olur/Kekikli Köyü, ErzİA, 40/II-III/32)

1.1.2.1.1.1.3. -Diççe

1.1.2.1.1.1.3.1. -diççé

*yil **ésdiççé** incé belé dolanı.* (Bur., ADÜM I, 122)

1.1.2.1.1.1.3.2. -tiççe

*pencereden ufağ ufağ daş gelir / ala gozden ah **ettiççe** yas gelir.* (Niğ./Bor/Garannıkdere K., OAAD, 10)

1.1.2.1.1.1.4. -cükde (-dükçe)

*devem yūsek atamadım urganı / **üşucükde** çek başına yorğanı.* (Niğ., AAT, 184) (üşüdükçe)

1.1.2.1.1.2. -mİş+çA Zarf-Fiil Eki

Nesrin Bayraktar: Eklendiği fiillere “-dığı kadar”, “-miş gibi” anlamlarını katan bu ek, -miş sıfat-fiil eki ve +CA eşitlik ekinin birleşiminden oluşmuştur.¹⁴⁸

1.1.2.1.2.1. -muşça

yorulmuşça gösteryomuş kendini. (İz./Taşköprü/Omurlar, İTOBA, 86/6/46)

1.1.2.1.1.3. -(y)AsIyA ZARF-FİİL EKİ

Zeynep Korkmaz: Eski Anadolu Türkçesinin işlek bir sıfat-fiil eki olan -AsI, Türkiye Türkçesine, o dönemin artık kaybolmuş bir uzantısı ve köy romanları yoluyla Anadolu ağızlarından yazı diline aktarılmış seyrek bir şekil olarak geçmiştir. -AsI gelecek zaman ekinin -(y)A yönelme durumu ekiyle genişlemesinden oluşan bir zarf-fiil, -ecek kadar, bir zamana kadar” anlamıyla, asıl fiildeki hareketin zaman sınırını belirleyen bir işlev yüklenmiştir.¹⁴⁹

1.1.2.1.1.3.1.1. -ası

bir gūnnüķ yol galası, pādişah^h öluna iki tabax zehilli yémék gönderdi. (Siv./Oluhman, STİAT,19)
axşamdan öldü / zabaxa bir sāt galası öldü. (Siv./, STİAT,53)

elli ġūn galası erkeklere ġadın elbisesi ġeydürüllerdı. (Tok./Artova/Devecikarkın K., TİLYA, 288/XXXI-ç/33)

1.1.2.1.1.3.1.2. -esi

yiye yiyesi bitmeye. ömür boyu bitmeye bu pürçekli. (Mal./Doğanşehir/Merkez, MalİA, 349/CXV/81)

1.1.2.1.1.3.2.1. -asıya

ekin yıkılasıya makīnēne yıkıviyolā. (Af./Başmakçı/Aşağı Beltarla K., BDA,199/XI/112)

bi kaKdırmış üsdünden, yunan asgeri kaKdırasıya, kıpırdama demiş. (Af./Başmakçı/Yaka K., BDA,233/XX/20)

yemēni şeyini hazırlıyo, haTda köylüye varasıya doyruruyo. (Af./Dazkırı/Akarca K., BDA,321/LXI/70)

ben o écinileri başıma çöktü, ben daġıdasıya né çektim. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 98/I/34)

ora varasıya ē ne yapā^r sın va^r dıķ. (Af./Çay/Çayır yazı, ÇYA,106/I/78)
ÇYA,110/I/186)

ķaynāp ġaynāp köpüġü durulasıya ġaynece. (Küt./Tavşanlı/Ayvalık Köyü., KYA, 225/XLVI/25)

¹⁴⁸ BAYRAKTAR, s. 243

¹⁴⁹ KORKMAZ, s. 1034

ğabir beksine varasıya çarmıha germişler. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 221/XII/16)

şimdi ayrılmasıya gökuva ismi tümü ğaldı. (Muğla/Ula/Ferek Köyü, UlaYA, 75/XI/1)

ikinci sene olasıya, öteki mermi atılmasıya, marmarısa çıkarı vıdular. (Muğla/Ula/Kızılyaka Köyü, UlaYA, 113/XXIX/1-2)

1.1.2.1.1.3.2.2. -esiye

bi kāvalti edesiye orāyā vādıK nasıl, oldu, bēn de anlıyamadım. (Af./Merkez, AMA, 213/XII/205-206)

alır gız sāndına saKlā o gāli ömür boyū ölesiye sandığıñ dabanında durū. (Af./Merkez, AMA, 261/XXIII/94)

yeni şeye yeni yeTmişli yıllara gelesiye dēmen çalışıyodu. (Af./Dazkırı/Sarı Kavak K. , BDA,286/XXXI/147)

başa mu çıkar, hadi dök te geri gēlesiye düğenciler acığacaK. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 156/XVIII/248)

gēri gelesiye emisne felen utgaşırdıx. (Af./Bolvadin/Orta Karabağ K., BTKKA,140/XV/53)

işTe uzatmēlim annēşıyo annattar tēslim edesiye. (İz./ Taşköriü/ Kayalar Köyü, İTOBA, 68/ I/65)

tērtemiz evlēm, ûnnā gelesiye sildim, süpürdüim. (Küt./Emet, KYA, 230/XLVI-2/24)

para dakılı bitesiye. (Af./Sandıklı/Yavaşlar Kas., SYAÖ, 419/C/67)

1.1.2.1.1.3.2.3. -esiyé

faydasız camurı çalma duvara / ölüP ölesiyé ayğız né ğaş aTđın ğaçan aqlara. (Af./Çay/Çayır yazı, ÇYA,110/I/186)

1.1.2.1.1.3.2.4. -ésiyé

sevıp sevıp sévdiyindeⁿ ayrılam / ölésiyé yüréyiné dérd olur. (Af./Dinar/Hacı Beşirli K., ADÜM I, 53)

o iş tébéyyün édésiyé-dé... tébéyyün eTđiKdén sōna biz çıKdıK. (Den./Kadılar K., GBAA, 53/LXI/11-12)

1.1.2.1.1.4. -(y)AndA Zarf-Fiil Eki

Tahir N. Gencan: **-ende** yapılı ulaçlar da **-diği** vakit, ya da **-dikçe**, **-ince** ulaçları yerinde kullanılır. Bugün de bölge ağızlarında kullanılmaktadır.¹⁵⁰

Nesrin Bayraktar: Eklendiği fiillere “-dığı zaman”, “-dığında” anlamlarını katan bu ek, **-GAN** sıfat-fiil eki ve **+DAn** bulunma hāli (lokatif) ekinden oluşmuştur.¹⁵¹

¹⁵⁰ GENCAN, s. 407

Ahad Üstüner: Azerbaycan sahasının en çok kullanılan zar-fiil eki olan -AndA eki, zarf-fiil eki olarak bütün Anadolu ağızlarında görülmez. Özellikle Azerbaycan sahasının etkili olduğu Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri ağızlarında yaygın şekilde kullanılmaktadır. Orta Anadolu'dan Doğu'ya gidildikçe, kullanım sıklığı artar.¹⁵²

-AndA zarf-fiil eki, yüklem belirtiği hareketi, zarf-fiilin belirttiği hareketin yapıldığı zamana bağlar.¹⁵³

-AndA zarf-fiil ekinin kullanıldığı iller ise kullanım sıklığına göre sırasıyla şunlardır: Kars, Ardahan, Iğdır, Artvin, Ağrı, Erzurum, Erzincan, Tunceli, Elazığ, Van, Bitlis, Muş, Bingöl, Diyarbakır, Malatya, Kahramanmaraş, Antalya, Sivas, Gümüşhane, Trabzon, Nevşehir.¹⁵⁴

Ahmet Buran: Bu şekil ile, ...irken, ... ince, ...diğinde gibi anlamlar ifade edilir. Azeri Türkçesinde sıkça kullanılan bir şekildir.¹⁵⁵

1.1.2.1.1.4.1. -anda

galıPdan çıxanda da bu vaziyete geliyo. (Af./Merkez, AMA, 275/XXVII/41)

ben yari göranda / içima faraxlux geşdi. (Bin./Merkez, BMİKA, 221/XXIII/30-31)

şu bizi vuranda balçığa tüvek / içerde oynadı civerim yürek. (Çank./Cacıklar K., AAT, 111)

beş yüz çaķnaķ çalanda gélémeyo yanıma. (Uş./Hatıpler K., ADÜM I, 142)

her baxanda xumar gözder süzüliü. (Muş/ Bulanık, AİAD,95)

anası yasdığı ğaldıranda, baxdı bir gızıl. (Kars/Arpaçay/Kineği K., AKD, 35)

ğërip ğuşlar ötenda / baş yasduğa gelanda / ne çetin olmiş ğëriplıx. (Bin./Direkli K., BMİKA, 187/XI-a/30-32)

bunnar birbirlerine iddetli iddetli gonuşanda, hasan bege toxunir. (Erz./Merkez, ErzİA, 20/I-III/139)

bu namazını, ev sâbı namaz ğılanda bu da sejde éder ğılrımış. (İğd./Karakoyunlu, DİAT, 4)

gızıl gül olanda şirin söhbet açıldı. (Kars/Koyundere K, DİAT, 50)

sekizen biş evinen isken olanda / şemseddinden öbür oldu begdilli. (Gant./Gazıklı K., GDİAT, 255)

geri bozanda subaylar ğırmacınan ğirdiler askerin içine. (Kars/Merkez/Subatan, KarsİA, 168/4/64)

dışarı çıxanda o örgeden adam bunun önünen çıxir. (Kars/Arpaçay/Başgedikler/Anıtlar K., KarsİA,172/6/13)

orda ğız annadanda buna bi şey demiller. (Kars/Selim/Karahamza K, KarsİA, 182/11/102)

¹⁵¹ BAYRAKTAR, s. 222

¹⁵² ÜSTÜNER, s. 57

¹⁵³ ÜSTÜNER, s. 58

¹⁵⁴ ÜSTÜNER, s. 58

¹⁵⁵ Ahmet BURAN, *Anadolu Ağızlarında İsim Çekim (Hâl) Ekleri*, TDK, Ankara 1996, s. 197

*adamlarına **bağıranda** geldi yığıldılar.* (Kars/Hanak/Çiçekdağ K., KarsİA, 262/48-a/60)
*yapraklar **açılarda** / irmeğler pır xoş aklar.* (Trab./Vakfikebir/Melekşe K., KİAT, 231)
*oKlavalan orda ocağ başında **oturanda** unu b̄ pisirgeşlen b̄ biyanna b̄ biyanna tavlā,
ziniye*
ekim zamānı geldi i zaman sarā yaPyoz. (Esk./Sarıcakaya/Mayıslar K., SKA, 149/VIII/6)
*nişastayla açarız **açākanda** teg teg açarız.* (Esk./Sarıcakaya/Mayıslar K., SKA, 153/IX/26)
*babam **çihanda** kapî çek.* (Ur./Merkez, UMA, 229/XXXIII/86)
*bi **daħa** o ses saħan **gelanda** ona sor hele niyā saħan elā d̄r.* (Bin./Yumaklı K., BMİKA, 211/XX/6)

1.1.2.1.1.4.2. -(y)anda

*arşda yalın **oynuyanda** / başda beyin **gayniyanda** / ehsan sende **olmuyanda** / ya ben
kime yalvarayım.* (Kars/Sarıkamış/Boyalı K, DİAT, 121)
*o gün de gelip urufax **topliyanda** baxir ki, çöplüğün içinde bir ufax çuwaldız.* (Erz./Merkez,
EA, 98)
*o meded ağa eşyasını **daşiyanda** bize sahab olmadı, galdıx.* (Erz./Narman/Şekerli K., ErzİA, 108/IV-
III/64)
*şindé dawulsuz **olmayanda**, dawulsuz düyüné saymazlar.* (Erz./Horasan/Kuşburnu K., ErzİA, 137/VIII-
IV/134)
*qoyınlar **kızlyanda** / yaralar **sızlyanda** / ben sení n̄rde görím.* (Ur./Merkez, UMA,
236/XXXIV/49-51)

1.1.2.1.1.4.3. -ande

*ganadin pervaz **açande** / men ol'aydim saķi bülbül.* (Muş/Merkez, AİAD,81)
*hasili kelim bi gün **Kış** günü erken remazan geldi bizim evim **kapisine baħande** işeret
verdi.* (Bin./Yazgülü K., BMİKA, 114/II-a/27-28)
*Köç **edande** Karadeniz teréfine yanı travızon terefine yerleşmişlar.* (Bin./Çeltiksuyu K., BMİKA,
178/IX-a/10)

1.1.2.1.1.4.4. -enda

*bübüil havada **uçenda** / nazlı yar bade içende.* (Muş/Merkez, AİAD,81)
*ğ̄erip ğ̄uşlar **ötenda** / baş yasduğa gelanda / ne çetin olmuş ğ̄eriplıx.* (Bin./Direkli K., BMİKA,
187/XI-a/30-32)
*yeylada. ay **doğenda** ğ̄axsın ğ̄etsin.* (Erzn./Kemah/Doğanbeyli Buc., ErznYA, 299/III-XXIII/31)

1.1.2.1.1.4.5. -ende

mirze mehmet axşam gelende getirir. (Van/Merkez, AİAD,6)

axşam avdan dönende, eve yaxın geldiği zaman, baxı bi gara bulut havaya gaxdı.

(Van/Merkez, AİAD,6)

ezel bahar yaz ayları gelende / guri çayın kenarını səl alır. (Van/Merkez, AİAD,12)

her seher her sabbağ göller başınnán / heger yolu selbi xana düşende / söle gara bağrım delindi durnam. (Van/Erciş, AİAD,39)

cahanşah ölede cahanşah'ı oruya goysunnar. (Kars/Arpaçay/Kineği K., AKD, 34)

milli harekete rey verende galmıyacak gam keder. (Af./Bolvadin/Yeni Karabağ K., BTKKA,123/XI/66)

tarlada bële nohuTra ekinde yardım ékerik, tészék tókende o sene sen de ona édersin.

(Af./Bolvadin/Büyükkarabağ K., BTKKA,159/XXIII/130)

é gelin götürende de işte dövüre binwerlerdí. (Diy./Çüngüş, DIÇÇYA, 171/XIII/235)

arxadaşları evdészanyaya gédende, aftafanın suyuyile temizlenillermiş. (İğd./Karakoyunlu, DİAT, 3)

-menim o bēnamaz erim gelende , hēç goymayıñ yaxuna gele. (İğd./Karakoyunlu, DİAT, 6)

yaz gelende yurmu yurmu düzerler. (Erzn./Kemah/Kardere Buc., ErzN YA, 308/III-XXXVII/4)

görende ansına dádi ki, ben rüyamda görmüşem. (Erz./ Merkez, EA, 91)

urus gelende galdığ içinde. (Erz./Narman/Şekerli Köyü, ErzİA, 107/VI-IV/9)

bir de ben ölede gel. (Elz./Kesirik K., GDİAT, 84)

bizim millet hani urus gédende yarısı mesela mahcirli oldi. (Bin./Karlıova/Çatak K., KYA, 149/VI/11)

yesir gétđi diyende asger bir allı allahınan gaxdı. (Kars/Merkez/Subatan K., KarsİA,169/4/76)

ben ölede benim mezarımı gelin behleyin. (Kars/Selim/Karahamza K, KarsİA, 180/11/2)

yumrudu memen, kömleğ altdan bilinir, / el değende ilin ilin ilinir. (Kars/İğdır/Enginalan K., KarsİA, 277/54/1-2)

hazar bahar yaz ayları gelende / açılır çiçekler gülden ziyade. (Ordu/Mesudiye, KİAT,38)

gızlar érkē görende / uşkur bā çézilir. (Ordu, KİAT,67)

yar aklıma celende / pencereden çağır. (Trab./Sürmene, KİAT, 151)

gızlar beni görende / ballanir dudokları. (Trab./Mesanayzir K., KİAT, 187)

-a pitā cuma gelende alvaran canım. (Esk./Sarıcakaya/Bozaniç K., SKA, 165/XI/3)

gış gédip de baxar ayyı gelende / gızıl ırmax kenarını sel alır. (Siv./Yıldızeli/Ergele K., STİAT,27)

évimin öñünde çifde puñarlar / puñara gelende beni anallar. (Tok./Niksar, STİAT,184)

1.1.2.1.1.4.6. -(y)ende

geven yiyende de malın etini heç yemürdük zeten. (Erzn./Çayırılı/Karakulak Buc., ErznYA, 356/V-XVII/6-7)

diyende bu diyir ki «yau gel»diyir, «bunun tecrübesini yapax.» (Kars/Arpaçay/Akçalar K., KarsIA,161/1/8)

vermiyende öteki bir gaş tene adam «yau» diyir. (Kars/Arpaçay/Başgedikler/Anıtlar K., KarsIA,172/6/3)

geri geldim deyende dedi. (Kars/Hanak/Çiçekdağ K., KarsIA, 262/48-a/33)

-ula gelin beyle kız isteyende hele elli beş lira verin hele. (Mal./Akçadağ/İlçak K., MalIA, 332/CII/20)

eller yavrım deyende / ben boynımı bükerem. (Ur./Merkez, UMA, 236/XXXIV/35-36)

1.1.2.1.1.4.7. -eñde

ne gam gasefet çekeñde h éy bēn oğlu / gasafet serimden kâkımaznı dērsiñ.

(Kmar./Andırın/Tokmaklı K., GDİAT, 143)

1.1.2.1.1.5. -mAzDAn Zarf-Fiil Eki

Nesrin Bayraktar: Bu zarf-fiil eki -mAz/-mAs sıfat-fiil ekiyle +Dan ayrıla hâli (ablatif) ekinin birleşmesinden oluşmuştur. Eklendiği fiillere aldığı zaman zarfına göre “-madan önce” veya “-madan sonra, -dıktan sonra” anlamlarını katar. Zaman zarfı kullanılmadığında “-madan önce” anlamını verir.¹⁵⁶

1.1.2.1.1.5.1. -mazdan

hallarımı sormazdan / nereye cidéyusun. (Trab./Sürmene, KİAT, 150)

o kıyma etí güzelce kıfteyi yoğurmazdan kavıtacahsan. (Ur./Merkez, UMA, 204/XXIII/39-40)

1.1.2.1.1.5.2. -mazden

gitdi ç'adere ki ç'adēre çade^re 'olaşmazden çoban uni de 'vu^rdi. (Rize/Çayeli/Kaptanpaşa

Buc./Yenice K., RİA,281/LX/104)

1.1.2.1.1.5.3. -mezden

pēa 'mberimuzun dinine gir'mezden buni se'verdi. (Rize/Çayeli/Kemer K., RİA,265/XXXIII/2)

gün toğmezden neler oldi. (Ard./Hoçuvan/Hasköy K, DİAT, 142)

efendim, diyor, heş bişey söylemezden bayıldı de düşdé. (Erz./Narman/Samikale Köyü, ErzIA, 105/VI-III/91)

'asker getmezden öncevlendirilir. (Ur./Merkez, UMA, 193/XXI/5)

¹⁵⁶ Nesrin BAYRAKTAR, *Türkçede Fiilimsiler*, TDK, Ankara 2004, s. 258

1.1.2.1.2. SIFAT-FİİL+iYELİK+HAL EKİ

1.1.2.1.2.1. -DIK+İyelik+DA ZARF-FİİL EKİ

1.1.2.1.2.1.1. -DIK+I. Teklik İyelik

1.1.2.1.2.1.1.1. -diğimde

o zaman benim asğere giTdiğimde yüz para devri delikli delikli yüz para olurdu.

(Af./Şuhut/Güneytepe K., ŞuhA, 100/VIII/1)

1.1.2.1.2.1.1.2. -diimde

esra gadağ idim, bişidiimde. (Isp., IMA, 130/XII/19)

1.1.2.1.2.1.1.3. -dîimde

biz gelin geldîimizde yaPdık bunu. (Af./Başmakçı/Sarıköy K., BDA,193/XI/50)

göreve giTdîimde hâdiselerle Kaşılaşdım. (Af./Çay/Bulanık, ÇYA,130/IV/70)

1.1.2.1.2.1.1.4. -tiyimde

odun késméye gettiyimde buldum demiş. (Isp., ADÜM I, 68)

1.1.2.1.2.1.1.5. -tiğimde

zenginimiz on gün ombeş gün, yaně benim yetiştüğimde. (Mal./Akçadağ, AkçYA, 160/42/15)

ben kendini ziyarete gittiğimde geçmiş olsun dedim. (Tek./Saray/Karabürçek Köyü, TİSİKAD, 39/II/8)

1.1.2.1.2.1.1.6. -dūmda

yetmiş üşde de benim ilk mūtār oldūmda, burda yüz elli hāneye ben numūra verdim.

(Af./Başmakçı/Akkoyunlu K., BDA,184/VIII/32)

1.1.2.1.2.1.1.7. -tūğūmda

astanede yatan şahısta bu ben ziyarete gittūğūm de yatūydu. (Tek./Saray/Karabürçek Köyü,

TİSİKAD, 39/II/11)

1.1.2.1.2.1.2. -DIK+I. Teklik İyelik

1.1.2.1.2.1.2.1. -dığında

*bi daha Kırhbeş günümüz **doldığında** bizi bi daha geri tımal ėtim yerlerimıza gönderdiler.* (Bin./Yazgülı K., BMİKA, 122/II-b/8)

***aldığında** köy gösterene çıxmış örencik tarafında köylere baxıncık o köyleri almış.* (Mal./Doğanşehir/Elamalı K., MalİA, 358/CXXIV/)

***bi** memlekete **vādığında** köyüñ yanından geçēken kervanıñan meselā yüklü develerinen haman **söndüğünde** şimdi sıca^Qsu veriyoz.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 193/IV-a/7)

1.1.2.1.2.1.2.2. -dığında

*ķıralın oğlının yanına **vardığında** ķıralın oğlı sorur.* (Ur./Merkez, UMA, 218/XXVIII/5)

1.1.2.1.2.1.2.3. -diginde

*argadaşlarının birini araya **geldiginde**, garısının ėrkek mevlilgatının hebisinden gaşduğuni söyledi.* (Trab./Zimliha K., KİAT, 188)

1.1.2.1.2.1.2.4. -dında

*ekim ayında yāmur **yādında** herkes gübüresini alır, tohumunu hazırlar.* (Uş./Sivaslı/Eldeniz, UşİA, 298/I-57/18)

1.1.2.1.2.1.2.5. -dında

*o aKgoyunnu beyliği **dağıldında**, ordan gelen bi aşiret bura yerleşmiş, kökde yerleşişi bu.* (Af./Başmakçı/Akkoyunlu K., BDA,185/VIII/51)

1.1.2.1.2.1.2.6. -tığında

*ķazret-i peyxanber medine'ye **ęettüğında** o baxı ki paşişah ayagını uzatmış 'arabada gidiler.* (Ur./Merkez, UMA, 133/II/1)

1.1.2.1.2.1.2.7. -diginde

***öldiginde** yüz bin lera şeyebağlamış.* (Ur./Merkez, UMA, 152/VI/11)

1.1.2.1.2.1.2.8. -diginde

şindi devamlı gışlıK üzerine yazdan sene boyu hazırlıK yapıP mévsimi geldiğinde güz islaTıp, etrafını düzlüyom, işde ayarleyoz. (Af./Merkez, AMA, 181/IV/9)

axşam eve geldiğinde keloğlana deyir ki, “keloğlan sen beni éle her yerde rezil edirsin. (El./Ağın/Merkez, KBAYA, 167/XLVIII/42)

kuzunun yavrularına zamanı geldiğinde kuzu ikinci aylāda normal bitē yani. (Uş./Sivaslı/Pınarbaşı K., SA,34/X/12)

1.1.2.1.2.1.2.9. -diğinde

ya^v esgiden benim aKlım erdiğinde, hôle bi oraK vādır. (Af./Başmakçı/Merkez, BDA,179/VI/120-121)

1.1.2.1.2.1.2.10. -diinde

neyse başyurda gelindiinde ğardaş gēdi denilen yerde çobanın yanık ğavalı çalmıya başlamış. (Af./Çay/Devederesi, ÇYA,172/XVI/19)

tiren geldiinde, ğızlā gidēdi tirene. (Isp., IMA, 117/V/8)

ava geddiinde bi çeşme var ımış, o çeşmenin başına varıyo. (Kır./Çiçekdağı/Hacı Hasanlı K, KırYA, 354/L/20)

1.1.2.1.2.1.2.11. -diindé

evé ğeldiindé, ğarısı yukardan inmémiş. (Bur., ADÜM I, 123)

1.1.2.1.2.1.2.12. -diinde

bi sene şey ölcüyoş şöyle torpax ğontrol geldiinde. (Af./Bolvadin/Derekarabağ K., BTKKA,93/V/88)

yaz geldiinde oranıñ irāmet sulaeri kesildi miydi gelillerimiş buraya. (Af./Bolvadin/Derekarabağ K., BTKKA,98/VI/45)

1.1.2.1.2.1.2.14. -dinda

vurdi-nda miçebana taraflarından milli bi şarkı, tirabzon oyun havasi: “dav dav dara, dav iğ gelişinde, “ula, ben nēdeyim nēmiyeyim?” (Rize/İydere Buc./Köşklü K., RİA,233/XII/4)

1.1.2.1.2.1.2.15. -dinde

ğāvurun geldiinde sen kaç yaşındaydın? (Esk./Merkez/Koşmat Köyü, EYA, 173/XVII/172)

1.1.2.1.2.1.2.16. -dindé

bî isdemiye ğēdindé bu ğadā altın gétimiş. (Den./Kadılar K., GBAA, 54/LXI/24)

1.1.2.1.2.1.2.17. -dînde

arxadaş vâzfeye giddinde taxiP idememiş çıxmadı. (Kay./Yeşilhisar, YYA, 138/XIII/6)

deyişdiyinde, deyişdiklerinde erenler dedeme soruyor, bunu alıyolā, bizim aylemiz çok geniş buraya keşfe geldinde ordunuñ cepeleri vesayreleri şunnarı bunnarı keşfediyō.

(Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 227/XV/5)

cavırı gōmedin de, cavırıñ gütinde, beni anam hōle, gocamanımıñın gine de, burlara gelmiş, gece kontrole geldinde bakmış benim yatak boş. (Uş./Merkez/ Kırka, UşİA, 224/I-13/21)

burda işde ilk yonan geldinde, ilk yonanı sürecekları sırada, tepe deriz, oraya bomba goymuşlar yonanlılar. (Uş./Sivash/Eldeniz, UşİA, 298/I-57/13-14)

1.1.2.1.2.1.2.18. -diyinde

mustafa kemal burdan hareket edip geldiylıyın ilk geldiyyinde biz engere köylerindeyidix. (Erz./Pasinler/Yk Kızılca K., ErzİA, 176/IX-XI/21)

ëve eşKiyā geldiyyinde habér vercékmışler. (İz./Taşköprü/Puyalar, İTOBA, 80/4a/5)

1.1.2.1.2.1.2.19. -dîyinde

ortancıl òlun-da, büyük gardaşına uyarak gelmedi, diye söylendîyinde, gadının küçük òlu-da diyer gardaşlarının paralarını alarağ gendisinkini-de anasına vèrip eline bir kitap alarağ yafidi ile sefere hareket édiyo. (Ordu/Çavuşlar K., KİAT,55)

deyişdiyinde, deyişdiklerinde erenler dedeme soruyor, bunu alıyolā, bizim aylemiz çok geniş buraya keşfe geldinde ordunuñ cepeleri vesayreleri şunnarı bunnarı keşfediyō.

(Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 227/XV/5)

1.1.2.1.2.1.2.19. -duğunda

ben dünyayá doğduğunda üç aylığ iken anam düşmüş ö'lmüş. (Mal./Akçadağ/Keklikpınar, AkçYA, 120/22/1)

bunnat bêla zamanı gelduğuda rênklarına değüşdürerler. (Bin./Merkez, BMİKA, 215XXI/37)

hama gız isTanıp nişan yaptıxdan sōra o gız güvegi tarafında hêç kimsayi görmazdı

1.1.2.1.2.1.2.20. -dūnda

devrim oldūnda menderesiñ cumā bi gündü galiba dé mi? (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 191/II/32)

1.1.2.1.2.1.2.21. -dúğünde

babam burayı gordúğünde ğendi koşğünü sanacax. (Niğ./Alay K., OAAD, 39)

1.1.2.1.2.1.2.22. -düğünde

aşamınan éve döndüğünde aynı koyün içinde gonaân delinden bir padişah gızı: ğeçiyi baña sat dimiş. (Niğ./Arapsun/Hacılar K., OAAD, 18)

1.1.2.1.2.1.2.23. -düğünde

haman söndüğünde şimdi sıcağ su veriyoz. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 193/IV-a/7)

1.1.2.1.2.1.2.24. -dünde

gelin aşşa endüünde ellerine çanağ kúp alıllar. (Tok./Killik K., TİLYA, 253/XIV/26)

1.1.2.1.2.1.3. -DIK+I. Çokluk İyelik

1.1.2.1.2.1.3.1. -dımızda

ciddeye vādımızda orda teyaradan eşyaları aldılā. (Muğla/Ula/ Portakallık Köyü, UlaYA, 83/XIII/11)

1.1.2.1.2.1.3.2. -dımızda

nene hātun varanda vardımızda sādı. (Af./Bolvadin/Derekarabağ K., BTKKA,104/VII/55)

1.1.2.1.2.1.3.3. -dımızde

dā biz dünyaya geldımızde, gelmedımızde, bi çekirge şēsi vāmuş. (Af./Dazkırı/Akarca K. , BDA,320/LXI/35)

1.1.2.1.2.1.3.4. -dümüzda

anam ilK guruldümüzda çoğ udu köv, esgiden çoğ udu. (Af./Başmakçı/Akkoyunlu K., BDA,186/IX/5)
sōra ben ğavuşTuğumda yusuf ziya paşa camisinin madradasında doxsan talaba vardı. (El./Keban/Merkez, KBAYA, 86/III/3-4)

1.1.2.1.2.1.4. -DIK+II. Çokluk İyelik

1.1.2.1.2.1.4.1. -duuñuzda

işi Tdim ki siz oturduuñuzdu bir oKka irakayı içe' mişiniz, aslı va' mı? (Küt./Merkez, KYA, 158/VII/6) (oturduğumuzda)

1.1.2.1.2.1.5. -DIK+III. Çokluk İyelik

1.1.2.1.2.1.5.1. -diKlerinde

o zaman yeni yēleşdiKlerinde, mısır, darı vā, ya onların koçanlarını deyirmene götürüP un yaPdıK diyollar. (Af./Dazkırı/Yayla K. , BDA,309/XXXVII/40)

o zaman geldiklerinde, gine gāve tutulurdu. hiş çay tutulmazdı. (İsp., IMA, 117/VI/26)

1.1.2.1.2.1.5.2. -Tıqlānda

beni eve gāTTıqlānda hiş bi tek davılcıyı bile gāTmadılā. (Muğla/Ula/Sarayyanı Köyü, UlaYA, 66/I/14)

1.1.2.1.2.2. -DIK+İyelik+DAn ZARF-FİİL EKİ

Zeynep Korkmaz: *-Dik /-DUk sıfat-fiil ekinin +tAn eki ile genişletilerek oluşturduğu zarf-fiil, hem zaman hem de sebep gösterme işlevindedir.*¹⁵⁷

Nevzat Özkan: *Türkiye Türkçesi'nde -Dik sıfat-fiil; +CA eşitlik eki ile birleşerek -DikÇA; iyelik eki, zamir +n'si ve +DA bulunma hali eki ile birleşerek -Dik(+Im, +I+n)da ve +DAn uzaklaşma hāli eki ile birleşerek -DIğIndAn zarf-fiil eklerini meydana getirir.*¹⁵⁸

1.1.2.1.2.2.1. -DIk+I. Teklik İyelik+DAn

1.1.2.1.2.2.1.1. -dīmdan

onuñ huyundan hoşnut olmadīmdan gız ona 'virmedim. (Nev./Ürgüp/Ulaşlı K., NevYA,154/XXVII/31)

1.1.2.1.2.2.1.2. -duğumdan

¹⁵⁷ KORKMAZ, *TTG*, s. 1030

¹⁵⁸ Nevzat Özkan, *-DIk Sıfat-Fiil Ekinden Yapılmış Zarf-Fiil Ekleri ve Gagavuz Türkçesi'nde Bir Zarf-Fiil Eki: DIcAAn(An)*, 3. Uluslararası Türk Dili Kurultayı 1996, Ankara 1999, s.891-900

*döndükden sona da kendi gayretimle, az buçuk okur yazar **olduğundan** pancarda çavuş oldum.* (Af./Şuhut/Güneytepe K., ŞuHA, 103/IX/15)

*imkanını **bulamaduğundan**, gardaşım dëyor, babamın ëviñe ganım axmasun, dëyor.* (Tok./Turhal/Yağalan, STİAT,148)

1.1.2.1.2.2.2. -DIk+II. Teklik İyelik+DAn

1.1.2.1.2.2.2.1. -dığından

*evvelâ mâneviyatımızıñ **olmadığından** oluye.* (Af./Bolvadin/Derekarabağ K., BTKKA,87/V/14)

*yiyeceK içaceKları bitınca, yiyecek içéceKlarını alacax paraları **ğalmadığından** bu sefer gız elişı yapı.* El./Keban/Bahçeli K., KBAYA, 119/XX/14-15)

*u adamın da kimsesi **olmadığından** gülüğü u bi arğadaşına elli guruşa satmış.* (Çank./Çerkeş K., AAT, 91)

*biz bëş guruş vërmeyiz ve almayız **dëyiüp** ve **unun-da aldığından** memnun olmadılar.* (Ordu/Koruklu K., KIAT,5)

*bu garının başga çocū **olmadığından** nu çocū bir yaşinnán başlıyorurur yîrmi yaşına ğadar yataxdan galdırmıyor.* (Nev./Balcın K., OAAD, 35)

*bizim köyümüzde hiç mërāmız **olmadığından** bizim mërāmız orasıdır.* (Uş./Hatipler K., ADÜM I, 143)

1.1.2.1.2.2.2.2. -dığindán

*okuma yazmemız **olmadığindán** orde bızı ayırıtTiler.* (Bin./Yazgüülü K., BMİKA, 122/II-b/5)

1.1.2.1.2.2.2.3. -dığınnan

*nehirin gıyısında durmuş, gëşmek gābil **olmadığınnan**, nehire dalmag isdemiş.* (Gir./Urhaniye K., KIAT, 90)

1.1.2.1.2.2.2.4. -dığıundan

*bu düğün bôle o günüñ bërinde çalgı **olmadığıundan** televizyon yok, teyiP yok, ıradıyoi yok.* (Uş./Sivaslı/Eldeniz, SA,13/I/63)

1.1.2.1.2.2.2.5. -dıundan

*tāze üzüm bekmezi olduu için, bi de katgısı **olmadundan**, çok meraklıdır.* (Uş./Banaz/Kızılcaşögüt, UşIA, 261/I-35/5)

1.1.2.1.2.2.2.6. -dından

veyāhuT çalışmadından ileri geliyo, disiblin şarT. (Af./Dazkın/Merkez, BDA,242/XXII/123)

herkes burda birbirini tanıdından gidiyox. (Kay./Yeşilhisar, YYA, 129/XII/1-2) (tanıdığı için)

1.1.2.1.2.2.2.7. -dından

nanķı ğura emsalleri kaatları geldiği zaman, on beş gün filan müddetleri be ğadak varısa, yāmir yamadından yakdı, sıcak gıvırdı. (Uş./Banaz/ Hatipler, UşİA, 252/I-32/9)

1.1.2.1.2.2.2.8. -dından

bizde alacax biş̄t bulamadından bize doxunmadı. (Kay./Yeşilhisar/Gülbayır Köyü, YYA, 118/IX/244)

1.1.2.1.2.2.2.9. -dından

türk milleti birbirini tanımadından oldu. (Ordu/Vona/Polatlı K., KIAT,82)

1.1.2.1.2.2.2.10. -diğinden

ayrıldımıxdan ibāret ok'úze ğücüümüz yetmediğinden tekleme ğoşdux. (Amas./Aydınca/Abacı Köyü, AAA, 250/VIa/6)

ħakímın maħkemeye ğeç geldiğinden dolayı koyunun para bedelí ħakím tarafından ödenmesi... (Ur./Merkez, UMA, 177/XV/24)

1.1.2.1.2.2.2.11. -diinden

kel olan bunu bildiinden gece ĶāxıP Kendi elbiselerini hanıma giydirmiş. (Kay./Yeşilhisar/Başköy Köyü, YYA, 102/III/45-46)

1.1.2.1.2.2.2.12. -dindén

pék uzak yoldan ğeldindén, hérp etmésin canı isdemiyo. (Ay./Merkez/Kemalpaşa Mah., AİAÖ,10)

1.1.2.1.2.2.2.13. -dinden

o anlatıveridi, yāni harbe ğiTdinden, esir düşdünden, meselā ordan, meselā biliyon ben de onnarı, ôlĕ olmasa ne bilcen. (Af./Başmakçı/Yaka K., BDA,233/XX/1-2)

tenbel āmet hiç çocux ğormedinden çocuxları ğorüncük, ğaşmış. (Niğ./Alay K., OAAD, 36)

1.1.2.1.2.2.2.14. -tiğinden

o da biliyō gelib gittiğinden yusuf nerde? (Af./Şuhut/Kayabelen K., ŞuhA, 87/III/215)

1.1.2.1.2.2.2.15. -duğundan

*benim gayınpedergiliñ ma ālle de o yakaya yakın **olduğundan** yāni nērde imārāt tarafında dedile'.* (Af./Merkez, AMA, 248/XX/2)

*fırkamız müstakil **olduğundan** bāğdata gétmiş.* (Kas./Taşköprü/Kirazbaşı K., AAT, 43)

*ama neden; guri ifdira **olduğundan**; allahayan valla yalan söylemirem burda.* (Erz./Geyik Köyü, ErzA, 23/I-V/22)

*çöwümüz az dağa düşdüğü kibé, dağın etegé **olduğundan** geç açılır, burya karşılık.* (Erz./Pasinler/Timar K., ErzA, 164/IX-V/30-31)

sévinduğundan gözleri yaşarur. (Trab./Vakfikebir/Fener K., KIAT, 133)

1.1.2.1.2.2.2.16. -duğunnan

*onu atınca benim de arkādeşim **olduğunnan** ben de okumēcēn dedim.* (Af./Merkez, AMA, 249/XX/36)

1.1.2.1.2.2.2.17. -duğuan

*onnan kardaşıma dēyem rusyá batuma **dayandugu'an** inön düşindi. alman rusyayı **alursa** bīze dayanacax.* (Diy./Çermik, DİÇÇYA, 145/IX/6)

1.1.2.1.2.2.2.18. -dundan

*bu imtānlarıñ başarısız **oldundan** dolayı bakan da haKlı, o gudā çocuk sıfır pu an alır mı yāni?* (Af./Dazkırı/Merkez, BDA,242/XXII/121)

1.1.2.1.2.2.2.19. -duundan

*onunan da tanışdux hanı, sıvaslı hemşeri **olduundan**.* (Siv./İlbeyli/Eski Apardı Köyü, SIA, 195/V/8-9)

1.1.2.1.2.2.2.20. -dūndan

*bubası buna bi günnük evladı **oldūndan** bunu gtyamıyo.* (Ay./Merkez/Kemalpaşa Mah., AIAÖ,14)

*bunnar o telaşdēyke, garı uykusuz **oldūndan**, uyumuş.* (Gir./Urhaniye K., KIAT, 93)

*baladiye guruldū zaman aybasdiye, nufusu az **oldūndan** bize uralara dahil étdiler.* (Ordu/Aybastı/Çakırlı Mh., OIYA, 188/22/1-2)

*kendisi oğur yazar **olmadūndan** bişey vēr yazdı sanıyo.* (Ordu/Kabadüz/Yeşilada K., OİYA, 264/86/7)
*emme vesait **oldūndan** misāfirlē ōle gēlmeyo.* (Uş./Merkez/İkisaray, UŞİA, 212/I-7/33)
*hasılı o gāri itaatli **oldūndan** ondan dedem oluyō.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 193/III/33)
*ibekleri gan **oldūndan** bōle su gāplara su gomuşlā.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 200/IV-c/210)
*tabiī camızın ayā kesik **oldūndan** yürüyememiş.* (Kır./Kaman/Savculu Meryem Gaşı K., OAAD, 100)
*şimdik uranın ormanı **olmadūndan** gece gündüz unnar hep çalmeyle u meşi harcadılar urda.* (Ordu/Zafer K., OİYA, 175/9/11)
*çok içimden geliyo, uzax **oldūndan** gēdemiyor.* (Yoz./Seyhan Köyü, YİKYYA, 208/XVII/13)

1.1.2.1.2.2.2.21.-dūundan

*bi gadın hamile **oldūundan** iK defa Kocasına ve yakın arxadaşına bāsedebilir.*
 (Kay./Yeşilhisar, YYA, 105/V/8)

1.1.2.1.2.2.2.22. -duvundan

ōlan kesmedük isdemeyomuş emme şaşduvundan “kesilsin bāri” dēya.
 (Bar./Merkez, BarYA, 35/II/92)

1.1.2.1.2.2.2.23. -duğundan

*haramın binası **olmaduğundan** bunların paraları yakın bir müddetde tükenmiş.*
 (Ordu/Mesudiye/Zile K., KIAT, 41)

1.1.2.1.2.2.2.24. -dügünden

*e, benim anam da **sewündüğünden** sıçramış gaxmış.* (Erz./Merkez, ErzİA, 12/I-I/68)

1.1.2.1.2.2.2.25. -dügünden

*evallah benim anam da **sevündüğünden** sıççırarmış gaxmış.* (Erz./Merkez, EA, 90)

1.1.2.1.2.2.2.26. -dūnden

*o anlatıveridi, yāni harbe giTdīnden, esir **düşdūnden**, meselā ōrdan, meselā biliyon ben de onnari, ōlē olmasa ne bilcen.* (Af./Başmakçı/Yaka K., BDA, 233/XX/1-2)

1.1.2.1.2.2.3. -DIk+I. Çokluk İyelik+DAn

1.1.2.1.2.2.3.1. -dīmizden

hepsini incelēb de bilmedimizden hep duygumuz vā içimizde. (Muğla/Ula/Sarayyanı Köyü, UlaYA, 109/XXVI/74)

1.1.2.1.2.2.3.2. -duumuzden

biz da vuramaduumuzden bizum yerimize başka bi gişi verilmiş. (Rize/Kalkandere/Cevizlik Mah., RIA,246/XX/51)

1.1.2.1.2.2.3.3. -dümüzden

var ĩmiş amma işde biz orayı gēdip incelemedümüzden ama şu anda adım soy adım zekeriya unutmaz. (Tok./Turhal/Kızkayası K., TİLYA, 411/CI-a/4)

1.1.2.1.2.2.3.4. -dınızdan

ākasını aramadınızdan dolayı dilekçeniñ yenilenmesini istiyōz. (Af./Çay/Devederesi, ÇYA,113/II/22)

1.1.2.1.3. SIFAT-FİİL+iYELİK+VASITA EKİ

1.1.2.1.3.1. -DİkInAn/DİkIIAn Zarf-fiil Eki

Nevzat Özkan: Anadolu ağızlarında ise, *-Dik* sıfat-fiil eki, *+n* vāsita hāli almış *ile* son çekim edatıyla birleşerek “*Inca* zarf-fiili anlam ve görevinde” *-DİğI+ile+n* zarf-fiil ekini meydana getirir. Bu zarf-fiil eki ağızlarda *DİğInAn* / *-DİğIynAn* şekillerini alır. Anadolu ağızlarında *-Dik* sıfat-fiil ekinden yapılmış pek çok zarf-fiil eki bulunmaktadır.¹⁵⁹

1.1.2.1.3.1.1. -DİnAn

1.1.2.1.3.1.1.1. -dınan

sabālā kaktınan ne olū abdas alınī namaz gūlinī. (Uş./Sivaslı/Merkez, SA,63/XV/51)

1.1.2.1.3.1.1.2. -dınen

çoK zaman ikindi namazını kıldınen giderin. (Af./Merkez, AMA, 237/XVII/17)

bırāP gāşđınen soñura uruş unan bizim aramızda iran toprā va, acam. (Küt./Simav/Kuşu Kasabası, KYA, 183/XXIII/5)

1.1.2.1.3.1.1.3. -dīnan

¹⁵⁹ Nevzat Özkan, *-Dik Sıfat-Fiil Ekinden Yapılmış Zarf-Fiil Ekleri ve Gagavuz Türkçesi’nde Bir Zarf-Fiil Eki: DİcAAn(An)*, 3. Uluslararası Türk Dili Kurultayı 1996, Ankara 1999, s.891-900

*on gün geder fêlan **ğaldînan** zêytini ğaldırır.* (Kil./Doğançay Köyü, KMKA, 8/II/19)

1.1.2.1.3.1.1.4. -dînen

*ğalaytırğ hepsi bir sene, xarman **geldînen**, herkes, çuvalını çeken gelir.* (Kil./Öncü Pınar Köyü, KMKA, 30/VI/231)

*geliniñ òlan ğardeşi varısa o **geyindînen** okunur.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 239/XVIII-a/45)

1.1.2.1.3.1.1.5. -dunan

*oğlan ğız da biriciğ **oldunan**, baya deliye dönüyu.* (Af./Bayat/Merkez, BMA, 158/XVIII/313)

1.1.2.1.3.1.1.6. -dunaⁿ

*axşam **oldunaⁿ** bunu yaxalallar.* (Kil./Doğançay Köyü, KMKA, 1/II/16-17)

1.1.2.1.3.1.1.7. -dünēn

*ekin tarlasını **ğödünēn** boba bu tarlayı yemişler mi yememişler mi?* (Edn./Merkez/Menekşe Solular K., EdİA,177/XXIV/23)

1.1.2.1.3.1.2. -DİknAn

1.1.2.1.3.1.2.1. -dıknen

*gonāna çıkmışlā yokarı. **çıkđıknen** elini yākākana* (Uş./Sivaslı/Kökez, UşİA, 306/I-61/110)

*geleşe **çıkđıknen**, yeğdîniñ boynumu alıyo gule yapıyo, demiş.* (Uş./Sivaslı/Kökez, UşİA, 305/I-61/74)

1.1.2.1.3.1.2.2. -duknen

*eve ğızı **goduknen** buwasınığ oku yayı varmış cavır içinde.* (Uş./Sivaslı/Kökez, UşİA, 306/I-61/120-121)

1.1.2.1.3.1.3. -Dİk+III Teklik İyelik

1.1.2.1.3.1.2.1. -dığınán

*alti ay biz **han oğuma yazmemiz olmadığınán** orde bizi ayritTiler.* (Bin./Yazgülü K., BMİKA, 123/II-b/6)

1.1.2.1.3.1.3.2. -diğinen

*çıkmaz imiş, asılır imiş; asılmış asılmış yarı yere **geldiğinen** bi kesmiş, dev, aşağı gitmiş, ölmüş.* (Isp., IMA, 139/XVI/23)

1.1.2.1.3.1.3.3. -duğunan

*axşam **olduğunan** yime yidēyimnen bilmiyim nērde yatdığımı.* (Gant./Zıranba K., GDİAT, 195)

1.1.2.1.3.1.3.4. -duğunaⁿ

***kalduğunaⁿ** postanın da satılmağ zamani eḥāle günleri, postayı eḥāleye çıxartti.* (Diy./Çermik, DİÇÇYA, 152/X/30)

1.1.2.1.3.1.3.5. -duğunnan

***vurduğunnan** ylxıldı.* (Kars/Çıldır/Meryem K., KarsLA, 366/94/109)

1.1.2.1.3.1.3.6. -duğuyunan

*bir ağaca **konduşuyunan** o ağaçta yarım saatta yaprağı kalmıydı.* (Mal./Merkez/Tecde, MallA, 251/XI/16)

1.1.2.1.3.1.3.7. -duğuan

*onnan **kardeşima** dēyem rusyá batuma **dayanduğuan** inön düşindi. alman rusyáyi alursa bīze dayanacax.* (Diy./Çermik, DİÇÇYA, 145/IX/6)

1.1.2.1.3.1.3.8. -düğünen

*gólde cima yaparken gız ata **bindüğünen** gidiyo babasının evine.* (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 76/XV/15-16)

1.1.2.1.3.1.3.9. -düğünnen

*baxdı ki bi gız yatıy kî **gördüğünnen** áklı başınnán ğetdi.* (Mal./Tilek K., GDİAT, 4)

1.1.2.1.3.1.3.10. -düyünen

*bunu **gördüyünen** haman bir sapaya enmiş.* (Mal./Tilek K., GDİAT, 7)

1.1.2.1.3.1.3.11. -tığynan

mustafa kemal çıxtıgıynan hakkımda mustafa kemala yazıylar ki. (Mal./Merkez, MallA, 243/I/47)

1.1.2.1.3.1.12. -dineyin

*bobam balkan arbinden geldineyin o yaza dōru kimi na zaman biz ufaqtıq k̄āşılāmā
çıktıq.* (Kırk./ Eriklice Köyü, KİMİKA, 63/IV/78)

1.1.2.1.3.1.13. diynen

bu başlık baK hayvanıñ başına daKdiynen geri giTmemesi için, buña alın süsü dēyoz.
(Af./Merkez, AMA, 169/I/15)

1.1.2.1.3.1.14. -dı'tan

bu mēTdüp patşāhı vardı'tan patşah şaşdıyo. (Den./Tavas/Merkez, GBAA, 64/L/69)

1.1.2.1.3.1.15. -dilén

bilmén ésgēdén gēldilén-m évléncéK. (Ay./Karacasu/Çardak K., GBAA, 87/LXVII/17)

1.1.2.1.3.1.16. -duğumlen

ben benim bıl'duğumlen oriya bi şe ettum. (Rize/Kalkandere/Yokuşlu K., RİA,252/XXIV/15)

1.1.2.1.3.1.17. -duğunlan

sular 'akdi, akduğunlan şindi bu kız, "beni kultardi". (Rize/Merkez/Çarşı Mah., RİA,199/I/102)

uç'unc'isine sira gelduğunlan dedi. (Rize/Merkez/Çarşı Mah., RİA,198/I/70)

1.1.2.1.3.1.18. -duxlarıynen

oturduxlarıynen gehveci diyir ki. (Kars/Arpaçay/Başgedikler/Anıtlar K., KarsİA,170/5/5-6)

1.1.2.1.4. SIFAT-FİİL+iYELİK+layın

1.1.2.1.4.1. -DİKİAYIn Zarf-fiil Eki

Leyla Karahan: *-ınca/-ince eki yerine “-duğlayın”, “-duğlayın keri” şekilleri kullanılır.*(Dn/ZK,90)¹⁶⁰

¹⁶⁰ KARAHAN, AAS, s.155

1.1.2.1.4.1.1. -DİkAyIn

1.1.2.1.4.1.1.1. -dİxliyin

son son cani sıxıldıxliyin diyir. (Erz./Pasinler/Yeniköy K., ErzİA, 161/IX-IV/16)

1.1.2.1.4.1.1.2. -diğliyin

sarığamişe geldiğliyin Urusun bu terefden başı bozuldu. (Kars/Kağızman/Kötek, Böcekli, KarsİA,198/18/5)

1.1.2.1.4.1.1.3. -dixliyin

emir yemen nasi yıxanirse, baxir, yüzüyh çıxdixliyin diyir ki, ola, bu geldi beni buldu. (Erz./Pasinler/Yeniköy K., ErzİA, 162/IX-IV/40)

1.1.2.1.4.1.1.4. -dikliyin

arxasi üsdü yere gidir. yere geldikliyin, diyir. (Erz./Pasinler/Güzelisar K., ErzİA, 182/IX-XII/179)

1.1.2.1.4.1.1.5. -diyhliyin

mustafa kemal burdan hareket edip geldiyyhliyin ilk geldiyyinde biz engere köylerindedix. (Erz./Pasinler/Yk Kızılca K., ErzİA, 176/IX-XI/21)

mehmedğa befat etdiyhliyin ehmedğa galir. (Erz./Pasinler/Güzelisar K., ErzİA, 178/IX-XII/18)

geldihliyin cariyelere dedi, bir desde çubux goyun suya. (Erz./Güzelhisar K., ErzİA, 180/IX-XII/81)

1.1.2.1.4.1.1.6. -duhlëyin

hemen goşiyê oğlan elbise altyê, geydüriyê gıza, gol gola çıxduhlëyin dışari, artıx görenin bayılmamas, gâbil değil. (Erzn./İliç/Buc. Armutlu Bel., ErzN YA, 255/II-XIV/245)

1.1.2.1.4.1.1.7. -duxleyin

dolaşduxleyin üsdüden dağidiylár. (Erzn./Kemah/Doğanbeyli Buc./Kerer K., ErzN YA, 293/III-XI/39)

“çocuğun ismi mi? doğduxleyin bi hafta sonra anası, babası, anneannesı, babānesı çocuğun adını vurur yazdırullar. o gadar” (El./Keban/Beydeğirmeni K., KBAYA, 125/XXIII/70)

ben sazımı çıxduxleyin alTda galan olur. (El./Akçakiraz, EYAD, II/42)

1.1.2.1.4.1.1.8. -dukleyin

atı érkek dourmuş. o dourdukleyin gadın da hāmile olmuş, o da çocuklamış.
(Uş./Sivaslı/Kökez, UşİA, 303/I-61/13)

1.1.2.1.4.1.1.9. -duqlayın

senin muslūn akludkayın sen suyun parasını verniyon mu devlete yuht da belediyye.
(Tok./Erbaa/Karaağaç K., TİLYA, 317/XLIV/5)

1.1.2.1.4.1.1.10. -duqleyin

ayaa galakdukleyin yere düşdü. (Tok./Başçiftlik/Hatıpli K., TİLYA, 307/XXXVIII-c/17)

1.1.2.1.4.1.1.11. -duqluyun

sac guruduqluyun kepceynen dökerük ufağ ufağ. (Tok./Niksar/Gökçeli Bel., TİLYA, 344/LXVII/3)

1.1.2.1.4.1.1.12. -dükleyin

yapağ, işine de girdükleyin olmaz olū mu. (Tok./Erbaa/Karaağaç K., TİLYA, 318/XLIV/15)

1.1.2.1.4.1.1.13. -dükln

unu büşdüklın alur tekrar yine dökerük yavı. (Tok./Niksar/Gökçeli Bel., TİLYA, 344/LXVII/3)

1.1.2.1.4.1.1.14. -düklüğün

öldüklüğün işte herkes havlusıñı, ölüsiñi yurdı kapının önünjde. (Mal./Doğanyol, MalıA, 324/XCI/15)

1.1.2.1.4.1.1.15. -dükleyin

atından yendükleyin, xıdır aleysselam deyi. (El./Akçakiraz, EYAD, II/42)

1.1.2.1.4.1.1.16. -dükleyin

geldükleyin ben de değeneği alēcem elime. (Erzn./İliç/Merkez, ErznYA, 271/II-XXXIX/112)

moderin gürbe alup sepmedükleyin çixardamazıx. (Erzn./Tercan/Gökçe Köyü, ErznYA, 365/VI-I/23)

ayağı bi daşa degi duşşı, düşdükleyin canı āci. (El./Akçakiraz, EYAD, II/40)

onnar gapıdan geli, geldükleyin onun itihabe veri. (El./Akçakiraz, EYAD, II-a/46)

böyükler dellerdi ki bayğuş ötdükleyin ölü çok olurmuş. (Tok./Niksar/Buzköy, TİLYA, 336/LX-b/10)

1.1.2.1.4.1.1.17. -düklü^yün

bôle mayalaruḡ. geldüklü^yün sacı ğuraruk. (Tok./Niksar/Gökçeli Bel., TİLYA, 344/LXVII/2)

1.1.2.1.5. AYNI FİİLİN TEKRARI İLE

1.1.2.1.5.1. (V)r -mAz ZARF-FİİL EKİ

Zeynep Korkmaz: -r(-Ar, -Ir/-Ur) ekleriyle kurulan geniş zaman ad-fiilinin olumlu ve olumsuz türlerinin arka arkaya getirilmesiyle kurulan bir zarf-fiildir. Oğuz ve Kıpçak lehçelerine özgü bir şekil olarak, Türkiye Türkçesindeki kullanılışı çok yaygındır. Ekin asıl fiildeki hareketin, zarf-fiildeki hareketin hemen arkasından gerçekleştiğini bildiren bir işlevi vardır. Bu zarf-fiildeki zaman işlevi -DIktA ve -IncA /-UncA ekli zarf-fiillerininkinden daha güçlüdür. Asıl fiilin gösterdiği hareketin gerçekleşmesine zamanda çabukluk ifadesiyle bağlanmıştır.¹⁶¹

Haydar Ediskun: -r -mez yapılı ulaç, bir fiil kök ya da gövdesinin geniş zamanının olumlu olumsuz III. tekil kişileri art arda getirilerek yapılır. bu ulaç, anlamca, -ince yapılı ulacın daha güçlüsüdür.¹⁶²

Tahir N. Gencan: Geniş zaman kiplerinden üçüncü tekil kişilerin olumlu ve olumsuzları art arda pekişik bir artçıl ulaç yapılır.¹⁶³

Mehmet Hengirmen: Eylemin belirttiği işin kısa bir süre içerisinde acele olarak yapıldığını belirtir.¹⁶⁴

1.1.2.1.5.1.1. -a -maz

*ben de hemen hamamlıktan **çıka** **çıkmaz**, gubbe başınıza yı^kılmasın dēye cırlı cıblaḡ buraya gada goşdum.* (Kas., AAT, 16)

*çocuk buna **duya** **duymaz** bubasına yalvatıyo.* (Ay./Merkez/Kemalpaşa Mah., AİAÖ,14)

***Ḳona-Ḳonmaz** ateş eTtim.* (Af./Çay/Koçbeyli, ÇYA,149/IX/121)

1.1.2.1.5.1.2. -ar -maz

*gız dōdu mu **doğar** **dōmaz**, gız hem bi tarafTan büyür hem bi tarfaTan anne ceyize başla^r.* (Af./Merkez, AMA, 184/V/13)

¹⁶¹ KORKMAZ, *TTG.*, s. 1036

¹⁶² EDİSKUN, s. 260

¹⁶³ GENCAN, s. 398

¹⁶⁴ HENGİRMEN, s.261

ğaldırır ğaldırılmaz elinde silah patlar patlamaz şapğayı başında alıp gidiyor.

(Mal./Akçadağ/Keller, AkçYA, 152/39/13)

hitlağı soxar soxmaz bunun hitlağı daş sığdı. (Amas./Aydınca/Karataş Köyü, AAA, 220/IIb/140)

ağlar ağlamaz dèrkene biğün zabağdan yerimden ğaxdım. (Amas./Aydınca/Sarıyar Köyü, AAA,

244/Vc/96-97)

yarın ğün çalar çalmaz ben ordayam. (Kars/Arpaçay/Kineği K., AKD, 28)

bacisi derhel duyar duymaz, başına torpaxlar saçdı. (Kars/Sarıkamış/Uğannı K., DİAT, 160)

merme atar atmaz bu dişare çixde. (Erz./Oltu/Merkez, ErzİA, 73/IV-I/14)

ğahar ğaxmaz hemen xanımın ayağına ğapanir. (Kars/Arpaçay/Akçalar K., KarsİA, 163/1/86)

basar basmaz yekun bölüğü silayı aşagğıya çevürdi.(Kars/Ardahan/Kaptan Paşa, KarsİA,219/31/8)

devrisi ğün sabāleyin erkenden güneş atar atmaz atın birisine bidirdih gelini.

(Mal./Arguvan/Düzova K., MalİA, 302/LXVII/15)

koçakari buni duyar duymaz geldi. (Rize/Merkez/Çarşı Mah., RİA,199/I/108)

hemen ğediyō cariyeleri atı çıkarTıyōlar avluya çıkar çikmaz olan bir çekiyō.

(Tok./Artova/Merkez, TİLYA, 275/XXVI/61)

1.1.2.1.5.1.3. -a^f -maz

eti sata^f satmaz para vèrenden parayı ğapdıx. (Amas./Aydınca/Abacı Köyü, AAA, 251/VIa/31)

1.1.2.1.5.1.4. -ár -maz

ibo beg Ğapiyi açár açmaz ikinci Ğaxfayı ismarlır bunnára. (Bin./İlçalar Nah., BMİKA, 160/VIII-a/29)

bu içeri ğirár ğirmaz tabi hertarafı kirlidir. (Bin./İlçalar Nah., BMİKA, 164/VIII-b/71)

1.1.2.1.5.1.5. -ar -maz (İ-İ)

diyèr sen eva ğidar ğètmaz bizim o Ğırmızı oĞızı kesersin. (Bin./İlçalar Nah., BMİKA, 162/VIII-b/23)

ğidar ğètmaz, şıldırım ata bini yalla. (El./Keban/Karkit K., KBAYA, 94/VII/61)

1.1.2.1.5.1.6. -ar máz (İ-İ)

bu Ğılınçini çekar çekmáz bu da oxçurını ağzına alır. (Bin./İlçalar Nah., BMİKA, 166/VIII-b/139)

1.1.2.1.5.1.7. -ē -mez

bir yaşına ğirē ğirmez diş çıkarır. (Af./Merkez, AMA, 209/XII/80)

öteki keymiş, **keyē keymez** o tellak ölmüş orda. (Uş./Sivash/Kökez, UşİA, 304/I-61/38)

1.1.2.1.5.1.8. -er -mez

deyincik, tireniñ içine **girer girmez**, seydaliniñ āmet biliyoñ mu, onu arıyoñ.

(Amas./Aydınca/Sarıyar Köyü, AAA, 240/Va/38-39)

daha ata **biner binmez**. allah remet eda aħmet çabuş dedi. (Bin./Bilaloğlu K., BMİKA, 112/II/173)

inönü **keser kesmez** kardaşıma dëyem. (Diy./Çermik, DİÇÇYA, 145/IX/8)

gider gëtmez, zindana atdılar. (Ard./Posof/Söğütveren K, DİAT, 105)

karı istemî esķi kocasını ama, **ister istemez** mecbur. (Edn./Meriç/Yenice K., EdİA,163/XIX/65)

ben buna teş **eder etmez**, isābet ettüni bilmiyorum. (Rize/Çayeli/Büyükköy Buc./Derecik K.,

RİA,277/XXXVIII-a/11)

ğız hemen donunu **çeker çekmez** içeri giriyo. (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 78/XVII/10)

başında iki saat **geçer geçmez** konuştu. (Af./Şuhut/Mahmut K., ŞuhA, 94/IV/15)

értesi günü cansuz dëv ava **gèder gëtmez**, hemen aslanzāde seccadeye oturdu.

(Siv./Oluhman, STİAT,17)

1.1.2.1.5.1.9. -e^r -mez

dóne^r dóⁿmez benim tetiği çekmem bi^r oldi. (Rize/Pazar/Derebaşı K., RİA,299/L-c/72)

1.1.2.1.5.1.10. -èr -mez

ölum sabrédiñ iş olacāna varır, **dër dëmez** méylis yarım sahat süküit içinde galdu.

(Kmar./Andırın/Tokmaklı K., GDİAT, 136)

1.1.2.1.5.1.11. -ı -maz

goñu goñşu tanıdık **çāri çārmaz** géilir. (Af./Merkez, AMA, 186/VI/52)

biz bu yıldızı bilemedik derken, yāu ibrām silāa davranıyo ya, he onu **varı varmaz**

ibramı arķādeşleri vuruyo. (Af./Bolvadin/Derekarabağ K., BTKKA,81/I/18)

o atlı ordan **çıxı çıxmaz** yürāme kóz guydu dedi ya. (Yoz./Yanık Köyü, YİKYYA, 150/IV/292)

1.1.2.1.5.1.12. -ır -maz

bekliyî ğapi **açılır açılmaz**, külahı başında hëş kimse görmiyî tabî giriyyî **içeri**. (Erzn./İliç/Buc.

Armutlu Bel., ErzñYA, 252/II-XIV/92)

alır almaz bi taraftan üfürdigi gibi bütüin asger ğaybolıyî. (Erzn./İliç/Buc. Armutlu Bel., ErzñYA,

253/II-XIV/136-137)

o **varır varmaz** genne o tüccarı görünçek, hemen boynuna sarılmış. (Kil., GDİAT, 189)

*gızıñ sêrâynın yánna **varır varmaz** haman düdüğü üfürdü.* (Mal./Tilek K., GDİAT,10)

***ƙaldırır ƙaldırmaz** elinde silah patlar patlamaz şapƙayı başında alıp gidiyor.*

(Mal./Akçadağ/Keller, AkçYA, 152/39/13)

*at kerāmete ermiş diyo. hemen bu **varır varmaz** gô parahtıyor.* (Yoz./Yanık Köyü, YİKYTA, 145/IV/181)

1.1.2.1.5.1.13. -î -maz

*şindi **varı̇ varmaz** baban beni senden isteyeceK diyo.* (Yoz./Yanık Köyü, YİKYTA, 146/IV/204)

1.1.2.1.5.1.14. -î -maz (K-K)

***Ƙucama alî almaz** bi fi'ladı.* (Af./Çay/Armutlu, ÇYA,139/VII/69)

1.1.2.1.5.1.15. -ir -mez

*dilber senem mehemededin sesini sesini **êşidir êşitmez**, içerden döndi.* (Erz./Merkez, ErzİA, 16/I-II/97)

*gelin **gelir gelmez** bi analı babalı bi Kız çocuğu veyahit gelin ise de başu bütün olmyacax.* (Mal./Merkez/Karagöz Köyü, 258/XVIII-a/24)

*köpeg **yêtişir yêtişmez** haman canavarın üsTüne atlır, parça parça edir.* (El./Ağın/Andiri K, KBAYA, 176/LII/34-35)

*salona **girir girmez** beni yiteleyince geri dışarı attılar.* (Mal./Hekimhan/Katamahmut K., MallA, 284/LII/12)

1.1.2.1.5.1.16. -î -mez

*yuvaya **gelî gelmez** tabi orda bi tanışımız varıdı.* (Amas./Aydınca/Abacı Köyü, AAA, 255/Vİb/130)

1.1.2.1.5.1.17. -ir -mez

*bi on metiire **gelir gelmez** anca, yol **ğadar anca**. orıya vardım.* (Amas./Aydınca/Abacı Köyü, AAA, 262/VIIb/132-133)

1.1.2.1.5.1.18. -u -maz

*ben parmāma **vuru vurmaz** hemen ben öne bükülmüşüm.* (Af./Sandıklı/Akhanm Kas., SYAÖ, 250/XXIII-a/15)

*o da böyle yarı **yérne varu varmaz**, acı sesle yanıyon dêye bağırdı.* (Kas./Göl/Kurusaray K., AAT, 38)

'uru vurmaz, "arxadaş seň kör deǵelsiň" diyo biliyoň mu? (Siv./İlbeyli/Durdulu Köyü, SİA, 177/IV-b/72)

1.1.2.1.5.1.19. -ü -maz

dutü duTmaz hemen yere vuruyor. (Yoz./Yanık Köyü, YİKYTE, 180/IV/957)

1.1.2.1.5.1.20. -ü -mez

olan buna görü gömez atından düşüp bayıyo. (Ay./Merkez/Kemalpaşa Mah., AİAÖ,7)

1.1.2.1.5.1.21. -ur -maz

oturur oturmaz bina bi sallanti yapı. (El./Keban/Aşağıcakmak K., KBAYA, 112/XVI/168)

onun da suyu ılınur ılınmaz görsan tandurun üsdünde birez ğaynar. (Erzn./Merkez/Ekmekli Köyü, ErznYA, 390-391/VII-VI/55)

tozanur tozanmaz kör diyor ki kör oldum. (Siv./İlbeyli/Durdulu Köyü, SİA, 176/IV-b/46)

1.1.2.1.5.1.22. -ü^r -maz

buⁿ varü^r varmaz edam sehbāsına daxıb edam edesiñiz deyi yazıyur. (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 188/IVe/295)

1.1.2.1.5.1.23. -ü -mez

ële beni görü görmez «dur, abazdi» dedi, «teslim.» (Kars/Selim/Oluklu, KarsİA,228/35/71)

1.1.2.1.5.1.24. -ür -maz (İ-K)

şah maħammed bunnarı görür görmez gendi gendini attan aşşā atdı. (Gant./Zıranba K., GDİAT, 198)

1.1.2.1.5.1.25. -ür -maz (İ-İ)

gelür gelmaz oğlum deyi. (Bin./İlçalar Nah., BMİKA, 165/VIII-b/107)

1.1.2.1.5.1.26. -ür -mez

ħocasını görür görmez ya senin kölen bana el atti. (Bin./Karlhova/ Viranşehir K., KYA, 138/III/56)

şah maħammed bunnarı görür görmez gendi gendini attan aşşā atdı. (Gant./Zıranba K., GDİAT, 198)

1.1.2.1.5.2. -DI+kişi -(y)AlI

1.1.2.1.5.2.1. -dı -alı

yoğ benim axlum sardı saralı burda oluyo yani. (Tok./Yeşilyurt/Çıkrık Bel., TİLYA, 418/CHII-a/2)

1.1.2.1.5.2.2. -dum -alı

aynı benim dōdum doğalı nası bōleydi işde. (Af./Sandıklı/Kusura Kas., SYAÖ, 382/LXXIX-b/24)

yaylacılık anamdan dōdum doğlı yaylacıyım. (Tok./Başçiftlik/Hatıplı K., TİLYA, 305/XXXVII/5)

1.1.2.1.5.2.3. -dim eli

ben de bu düyne geldim geleli / feleg bizi daşdan daşa çalyor. (Ard./Posof/Sors K, DİAT, 116)

1.1.2.1.5.3. -dI -mAdI ZARF-FİİL EKİ

Zeynep Korkmaz: *Türkiye Türkçesinde yer yer dikkat çeken bir zarf-fiil türü de görülen geçmiş zaman kiplerinin olumlu veya olumsuz şekillerinin, gerektiğinde şahıs ekleri de alarak zarf-fiil göreviyle kullanılmasıdır. Bu zarf-fiil de -r...-maz türünde olduğu gibi zamanda tezlilik gösterir. Asıl fiildeki hareketin gerçekleşmesi hemen hemen zarf-fiildeki hareketin gerçekleşmesi ile eş zamanlıdır, denebilir.*¹⁶⁵

1.1.2.1.5.3.1. -di -madi

sıbah oldi olmadı yemagi yēdi yēmedi tıkrar sultan Kıbesi teráfına getTi. (Bin./Bilaloğlu K., BMİKA, 112/I/179)

1.1.2.1.5.3.2. -di -medi

gederler xeylana attan yēndi yēnmedi mālā hacinín yanınā getTi. (Bin./Bilaloğlu K., BMİKA, 110/I/112)

1.1.2.1.5.3.3. -düm -medim

ben ordā bayā bi güldüm gülmedim demem hinci gülmedim desem günah yazā. (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 95/I/129)

1.1.2.1.5.4. -dIm -AsI ZARF-FİİL EKİ

¹⁶⁵ KORKMAZ, *TTG*, s. 1037

1.1.2.1.5.4.1. -di -esi

*benim aklım **êrdi êresi** a.* (Af./Merkez, AMA, 269/XXV/215)

*hamamları oldum olası vâdır, benim aklım **êrdi êresi** va.* (Af./Merkez, AMA, 269/XXV/215)

1.1.2.1.5.4.2. -dum -ası

*hamamları **oldum olası** vâdır, benim aklım **êrdi êresi** va.* (Af./Merkez, AMA, 269/XXV/215)

1.1.2.1.6. MASTAR+EK

1.1.2.1.6.1. -mAcA ZARF-FİİL EKİ

Tahsin Banguoğlu: Daha çok zarf işleyişinde kelimelerde gördüğümüz bu ekin -me sıfatları üzerine gelen -ce görelilik ekinden doğmuş bir birleşik olduğunu kabul etmek istiyoruz. Şu var ki çok eski olmadığı anlaşılan bu birleşikte son hecenin vurgulu olması tereddüt uyandırıyor. Bir fiili kılmak yoluyla, şartıyla, suretiyle anlamında fiilden tarz zarfları yapar(Kesmece satıyorum=kesmek şartıyla).¹⁶⁶

J. Eckman: Anadolu ağzlarında kullanılmaktadır. Araştırma mevzuumuzu teşkil eden -maca, -mece ekli gerundium-participium, -ca,-ce ekiylr genişletilen -ma, -me ekinomen actiontan başka bir şey değildir.¹⁶⁷

Gürer Gülsevin, Selma Gülsevin: -mAcA eki, isim, sıfat, zarf yapmıştır. Yaptığı zarflara “fiilin bildirdiği işin yapılması şartıyla” anlamını yüklemiştir.¹⁶⁸

1.1.2.1.6.1.1. -maca

*men orya gêtmişdim, gızın xavarı **olmamaca**, şikilni aldım, getirdim.* (Kars/Koyundere K, DİAT, 35)

1.1.2.1.6.1.2. -mece

*bunnar, leləynen vezir pātşah **bilmemece** pütün şeherin xalxına mektuf yazdular.*

(Kars/Koyundere K, DİAT, 23) (bilmeden)

*yoxsamı **söyletmemece** asarlar.* (Kars/Koyundere K, DİAT, 42)

*indi zekmet **görmemece** assax.* (Kars/Koyundere K, DİAT, 43)

*buna bî kese para bira^kıya bî kese dolusu, **yiyebiyemece** bunun gannını doyurun.*

(Ordu/Gürgentepe/Işıktepe Bel., OİYA, 252/73/81)

¹⁶⁶ BANGUOĞLU, s. 267

¹⁶⁷ Janoş ECKMAN, “Karamanlı Türkçesinde -MACA”, TDAY-Belleten 1953, TDK, Ankara 1988, s. 45-48

¹⁶⁸ Gürer GÜLSEVİN, Selma GÜLSEVİN, (*Kāmūs-ı Türkî Göre*)*Türkçede Yapım Eklerine Kullanılışları I Fiiden İsim Yapan Ekler*, Özmert, Malatya 1993, s.90

1.1.2.1.6.2. -mAkTAn ZARF-FİİL EKİ

Haydar Ediskun: **-mekten** yapılı ulaçlara da sebep ulaçları demektedir...Bu yapılı ulaç da kendinden sonraki eylemin sebebi olur.¹⁶⁹

Nesrin Bayraktar: Eklendiği fiillere kendisinden sonra gelen zaman zarfına göre “-madan önce” veya “-madan sonra, -dıktan sonra” anlamlarını katan bu zarf-fiil eki, -mAk isim-fiil ekiyle +Dan/+dIn ayrılma hâli (ablatif) ekinin birleşmesinden oluşmuştur. Eklendiği fiillere “-dıktan” anlamını verir.¹⁷⁰

1.1.2.1.6.2.1. -maxda

ağlamaxda gözüm kör oldu. (Mal./Akçadağ/Gozlıca K., GDİAT,52)

1.1.2.1.6.2.2. -maxdan

bu eva dönınca tabî ağlamaxdan döğülmoxdan artux her teraî Kı̇ Kı̇rmizi olmuş.

(Bin./İlcalar Nah., BMİKA, 162/VIII-b/20)

lelenin ağlamoxdan gözderi gapanıfıdı. (Kars/Koyundere K, DİAT, 44)

orıya gèdince épèyi bir çarpımaxdan sora, otuz gişî zayât verdik. (Erzn./İliç/Çaltı K., ErznYA, 243/II-VIII/8-9)

çalışmoxdan halımoldu perişan. (Erzn./Refahiye/Merkez, ErznYA, 339/IV-XXI/74)

1.1.2.1.6.2.3. -maxtan

halla halla ikrah èttih ceneze kaldırmoxtan. (Ur./Merkez, UMA, 227/XXXIII/45)

1.1.2.1.6.2.4. -mağtan

ağlamağdan ala göze kan geldi. (Kil., GDİAT, 186)

1.1.2.1.6.2.5. -mekten

bizim kilciniñ gözlerinden bu domurcux domurcux axıye gülmekden bütün patladı patladı benim yapmış olduım işlere. (Or./Aybastı/Sefalık Köyü, AA, 70/VI/14-15)

gendimi geçindirmekten ācízım. (Tok./Erbaa/Değirmenli Bel., TİLYA, 316/XLIII/9)

¹⁶⁹ EDİSKUN, s. 271

¹⁷⁰ BAYRAKTAR, s. 261

1.1.2.1.6.2.6. -mékTen

geçinmékTen aciz galdım. (İz./Taşköprü/İshakçılar, İTOBA, 88/7b/48)

1.1.2.1.7. MASTAR+iYELİK+DA

1.1.2.1.7.1. -mAsIndA Zarf-fiil Eki

1.1.2.1.7.1.1. -mesinde

o ilk gelmesinde de demiş şêx osman efendi, van müfdüsü geldi demiş.

(Mal./Akçadağ/Karamağara, AkçYA, 129/25/36)

1.1.2.1.7.2. MASTAR+iYELİK+DAn

1.1.2.1.7.2.1. -masından

gürzüsünü xafifçe yere buraxmasından gonax sarsıldı. (Siv./Oluhman, STİAT,14)

1.1.2.1.7.2.2. -mesinden

vêzirin gelmesinden müneccim çok korkmuş, belli de edememiş. (Kas., AAT, 15)

1.1.2.1.7.2.3. -mésinnén

etmésinnén yüziim aşığı gan akıyor. (Man./Turgutlu, ADÜM I, 23)

1.1.2.1.7.2. -(y)IşIndA ZARF-FİİL EKİ

Zeynep Korkmaz: -Iş/-Uş ad-fiil ekinin iyelik ekleri ve bulunma durumu ekiyle genişlemesinden oluşmuş -IşIndA /-UşUndA eki de “-dığı zaman” anlamında bir zaman zarfı görevindedir.¹⁷¹

1.1.2.1.7.2.1. -ışında

daha sürgünden ilk gelişindä bunnar tanıldır. (Mal./Akçadağ/Karamağara, AkçYA, 129/25/29-30)

---

¹⁷¹ KORKMAZ, *TTG*, s. 1034

1.1.2.1.7.2.2. -ışındé

daha sürgünden ilk gelişinde bunnar tanidiler. (Mal./Akçadağ/Karamağara, AkçYA, 129/25/29-30)

1.1.2.1.7.2.3. -ışında

“kardaş para bittí. bi daha gelişinde verírıx” (Ur./Merkez, UMA, 153/VI)

1.1.2.1.7.2.4. -ışinde

öküz can çekişinde picagi çeken çok olur. (Bit./Ahlat, AİAD,58)

onnan sora türkiye gelişinde bizim köylerde zengin adamlar gürcü ökümeti dedi ki «esger vereceksiz.» (Kars/Posof/Doğrular K., KarsİA, 219/31/14)

ucunci tēyişinde, çocuk oa: padişahım, felan odadgi kızini tilerim. (Trab./Vakfikebir/Şahinli K., KIAT, 220)

iğ gelişinde, “ula, ben nēdeyim nētmiyeyim?” (Rize/İydere Buc./Köşklü K., RİA,233/XII/4)

bu hinci ilk defa gelişinde yüz daşı topladılā. (Af./Sandıklı/Kızık Kas., SYAÖ, 371/LXXVII-a/4)

1.1.2.1.7.2.5. -ışiñde

onu da inşallah bir gelişinde gene anlatırım. (Kars/Çıldır/Gülyüzü K., KarsİA, 353/89/68)

1.1.2.1.7.2.6. -üşümde

dönüşümde bakdım o. onun da hemşerileri var. (Edn./Uzunköprü/Beykonağı K., EdİA,172/XXIII/30)

1.1.2.1.7.2.7. -üşünde

hasan ağa ne ğadar ğetmişdi, mevla’sı bissin. geri dönüşünde ğırx güne geldi eve çıxdı.

(Kars/Çıldır/Koçğüden K., KarsİA, 355/91/25-26)

1.1.2.2. EK+EK YAPISINDA OLANLAR

1.1.2.2.1. EK(LER)+ BERİ

1.1.2.2.1. -(y)AII Beri

1.1.2.2.1.1. -alı beri

çok özledim göremedim işte iç onları asta olalı beri. (Tek./Saray/Demirler Köyü, TİSİKAD, 59/XIV/29)

1.1.2.2.1.2. -ali beri

ben doxali beri sizlen uğraşyrum. (Rize/İkizdere/Çamlık K., RİA,256/XXVI-c/90)

1.1.2.2.1.3. -eli beri

oralardan geleli beri yani annem bobam epsi vādi. (Kırk./Kadıköy Köyü, KİMİKA, 75/VIII/3)

1.1.2.2.2. EK(LER)+ GİBİ

1.1.2.2.2.1. -(V)r gibi

1.1.2.2.2.1.1. -ar gibi

ya saña “alır gibi sat satar gibi āl” nē yapāsañ. (Af./Merkez, AMA, 189/VII/41)

alır gibi sat, satar gibi al. (Af./Merkez, AMA, 206/XI/26)

dökülmüş olanları vādi, onuñ şēsi zar atar gibi atılı^f. (Af./Merkez, AMA, 255/XXI/22)

eşşā çalar gibi çala çal çala çal çalıyó óñúne düşdü. gardan gēri dönemiye, o yanı da dönemiye. (Amas./Aydınca/Abacı Köyü, AAA, 264/VIIb/181-183)

hoza o bastıqları daşlar izleri çamıra basar gibi oturmuş. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 137/XVI/42)

mallara búñek daxar gibi bi bunnı uzamış. (Or./Aybastı/Düzmahalle, AA, 88/XVI/118)

onu çekiyorum yatarkene, çadırda yatar gibi yatıyorum. (Siv./İlbeyli/Eski Apardı Köyü, SİA, 198/V/78)

1.1.2.2.2.1.2. -ē gibi

hamır çinnē gibi çinnēdi. (Af./Başmakçı/Merkez, BDA,161/I/1)

eşşek dövē gibi yüzüne tüküre tüküre dövüyölā yāni. (Uş./Eşme/Takmak, UşİA, 282/I-44/82-83)

1.1.2.2.2.1.3. -ér gibi

tāzé yādan gıl çekér gibi sīrīlıp çıkıyor. (Kon./Cihanbeyli/Kulu Buc., AkCA, 29)

1.1.2.2.2.1.4. -ır gibi

ya saña “alır gibi sat satar gibi āl” nē yapāsañ. (Af./Merkez, AMA, 189/VII/41)

alır gibi sat, satar gibi al. (Af./Merkez, AMA, 206/XI/26)

1.1.2.2.2.1.5. -ir gibi

āt makinesinde bayā āt çekilir gibi çekilirdi. (Af./Merkez, AMA, 217/XIII/117)

1.1.2.2.2.1.6. -u gibi

çıraKlıKdan giriyō amma baKmışsın, bayā guş gonduru gibi gondurulā. (Af./Merkez, AMA, 270/XXV/256)

1.1.2.2.1.7. -ur gibi

annemi o ara uyur gibi oldu. (Or./Aybastı/Zaferimilli Köyü, AA, 105/XXVIII/30)

1.1.2.2.1.8. -ur gibî

çocuğde uyur gibî oldu, ben daxã uyudum uyumadım. (Küt./Merkez, KYA, 141/I/230)

1.1.2.2.2. -DİK+İYELİK GİBİ ZARF-FİİL EKİ

Haydar Ediskun: **-diği gibi** yapılı ulaçlara kıyaslama ulaçları demektediriz...Bu ulaç, geçmiş zaman ilgisi taşır ve kendisinden sonraki eylemin kendi eyleminin yönteminde yapıldığını ya da yapılacağını bildirir ki nitelikleri gerçekten kıyaslayan bir ulaçtır.¹⁷² demektedir.

1.1.2.2.2.1. -DİK+I. Teklik İyelik gibi

1.1.2.2.2.1.1. -dığım gibi

bi baxi o binanın tavanında bi ejderha gafasını çıkardı, yoxardan aşıya dorği baxi. o o gız diyi ki benim söladığım gibi yap sana tarifini vèracam. (El./Keban/Aşağıcakmak K., KBAYA, 110/XVI/91)

vaxdın zamanında size ānnaddığım gibi, bir kilo yún aldurdım diyor. (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 193/IV-f/427)

1.1.2.2.2.1.2. -dum gibi

hākimiñ hūzuruna varıyollar, aynè bēle ānaTdum gibi, biliyoñ mu? (Siv./İlbeyli/Durdulu Köyü, SİA, 179/IV-c/121)

1.1.2.2.2.1.3. -diğim kimi

şindi cahit xoca yeni de söylediğim kimi eskide eşkıyalıx meşkıyalıx vardı işte (Mal./Akçadağ/Resuluşağı/Kozluk Mezrası, AkçYA, 142/34/)

1.1.2.2.2.1.4. -duğum gibi

aynısını annaTdduğum gibi yaptı. (Amas./Aydınca/Karataş Köyü, AAA, 218/IIb/94)

1.1.2.2.2.1.5. -dum gibi

anamdan dōdum gibi duruyom. (Af./Çay/Devederesi, ÇYA,160/XII/73)

---

¹⁷² EDİSKUN, s.265

1.1.2.2.2.2.2. -DIk+II. Teklik İyelik gibi

1.1.2.2.2.2.2.1. -dîñ gibi

bildîñ gibi deil, şu gördüñ. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ,220/XI/66)

1.1.2.2.2.2.2.2. -duğın kibi

daşa vurduğın kibi dedí onan birtene çıxar der assam kessem mi? (Diy./Çüngüş, DİÇÇYA, 162/XIII/62)

1.1.2.2.2.2.2.3. -düğün kimi

ağzığan götüdüğün kimi zehirlenecaxsın. (Kars/Kağızman/Kötek,Kozlu, KarsIA, 178/10/18)

1.1.2.2.2.2.3. -DIk+III. Teklik İyelik gibi

1.1.2.2.2.2.3.1. -dığé gibi

o narlandığé gibi, atêşde güzel gızarır. (Erz./Pasinler/Timar K., ErzIA, 165/IX-V/53)

1.1.2.2.2.2.3.2. -dığé kimin

doldığé kimin, iki geçeliyin inzibat çeyhdi. (Erz./Pasinler/Merkez, ErzIA, 160/IX-III/22)

1.1.2.2.2.2.3.3. -dığı gibi

südüñ şekere ğaynadığı gibi bi tane de ısParta'da varımış. (Af./Şuhut/Kayabelen K., ŞuhA, 87/III/210)

1.1.2.2.2.2.3.4. -dığı ğibi

ğerdanığı aldığı ğibi uşdu ğétTi. (Mal./Tilek K., GDİAT,18)

1.1.2.2.2.2.3.5. -dığı kimin

ğeyig^h ğaşdığı kimin taxir bacağına yaxalir. (Erz./Merkez, ErzIA, 19/I-III/97)

diğanı ğurdığı kimin bizim halx ürkdü. (Kars/ Hanak/ Çavdarlı, KAİ, 257/ 46/ 20)

1.1.2.2.2.2.3.6. -dığı gibi

o civar oldığı gibi onun emrindedir. (Bin./Karlova/Merkez, KYA, 133/II-c/109)

1.1.2.2.2.3.7. -dığı kimin

öbür elini uzatdığı kimin gamandar sezdi orda. (Erz./Merkez, ErzĀA, 17/I-III/8)

orda geyigi ardığı kimin atış edir. (Erz./Merkez, ErzĀA, 19/I-III/96)

aldıramadığı kimin, nasi édirse hasan beg üzeyir begim burdan bir gılış wurdığı kimin buni atdan aşşağı alır. (Erz./Merkez, ErzĀA, 20/I-III/144-145)

1.1.2.2.2.3.8. -dığı gibi

elbiseyi geydığı gibi, dilber senemin güzelliğı çıxdı. (Erz./Merkez, ErzĀA, 14/I-II/18)

alır almaz bi taraşdan üfürdığı gibi bütün asger ğaybolıyı. (Erzn./Iliç/Buc. Armutlu Bel., ErzñYA, 253/II-XIV/136-137)

1.1.2.2.2.3.9. -dığı kimin

baş dedığı kimin dönir başlır. (Erz./Pasinler/Güzelisar K., ErzĀA, 179/IX-XII/53)

1.1.2.2.2.3.10. -dıđé kimin

owaya ğiridiđé kimin erzürüm de sukut etdi. (Erz./Pasinler/Merkez, ErzĀA, 153/IX-I/20)

1.1.2.2.2.3.11. -dığı kimi

şimdise bunnar benim évatlarımdır, dedığı kimi, pátřařın-da ağlı başına geldi.

(Van/Edremit, AĀAD,32)

taam ğeldığı kimi bu oturdu. (Kars/Selim/Yamaçlı K, KarsĀA, 208/23/39)

millet töredığı kimi bi ataş vemişler. (Kars/Hanak/Çavdarlı K., KarsĀA, 257-a/46/8)

1.1.2.2.2.3.12. -dığı kimin

çetirdığı kimin axılñen dev^ulet bir birine iddahalaşdılar. (Erz./Pasinler/Surbakan K., DĀAT, 183)

1.1.2.2.2.3.13. -dığı kimin

ğirdığı kibin, millet ulx olup ğehveden içeri doldular. (Erz./Merkez, ErzĀA, 14/I-II/21-22)

1.1.2.2.2.3.14. -dığı gibi

Ķızıđı dedığı gibi hemān beş daĶĝa ğalmadan bizi ğeşdi. (Af./Çay/Devederesi, ÇYA,119/III/175)

1.1.2.2.2.3.15. -dii gibi

*nankı ğura emsalleri kaatları geldiği zaman, on beş gün filan müddetleri be ğadak varısa, saat dokuz on arası, yunan asgeri kölülerin bazara **geldii gibi** geldilē.* (Uş./Eşme/Takmak, UşİA, 278/I-43/19)

1.1.2.2.2.3.16. -diyi kimi

*şindi bu bayburtda baxcalar başında **indiye kimi**, elinde bir ey gamçı var.* (Erz./Merkez, ErzİA, 17/I-III/20)

1.1.2.2.2.3.17. -dî gibi

*bunu bobası oğlanın **dēdî gibi** yapmış.* (Çank./Cacıklar K., AAT, 104)

1.1.2.2.2.3.18. -dii̇m gibi

söyledii̇m gibi işTî düviine ğuruluruz. (Zong./Bartın/Ağdacı K., ZBKİA, 147/XIV/23)

1.1.2.2.2.3.19. -dîği gibi

*ĝehveden içeri **girdiği gibi**, mahmudi isdanbolda çox çox çekmezdiler.* (Erz./Merkez, ErzİA, 15/I-II/38)

*çamlıbele yarxaşacax sırada ĝarşi ĝarşiya geliller. **geldiyhleri kimin gidir.*** (Erz./Merkez, ErzİA, 19/I-III/107)

1.1.2.2.2.3.20. -duĝé kimin

*bizé **duyduĝé kimin**, biz gencede ĝawuşduĝ ermeniye.* (Erz./Horasan/Merkez, ErzİA, 131/VIII-II/10)

1.1.2.2.2.3.21. -duği gibi

*o çatala **wurduği gibi** çatal düşer.* (Erz./Pasinler/Timar K., ErzİA, 165/IX-V/74)

1.1.2.2.2.3.22. -duği kimin

*aldıramadıği kimin, nasi édirse hasan beg üzeyir begim burdan bir ĝılış **wurduği kimin** buni atdan aşşaği alır.* (Erz./Merkez, ErzİA, 20/I-III/144-145)

1.1.2.2.2.3.23. -duğu gibi

*ĝız da ĝendüsü **bilemeduğu gibi** oĝlana söylemiş.* (Kas./Dereli Tekke K., AAT, 22)

*bayram namazında da ğurbanda **olduğu kimi**, bayram namazı toplumda ğulunır.*

(Kil./Doğançay Köyü, KMKA, 5/I/101)

*deminki gibi **nişanda olduğu gibi dağılılā.*** (Uş./Sivaslı/Pmarbaşı K., SA,31/VIII/48)

1.1.2.2.2.3.24. -duĝuu gibi

*köyün surını bi çoban güdēdi, her kōde **olduĝuu gibi.*** (Uş./ Eşme/Takmak, UşIA, 278/I-43/17)

1.1.2.2.2.3.25. -duĝu gibi

biz onun sordū gibi ğonuşmuyox. (Amas./Aydınca/Avşar Köyü, AAA, 292/XIe/176)

el doxanduĝu gibi ğaldurulmiş. (Erzn./Kemaliye/Çaldere K., ErznYA, 218/I-XVI/24)

*o arada bu firen yapıdi. **olduĝu gibi** araba durdi.* (Kars/Susuz/ Kırçıçeĝi K., KarsIA,165/3/20-21)

*ayruldi 'ordan, gitti bi ağac'un dibine **oturduĝu gibi** bi gaflet utykusi^o basti.* (Rize/ Merkez/

Çarşı Mah., RIA, 200/ I/ 119)

1.1.2.2.2.3.26. -duĝu kimin

*tam ölecegi zamani annaduĝu **kimin** demek ğaxıy ğızinin birini aliy.* (Erzn./İliç/Buc. Armutlu

Bel., ErznYA, 248/II-XIII/23-24)

1.1.2.2.2.3.27. -duĝu gibi

*ĝizi verduĝu **kibi** buni ĝór'diler.* (Rize/Merkez/Çarşı Mah., RIA,199/I/76)

1.1.2.2.2.3.28. -dū gibi

*eĝer ben geri dönüP gelemesem bu mal **oldū gibi** siziñ olsun.* (Amas./Aydınca/Avşar Köyü, AAA, 289/XIc/96)

*biz onun sordū **gibi** ğonuşmuyox.* (Amas./Aydınca/Avşar Köyü, AAA, 292/XIe/176)

*eĝer ben geri dönüP gelemesem bu mal **oldū gibi** siziñ olsun.* (Amas./Aydınca/Avşar Köyü, AAA, 289/XIc/96)

*bütün **oldū gibi** pādişā anladıyōla.* (Ay./Merkez/Kemalpaşa Mah., AIAÓ,8)

***tanyamadū gibi** diline dēzdiürmüş.* (Ordu/Fatsa/Çayıralan K., KİAT,23)

*avcı āmed her ĝünki **durdū gibi** ğonuşan avcı āmed konuşmuyo.* (Tok./Pazar/Kaledere K., TİLYA,

359/LXXIV-c/70)

1.1.2.2.2.3.29. -dügi çimin

çoban bunnarın cêri döndüğünü cördügi çimin, çoban eline aldı değenegini.
(Erz./Pasinler/Surbakan K., DİAT, 197)

1.1.2.2.2.3.30. -dügi kibé

çöwümüz az dağa düşdügi kibé, dağın etegé olduğundan geç açılır, burya karşılık.
(Erz./Pasinler/Timar K., ErzİA, 164/IX-V/30-31)

1.1.2.2.2.3.31. -dövü gibi

olan gidiya babasınıy dedövü gibi yapıya. (Bar./Merkez, BarYA,31/I/101)

1.1.2.2.2.3.32. -düyi kimin

hücuma gelir, sarğıyı gördüyi kimin gacacağ ama anorona yediremiy. (Erz./Merkez, ErzİA, 20/I-III/137)

1.1.2.2.2.3.33. -tiği kimi

yarın bir daa géttiği kimi bu pâdişah anniyir bunda iş var. (Kars/Arpaçay/Başgedikler/Anıtlar K., KarsİA,172/6/20)

1.1.2.2.2.3.34. -tuğu kibi

bu aj'dağar ne kada yaķına geldisa el attuğu kibi bu 'çekte kıli'cini. (Rize/Merkez/Çarşı Mah., RİA,199/I/100)

1.1.2.2.2.4. -Dİk+I. Çokluk İyelik gibi

1.1.2.2.2.4.1. -dümüz gibi

yaxud da hepimiz de aldümüz gibi endirecüg. (Siv./İlbeyli/Conkar Köyü, SİA, 165/I/134)

1.1.2.2.2.4.2. -tığımız kimi

önce annatığımız kimi mesela eskiden şöleydi. (Bin./Karlıova/Kalencik K., KYA, 175/XI/45)

1.1.2.2.2.5. -Dİk+III. Çokluk İyelik gibi

1.1.2.2.2.5.1. -dıxları gibi

erzürüm, erzincan, van bunnardan birleşdiler, çoğaldiler. çoğaldıxları gibi o zaman, mālum ya yapışahu yendürdiler. (Erzn./İliç/Buc. Armutlu Bel., ErzNYA, 249/II-XIII/56-57)

1.1.2.2.2.5.2. -dıxlari kimim

kafirler nasi bumbayi atdıxlari kimin ben anamin yanından gaxdım. (Erz./Tepeköy Köyü, ErzİA, 27/I-VII/55)

1.1.2.2.2.5.3. -dikleri gibi

*deperlēmiş git moruk yāni yōlsuz olmuşlā hidiki açık cılbak **gezdikleri gibi** yolsuz olmuşlā.* Af./Sandıklı/Koçgazi K., SYAÖ, 377/LXXVIII-a/118)

***dedikleri gibi** sonra yani afiyon cephesine vuruldu.* (Af./Şuhut/Tekke K., ŞuhA, 123/XIV/54)

1.1.2.2.2.5.4. -dikleri kimin

*geliller, gelir şherden içeri giriller. **girdikleri kimin**, bir adam dutillar.* (Erz./Pasinler/Güzelisar K., ErzİA, 181/IX-XII/160)

1.1.2.2.2.5.5. -diyhleri kimin

gehveden içeri girdiği gibi, mahmudi isdanbolda çok çok çekmezdiler. (Erz./Merkez, ErzİA, 15/I-II/38)

*çamlıbéle yarxaşacax sırada garşi garşiya geliller. **geldiyhleri kimin** gidir.* (Erz./Merkez, ErzİA, 19/I-III/107)

1.1.2.2.2.5.6. -diñleri kimi

*sarıgemiş **geldiñleri kimi** bu sever de baxdı ki bu iş dutunamayacax.* (Kars/Selim/Yamaçlı K, KarsİA, 207/23/14)

1.1.2.2.2.5.7. -dukleri 'kibi

***endurdukleri 'kibi** o da 'takdi.* (Rize/Merkez/Çarşı Mah., RİA, 199/I/79)

1.1.2.2.2.5.8. -dükleri gibi

*aynı bóle keman **çekdükleri gibi** undan yay vardur.* (Ordu/Akkuş/Salman N., OİYA, 185/19/15)

1.1.2.2.3. EK(LER)+ GÖRE

1.1.2.2.3.1. -DİK+İyelik+A göre Zarf-fiil Eki

1.1.2.2.3.1.1.-DİK+I. Teklik A göre

1.1.2.2.3.1.1.1. -dığım göre

*bir iki saqt sora benim **duydığım göre** esKi avcılârden duymişem.* (Bin./Karlhova/Çatak K., KYA, 95/I-a/102)

1.1.2.2.3.1.1.2. -duğuma göre

babam hasan Kocamandan nakil duyduğuma göre bunu şöyle nakil idmişTir.

(Kay./Yeşilhisar, YYA, 140/XIII/45)

1.1.2.2.3.1.1.3. -dusuma göre

aradan kaç sene zaman geçince tâbi bilmiyon büyüklerimizden duyusuma göre gonusuyon. (Af./Bolvadin/Derekarabağ K., BTKKA,101/VII/7)

1.1.2.2.3.1.1.4. -duğuma göre

babam hasan Kocamandan nakil duyduğuma göre bunu şöyle nakil idmişTir.

(Kay./Yeşilhisar, YYA, 140/XIII/45)

1.1.2.2.3.1.1.5. -dúme göre

eşitdúme göre tabi bo gún düil ya. (Amas./Aydınca/Şeyhsadi Köyü, AAA, 294/XIIa/)

1.1.2.2.3.1.1.6 -duuma göre

duyduuma göre senin bi olan var. (Af./Çay/Devederesi, ÇYA,119/II/178)

1.1.2.2.3.1.1.7. -düma göre

benim büyüklerimden duydüma göre ingilizlê esir düşmüş. (Af./Sandıklı/Akharım Kas., SYAÖ, 247/XXII-a/6)

1.1.2.2.3.1.1.8. -time göre

êşettime göre yakılmış ve xalkı dağıtılmış. (Küt./Merkez, KYA, 145/II/5)

1.1.2.2.3.1.2. -DIk+II. Teklik A göre**1.1.2.2.3.1.2.1. -duğuna göre**

dede olduğuna göre bizı mahçup etmiyasın. (Elz./Baskil/Bilaluşağı K., KBAYA, 149/XL/49)

1.1.2.2.3.1.2.2. -tığan göre

istambolda çalıştığan göre epey para getirdim mi? (El./Keban/Sağdıçlar K., KBAYA, 104/XIII/25)

1.1.2.2.3.1.3. -DIk+III. Teklik A göre

1.1.2.2.3.1.3.1. -dígine göre

bugün nabi geldigine göre bunu söyleyin. (Ur./Merkez, UMA, 133/II/6)

1.1.2.2.3.1.3.2. -dıgına göre

yané yağmür yağmadığına göre ekınlar durumu éyi maşalla. (El./Baskil/Doğancık K., KBAYA, 136/XXXII/15)

1.1.2.2.3.1.3.3. -dīna göre

bu adam guvayımilliye teşgilātu içinde var, gayınbuvamıñ annatdīna göre. (Uş./Eşme/Takmak, UşÁA, 279/I-43/41)

1.1.2.2.3.1.3.4. -düne göre

danışman köyü esgi yaşlıların sôledüne göre urda bî öncelerde bî adam var ĩmiş. (Ordu/Çamaş/Danışman K., OİYA, 197/30/1)

1.1.2.2.3.1.4.1. -Dİk+I. Çokluk A göre

1.1.2.2.3.1.4.1.1. -duğımıza göra

áslın duyduğumuza göra işda bu Köyin tarıxın bilmerim. (Bin./Çeltiksuyu K., BMİKA, 178/IX-a/8)

1.1.2.2.3.1.4.1.2. -duğumuza göre

ama böyüğşerimizden duyduğumuza göre, o zaman gelmişler. (Kil./Öncü Pınar Köyü, KMKA, 21/VI/14)

1.1.2.2.3.1.4.1.3. -dūmuza göre

duydūmuza göre yeni sene gazılceKmiş, pamuKgale üniversitesi gazceKmiş. (Af./Dazkırı/Sarı Kavak K., BDA, 284/XXXI/97)

efennim dūydūmuza göre bizim bu qorucu kū dermennen, onun kūsü varmış. (Edn./Merkez/Yeni Değirmen K. EdÁA, 124/II/17)

bizim dūydūmuza göre kırqızları qatletmişler. (Ordu/Akkuş/Çaldere K., OİYA, 179/12/)

1.1.2.2.3.1.4.1.4. -tuumuze góre

ejdādumuzdan işittuumuze góre, analuğa verilmiş. (Rize/İkizdere/Çamlık K., RÁA, 255/XXVI-b/45)

1.1.2.2.3.1.4.2. -Dİk+IAr+I. Çokluk A göre

1.1.2.2.3.1.4.2.1. -dıKlarımıza göre

onları bilemeyiz, yalnız daha önce bizim şe yaPdıKlarımıza göre bura sarıgavaK deyilmiş de sıragavaKmış. (Af./Dazkırı/Sarı Kavak K. , BDA,277/XXX/1-2)

1.1.2.2.4. EK(LER)+ İÇİN

1.1.2.2.4.1. -mAk için ZARF-FİİL EKİ

Haydar Ediskun: **-mek için (üzere) ve -mesi için** yapıları ulaçlara da sebep ulaçları demektedir...**-mek için (üzere) ve -mesi için** yapıları ulaçlar da kendilerinden sonraki eylemin sebebi olurlar.¹⁷³

1.1.2.2.4.1.1. -ma çün

*bi ğadıñıñ çocunuñ oluP olmayacanı **annama çün** sidinen bi gaba dikilen arpa suanır.*
(Kay./Yeşilhisar, YYA, 105/V/1)

1.1.2.2.4.1.2. -ma için

*biz de bunu geleceK nesillere bi hatıra **biraxma için** dile getirdiK.* (Kay./Yeşilhisar, YYA, 140/XIII/67)

1.1.2.2.4.1.3. -mā üçün

*o intikam **almā üçün** oraya yerli gevırları oraya gösterivēriyolar.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 227/XV/24)

1.1.2.2.4.1.4. -me için

*bu dalyan yussuf asgeriyen yazın hava almā için, hevā **deñışdirme için**, seyáte çoxar.*
(Kay./Yeşilhisar, YYA, 108/VIII/2)

1.1.2.2.4.1.5. -me üçün

*bunarı ayırabilme **uçún** hēr birine bi şey dēyiceñ mu, aggaK.* (Af./Merkez, AMA, 223/XIV/41)

1.1.2.2.4.1.6. -me üçün

*orda bi ğarı bahcadan gelniş, oT alıyorumuş, ineKlerine **ğötürme üçün**.* (Siv./İlbeyli/Eski Apardı Köyü, SIA, 196/V/34)

---

¹⁷³ EDİSKUN, s. 271

bu adam tâbi, ata sözü, terciibe étmeg için o mahalliye gétmişidi. (Tok./Artova, STİAT,153)

1.1.2.2.4.1.7. -mēçun

anasını babasını órenmēçun sıxıdırıyor. (Kay./Yeşilhisar/Başköy, YYA, 147/XV/33-34)

1.1.2.2.4.1.8. -mag için

*bu memleketinde geçinememiş para **gazanmag için** dışarı memleketlere gétmiş.* (Ordu, KİAT,3)

1.1.2.2.4.1.9. -mag i için

*paşga bir memlegedin padişáhnın oğli atları **sulamag i için** kızin çığduğu ağacın, tibinde pir suya kelmiş.* (Trab./Akçaabat/Tuzköy K., KİAT, 181)

1.1.2.2.4.1.10. -mağ uçun

*ramazan **tutmağ uçun bir ay oruç tutarız.*** (Kil./Doğançay Köyü, KMKA, 3/I/53)

*çambaşı yaylasına göyun **yaymağ uçun** giden çoban gidermiş bôle her sene.* (Ordu/Kabadüz/Gümüşköy K., OİYA, 260/81/1-2)

1.1.2.2.4.1.11. -mağ için

*tabi ibrahim 'aleyhiselam'ı **yoğ etmağ için** bir çoğ fırsat kollar.* (Ur./Merkez, UMA, 140/III/74)

1.1.2.2.4.1.12. -mağ için

*can **gurtarmağ için** imdadımıza yatişin.* (Siv./Oluhman, STİAT,12)

1.1.2.2.4.1.13. -mağ için

*oyunundan göştü oruyă; para **almağ için** göştü.* (Af./Bayat/Merkez, BMA, 98/I/35)

*çünkü onu **rahatlatmağ için** okursun bir âyet.* (Af./Bayat/Merkez, BMA, 98/I/55)

***bu halıcığı yaymağ için** ūraşdılar.* (Af./Başmakçı/Akkoyunlu K., BDA,183/VIII/2)

*buğdayını **çıxartmağ için** rüzgārda savurlardı günlerce.* (Mal./Merkez/Yeşilyurt, 261/XXIII-b/11-12)

*düğünü **senelTmāđi için** bir iki tene genci geydirirlerdi.* (Mal./Doğanşehir/Gündoğru K., MallA, 354/CXXI/7)

1.1.2.2.4.1.14. -mağ için

*yolcuları **soymağ için** pusuya yatmış.* (Ordu/Mesudiye/Zile K., KİAT,42)

1.1.2.2.4.1.15. -mağ uçun

orda su birikme rāmet suyu birikme hayvan sulamağ uçun gölet varıdı.

(Af./Bolvadin/Derekarabağ K., BTKKA,105/VIII/17)

1.1.2.2.4.1.16. -max hüçun

ben anda tabi arabalar yol bulmi türkiyéya girmax hüçun. (El./Keban/Merkez, KBAYA, 90/V/79)

1.1.2.2.4.1.17. -max için

allahın emr üzre, kerimejizi almax için; padişah da bu birden söyledü çin öykelenmiş, çoçuğu zindana atmış. (Kas./Dereli Tekke K., AAT, 22)

seni söygülüñnen buluşdurmax için, munu tüşündüm. (Siv./Kangal, STIAT,114)

1.1.2.2.4.1.18. -max için

bu da ilanı gurtarmax için, ilanı orda gurtardı ki yanmiya. (El./Keban/Karkit K., KBAYA, 96/XI/2)

1.1.2.2.4.1.19. -max uçun

her ĩtimāla ğarşu toprāmıza sahip olmax uçun ğarşuñuzda bulunuyox. (Or./Aybastı/Yeniceli Mahallesi, AA, 81/XIII/12)

zāti el goydu hökümet bu geldimiz yoldan yoxarda ğayanıñ altundā evleri ğaldırmax uçun. (Nev./Tatların K., NevYA,132/IX/4)

1.1.2.2.4.1.20. -max üçün

bax hér tamizkamax üçün, her bişeyi yıxılar sonunda da bana tüpürup gidilar.

(El./Keban/Karkit K., KBAYA, 96/XI/10-11)

1.1.2.2.4.1.21. -max üçün

odunu burda nadanı yaxmax üçün odunu burdan arxay ĩnan götüriyordux. (El./Baskil,

KBAYA, 129/XXVI/14)

1.1.2.2.4.1.22. -max üçün

içeriye soxmamax için sırtıma yorgan viriP, dışarı otuddurdular, eñitāmi baxdılar olmuycacah. (Kay./Yeşilhisar/Güzelöz Köyü, YYA, 126/XI/7-8) (en sonunda)

1.1.2.2.4.1.23. -mak için

āynı zamanda dizgin dakmak için burıya, dā evel dedik dizgin dakılır şurıya, (Af./Merkez, AMA, 169/II/19)

ben onu açmak için sülettim. (Ed./Merkez/Muratlı, DTYA,31/II)

çol çucuğ sayibi olmak için olduğ. (Ordu/Zafer K., OİYA, 176/10/8)

yoğ siz bizi ayırmak için yapāsınız nu müabbeti bizi ayırıcānız. (Tek./Saray/Kadıköy, TİSİKAD, 77/XX/171)

1.1.2.2.4.1.24. -mağ uçun

onları susdurmağ uçun çox çabaltıy^o, susduramıy^o. (Amas./Aydınca/Böke Köyü, AAA, 198/II/42)

1.1.2.2.4.1.25. -maK için

bizim düzennēden diş aşmaK için pafta, can usta derlēdi birisi ismāyil usta derlēdi.

(Af./Merkez, AMA, 240/XVII/101)

bōle dizimizde boyamaK için onu boyadıKdan sōna iki günde gurudurun. (Af./Dazkırı/Merkez, BDA,261/XXVI/51-52)

1.1.2.2.4.1.26. -maK için

ondan sonra bu yokardan gelir, çay suyu, o da garişıyo bu suya yāni, köy için sulamaK için. (Af./Başmakçı/Çığırı K., BDA,216/XVII/7)

1.1.2.2.4.1.27. -mAk için

çoluğa çocuğa oyuncāK garşılıKsız hatıralmaK için getirilir. (Af./Merkez, AMA, 192/VII/148)

1.1.2.2.4.1.28. -mağ için

gurbalıK satmağ için şē⁷ré gēliyorlar. (Ant., ADÜM I, 130)

efendim bunnarı tarla olmağ için ayağ açtığ. (Edn./Merkez/Yeni Değirmen K. EdIA,124/II/3)

onu çalışdırmağ için uğraşdılā, çalışdırmadılā. (Isp., IMA, 105/II/95)

yonantı işēye gitTik mēsēlā govmāğ için mēsēlā. (İz./Taşköprü/Karakadılar, İTOBA, 90/8/5)

onnāla annaşmağ için î ama atış açıyōlā. (Kırk./Erikler Köyü, KİMİKA, 60/III/31)

*buz dolabını **almağ için** bi buz dolabı paran olcağ kenarda o zaman buz dolabını alcağsın.* (Kırk./Yoğuntaş Köyü, KİMİKA, 124/XXII/22)

*o kóye **hızır gelmiş bi şeyler toplamağ için.*** (Tok./Başçiftlik/Zinav K., TİLYA, 308/XXXIX-ç/7)

*cāminin **bi odası olacēk oturmağ için.*** (İz./Ova/Çayırköy, İTOBA, 104/12a/75)

*şimdi o veziyette kendimizi **korumağ için** daima bî şey oduu zaman yine bûle tutup kendimiz iki ay geçmeden çevberlik patladı.* (Tek./Saray/Güngörmez Köyü, TİSİKAD, 55/XIII/3)

1.1.2.2.4.1.29. -mağ için

*kendini **tanıtmağ için** bi sozler sarf ettiğken sora, netice kapiyi açmışler.* (Rize/Güneysu Buc./Küçükcamı K., RİA,242/XVIII/54)

1.1.2.2.4.1.30. -mağ için

*bu mağsat uriye su **almamağ için.*** (Ordu/Çaybaşı/Kurudere K., OİYA, 213/42/12)

1.1.2.2.4.1.31. -mağ için

*haftada bi beygir iki geliyō gelmiyō kendimizi **oyalamağ için** dükkān açıyōz.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 190/II/9-10)

1.1.2.2.4.1.32. -máğ için

*gara sürēlē yüzlēne **uyütmamáğ için.*** (Af./Merkez, AMA, 228/XV/53)

1.1.2.2.4.1.33. -ma^y için

*tomruğcu başının pētendesi altında zarınyan **kuł doğeni** çalıp gurtaymay için episāneyi bēn sizin hem ôğenizi **alma^y için** hem de bēni yalan söyletdümek istediğünüzü annaduğum için yalanı pēşim söyledim demiş.* (Kas., AAT, 11)

1.1.2.2.4.1.34. -may için

*tomruğcu başının pētendesi altında zarınyan **kuł doğeni** çalıp **gurtaymay için** hepisāneyi bēn sizin hem ôğenizi **alma^y için** hem de bēni yalan söyletdümek istediğünüzü annaduğum için yalanı pēşim söyledim demiş.* (Kas., AAT, 11)

1.1.2.2.4.1.35. -meg için

*size be axıl **vermeg için** geldim .* (Kars/Hanak/Damal/Y. Gündeş K., KarsİA, 249/44/69)

*ırsız bî yêrde oturup **dinlenmeg için** bî oĥ çekiyo.* (Ordu/Kabadüz/Yeşilada K..OİYA, 264/86/18)

1.1.2.2.4.1.36. -meg için

*vaĥtın zamanında, halbur samanında, üç arĥadaş, naçar galıp, diyar memleketlere ettiyaçlarını **temin etmeg için**, bir āz para gazanalım dēye sözleşip üçü billikte ayrılıp gētmışler.* (Ordu/Koruklu K., KİAT,5)

1.1.2.2.4.1.37. -meg için

*ēnek **gūtmeg için**, şu gūtmek için olıyé.* (Zong./Devrek/Öksüzöğlü K., ZBKİA, 130/VII-b/72)

1.1.2.2.4.1.38. -meg için

*seni **çürütmeg için** söler.* (Erzn./Kemaliye/Merkez, ErznYA, 208/I-I/52)

1.1.2.2.4.1.39. -meğ için

*bu cevüzleri **düşürmeğ için** yêrde bi keseğ aldım.* (Mal./Hekimhan, GDİAT,37)

*gēş galdıñ demez ona da, hem öbür taraftı rencide **etmemeğ için**.* (Uş./Merkez/Eynihal, UşİA, 210 I-5/37)

*bunnara meydan **vermemeğ için** hileye düşündüm hocam, gurtulmaya düşündüm.* (Uş./Eşme/Güllü, UşİA, 275/I-41/154)

*bayram günü dört kişi baña karaz etmişle^r. **gülşemeğ için**.* (Uş./Ulubey/İnay, UşİA, 329/I-71/47)

1.1.2.2.4.1.40. -mek için

*gelen misāfillerimiz **bölüşmek için** gına gecelerinde, dúúnlerinde cümertesi günü gına yaĥmıya.* (Tok./Almus/Çevreli Bel., TİLYA, 263/XXI-c/25)

1.1.2.2.4.1.41. -mek için

*onun fikrini **örenmek için** fikrini altyōñ.* (Tok./Artova/İğdir K., TİLYA, 290/XXXII-ç/27)

*toğada aşşā olan ganallara sulama ihdiyacını **ğörmek için** veyaĥut da ufax tefek pisliü **ğötürüyo şimdi**.* (Tok./Turhal/Kızkayası K., TİLYA, 412/CI-b/39)

*şimdi dul tilki çeviriyo bakalım **denemek için** bakicek mi **karısı bakmiycek mi**.* (Esk./Oduņpazanı Senti, EYA, 143/VI/52)

bu görmüş oldūnuz küçük baş guşları, keklikleri yaxalayabilmek için, bunun için de ğurallar. (Kır./Merkez, KırYA, 213/IV/13-15)

ħani tenħa bî ormanın içinde diye pazar yerine getirmek için toplayıō.
(Ordu/Çaybaşı/Kurudere K., OİYA, 212-213/42/3)

kıyāfet ederek, memleketiñ ahvālini örenmek için yola çıkmışlā. (Uş./Sivaslı/Selçikler, UşİA, 315/1-64/1-3)

1.1.2.2.4.1.42. -mek uçun

yaylıya ğetmek uçun şimdi bahardan başlıyalım. (Tok./Başçiftlik/Hatıpli K., TİLYA, 305/XXXVII/5-6)

1.1.2.2.4.1.43. -mek için

selā verüller. tābî ğomşular ğelmek için. (Tok./Almus/Ataköy K., TİLYA, 262/XX-c/18)

1.1.2.2.4.1.44. -mek için

bu ğayışı delmek için biçāımız ayrı. (Ordu/Korgan/Yazıcı K., OİYA, 277/97/29)

1.1.2.2.4.1.45. -meK için

bıçığıñ ğırağısını döKmeK için, meselā eğeyle bıçaK azı açılır. (Af./Merkez, AMA, 182/IV/39)
netekim bir ki cināyeT falan işlenmiş burda, kızılörenlileri burdan çıkarabilmeK için buraya yēleşebilmeK için. (Af./Dazkırı/Hisaralan K., BDA,331/XLIV/19-20)

1.1.2.2.4.1.46. -meK için

zamanın birinde köyden şehere ğetmeK için yola çıxTım. (El./Ağın/Şenpınar K, KBAYA, 177/LIİ/6-7)

akrabāları baş sālğı dilemeK için yemeK hazırlā. (Af./Dazkırı/Merkez, BDA,240/XXII/49)

1.1.2.2.4.1.47. -meĝ uçun

“herkēs halini sölémēĝ uçun ğelsiñ bi tilé asıtsıñ” demiş. (Af./Dinar/Kazanpınar K., GBAA, 43/XXXII/5)

1.1.2.2.4.1.48. -mék uçun

bizim köyümüzde ğelinnéri üş ğün diñlémék uçun işe ğötürmēzle. (Bur./Bucak, ADÜM I, 112)

1.1.2.2.4.2. -mAsI için ZARF-FİİL EKİ

Haydar Ediskun: **-mek için (üzere) ve -mesi için** yapılı ulaçlara da sebep ulaçları demektedir... **-mek için (üzere) ve -mesi için** yapılı ulaçlar da kendilerinden sonraki eylemin sebebi olurlar.¹⁷⁴

1.1.2.2.4.2.1. -mA+III. Teklik İyelik+ için

1.1.2.2.4.2.1.1. -ması için

geliller idi bunnar burdan o çocūa nişan daxması için, ordan ik üç ğadın, ik üç érkek geliller. (Kır./Merkez, KırYA, 198/II/40)

1.1.2.2.4.2.1.2. -ması için

bu katōki; şe bēl gısmı, oyuntulu oldū çún galıbuñ, dabanıñ ōrya yatması için bunu āynı şo pavızal gibi bunu da şōne galıbuñ bēline şōne şuruye çeKdiğıñ zaman bu tamāman oturu. (Af./Merkez, AMA, 182-183/IV/61-63)

soğuklanması için çok canları isTemiş, özenereK bişirmişlē. (Af./Merkez, AMA, 234/XVI/104)

çocuū ğırķ basmaması için iki arķâdaş birbirine gelmes icaP edēse, birbirlēnden para deıştirilē. (Küt./Simav/Merkez, KYA, 209/XXXVI/20)

1.1.2.2.4.2.1.3. -ması için

tabi şunu aşmaması için bu açılır, burlā açılmaması için goşāken bu ğūğūs gayışını gullanır adam. (Af./Merkez, AMA, 170/I/43-44)

1.1.2.2.4.2.1.4. -mesi için

bu başlık baK hayvanıñ başına daKdiynen geri giTmemesi için, buña alın süsü dēyo. (Af./Merkez, AMA, 169/I/15)

1.1.2.2.4.2.1.5. -mesi için

canum yandı şeyxin öteberi sevmesi için. (Tok./Niksar, STİAT,199)

1.1.2.2.4.2.1.6. -mesi için

tekeriñ ileri gitmemesi için yerinde durceK o. (Af./Merkez, AMA, 241/XVII/149)

¹⁷⁴ EDİSKUN, s. 271

sişsiş de düyünlerde gece ışıķ yapabilmesi için, esasen hêç bir ışıķ yoķ o güne göre.
(Kil./Doğançay Köyü, KMKA, 1/1/14)

1.1.2.2.4.2.1.7. -mesi şin

gördü zaman ē, diyelim gamçı vurcek bōne adam görmemesi şin bunu şē yapmışlā.
(Af./Merkez, AMA, 169/1/11-12)

1.1.2.2.4.2.2. -mA+III. Teklik Çokluk+ için

1.1.2.2.4.2.2.1. -maları için

acımasız olmamaları için söylenmiş bi laf. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 213/VIII-b/75)

1.1.2.2.4.3. -DİK+İYELİK İÇİN ZARF-FİİL EKİ

Haydar Ediskun: **diği ya da -eceği için** yapılı ulaçlara da sebep ulaçları demektedir. **diği** ya da **-eceği için** yapılı ulaçlar da kendilerinden sonraki eylemin sebebi olurlar.¹⁷⁵

1.1.2.2.4.3.1. -DİK+I. Teklik İyelik+ İçin

1.1.2.2.4.3.1.1. -dım için

ben ğarışmadım için benim sā hiş bir şeyim olmuyō. (Tok./Artova/İğdir K., TİLYA, 291/XXXII-ç/78)

1.1.2.2.4.3.1.2. -dum için

çünkü o tarafa bē sōnadaⁿ vardum için, orayı bilmēyon. (Isp., IMA, 124/VIII/20)

1.1.2.2.4.3.1.3. -dim çin

ben çoğ rahat daķtiloyuda ôrendim çin yukāda muħımmad depo vādı. (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 116/IV/115)

1.1.2.2.4.3.1.4. -dım için

bunuğ meselā sayasını da kendim dikiyon topTan diKdım için makiniyi buraya çekerin.
(Af./Merkez, AMA, 182/IV/32)

1.1.2.2.4.3.1.5. -diim için

¹⁷⁵ EDİSKUN, s.271

*bu gölün bôle mafōlaānını **bidüm için** yapacağ olsam da yapamıyorum ben yanar diye.*

(Af./Bolvadin/Derekarabağ K., BTKKA,87/V/14)

1.1.2.2.4.3.1.6 -dikim için

*ben de tēk gettim, okumasını filen **bildiğim için**.* (Isp., IMA, 106/I/119)

1.1.2.2.4.3.1.7. -düm için

*çünkü olan **oldüm için** ekzerî senden şe^y apıyolar.* (Tok./Artova/İğdir K., TİLYA, 292/XXXII-ç/82)

1.1.2.2.4.3.1.8. -duğum çün

*bēn de **hastalanduğum çün** gelememişdim.* (Kas., AAT, 16)

1.1.2.2.4.3.1.9. -duğum için

*bikés **olduğum için** éskérlik yapmadım.* (Bal./Edremit/Dereli K., ADÜM I, 8)

1.1.2.2.4.3.1.10. -duğum için

*bēn sizin hem ôķeņizi alma^y çün hem de bēni yalan söyletdümek istediğünüzü **annaduğum için** yalanı pēşim söyledim demiş.* (Kas., AAT, 11)

1.1.2.2.4.3.1.11. -duğum için

*ben birez yaramaz **olduğum için** yapöadiler.* (Bin./Merkez, BMİKA, 214/XXI/4)

1.1.2.2.4.3.2. -DIK+II. Teklik Kişi İyelik eki için

1.1.2.2.4.3.2.1. -tığın çün

*onnar benim bacımdı, **su damlattığın için** öldüler.* (Siv., STİAT,69)

1.1.2.2.4.3.3. -DIK+III. Teklik Kişi İyelik eki için

1.1.2.2.4.3.3.1. -dī için

*düzgün **çıkdı için** de *Kalayı az yer.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 206/V/133)*

1.1.2.2.4.3.3.2. -dī için

*bône motulu **olmadı için** hayvannıydı.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 195/IV-a/43)

1.1.2.2.4.3.3.3. -dı için

*şu anda msafirler **galmadı için** gece çok hafif geçiyō.* (Tok./Artova/İğdir K., TİLYA, 291/XXXII-ç/70)

1.1.2.2.4.3.3.4. -dığ için

*esgi odunlāmız **galmadığ için** angas topliyoz.* (Af./Başmakçı/Çığrı K., BDA,217/XVII/34)

1.1.2.2.4.3.3.5. -dığ için

*bacadan çekiyō yā hava **aldığ için** orlara fişeğ deliği derlē.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 196/IV-a/81)

*hiş umut **olmadığ için** herkeZ de boynunu bükē yāni.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 198/IV-b/141)

1.1.2.2.4.3.3.6. -dığı için

*o tıkr tıkr tıkr tıkr yavaş yavaş **gaynadığı için** buharı içinde galırdı.* (Af./Merkez, AMA, 221/XIII/233)

1.1.2.2.4.3.3.7. -dığı için

*mahsülüm **olmadığı için** şimdi şöle desem belkî işe yapabiliriz.* (Uş./Sivaslı/Pınarbaşı K., SA,37/XI/29)

1.1.2.2.4.3.3.8. -dığı için

*bir müddet örende kaldıxdan soyna bu munzuroğlundaki köyler gelince dersımdaki köyler, evıda **kaldığı için** şindi diyi çi ben burayı alırım.* (Mal./Akçadağ/Keklikpınar, AkçYA, 126/23/37)

1.1.2.2.4.3.3.9. -dığı için

*ince pağır **gelmedığı için**, kalın pağır çekidım.* (Ur./Merkez, UMA, 129/II/9)

1.1.2.2.4.3.3.10. -dı için

*pasabordlā arkadan **geldi için** biz yolāda çoğ eylendiK.* (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 91/II/13)

1.1.2.2.4.3.3.11. -dı için

bu yalan söylediğin bunu ne yapalım? (Ordu/Ünye, KIAT,11)

1.1.2.2.4.3.3.12. -dî için

yênildî için sırtında daşırlā onnarı. (İz./Ova/Çayırköy, İTOBA, 101/11c/55)

1.1.2.2.4.3.3.13. -dî için

allahın emr üzere, kerimenjizi almax için; padişah da bu birden söylediğin öykelenmiş, çocuğu zindana atmış. (Kas./Dereli Tekke K., AAT, 22)

1.1.2.2.4.3.3.14. -dî için

orda asker olarak gettiğin deye üç gün terhisim geçi vedi. (Muğla/Ula/Gölcük Köyü, UlaYA, 94/XIX/99)

1.1.2.2.4.3.3.15. -dî için

dediydim ya bizim yörük sönadan geldiğin bunları zaman zaman başlandıki beyleri, meselâ padişahları bilmişle. (Af./Çay/Deveresi, ÇYA,153/X/29)

Kıbrısdan ders görüb orda yetişdii için gelmiş. (Kay./Yeşilhisar, YYA, 141/XIII/72)

1.1.2.2.4.3.3.16. -diğ için

bacadan çekiyō yā hava aldığ için orlara fişek deliği derler. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ,194/IV-a/81)

1.1.2.2.4.3.3.17. -diğ için

şimdi iki taraf vekillini verdiğin için iki kadın oturur. (Küt./Merkez, KYA, 136/ I/45)

1.1.2.2.4.3.3.18. -diğ için

biz öle biliyoz. ama italyanların bera şarına gediği için, onlā gömuşla o ismi (İsp., İMA, 115/IV/4)

1.1.2.2.4.3.3.19. -diğ için

aynı zamanda allah hevvanın vakdi geçdiği için nāciye isminde gadı yaradılmış. (Af./Şuhut/Tekke K., ŞuhA, 127/XIV/137)

1.1.2.2.4.3.3.20. -diyi için

ganun bülmediyi için buni surir götürir dört gişi arxadaş araya buni alillar. (Erz./Geyik Köyü, ErzÁA, 23/I-V/28)

1.1.2.2.4.3.3.21. -du için

adem'in düvâsi gabul oldu için, ramazan ayına deKgelmiş oldu. (Af./Şuhut/Tekke K., ŞuhA, 128/XIV/147)

1.1.2.2.4.3.3.22. -duu için

çıKarmaKdayız domatiz bol olduu için. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 166/XIX/21)

onun uzun namlılı silāha olduu için kaçmağ teşebbüs etti. (Af./Çay/Bulanık, ÇYA,131/IV/89)

-hisarlı o esgilēj içinde bulunduu için bilir. (Küt./Merkez, KYA, 152/V/36)

1.1.2.2.4.3.3.23. -duu için

tāze üzüm bekmezi olduu için, bi de katgısı olmadundan, çok meraklıdır. (Uş./Banaz/Kızılcaşöğüt, UşÁA, 261/I-35/5)

1.1.2.2.4.3.3.24. -duu için

aşşā dere işleri de birex kuytu olduu için, güneşe garşı olduu için, yerleşmiş adam oraya. (Uş./Ulubey/Sülümenli, UşÁA, 336/I-77/9-10)

1.1.2.2.4.3.3.25. -dū çin

ablam böyüK oldū çin çarşıya çıKāmeyōla. (Küt./Merkez, KYA, 160/VIII/11)

1.1.2.2.4.3.3.26. -dū çún

bu katōki; şe bēl gısmı, oyuntulu oldū çún galıbiş, dabaniş ōrya yatması için bunu āynı şo pavızal gibi bunu da şōne galıbiş bēline şōne şuruye çeKdiğij zaman bu tamāman oturu. (Af./Merkez, AMA, 182-183/IV/61-63)

1.1.2.2.4.3.3.27. -dūçün

orada tabî bunnar yaban ğıyafetinde oldūçün, desdi bardax satmıa gētdikleri çün üstleri başları Kōtiyimüş. (Nev./Avanos/Merkez, NevYA,171/XXXVIII/2-3)

şindikinler hormonlu oldūçün, hormon mu deyōlā ne deyōlā ne deyōlā he, şindi on üç yaşıda fılan gelin oluyō. (Uş./Merkez/Belkaya, UşÁA, 204/I-2/110)

*ad filan dedilē, bülamadık biz, ondan sōna gayalık **oldūçün** kendileri kafadan dakdılā.*
(Uş./Merkez/Belkaya, UşİA, 203/I-2/79)

*çok bereketli **oldū çun** herkeş ğaynatmağ zorunda ğaltyō.* (Tok./Zile/Göçenli K., TİLYA, 435/CVII-d/101)

1.1.2.2.4.3.3.28. -dū için

*okuyuP yazmış **biñbaşıoldū için** köy boş ya elli hane ya caminin yanibaşına şu çevreyi çevirmiş.* (Af./Şuhut/Kayabelen K., ŞuhA, 89/III/251)

*bunu **bî** da yapma diye basğı yapıyōlar buna. **yapdū için** bu **bî** da yaparğan yaqalarğan bunu **bî** da yapıyollar.* (Ordu/İkizce/Karlıtepe K., OİYA, 258/79/42-43)

*ama **ğonağladū için** burda da duvalar étmiş.* (Ordu/Ünye/Yavı K., OİYA, 323/130/13)

*dışardan misafiller gelir misafiller şindi **durmadū için** aslında **κόυ dúúnneri** çok **āırmış** zamanında.* (Tok./Artova/İğdir K., TİLYA, 291/XXXII-ç/65)

1.1.2.2.4.3.3.29. -dū uçun

*bizim alt yanımız yaqın **oldū uçun** kesmiş oluyō.* (Tok./Erbaa/Salkımören K., TİLYA, 328/LIV/13)

1.1.2.2.4.3.3.30. -dū üçün

*ğasdalar òriye baş **ārısı** tekkesü **oldū üçün** çok öncelerde iki tane işde òraya gelip tekenin içinde namaz **ğililer**.* (Tok./Çamağzı K., TİLYA, 237/V/1-2)

*bin doquz yüz atmış dörtde bizim òralar **ğır oldū üçün** ormana **ğétđúk. Ğüzün.***

(Tok./Reşadiye/Bereketli Bel., TİLYA, 369/LXXX/2)

1.1.2.2.4.3.3.31. -dū uçun

*yaralandū **uçun** burdan yaralu gine melék ğazıya gidi.* (Ordu/Aybastı/Çakırlı Mh./Peşembe Yaylası, OİYA, 192/25/14)

1.1.2.2.4.3.3.32. -dū için

*niksar çöl **oldū için** sivri sinekden felan duramamışlar.* (Tok./Başçiftlik/Merkez, TİLYA, 301/XXXV-b/12)

1.1.2.2.4.3.3.33. -dug uçun

*garının gocası evelden şipheli **olduğ uçun** bunnarın yanına geliyor.* (Siv./Yıldızeli/Çavuşlu K., STİAT,23)

1.1.2.2.4.3.3.34. -duğ için

*pazartesi gün bura gelir, burda yatarlar. çünkü burada **esnaf olduğ için**, hep köylēde, tanıdıK adamları çok.* (Af./Başmakçı/Akkoyunlu K., BDA,183-184/VIII/22-23)

1.1.2.2.4.3.3.35. -duğ için

*tabi **ıslaK olduğ için** demirinen bōne yaparız, yuvarlarız* (Af./Merkez, AMA, 173/I/148)

1.1.2.2.4.3.3.36. -duğ için

*bizim köy, memleketimiz gibi **eKseride** kendi hemişerimiz **olduğ için** çok iyi di asgerlîmiz.* (Af./Başmakçı/Yaka K., BDA,229/XIX/31-32)

1.1.2.2.4.3.3.37. -duğ için

*gırg daKkada hiç etmek **istemeduğ için** daha gozel bi siper bulmayı aKl etmiş.* (Kas., AAT, 3)

1.1.2.2.4.3.3.38. -du için

*gardaşlarım asferde **oldu için** sö üde vardıg.* (Esk./Sarıcakaya/İğdir K., SKA, 133/VI/2)

1.1.2.2.4.3.3.39. -duğu hüçun

*bu iki paşa **oturduğu hüçun** buraya başgil demişlar.* (El./Baskil, KBAYA, 129/XXVI/16)

1.1.2.2.4.3.3.40. -duğu hüçün

*bizim bu dağ kövlarımız **faKır olduğu hüçün** her bir vatandaş yanē zor evlanabilir.* (El./Keban/Sağdıçlar K., KBAYA, 96-97/X/2-3)

1.1.2.2.4.3.3.41. -duğu için

*tabi gaya **çok yüksek olduğu için** biz onbaşının vuruldūnu hiç bilmiyoğ, görmedig.* (Kil./Merkez, KMKA, 76/XII/68)

1.1.2.2.4.3.3.42. -duğu için

onnar çıKdıKdan sōña evimiñ işini yaparın. her tarafı baştan aşağı ewimiz eski yapı olduğu için işi fazla. (Af./Merkez, AMA, 184/V/3-4)

1.1.2.2.4.3.3.43. -duğu için

izdihamlıx olduğu iç én, efendem hęc bi ceseret edemiyor. (Erz./Narman/Samikale Köyü, ErzLA, 105/VI-III/112)

1.1.2.2.4.3.3.44. -duğu için

padışahdan kıortduğu için méydana véremezdi. (Trab./Akçaabad/Tüzköy, KIAT, 181)

búyúķ baluk dāyima kıúçúķ baluğu yeduğu için, oni da yem zannadér. (Rize/Merkez/Camiönü Mah., RIA,204/II-c/97)

1.1.2.2.4.3.3.45. -duğu için

düvāları ğabul olduğu için allah onnara düva örgetti. (Af./Şuhut/Tekke K., ŞuhA, 128/XIV/146)

1.1.2.2.4.3.3.46. -duğu için

o zamanda ajluk olduğu için halk yüz kilo misir alarak kendi bahçeisne buni yaptırdı.

(Rize/Merkez/Derebaşı K., RIA,215/VII/18)

o zamanlarda nufus gāyet az idi, faķır olduğu için. (Rize/Merkez/Derebaşı K., RIA,214/VII/10)

1.1.2.2.4.3.3.47. -duğu için

bunnar akrabaları az olduğu için bir zāman bi ağanın yanında kaldı. (Mal./Akçadağ/Aşağı

Kirmanlı, AkçYA, 109/15/7-9)

1.1.2.2.4.3.3.48. -duğu u'çun

padışah-da vezir vuzerasından udanduğu u'çun, oğlina sóylıyki. (Trab./Akçaabat/Tuzköy K,

KIAT, 181)

1.1.2.2.4.3.3.48. -duğu için

malatyanın böyükleri büradan zanaāt saxablari çıxduğu için malatyanın böyükleri

istemeyi. (Mal./Merkez/Yeşilyurt, 263/XXV/2)

1.1.2.2.4.3.3.49. -dúđú çün

tá bu çocux insan görmedúğú cün, vahşileşiyó. (Siv./Oluhman, STIAT,11)

1.1.2.2.4.3.3.50. -dū için

bu yol devam étđū için deveci da gomuşlar. (Tok./Artova/Devecikarkın K., TİLYA, 285/XXX-a/15)

1.1.2.2.4.3.3.52. -tii için

bu suy gayalıktan geldü için belkaya deye ondan dediler. (Uş./Merkez/Belkaya, UşİA, 203/I-2/84)

1.1.2.2.4.3.4. -DIK+I. Çokluk Kişi İyelik eki için

1.1.2.2.4.3.4.1. -dūmuz uçun

şindik, efendim vaxdı sādette üzülleri millet gendüinde görmiye başladuu zaman mibārek üç on lira da adam bana eyi çalışdūmuz uçun bāşış verdi. (Or./Aybastı/Kutlular Mahallesi, AA, 69V/52)

1.1.2.2.4.3.4.2. -duğum için

ben de yazluk şap'kāyi, utandūğum için, başka erkek yok orda, yazluk şap'kāyi ğózūmun onine endurdum. (Rize/Merkez/Sütlüce K., RİA,225/X-c/312)

1.1.2.2.4.3.4.3. -dūmuz için

biz esnef oldūmuz için şerbetlik olur. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 197/IV-b/120)

1.1.2.2.4.3.4.4. -dūmüz için

şimdi onnari bilmedūmüz için yapamıyōx. (Tok./Artova/İğdir K., TİLYA, 291/XXXII-ç/59)

yarışlar olurmuş ama onnari bilemiyox. yetişemedūmüz için benim en hıssa şindi davul çalar. (Tok./Artova/İğdir K., TİLYA, 291/XXXII-ç/62)

1.1.2.2.4.3.4.5. -dūmüz için

bizim bunnari başımıza seşdūmüz için bizim suçumu bu. (Tok./Erbaa/Karaağaç K., TİLYA, 318/XLV/2)

1.1.2.2.4.3.5. -DIK+III. Çokluk Kişi İyelik eki için

1.1.2.2.4.3.5.1. -dikları için

*paşanıñ kim oldūnu **tanıdıkları için** yemek veriyolar bi müdded soñra bi parça yemeğ getirmişler.* (Af./Sandıklı/Akharım Kas., SYAÖ, 247/XXII-a/12)

1.1.2.2.4.3.5.2. -dikleri için

*gelini yoğara duvağçıya almaya **geldikleri için kırk lera elli lera verilē.*** (Küt./Simav/Kuşu Kasabası/, KYA, 196/XXVI/19)

1.1.2.2.4.3.5.3. -dikleri için

*orada tabî bunnar yaban ğıyafetinde oldūñın, desdi bardax satmıa **gētdikleri için üstleri başları kōtiymüş.*** (Nev./Avanos/Merkez, NevYA, 171/XXXVIII/2-3)

1.1.2.2.4.3.5.4. -dikleri için

*onnā tarihi bizden ēyi biliyō yāni **bildikleri için** seniñ devamlı sinirini kesiyōla.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 199/IV-b/160)

1.1.2.2.4.3.5.5. -dukları için

*hacı memeT haco osman bunnar asgerde tabi borda asger **oldukları için** sizi alamayız dedilē.* (Esk./Sarıcakaya/İğdir K., SKA, 133/VI/32)

1.1.2.2.4.3.5.6. -duxları için

*hıristiyan **olduxları için** buna savaş açalarımış.* (Kay./Yeşilhisar, YYA, 142/XIII/98)

1.1.2.2.4.3.5.7. -dükler için

*ondan sona da eveli óküz **ünen sürdükler için** bunnarıñ birer binit atı olu^rdu.* (Kır./Merkez, KırYA, 199/II/69)

*gızın babası da guveti az **olduğunnán için** o pādişah guv^veti çoğumuş.* (Mal./Tilek K., GDIAT,6)

*beğim **gelmiye için**, beğim dēyi ki hēç bi yabançı kapıdan içerí adımını atmıcax.* (Ur./Merkez, UMA, 231/XXXIII/156)

1.1.2.2.5. EK(LER)+ iLe(n)

1.1.2.2.5.1. -mA iLen

1.1.2.2.5.1.1. -maynan

*böyle **alaşmayan** olmaz.* (Nev./Merkez, NevYA,124/IV/22)

1.1.2.2.5.1.2. -meynen

*bir men **ölmeynen** el xaraf olmaş.* (Muş/ Bulanık, AİAD,90)

1.1.2.2.5.1.3. -meyinen

*-oğlum **bële** **ğezmeyinen** olmaz.* (Mal./Tilek K., GDİAT,9)

*bir **yîğid** **ölmeyinen** dünya yıxılmas.* (Tok./Zile, STİAT,171)

1.1.2.2.5.2. -mAk iLen

1.1.2.2.5.2.1.-meqlan

***sevişmeqlan** olmāyi / iste beni anama.* (Rize/Merkez/Dağsu Mah., RİA,210/IV-c/39)

1.1.2.2.5.3. -ma+İyelik+iLA(n)

Zeynep Korkmaz: Yazı dilinde kullanışı pek seyrek olan bir zarf-fiil eki de -mA ad-fiil ekinin iyelik ve +la vasıta durumu ekleriyle birleşmesinden oluşmuş bulunana -mAsIyla ekidir... Bu ekle kurulan zarf-fiil, asıl fiildeki hareketin, kendisindeki hareketin hemen arkasından gerçekleştiğini bildiren ve zamanda çabukluk gösteren bir işlev yüklenmiştir.¹⁷⁶

1.1.2.2.5.3.1. -masıynan

*bi **oğur**, **okumasıynan** keseriz **ğurbanı**.* (Af./Bayat/Merkez, BMA, 189/XXVI/128)

***elini daxmasıynan** çıxarıyòr.* (Siv./İlbeyli/Eski Apardı Köyü, SİA, 207/VI-a/82)

1.1.2.2.5.3.2. -mesiyinen

***seslenmesiyinen** doxuz tene bumba zeminige atdux.* (Erz./Tortum/Merkez., ErzİA, 121/VII-V/37)

1.1.2.2.5.3.3. -mesiynen

***içeri girmesiynen** dedi.* (Kars/Selim/Yamaçlı K, KarsİA, 209/24/7)

1.1.2.2.5.3.4. -mesiyle

---

¹⁷⁶ KORKMAZ, s.1022

*bazı ğazın geri tepmesiyle yerine getiren yayın ileri **itmesiyle** dedim otomatik olarak çalıştır.* (Tek./Saray/Edirköy, TİSİKAD, 67/XVII/19)

1.1.2.2.5.3.5. -masiyle

*dışari çıxmasıyle **ber_aber** onnar zaneTi ben su Tökmeye gidiyorum.* (Bin./Karlhova/Çatak K., KYA, 100/I-a/224)

1.1.2.2.6. EK(LER)+ KADAR

1.1.2.2.6.1. -(y)AcAk kadar

Miktar zarfları türetir.

Haydar Ediskun: **-eceği kadar** yapılı ulaçlara da kıyaslama ulaçları demektedir. Bu ulaç, kendi eylemi ile kendinden sonraki eylemi gelecek zamana bağlı olmak üzere miktar bakımından kıyaslar.¹⁷⁷

Tahir N. Gencan: Belirtme ortaçlarına gibi, kadar, denli benzetme ilgeçleri katılınca kurdukları önermelerle birlikte sonraki yüklemnin ölçümlene belirtici olurlar.¹⁷⁸

1.1.2.2.6.1.1. -acax Kader

*cınazenin uzınlığına ğora ya iKKi daş yan üç daş yanı cınazeyi örtacax **Kader**.* (Bin./Merkez, BMİKA, 182/X/13)

1.1.2.2.6.1.2. -cağ ğadā

orayı yapımdı, beni işde balcan ğoparcağ ğadā. (Esk./Sarıcakaya, EYA, 158/XII/21)

1.1.2.2.6.1.3. -ceK gadaK

*daldırıyon ğaşığı boş getiriyon, bi daldırıyon, **ğarnımı doyũceK gadaK**, çoK şükür.* (Af./Başmakçı/Aşağı Beltarla K., BDA,195/XI/11)

1.1.2.2.6.1.4. -cek ğadā

üsdü örtülcek ğadā bi yuva bulduğ mu daā ğāfi. (Uş./Merkez/ Yapağılar, UşİA, 229/I-16/29)

bize burdan bi ğeçilcek ğadā yerveriğ. (Uş./ Banaz/Kızılcıcahisar, UşİA, 259/I-33/100)

1.1.2.2.6.1.5. -cî ğadā

¹⁷⁷ EDİSKUN, s. 267

¹⁷⁸ GENCAN, s. 404

kendi yîcî gadā ekē; (Af./Merkez, AMA, 191/VII/96)

1.1.2.2.6.1.6. -ecek gader

bizim az çox yenecek gader buliniy. (Erzn./İliç/Doğan Köyü, ErznYA, 266-267/II-XXXIII/3)

1.1.2.2.6.2. -(y)AcAk+İyelik kadar

-AcAK kadar kullanımında olan -

1.1.2.2.6.2.2. -eselik gadar

on ikilik demürün sırtına geçesilik gadar, perde maxdaplariyla geşdürürüz.

(Or./Aybastı/Özyurt Köyü, AA, 73/VIII/4)

1.1.2.2.6.3. -(y)AcAk+İyelik Kadar

Miktar zarfları türetir.

Haydar Ediskun: **-eçeği kadar** yapılı ulaçlara da kıyaslama ulaçları demektedir. Bu ulaç, kendi eylemi ile kendinden sonraki eylemi gelecek zamana bağlı olmak üzere miktar bakımından kıyaslar.¹⁷⁹

Tahir N. Gencan: Belirtme ortaçlarına gibi, kadar, denli benzetme ilgeçleri katılınca kurdukları önermelerle birlikte sonraki yüklemle ölçümlene belirtici olurlar.¹⁸⁰

1.1.2.2.6.3.1. -acax Kader

cınazenin uzınlığına göra ya iKKi daş yan üç daş yanı cınazeyi örtacax Kader.

(Bin./Merkez, BMİKA, 182/X/13)

1.1.2.2.6.3.2. -cağ gadā

orayı yapımdı, beni işde balcan goparcağ gadā. (Esk./Sarıcakaya, EYA, 158/XII/21)

1.1.2.2.6.3.3. -ce j gadar

herkeş älce i gadar alır. (Af./Merkez, AMA, 190/VII/76-78)

1.1.2.2.6.3.4. -ceK gadaK

¹⁷⁹ EDİSKUN, s. 267

¹⁸⁰ GENCAN, s. 404

*daldırıyon gaşığı boş getiriyon, bi daldırıyon, **garnımı doyūrceK gadaK**, çoK şükür.*
(Af./Başmakçı/Aşağı Beltarla K., BDA,195/XI/11)

1.1.2.2.6.3.5. -cek ğadā

*üsdü örtülcek **gadā** bi yuva bulduñ mu daā **ķāfi**.* (Uş./Merkez/ Yapağılar, UşİA, 229/I-16/29)
*bize burdan bi **geçilcek gadā** yerveriñ.* (Uş./Banaz/Kızılcahisar, UşİA, 259/I-33/100)

1.1.2.2.6.3.6. -cî gadā

*kendi **yîcî gadā ekē**;* (Af./Merkez, AMA, 191/VII/96)

1.1.2.2.6.3.7. -ecek ğader

*bizim az **çox yenecek ğader bulniy**.* (Erzn./İliç/Doğan Köyü, ErznYA, 266-267/II-XXXIII/3)

1.1.2.2.6.3.8. -ēcēmiz gadar

*pınar önceden, **çocukluumuzda geçemēcēmiz gadar** güir akıyōdu.* (Uş./Sivaslı/Pınarbaşı, UşİA, 314/I-63/20-21)

1.1.2.2.6.3.9. -eselik ğadar

*on ikilik demürün **sırtına geçesilik ğadar**, perde maxdaplarıyıla **geşşdürürüz**.*
(Or./Aybastı/Özyurt Köyü, AA, 73/VIII/4)

1.1.2.2.6.4. -(y)AnA+İyelik Kadar

1.1.2.2.6.4.1. -(y)AnA ça

1.1.2.2.6.4.1.1. -ana ça

*ne zámana **ça traxtor, biçer çıxana ça**.* (Mal./Akçadağ/İriağaç/Oluklu, AkçYA, 88/1/36)

*bı Kız gelin **olanaça** dışa **çıxmaz**.* (Mal./Doğanşehir/Suçatı, MalİA, 353/CXX/7)

*dúlger sēti **témam olanaca** ağışdan bir **hēykel** yapıdı **diñelti**.* (Siv./Yıldızeli/Büyük Evren K, STİAT,4)

1.1.2.2.6.4.1.2. -anaçan

*burda birez **sennen söhbet felān** edim **axşam olanaçan**.* (Kars/Arpaçay/Aslanhane K., AKD, 151)

1.1.2.2.6.4.1.3. -ana çın

ķayınbaba yatmıyana ın otırırdı. (Ur./Merkez, UMA, 191/XX/64)

1.1.2.2.6.4.1.4. -enen

lētif ŗah tenbēh ēledi ki men gelenen ne isderse vēriņ. (Kars/Koyundere K, DĀT, 44)

1.1.2.2.6.4.1.6. -enece

ata tembiy, itmiŗ ben gelenece a,acıņ 'yandan ġaxma, dimiŗ. (Kır./Çiçekdağı/opraŗık K, KırYA, 321/XLI/41)

yarın māŗer ġünü gezer ararım / ölenece unudamam bacımı. (Kır./Mucur/Geycek K., KırYA, 430/LXV/131-132)

ben de sevdiğime saramassam / ölenece de bu dert beni yir. (ank./ŗabanözü/Ödek Köyü, ŗYA, 145/LXXXI/14)

1.1.2.2.6.4.1.7. -enecek

bir sazım var dürer büker saķlarım / yar yolunu ölenecek beklerim. (Kıl., GDĀT, 187)

1.1.2.2.6.4.1.8. -ene e

ona alıx vērene e, bir faķıra vēr ki faķırın çocuğu aı iŗ yapá. (Mal./Akçadağ/Ilıcak, AkYA, 115/17/80-81)

1.1.2.2.6.4.1.9. -ene en

benim bi anam vardı ki, mahācirilige gidene en daha ġocasıynan oturup sıfraya ekmek yedigi yoğıdı. (Erzn./Çayırılı/Merkez, ErznYA, 345/V-III/36-37)

1.1.2.2.6.4.1.10. -ene Çin

saklarlar tā o askerden gelenenin. (Mal./Dođanŗehir/Findık K., MalĀ, 367/CXXX/70)

1.1.2.2.6.4.1.11. -ana gadar

baŗı Kılıtna uvaldıza soxulu bir soğan ġırx ġün bu ocux ġırxı çıxana gadar dıŗarı ıxımax. (Mal./Merkez/armuzu, MalĀ, 247/VI-b/9)

1.1.2.2.6.3.2. -(y)AnA kadar

1.1.2.2.6.3.2.1. -ana ğadar

içerden çıxana ğadar, bi saat, iki saat duruqe. (Or./Aybastı/Üzundere Köyü, AA, 109/XXX/16)

*ıslığ étmem ğinen, ıslığ āzımdan **çıķana ğadar** üsdüme bindi.* (Ordu/Kabadüz/Yeşilada K., OİYA, 266/87/15)

*ben oranın arxasına **ğétmeyana ğadar** bunu bıraxmayasınız.* (El./Keban/Karkit K., KBAYA, 94/VII/89)

***bu alacana ğadar** bunu yola çalıyō.* (Tok./Artova/Merkez, TİLYA, 277/XXVI/105)

*ğız hebiçüvünü başından **suvuna ğadarı ānadıya.*** (Bar./Merkez, BarYA, 33/I/148)

1.1.2.2.6.3.2.2. -ana ğada

*üç beşer ğüleş be **varana ğada** olmuş ũdu.* (Ordu/Akkese K., OİYA, 168/2/13)

1.1.2.2.6.3.2.3. -ana ğader

*ğaydadıyollar aynı üş bardax ğalası **ğader, ğalana ğader** su yapıyollar.* (Siv./İlbeyli/Conkar Köyü, SİA, 164/I/113)

1.1.2.2.6.3.2.4. -ana ğedar

*sen **gelana ğedar** be hazırım.* (El./Keban/Merkez, KBAYA, 87/IV/)

1.1.2.2.6.3.2.5. -ana ğaten

*demeĥ ki zaba **açılana ğaten** dört nal gezdiler ikisi.* (Kars/Hanak/Damal/Obrucak K., KarsİA, 255/45/124-125)

1.1.2.2.6.3.2.6. -ana kadā

*epsimiz büle ocān başında **ķarı nufutları toplayana kadā** biz, sācaķ gelecek.* (Edn./Enez/Vakıf K. EdİA, 130/IV/119)

1.1.2.2.6.3.2.7. -ana ķadar

*sesleri **ķapana ķadar, yorulana ķadar** bağırmalarına devam étınlār.* (Mal./Akçadağ/Keller, AkçYA, 149/38/139)

1.1.2.2.6.3.2.8. -āna ķádār

ben ağamı evlendirmeyene kádár kendisine kız karı bılmıyána kádár diyor arTıx evime de dönmeyëğim. (Bin./Karlhova/Merkez, KYA, 113/II-a/29)

1.1.2.2.6.3.2.9. -aná kadar

düğünleri bitraná kadar bi daha eve dönmezdim. (Mal./Akçadağ, AkçYA, 160/43/16)

1.1.2.2.6.3.2.10. -anı gadağ

bizimgi esgi év yapı. eşyā tabağ bulunanı gadağ işte esgi çinkiler. duttumuz da çinki, bişirdimiz de çinki. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 117/IX/95)

1.1.2.2.6.3.2.11. -asana gádan

hindi bura sandıklıya varasana gádan üş dene dört dene nöbetçi varıdın. (Af./Sandıklı/Yunus Emre Mah., SYAÖ, 244/XIX/35)

1.1.2.2.6.3.2.12. -ene ğadar

böyüylene ğadar ik üç sefer çapalarıX. (Nev./Acıgöl Buc., NevYA,129/VI/13)

1.1.2.2.6.3.2.13. -ene gadar

dumduru duruliyene gadar unu sudan savaruğ. (Ordu/Çatalpınar/Karahamza K., OİYA, 203/34/20)

ôle gine bıçağ unda ğaliye asgerden gelene gadar. (Ordu/Fatsa/İslamdağ Bel./Arıoğlu Mh., OİYA, 217/48/8)

işde onu yolcu edene gadar ben aıllıyodum. (Tok./Yeşilyurt/Çıkrık Bel., TİLYA, 418/CIH-c/44)

1.1.2.2.6.3.2.14. -ene gader

ben gelene gader pātīşah sensin işdi. ben mısara geçiyom dedı. (Yoz./Yanık Köyü, YİKYTA, 178/IV/912)

1.1.2.2.6.3.2.15. -ene kadar

“bu çayluk'lari yetiştürene kadar bi 'bi yerde ğirup çali'salum.” (Rize/Merkez/Sütlüce K., RİA,223/X-b/213)

1.1.2.2.6.3.2.16.-ene kadar

etrafında kımsei görmiyene kadar, mağaranın şöle kapısına çıkar. (Ur./Merkez, UMA, 140/III/36)

1.1.2.2.6.3.2.17. -ene kádár

*ben ağamı evlendirmeyene **qádár** kendisine kız **qarı** bilmıyána **qádár** diyor arTıx evime de dönmeyëğim.* (Bin./Karlhova/Merkez, KYA, 113/II-a/29)

1.1.2.2.6.3.2.18. -ene qeder

*ordan o yanı **gelene qeder**-o zaman o **qeder** vesait yoxdı yayan **geldix**.* (Ur./Merkez, UMA, 143/III/163)

*bu mal tegehın ezerıne **gelmiyene qeder** ben bi fiyet söliyemem.* (Ur./Merkez, UMA, 215/XXVII/21)

1.1.2.2.6.4. -(y)AsI KADAR

1.1.2.2.6.4.1. -(y)AsI kadar

1.1.2.2.6.4.1.1. -ası gadaq

*baq “bi, dayreler **açılası gadaq** ben onu geti^rrin.* (Küt./Altıntaş/Dumlıpınar Buc., KYA, 171/XV/59)

1.1.2.2.6.4.1.2. -ası gadan

*on **acıq** yarısını **varası gadan** susēyoru.* (Muğ./Merkez/Düğrek K., GBAA, 98/LXXV/27-28)

1.1.2.2.6.4.1.3. -ası gader

*ğaydadiyollar aynı üş bardax **ğalası gader**, **ğalana gader** su yapıyollar.* (Siv./İlbeyli/Conkar Köyü, SİA, 164/II/113)

1.1.2.2.6.4.1.4. -esi qadar

*patatis de işte **yēyesi qadar** ekerleridi.* (Diy./Çüngüş/Avut, DİÇÇYA, 204/XXII/22)

1.1.2.2.6.4.1.5. -ésî gāda

*kéndisiné **görési gāda** “ötünğ **gāri**” demiş.* (Den./Merkez, GBAA, 49/XXXIX/40)

1.1.2.2.6.4.2. -(y)AsI+yA kadar

1.1.2.2.6.4.2.1. -asıya gadā

*garla ta^harnaya **varası gadā** üyüdüyola **dēmende**.* (Af./Başmaqçı/Merkez, BDA, 167/III/46)

*onu alıP da çeliği alıP da burıya **guydurasıya gadā**. burıya **guydu** mu o geşceK o.*

(Af./Başmaqçı/Merkez, BDA, 178/VI/99-100)

1.1.2.2.6.4.2.2. -asıya gadā

eme te'leyon ġāli yuurasıya ġadā, iyîce halledesiye ġadā. (Küt./Tavşanlı/Ayvalık Köyü, KYA, 225/XLVI/26-27)

bi emireri bulasıya ġadā git. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 104/IV/55)

1.1.2.2.6.4.2.3. -asıya ġadak

ecik ġayıyice ġaynıyasıya ġadak ġaynıyan yaġı ġaynıycaġ yaġın, dala dala ġaynıycaġ
(Af./Bayat/Merkez, BMA, 115/IX/26)

1.1.2.2.6.4.2.4. -asıya ġadaġ

sabaġ ezeni okunasıya ġadaġ düa ediyō. (Isp., IMA, 122/VII/15)

atāsın suyula berāber bişē. parġalanasıya ġadaġ bişē. (Isp., IMA, 130/XII/15)

1.1.2.2.6.4.2.5. -asıya ġadā

gızıġ ġenizinde ġüçüklünden gelin olasıya ġadā yaparġ (Esk./Sarıcakaya/Mayısar K., SKA, 152/IX/14)

1.1.2.2.6.4.2.6. -asıya ġadār

nābabilcek bi yavı ben şura çıġsam nāpabilirim bunun elini sopayı ġaldırasıya ġadār
ġazinin sıġsa p imini sıġar. (Esk./Mihalıççık, EYA, 157/XI/115)

1.1.2.2.6.4.2.7. -asıya ġada

ġız evinde alasıya ġada orda merasimne olur. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 233/XV/203)

biz oraya varasıya ġada şurdan atleyiverelim. (Af./Şuhut/Mahmut K., ŞuhA, 110/X/116)

1.1.2.2.6.4.2.8. -asıya ġadā

iş işē olasıya ġadā suyu vēmezlē nişan dakılı. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 239/XVIII-a/5)

1.1.2.2.6.4.2.9. -asıya ġadar

mikrobu ġırılmasıya ġadar ēyice bişiri ġāli, ġaymaġlanasıya ġadar. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 142/XVII/57)

tavūa varasıya ġadar bēndū şeyleri. (Tok./Pazar/Ocaklı K., TİLYA, 364/LXXVI/15)

1.1.2.2.6.4.2.10. -asıya ġadā

Kar yaysiya Kadā durūdu. (Af./Çay/Devederesi, ÇYA,158/XII/20)

1.1.2.2.6.4.2.11. -āsīā gadā

sabā ezānu okunāsīū gadā ūraşırsıñ orlāda. (Uş./Sivaslı/Akarca K., SA,55/XIV/204)

1.1.2.2.6.4.2.12. -esiye gadā

çālgı gelin enesiye gadā. (Af./Başmakçı/Merkez, BDA,164/II/14)

onnā gelesi gadā bôle süvēdi ga tınaslāñ gıyuları. (Af./Başmakçı/Merkez, BDA,168/III/59)

e beklē gā şorda olan evi gelesi gadā, olan evi geldiKden kērim kapıyı dutarlar.

(Af./Dazkırı/Aşağı Yenice K., BDA,275/XXIX/99)

dā düne gelesiyē gadā, ben küÇcüK yaşdan beri ramazanımı dutarım. (Af./Dazkırı/Sarı Kavak

K., BDA,285/XXXI/126)

adam bu hükūmete gelesiyē gadā, meselāyüzde on vemiş, yüzde beş vemiş. (Uş./

Banaz/Ayrancı, UşİA, (Uş./Sivaslı/Eldeniz, SA,14/II/76)

1.1.2.2.6.4.2.13. -esiye gada

o çocuğ böyüyesiyē gada onda gafasını gālik dōruldurdu. (Af./Bolvadin/Derekarabağ K.,

BTKKA,97/VI/38)

bu kōde seksennere, doksannara gelesiyē gada ikiyüz, ikiyüzelli hane varısa, bin tane de

Varıdı. (Af./Şuhut/Mahmut K., ŞuhA, 107/X/35-36)

1.1.2.2.6.4.2.14. -esiye gadā

yani bunun düününi edesiyē gadā birez ūraşırız canım tabi yāu. (Küt./Gediz/Akçaalan, KYA,

218/XL/16)

1.1.2.2.6.4.2.15. -esiye gadağ

ben elli beşde elli yēdide asgere gidesiyē gadağ çobancılık yaptım. (Af./Bayat/Merkez, BMA,

100/II/4)

gōmgök altımız şey, deniz deniz. şeye gelesiyē gadağ isdambola. (Af./Bayat/Merkez, BMA,

180/XXIII/173)

1.1.2.2.6.4.2.16. -esiye gadar

bişirdikden geri éyce şey edesiyē gadar gáyına. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 142/XVII/56)

1.1.2.2.6.4.2.17. -esiye gadā

eme te'leyon gāli yuurastıya ğadā, iyıce halledesiye ğadā. (Küt./Tavşanlı/Ayvalık Köyü, KYA, 225/XLVI/26-27)

1.1.2.2.6.4.2.18. -ésiye ğadā

ona görésiye ğadā beyénmiş. (Den./Merkez, GBAA, 48/XXXIX/20)

1.1.2.2.6.4.2.19. -esiye Kadar

güvē eviniñ önünđe gelin geldi mi oyun oynallā gelin gelesiye Kadar gelin gün çeyiz serellē. 240/I-21/3)

1.1.2.2.6.4.2.20. -ısıya Kādā

Kar yasıya Kādā durūdu. (Af./Çay/Devederesi, ÇYA, 158/XII/20)

1.1.2.2.6.5. -DİK+İyelik KADAR ZARF-FİİL EKI

Tahir N. Gencan: Belirtme ortaçlarına gibi, kadar, denli benzetme ilgeçleri katılınca kurdukları önermelerle birlikte sonraki yüklemnin ölçümleme belirteci olurlar.¹⁸¹

1.1.2.2.6.5.1. -DİK+I. Teklik İyelik Kadar

1.1.2.2.6.5.1.1. -dīm kaga^f

onnara bildīm kaga^f bi şey ôrediyon. (Uş./Banaz/Kızılcahisar, UşİA, 256/I-33/4-5)

ilk yerleşennē, benim duydūm ğadarıyla, mistannā sülālesi. (Uş./Eşme/Takmak, UşİA, 278/I-43/1)

1.1.2.2.6.5.1.2. -düm ğadar

Ğördüm ğadarıyla sana söyledim durum bu. (Tok./Zile/Akdoğanlar K., TİLYA, 430/CVI-a/66)

1.1.2.2.6.5.2. -DİK+II. Teklik İyelik Kadar

1.1.2.2.6.5.2.1. -diğın ğadar

ehtiyācıñ ğadar do kıyabildiğın ğadar do kıruuz. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 134/XV/71)

1.1.2.2.6.5.3. -DİK+III. Teklik İyelik Kadar

---

¹⁸¹ GENCAN, s. 404

1.1.2.2.6.5.3.1. -dük ğadar

çalışyox, kóylüye hízmat yapıyox elimizden geldúk ğadar. (Or./Aybastı/Kabalı Mahallesi, AA, 95/XXI/6-7)

1.1.2.2.6.5.3.2. -dük ğadar

verdi hergeş elinden geldük ğadar. on milyon, yirmi milyon. (Tok./Erbaa/Pınarbeyli K., TİLYA, 326/LII/21)

1.1.2.2.6.5.3.3. -dii ğadağ

yatağ durağ vèriyuğ elinden geldii ğadağ (Af./Bayat/Merkez, BMA, 175/XXIII/26)

1.1.2.2.6.5.3.4. -diği ğadar

alabildiği ğadar a'tına dolanı. (Mal./Akçadağ/Keklikpınar, AkçYA, 121/22/29)

1.1.2.2.6.5.3.5. -dii gadā

şindi gücümün yeTdi i gadā orda yaPyōz ebelen ikimiz. (Esk./Sarıcakaya/İğdir K., SKA, 136/VI/92)

1.1.2.2.6.5.3.6. -tiği ğader

yetiştii ğader yapacāz. (Erzn./İliç/Çaltı K., ErznYA, 241/II-IV/2-3)

1.1.2.2.6.6. -(y)IncA+yA KADAR ZARF-FİİL EKİ

Zeynep Korkmaz: -(y)IncA/ -(y)UncA'lı zarf-fiilinin Eski Anadolu trkçesindeki “bir zaman kadar” anlamını veren sınırlama işlevi Türkiye Türkçesinde kaybolmuştur. Bugün bu işlev için dek ve kadar edatları ile genişletilmektedir.¹⁸²

Muharrem Ergin: Bu gerundium son devirlerde dek ve kadar edatına bağlanırken datif eki almaktadır. Gerundium için normal olmayan bu hal eskiden yoktu ve eskiden bu gerundium tek başına kadarlık'lık da ifade ederdi.¹⁸³

Haydar Ediskun: **-inceye (kadar, dek, değin)** yapılı ulaçlara bitirme ulaçlar demektiriz.¹⁸⁴

1.1.2.2.6.6.1. -incādar

¹⁸² Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, TDK, Ankara 2003, s. 1008

¹⁸³ M. Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak, İstanbul 2000, s. 342

¹⁸⁴ H. Ediskun, *Türk Dilbilgisi*, Remzi, İstanbul 2004, s.261

çoban gelincādar bizde bet bejiz ğalmadı. (Nev./Ürgüp/Karacaören K., NevYA,160/XXIX/158)
demir çıkarı delinincāder demir asa aşınıncādar ben sevgilimi arıyacām.
 (Nev./Avanos/Genezin K., NevYA,179/XLV/61)

1.1.2.2.6.6.2. -incāder

demir çıkarı delinincāder demir asa aşınıncādar ben sevgilimi arıyacām.
 (Nev./Avanos/Genezin K., NevYA,179/XLV/61)

1.1.2.2.6.6.3. -ınca kadā

kimselē ğalmadı ğalmayınca kadā ben yalnız ğaldım. (Kırk./Kadıköy Köyü, KİMİKA, 75/VIII/4)

1.1.2.2.6.6.4. -ince ğadā

ābasının ğnasında u beyaz urbaları geyine ğadā, elbiseleri geyince ğadā, böyle xamilelî meydana çığıyo. (Küt./Tavşanlı/Ayvalık Köyü, KYA, 228/XLVI/97-97)

1.1.2.2.6.6.5. -uncā dar

araP virirdi ğırbacı ğızı buluncā dar. (Kay./Yeşilhisar/Güzelöz Köyü, YYA, 127/XI/26) (buluncaya kadar)

1.1.2.2.6.6.1. -enceye ğader

lekin ben deyiym öğlenceye ğader burda oturacam. (Erzn./Kemah/Kardere Buc./Dikyamaç K., ErznYA, 309/III-XXXVIII/13)

1.1.2.2.6.6.2. -incaya gadar

hamsi ğızarincaya gadar emrunuz olursa, size ğıyağ bi şe^hriye çorbası getirēyim.
 (Trab./Vakfikebir/Fener K., KİAT, 133)

1.1.2.2.6.6.3. -incaya gadā

izmire varincaya gadā hem böyle uvā gabgara gevır döşenmiş ğāmuş. (Esk./Sarıcakaya/Alpağut K., SKA, 108/III/92-93)

1.1.2.2.6.6.4. -incaya ğadā

ama buyduğçığincaya ğadā ellerim ayağlarım buydu. (İsp., IMA, 108/I/180)

1.1.2.2.6.6.5. -incaya ğeder

bële gırx elli yaşına ulaşincaya geder, yāni gözlügsüz adam galmaz. (Kil./Mısırcık Köyü, KMKA, 17/IV/130)

bizem köylüde nişan meres ém é yaptıxdan sora düğün yapıncıya geder gat é süretde nişanne görmezler. (Erz./Şenkaya/Uğurlu Köyü, ErzİA, 61/IIIIV-IV/34)

1.1.2.2.6.6.6. -incaya kadar

gelmeyince, pazara varıncaya kadar eriyö. (Uş./Merkez/ Kırka, UşİA, 224/I-13/9)

1.1.2.2.6.6.7. -incaya kıada^r

Kayıncıya kıada^r devamlı ğarıştırılır. (Af./Çay/Karamık, ÇYA,180/XVIII/173)

1.1.2.2.6.6.8. -incaya kıeder

bir ikki çocıx anası olıncaya kıeder kıayınbabası onın adını sesını duymazdı. (Ur./Merkez, UMA, 132/I/93)

1.1.2.2.6.6.9. -inceya ğeden

tsort kövüne çıxıncıya ğeden, geriden düşman bize gavuşurd é. (Erz./Pasinler/Merkez, ErzİA, 153/IX-I/9)

1.1.2.2.6.6.10. -inceyá ğader

ben gelinceyá ğader buradan bi yere ayrılmıyacāñ. (Amas./Aydınca/Avşar Köyü, AAA, 267/VIIIa/62)

1.1.2.2.6.6.11. -inceye ğader

bu çocuxlarıñ, ben gelinceye ğader atlarını goyma. (Mal./Erepkir/Hastek K., GDİAT,29)

1.1.2.2.6.6.12. -inceye ğadā

dört sene otūmuş ciyerinden yanasıcalā buranıñ esgeri gelinceye ğadā sürmüş. (Uş./Sivash/Akarca K., SA,60/XIV/307)

1.1.2.2.6.6.13. -inceye ğadar

efendi ben asgere ğedinceye ğadar hēs bi yere çıxmamişTim. (Erzn./Kemaliye/Merkez, ErznYA, 207/I-I/1)

1.1.2.2.6.6.14. -inceye ğadannık

bu yol bitinceye ğadannıķ hiç aralıķ vèrmediler. (Ordu/Perşembe/Kuyluca K., OİYA, 302/113/28)

1.1.2.2.6.6.15. -inceye ğadā

şamı annatmaq başladımu iki gün üş gün, uykusu gelinceye ğadā. (Küt./Merkez, KYA, 158/VII/25-26)

köpeķ hoşt moşt deyinceye ğadā elden ele geçiriyōla. (Af./Sandıklı/Asmacık K., SYAÖ, 282/XXXVII/127-128)

işē gelinceye ğadā tabi her tarafın dñimize göre tabi her tarafıñ ayrı şeyi bu değişiklik şöyle olabiliyō. (Uş./Sivaslı/Pınarbaşı, SA,16/II/15)

1.1.2.2.6.6.16. -inceye ğader

bu adam gelinceye ğader burada durmak bāa farz oldu. (Gant./Dağlı Urum Evlek K., GDİAT, 237)

1.1.2.2.6.6.17. -inceye geden

bu zamane gelinceye geden bir zürretim olmadı. (Erz./Pasinler/Surbakan K., DİAT, 195)

1.1.2.2.6.6.18. -inceye ğeder

tirēnden yolcu ēdinceye ğeder barabar gideller yāntı. (Kil./Mısırcık Köyü, KMKA, 12/IV/10)

1.1.2.2.6.6.19. -inceye kadar

sabri amcanın babasını everiveri everiverisinceye ķadar orda ôle bî mekan tutuyū. (Tek./Saray/Kadıköy, TİSİKAD, 72/XX/42)

1.1.2.2.6.6.20. -inceye ķadan

orayı ķadan erinceye ķadan ama nası olmuş. (Edn./Keşan/Bahçeköy K. EdİA,148/XII/49)

1.1.2.2.6.6.21. -inceye ķadara

taaa o yemeglerı sen kesınceye ķadara şe ēdđ. (Ur./Merkez, UMA, 184/XVIII/53)

1.1.2.2.6.6.22. -inciye ķadar

güze demaxki gelinciye ķadar onlar da döndü. (Bin./Karlhova/Cilligöl K., KYA, 179/XII-a/32)

1.1.2.2.6.6.23. -uncaya ğadā

süngüyü so^huncaya ğadā ğaşmamışlā. (Küt./Simav/Kuşu Kasabası, KYA, 190/XXIV/53)

1.1.2.2.6.6.24. -uncaya ^hadan

ben o suvanı arabaya ^hoyuncaya ^hadan öldüm. (Edn./Süloğlu/Taşlısekban K., EdİA,168/XXI/44)

1.1.2.2.6.6.24. -uncēye gadar

guruyuncēye gadar orlarını bastırı bastırivēridiK bōle. (Af./Merkez, AMA, 221/XIII/231)

1.1.2.2.6.6.25. -ünceē gadā

o kemer bi dā hiş çözülmēz. damaT çözünceē gadā. (Küt./Merkez, KYA, 138/II/124)

1.1.2.2.6.6.26. -ünceye gadar

erkēñ ğappesi ölünceye gadar islah olmaz. (Af./Bolvadin/Büyükkarabağ K., BTKKA,154/XXII/60)

1.1.2.2.6.6.27. -ünceye gadā

o ğadını da orda görünceye gadā / herkez tarlasına gitmeden hordan bordan ^hor^hardı.
(Muğla/Ula, UlaYA, 97/XXI/8-9)

1.1.2.2.6.6.28. -uncayısına ^hadar

ikinci ^harıyla oluncayısına ^hadar bunna bî yaşanı orda göz aldırāmışlar.
(Tek./Saray/Kadıköy, TİSİKAD, 73/XX/55)

Aşağıdaki şekil de -IncAyA kadar görevinde kullanılmıştır.

1.1.2.2.6.6.30. -eceĝe (inceye kadar)

tabii biz zabanan gitTik ğuşlanan geleceē ölen oldu. (Af./Bolvadin/Yeni Karabağ K., BTKKA,120/XI/22) (gelinceye kadar)

1.1.2.2.6.7. -DI+Kişi -mI ZARF-FİİL EKİ

Zeynep Korkmaz: Görülen geçmiş zaman kipi kuran -DI/-DU ekiyle mI/mU soru ekinden kurulu şekil, olağan işlevi ile geçmiş zamana bağlı bir soru cümlesi oluşturur. Ancak, bazı durumlarda bu şekil anlam kayması ile soru özelliğini kaybedip bir zaman zarfı olma özelliği kazanmıştır. Bu görevdeki

-DI Mı eki “-ınca” zarf-fiiline denk pekiştirici bir işlev kazanmıştır. -InCA ekinde olduğu gibi, bu ek de asıl fiildeki hareketin gerçekleşme zamanını kendisindeki gerçekleşme zamanına bağlar.¹⁸⁵

Tahir N. Gencan: Soru anlamından az çok sıyrılır ve kendisinden sonra gelen yüklemi (her halde, muhakkak, kesin olarak, hemen, artık... anlamlarından birini katarak) pekiştirir.¹⁸⁶

1.1.2.2.6.7.1 -DI+ İyelik mI

1.1.2.2.6.7.1.1. -DI+I. Teklik İyelik mI

1.1.2.2.6.7.1.1.1. -dim mi

hamama girdim mi ben gene esKisi gibi olurum. (İz./Taşköprü/Kayalar, İTOBA, 70/1c/140)

şindi geriniyörlar ben gayvëyë girdim mi. (İz./Ova/Balören, İTOBA, 119/18b/21)

1.1.2.2.6.7.1.1.2. -dum mu

ben güdmë durdum mu, vurularđı götürüledi dë dereye gadar. (Uş./Sivash/Eldeniz, UşİA, 297/I-56/36-37)

1.1.2.2.6.7.1.1.3. -düm mü

kalabalığı gördüm mü evet derim. (Ed./Merkez/Murathı, DTYA,31/II)

1.1.2.2.6.7.1.2. -DI+II. Teklik İyelik mI

1.1.2.2.6.7.1.2.1. -dın mı

biyö aldın faizi bir daha aldın mı kötü olusun. (Mal./Akçadağ/Ören, MalİA, 343/CX/127)

bir yayına basdın mı radyo gimî söyliyeceh̄ gönüşacax. (Kars/Kağızman/Kötek/Kömürlü K., KarsİA, 197/17/41)

dëdiler işte bu dügmeye bële basarsın, yanar; bële bastın mı söner. (Diy./Çüngüş/Deveboynu, DiÇÇYA, 225/XXXI/21)

ocağdan belli bi şeye geldi mi döklik, söyelik şeyini aaylladın mı sour. (Tok./Niksar/Gökçeli Bel., TİLYA, 343/LXVI/7)

1.1.2.2.6.7.1.2.2. -dın nı

paçasını krdın nı çıkmaz. (Edn./Süloğlu/Tatarlar Köyü, EdİA,231/XXXVIII/29)

¹⁸⁵ KORKMAZ, *TTG.*, s. 1037

¹⁸⁶ GENCAN, s. 404

1.1.2.2.6.7.1.2.3. -dij mı

ökcey daKdij mı ayaKgabı bitmiş olu. (Af./Merkez, AMA, 249/XX/65)

yëmeği yiyöñ da sabāle kaktij mı bi selā vēdiriyöñ. (Uş./Sivaslı/Akarca K., SA,53/XIV/155)

1.1.2.2.6.7.1.2.4. -din mi

cem yapallar deddin mîdin duğlar içine girî. (Tok./Çöreğibüyük K., TİLYA, 239/VI-a/22)

o da dışarıya gëtdin mîdi böyük hayvannar o hollanda bilmem ne. (Tok./Artova/Salur K., TİLYA, 296/XXXIV-c/21)

1.1.2.2.6.7.1.2.5. -dij mi

sola çekdij mi hayvan sola döner. (Af./Merkez, AMA, 169/II/9)

oña da müsāde ëtdij mi bi haddine gadā, sabāhdq aKşama gadā sokaKda galdı mı olmaS. (Af./Merkez, AMA, 271/XXV/277)

-şimdi iki yüz metre indij mi tertemiz çıkıyor. (Af./Bolvadin/Yeni Karabağ K., BTKKA,131/XI/138)

fazla laf eddij-midi dayıñ otmatı. (Af./Dinar/Kazanpınar K., GBAA, 43/XXXII/12)

ğatvedij mi, dabanca gibi şey olur, mermi gibi olur. (İsp., IMA, 130/XII/17)

1.1.2.2.6.7.1.2.6. -duñ mu

kô^hümüz çığrı köyü, dē aşşādan yukarı gadā duTdurdıñ mu, bi kilometre vādır.

(Af./Başmakçı/Çığrı K., BDA,216/XVII/1)

onu yuurduñ mu onu aşceñ, ikiye bölceñ, bi alt bi üst. (Uş./Ulubey, UşİA, 321/I-66/3)

1.1.2.2.6.7.1.3. -DI+III. Teklik İyelik mI

1.1.2.2.6.7.1.3.1. -dı mı

bū ölmadı mı bu düzgüncene bōne çIKmaz. (Af./Merkez, AMA, 173/II/140)

ëllendiKden sōra sā at önbir önikide hërkes dā ıldı mı nē i gızıñ yakın akrabāları galır.

(Af./Merkez, AMA, 228/XV/41)

makineniñ çalışma şeKlini sāten ilerden baKdı mı bilirsin. (Af./Merkez, AMA, 280/XXVIII/20)

yāmır yağdı mı, öte yenne çekēdiK, o gurudu mu bu yanna çekēdiK harmanı. bōle bōle işde olduK. (Af./Başmakçı/Merkez, BDA,168/III/66-67)

birimizi dövmeğe başladı mı hep birden çavuşu dövelim çadırda. (Uş./Sivaslı/Karaboyalık K., SA,21/IV/53)

aşşam oldu mı evine gididí. (Ur./Merkez, UMA, 166/X/11)

*hoca, uyanık olceñ, uyanık **olmadı mı** çînēle' adamı.* (Uş./ Banaz/ Ayrancı, UşİA, 242/I-21/66)

*bi **basdırdı mı** canım, barım barım bairdırdı ötekini.* (Uş./ Banaz/ Hatipler, UşİA, 254/I-32/50)

*om beş tātilde çocuklā okuldan **daldı mı**, om beş gün çocukları şu mescide topların.*
(Uş./Banaz/Kızılcahisar, UşİA, 256/I-33/1)

1.1.2.2.6.7.1.3.2. -dımı

*u da gelir u da öle pitē gına **yakıldımı** olan taraftı gide aTıg gayrık serpeşleşir.*
(Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 142/VII/70)

1.1.2.2.6.7.1.3.3. -di mi

*ondan ka **yel esdi mi**, eliñe bi yaba bekle ga harmanuñ üsTünde yel gelecek de savurcez gāli.* (Af./Başmakçı/Merkez, BDA,168/III/54-55)

*bi sel **geldi mi**, yolumuz galmeyo.* (Af./Başmakçı/Çığrı K., BDA,217/XVII/28)

*deriyi de eveli hazırlarız, zaman **geldi mi** o deriyi ıslarız.* (Af./Dazkırı/Aşağı Yenice K., BDA,272/XXIX/9)

*baha' günneri **geldi mi** ekinnē ekili'.* (Af./Çay/Armutlu, ÇYA,137/VII/44)

*zaten u gübreyi **yidi mi** çabcağ yetişöri.* (Edn./Süloğlu/Tatarlar Köyü, EdİA,231/XXXVIII/9)

*kesilme zamanı da **geldi mi** kesilir gider.* (Erz./Şenkaya/Gaziler Buc., ErzİA, 69/III-VIII/44)

*bizim burdu gız'la on yaşını **girdi mi** düñür gāli.* (Man./Soma/Tarhala K., GBAA, 3/I/1)

*bir metro, yayım seğın evin **basdı mi** iki saat sora tamam.* (Kars/Kağızman/Kölek B., KarsİA,173/7-a/5)

*kıztı sāt on bir on bir bucuu **geldi mi** aPdest alır gelir.* (Küt./Merkez, KYA, 137/II/85)

*satım zamanı **geldi mi** bazar yerinde adan baxar ki temúz.* (Or./Aybastı/Ortaköy Mahallesi, AA, 64/IV/21)

*zaman itibariyle fatsiye **getdi mi** buradan aşşā u hādali yaqalanmamanın çaresi yoqtu.*
(Ordu/Korgan/Aşağıyaylacık Mh., OİYA, 272/94/13)

*ordan atmacāyi **górdi mi** değeneğe; elune bu değeneğ şini, kuş bunda ipl'an 'bağli.*
(Rize/Çayeli/Gürgenli K., RİA,260/XXX/16)

*-günnük mü günnük yaz **geldi mi** bağ belleriz.* (Af./Sandıklı/Daylık K., SYAÖ, 330/LIV/7)

*o çocuğ ölcēğ oldu da éycene canına **değdi mi** gurşun işeğın çocuğın o bôle gabir gibi çuKurca oluverir.* (Af./Sandıklı/Kusura Kas., SYAÖ, 383/LXXXI/13-14)

*gelin **geldi mi** güvē inerdi gāri o zamannā. Kara örtü, saray yok.* (Uş./Sivaslı/Eldeniz, SA,13/II/59)

*güvē eviniñ önünđe gelin **geldi mi** oyun oynallā gelin gelesiye Kadar gelin gün çeyiz serellē.* (Uş./Sivaslı/Eldeniz, SA,14/I/76)

yaz geldi mi gōveriyok. (Tok./Artova/Ahmeddanişmend, TİLYA, 284/XXIX/7)

gelin geldi mi sabālası tüvek atallādın evelden. (Muğla/Ula/Kızılyaka Köyü, UlaYA, 106/XXV/44)

tü dedi mi, yāni sözünden dönmezdi. (Uş./Banaz/ Aывacıк, UşİA, 245/I-24/13)

ondan sōna kına gecesi bitdi mi, geline kına yakılı'dı ellenē. (Uş./Merkez/İkisaray, UşİA, 211/I-7/12)

ocaқdan belli bi şeye geldi mi dōklik, söyelik şeyini aaylladın mu sour. (Tok./Niksar/Gökçeli Bel., TİLYA, 343/LXVI/7)

1.1.2.2.6.7.1.3.4. -dimi

o size tunca'ya fazla geldimi kışın ayaқtan gene doldurū. (Edn./Merkez/Yeni Değirmen K. EdİA,124/II/5)

sabah oldimi derhal ērçenden o ēvun қарısını ve erkeyini yanına çіğriyir. (Trab./Sürmene, KİAT, 242)

aқilliye demişler ki ēlīylan kor yer bu canavar, yēmēқ zamanı geldimi aқilli söylemiş. (Trab./Sürmene, KİAT, 154)

üçüncü seferinde kendiң hoşun giTdimi o günüüü istēsij gızı. (Küt./Merkez, KYA, 135/ I/4)

1.1.2.2.6.7.1.3.5. -Ti mi

^hōle ^hōle gurū acıK bitTi mi, çamırı bitirTilē mi, büyün çevirilēdi ē'tesi gün çekēdik ocāñ içine. (Af./Başmakçı/Merkez, BDA,161/I/4)

(İz./Taşköprü/Nezirler, ITOBA, 75/3b/56)

1.1.2.2.6.7.1.3.6. -du mu

asgere gidceK, oldu mu, akrabala'dāveT, ede'lē. (Af./Merkez, AMA, 174/II/16)

gız dōdu mu doғar dōmaz, gız hem bi taraftan büyür hem bi tarfaTan anne ceyize başla'. (Af./Merkez, AMA, 184/V/13)

vāy, ölüm oldu mu allā^h göstēmesin. (Af./Merkez, AMA, 197/XI/38)

durdu mu viyaK viyaK baғırıydı. (Af./Merkez, AMA, 232/XVI/44)

yāmur yağdı mı, öte yenne çekēdiK, o gurudu mu bu yanna çekēdiK harmanı. bōle bōle işde olduK. (Af./Başmakçı/Merkez, BDA,168/III/66-67)

o delikleri derileri ecik gāli aldıқ mı, şöyle şey oldu mu, gatkıdı mı yoғurtlar, bularız. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 123/XI/44)

ama yetmişbeş kilo yükü o'du mu hop d'tına yatāsin. (Af./Çay/Devederesi, ÇYA,161/XII/93)

sabā oldu mu gene қalkıyaz şindi. (Edn./Keşan/Beğendik K. EdİA,152/XIII/97)

onula hōle dutdu mu, yeri ıldız gibi gösteriyōdu. (İsp., İMA, 105/I/73)

burda Őimdi dűġűn oldu mudu dawulsuz dűġűnűn, ocux doġdu muydu ġulaġı saġır olıyı. (Erzn./Refahiye/Akarsu Buc., ErznYA, 325/IV-VII/47-48)

bi vurdu mu zânbır zâmbır zâmbır zâmbır birdem çanlar  tiyo. (İz./TaŐk prű/İshakçılar, İTOBA, 87/7a/14-15)

yaz oldu mu pencer memurları gelip k ye gireler. (Kars/İġdir/Melekli K., KarsİA, 274/52/4)

akşam oldu mu akşam ezeni yemek yerl . (Af./Sandıklı/Merkez, SYA , 225/XIV-a/16)

patatis apalarız aşam oldu mu geri evimize geliriz. (Af./Sandıklı/Celiloġlu K., SYA , 311/XLV-a/3)

ondan sona kindin oldu mu dű gızl  genŐl  gelinl  toPlaŐırl . (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 101/II/109)

toPlantı oldu mu agraba gomŐu denilmez y ni yardıma gelirl . (Esk./Sarıcakaya/Mayıslar K., SKA, 153/IX/21)

daġıldıktan keri ikindin oldu mu taksisini  oŐan gid  gelin getirmeye. (UŞ./Sivaslı/Pınarbaşı K., SA,31/VIII/51)

o basġıyı gurduktan s na. gurtuldu mu tamam ġalı. (UŞ./ Banaz/ Hatipler, UŞİA, 254/I-32/51)

o gűn oldu mu, ertesı gűn gızın akrennerinnen hamam yapılırdı. (UŐ./Merkez/İkisaray, UŐİA, 212/I-7/16)

salı gűn, salı gűn oldu mu, arŐamba olc k ya salı gűn odal  v di k de. (UŐ./Merkez/İkisaray, UŐİA, 212/I-7/20)

aşam oldu mu bak dın, izmirin ġarŐıyaka gibi b le ildir ildir. (UŞ./ Banaz/ Hatipler, UŞİA, 252/I-32/9-10)

aşam oldu mu mermi at l mıŐ, yirl  i l miŐ. (UŞ./ EŞme/Takmak, UŞİA, 280/I-44/17)

1.1.2.2.6.7.1.3.7. -dumu

ordan Ő yl  oturtdumu, ġoŐsunuġ biri de varıdı. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 150/XVIII/89)

1.1.2.2.6.7.1.3.8. -dű mu

ezen okundű mu undan son  terefıye ġ k rız. (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 102/II/143)

1.1.2.2.6.7.1.3.9. -du műdu

Őimdi h ava iyi oldu műdu ġuŐ ıxar. (Tok./Karkın K., TİLYA, 245/IX-/32)

1.1.2.2.6.7.1.3.10. -dű mű

aŐrab la mehel min siP g rdű mű, verimkar olurlar. (Kűt./Merkez, KYA, 135/ I/111)

ġ rdű mű tűylerim űrperiye ya. (Or./Aybastı/Karamanlı Mahallesi, AA, 66/III/22)

iş gördü mü, onun gışları, isdedün gibi agr oluyo. (Tok./Karkın K., TİLYA, 246/IX-d/71)

1.1.2.2.6.7.1.3.11. -dè mè

èè, fazla verdè mè sönebülür. (Erz./Şenkaya/Gaziler Buc., ErzİA, 70/III-VI/83)

1.1.2.2.6.7.1.4. -DI+I. Teklik İyelik mI

1.1.2.2.6.7.1.4.1. -dix mI

asılı asılı, bôğüre yoxarı zenciri daxdix mI çe hiye ħ moturu. (Amas./Aydınca/Abacı Köyü, AAA, 254/VIb/102)

1.1.2.2.6.7.1.4.2. -dığ mI

nımaızı guldığ mI varı orā bi gazan gordug. (Esk./Sancakaya/Merkez, SKA, 100/II/79)

1.1.2.2.6.7.1.4.3. -dıķ mI

o delikleri derileri ecik gāli aldıķ mI, şöyle şey oldu mu, gatıkdı mu yoğurtlar, bularız.

(Af./Bayat/Merkez, BMA, 123/XI/44)

ôle namazını bi Kıldıķ mI, yemej yedik mi bi dā yatarız. (Af./Çay/Armutlu, ÇYA, 137/VII/47)

1.1.2.2.6.7.1.4.5. -dig mI

āşam yimēmizi yidig mi cāmiye gideriz. (Esk./Sancakaya/Merkez, SKA, 102/II/142)

1.1.2.2.6.7.1.4.6. -dik mI

ôle namazını bi Kıldıķ mI, yemej yedik mi bi dā yatarız. (Af./Çay/Armutlu, ÇYA, 137/VII/47)

nal dedik mi muh demeyiz, muh dedik mi nal demeyiz. (Uş./Eşme/Güllü, UşİA, 271/I-41/11)

1.1.2.2.6.7.1.4.7. -tux mu

bızim zamanımızda bayramdan, bayram namazınnan çıxtux mI kuvāti yeten biribirni götürebilürdi. (Diy./Çüngüş/Malkaya, DİÇÇYA, 234/XXXIII/35)

1.1.2.2.6.7.1.4.8. -dúk mü

atları, ata bindüriydúķ gelinimizi. ata bindúdúķ mü atı yarışa göyollar. (Tok./Almus/Teknecik K., TİLYA, 270/XXV/10)

1.1.2.2.6.7.1.4.9. -dük mü

*şimdi bazirtesi günü çarşuyé **gëtdük mü**, çarşüda e bôle oturíyok.* (Ordu/Artıklı K., OİYA, 169/4/1)

*şindi fassa yoluna **döndük mü** géce ğarannnūa bôle ğarannuĸ.* (Ordu/Çamaş/Sarıyakup K., OİYA, 198/31/3)

*satda senedi **çürütdük mü** bütün hakllar, tāpu ölüyo, yeniden tāpulma olcek.* (Uş./Banaz/Ahat, UşÍA, 240/I-20/25)

1.1.2.2.6.7.1.4.10. -düK mü

*biz ôreTmenimizi **gördük mü** bubamızdan dā fazla korkādıK ve saygı gösteridiK.*

(Af./Dazkırı/Merkez, BDA,240/XXII/69)

1.1.2.2.6.7.1.5. -DI+I. Teklik İyelik mI

1.1.2.2.6.7.1.5.1. -dıyız mı

*iki teref de zengin **oldıyız mı** yük ağır olır.* (Ur./Merkez, UMA, 189/XX/21)

1.1.2.2.6.7.1.6. -DI+I. Teklik İyelik mI

1.1.2.2.6.7.1.6.1. -Tiler mi

*^hôle ^hôle gurū acıK bitTi mi, çamurı **bitirTilē mi**, büyüün çevirilēdi ē'tesi gün çekēdik ocāñ içine.* (Af./Başmakçı/Merkez, BDA,161/I/4)

1.1.2.2.6.7.2. -DI+İyelik mİydI

1.1.2.2.6.7.2.1. -DI+I.Teklik İyelik mİydI

1.1.2.2.6.7.2.1.1. -dim miydi

*odına **gidmedim miydi** acıx diyor.* (Kay./Yeşilhisar/Gülbayır Köyü, YYA, 110/IX/18)

*onuñ da parasını **geldim miydi** ödiesiye alurdux.* (Or./Aybastı/Esenli Mahallesi, AA, 63/II/5)

1.1.2.2.6.7.2.2. -DI+II.Teklik İyelik mİydI

1.1.2.2.6.7.2.2.1. -dın mîdi

*bin geçi de olsa ğarışdırmîcēn. **ğarışdırdın mîdi** olmaz.* (Tok./Pazar/Kaledere K., TİLYA, 358/LXXIV-c/43)

1.1.2.2.6.7.2.2.2. -diñ miydi

*bi göz **verdiñ miydi** hep'si balıx gibi yatıye bi evde.* (Or./Aybastı/Karamanlı Mahallesi, AA, 66/III/36)

1.1.2.2.6.7.2.2.3. -dın mı^ydın

bayram namazını ğıldın mı^ydın geder orda ziyaret ederúk. (Tok./Artova/Ahmeddanişmend, TİLYA, 282/XXVII-a/16)

1.1.2.2.6.7.2.2.4. -dın mıydı

tereyağını eysene çaldın mıydın daa fazla cayırdardın yāni. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 166/XIX/7)

1.1.2.2.6.7.2.2.5. -dın mıdı

esgiden bosdan ekēdiK, hayvanıñ tēsini aTdın mıdı, çoK datlı olurdu. (Af./Dazkırı/Yayla K., BDA,313/XXXVIII/66)

1.1.2.2.6.7.2.2.6. -dın mıdü

şindik orda gördün mıdü, ya ğıçın topal oluyō. (Tok./Karkın K., TİLYA, 246/IX-d/72)

1.1.2.2.6.7.2.2.7. -dın mıydın

şöyle döndün mıydın ilğım salgım görünüyu uçaarñ böyüklüü. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 178/XXIII/129)

1.1.2.2.6.7.2.2.8. -dın mıdin

üfürdün-mıdin zülğadiniñ buinuzu var. (Af./Dinar/Kazanpınar K., GBAA, 43/XXXII/10)

1.1.2.2.6.7.2.3. -DI+III.Teklik İyelik mıydı

1.1.2.2.6.7.2.3.1. -dı mıdı

ulu daa gēdiyi, yuvasını orıya vardı mıdı cücünü atıy. (Tok./Karkın K., TİLYA, 245/IX-ç/44)

1.1.2.2.6.7.2.3.2. -dı mıydı

cāmininñ yanına vardı mıydı dūa iderdin. (Kır./Merkez, KırYA, 195/II/25)

bacadan aşşā āzını aşdı mıydı, kılı gardaşının āzına dōkılıyor. (Tok./Turhal/Yağalan, STİAT,148)

1.1.2.2.6.7.2.3.3. -dı mıdi

olan annaşdı mıdi anası düvürr gider. (Tok./Almus/Görümlü K., TİLYA, 264/XXII-b/7)

1.1.2.6.7.2.3.4. -di miydi

ğonşu mehelle olurdun, beş sekiz on hâne oluduğ, yaz geldi miydin. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 175/XXIII/46)

yaz geldiğinde oranıñ ırāmet sulaeri kesildi miydi gelillerimiş buraya. (Af./Bolvadin/Derekarabağ K., BTKKA,98/VI/45)

yaz geldi miydi anamız ālar, onda killimecime ne diyim. (Kay./Yeşilhisar/Başköy, YYA, 144/XIV/20)

ata da bindi miydi... atıñ da iki de ayaxlarıdan yenge dutardı. (Kır./Merkez, KırYA, 195/I/24)

bıraxmaz hemen āzına geldi miydi, ğonuşmaya başlardı. (Kır./Akçakent/Güllühüyük K, KırYA, 293/XXXII/57)

adam ğuc çāvuş dedi miydi birez düşünceksiñ. (Or./Aybastı/Karamanlı Mahallesi, AA, 66/III/3)

1.1.2.6.7.2.3.5. -di midin

ordan esKi avasTos dedi midin yavaşca lēlēn burda ayāni kınaladī gibi ayāni kınalar. (Muğla/Ula/Çıtlık Köyü, UlaYA, 72/VII/6-7)

1.1.2.6.7.2.3.6. -di mîdi

hamur hanı ekşiyō. ekşidi mîdi onu fırını yakıyoğ. (Tok./Karkın K., TILYA, 244/IX-a/3)

1.1.2.6.7.2.3.7. -dimiyîdi

onuñ nāraları burıya geldimiyîdi buradan beraber ğederük. (Amas./Aydınca/Bōke Köyü, AAA, 203/I/163)

1.1.2.6.7.2.3.8. -di miydin

şindi misāvirlər toplandı dūğüne geldi miydin bū'n´ harman yirine çıxallar millet şōle bilezik şiklinde oturullar bōlece. (Kır./Merkez, KırYA, 200/II/75-77)

1.1.2.6.7.2.3.9. -du muydu

ikindi oldu muydu ğüneşe oturuydu. (Af./Bolvadin/Derekarabağ K., BTKKA,88/V/33)

ha bi de çocıķyani dōdu muydu çocūñ ğafası şōle bi yana ēri oldu muydu şerbetçiler ünnerler geliler. (Af./Bolvadin/Derekarabağ K., BTKKA,97/VI/37)

burda şindi dūğün oldu mudu dawulsuz dūğünüñ, çocux doğdu muydu ğulağı sağır olıytı. (Erzn./Refahiye/Akarsu Buc., ErznYA, 325/IV-VII/47-48)

sabah oldu muydu, ğaxdı mıydı, anası babası ğaxardı. (Kır./Merkez, KırYA, 195/I/36)

baħarın oldu muydu mart doħuzundan sōra menevşeler biter. (Tok./Kızılkaya K., TİLYA, 250/XII-c/6)

onnan sōna zābānan oldu muydu hanı dū̄ ncü geleceK, ğız gōtürecekler. (Yoz./Ovacık Köyü, YİKYYTA, 134/II/64)

1.1.2.2.6.7.2.3.10. -dümüydü

bunu arından endüriyor, atından endürdümüydü évüğe gōtüriyor. (Tok./Turhal/Yağalan, STİAT,148)

1.1.2.2.6.7.2.3.11. -ti miydi

şöyle birez bi iki sene devām etti miydi çorāā varıncı ğuruyo. (Af./Bolvadin/Derekarabağ K., BTKKA,104/VII/30)

1.1.2.2.6.7.2.3.12. -Timiydi

āşamdan soyna oyun biTTimiydi herkes daalıyor. (Kay./Yeşilhisar, YYA, 134/XII/96-97)

1.1.2.2.6.7.2.3.13. -Tiy midi

bu elmaları dēyo, ekTiy midi diyo, ertēsi sēne dēyo, ikişē tēne elma vērir diyo. (İz./Taşköprü/Nezirler, İTOBA, 75/3b/56)

1.1.2.2.6.7.2.3.14. -du muydun

ĝadıxdan sona zabah oldu muydun genci de ĝapısını vurullar. (Kir./Merkez, KırYA, 203/II/176)

1.1.2.2.6.7.2.4. -DI+I.Çokluk İyelik miydi

1.1.2.2.6.7.2.4.1. -düg müydü

gūzel Kız gördüg müydü abō amma da gōzelmiş dimeKTen gēri durmax. (Kay./Yeşilhisar, YYA, 107/VII/3)

1.1.2.2.6.7.2.4.2. -dik miydi

kesdik miydi be sene olmadan iki metire üç metire yetişiyo. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 100/II/2)

1.1.2.2.6.7.2.4.3. -dik miyidi

üş sahatda mesela tikin altına geldik miyidi, yarabbi burdan uxari biz acaba nasıl gidip de bunun üsdiünden köye çıkaca^yıx, anadın. (Erz./İspir/Yk. Fındıklı Köyü, ErzİA, 86/V-I/61-62)

1.1.2.2.6.7.2.5. -DI+II.Çokluk İyelik mİyDI

1.1.2.2.6.7.2.5.1. -diñîzmîydi

buradan bi gun ileri gètdiñîzmîydi orada galmayıñ. (Kas./Taşköprü/Kirazbaşı K., AAT, 44)

1.1.2.2.6.7.2.6. -DI+II.Çokluk İyelik mİyDI

1.1.2.2.6.7.2.6.1. -tiler miydi

es^v abı diktiler miydi, òndan sōna düğün ederlerdi. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 125/XII/15)

1.1.2.2.6.7.3. -DİmİnAn

1.1.2.2.6.7.3.1. -dımıñ

hama, annem burda oturuken hasda déyé, fazla ileri geri çıkıp da, diin çakıldımıñ galdıñ, geseñ ya déyo. (Uş./ Banaz/Yukarı Karacahisar, UşİA, 266/I-38/30)

1.1.2.2.6.7.3.2. -dımınan

onnara neben şōnle bi zağara fiñan ekmeğ ğapdırılulādın ittirseyi çıkıdımınan ôle edellēdi. (Af./Sandıklı/Kızık Kas., SYAÖ, 370/LXXV-a/9)

1.1.2.2.6.7.3.3. -dumunan

îsan çıkıyō nazar oldumunan, îsan aynı, îsan gibi ğollu ğanadlı çıkā. (Af./Sandıklı/Dodurga K., SYAÖ, 339/LXI-c/42)

bi bi şē oldumunan okudulā işde. Af./Sandıklı/Kızık Kas., SYAÖ, 370/LXXV-a/5)

1.1.2.2.6.8. EK(LER)+ ÖNCE

1.1.2.2.6.8.1. -mAdAn ÖNCE/EVVEL

Zeynep Korkmaz: Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesinin –mAdIn zarf-fiilindeki ses değişmesiyle (-mAdIn> -mAdAn) oluşmuş bulunan –mAdAn; -(y), -(y)İp, -(y)Up, -(y)ArAk, zarf-fiil eklerinin olumsuz biçimi için kullanılan bir ektir. Yapısındaki olumsuzluk özelliği dolayısıyla doğrudan doğruya olumlu fiil kök ve gövdelerine gelir ve "...-mAdAn önce, maksızın" anlamlarında olumsuz zarffiiller türetir. Zarf-fiilin vurgusu -ma- olumsuzluk ekinden önceki hece üzerindedir.¹⁸⁷

¹⁸⁷ KORKMAZ, *TTG*, s. 1011

Bu zarf-fiil, “-madan önce” anlamlarıyla kullanıldığında, işlev bakımından asıl fiildeki hareketin, zarf-fiilin gösterdiği hareketten daha önce gerçekleştiğini bildirir.¹⁸⁸

Tahir N. Gencan: Yapılma zamanını belirtmeye... Ne durumda, nasıl yapıldığını, yapılacağını bildirmeye yarar.¹⁸⁹

Mehmet Hengirmen: -madan eki genellikle önce sözcüğü ile birlikte kullanılır.¹⁹⁰

1.1.2.2.6.8.1.1. -mAdAn Evvel

1.1.2.2.6.8.1.1.1. -madan evel

bahar olmadan evel başladı lalèyle bilbil. (Kil., GDİAT, 190)

onu gizili yaparlā düğünde olmadan evel yaparlā. (Af./Sandıklı/Daylık K., SYAÖ, 333/LVI/23)

ne bilcek bu köy ğurulmadan evvel varımş. (Af./Sandıklı/Daylık Köyü, SYAÖ,335/LVIII/11)

eve çıkmıslā merdimeni çıkmadan evel garıya ünnemiş hanıma. (Esk./Sarıcakaya/Mayıslar K., SKA, 163/X/213)

1.1.2.2.6.8.1.1.2. -madan evvel

şindi söz açmadan evvel kelōlan derkin bunnara. (Zong./Alaplı/Küçükkaymaz K., ZBKİA, 122/V/147)

1.1.2.2.6.8.1.1.3. -madan eveli

bizim camının öğünden malatyaya geme için sabax namazı oxunmadan eveli on gişi on iki selaman çavuş dedihleri zaman beşşikte çağa sesini kesiydi. (Mal./Merkez/Yeşilyurt, 263/XXV/17)

1.1.2.2.6.8.1.1.4. -madan éveli

biz de ğadın gibi güvéyi ğuymadan éveli, ğāli oğlan évi ğuyacaķ ya, ğor ğeliriz. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 145/XVII/139)

1.1.2.2.6.8.1.1.5. -madán evel

çay olmadán evel işte bu dēyim sağa, misir uzerine çaluşudi. (Rize/Kalkandere/Kayabaşı K., RİA,249/XXII/29)

1.1.2.2.6.8.1.1.6. -meden evel

yanna girmeden evel odıyı aradı. (Kars/Arpaçay/Kineği K., AKD, 29)

¹⁸⁸ KORKMAZ, *TTG.*, s. 1011

¹⁸⁹ GENCAN, s. 403

¹⁹⁰ HENGİRMEN, s. 257

*pehliwan, mapus, bir urury¹ya **getmeden evvel** yatmış.* (Erz./Oltu/Tutmaç Köyü, ErzİA, 82/IV-IV/91)

*gêlin **köçürmeden evel** bey başı, xına gecesı yapillar.* (Kars/Iğdır/A. Çarıkcı K., KarsİA, 285/57/19)

*öngde gelir yalanız saba^hnan gelin **gelmeden evel** göyegi tası derler.* (Mal./Merkez, MallA, 245/VI/14-15)

*daha menderes raxmeTliğin ikdidara gelmezden evel yani bu **makineleşmeden evel** bizim ovamıza girilmezdi.* (Af./Şuhut/Mahmut K., ŞuhA, 106/X/17)

1.1.2.2.6.8.1.1.7. -meden evelde

*dēmene **vēmeden evelde**, daşda çekerlēdi bulgurları bilem.* (Af./Başmakçı/Merkez, BDA, 167/III/41)

1.1.2.2.6.8.1.1.8. -meden eveli

*gélinnik **gēyinmeden eveli** gızıñ anasının elini öptürüler.* (Af./Bayat/Merkez, BMA, 144/XVII/130)

1.1.2.2.6.8.1.1.9. -meden evvele

*esker dönüşi aşıklık olur yavrum daha mektebe **getmeden evvele** dedem rahmetlik beni evde oxuduydu.* (Mal./Pötürge/Merkez, MallA, 316/LXXXIII/10)

1.1.2.2.6.8.1.1.10. -meden gèri

*su içimeden **gèri** çevürece^şsiñ, o zaman emmisinin gızını alıyı.* (Tok./Artova, STİAT, 159)

1.1.2.2.6.8.1.1.11. -medē evvel

*buraya **girmedē evvel**, görünüyōmuş dibimdeki gōnşuya.* (Isp., IMA, 135/XIII/44)

1.1.2.2.6.8.1.1.12. -médan eveli

*bunun için bi genc **evlenmédan eveli** gendına arayıp bi iş bulmax şartTır.* (El./Keban/Sağdıçlar K., KBAYA, 97/X/5-6)

1.1.2.2.6.8.1.1.13. -médén évél

*o **söilémédén évél** “attın ayā māzātaniñ” do “ anahdarını... dutdu.* (Man./Kula/Zafer Mah., GBAA, 21/XIII/)

1.1.2.2.6.8.1.2. -madan önce

1.1.2.2.6.8.1.2.1. -madan önce

varıya onlarıñ yanlarına. **varmadan önce** üş davşan üş keklik dört den hatta. bi de gendine birer de gendine. (Af./Bolvadin/Ortakarabağ K., BTKKA,111/IX/78)

katmadan önce kömbeler yaparuk. (Mal./Darende/Yukarı Selimli K., MalÁ, 382/CXLVI-a/3)

yalnız dúúne **başlamadan önce** bir hafda önce de özel bi dāvet yapar olan evi. (Tok./Almus/Ataköy K., TİLYA, 261/XX-b/8)

1.1.2.2.6.8.1.2.2. -madan öñce

olana işe **başlamadan öñce** bi şart **Ƙomuş**. (Kay./Yeşilhisar/Başköy Köyü, YYA, 101/III/10)

çocux **dōmadan öñce** bizi, bilē, bişçî, hazıllanır. (Kay./Yeşilhisar, YYA, 105/IV/9)

1.1.2.2.6.8.1.2.3. -meden önce

yöñnü yalnız tālibe **ge'meden önce** osmanı bi Telāş ā'muş nere saƘlasam die Telāş sa'rmuş. (Af./Çay/Koçbeyli, ÇYA,145/IX/21-22)

yēmā' yidiriller burda bu sefer ğına işi tamam olduxdan sona geliniñ 'cehizini, ğayutını, hepsini sandını, yatāni, yorganını gelin **gelmeden önce** olan tarafından at arabası gelirdi. (Kır./Merkez, KırYA, 201/II/142-144)

oruş dutduxdan sona arefe ğún'ú **gelmeden önce** Ƙóylerde şindi evlerde ğadınnar sacıñ özerinde hamırı yūrullar ıdı. (Kır./Merkez, KırYA, 204/II/194-195)

evlendirmeden önce, bi kaç sefē dönürlüü geldilē. (Küt./Simav/Merkez, KYA, 209/XXXVI/5)

keklik diyo neşil olan sen beni yimiye yiyeceñ, **yimeden önce** bir kerre yarabbi şükür de de ondan sōna yi. diyo. (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 76/XV/22)

enmeden önce oraya saç gorlā. (Uş./Banaz/Ahat, UşÁ, 237/I-18/51-52)

orda bi ermeni doxduru severimiş o ğarı dā pātışa **gelmeden önce**. (Yoz./Yanık Köyü, YİKYTA, 143/IV/138)

1.1.2.2.6.8.1.2.4. -meden öñce

el **öpmeden öñce** bi yol götürüsüñ. (Uş./Sivash/Pınarbaşı K., SA,30/VIII/26)

1.1.2.2.6.8.2. -mAzdAn Önce/Evvel

1.1.2.2.6.8.2.1. -mAzdAn Evvel

1.1.2.2.6.8.2.1.1. -mazdan evel

makinalar **çıƘmazdan eveli** bōle ayvan gücünnen enadı mı vaƘti olannar iki Ƙoşar. (Kırk./Kayalı Köyü, KİMİKA, 84/X/38)

duvāya çıkmazdan evvel şartları şudur. (Ordu/Çaybaşı/Kurudere K., OİYA, 212/42/40)

vā'dımız zaman, meselâ nişan olmazdān evvel gidēsini, iki taraflı konuşulur. (Küt./Merkez, KYA, 135/ I/17)

evde nişanna varmazdan üç dörd gün evvel olan tarafının nişan işeleri, çamışları gidē. (Küt./Merkez, KYA, 136/ I/36)

köye varmazdan evvel pādişah. (Siv./Oluhman, STİAT,11)

1.1.2.2.6.8.2.1.2. -mezden evvel

askerluğa girmezden evvel parasi var idi. (Rize/Güneysu Buc./Küçükcamı K., RİA,241/XVIII/25)

bildürdü hax ölmezden evvel ölene. (Amas./Aydınca/Avşar Köyü, AAA, 291/XId/156)

muallim efendi kız gelmezde evvel, meseleyi hamamcıya ānadır vè hamama girer. (Çank./Çerkeş K., AAT, 118)

daha menderes raxmetliğin ikdidara gelmezden evvel yani bu makineleşmeden evvel bizim ovamıza girilmezdi. (Af./Şuhut/Mahmut K., ŞuHA, 106/X/17)

1.1.2.2.6.8.2.1.3. -mézden evvel

ölmézdén evvel bubası avcīmışmış. (Den./Merkez, GBAA, 48/XXXIX/2)

yannız diyo, gaynatanı ve gayınnanı gitmezden évvel diyo, évvela burē gelecēksin diyo. (İz./Taşkörü/ Kayalar Köyü, İTOBA, 68/ I/74)

1.1.2.2.6.8.2.2. -mAzdan Önce

1.1.2.2.6.8.2.2.1. -mazdan önce

bu bir ay, oruca da'ha evvel başlamazdan önce... (Kil./Doğançay Köyü, KMKA, 3/I/54)

bizim bu köy bullara kurulmazdan önce, burlāda da yaşantı yerleri var ımış. (Af./Dazkırı/Hasandede K. , BDA,324/LXII/8-9)

1.1.2.2.6.8.2.2.2.-mezden önce

şinci gótürmezden önce ben dedim. (Or./Aybastı/Kutlular Mahallesi, AA, 67/IV/21)

1.1.2.2.6.9. EK(LER)+ SIRA

1.1.2.2.6.9.1. -(y)AcAk+Sırada

1.1.2.2.6.9.1.1. -acā sırada

tam yaxlaşacā sırada para gayıP dev yire düşüyümüş. (Kır./Merkez/Karahıdır Ka., KırYA, 260/XX/40)

1.1.2.2.6.9.1.2. -acaa sıra

tampalayı çıxarıP ğıza vuracaq sırada ğızın āzından bi yılan eniŕi da haTlıyo.

(Kay./Yeŕilhisar/Çadırkaya Köyü, YYA, 104/IV/38)

1.1.2.2.6.9.1.3. -ajai sıra

vurajai sı'ra'da anamın ŕee yalvardı. (Kars/Göle/Boğatepe K., KarsİA, 346/82-a/31)

ikimizin de ğın górecek zamanı / esdi bi ülüzĝar ayırdı bizi. (Siv./Yıldızeli/Ergele K., STİAT,63)

1.1.2.2.6.9.1.4. -acax sırda

çamlıbéle yarxaŕacax sırda garŕi garŕiya geliller. geldiyhleri kimin gidir. (Erz./Merkez,

ErzİA, 19/I-III/107)

1.1.2.2.6.9.1.5. -ecekleri sıra

burda işde ilk yonan geldinde, ilk yonanı sürecekləri sırada, tepe deriz, oraya bomba

goymuşlar yonanlılar. (Uŕ./Sivash/Eldeniz, UŕİA, 298/I-57/13-14)

1.1.2.2.6.9. EK(LER)+ SONRA/GERİ

1.1.2.2.6.9.1. EK(LER)+ SONRA

1.1.2.2.6.9.1.1. -An+dan sonra

1.1.2.2.6.9.1.1.1. -andan sona

yidik, çıxandan sona on beŕ yaŕında, on altı yaŕında olanlar hizmet ediya bize.

(Kır./Merkez/Kortulu

K., KırYA, 267/XXIII/33)

1.1.2.2.6.9.1.1.2. -ennen sōrası

bu geldi içeri. gelennen sōrası yer gösderdi. (Kars/Iğdır/Söğütlü Mh., KarsİA, 265/49/51-52)

ŕindik bir alay asger ĝalacax diyenden herŕey biter. (Erzn./Merkez/Bahçeli Mah., ErznYA, 389/VII-III/32)

ilisdirden ĝeçenden ĝüzel unnan yurîm. (Ordu/ŕenköy K.,OİYA, 170/5/5)

1.1.2.2.6.9.1.1.3. -andan sōna

ĝavuŕandan sōna oĝlan ĝızı alır. (El/Aĝın/Merkez, KBAYA, 165/XLVII/32)

pātŕax oĝulları méktebden çıxandan sōna, ĝüççük oĝluna böyük oĝlun da atları vèrdi.

(Siv./Yıldızeli/Menteŕe K., STİAT,33)

1.1.2.2.6.9.1.1.4. -andan sora

Çıxandan sora de ki«ğız ben gelmem.» (Kars/ Selim/ Oluklu/ 236/ 38/ 31)

1.1.2.2.6.9.1.1.5. -andan sorā

sac çaxandan sorā evler yıxılmayı, başğa bi şey yox. (Erzn./İliç/Çaltı K., ErzñYA, 241/II-IV/10)

1.1.2.2.6.9.1.1.6. -andan sōra

o kili yıxayandan sōra sabunlardıh. (Mal./Merkez/Çarmuzu, MalĀ, 246/V-b/9)

unu baldıran olandan sōra toplıyoķ. (Ordu/Şenkōy K., OIYA, 170/5/1)

1.1.2.2.6.9.1.1.7. -andan sorna

onu nişannāandan sorna var gēdiyiler. (Erzn./İliç/Buc. Armutlu Bel., ErzñYA, 257/II-XVI/26)

1.1.2.2.6.9.1.1.8. -andan soyna

*otuzüç ay orda **ķal**andan soyna izinner açıldı.* (Mal./Akçadağ/Aşağı Kirmanlı, AkçYA, 108/14/9-10)

1.1.2.2.6.9.1.1.9. -andan soyna

bir iki seet durandan soyna hamir eşkir. (Mal./Akçadağ/Yalınbudak K., MalĀ, 339/CIX/10)

evlüid ohunandan soyna uzax hısımları gider. (Mal. /Merkez/Şahnahan Köyü, MalĀ, 256/XV-a/14)

1.1.2.2.6.9.1.1.10. -annán sōyna

eğirip de doxuyandan sōyna obez beyazlatmağ uçun ineğin mayısı var bi guyu eşiydik.

(Mal. /Dilek Kasabası, MalĀ, 254/XIV/5-6)

1.1.2.2.6.9.1.1.11. -annán soğra

hamısını kesif gurtulannán soğra, gızın camalını gördü. (Kars/Koyundere K, DĀT, 29)

1.1.2.2.6.9.1.1.12. -annán sorá

alannán sorá xoca hunun bilehleri ěle bir havaslandı ki, xocanın üregi bozuldi.

(Kars/Kaleiçi, DĀT, 147)

1.1.2.6.9.1.1.13. -annán sóyna

garnu doynnán sóyna, gaxdı. (Mal./Tılek K., GDİAT, 4)

1.1.2.6.9.1.1.14. -anda sōna

atatiürk çıxanda sōna ağaların da şeyını dur demiş herkese yerinde.

(Mal./Akçadağ/İriağaç/Oluklu, AkçYA, 88/1/29-30)

1.1.2.6.9.1.1.15. -ende sona

turuyu geçenden sona haley gurallar. (Kır./Merkez/Akçaağı K., KırYA, 222/VIII/13)

1.1.2.6.9.1.1.16. -enden sonā

aradan yirmi gün geçenden sonā güzel damat geline bir taxi dutuyu. (Mal./Merkez/Battalgazi,

259/XX-a/7)

1.1.2.6.9.1.1.17. -enden sōna

neyse o getTi o gedenden sōna işte birez sōna biz ateş etTik ya. (Af./Çay/ Ortakarabağ Köyü, ÇYA, 127/ XII/ 58)

bunnar gēdenden sōna bu tevdişden evvel afiyonlu mēmet varıdı. (Af./Bolvadin/Yeni Karabağ K., BTKKA,126/XI/32)

işte dē gētirenden sōna paydos ederlerdi. (Diy./Çüngüş/Kaynakköy, DİÇÇYA, 209/XXIV/14)

o üç günnüğüne gidenden sōna, tekrar on beş gün sōna da onbeşe çağırurlar.

(Erzn./Kemaliye/Güldibi K., ErznYA, 211/I-VII/9)

söz yüzzüğü kesilenden sōna bayramcalıx götürür. (Mal. /Merkez/Şahnahan Köyü, MallA, 255/XVI-a/1)

otururux, elerik çekilenden sōna. (Nev./Merkez, NevYA,119/II/21)

üş döt sefer dönderrik, dönderenden sōna bez almıya oturrux. (Nev./Merkez, NevYA,126/V/6)

birez dinnendürenden sōna gine devam eder yola gider. (Ordu/Kabadüz/Derinçay K., OİYA, 259/80/18)

içine zehir dóKdürüyor yemáKlerin, dókdürenden sōna zehiri efendim alıP getiriyor yemáKleri. (Siv./İlbeyli/Durdulu Köyü, SİA, 174/IV-a/18)

bir vaxıt gēdennen sōna, yol üzerinde bir xana geldi. (Siv./Yıldızeli/Menteşe K., STİAT,34)

neyse ôle gētdiler, aradan bēş altı gün geçenden sōna şerbet içindi. (Tok./Almus/Kınık K., TİLYA, 267/XXIII/15)

bilahire sonra mayıs diyenden sōna ôlen inen gelir. (Tok./Sulusaray/Çime K., TİLYA, 394/XCV-c/36)

hdirellez bitenden sōna akşamınan cem yaparuk. (Tok./Çöreğibüyük K., TİLYA, 238/VI-a/17)

1.1.2.2.6.9.1.1.18. -enden sorna

ben mekgè'ye gèdip gelenden sorna bir iki defa gèdip geleyè, hiç gonişmedi.

(Erzn./Kemah/Kardere Buc./Dikyamaç K., ErznYA, 309/III-XXXVIII/21-22)

1.1.2.2.6.9.1.1.19. -éndén sōn

bir ay aradan geçéndén sōn, kōsé aḥmétnén ava gidiyor. (Kon./Cihanbeyli/Kulu Buc., AkCA, 34)

1.1.2.2.6.9.1.1.20. -ennen sōna

bir ez zaman geçennen sōna, pātşahın oḡlu arabı yıxdı. (Siv./Yıldızeli/Menteşe K., STİAT,34)

bunnar xoş bēş èdiyo, èdennén sōna köse dèyo ki. (Tok./Ahmet Alan K., STİAT,190)

1.1.2.2.6.9.1.1.21. -ennen sora

öyle getirerdiler. getirennen sora elinnen öfdürerdiler, ğayırardılar. (Kars/Azat K., KarsİA, 325/81-a/23-24)

çayır biçennen sora baxı'le' ki orda bişey. (Kars/Ardahan/Ortageçit K., KarsİA, 236/38/25)

1.1.2.2.6.9.1.1.22.-enden soyna

gezdirenden soyna gelir kapıya. (Mal./Merkez, MalİA, 245/VI/19)

1.1.2.2.6.9.1.1.23. -ende soyna

dedem gelende soyna dünyayá gelî. (Mal./Akçadağ/Iriağaç/Oluklu, AkçYA, 92/3/77)

1.1.2.2.6.9.1.1.24. -énnén sona

gáveyi içénnén sona, gèlin diyor ki. (Kon./Cihanbeyli/Kulu Buc., AkCA, 27)

1.1.2.2.6.9.1.1.25. -ennen sōna

teşten çekerux çekennen sōna evlādım bi de kazarı yaxarım. (Diy./Çüngüş/Malkaya, DİÇÇYA, 230/XXXIII/36)

1.1.2.2.6.9.1.1.26. -énnén sojra

sojra aḥmet giriyor. girénnén sojra kōsé büyük bir daş gètiriyo. (Kon./Cihanbeyli/Kulu Buc., AkCA, 29)

1.1.2.2.6.9.1.1.27. -ennen sóyna

bu adam ğédennen sóyna, eşgıyalar hêlvayı yêrler. (Mal./Tilek K., GDİAT,17)

1.1.2.2.6.9.1.1.28. -ennen soğne

everennen soğne, eşgere ğêdiyor. (Mal./Akçadağ/Esenli K, GDİAT,73)

1.1.2.2.6.9.1.1.29. -ennén sóyna

bêyle bir iki ay devam edennén sóyna, bi ğün başga pâdişah, gızın babasunnán harb isdemiş. (Mal./Tilek K., GDİAT,6)

1.1.2.2.6.9.1.2. -DİK+DAⁿ SONRA ZARF-FİİL EKİ

Zeynep Korkmaz: -DİK/-DUK sıfat-fiil ekinin bulunma durumu ekiyle genişlemesinden oluşan ve asıl fiildeki hareketin zamanını belirleyen -DİkA/-DUkA zarf-fiil eki Eski Anadolu ve Osmanlı Türkçesinde pek bol kullanıldığı halde, günümüz Türkiye Türkçesinde bu biçimiyle kullanıştan düşmüş; yerini; sıfat-fiil ile bulunma duruma durumu eki arasına birinci, ikinci ve üçüncü şahıs iyelik eki almış şekillere bırakmıştır.¹⁹¹

Haydar Ediskun: Bu ulaç, kendinden sonraki eylemin kendi eyleminden sonra yapıldığını ya da yapılacağını gösterir.¹⁹²

Tahir N. Gencan: Bu -meden yapıli ulacın olumlusu ve karşıtıdır.¹⁹³

1.1.2.2.6.9.1.2.1.-dıĝdan sonā

gelin aldıĝdan sonā baba taraflı tamāmen işi bitiri. (Esk./Sarıcakaya/Mayısar K., SKA, 149/VIII/15)

1.1.2.2.6.9.1.2.2. -dıĝdaⁿ sona

yêdi sene ğaldıĝdaⁿ sona baĝor ki bir ğün pencereden olurkan padişah, vezir filan hepsi orda geçollâr. (Kil./Öncü Pınar Köyü, KMKA, 32/VI/295)

1.1.2.2.6.9.1.2.3. -dıhdan sora

onan sona padişah geldi, sofrā toplandıhdan sora. (Kars/Arpaçay/Kineği K., AKD, 28)

¹⁹¹ KORKMAZ, *TTG.*, s. 1032

¹⁹² EDİSKUN, s. 264

¹⁹³ GENCAN, s. 403

1.1.2.6.9.1.2.4. -dıldan sona

nemazını gıldıldan sona, gızlar benim emaretlerim ne oldi. (Erz./Merkez, ErzİA, 14/I-II/11-12)

sabaxnan yuxuda gáxdıldan soná abdes alırsıñ. (Elz./Keban/Saracık K., GDİAT, 98)

iş îce annaşıldıldan sona, bir iki defer dē irkeKler gider. (Kay./Yeşilhisar/Kovalı Köyü, YYA, 97/II/21)

namaz gılındıldan sona eve gelmeden mezere gidilir. (Kay./Yeşilhisar/Boşköy Köyü, YYA, 99/II/10)

hanımı Kuyuya addıldan sona kel ölan üsTündekileri çıxarmış. (Kay./Yeşilhisar/Başköy Köyü, YYA, 102/III/48)

bu vaziyette evlenmeñ bi çare bulamadıldan sona diyor. (Kay./Yeşilhisar/Gülbayır Köyü, YYA, 113/IX/79-80)

Taşaca gıvamda Kaynaddıldan sona, tandırdan indirir. (Kay./Yeşilhisar, YYA, 153/XIX/14)

gıldıldan sona zabah oldu muydun genci de gápısını vurullar. (Kır./Merkez, KırYA, 203/II/176)

1.1.2.6.9.1.2.5. -dıldan sora

herkas yerında dondi dondi ağa gėdıldan sora. (Bin./İlcalar Nah., BMİKA, 165/VIII-b/117)

bunnar gėdıldan sora, çeteler gėldē ordan. (Erz./Olur/Kekikli Köyü, ErzİA, 40/II-III/23)

nişan taxtıxdan sora bir zaman nişan merasémē yapıldıldan sora, artux başlıx keseller. (Erz./Şenkaya/Uğurlu Köyü, ErzİA, 61/III-IV/18-19)

gücüm çatmadıldan sora neydacağam. dērdēmez gaçırıp getirecağam. (Erz./Pasinler/Çakırtaş K., ErzİA, 172/IX-IX/69)

galdım bacada; bacada galdım. galdıldan sora, anam gene içerden bağırrır. (Erz./Tepeköy Köyü, ErzİA, 26/I-VII/12-13)

nēse burda bir gaş gün galdıldan sora dedi. (Kars/Iğdır/Taşburun B., KarsİA, 293/61/144)

1.1.2.6.9.1.2.6. -dıldan sonra

üş defa medet isménē andıldan sonra, öylece bayılıp düşüyor. (Erz./Narman/Samikale Köyü, ErzİA, 105/VI-III/84)

ikē gün galdıldan sonra üçüncē gün savaxleyēn gize çıxarıllar dışariya. (Erz./Horasan/Merkez, ErzİA, 133/VIII-III/16-17)

xanımi görünce çox müazám güzel batıldıxtan sonra, hanım diyor. (Bin./Karlhova/Merkez, KYA, 115/II-a/68-69)

1.1.2.6.9.1.2.7. -dıldan soñra

selam vėrdiler; selamnı aldıldan soñra dediler ki. (Kars/Koyundere K, DİAT, 19)

1.1.2.2.6.9.1.2.8. -dıxdan soyna

bir müddet örende kaldıxdan soyna bu munzuroğlundaki köyler gelince dersımdaki köyler, bunnar akrabaları az olduğu için bir zäman bi ağanın yanında kaldı.

(Mal./Akçadağ/Aşağı Kirmanlı, AkçYA, 109/15/7-9)

1.1.2.2.6.9.1.2.9. -dıxdan sōna

'ilettim ağıla dıxdım. dıxıldıxdan sōna ne ğalır gēriğe! (Nev./Merkez, NevYA, 120/II/36-37)

yatax seriyollar, yatırıyollar. yatırdıxdan sōna tabi bu adam nasıl yandındıysa, ölüyor.

ölüP su temamladıxdan sōna tabi vezir vüzerā gine birikiyo. (Siv./İlbeyli/Conkar Köyü, SİA, 164/II/114)

sen harama el uzaTdıxdan sōna diyo benim evlādım yox diyo. (Yoz./Ovacık Köyü, YİKYYTA, 114/II/188)

aha bura benim derķene orayı ğırh günde alıyo. ğırx ğün sōna aldıxdan sōna, ellerini ğöpüklüyo. (Yoz./Ovacık Köyü, YİKYYTA, 119/II/341-342)

önceliķle bulğuru tertemiz, temizleller, ayıtlallar. ayıtladıxdan sōna güzelce yınanır. (Yoz./Kadışehri, YİKYYTA, 186/VI/1-2)

mercimē ğaynaTdıxdan sōna mercimeK güzelce bişer. (Yoz./Kadışehri, YİKYYTA, 186/VI/3)

1.1.2.2.6.9.1.2.10. -dıxdan sōra

annatmadıxdan sōra ne ğıymeti var ki. (Erzn./Çayırılı/Karakulak Buc., ErzNYA, 355/V-XVII/19)

ermeni ğırdıxdan sōra evleri bütüin kürtler götürdi. (Kars/Kağızman/Kölek/Çeperli K., 177/9/43)

güzelcene yandıxdan sōra bu bir ükünü yühledi dedi. (Kars/Iğdır/Taşburun B., KarsİA, 293/61/132)

hama ğız isTanıp nişan yaptıxdan sōra o ğız güvegi tarafında hēç kimsayi görmazdı yiyaceK içaceKları bitınca, yiyecek içeçKlarını alacax paraları ğalmadığından bu sefer ğız el işi yapı. (El./Keban/Bahçeli K., KBAYA, 119/XX/14-15)

ğafesi aldıxdan sōra askerlar geláceK, faķat seni yaxaliyamazlar. (Elz./Keban/Bahçeli K., KBAYA, 120/XX/41)

1.1.2.2.6.9.1.2.11. -dıxdan sōre

kedıxdan sōre bu eyax atir. (Bin./İlcalar Nah., BMİKA, 174/VIII-b/155)

1.1.2.2.6.9.1.2.12. -dıxden soyna

bibernen soğannan ezıldıxden soyna onu birbirine yidırdıxden soyna biraz su ğatti mı yavaş yavaş o burğıl olacax. (Ur./Merkez, UMA, 131/II/70-71)

1.1.2.2.6.9.1.2.13. -dıxtan soyna

bu kayıboldıxtan soyna da aranacax bulunmayacax. (Ur./Merkez, UMA, 130/II/28)

bibernen duznan güzel ezdıxtan soyna birez sulandıracaxsan. (Ur./Merkez, UMA, 131/II/65)

kadınlar bunların fikrini aldıxtan soyna erkekler gider. (Ur./Merkez, UMA, 132/II/85-86)

1.1.2.2.6.9.1.2.14. -dıxtan soyra

şekil verdıxtan soyra bi daha tavlar. (Ur./Merkez, UMA, 134/II/29)

'aynı kuşu besler, içerde yavrısını çıkarır, yavrısını besledıxtan soyra para kazanır.

(Ur./Merkez, UMA, 149/VI/17)

'acızdıxtan soyra tekrar kaçıp, 'arabiya binip sanayiye gidecegam. (Ur./Merkez, UMA,

150/VI/30)

1.1.2.2.6.9.1.2.15. -dıxtan sōra

bi sene de onin yanında kaldıxtan sōra bir gün harem odasına giriyor. (Bin./Karlhova, KYA,

132/II-c/82)

1.1.2.2.6.9.1.2.16. -dıxtan sōna

alıştıdıxtan sōna combalardan sürdüğüm cüt zatê ókúze üzüldük ya. (Amas./Aydınca/Abacı

Köyü, AAA, 250/VIa/14-15)

1.1.2.2.6.9.1.2.17. -dıxtan soyna

bibernen sogannan ezıldıxtan soyna onu birbirine yidirdıxden soyna biraz su kattı mı

yavaş yavaş o burğul olacax. (Ur./Merkez, UMA, 131/II/70-71)

1.1.2.2.6.9.1.2.18. -dıxtan sōna

ondan sōna bunnar orda galdıxtan sōna orda ihtiyar gadınnar hepsi evlerine dālıllar.

(Kır./Merkez, KırYA, 201/II/139)

1.1.2.2.6.9.1.2.19. -dıxtan sōra

barbar gēttıx saba namazı gıldıxtan sōra çıxtıx birbirimizi gayb etTıx. (El./Keban/Merkez,

KBAYA, 90/V/25)

gelin getirdıxtan sōra bizim üsüla göre bunarı dağıtmax istarlar. (El./Keban/Sağdıçlar K.,

KBAYA, 97/X/26)

orda gızla oğlan birbiriyınan gonusup ayrıldıxtan sōra, oğlan gırarında vaz geçi.

(El./Keban/Aşağıçakmak K., KBAYA, 108/XVI/)

1.1.2.2.6.9.1.2.20. -dikdan sonra

ep karanlıkta olmadıktan sonra nabayım. (Tek./Saray/Yeniköy, TİSİKAD, 44/VI/43)

1.1.2.2.6.9.1.2.21. -dikdan sonra

bi türlü nişadır olmadıktan sonra galay baKıra yapışmaz. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 204/V/83-84)

harbi gâzandıktan sonra gerisiñ geri sen bize iyâde etmek şartıynan dēylek ruslāda bu parayı bize veriyōla. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 229/XV/78-79)

1.1.2.2.6.9.1.2.22. -dikdan sora

onu hafif bişirisin haşladıktan sora gurusunu tazesini de aynı bişirisin. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 225/XIV-b/)

izmirde teslim aldıktan sora çou denize döküliyō. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 227/XV/13)

1.1.2.2.6.9.1.2.23. -dikdan sōⁿra

o zaman tamamen sandıklı alındıktan sōⁿra güreklē oturlaşmış biz burdan gitmeyis. demişlē. (Af./Sandıklı/Akin K., SYAÖ, 265/XXXII-a/15)

1.1.2.2.6.9.1.2.24. -dikdan sōna

hazırdıktan sōna vāzir, huzuruna çıkmış. (Ay./Merkez/Kemalpaşa Mah., AİAÖ,6)

namaz gıldıktan sōna da bi ak sakallı devriş çıkmış önnēné. (Ay./Merkez/Kemalpaşa Mah., AİAÖ,6)

herkez para atdıktan sōna davılcı epey bi para alırdı. (Uş./Sivaslı/Eldeniz, SA,13/II/61)

bu olayı bōle yaşadıktan sōna beş hafta daha Kaldık. (Uş./Sivaslı/Karaboyalık K., SA,22/IV/80)

ramazan çıkdıktan sōna gāveye geliyoz. (Uş./Sivaslı/Tatar Kas., SA,32/IX/6)

toplandıktan sōna iki tane başā seçeriz. (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 80/XIX/3)

perşembe gün axşamı camiden çıkdıktan sōna caminiñ öñünde erat tek sıra halinde dizilir. (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 80/XIX/8-9)

odalarda, sabālen bayram gıldıktan sōna toplanır, (Uş./ Banaz/Çiflik, UşİA, 251/I-31/15)

ondan sōna başka bi şey sormādıktan sōna ne olcek sen de susāsın, ben de susāriñ.

(Uş./Sivaslı/Pınarbaşı, SA,16/II/5)

1.1.2.2.6.9.1.2.25. -dikdan sōnā

komşula dağıldıktan sōnā ēe adam diyo nasıl diyo kadın ne istise yapabiliyormuş diyo.

(Esk./Mihalıççık, EYA, 153/XI/74)

1.1.2.2.6.9.1.2.26. -dıkdan sōña

işte bu bunna bi de ayrıldıktan sōña şî oldukduktan sona bi dönüm de tarla yav işte tarla yok. (Af./Şuhut/Balçıkhisar K., ŞuhA, 66/I/12-13)

1.1.2.2.6.9.1.2.27. -dıkdan sōra

mesela olan işe yapmadıktan sōra kendi āruzusu ğalmadıktan sōra ananıñ bâbanın istdedinnen ğızı varısın. (Küt./Merkez, KYA, 135/ I/1-2)

1.1.2.2.6.9.1.2.28. -dıKdan soñra

nu ôle gaynaTdıKdan soñra, bi kişi, iki bi hôle toKmaKlı şey vardır, ôle ğarışdırılar. (Af./Başmaççı/Akkoyunlu K., BDA,181/VII/46)

1.1.2.2.6.9.1.2.29. -dıKdan sōna

bôle dizimizde boyamaK için onu boyadıKdan sōna iki günde gurudurun. (Af./Dazkırı/Merkez, BDA,261/XXVI/51-52)

1.1.2.2.6.9.1.2.30. -dıKdan sōña

onnar çıKdıKdan sōña evimiñ işini yaparın. her tarafı baştan aşağı ewimiz eski yapı olduĝu için işi fazla. (Af./Merkez, AMA, 184/V/3-4)

1.1.2.2.6.9.1.2.31. -dıKdan sōra

müzikli gülnüp oynanıdıKdan sōra gızın ğälñliyi çıkārılıp pijama giydirileşek gızın ällerini ğalıPdan sōra söküldüKden sōra verniKle boyanıyō, parlāyō yāni, çit çit bālanıP bōne takım hālinde dakılıyō torbanıñ içine. (Af./Merkez, AMA, 181/IV/19-21)

beş daKga gadar ğaynadıKdan sōra birüz dā görmezden gelirsın. (Af./Merkez, AMA, 218/XIII/154)

1.1.2.2.6.9.1.2.32. -dıkdan sona

sabāladıKdan sona, hayvanı güdē dolaşdırı gelir òlenneyin eve ğuyarız. (Küt./Aslanapa/Aslanlar K., KütYA, 167/XII/20)

1.1.2.2.6.9.1.2.33. -dışdan sonă

bārdıkdan sonă o çocuğa ismîni verir. (Küt./Merkez, KYA, 142/II/253)

1.1.2.2.6.9.1.2.34. -dışdan sonra

başğa bir izdihamlıĝ olduĝe zaman, artıx ikéncé bir bu da aşıĝıméş d éyetanıdıkdan sonra, ecaba sendeké olan ehalet nedér? (Erz./Narman/Samikale Köyü, ErzLA, 106/VI-III/142-143)

ķayni ķaynadıkdan sonra sūan dōrisin. (Tek./Saray/Demirler Köyü, TİSİKAD, 59/XIV/30)

1.1.2.2.6.9.1.2.35. -dışdan sonra

musafir toplandıktan sonra, yemek no^ut, poirinç, fasillé ét, irakı, ét mézéz, yoĝurt, pēⁿir veririz. (Man./Turgutlu, ADÜM I, 22)

1.1.2.2.6.9.1.2.36. -dışdan sora

onnaré içere aldıkdan sora güz toxumlerène ekeréz. (Erz./Olur/Olurdere Köyü, ErzLA, 51/II-IX/13)

1.1.2.2.6.9.1.2.37. -dışdan soyna

bayram namazı ĝılındıktan soyna herkes birbiri le sevişerek, öpiüşerek bayramlaşır. (Kil./Doğançay Köyü, KMKA, 4/II/71)

burdan iki saat ayrıldıktan soyna bāratnamäyi ne elinde almışlar. (Mal./Akçadaĝ/İriaĝaç, AkçYA, 96/7/16-17)

1.1.2.2.6.9.1.2.38. -dışdan so^una

kōydé adam olmadıktan so^una istēsé da^ğın doĝuzunu ĝıra goy. (Bal./Merkez, ADÜM I,3)

1.1.2.2.6.9.1.2.39. -dışdan sōna

o ĝaynar, ĝaynadıkdan sōna o ısıy alır birez de şişere. (Af./Bolvadin/Derekarabaĝ K., BTKKA,90/V/49)

gasım ayı gelip de hava sōumadıkdan sōna evlere gitmezlerdi. (Af./Bolvadin/Derekarabaĝ K., BTKKA,100/VI/70)

o boĝazdan çıkdıkdan sōna, ķaş kilometre olur, bilmēyon ĝāri. (Isp., IMA, 104/II/32)

o loķum ĝutusunu aldıkdan sōna o lan evi ĝarar ĝiladı. (Isp., IMA, 118/V/35)

gaşuĝu diktikten sōna yimekten kal^hdıkdan sōna büyük başā gaşuk diken varmı diye sorar. (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 81/XIX/49-50)

1.1.2.2.6.9.1.2.40. -dıktan sōrna

āşama gadan avlandıktan sorna, gēri ēve dönüyöller. (Esk./Dağköprü K, AİAD,144)

1.1.2.2.6.9.1.2.41. -dıktan sōra

ağnatdıktan sōra sağa bişey vermezler. (Kars/Hanak/Damal/Yukan Gündeş, KarsİA,244/42/19)

onda sona, kına yapıldıktan sōra, gelini alırlā götürülē ğız yengeleri. (Küt./Merkez, KYA, 137/II/82)

1.1.2.2.6.9.1.2.42 -dıқта sōra

gendi meselesini annardıқта sōra, ondan da beş yüz lira isdemiş. (Gant./İslahiye, GDIAT, 226)

1.1.2.2.6.9.1.2.43. -dıқта sora

durax açıldıқта sora bōle şiyder işte. (Kır./Mucur, KırYA, 422/ LXIV/32)

1.1.2.2.6.9.1.2.44. -dıktan sōna

karadaşı kaldıktan sōna bunu oğula gidiveriler ikisi birden. (Tek./Saray/Kadıköy, TİSİKAD, 76/XX/154)

ğoyunu kırkarız, undan sōna darāriz. daradıktan sōna kirmanda ēreriz. (Muğla/Ula/Kızılyaka Köyü, UlaYA, 105/XXV/10-11)

konyaya kaldırdıktan sōna bis sanız orda izmet vercekler. (Kırk./ Kadıköy Köyü, KİMİKA, 76/VIII/31)

çok isāniyetli, evine vādıktan sōna tabakaña tütün basıverî, tütün ğiyādın, kendi tabakasına da basādın. (Muğla/Ula/ Çıtlık Köyü, UlaYA, 67/II/20-21)

1.1.2.2.6.9.1.2.45. -dıktan sunfa

alnaşıldıktan sunfu biyaz çarşafı alırız. (Edn./Havsı/Naipyusuf Köyü, EdİA,237/XL/4-5)

1.1.2.2.6.9.1.2.46. -dıktan sorna

üst ünüy ğabîni sıyırdıktan sorna dutāstı, unu yēnden bōle işēdirsiy bıçānan.

(İz./Taşköprü/Nezirler, İTOBA, 79/3b/187)

1.1.2.2.6.9.1.2.47. -dıktan sōra

dağıldıktan sōra ğız babıcı kēnd ayāna keyiyo. (Man./Soma/Tarhala K, GBAA, 16/X/10)

1.1.2.2.6.9.1.2.48. -dıTan sora

onu gördiTan sora ben baħan dedim. (Bin./Merkez, BMİKA, 210/XIX/27)

1.1.2.2.6.9.1.2.49. -dıxtan soyra

ben senin boyunu gömedıxtan soyra. torunımı öpıp sevmedıxtan soyra, neye yaradı yav.

(Ur./Merkez, UMA, 186/XVIII/101)

1.1.2.2.6.9.1.2.50. -dıxdan sōna

yatax seriyollar, yatırıyollar. yatırdıxdan sōna tabi bu adam nasıl yandındıysa, ölüyor.

ölüP su tamamlandıxdan sōna tabi vezir vüzerā gine birikiyo. (Siv./İlbeyli/Conkar Köyü, SİA, 164/II/114)

1.1.2.2.6.9.1.2.51. -dığdan sōna

yıkandı ħdan sōna fazla bekleTmiyōlar zaten. (Tok./Artova/İğdir K., TİLYA, 289/XXXII-b/15)

1.1.2.2.6.9.1.2.52. -dıdTan sōna

onu ħam mayalallar. mayalad idTan sōna onu çok sulu ħalde. (Tok./Reşadiye/Doğantepe K.,

TİLYA, 378/LXXXV-b/8)

1.1.2.2.6.9.1.2.53. -digden sona

ipiû bi giddigden sona halebe varoyor. (Kay./Yeşilhisar/Gülbayır Köyü, YYA, 117/IX/176-177)

arpamızı ekdigden sona, bu sēr başlardıg sayfiyee yerleri sürmiye. (Kil./Dölek Köyü, KMKA, 61/X/43)

bunnarı sōledigden sona açix ħapıyı örddü, örtüg ħapıyı aşdı, içeri girdi. (Kır./Çiçekdağı/Hacı Hasanlı K, KırYA, 350/XLVIX/61)

1.1.2.2.6.9.1.2.54. -digden sonā

unnā asgerlini PitiriP geldigden sonā sizi biz alırız dedilē. (Esk./Sancakaya/İğdir K., SKA,

133/VI/36-37)

1.1.2.2.6.9.1.2.55. -digden sōna

dünür giTdigden sōna gız, o gız hoşumuza gidē beğeniriz. (Af./Merkez, AMA, 196/IX/1)

1.1.2.2.6.9.1.2.56. -diñden sora

ğızdar gètdiñden sora padişah sordu. (Kars/Arpaçay/Kineği K., AKD, 27)

kesdiñden xaleti bitdiñden sora ğız babası diyer. (Kars/Iğdır/A. Çarıkcı K., KarsIA, 285/57/16)

1.1.2.2.6.9.1.2.57. -diñden sōra

sesletdiñden sōra «*yau. bu gene geldi.* (Kars/Arpaçay/Başgedikler/Anıtlar K., KarsIA, 172/6/16)

1.1.2.2.6.9.1.2.58. -dixden sora

yarayı verdixden sora şüşenin ağzını aşdı. (Erz./Merkez, ErzIA, 15/I-II/80)

1.1.2.2.6.9.1.2.59. -dikden son

yinidikden son, eyē birez asrili gidilyosa, aqşam üstü olan tarafını dāvet ederlē gine.

(Küt./Merkez, KYA, 136/ I/57-58)

1.1.2.2.6.9.1.2.60. -dikden sona

davar kesdikden sona bayırdan canavallar ılışmuş. (Esk./Mihalççık, AIAD, 112)

onuñ ardından mercimek bişdikden sona dudmacı salarız. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 126/XII/38)

iki saat geşdikden sona bi de baqıyo ki goşşu geçıyo. (Esk./Merkez, EYA, 152/X/3)

tirennen ordan burıya, bu şekil geldikten sona bōlece şincik vāsīta, motulu vāsīta çovaldı çin bu sever de moturlu vāsītānan bōle yollar bēller yoğ umuş evelisi. (Kır./Merkez,

KırYA, 197-198/II/19-22)

ōleye geldikten sona gideriz. (Küt./Aslanapa/Aslar Köyü, KYA, 167/XII/17)

1.1.2.2.6.9.1.2.61. -dikden sonā

gıtdikden sonā, ordan eğer mināsiP görürse, bize bi^rdaxa gelin. (Küt./Merkez, KYA, 135/ I/8-9)

1.1.2.2.6.9.1.2.62 -dikden sonra

üş gün geşdikden sonra evin yaşlı kişisi namazını kılar. (Mal./Merkez/Çarmuzu, MalIA, 247/VI-b/6)

1.1.2.2.6.9.1.2.63. -dikden soñna

añır zaman peyğamberiniñ zamāni geşdikden soñna tabi ortalık biraz ğarışdı.

(Amas./Aydınca/Avşar Köyü, AAA, 286/XIc/32)

sildikten soñra, zefdin yaını vuracaxsıñ. (Or./Aybastı/Özyurt Köyü, AA, 73/VIII/32)

1.1.2.2.6.9.1.2.64. -dikden sora

yılan gıtdikden sora, gorqıusundan varamamış. (Esk./Mihalıççık, AİAD,111)

bunar bir müdet geldikden sora bir suya geliiler. (Kars/Kağızman/Kötek/Paslı K., KarsİA, 188/16-a/7-8)

birinci ikinci yonanığ geldikden sora fārettin paşa buraya geldi. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 227/XV/9)

1.1.2.2.6.9.1.2.65. -dikden sorá

gece yarısı gēřdikden sorá uşaxların yuxusi gelmege başladı. (Van/Edremit, AİAD,32)

1.1.2.2.6.9.1.2.66. -dikden sorna

üç beş, bir ay gader devam etdikden sorna bir, baxdım ki xanunım canı sıxıntılı.

(Erzn./Kemaliye/Merkez, ErznYA, 207/I-I/11)

geldikden sorna, türkiye'nin her tarafını gezdi. (Erzn./Kemaliye/Merkez, ErznYA, 208/I-I/33)

1.1.2.2.6.9.1.2.67. -dikden sōna

o terler, terledikden sōna sōük algınlıını geçirir o. (Af./Bolvadin/Derekarabağ K., BTKKA,90/V/51)

bir ez bekledigden sōna abu güneş atına binip geldi. (Gant., GDİAT, 213)

tekrar bitdikden sōna da başlarıx. (Nev./Acıgöl Buc., NevYA,129/VI/12)

seçildikden sōna yāreniđ şeyigonuşulur. (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 80/XIX/4)

aradan bir gaç sehat gēřdikden sōna yükleri arıyerek yüküğ birinin içinden iki sandığ lire bularağ çıxarmış. (Kmar./Andırım/Tokmaklı K., GDİAT, 133)

undan sōna birēz oturuP çay içdikdén sōna başları bōlé gız evi ortāla. (Man./Soma/Tarhala K., GBAA, 4/I/34)

ana boba rāzı gelir verir, vērdikten sōna işte ôle olur. (Kırk./Eriklice Köyü, KİMİKA, 68/VI/21)

ramazanda ekmá gece yedikden sōna biçerdük. (Tok./Kızılkaya K., TİLYA, 248/XI-b/16)

işde atatürk geldikden sōna gurtulmuřlā. (Uş./İkisaray, UşİA, 215/I-7/120)

1.1.2.2.6.9.1.2.68. -dikden sōnā

işdikden sōnā ēyi olmuş. (Af./Bolvadin/Derekarabağ K., BTKKA,91/V/60)

1.1.2.2.6.9.1.2.69. -dikde sōra

garısını teslim eTTi aradan bir müddet gēçdikde sōra mēlmeketlerine döndüler.

(Mal./Akçadağ/Gozlıca K., GDİAT,52)

1.1.2.2.6.9.1.2.70. -dikden sōnā

gōmüp geldikden sōnā onuñ işēsi yapılır. (Küt./Merkez, KYA, 143/I/289)

güvē hemen gelir ön taraftan, geldikden sōrā bobası, olan bobası beklē orda. (Küt./Merkez, KYA, 139/I/160-161)

1.1.2.2.6.9.1.2.71. -dikden sōnra

gocasına parayı teslim ētdikde sōnra gecacığım sen yolağın sağ tarafına gizlenirsin. (Gant., GDİAT, 226)

1.1.2.2.6.9.1.2.72. -dikden sōra

ordan geldikden sōra, işde gāri şeye girdik. (Isp., IMA, 103/I/23)

gadin zabadan ērken galķaraķ gendisini süsledikden sōra tişariya çıgđı. (Gir./Çınarlar Mah., KIAT, 99)

başlığını verdikden sōra, bu geldi bir sene sora düğün etmee. (Kars/Hanak/Çiçekdağ K., KarsİA, 262/48-a/58)

gadin zabadan ērken galķaraķ gendisini süsledikden sōra tişariya çıgđı. (Gir./Çınarlar Mah., KIAT, 99)

gütdikden sōra, bi çocua bi baken demiş. (Uş./Merkez/Güre, UşİA, 211/I-6/14)

dolanıp geldikden sōra olanıñ evinde, ole, ē, ne vēceñ? (Uş./Eşme/Yeniköy, UşİA, 285/I-47/15)

çarşamba günü axşam ğına gēcesi bitdikden sōra, perşembe ğın gelin alması olu'. (Zong./Karabük/Kılavuzlar K., ZBKİA, 163/XXI-c/105)

1.1.2.2.6.9.1.2.73. -dikdén sonra

bōlece gelini indirdikTen sonra tekrā bi cümbüşe başlarlā. (Af./Çay/Çayır yazı, ÇYA, 108/I/134)

1.1.2.2.6.9.1.2.74. -dikdén soñra

bir müddēt gitdikdén soñra bir ovada bir ķosé çıkıyor oñünē. (Kon./Cihanbeyli/Kulu Buc., AkCA, 29)

1.1.2.2.6.9.1.2.75. -dikdén sōna

bunna ekmē yedikdén sōna namaz ğılmuşla. (Ay./Merkez/Kemalpaşa Mah., AİAÖ,6)

devriş gütdikdén sōna bubası pātşah, olana hususi bi garannik yerē gapadıyola. (Ay./Merkez/Kemalpaşa Mah., AİAÖ,7)

1.1.2.2.6.9.1.2.76. -dikdén sōra

beş on gün arası geşdikdén sōra, pātşān ōlu, hasda oluyo. (Man./Akhisar/Marmara Köy, AkCA, 7)

1.1.2.2.6.9.1.2.77. -dikdén só^una

bunu verdiktén só^una düyünü yaparlar. (Bal./Edremit/Kocaaslanlar K., ADÜM I, 5)

1.1.2.2.6.9.1.2.78. -dik^Ten sōra

ğalini getirdik^Ten sōra ğayınbābaya ünnerik. (Af./Çay/Çayıryazı, ÇYA, 108/II/126-127)

1.1.2.2.6.9.1.2.79. -dikten sona

burdan geldikten sona da birisi maraşa gelmiş. (Kır./Merkez, KırYA, 197/II/6)

1.1.2.2.6.9.1.2.80. -dikten soğra

leleyen vezire bu emri vèrdikden soğra, vezir dèdi ki. (Kars/Koyundere K, DİAT, 19)

1.1.2.2.6.9.1.2.81. -dikten sōra

onnar yèmek yèdikten sōra, çocux ğétmiş. (Niğ./Bor/Garannık Dere, AAT, 180)

1.1.2.2.6.9.1.2.82. -dikten sunra

evlendikten sunra şaştlar bana. (Tek./Saray/Güngörmez Köyü, TİSİKAD, 55/XIII/9)

1.1.2.2.6.9.1.2.83. -dikTen sora

almasını bildikTen sora niye alım ben yiyim onu? (İz./Ova/Balören, İTOBA, 118/17e/108)

1.1.2.2.6.9.1.2.84. -dikTeñ sona

o da bindikTeñ sona dūğún paydos olur. (Kır./Merkez, KırYA, 200/II/72)

1.1.2.2.6.9.1.2.85. -diKden sona

bayram günü baram namazını ğılıP mezerden geldiKden sona Kurban kesilir.

(Kay./Yeşilhisar/Boşköy Köyü, YYA, 100/II/24-25)

verdiKden sona, o çocuğ isîmi ve^r dikden sona, bırağur oğur gidē. (Küt./Merkez, KYA, 142/II/254)

1.1.2.2.6.9.1.2.86. -diKden sonra

atmış ikide geldiKden sonra, tekrar gine bu halıcılığa başladım. (Af./Başmakçı/Akkoyunlu K., BDA,183/VIII/8-9)

ondan sonra sérdiK, sérdiKden sonra gurudu, guruduKdan kerî işde atlēyoz. (Af./Dazkırı/Merkez, BDA,247/XXIV/37-38)

gāveye gēdiKden sonra birbirimizi bulmadan oturceK, diye aKlıña gēmesin. (Af./Dazkırı/Merkez, BDA,257/XXV/190)

gızı isdeyiP bitirdiKden sonra günnere bālanır. (Af./Dazkırı/Sarı Kavak K., BDA,281/XXXI/30)

1.1.2.2.6.9.1.2.87. -diKden sōna

verildiKden sōna söz yapılır. (Af./Dazkırı/Yayla K., BDA,308/XXXVII/13-14)

sen güzalcene disipline irāyeT eTdiKden sōna, dayak mayak hiş bişē yok. (Af./Dazkırı/Akarca K., BDA,323/LXI/103)

sen güzalcene disipline irāyeT eTdiKden sōna, dayak mayak hiş bişē yok. (Af./Dazkırı/Akarca K., BDA,323/LXI/103)

1.1.2.2.6.9.1.2.88. -diKden sōñ

işlē biTdiKden sōñ goñşiyle yorgunluk gavesi içeriz. (Af./Merkez, AMA, 184/V/5)

1.1.2.2.6.9.1.2.89. -diKden sōña

düğün öduKdan ēlence biTdiKden sōña gēlniği çıkarısın. (Af./Merkez, AMA, 210/XII/93)

1.1.2.2.6.9.1.2.90. -diKden sōra

ēllendiKden sōra sā at ōnbir ōnikide hērkes dā ıldı mı nē i gızın yakın akrabāları galır. (Af./Merkez, AMA, 228/XV/41)

gabında dinlendirdiKden sōra sırça gavðnoza yerleştirisin. (Af./Merkez, AMA, 220/XIII/196)

1.1.2.2.6.9.1.2.91. -diKdén sōna

o iş tébéyyün édésiyé-dé... tébéyyün eTdiKdén sōna biz çıKdıK. (Den./Kadılar K., GBAA, 53/LXI/11-12)

1.1.2.2.6.9.1.2.92. -diKTen sona

abileriniñ yēllerini órendiKTen sona Kara köseyi de Kuyuya aTmış. (Kay./Yeşilhisar/Başköy Köyü, YYA, 102/III/50)

1.1.2.2.6.9.1.2.93. -diKTen sōra

beni kaç kere ilkokulu bitirdiKTen sōra esas gısmı yazdırıcem . (Af./Merkez, AMA, 214/XIII/9)

1.1.2.2.6.9.1.2.94. -diKTen sōna

sen bu elmadan yēdiKTen sōna hanım sultana allahañ emriylen varacāñ. (Yoz./Yanık Köyü, YİKYYTA, 139/IV/33)

atı kestiKTen sōna da olanın öldürmesi gölay diyo. (Yoz./Yanık Köyü, YİKYYTA, 145/IV/179)

soñra soñra, demoKraT parti iKTidara geldiKTen sōna millet çarī bıraxdı. (Yoz./Kadıñehri, YİKYYTA, 201/XIII/13)

ben dayısıyım, iyi dedik, sen de dayısı ol baçalım, yüz lira başa vermediKTen sōna yienimi vemem dedi. (Af./Çay/Devederesi, ÇYA,123/II/281)

1.1.2.2.6.9.1.2.95. -diğden soñra

beş kilolu kepinek beş kilo olaraK çekilir taraktan geşdiğden soñra hasır üzerine dökülür. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 193/IV-a/2)

1.1.2.2.6.9.1.2.96. -diğden sōna

geddiğden sōna bu adam iki sōna tabi düüne başlıyor. (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 167/II/62-63)

gelin geldiğden sōna düvaK olurdu. (Uş./Sivaslı/Eldeniz, SA,11/I/5-6)

ondan sōna bunununan şeTdiğden sōna o adam dēr ki olurki hanı benim ölüm var. (Yoz./Ovacık Köyü, YİKYYTA, 133/II/35-36)

1.1.2.2.6.9.1.2.97. -diğden sōna

atı çekiP geddiğden sōna ğız bir çurtıya düşüyòr. (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 167/II/40)

1.1.2.2.6.9.1.2.98. -diyhden sora

bu nesil deyişdiyhden sora, daha kimse kimseyi tanımayacax. (Erz./Horasan/Merkez, ErzİA, 130/VIII-I/54)

size osmanné asgeré geldiyyhden sora,sizé,muhacér olmēş geré gelmēşsez. (Erz./Olur/Merkez, ErzİA, 38/II-I/47)

letif şahı hamam étdirdiyhden sōra, oturuf yémeyhler yēdiyhden sora, muhabete başladılar. (Siv./Kangal, STİAT,133)

1.1.2.2.6.9.1.2.99. -diyhdn sorá

çay, geyfe işdiyhdn sorá, şah dedi çi. (Erz./Pasinler/Surbakan K., DİAT, 186)

1.1.2.2.6.9.1.2.100. -diyhdn sōra

letif şahı hamam étdirdiyhdn sōra, oturuf yémeyhler yédiyhdn sora, muhabete başladılar. (Siv./Kangal, STİAT,133)

1.1.2.2.6.9.1.2.101. -dikden sōna

ata yediriyo, yedikden sōna arasından bi iki ay sōna, bi çocuğ dünyaya geliyo.
(Ay./Merkez/Kemalpaşa Mah., AİAÖ,6)

1.1.2.2.6.9.1.2.102. -diyhden sorna

ondan sorna duTdi ingilizler çekilip gétđiyhdn sorna mütēreke yaptılar.
(Erzn./Kemaliye/Harmankaya K., ErznYA, 232/I-XXIX/23-24)

1.1.2.2.6.9.1.2.103. -dikden sōna

o ğızını veriyō. vėrdikden sōna, sōna bunu şeyi olu sōna, sōna bunu şeyi oluyō.
(Tok./Artova/İğdir K., TİLYA, 290/XXXII-ç/32)

1.1.2.2.6.9.1.2.104. -dikden sōra

ocā girdikden sōra düzelir. (Tok./Niksar/Gökçeli Bel., TİLYA, 343/LXVI/13)

1.1.2.2.6.9.1.2.105. -duhdan sorá

biz buradan uşduhdan sorá, bir gaanadımız düşer. (Van/Merkez, AİAD,8)

1.1.2.2.6.9.1.2.106. -duxdan sona

yéniden bi daha türkiye texsim oldi. texsim olduxdan sona nérdeyise düşman geldé.

(Erz./Pasinler/Merkez, ErzİA, 154/IX-I/35)

gidiyo bi zaman varıyo bi deñizin keñarına oyuruyo. oturduxdan sona, vara vara varıyo bi Taşuñ üsdüine. (Kay./Yeşilhisar/Çadırkaya Köyü, YYA, 103/IV/12-13)

*yēmā' yidiriller burda bu sefer ğına işi **tamam olduxdan sona** geliniñ 'cehizini, ğayutını, oruş **dutduxdan sona** arefe ğúnú gelmeden önce **ķóylerde şindi evlerde ğadınnar sacın** özerinde hamırı yūrullar ıdı.* (Kır./Merkez, KırYA, 204/II/194-195)

*bu da eyle bittikden sona arefe ğúnü **olduxdan sona** zabax olur.* (Kır./Merkez, KırYA, 204/II/199)
(Siv./İlbeyli/Söğütçük Köyü, SİA, 226/X-b/55-56)

1.1.2.2.6.9.1.2.107. -duxdan soñra

***yapulduxdan soñra** tekrer kemü ācını bitüşük vaziyete getirüsüñ.* (Or./Aybastı/Özyurt Köyü, AA, 73/VIII/13)

ğyılduxdan soñra geri alusuñ. (Or./Aybastı/Özyurt Köyü, AA, 73/VIII/12)

açduxdan soñra, dilini daxarsıñ ayallarsıñ, ses ayarını. (Or./Aybastı/Özyurt Köyü, AA, 73/VIII/29)

ğuruduxdan soñra, onu zımparıynan sileceksıñ. (Or./Aybastı/Özyurt Köyü, AA, 73/VIII/31)

1.1.2.2.6.9.1.2.108. -duxdan soⁿra

*orda çox **dolanduxdan soⁿra**, bi iş buluyor.* (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 195/V/2)

1.1.2.2.6.9.1.2.109. -duxdan sora

*exdiyar bir müddet **durduxdan sora** başéné' galdırdı.* (Erz./Merkez, ErzİA, 14/I-II/26)

*mahmut, garnini **doyurduxdan sora**, mahmut bıyuxlarını burdı.* (Erz./Merkez, ErzİA, 14/I-II/34)

*bu bēş altı sene **çaluşduxdan sora**, bunnarın melmeketde, bu gendi suşehirliyimiş, bu adam.* (Erz./İspir/Gölyurt Köyü, ErzİA, 95/V-IV/6)

***oturduxdan sora** teyhırar isdemiş bu yeyxana orda.* (Erz./Geyik Köyü, ErzİA, 22/I-IV/9)

1.1.2.2.6.9.1.2.110. -duxdan sonra

***yèyif gurtulduxdan sonra** çöreyi, pilovu yığışdırdılar.* (İğd./Karakoyunlu, DİAT, 7)

1.1.2.2.6.9.1.2.111. -duxdan soram

*orya **wurduxdan soram**, bu döner gelr burya.* (Erz./Hımıs/Parmaksız K., ErzİA, 232/XIV-II/60)

1.1.2.2.6.9.1.2.112. -duxdan sorna

*vaxit **temam olандuxdan sorna** ceneze de yèyhanmiş olur.* (Erzn./İliç/Çaltı K., ErznYA, 242/II-V/37)

1.1.2.6.9.1.2.113. -duxtan sorā

onu doğraduxtan sorā birez duz sepersin. (Diy./Çüngüş, DİÇÇYA, 178/XIV/71)

1.1.2.6.9.1.2.114. -duxdan sōra

ğapıyı dışari çıxduxdan sōra benim yüzde cesāretimi doxsana yēndürdüler.

(Erzn./Kemaliye/Merkez, ErznYA, 208/I-I/55)

duqlar oxunuyo. oxunduxdan sōra şangi Ğüne ğızın ğúnú bitmiş oluyō. (Tok./Artova/İğdir K., TİLYA, 291/XXXII-ç/51)

1.1.2.6.9.1.2.115 -duxdan sōna

ēpey bairtduduxdan sōna o cübbeyi başından aldı. (Amas./Aydınca/Şeyhsadi Köyü, AAA, 299/XIII/1)

onan sora Kefannanduxnan sōna tabî bi terefden da mızar Kazarlar. (Bin./Merkez, BMİKA, 183/X/23)

bırdan başluğimuzi bitirduxtan sōna gēder o davıl şeleri çağırırux. (Diy./Çermik/Başarı, DİÇÇYA, 138/VI/35)

buriya geleceğ olduxdan sōna annadırıx. (Nev./Ürgüp/Ağcaşar K., NevYA, 153/XXVI/26-27)

ilā çārduxdan sōna başına bi cember goyōlar geliniğ de. (Or./Aybastı/Pelitōzü Kasabası, AA, 102/XXVI/16)

ondan sōna yumuya ğótiriüyörux, yuyörux. yuduxdan sōna getiriyörux daraxcı duTuy örux. oradan dağulduxdan sōna, bir de yanıma bir goça ğarı ğeldi. (Tok./Artova, STİAT, 155)

bunnar da alduxdan sōna ğızın bir işdiyacı varsa, tabî ğız da cehizini řazıllıyō. (Tok./Artova/İğdir K., TİLYA, 290/XXXII-ç/46)

yun yuduxdan sōna patozu getiriyōđ. (Tok./Artova/İğdir K., TİLYA, 292/XXXII-d/96)

ğaldūduxdan sōna pancar geliyō. (Tok./Artova/İğdir K., TİLYA, 292/XXXII-d/100)

yatuxdan sōna bu goça ğarı ve ēksu eték, bu ōlanı yaturullar. (Tok./Artova, STİAT, 155)

1.1.2.6.9.1.2.116. -duxtan sōre

sōzini alduxtan sōre gelır. (Diy./Çermik/Baykal, DİÇÇYA, 127/II/2)

hindi bi şari, dođārse şırxlı olur, şırxlı olduxtan sōre kurşani başına, kıltığına şoyarux. (Diy./Çermik/Baykal, DİÇÇYA, 127/II/12)

yaxaduxtan sōre cenēzenin üstine erkeğ olur. (Diy./Çermik/Baykal, DİÇÇYA, 129/II/2)

1.1.2.6.9.1.2.117. -duxden sora

orden şaxduxden sora gidif. (Bin./Merkez, BMİKA, 215XXI/43-44)

aileyi göturdüxden sora tabi çocuxlar galyór sağapsız. (Kars/Posof/Binbaşı Eminbey B., KarsIA, 213/22/28)

1.1.2.2.6.9.1.2.118. -duxtan sonra

onları çaxduxtan sonra bilki benim gönlim var. (Bin./Karlhova/Merkez, KYA, 116/II-a/86)

1.1.2.2.6.9.1.2.119. -duxTan sōra

harP savox olduxTan sōra bizimkilar ayıxtı oları vurdu. (El./Keban/Mirali K., KBAYA, 118/XIX/45)

1.1.2.2.6.9.1.2.120. -duxTan sona

orda yastı oxunduxTan sona orda ğız tarafından geliller. (Kır./Merkez, KırYA, 203/III/168)

1.1.2.2.6.9.1.2.121. -dukdan sona

ziyaratını yapar, ibadetini yapar, toğrapını ğuydukdan sona, ondan sona ğadınnarınan helallaşır, o çayırlığa çıkar. (Af./Şuhut/Mahmut K., ŞuhA, 108/X/64-65)

1.1.2.2.6.9.1.2.122. -dukdan sōna

ōlan da arkasından dört beş tékiké oturdukdan sōna, o da gakıp evé ğeliyo.

(Man./Akhisar/Marmara Köy, AkCA, 7)

o basıyı gurdukdan sōna. gurtuldu mu tamam ğālî. (Uş./Banaz/ Hatipler, UşIA, 254/I-32/51)

1.1.2.2.6.9.1.2.123. -dukdan sōra

büKme için hamūru yūrusun güzēlcene,hamūru yūrdükdan sōra on onbeş daKge dinlemēye ğōrsun. (Af./Merkez, AMA, 229/XV/54-55)

yolç érmişler buni, ğitduğdan sōra, demiş bu köyün aķillisi, aceba bu canavar ne yer.

(Trab./Sürmene, KİAT, 153)

herkeze yemeği yedirip ğarnını doyurdukdan sōra ğüveybaşı dererlē. (Af./Sandıklı/Daylık K., SYAÖ, 333/LVI/7)

1.1.2.2.6.9.1.2.124. -dukden sona

onlar çéćuk oldukden sona evel yol şeyi dā var tabî. (Rize/Merkez/Kokulukaya K., RİA,217/IX-a/23-24)

1.1.2.2.6.9.1.2.125. -dukden soran

o bi daa eskin verur, eskin verdukden soran ustini alasun. (Rize/Güneysu Buc./Kibledağı K., RIA,239/XVII-a/12)

1.1.2.2.6.9.1.2.126. -duktan sona

uzunköprü'de bî müddet duduktan sōna çekezküy'üne gēdik. (Tek./Saray/Bahçeköy, TİSİKAD, 65/XVI/4)

1.1.2.2.6.9.1.2.127. -duktan sōna

işte bu bunna bi de ayrıldıktan sōna şî oldukduktan sona bi dönüm de tarla yav işte tarla yok. (Af./Şuhut/Balçıkhisar K., ŞuhA, 66/II/12-13)

1.1.2.2.6.9.1.2.128. -dukTan sōna

ben ızın gönnü oldukTan sōna at istese gine verēcem. (Af./Çay/Çayryazı, ÇYA,111/II/232)

1.1.2.2.6.9.1.2.129. -duKdan sona

hacı olduKdan sona bide ayrı vedā umresi yaPyosuñ. (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 118/IV/181)

1.1.2.2.6.9.1.2.130. -duKTan sōna

ğonuştukTan sōna gönderin ben unnarı demiş. (Muğla/Ula/ Çıtılık Köyü, UlaYA, 70/VI/23)

1.1.2.2.6.9.1.2.131. -duKdan sōra

döküm olduKdan sōra hēp bursadandır. (Af./Merkez, AMA, 169/II/23)

1.1.2.2.6.9.1.2.132. -dukten sora

haçan bakdi ki, yatsi geşdukten sora ka'piya bi'risi 'vurdi. (Rize/Merkez/Kale Mah., RIA,208/III-b/24-25)

1.1.2.2.6.9.1.2.133. -dukdan sona

ğadı da dēye ko iki erkek deyo bi ğadın şahid oldukdan sona atın topları yarın saba bayram dēyō. (Esk./Merkez, EYA, 136/II/20)

1.1.2.2.6.9.1.2.134. -duktan sonra

bütün asgering oturduktan sonra yarılıyanı boş galır. (Esk./Seyitgazi/Üçsaray K, AİAD,126)

1.1.2.2.6.9.1.2.135. -duktan sora

yannız assubay barışı duyduktan sora pençereden kendini attıyl. (Edn./Keşan/Karasath K. EdİA,136/VII/18)

1.1.2.2.6.9.1.2.136. -duktan sōna

gonuşduktan sōna yatmag İstiye. (Ordu/Fatsa/Çaltımar K., KİAT,21)

sōna ālā işde yıl şey tā tütünnē basılmış olduktan sōna hesap görüdü gāri u zaman. (Muğla/Ula/Kızılyaka Köyü, UlaYA, 78/XI/23)

erkekler oynar. oynaduktan sōna bi yemek yeller. (Tok./Çöreğibüyük K., TİLYA, 240/VI-b/80)

heç bi şeye dokunmaz. nişannanduktan sōna. (Tok./Almus/Çevreli Bel., TİLYA, 263/XXI-c/20)

1.1.2.2.6.9.1.2.137. -duktan sōra

ğuruduktan sōra bunu aluruz keserle yonaruz. (Ordu/Akkuş/Salman N., OİYA, 185/19/7)

duayı yapduktan sōra damadı ortaya dikeller. (Tok./Killik K., TİLYA, 253/XIV/16)

ğara paxlayı ısladduktan sōra ıslanaca onnarı Pıçānan dōraruk. (Tok./Yelpe K., TİLYA, 254/XVI/2)

1.1.2.2.6.9.1.2.138. -dukden sorá

pu arada pir muddet kēşdukten sorá rus kıralun teklifáti uş patşaha yazmışdur. (Trab./Of/Zelego K, KİAT, 163)

1.1.2.2.6.9.1.2.139. -dukden sōra

millet uyudukten sōra / pencereden eşiğ étum. (Rize/Pazar/Hotri K., KİAT, 268)

vallahılazım bēn ölmeduktan sōra / fatmamdan-da vaz gēşmem. (Zon./Safronbolu, AİAD,203)

1.1.2.2.6.9.1.2.140. -dukden sōna

yidikdukten sōna barmağımı buynuzuna vuralak, buynuzlamı düşüdü. (Kas., AAT, 10)

1.1.2.2.6.9.1.2.141. -duktan sōna

tēris olunca tabî ben, ben tēris olduktan sōna eve ge^ldik. (Af./Çay/Devederesi, ÇYA,113/II/17)

1.1.2.2.6.9.1.2.142. -duktan sōna

oƷulda oƷuduƷtan sōna ƷıƷtıƷ davar gütmeƷe ƷıƷtıƷm. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 182/XXIV/3)

1.1.2.2.6.9.1.2.143. -duktan so^una

oƷukuduƷtan so^una Ʒalġı dutar. (Bal./Edremit/Kocaaşlanlar K., ADÜM I,5)

1.1.2.2.6.9.1.2.144. -duktan sōra

onlar tam uyuduƷtan sōra, bu axura ėniyi. (Amas./Aydınca/Böke Köyü, AAA, 198/I/32)

1.1.2.2.6.9.1.2.145. -duƷdan sōna

birėz da oturuşduƷdan sōna ƷāƷa'ta gidēlē. (Man./Soma/Tarhala K., GBAA, 3/I/19)

1.1.2.2.6.9.1.2.146. -duƷTan sona

gevesede Ʒalı alinin ōda biraz otuduƷTan sona motora sabaa Ʒāşın oraya ġoyduƷ.
(Af./Çay/Devederesi, ÇYA, 165/XII/195)

1.1.2.2.6.9.1.2.147. -duƷdan sōna

vurulduƷdan sōna bu iş ters Tōndü. (Tok./Erbaa/Karakaya Bel., TİLYA, 321/XLVIII/22)

1.1.2.2.6.9.1.2.148. -dúk'den soġna

töbe istifar etdúk'den soġna beni ġoyuverdiler. (Amas./Aydınca/Şeyhsadi Köyü, AAA, 300/XIII/23)

1.1.2.2.6.9.1.2.149. -dúk'den soġna

o ġetdúk'den soġna bunu bi dūşünce alıy. (Amas./Aydınca/Böke Köyü, AAA, 197/I/13)

1.1.2.2.6.9.1.2.150. -dúkden soġna

büşüdúkden sōna öyüyoƷ ġüzelġine fosulu. (Or./Aybastı/Pelitözü Kasabası, AA, 102/XXVI/2)

sizi öldürmedúkden sōna bir yere ġetmeyeceyim. (Ordu/Ünye/Veli Bayrakdar K., KİAT, 13)

sōna nişan merasimi oluyō. o da bitdúkden sōna dūüne geliyō. (Tok./Artova/İğdir K., TİLYA, 290/XXXII-ç/36)

1.1.2.2.6.9.1.2.151. -dúqdan sōna

yatdúqlan sōna ā diye ki. (Ordu/Fatsa/Ergaf K., KİAT,36)

1.1.2.2.6.9.1.2.152. -dúqden soñra

aynı ğarnı acıxmış gibi südünü ékmē yedúqlen soñra. (Amas./Aydınca/Bōke Köyü, AAA, 204/II/181)

1.1.2.2.6.9.1.2.153. -dúqden sōna

eñ soñ dört sene geřdúqlen sōna o adamın da ürünü olmamıyā başlamış. (Or./Aybastı/Sarıyar Köyü, AA, 76/X/6)

o çocux öldúqlen sōna bēřî yaxıllar. (Siv., STİAT,69)

dıkdúqlen sōna ğediyor bir memlekete varıyor. (Tok./Turhal/Yağalan, STİAT,147)

épé bir zaman ğetdúqlen sōna dîyneniollar bunnar orda. (Tok./Artova, STİAT,158-159)

1.1.2.2.6.9.1.2.154. -dúqden sōra

öteki goyunlar-da yedúqlen sōra u goyunun buynuzundan armuda zoállayalar. (Ordu/Fatsa/Ergaf K., KİAT,35)

1.1.2.2.6.9.1.2.155. -dúqTen soñra

imāna gelmedúqTen soñra kóti küfüller savurıye ağzından. (Amas./Aydınca/Bōke Köyü, AAA, 211/II/366)

1.1.2.2.6.9.1.2.156. -dúqden sōna

büşürmesini de büřürdúqden sōna tenceriye doldürük. (Tok./Yelpe K., TİLYA, 255/XVI/6)

gelin de dúún bitdúqden sōna dúún bitdúqden sōna şey yaparız. (Tok./Almus/Çevreli Bel., TİLYA, 263/XXI-c/28)

defn édüldúqden sōna orda duğalar oxunuyō. (Tok./Artova/Iđdir K., TİLYA, 289/XXXII-b/16)

1.1.2.2.6.9.1.2.157. -dúqden sōre

onu ğüzel ğene, dókerúz, dókdúqden sōre, ğüzelce ğene liyende yuşaruz. (Zong./Karadeniz Ereğlisi/Kestaneci K., ZBKİA, 114/II-b/75)

1.1.2.2.6.9.1.2.158. -dúqden sōñra

řekdúqlen soñra barmaxla ölçersiy alt tarafını üç barmax. (Or./Aybastı/Özyurt Köyü, AA, 73/VIII/19)

1.1.2.2.6.9.1.2.159. -dügden sonā

dedem öldüğden sonā uşaglā yukāda toPlanmışlā. (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 92/I/40)

ğöbeğini kesdükden sona güzel bëlerüz. (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 73/X/2)

ekinner bitdükden sōna bu sefer de taħıllar toplanur. (Tok./Kızılkaya K., TILYA, 249/XI-c/28)

1.1.2.2.6.9.1.2.160. -dügden sóna

béyaz-siyaħı bir ğaç sene sürdügden sōna, dediler, ya'hu bunun renglisi çıkmış.

(Kil./Mısırcık Köyü, KMKA, 15/IV/92)

1.1.2.2.6.9.1.2.161. -dühdan sorna

kefenni açdühdan sorna, xavlüyü alır ğurular. (Erzn./Çayırılı/Karakulak Buc./Bölükova Köyü, ErznYA,

351/V-XI/9)

1.1.2.2.6.9.1.2.162. -dükden sona

döndükden sona da kendi ğayretimle, az buçuk okur yazar olduğumdan pancarda

çavuş oldum. (Af./Şuhut/Güneytepe K., ŞuhA, 103/IX/15)

1.1.2.2.6.9.1.2.163. -dükten sonā

vē dükten sonā bi de tekrer nişan görülü. (Diy./Çüngüş/Avut, DİÇÇYA, 200/XXI/3)

1.1.2.2.6.9.1.2.164. -dükden sōna

ğede ğede éppeyim yol geddükden sōna çobana ıras geliyo. (Amas./Aydınca/Böke Köyü, AAA, 199/I/59)

ne olursa oşun, mevtā öldükden sōna, axiretde dirilirsin ğari bi daa. (Isp., IMA, 106/I/127)

ama ğızlā istemezdi de olan ğızı gördükden sōna, üş beş ğün sōna yörucü gelirdi. (Isp., IMA, 117/V/11)

götürdüyü parayı yelleşdürdükden sōna, evin üstüne çıktıya. (Ordu/Ünye/Veli Bayrakdar K., KIAT,14)

1.1.2.2.6.9.1.2.165. -dükden sōra

undan sōra ğüzēlce bişdükden sōra birāz bişdükden sōra piriç ğöyarsın. (Ordu/Yaraşlı K., OİYA, 175/8/18)

1.1.2.2.6.9.1.2.166. -dükden sorna

o gëtdükden sorna aması geldi ki, oğul şu gaplarımızı ver hele, allah'dan görx.

(Erzn./Kemaliye/Merkez, ErznYA, 208/I-I/)

1.1.2.2.6.9.1.2.167.-dükden soğra

bu ğara haşgeşi sürtelē sürtdükden soğra bunu bekmezinen ğararlar. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 212/VIII-b/42)

bizi çimnemek isteyēledi dōrudan dōru çinnelegeçelēdi öldükden soğra ğāyim.

(Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 231/XV/132)

1.1.2.2.6.9.1.2.168. -dükdén sōna

çocuk böyyo, bōdükdén sōna méktébé yollyola. (Ay./Merkez/Kemalpaşa Mah., AİAÖ.6)

1.1.2.2.6.9.1.2.169. -düKden sona

babası öldükten sona boyüK olan bi yire çırax olmuya giTmiş. (Kay./Yeşilhisar/Başköy Köyü,

YYA, 101/III/5)

1.1.2.2.6.9.1.2.170. -düKden sora

galıPdan sōra söküldüKden sōra verniKle boyanyō, parlāyō yāni, çit çit bālaniP bōne takım hālinde dakılıyō torbanıñ içine. (Af./Merkez, AMA, 181/IV/19-21)

1.1.2.2.6.9.1.2.171. -düKdén sōna

öPdükdén sōna ğayınnanıñ öñüné diz çö'ké oturu. (Man./Soma/Tarhala K., GBAA, 4/I/45)

1.1.2.2.6.9.1.2.172. -düKden sōna

atı orıya çekiyōllar, bunlar yeyibişdüKden sōna bizim gibi faxır meselā, zavallı.

(Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 167/I/29)

1.1.2.2.6.9.1.2.173. -dükten sōra

sōna bi dibekte düveriz. dūdükten sōra, ğurudumumu bi de ğayada çekeriz.

(Edn./Enez/Abdurrahim K. EdİA, 132/V/13)

1.1.2.2.6.9.1.2.174. -dükTen sōra

bu çoÇuK öldükTen sōra diyo mānem ğırıldı dēyo. (İz./Taşköprü/Nezirler, İTOBA, 77/3b/101-102)

1.1.2.2.6.9.1.2.175. -düyhden sorna

şindi arebêye bindim. bindüynden sorna dedim gâfam arğiy. (Erzn./Kemah/Doğanbeyli Buc., ErzñYA, 298/III-XXII/20)

1.1.2.2.6.9.1.2.176. -düyhden sora

getürdüyhden sora, ê yatdux. (Erz./İspir/Gaziler Köyü, ErzİA, 88/V-II/13)

iké gaténé büyhdüyhden sora, bu sıra keleb ediller. (Erz./Şenkaya/Köroğlu Köyü, ErzİA, 68/III-VIII/8)

1.1.2.2.6.9.1.2.177. -tıxdan sora

izem köylüde nişan meres ém é yaptıxdan sora düğün yapıncıya geder gat é süretde nişanne görmezler. (Erz./Şenkaya/Uğurlu Köyü, ErzİA, 61/IIIV-IV/34)

nişan taxtıxdan sora bir zaman nişan merasémé yaptıxdan sora, artıx başlıx keseller. (Erz./Şenkaya/Uğurlu Köyü, ErzİA, 61/III-IV/18-19)

1.1.2.2.6.9.1.2.178. -tıxdan soyna

bax derga'dan çıtıxdan soyna o kadar 'arabalar vardı. (Ur./Merkez, UMA, 131/II/52-53)

1.1.2.2.6.9.1.2.179. -tıxtan soyra

ataşa attıxtan soyra bu ağzını maqaslan dorğıdır. (Ur./Merkez, UMA, 134/II/28)

1.1.2.2.6.9.1.2.180. -tıxten sōra

esḥab-ı kef'ı ziyaret ettıxten sōra sabaḥsı bindıx tekrar otoboza. (Ur./Merkez, UMA, 159/VII/1-2)

1.1.2.2.6.9.1.2.181. -tıktan sona

yani randımanlı olūsa yazdan goyun biraz irikli çıkmıssa hemen o guzuyu yavruyu yaptıktan sona on beş yirmi gün içersinde tekira dölleme yapar. (Uş./Sivashi/Pınarbaşı K., SA,35/X/36-37)

1.1.2.2.6.9.1.2.182. -tıktan so^una

so^una namazdan çıktıktan so^una argadaşınnan buluşmuş. (Bal./Merkez, ADÜM I,3)

1.1.2.2.6.9.1.2.183. -tıktan sōna

on gün t̄alim terbiye yaptı~~ktan~~ sōna tekrar balıkesir'e hastāneye gittim. (Edn./Lalapaşa/Hanlı Yenice Köyü, EdIA,226/XXXVI/12-13)

1.1.2.2.6.9.1.2.184. -tıkten sora

kendini tanıtmak için bi sozler sarf etti~~kten~~ sora, netice kapiyi açmışler. (Rize/Güneysu Buc./Küçükcamı K., RIA,242/XVIII/54)

1.1.2.2.6.9.1.2.185. -tigde'n soyna

du'emizi etti~~gde'n~~ soyna gelir evde ğurbanlarımızı keseriz. (Kil./Doğançay Köyü, KMKA, 5/II/113)

1.1.2.2.6.9.1.2.186. -tikte sonra

çayı içtikte sonra orda postacıyı çağırıldılar. (Mal./Akçadağ/Keller, AkçYA, 149/38/77)

1.1.2.2.6.9.1.2.187. -tikten sona

biraz bu biriki çizgiyi gittikten sona bakıyo. (Esk./Merkez, EYA, 152/X/25)

bu da eyle bittikten sona arefe günü olduxdan sona zabax olur. (Kır./Merkez, KırYA, 204/II/199)

1.1.2.2.6.9.1.2.188. -tikten sonra

ordan çıktikten sonra b̄ kaç gün sōna gitti. (Tek./Saray/Güngörmez Köyü, TİSİKAD, 55/XIII/12)

1.1.2.2.6.9.1.2.189. -tikten sora

iltikā gidiyō fa~~kat~~ atatürke edekene ettikten sora burda fārettin paşa var. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 227/XV/7)

1.1.2.2.6.9.1.2.190. -tikten sóra

orada iki hafda rahat etti~~kten~~ sóra basma fabrıxasına işe geTTim. (Elz./Yukan Hux K., GDİAT, 81)

1.1.2.2.6.9.1.2.191. -tikten sōna

imam ni~~ğaxı~~ bittikten sōna emsalları eve ğoyuyoru. (Muğla/Ula/Kızılyaka Köyü, UlaYA, 112/XXVIII/17)

1.1.2.2.6.9.1.2.192. -tikten sōra

gittikten sōra u taraftan koyun alıp kesîler. (Edn./Keşan/Karasath K. EdİA,136/VIII/13)

1.1.2.2.6.9.1.2.193. -tikten sōra

piştikten sōra ince tuzi uzerine atıp yerşen işte. (Riz./Çayeli/Âşıklar K., RİA, 259/XXIX-b/26)

1.1.2.2.6.9.1.2.194. -tikTen sōna

acemi dönemi bittikTen sōna siirde ğursa giTTim. (Uş./Sivashı/Karaboyalık K., SA,19/IV/8)

beş altı gün orda ğaldık vazife bittikTen sōna. (Muğla/Ula/ Portakallık Köyü, UlaYA, 84/XIII/37)

1.1.2.2.6.9.1.2.195. -tuxtan sōra

hevāli diyarlar gelinin eline ğanne ettuxtan sōra oteki berüler de yapar. (Diy./Çermik/Başarı, DİÇÇYA, 138/VIII/4)

1.1.2.2.6.9.1.2.196. -tuxtan sonā

bu bi iki konax ğettuxtan sonū ğardaşıma dēyem. (Diy./Çermik, DİÇÇYA, 150/IX/98-99)

1.1.2.2.6.9.1.2.197. -tuxta sonra

ğonuştuxta sonra albaya dēdi ki albayım dēdi. (Mal./Akçadağ/Keller, AkçYA, 147/37/22-23)

1.1.2.2.6.9.1.2.198. -tuğdan sōna

ondan sōna bunnarı yaptu ğdan sōna ğızı almaya ğedeller. (Tok./Killik K., TİLYA, 253/XIV/15)

1.1.2.2.6.9.1.2.199. -tuğtan sōna

ğuruttu ğtan sōna bi de dibekde dūveriz. (Edn./Enez/Abdurrahim K. EdİA,132/V/10)

1.1.2.2.6.9.1.2.200. -tuktan sonra

hepsini anlattuktan sonra ğırğ ğuğ ğırğ gece duğun ettile. (Rize/Merkez/Çarşı Mah., RİA,201/I/177)

1.1.2.2.6.9.1.2.201. -tukten sora

yatsi ğeştukten sora ka'piya bi'risi 'vurdi. (Rize/ Merkez/ Bakkallar Köyü, RİA, 215/ V/ 32)

yarim saat konuştukten sōra dedi. (Rize/Kalkandere/Cevizlik Mah., RİA,246/XX/22)

1.1.2.2.6.9.1.2.202. -Tıǵdan sōra

adam aqkallı bışTıǵdan sōra, bunu getiri teṣti altına ğoyı. (El./Keban/Karkit K., KBAYA, 94/VII/57)

1.1.2.2.6.9.1.2.203. -Tıxdan sona

bunnarı yapTıxdan sona da aradan bir altı veyāhud ki bir sene, adamıñ gine bitçesine ğöre ğız inan, ğızıñ babasıynan olanıñ babası bir arâya geliler, bir paşlıx olarax bir fiyat ğonuşullar. (Kır./Merkez, KırYA, 199/II/48-50)

1.1.2.2.6.9.1.2.204. -Tıxdan sōra

lāle remir atTıxdan sōra: pādişahım, ğoca ğarının bir olan torunu olmuş. (Siv./Oluhman, STİAT,10)

1.1.2.2.6.9.1.2.205. -TıxTan sōra

sōra bi ğaç ğuruş para elimé geçTıxTan sōra bi hac neet étım. (El./Keban/Merkez, KBAYA, 89/V/1-2)

barışTıxTan sōra o ğün orada ğaldıx, devrısı ğün övléya ğadar. (El./Keban/Merkez, KBAYA, 89/V/12)

1.1.2.2.6.9.1.2.206. -TıKdan sōra

ğetTıKdan sōra hazıratı sulēman gidiki élé étmişlar. (El./Keban/Merkez, KBAYA, 84/II/8)

1.1.2.2.6.9.1.2.207. -Tıqden sōna

ğāhvaltı étTıqden sōna, kendi évine ğétmiş ğoca ğarı. (Siv./Oluhman, STİAT,10)

1.1.2.2.6.9.1.2.208. -Tikdan sōra

fıratı geşTikdan sōra buna ekmeK ğöturi. (El./Baskil/Koçyolu K., KBAYA, 133/XXIXI/56)

1.1.2.2.6.9.1.2.209. -Tikden sonra

épēy ğitTikden sonra önnerine bir pınar ğelir. (Mal./Erepskir/Hastek K., GDİAT,29)

1.1.2.2.6.9.1.2.210. -TikTen sōna

eh zarf zurf oluya da aradan bi sene geşTikTen sōna o şey diyo ki: ğarı melikşahan anası. (Yoz./Ovacık Köyü, YİKYYTA, 117/II/277)

1.1.2.2.6.9.1.2.211. -TikTen sōra

aŷyon ġaTarla^r. buŷu eTTikTen sōra. (Af./Çay/Çayır yazı, ÇYA,108/I/134)

biTTikTen sōra hadi olum deyo, durma git ŷindik deyo. (İz./Taşköprü/Kayalar, İTOBA, 68/Ib/87)
199)

anneŷTikTen sōra bunnā urda oturyo. (İz./ Taşköriü/ Kayalar Köyü, İTOBA, 77/ 3/ 120)

1.1.2.2.6.9.1.2.212. -Tuxdan soná

gopatTuxdan soná, azındaki, dili söylemeye baŷlıyor. (Tok./Turhal/Yağalan, STİAT,148)

1.1.2.2.6.9.1.3. -Dilan SONRA ZARF-FİİL EKİ

1.1.2.2.6.9.1.3.1. -du'lan soŷura

sōru dūnyāyı çıKdı ilan. çı'dı'lan keri, doķurdu'lan soŷura ilan meidanı āldı.
(Den./Tavas/Merkez, GBAA, 63/L/28)

1.1.2.2.6.9.1.3.2. -dı'len sorna

itiyarladı'len sorna taŷavudolub-bā. (Den./Acıpayam/Merkez GBAA, 72/LVII/24)

1.1.2.2.6.9.2. EK(LER)+ GERİ

1.1.2.2.6.9.2.1. -AndAn keri

1.1.2.2.6.9.2.1.1. -andan keyri

soyKa galsın guzelliyiŷ baŷıŷdan / bēn ġidip elléré galandan keyri. (Af./Emirdaķ, ADÜM I, 37)

hele hanım alandan keri yine sōuK duru ķız olaydı eyi olurdu diyem. (Af./Bolvadin/Yeni Karabaķ K., BTKKA,129/XI/105)

onu vurandan keri birez damda yatTı çıxdı geldi. (Af./Bolvadin/Orta Karabaķ K., BTKKA,135/XIV/32)

1.1.2.2.6.9.2.1.2. -enden keri

öyle ya canım aradan on beŷ yinmi ķün geķenden keri bizim ismayıl haKkı bey ķetTi.

(Af./Bolvadin/Yeni Karabaķ K., BTKKA,125/XI/31)

1.1.2.2.6.9.2.1.3. -eŷden keri

dıŷarda avluda yāmır diyeŷden keri bu zafer geldi de o aldı geldi. (Af./Bolvadin/Yeni Karabaķ K.,

BTKKA,129/XI/108)

1.1.2.2.6.9.2.2. -DıKTAn Geri ZARF-FİİL EKİ

-DıKTAn sonraya paralel kullanımdadır.

1.1.2.2.6.9.2.2.1. -dığdan kerı

söz aldığdan kerı barāz bī havta sonā ombeşgün sonā söz yalı ıalır sıı. (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 92/II/24)

1.1.2.2.6.9.2.2.2. -dığdan kerı

depe dolanmadığdan kerı gelin alamazdık. (Af./Şuhut/Güneytepe K., ŞuhA, 75/II/49)

1.1.2.2.6.9.2.2.3. -dığdan kēlli

ğaynadığdan kēlli süzege ağdarığ genni. (Kil./Merkez, KMKA, 67/XI/39)

1.1.2.2.6.9.2.2.4. -dıktan kerı

dağdıktan kerı ikindin oldu mu taksisini Kışan gidē gelin getirmeye. (Uş./Sivash/Pınarbaşı K., SA,31/VIII/51)

o parā bize yetēdi, üş lirā aldıktan kerı. (Zong./Karadeniz Ereğlisi/Balı K., ZBKİA, 104/II/132)

1.1.2.2.6.9.2.2.5. -dıKTan kāri

ōrdan nişan daKdıKTan kāri biyol böyüK nişan dakıyoı. (Af./Başmakçı/Merkez, BDA,164/II/10)

ona maya gatāsıı, mayaladıı mı keselēsıı, daşıı altına basdīsıı, daşıı altına basdıdıKdan kerim o suyunu süzē, keseden çıkarısıı. (Af./Dazkırı/Aşağı Yenice K., BDA,272/XXIX/4-5)

1.1.2.2.6.9.2.2.6. -dıKTan kerı

gızardır sıı. gızardıKdan kerı şekēli su yaparız. (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 96/II/150)

ānnadıKTan kerı sonra gidiliyō. (Uş./Sivash/Pınarbaşı K., SA,29/VIII/4)

1.1.2.2.6.9.2.2.7. -dıKdan kerim

ōrdan nişan daKdıKTan kāri biyol böyüK nişan dakıyoı. (Af./Başmakçı/Merkez, BDA,164/II/10)

ona maya gatāsıı, mayaladıı mı keselēsıı, daşıı altına basdīsıı, daşıı altına basdıdıKdan kerim o suyunu süzē, keseden çıkarısıı. (Af./Dazkırı/Aşağı Yenice K., BDA,272/XXIX/4-5)

1.1.2.6.9.2.2.8. -dıKdan kērim

keseden çıKdıKdan kērim onu duzlāsiñ. (Af./Dazkırı/Aşağı Yenice K., BDA,272/XXIX/)

duzladıKdan kērim dilim dilim dilimlēsini. (Af./Dazkırı/Aşağı Yenice K., BDA,272/XXIX/6)

yıkartız, yıkadıKdan kērim gazannara goruz. (Af./Dazkırı/Aşağı Yenice K., BDA,272/XXIX/14)

1.1.2.6.9.2.2.9. -dıKdan keriyé

ğırıldıKdan keriyé neapen. (Ay./Nazilli/Merkez, GBAA, 85/LXV/73)

1.1.2.6.9.2.2.10. -dından kēri

nişan daKdından kēri tabi müddeT verilēdin. (Af./Dazkırı/Aşağı Yenice K., BDA,274/XXIX/56)

otürüyöz çay Kāve içildikden kēri açıklantıyō gāri. (Uş./Sivaslı/Pınarbaşı K., SA,29/VIII/5)

1.1.2.6.9.2.2.11. -dikden geri

bişirdikden geri éyce şey edesiye ğadar ğáyına. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 142/XVII/56)

üçün yēp geldikden geri o birin-de yemek isdemiş. (Muğ./Merkez, MA,129) (SONRA)

1.1.2.6.9.2.2.12. -dikden kelli

hayvan su işdikden kelli evi vāmiş. (Muğ./Merkez, MA,126)

1.1.2.6.9.2.2.13. -dikden kēlli

ēndirdikden kēlli ona da nane öfelerig. (Kil./Merkez, KMKA, 68/XI/62)

1.1.2.6.9.2.2.14. -dikden keré

eledikden keré mayamız olur. (Küt./Köprüören Buc., KYA, 173/XVI/2)

1.1.2.6.9.2.2.15. -dikden keri

yog dedikden keri zorlan alınmaz amca dedim. (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 94/I/107)

gız tarafı ğiTdikden keri olan evi hazırlıg yapā kenine göre. (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 141/VII/56)

almanya ölcēni bilmedikden keri emekli vē^rmez. (Uş./Banaz/Karacahisar, UşİA, 264/I-37/2)

isederin sizi sevindirmek, ama herşeyin zamānu gelmedikden keri, insanın, hātırına gelmiyō. (Uş./Karahallı/Kaykılı, UşİA, 292/I-53/1)

1.1.2.2.6.9.2.2.16. -dikden kerie

beyendikden kerie sözüni aluruz. (Zong./Eflani/Çavuşlu K., ZBKIA, 168/XXIV/4)

1.1.2.2.6.9.2.2.17. -diKden kerî

hacı osmannā dediKden kerî orda hacı hasan bubân adına hacı hasandı ombeş sene asgerlig yaPmiş. (Esk./Sarıcakaya/İğdir K., SKA, 136/VI/110)

1.1.2.2.6.9.2.2.18. -diKden kēri

cumartesi gün dolanurlā gelilēdin, dolanıP geldiKden kēri herkeS evine dağılırdın. (Af./Dazkırı/Aşağı Yenice K., BDA,275/XXIX/81)

1.1.2.2.6.9.2.2.19. -diKden kērim

gız bitirmesi derlēdin, gızı bitirdiKden kērim eveli nişan dakılırdın. (Af./Dazkırı/Aşağı Yenice K., BDA,273/XXIX/49)

e beklē gā şorda olan evi gelesi gadā, olan evi geldiKden kērim kapıyı dutarlar. (Af./Dazkırı/Aşağı Yenice K., BDA,275/XXIX/99)

1.1.2.2.6.9.2.2.20. -diKdén kēri

südü goi-vediKdén kēri oğız südü yimiş gāri. (Den./Çivril/Demirci K., GBAA, 57/LXIV/5)

1.1.2.2.6.9.2.2.21. -duxdan gilli

horda ğurutduxdan gilli eşşeklere yúklerik emize ğetirrik. (Nev./Ürgüp/Karacaören K., NevYA,161/XXX/18)

1.1.2.2.6.9.2.2.22. -duxdan kēri

sizden bu ğadar guvvet bulduxdan kēri, ben ingiltereye öyle kāt için yoķ iplik için ğitmen. (Kas./Dereli Tekke K., AAT, 26)

1.1.2.2.6.9.2.2.23. -dukdan geri

çalgıcı oldukdan geri, onnara éhtiyaç galmıyo. (Uş./Eşme/Yeleĝen, UşIA, 283/I-45/14)

1.1.2.2.6.9.2.2.24. -duKtan kerî

evinin önünde aynen tabita goduKtan kerî duāsını yaparız. (Af./Dazkırı/Merkez, BDA,239/XXII/45)

1.1.2.2.6.9.2.2.25. -duKdan kerî

ondan sonra sérdiK, sérdiKden sonra gurudu, guruduKdan kerî işde atlēyoz.

(Af./Dazkırı/Merkez, BDA,247/XXIV/37-38)

1.1.2.2.6.9.2.2.26. -duḳdan kere

yuḡurduḳdan kere, xataşı yaḳarız. (Küt./Köprüören Buc., KYA, 173/XVI/8)

1.1.2.2.6.9.2.2.27. -duḳdan kerî

ōlan orda birez ḡalduḳdan kerî eçerde sergende duran üç turucu nēce ēdiya cōbüne soḳuya ḡaçıya. (Bar./Merkez,BarYA,34/II/36)

seksen sene de orda oturduḳdan kerî bin üç yüz yirmi altıda, şey bin üç yüz yirmi iki de bureya çıkıyolla. (Af./Bolvadin/Derekarabaḡ K., BTKKA,99/VI/66)

1.1.2.2.6.9.2.2.28. -düḡden kerî

sen öldüḡden kerî ōlannā bene herşey veri mi. (Esk./Sancakaya/Merkez, SKA, 95/II/12)

1.1.2.2.6.9.2.2.29. -düḳden kēri

müzikli ḡülnüp oynanıḳdıKdan sōra gızıḡ ḡálⁿliyi çıkā^rılıp pijama giydirile^fek gızıḡ āllerini ve ben söylemedüḳden kēri sen söylemiyecisin. (Kas./Dereli Tekke K., AAT, 26)

1.1.2.2.6.9.2.2.30. -dükden kēri

suyu onu öldükden kēri ḡoca o kepçeynen bi de kepçeynen ölçesiḡ. (Af./Sandıklı/Dodurga K., SYAÖ, 339/LXI-b/35)

1.1.2.2.6.9.2.2.31. -tıḳdan kere

yaḳıḳdan kere, bir süngemiz olur unna süpürürüz. (Küt./Köprüören Buc., KYA, 173/XVI/6)

1.1.2.2.6.9.2.2.32. -tikden keyi

o gittikten keyi “bayram” dedim. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 164/XVIII/515)

1.1.2.2.6.9.2.2.33. -tikten key

seniḡ évinde ben gittikten key izin ḳey, uğramayacaḳ. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 160/XVIII/381)

1.1.2.2.6.9.2.2.34. -tuqtan kēli

o da gāyī gece kaqarız, il üş saqt duttuqtan kēli galdırız yoğurdu. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 142/XVII/60)

1.1.2.2.6.9.2.2.35. -tükden kēli

ondan sona döktükden kēli çinkōya etiraflarını bürüyüz. güzalcene, gāymaklıca o'sun dēyelek, oña goruz. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 142/XVII/58-59)

1.1.2.2.6.9.2.2.36. -TikTen kēre

o urdan gitTikTen kēre öldü. (İz./Taşkörü/Çal Köyü, İTOBA, 95/9/175)

heç sa'luma alma'dan keri gi'mēcēn dedi. (Den./Tavas/Merkez, GBAA, 62/LIX/40)

1.1.2.2.6.9.2.2.37. -düK billé (dukdan sonra)

haKği béy üyüdüK-billé sandī āşmış. (Af./Dinar/Merkez, GBAA, 39/XXVIII/72) (uyudukdan sonra)

1.1.2.2.6.9.2.3. -Dilan Geri ZARF-FİİL EKİ

1.1.2.2.6.9.2.3.1. -dı'lan keri

sōru dünyāyī çıKdı ilan. çı'dı'lan keri, doğurdu'tan soñura ilan meidanı āldı.

(Den./Tavas/Merkez, GBAA, 63/L/28)

1.1.2.2.6.10. EK(LER)+ ZAMAN/VAKİT/GÜN

1.1.2.2.6.10.1. EK(LER)+ ZAMAN

1.1.2.2.6.10.1.1. -AcAk ZAMAN ZARF-FİİL EKİ

1.1.2.2.6.10.1.1.1. -acā zaman

gapacā zaman herif gorxuyor, ve yēlleniyor. (Siv./, STİAT,55)

1.1.2.2.6.10.1.1.2.-acağı zaman

axşam oluyu, punnar yatacağı zaman bir de, evün dib tarafında ataş zuhur ēdiyo.

(Tok./Artova, STİAT,163)

1.1.2.2.6.10.1.1.3.-acağı zemon

bu Kız kım o çoncığı doğacağı zemon bu iKKi baci onu çekemér. (Bin./Sancak Nah./Başköy K.,

BMİKA, 204/XVII/18)

1.1.2.2.6.10.1.1.4. -caa zaman

krkancag zaman kırğa gitcekleri zaman, bunu giné xaber verilē. (Küt./Merkez, KYA, 140/I/199)

1.1.2.2.6.10.1.1.5. -cağı zaman

sōnadan düün olcağı zaman ne yapcak, zînetini o zaman yapālā, elbise keselē. (Uş./Merkez/İkisaray, UşİA, 211/I-7/6)

undan sōna arafat çiklcağı zaman orda arafaTa çiktık. (Muğla/Ula/ Portakallık Köyü, UlaYA, 83/XIII/27)

1.1.2.2.6.10.1.1.5. -acağım zaman

tam yola çixacağım zaman bi asKer geldi. (El./Keban/Beydeğirmeni K., KBAYA, 123/XXII/10-11)

1.1.2.2.6.10.1.1.6. -cāi zaman

faķir yatacāi zaman terki hēbesini başının altına guynuş. (Gir./Urhaniye K., KIAT, 91)

1.1.2.2.6.10.1.1.7. -cāi zaman

kürke varıp alıya, alıp goyacāi zaman hemen bi elinden tutuyo ōlan. (Af./Bolvadin/Ortakarabağ K., BTKKA,114/X/17)

1.1.2.2.6.10.1.1.8. -ce zaman

yā işde ramazan ayı başlēce zaman terefiye başlarız, toplumca terefiye gideriz. (Af./Başmakçı/Y. Beltarla K., BDA,212/XV/92)

1.1.2.2.6.10.1.1.9. -cé zaman

tam o sırada arabızéngi öldürcé zaman, arabızéngi üzündén arap pēdesini alıyo. (Ay./Merkez/Kemalpaşa Mah., AİAÖ,11)

1.1.2.2.6.10.1.1.10. -cē zaman

asger meselā burdan asger gidicē zaman köyce çıkarız. (Af./Dazkırı/Akarca K. , BDA,321/LXI/47-48)

1.1.2.2.6.10.1.1.11. -ceg zaman

geliş gelceg zaman, bu yağ gavurmaya başlamış. (Isp., IMA, 154/XXV/10)

1.1.2.2.6.10.1.1.12. -cek zaman

-yahu sen delimising, *buyday ekecek zaman* şindi dëyil, xıdırellez geldi. (Bolu/Merkez K, AlAD,169)

çif sürcek zaman kendi bu yanda orağ biçërse, kendi, ben burda çif sürërsem gözledir.

(Edn./Lalapaşa/Çömlekakpınar Köyü, EdlA.219/XXXIII/237)

1.1.2.2.6.10.1.1.13. -cè in zaman

herangi bi şe *diKcè in zaman* delësin. (Af./Merkez, AMA, 251/XX/109)

1.1.2.2.6.10.1.1.14. -cekleri zaman

gidecekleri zaman hazır ol rahaT demişlë. (Esk./Sarıcakaya/Mayislar K., SKA, 160/X/127)

karqlancaa zaman karga *gütcekleri zaman*, bunu ginë xaber verilë. (Küt./Merkez, KYA, 140/II/199)

1.1.2.2.6.10.1.1.15. -cēm zaman

nerden nerë allā rāmed edsin gayınnam ben hacıdan *gelecēm zaman* bu tarava dönmişümde gelin çıKacağı gün unnarı indirlë. (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 99/II/49)

1.1.2.2.6.10.1.1.16. -ci j zaman

gız gendi ávinden *çIKci j zaman* gızın bubası yoKsa ābisi gıza gırmızı duvâKla örte', (Af./Merkez, AMA, 178/III/76)

1.1.2.2.6.10.1.1.17. -çékléri zaman

urda deyénék oynıyanná ésgéré *gütçékléri zaman* süvari olullā. (Bal., ADÜM I, 5)

1.1.2.2.6.10.1.1.18. -ecē zaman

tétik *çেকেcē zaman* iki bin liraya sabrët sonu selametdir lafını aldünü xatılladı.

(Ordu/Koruklu K., KİAT,7)

1.1.2.2.6.10.1.1.19. -ecegi zaman

tam ölecegi zamani annaduğu kimin demek gaxıy gızının birini aliy. (Erzn./İliç/Buc. Armutlu

Bel., ErznYA, 248/II-XIII/23-24)

1.1.2.2.6.10.1.1.20. -ece j zaman

güveybaşınu güvey êncēğ gün, pazar gün veyahudda cumay akşamı gün perşembe akşamı olan evi götürece i zaman neyi múnāsiPse u da unu götürü. (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 92/1/34)

1.1.2.2.6.10.1.1.21. -écéği zaman

zamanın birında bi ağa varmış öleceği zaman çocuklarına vasiyetTé buluni. (El./Keban/Merkez, KBAYA, 85/III/1)

1.1.2.2.6.10.1.1.22. -ecek zaman

-yahu sen delimising, buyday ekecek zaman şimdi deyil, xıdırellez geldi. (Bolu/Merkez K, AİAD,169)

1.1.2.2.6.10.1.1.23.-ecēm zaman

nerden nerē allā rāmed edsiñ gayınnam ben hacıdan gelecēm zaman bu tarava dönmüşümde

1.1.2.2.6.10.1.1.24. -ecek zaman

ikimizin de gün görcek zamanı / esdi bi ülüzğar ayırdı bizi. (Siv./Yıldızeli/Ergele K., STİAT,63)

1.1.2.2.6.10.1.1.25. -ecā zaman

gidecā zaman cenabı allah o anda lisan verdi. (Yoz./Yanık Köyü, YİKYYTA, 144/IV/148-149)
urda deyenék oynıyannā eşgéré güçékléri zaman süvari olullā. (Bal., ADÜM I, 5)

1.1.2.2.6.10.1.2. -mAK ZAMAN ZARF-FİİL EKİ**1.1.2.2.6.10.1.2.1. -mağ zamani**

kalduğunaⁿ postanın da satılmağ zamani ehāle günleri, postayi ehāleye çıxartti. (Diy./Çermik, DİÇÇYA, 152/X/30)

1.1.2.2.6.10.1.3. DIk+İyelik ZAMAN ZARF-FİİL EKİ**1.1.2.2.6.10.1.3.1. -DIK+I. Teklik İyelik Zaman****1.1.2.2.6.10.1.3.1.1. -diğim zaman**

dede, dediğim zaman sağ mısan sen, dedi, seyyfeddin. (Erz./Pasinler/Merkez, ErzİA, 157/IX-II/55)

1.1.2.2.6.10.1.3.1.2. -dim zaman

köpekle indim zaman aşā önümden bir tavşan çıktı. (Tek./Saray/Kurtdere Köyü, TİSİKAD, 41/IV/12)

1.1.2.2.6.10.1.3.1.3. -dügüm zaman

seçim kütüyhlerini götürdügüm zaman, gine yese müdürüne söyledim. (Erz./Merkez, ErzİA, 18/I-III/70)

1.1.2.2.6.10.1.3.1.4. -diydim zaman

oKlavalan orda ocağ başında oturanda unu bî pisirgeşlen bî biyanna bî biyanna tavlā, ziniye mézérin yanna gēldiydīm zaman bi kütültülé pattika ol patı. (Muğ., ADÜM I, 138)

1.1.2.2.6.10.1.3.1.5. -tīm zaman

şehire çıkīm zaman şē diyolar. (Muğla/Ula, UlaYA, 95/XX/19)

1.1.2.2.6.10.1.3.2. -DIK+II. Teklik İyelik Zaman

1.1.2.2.6.10.1.3.2.1. -dığın zaman

galıba aldığın zaman kenarlarını bōne çeKdirirsın. (Af./Merkez, AMA, 182/IV/46)

burdan baxdığın zaman barajı görüydin. (Mal./Merkez/Yeşilyurt, MalİA, 261/XXIII-a/7)

diyir ki acıxdığın zaman bu gamçıyi yere vurursın. (Kars/Selim/Karahamza K, KarsİA, 180/11/32)

ham süde karışdın zaman “ağız” derik biz oña. (Mal./Doğanşehir/Elamalı K., MalİA, 359/CXXV-b/15)

sandım ki goğden bir melek indi. / golların boynuma sardığın zaman. (Niğ./Nevşehir/Balcın K., OAAD, 33)

1.1.2.2.6.10.1.3.2.2. -dīn zaman

tekrar bi kāve getirecelē o kāveyi eline aldīn vaḫt demiş masanın üstünden kendini yere vuracan demiş. (Edn./Merkez/Menekşe Solular K., EdİA, 178/XXIV-b/79-80)

atdīn zaman ipin üstünden atlācak misir odunu. (Uş./Merkez/ Eynihal, UşİA, 207/I-4/18)

1.1.2.2.6.10.1.3.2.3. -dīñ zaman

-bezirgannıx yapıdīñ zaman havayı bulanıg görürseñ dérede yatma. (Niğ./Alay K., OAAD, 37)

1.1.2.2.6.10.1.3.2.4. -dıyın zaman

sıxışdırdıyın zaman gene de gelirim. (Kmar./Andırın/Şadalah K., GDİAT, 167)

olan evine vādın zaman sandın üsdüne de oturusun. (Isp., IMA, 121/VI/146)

1.1.2.2.6.10.1.3.2.5. -digin zaman

emir edip goununa girdigin zaman / sığa memesinin beyazınan öp. (Van/Erciş, AİAD,38)

öte taraftan üfürdigin zaman da bütün asger gaybolur. (Erzn./İliç/Buc. Armutlu Bel., ErzñYA, 253/II-XIV/115-116)

1.1.2.2.6.10.1.3.2.6. -diğın zaman

arka filetdan tuTdurup çeKdiğın zaman galıP dabana gada^r oturur. (Af./Merkez, AMA, 182/IV/43)

bu katōki; şe bel gısmı, oyuntulu oldū çún galıbın, dabanın ōrya yatması için bunu āynı ōo pavızal gibi bunu da ōne galıbın beline ōne ōuruye çeKdiğın zaman bu tamāman oturur. (Af./Merkez, AMA, 182-183/IV/61-63)

1.1.2.2.6.10.1.3.2.7. -diin zaman

onu būdayı ōne yapıvēdi in zaman içinden siit çıkādı. (Af./Merkez, AMA, 217/XIII/115)

1.1.2.2.6.10.1.3.2.8. -din zemān

geldin zemān illa beni bul demiş. (Af./Şuhut/Mahmut K., ŞuhA, 105/X/6)

1.1.2.2.6.10.1.3.2.9. -dın zaman

senin dedin zaman filan belin filan ıslanı bura kendi kendine gurur gidē. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ,196/VI-a/93)

anğaraya geldin zaman gel dedi. (Yoz./Seyhan Köyü, YİKYTA, 209/XVII/33)

1.1.2.2.6.10.1.3.2.10. -dın zaman

senin didi in zamanlarda bu kilimlerin toxunduğu zamanlarda bizim bu ġarabā ortalağının o zaman da ānadişlarına göre bir ingiliz harbi, balқан harbi, severberlik harbi, yonan harbi derken... (Af./Bolvadin/Derekarabağ K., BTKKA,99/VI/67)

1.1.2.2.6.10.1.3.2.11. -duğuş zaman

şimdi ğeder arxadaşlarına gauşduğuş zaman, birinci gaturuş yükü zehirli hêlvadır.

(Mal./Tilek K., GDİAT,16)

1.1.2.2.6.10.1.3.2.12. -dün zaman

sen cezalandün zaman o cezaları kople sen ğarşıkıyön. (Tok./Artova/İğdir K., TİLYA, 291/XXXII-ç/79)

1.1.2.2.6.10.1.3.2.13. -dügün zaman

hangi yara olursa olsun, o yariya töyhdügün zaman yarayı gaynadacax. (Erz./Merkez, ErzİA, 15/I-II/62)

1.1.2.2.6.10.1.3.2.14. -dün zaman

ben her gün yanındayım diyi. isdedün zaman diyi. (Tok./Artova/Merkez, TİLYA, 274/XXVI/28)

1.1.2.2.6.10.1.3.2.15. -dün zaman

burdan éve döndün zaman bir umum af vër. (Siv./Yıldızeli/Çavuşlu K, STİAT,9)

1.1.2.2.6.10.1.3.2.16. -tiğın zeman

bu davari sattığın zeman, sultan miradın gonağı yıldız dëye celesin. (Erz./Pasinler/Surbakan K., DİAT, 198)

1.1.2.2.6.10.1.3.3. -DİK+III. Teklik İyelik Zaman

1.1.2.2.6.10.1.3.3.1. -dī zaman

paldım da buraya dakıldī zaman, başlığı dakar hayvanın başına adam, (Af./Merkez, AMA, 170/I/56)

ayıkđī zaman gaka gidé. (Ay./Merkez/Kemalpaşa Mah., AİAÖ,8)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.2. -dığ zaman

gine burda silah seler çıxdığ zaman ali çavuş dëmiş ki, beni bir arabita bindirin, şehirden dışari çıkarın. (Erz./Pasinler/Merkez, ErzİA, 158/IX-II/113-114)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.3. -dığı zaman

oğlan gızın yanunnán ayrıkđıđı zaman evüine ğétmiđti. (Mal./Tilek K., GDİAT,5)

oğlan tam zıvđaladıđı zaman, gız düdüğü ğetirdi. (Mal./Tilek K., GDİAT,12) (keyfe geldiği zaman)

onanistanı aldığı zaman, biz ordaydık. (Isp., IMA, 104/I/36)

padişaha rasladığı zaman padişahım dër “yarın sabah bize bi fıķara şorbası içmege buyurun.” (El./Ağın/Merkez, KBAYA, 165/XLVII/77)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.4. -dığı zemon

edamın biri öldığı zemon Kocesi ğeniliydi. (Bin./Gökçeli K., BMİKA, 144/IV-a/1)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.5. -dığı zaman

illaci orya damlatdığı zaman kezzap suyi kibi gaynamiya bağladı. (Erz./Merkez, ErzİA, 16/I-II/81)

dedem bunnari altın aldığı zaman, burnundan gan atarmığ bële. (Erz./Oltu/Dutlu Köyü, ErzİA, 78/IV-III/14)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.6. -dığı zaman

axşam avdan dönende, eve yaxın geldiğı zaman, baxı bi gara bulut havaya gaxdı.

(Van/Merkez, AİAD,6)

mirze meğmet bële özini salladığı zaman zinciri parça parça edı. (Van/Merkez, AİAD,7)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.17. -dığe zaman

türk esgerè sünge taxdığe zaman, diyer , gözüne gan gelir. (Erz./Şenkaya/Köroğlu Köyü, ErzİA,

66/III-VI/91)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.18. -dı zaman

susadı zaman su gaynar onu içermiğ. (Kay./Yeşilhisar, YYA, 142/XIII/90)

ğıs tarağı doım müjdesini aldı zaman, ğızının olan tarağından müjdecı gider. (Küt./Merkez,

KYA, 140/I/186)

zātan burda tomatez çıkdı zaman, on paraya éniyo kilosu. (Uş./Banaz/Çamsu, UşİA, 250/I-30/10)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.19. -dı zaman

şey, içerisinde yāmur yādı zaman her tarağ aķar. (Tok./Turhal/Kat Bel., TİLYA, 407/XCVIII/8)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.20. -dígi zaman

axşam üzeri herkes tükenini kitlediği zaman tükkeninin zırını zıbirını sîpîrî. (Ur./Merkez, UMA, 155/VI/103-104)

avrupa'yı döndüğü zaman tayfaların yüzden fazlası bu xastalığla ölü. (Ur./Merkez, UMA, 164/IX/4-5)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.21. -dii zaman

tam bişdi zaman öbür dünyāya. (Af./Merkez, AMA, 189/VII/60)

ıslanvēdii zaman çamırı çıkıverirdi. (Af./Merkez, AMA, 220/XIII/218)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.22. -digi zaman

sahatini verdiği zaman getdi. (Erz./Merkez, ErzİA, 15/I-II/69-70)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.23. -diği zaman

medineye geldiği zaman bunun peşi sirá seven cannar geldi. (Amas./Aydınca/Avşar Köyü, AAA, 284/XIa/5-6)

bunun gafasına girdiği zaman bu sıçırır, ayilir. (Kars/Arpaçay/Akçalar K., KarsİA, 163/1/85)

esKida develéra veya gátıra yük yüklendiği zaman, bitaraf xafif gelmiş. (El./Keban/Merkez, KBAYA, 91VI/7)

tam ğıvamına geldiği zaman ēyce serteldiği zaman en boy oña göre biz ayarláyoz.

(Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 194/IV-a/9)

yar elin elime değdiği zaman / aşarım dāları yolu nēynim. (Siv./Yıldızeli/Büyük Evren K., STİAT,52)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.24. -diği zaman

şindi efendim biz, kızımız, oplumuz buluğa erdiği zaman en fazla diĳkat édeceymiz, yallızsülalenin temizini biz alırız. (Mal./Akçadağ/İriağaç/Oluklu, AkçYA, 89/2/1-2)

ordu komutanı salih omutaĳ geldiği zaman siz ĳazzız gibi çaxılıp duruyormusunuz, durmuyormusunuz? (Mal./Akçadağ/Keller, AkçYA, 149/38/108-110)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.25. -diği zemon

ēla dedüği zemon daha gömme düşürmedi o obirida ēlbisasını gēyene ĳader. (Bin./Bilaloğlu K., BMİKA, 112/I/171)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.26. -diği zaman

beni istemeye geldiği zaman diy ör kaC táne atlıysá o hepsinden ayrı gelecek.

(Bin./Karlhova/Merkez, KYA, 115/II-a/82-83)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.27. -diyi zaman

bir daha geldiği zaman bunnar muhaggax zifde düşeller, diyir. (Erz./Aşkale/Güzelisar K., ErzİA,

187/X-I/13)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.28. -dii zaman

ezan sana okunuyō dediği zaman onunla beraber namaza gitme meşburiyetinde oldūmuzu örendik. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 236-237/XVII/14-15)

ekim zamānı geldiği zaman sarā yaPyoz. (Esk./Sarıcakaya/Mayısar K., SKA, 149/VIII/6)

dēdii zaman “özür dilerim” der. (Uş./Merkez/Belkaya, UşİA, 205/I-2/134)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.29. -dî zaman

meselā ikinci sınıf, üçe geşdî zaman üçüncü sınıfın kitapları, ben ona verdim.

(Af./Dazkırı/Merkez, BDA,242/XXII/116)

sona bir büyüğ adam geldî zaman öñünden geçemezdiğ. (Kil./Öncü Pınar Köyü, KMKA, 24/VI/74)

hasan bey içeri girdî zamanda o hâkimi görüye. (Ordu/Fatsa/Çaltımar K., KIAT,20)

başın dara geldî zaman tütüt, ben yetişirim. (Kmar./Cerit K., GDİAT, 177)

alamanlar yunanısdan’a girdî zaman bizim küylāmız zıngır zıngır sallanırdu.

(Kırk./Eşmeköy, KİMİKA, 54/I/10)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.30. -duğı zaman

atlar tavidan fırladuğı zaman o adam her bi atın gotune, birer boya çalsın. (Kas./Dereli Tekke

K., AAT, 23)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.31. -duğı zemon

yaz geldiği zemon su boldır. (Bin./Suduğünü K., BMİKA, 153/VII-a/2)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.32. -duğı zaman

köyde cenāze olduğı zaman, köylüler toplaşur gider mezarını eşer. (Diy./Çüngüş/Üçpınar,

DİÇÇYA, 217/XXVIII/1)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.33. -duğı zaman

babam esgerden gelduğı zaman biz bĭbimizi tanimedux. (Diy./Çermik/Başarı, DİÇÇYA, 136/VI/4)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.34. -duğı zaman

mezerden gelduğı zaman yaxın 'aqrabasi kimdirse erkekleri aparır evine.

(Diy./Çermik/Baykal, DİÇÇYA, 129/II/4)

bu taxtinde oturuğı zaman axlına bir guruntu geldi. (Erz./Pasinler/Surbakan K., DİAT, 195)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.35. -duğı zaman

gündüz mirze meħmedin anasi gonusuğı zaman, uşaxnan mirze meħmedin aylesi eşidir. (Van/Merkez, AİAD,6)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.36. -duğı zaman

çünki kış ulduğı zaman köylerin çöxi yollari kápali. (Bin./Karlhova/Viranşehir K, KYA, 143/IV-a/3)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.37. -duğu zaman

goşulduğu zaman, gózelce gidivēmezdi. (Af./Merkez, AMA, 231/XVI/27)

çocux doğduğu zaman ilkde, ilk çocuxda beşşigi babası tarafı götürür.

(Mal./Akçadağ/Çatalbahçe K., MalİA, 329/XCVII/1)

-nuh tufanı gopduğu zaman on sekiz yaşlarında bir ölüm marıdı suya garg oldu, onu axlıma düşürdüm, onun için ağlıyorum didi tosbā. (Niğ./Bor/Garannıkdere K., OAAD, 8)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.38. -duğu zamanlarda

senin didi ĭn zamanlarda bu kilimlerin toxunduğu zamanlarda bizim bu ġarabā ortalađınıñ o zaman da ānadışlarına göre bir ingiliz harbi, balқан harbi, severberlik harbi, yonan harbi derken... (Af./Bolvadin/Derekarabağ K., BTKKA,99/VI/67)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.39. -duğu zaman

bi ceneze olduğu zaman sabaxdan, galxarlar. (Erzn./İliç/Çaltı K., ErznYA, 242/II-V/22)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.40. -duğu zaman

ben nımaz Kılduğu zaman sen Kālbına bişē almiyasın. (Bin./Ortaköy K., BMİKA, 135/III-a/43-44)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.41. -duğə zaman

başğa bir izdihamlıǵ olduǵə zaman, artıx ikéncé bîr bu da aşıǵıméş déyetanıdıǵdan sonra, ecaba sendeké olan ehalet nedér? (Erz./Narman/Samikale Köyü, ErzİA, 106/VI-III/142-143)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.42. -duu zaman

*ikiyüz üçyüz lira paranıñ Kıymatlı **olduu zamāni** bu ğadā verîsen.* (Af./Çay/Devederesi, ÇYA,121/II/211)

*bi batman misir getiriyōdum burıya **olduu zamanda.*** (Or./Aybastı/Esenli Mahallesi, AA, 63/I/27)

*şindik, efendim vaxdı sādette üzülleri millet gendüinde görmiye **başladuu zaman** mibārek üç atamadū zaman sırtıma elini vurdu.* (Ordu/Akkese K.,OİYA, 168/2/23)

*şimdi o vaziyette kendimizi **qorumaq** için daima bî şey **ōduu zaman** yine bûle tutup kendimiz iki ay geçmeden çevberlik patladı.* (Tek./Saray/Güngörmez Köyü, TİSİKAD, 55/XIII/3)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.43. -dū zaman

*bu yanıña **vardū zaman** seħat birde bunu asacaksınız.* (Amas./Aydınca/Avşar Köyü, AAA, 277/IXa/26)

*anam bāa nuh tufanı **gopdū zaman** mīdana ğeldiñ dimiş.* (Niğ./Bor/Garannıkdere K., OAAD, 8)

*bu dā ğızı on dene-de çocū olsa, fırsat **buldū zaman** gene dāa ğaçar, deyor.* (Kay./Haydar Buc. K., OAAD, 58)

*hani açık **oldū zaman**, onu götürüP boyáciye bi ğaşıK boya atā, onu goyulTdur.* (Af./Dazkırı/Merkez, BDA,260/XXVI/37-38)

*şindik, efendim vaxdı sādette üzülleri millet gendüinde görmiye **başladuu zaman** mibārek üç **atamadū zaman** sırtıma elini vurdu.* (Ordu/Akkese K.,OİYA, 168/2/23)

*baladiye **ğuruldū zaman** aybasdiye, nufusu az **oldūndan** bize uralara dahil étdiler.* (Ordu/Aybastı/Çakırlı Mh.,OİYA, 188/22/1-2)

*u **eeller dokudū zaman** u **eer** unu éyi étmez.* (Ordu/Aybastı/Ortaköy Mh.,OİYA, 194/26/44)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.44. -dūu zaman

*dōüm **oldūu zaman** çocūın ğızısı ebesiniñ, ninesiniñ kendinin şeyinden tariqatundan, olanlarıñ isimini ğollar ölmüşünün şeyinden veyā sā ossuñ.* (Af./Bolvadin/Derekarabağ K., BTKKA,102/VII/17)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.45. -dugu zaman

*eger **geldugu** 'zaman be'n oni vuramassam 'benum kellemi kes!'* (Rize/Merkez/Çarşı Mah., RİA,197/II/17)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.46. -düğü zaman

sabānan gelin ata bindüğü zaman, o zaman bir pehlüyen isderler bunlardan.

(Kars/Hanak/Çiçekdağ K., KarsIA, 262/48-a/62-63)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.47. -düğü zaman

yésir düşdüğü zaman da bi tek oğlu varımış. (Mal./Akçadağ/İriağaç/Oluklu, AkçYA, 92/3/78)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.48. -düğü zaman

onları işdüğü zaman onlar çox mehmaladır. (Siv./İlbeyli/Conkar Köyü, SIA, 165/II/141)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.49. -düyi zaman

deneyh ké, yazı tutlar deydüyi zaman gelir orda yatir. (Erz./İspir/Gaziler Köyü, ErzIA, 89/V-II/52-53)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.50. -dū zaman

gördū zaman ē, diyelim gamçı vurcek bōne adam görmemesi şin bunu şē yapmışlā.

(Af./Merkez, AMA, 169/II/11-12)

bu birinci dünya savaşında bobamlar savaşa giTdū zamanda köy boş galmış.

(Ordu/Çaybaşı/Köklük K., OİYA, 210/41/5-6)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.51. -tığı zaman

sabañleyin bízim gíbı ixtiyarlar namazdan çıxtığı zaman oturıp kur'anını oxıdı.

(Ur./Merkez, UMA, 184/XVIII/55)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.52. -tığı zaman

ēle güzel yuğıracaxsan ki açtığı zaman yağın içinde dağılmayacah. (Ur./Merkez, UMA,

204/XXIII/45)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.53. -tığı zaman

anşe gettiğı zaman gine de aplanı ağılıy öldüm. (Mal./Arapgir/Merkez, MalIA, 311/LXXVI/6-7)

ikinci yıla geçtiğı zaman buña çebiş denilir. (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 90/XXXII/11)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.54. -tî zaman

o zaman halay bittî zamannar usTa bunnara bi davil vurudu ortu yire ik üç sefer diz çöker usTa onnar da o halay çeken genşler üçer beşer gurus atallar ıdı. (Kır./Merkez, KırYA, 200/II/121-123)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.55. -tuğu zaman

hava estuğu zamanda eķseri aydan belli olur. (Rize/Merkez/Camiönü Mah., RİA,202/II-a/3)
tam oduu zaman şöle düz oldu mu hopben derlēdi. (Uş./Merkez/ Kedyünü, UşİA, 223/I-12/24)
şindi güleş oldū zaman sen beni desTeKliyoņ. (Yoz./Yoncalık Köyü, YİKYYTA, 218/XXI/16)

1.1.2.2.6.10.1.3.3.56. -Tiği zaman

o getTiği zaman urıs gētti. (Bin./Karlhova/Kanıreş K., KYA, 157/IX-a/30)

1.1.2.2.6.10.1.3.4. -DIK+I. Çokluk İyelik Zaman

1.1.2.2.6.10.1.3.4.1. -dığımız zaman

āldığımız zaman iki sene onu hiÇ yama yāpmadan gullanabiliyoż. (Af./Merkez, AMA, 287/XXX/44)

1.1.2.2.6.10.1.3.4.2. -dığımız zaman

-başladığımız zaman insanlıx vardı. (Ur./Merkez, UMA, 151/V/5)

1.1.2.2.6.10.1.3.4.3. -dımız zaman

kipriTi yere aTdımız zaman, diK getiren jandarma oluyodu, yan gelen asger oluyodu.
 (Af./Dazkırı/Merkez, BDA,264/XXVI/131)
bi tasilye yapıdımız zaman benim hoşuma gitmiyō yāni. (Uş./Merkez/Eynihal, UşİA, 209/I-5/13)

1.1.2.2.6.10.1.3.4.4. -tígımız zamanlarda

evvelce bízım yetıştígımız zamanlarda görünmez. (Ur./Merkez, UMA, 132/I/91)

1.1.2.2.6.10.1.3.4.5. -diğimiz zaman

biz geri döndüğ sizi isTediğimiz zaman gelirsiniż dedilē. (Esk./Sarıcakaya/İğdir K., SKA, 133/VI/34)

1.1.2.2.6.10.1.3.4.6. -diimiz zaman

neyidi, biz g tdiimiz zaman, yirmibeş yirmi sekiz ğuruş udu. (Isp., IMA, 110/II/252)

1.1.2.2.6.10.1.3.4.7. -diymiz zaman

ve v rmediimiz zaman melmeketing suyunu keserdi. (Mal./Hekimhan, GDIAT,39)

1.1.2.2.6.10.1.3.4.8. -d imiz zaman

ekiyodux, geri bişd imiz zaman kendimizi id re  deceķ şekilde  ıxmıyodu. (Yoz./Seyhan K y , YIKYTA, 208/XVII/6)

1.1.2.2.6.10.1.3.4.9. -d imiz zamann 

odayı geld imiz zamann  tabi d i n s hibi Şe yap di. (K t./Altıntaş/ ekme K y , KYA, 168/XIII/5)

1.1.2.2.6.10.1.3.4.10. -duğumuz zaman

sora orya g tduğumuz zaman, g le hududuna yaxlaşdux m beyhcileresabağa geder at n yanında, kend  yanımızda beyhledurux. (Erz./Oltu/Merkez, Erz A, 74/IV-I/68)

1.1.2.2.6.10.1.3.4.11. -duğumuz zaman

g r şduğumuz zaman Şimdi ben seni alac m. (Kars/Hanak/ i eklidağ, Kars A,261/48/7)

1.1.2.2.6.10.1.3.4.12. -d umuz zaman

onu bi tavı geşmeden bi g zelce y d umuz zaman damlamaz. (Af./Sandıklı/Başkuyucak K., SYA , 298/XL-a/12-13)

 onuşurken ezan sesini duyd umuz zaman amaca ezan okun yo dedik. (Af./Sandıklı/Merkez, SYA , 236/XVII/11)

1.1.2.2.6.10.1.3.4.13. -d umuz z m n

orala' da am  oray  g td umuz z m n, t rkiyei  ox arad k. orda ğald umuz m ddetce. (Zong./Kurucaşile/Kapısuyu K., ZBK A, 156/XIX/60-61)

1.1.2.2.6.10.1.3.4.14. -tiyimiz zaman

afyona g ttiimiz zaman onunla gider gelirdik. (Af./Bolvadin/Derekarabağ K., BTKKA,105/VIII/4)

1.1.2.2.6.10.1.3.4.15. -tūmuz zaman

ona, evela ham, tuttūmuz zaman bi okşāyilur. (Rize/Merkez/Bahkçılar K., RĪA,212/V-b/31)

1.1.2.2.6.10.1.3.5. -DIK+II. Çokluk İyelik Zaman

1.1.2.2.6.10.1.3.5.1. -dıgiyiz zaman

gelin istediğiiz zaman baxın. (Ur./Merkez, UMA, 166/X/12)

1.1.2.2.6.10.1.3.5.2. -digiz zaman

yanı siz geldigiz zaman, baybird'a gētdigiz zaman eşgiyaları yaxalirlar.

(Erzn./Çayırılı/Karakulak Buc./Bölükova Köyü, ErzñYA, 349/V-VIII/1-2)

1.1.2.2.6.10.1.3.5.3. -dîñiz zaman

bunu sandıklılı birisine sōledîñiz zaman böyük haranı yāni o da bi tencere onun yanındaki iri taş alampa yağırnı da insanıñ sırtına denir. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 238/XVII/63-64)

1.1.2.2.6.10.1.3.5.4. -dığları zaman

cēridler, irağın rağa şehrinden yaşadığıları zaman mesela nasıl yaşıyo'lardı? (Kil./Duruca Köyü, KMKA, 39/VIII/1)

1.1.2.2.6.10.1.3.6. -DIK+III. Çokluk İyelik Zaman

1.1.2.2.6.10.1.3.6.1. -dihleri zaman

selaman çavuş dedihleri zaman beşşikde çağa sesini kesiydi. (Mal./Merkez/Yeşilyurt, 263/XXV/17)

1.1.2.2.6.10.1.3.6.2. -duğları zaman

dúún yaPduğları zaman dúúnün içinde amcamın torunu vuruldu. (Tok./Erbaa/Karakaya Bel., TİLYA, 321/XLVII/21)

1.1.2.2.6.10.1.3.6.3. -duxları zaman

bolu'da bi çayılıx varımış, orıya atları salduxları zaman bi kaç gün galacaxlar ya, yolculux halı. (Or./Aybastı/Sarıyar Köyü, AA, 76/X/26)

1.1.2.2.6.10.1.3.6.4. -dükleri zaman

burdan sürdükleri zaman haqqı efendide ğaldı. (Isp., IMA, 115/IV/15)

seni gôtürdükleri zaman benim vekilim şamdan dè, şamdan söylesin dè. (Siv./Yıldızeli/Çavuşlu K., STİAT,23)

1.1.2.2.6.10.1.3.6.5. -tikleri zaman

dişe gëttikleri zaman maħama örtünerlerdi. (Mal./Merkez/Yeşilyurt/Güngüzbey, 267/XXIX/8)

1.1.2.2.6.10.1.3. -(y)AcAk VAKİT ZARF-FİİL EKİ

1.1.2.2.6.10.1.3.1.-cek vakit

pancarkü'nden yunan geşcek vakit ingiliz'in teyyāreleri, sēfte teyyāre gördük.

(Kırk./Koyunbaba Köyü, KLİMİKA, 96/XV/2)

yonis géné yola ğetcéklériné bën getmétcēn ğari deyp. (Af./Sandıklı, ADÜM I, 34)
(gideceklerinde)

1.1.2.2.6.10.1.3.2. -ecē vaqıt

vārmış vérdi vaqıt, tam seslenecē vaqıt bi kıs çıkmış içērden. (Edn./Merkez/Menekşe Solular K., EdİA,178/XXIV-a/49)

1.1.2.2.6.10.1.4. -(y)AcAk+İyelik VAKİT ZARF-FİİL EKİ

1.1.2.2.6.10.1.4.1. -ecej vaxíd

dolaba girecej vaxíd olan dutuyòr. (Siv./İlbeyli/Eski Apardı Köyü, SİA, 204/VI-a/18)

1.1.2.2.6.10.1.4. -(y)AcAk+İyelik GÜN ZARF-FİİL EKİ

1.1.2.2.6.10.1.4.1. -cē gün

gün perşembe yāni cumay akşamı gün veyahudda pazar gün ha gelin encē gün sabāleyin yemeklē hazırlanır. (Af./Sandıklı/Daylık K., SYAÖ, 333/LVI/1-3)

1.1.2.2.6.10.1.4.2. -cēğ gün

güveybaşını güvey encēğ gün, pazar gün veyahudda cumay akşamı gün perşembe akşamı olan evi gôtúrece i zaman neyi múnāsiPse u da unu gôtúrü. (Esk./Sancakaya/Merkez, SKA, 92/I/34)

1.1.2.2.6.10.1.4.4. -acağı gn

gelin çıKacağı gn unnarı indirlē. (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 99/II/49)

1.1.2.2.6.10.1.4.5. -ceği gun

kymzde asgere gidilceği gun, ky muhTarı veya hocası oPerldan ağırı.

(Af./Şuhut/Mahmut K., ŞuhA, 108/X/60)

1.1.2.2.6.10.1.4.6. -cekleri gn

asgere gcekleri gnde kycek kyl yatırları ziyāret etmek suretiyle hepisini geiriz.

(Af./Şuhut/Gneytepe K., ŞuhA, 102/IX/4)

2. İSİM KÖK VE TABANLARINDAN YAPILANLAR

2.1. İSİM ÇEKİM EKLERİYLE TÜREYEN ZARFLAR

2.1.1. +rA, +ArI YÖN GÖSTERME EKİYLE

Zeynep Korkmaz: Yön gösterme eklerindeki kalıplaşma olayı yer yer başka bazı kelimelerde ve zamirlerde de kendini göstermektedir. bura, hara, nere... İşaret zamirleri ile kaynaşan **+ra/ +re** Türkiye Türkçesinde ve Azerî lehçesinde bol kullanılan şura, bura, ora kelimelerini meydana getirmiştir.¹⁹⁴

Tahsin Banguoğlu: -re eki Eski Türkçede isim çekiminin eskimiş bir kimre hali, erşme halini meydana getirir. Orada -rü eki de aynı işleyiştir. -re eki de daha Eski Osmanlıcada donmuş görülür.¹⁹⁵

Diğer taraftan türlü tarihî metinlerde ve lehçelerde **+garu /gerü** v.b. ekleri taşıyan fakat artık yön gösterme ile ilgisi olmayan birtakım yer ve yön zarfları ile zaman zarflarına ve son çekim edatlarına rastlanmaktadır.¹⁹⁶

2.1.1.1. +arı

aħmēt yokarı çıkıyor. (Kon./Cihanbeyli/Kulu Buc., AkCA, 32)

yoxarı çekdiler diyo. (Amas./Aydınca/Tatar Köyü, AAA, 232/IIIa/76)

aşā uğraş, yoķarı uğraş dërken, gızııj da çëcikleri gevşemiş. (Kas., AAT, 6)

o sırada yoķarı çekdile. (Kas./Göl/Kurusaray K., AAT, 37)

indi onlā eti yemişlē de kemiği yokarı atvemişlē. (Af./Başmakçı/Yaka K., BDA,231/XIX/94)

hinci bu aşşāķı sıradan olcéK dé yoķarı gidécéK. (İz./Bergama/Çürükbağ K., GBAA, 29/XX/21)

eger bu ğazanın içinde su gendini yoķarı atarsa o zaman tam randımanını almış olur.

(Kil./Doğançay Köyü, KMKA, 6/I/142-143)

sōra gine yokarı çek bize. (Muğ./Merkez, MA,125)

aşşīye iner takır takır / yokarı çıkar ālıya ālıya. (Muğ./Merkez, MA,130)

hēş ğolum yoxarı ğahmıyo. (Nev./İnallı K., NevYA,131/VIII/35)

dōnekse'den oxarı dönerdük. (Or./Aybastı/Kabataş, AA, 79/XII/4)

ben ğapıya tı Kıdıķ tı Kıdıķ yokarı çıktı gitdi. (Af./Sandıklı/Asmacık K., SYAÖ, 282/XXXVIII/138)

dirken aşığdan yokarı bi atlı geliyor. (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 76/XV/5)

ben kendim aşığı yokarı otuzbeş sene oldu ayvancılık yaptım. (Tek./Saray/Bahçeköy, TİSİKAD, 65/XVI/3)

ben ordan yoķarı bihō_mihō bārdım. (Tok./Başçiftlik/Merkez, TİLYA, 302/XXXV-d/41)

¹⁹⁴ KORKMAZ, *Türkçede Eklerin Kullanılış Şekilleri ve Ek Kalıplaşması Olayları*, TDK, Ankara 2000, s. 9

¹⁹⁵ TAHSİN BANGUOĞLU, *Türkçenin Grameri*, TDK, Ankara 1998, s. 197

¹⁹⁶ KORKMAZ, *TEKŞEKO*, s. 6

ayakları yokarı gēmiş vurunca bārına yumruu. (Uş./Merkez/İkisaray, UşİA, 214/I-7/84)

ōlan demiş ki ben bunu yokarı çıkācen, demiş. (Uş./Merkez/ Yapağılar, UşİA, 226/I-15/22)

yokarı çıkarız barabar. (Uş./ Banaz/ Ayrancı, UşİA, 242/I-21/49)

gonāna çıkmışlā yokarı. çıkdiknen elini yākākana (Uş./Sivash/Kökez, UşİA, 306/I-61/110)

gendiler yoxarı çıxdılar. (Yoz./Yanık Köyü, YİKYYTA, 148/IV/259)

aşādan yoğarı geldim. (Küt./Tavşanlı/Çobanköy, KYA, 176/XVIII/5)

merduana yoxarı çıxmış. (Mal./Hekimhan, GDİAT,36)

bîde çikular yuğarı anacīm dediler fenalaştı. (Tek./Saray/Güngörmez Köyü, TİSİKAD, 48/VIII/11)

bu sever fazla gelsin gene yaylanıp yuğarı çıkū. (Edn./Merkez/Yeni Değirmen K. EdİA,124/II/10)

2.1.1.2. +ari

cızmaleri çıxartmadan ēla o halilari basarax tā yuxari otirdi. (Bin./İlcalar Nah., BMİKA, 159/VIII-a/13)

“hākīm āşam gidēsî bēn sēni atırın yoğari” (Den./Acıpayam/Ayaz K, GBAA, 68/LIV/5)

şindi beni yukari ç'ikardun mi diyc'eğ ki kardaşlarun, ğū'zeli 'aldi kendi da kōtileri Veri. (Rize/Merkez/Çarşı Mah., RİA,199/I/72)

baxti o sırada abukāt içari girdi. (Bin./Yazgülü K., BMİKA, 116/II-a/68)

2.1.1.3. +eri

buyur içeri gel” dēyinci içeri giriyo bi adam. (Amas./Aydıncı/Böke Köyü, AAA, 210/I/328-329)

çocuk 2 günü şevki içeri vuruyo. (Ay./Merkez/Kemalpaşa Mah., AİAÖ,7)

biz gēttux içeri gēcá vağitsuz. (Bin./Yazgülü K., BMİKA, 122/II-a/227)

bu içeri girár girmaz tabî hertarafi kirlidir. (Bin./İlcalar Nah., BMİKA, 164/VIII-b/71)

genniye içeri komışim, nazarata atmışim. (Diy./Çermik, DİÇÇYA, 150/IX/93)

bu şekilde gelini götürülmüş, içeri bıraxırlarmış. (Diy./Çermik, DİÇÇYA, 155/XI/13)

bekliyî ğapi açılır açılmaz, külahu başında hēş kimse görmiyî tabî giriye içeri. (Erzn./İliç/Buc. Armutlu Bel., ErzNYA, 252/II-XIV/92)

deda tirende geliyken bi adam içeri girdi bi beyle baxdı. (Erzn./Kemah/Doğanbeyli Buc., ErzNYA, 286/III-3/16)

elinde deflerle çala çala hamamın ğapısından içeri çala çala girdiler. (Erz./ Merkez, EA, 91)

başından wuruşmuş kimi geldi ğapıdan içeri girdi. (Erz./ Merkez, EA, 94)

girdiği kibin, millet ulx olup ğehveden içeri doldular. (Erz./Merkez, ErzİA, 14/I-II/21-22)

*geliller, gelir şeherden **ıçeri** giriller. girdikleri kimin, bir adam dutillar.* (Erz./Pasinler/Güzelisar K., ErzİA, 181/IX-XII/160)

***ıçeri** almış dilde tēz, vaxıtta geç bir ık ay ğadının yanında galmış.* (Gant./Zıranba K., GDİAT, 197)

*köpéK béndén évél kapıdan **ıçeri** girdi.* (Man./Soma/Çiftköyler, GBAA, 11/VI/52)

*yāni ışık vuruyō, **ıçeri** yansıyō.* (İsp., İMA, 135/XIII/59)

*bu geldi **ıçeri**. gelennen sōrası yer gösderdi.* (Kars/İğdir/Söğütlü Mh., KarsİA, 265/49/51-52)

*selam viriP **ıçeri** girince, mamıT orda oturuyormuş.* (Kay./Yeşilhisar/Gülbayır Köyü, YYA, 123/IX/309)

*oğlan evine geldimi doğrudan girerdi **ıçeri**.* (El./Keban/Beydeğirmeni K., KBAYA, 125/XXIII/52)

*esme de duvaxsız **ıçeri** girdi.* (Kır./Merkez/Kurtbeli Yeniyanan-Çanklı Çifliği, KırYA, 281/XXVIII/11)

*bunnarı sōledigden sona açıx ğapıyı örddü, örtüg ğapıyı aşdı, **ıçeri** girdi.* (Kır./Çiçekdağı/Hacı Hasanlı K., KırYA, 350/XLVIX/61)

*hasan bey **ıçeri** girdi zamanda o hākimi görüye.* (Ordu/Fatsa/Çaltımar K., KİAT,20)

*gelin suya gidinşi kelōlan **ıçeri** giriye.* (Ordu/Fatsa/Ergaf K., KİAT,37)

*axşam olunca delü memmede iki üç arxadaş davul zunna çalarax odsasından **ıçeri** gelinin yanna atmışlar.* (Ordu/Mesudiye/Zile K., KİAT,41)

*gış olursa **ıçeri** getirrik.* (Mal./Hekimhan/Sarıncık K., MallA, 282/XLIX/12)

*yorğan nérde hoca? demişler **ıçeri** gelinci.* (Or./Aybastı/Düzmahalle, AA, 86/XVI/36)

***ıçeri** geçiyōr.* (Siv./İlbeyli/Conkar Köyü, SİA, 164/I/107)

*biz bunu nerēye **ıçeri** alax?* (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 168/II/25)

*pādişahın oğlu **ıçeri** girdi.* (Siv./Oluhman, STİAT,19)

*ğız hemen donunu çeker çekmez **ıçeri** giriyo.* (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 78/XVII/10)

*amıcamın, ememin gelini **ıçeri** girince Ğülümseyerek girdi.* (Tok./Bakışlı K., TİLYA, 237/IV/3)

*allah hayıllı etsün déyip **ıçeri** atıy.* (Tok./Almus/Ataköy K., TİLYA, 259/XVII/18)

***ıçeri** gi'di hemen zile basTı.* (Af./Çay/Devederesi, ÇYA,116/II/98)

*bizi **ıçeri** atmadı ya gidiP geliP bizi yoxkuyo.* (Yoz./Yanık Köyü, YİKYYA, 137/III/42)

*beni dōmda çok gorxuTlar. üş Ğünnük iken ğapdan **ıçeri** bi' hanum girdi.* (Tok./Bakışlı K., TİLYA, 237/IV/2)

*ayaxdaşlarıynan şeherin türlü yerlerinden **ıçeri** dalmışla.* (Kas., AAT, 4)

***ıçeri** geli.* (El./Yedigöze, EYAD, VII/60)

*altını **ıçeri** çekti.* (Yoz./Ovacık Köyü, YİKYYA, 129/I/593)

*müdüür bey gelmesse girmem **ıçeri**.* (Gant., GDİAT, 199)

*nebetçi **ıçeri** koymaz.* (Rize/Güneysu Buc./Küçükcamı K., RİA,241/XVIII/9)

yokuşda énerken arabáyı zaPt éder á'tık, hayvan bōne geri asılır, efendim araba ileri gitmez. (Af./Merkez, AMA, 170/II/38-39)

ne gada', ileri giTdiyse orayı çizēsiñiz. (Af./Merkez, AMA, 255/XXI/13)

hanğısı ileri geçirise, ne ödülü godulāsa ödülü o alı'. (İz./Ova/Çayırköy, İTOBA, 104/12a/61)

ileri geçinçi zatan tıglum tıglum dolu. (Kil./Mısırcık Köyü, KMKA, 12/IV/15)

az kalsın bobam ileri ölçēmiş. (Kırk./Eriklice Köyü, KİMİKA, 64/IV/80)

şurdan gidince, didi; ireli varınca, didi; bi çeşme axar, didi; irin, ğan axar, didi.
(Kır./Çiçekdağı/Hacı Hasanlı K, KırYA, 349/XLVIX/)

sizin malıñızı biraz ileri atabilisem deyi, gücüm guvvetim olsa bu ğada malnan tā gelīsüñüz. (Zong./Alaplı/Küçükkaymaz K., ZBKİA, 125/V/268)

2.1.1.4. +eri

geliyo böyle içeri giriyo. (Mal./Akçadağ/Keller, AkçYA, 152/39/24)

2.1.1.5. +erí

külünkle kesiyıx sonada girmí metre, ottız metre béle uzunlığı ona göre beş yeddí metre içerí giriıx. (Ur./Merkez, UMA, 180/XVII/17)

2.1.1.6. +erè

onnarè içerè aldıktan sora güz toxumlerèné ekeréz. (Erz./Olur/Olurdere Köyü, ErzİA, 51/II-IX/13)

2.1.1.7. +éri

içeri altyolar. (Kon./Cihanbeyli/Kulu Buc., AkCA, 30)

2.1.2. +In VASITA EKİYLE

Zeynep Korkmaz: +n ekinin mevsim ve zaman gösteren isimler ile birleşerek meydana getirdiği zaman zarfları Türkçenin hemen her devrinde ve alanında rastlanan kelimelerdir.¹⁹⁷

Tahsin Banguoğlu: Bu vurgusuz -in eki Eski Türkçede isim çekiminin bilelik (instrumental), kimin halini meydana getirir. Eski Osmanlıcada henüz oldukça canlıdır. Bu ek zaman içinde çekim eki işleyişini yitirmiş, ancak zarf niteliğinde kelimelerde kalmıştır.¹⁹⁸

¹⁹⁷ KORKMAZ, *TEKŞEKO* s. 26

¹⁹⁸ BANGUOĞLU, s. 181

2.1.2.1. +an

*burda mélétyaya géderix. **yayan** yaně.* (Mal./Akçadağ/Karamağara, AkçYA, 129/26/1)

*babam pəşimdan bi sehat Kāder **yayan** yoli geldi.* (Bin./Yazgülü K., BMİKA, 114/II-a/34)

*belá dèyinca ibreyim **Qaxduğu** zemon aya**Qabını** geymeden **yayan** **Qaxi** yèni aşığaıya.*

(Bin./Ortaköy K., BMİKA, 141/III-b/95-96)

*burdan sívaza **yayan** gétmişux.* (Diy./Çüngüş, DİÇÇYA, 193/XVIII/1)

*kimi **yayan**, kimi vesāyitlen **kataya** **duul** ettik yani.* (Edn./Lalapaşa/Hanlı Yenice Köyü, EdİA,226/XXXVI/15)

*eger dorgudan dorguya **yayan** gidecek olmuş olsan, yani kendiün ayağan güvensen, üş sahatda, nēhayeti dört sáħaTda gidersin.* (Erzn./Kemaliye/Harmankaya K., ErznYA, 233/I-XXIX/37)

*devrüsü gün bu vaxıda gader ben onun atında o **yayan** geldi.* (Erzn./İliç/Doğan Köyü, ErznYA, 267/II-XXXIII/36)

*biz, **yayan** sekiz saqtde varıyōdu**Q*** (Isp., İMA, 105/I/66)

*doğri **yayan** çöllere düşTi geldi.* (Bin./Karlhova/Merkez, KYA, 130/II-c/11-12)

*malatyaya bi çoxları **yayan** giderdi.* (Mal./Merkez/Yeşilyurt, 263/XXV/3)

*o zaman **yayan** devam etme zamanıydı.* (Or./Aybastı/Kutlular Mahallesi, AA, 68/V/11)

*işde kendisini **yayan** götürîler.* (Ordu/Ulubey/Kumanlar K., OİYA, 309/121/4)

*araba yōdu **yayan** geliyōdu.* (Uş./Sivaslı/Akarca K., SA,58/XIV/267)

*edirne'den an**Qara**'ya **yayan** gittik.* (Tek./Saray/Yuvalı Köyü, TİSİKAD, 38/I/6)

*ordan o yanı gelene **Qeder-o** zaman o **Qeder** vesait yoxdı **yayan** geldix.* (Ur./Merkez, UMA, 143/III/163)

***yayan** yoldan geliyōlā, ik goldan.* (Uş./Eşme/Takmak, UşİA, 280/I-43/70)

2.1.2.2. +ın

*onnan gelir **yazın** burda gaplıcalara gidēdi**K**.* (Af./Merkez, AMA, 231/XVI/21)

*arı **yazın** nasır tezelemez mı dēdi?* (Mal./Akçadağ/Kekliqpınar, AkçYA, 118/19/28)

*şindi bunnar o goyun irāT eTme**K** için kölge lāzım **yazın**.* (Af./Başmakçı/Akkoyunlu K., BDA,180/VII/10)

*işde bunnarı da gışın yapar hazır ederük, **yazın** da gullanurux.* (Erzn./Kemaliye/Dutluca Buc./Akçalı K., ErznYA, 210/I-IV/9)

*boyuna artvénnen, **yazın** kişin, artvénnen her sene. hayvan'nan, şindi de arabalar işle^yrler.*

(Erz./Olur/Karakoçlar Köyü, ErzİA, 43/II-IV/18)

***yazın** da işTe mart dēdi mi geli.* (İz./Taşköprü/Solaklar, İTOBA, 98/10c/73)

- efendim ilaç verdi şey etti ëyledi o yazın gönderdi.* (Bin./Karlova/Kanireş K., KYA, 158/IX-a/42)
- çocuk Kışın üşümez, yazın da Kalçasında Pişikler olmazdı.* (Kay./Yeşilhisar, YYA, 105/V/14)
- bu dalyan yussuf asgeriyen yazın hava almā için, hevā deñişdirme için, seyāte çoxar.*
(Kay./Yeşilhisar, YYA, 108/VIII/2)
- adapazarı'nda çıktılar şeye ilk yazın tün ekiyolar.* (Kırk./Koyunbaba Köyü, KİMİKA, 102/XVI/35)
- pêşime düşersin hem yazın gışın.* (Gir./Çalış K., KIAT, 89)
- yazın böyle ı'zıcix iş inen güc ünener, gışın da damınan ūraşırıx.* (Nev./Merkez, NevYA,120/II/60)
- yazın da bā işi yaparıx.* (Nev./Merkez, NevYA,122/III/34)
- yazın yaylā çıxallar, onun uçun birez anlaşmazlıx oluyo.* (Nev./Derinkuyu/Doğala, NevYA,140/XIV/46-47)
- ekin zemāni yazın ekin işlerik.* (Nev./Avanos/Sarılar K., NevYA,185/XLVII/11)
- yazında erkek amelelerimiz şuada gündelik olarek her gün gide' gelilē.* (Af./Şuhut/Kavaklı K., ŞuhA, 118/XIII/4-5)
- yazın tam o sıcaxlarda bi eve ikı yüz kilo, üç yüz kilo, beş yüz kilo biberi alan vardır.*
(Ur./Merkez, UMA, 203/XXIII/6)
- yayın yaylıya gētdig, gışın geldig ğaldıx koyda.* (Kars/Iğdır/Taşburun B./Karakoyunlu K., KarsİA, 295/62/5)
- pêşime düşersin hem yazın gışın.* (Gir./Çalış K., KIAT, 89)
- mançar gazceñ, gışın besi öküzü etceñ.* (Uş./Merkez/Ikisaray, UşİA, 217/I-9/14)
- ondan kerı taharna yaparız, onnarı gışın yemiye, ondan kerı bōlce guruduruz.*
(Af./Başmakçı/Sanköy K., BDA,192/XI/31-32)
- gışın,gış zamnu iziynen gidersin.* (Erz./Olur/Eylek Köyü, ErzİA, 47/II-VII/30)
- yayın yaylıya gētdig, gışın geldig ğaldıx koyda.* (Kars/Iğdır/Taşburun B./Karakoyunlu K., KarsİA, 295/62/5)
- işde bunnarı da gışın yapar hazır ederük, yazın da ğullanurux.* (Erzn./Kemaliye/Dutluca Buc./Akçalı K., ErzY, 210/I-IV/9)
- ğuyuyuz keseye gışın bişirip yēyoç.* (Af./Sandıklı/Bektaş K., SYAÖ, 304/XLIII-a/8)
- bunna ğış azığı gışın bunnarı ğāri hazır yemeğ hazır yemeğ bişiri bişiri yeriz.*
(Af./Sandıklı/Bektaş K., SYAÖ, 304/XLIII-a/19)
- yazın böyle ı'zıcix iş inen güc ünener, gışın da damınan ūraşırıx.* (Nev./Merkez, NevYA,120/II/60)
- o size tunca'ya fazla geldimi kışın ayağtan gene doldırū.* (Edn./Merkez/Yeni Değirmen K. EdİA,124/II/5)
- ekseri kışın geliyōlar.* (Mal./Arguvan/Göçeruşağı K., MallA, 297/LXII-a/17)
- kışın orda işte avsiyon yapıyolar yanē* (Mal./Akçadağ/Resuluşağı, AkçYA, 139/33/27)
- onu da kışın kavurma yaparux. bız yapmasax, bizim çüngüş yapar.* (Diy./Çüngüş, DİÇÇYA, 183/XV/69)
- kışın ben de gidim orayı.* (Kırk./Eşmeköy, KİMİKA, 55/I/50)

kişin gidemem ama yaz şimdi giderim. (Tek./Saray/Demirler Köyü, TİSİKAD, 60/XIV/78)

çekerdih sabācene deermende iki gece çekerdik **baharın** ederdik. (Af./Bolvadin/Orta Karabağ K., BTKKA,140/XV/59) (sabaha kadar)

ağaca taxi ağaçlar sene başı gışnan **baharın** cemleler düşende bi defa yeri, gök teslim alanda ağaçlar secdeye geli. (El./Aydıncık, EYAD, IX/68)

ële güzden nasē goyarsax bir de **baharın** ële çıxardırıx. (Erz./Şenkaya/Gaziler Buc., ErzİA, 70/III-VIII/94)

arpa '**baharın** ekilir. (Nev./Ürgüp/Salur K., NevYA,143/XVII/40)

o zuman, **baharın** geldilē. (Uş./Eşme/Takmak, UşİA, 278/I-43/27)

Çokluk eklerinin üzerine de bu ek gelebilir.

gışınların borda māsūl yaparız. (Esk./Sancakaya/Mayıslar K., SKA, 149/VIII/4-5)

gışınların borda māsūl yaparız. (Esk./Sancakaya/Mayıslar K., SKA, 149/VIII/4-5)

2.1.2.3. +ıı

anaları var ımuş da **ğışın** buriya ğeldiydi. (Nev./Merkez, NevYA,125/IV/39)

şindi çok bakāsañ **kışın** bu dedim gibi yani goyun guzuladı vakit on ikinci ayın soñunda veya birinci aylāda guzulamaā başlar. (Uş./Sivaslı/Pınarbaşı K., SA,35/X/34-35)

2.1.2.4. +in

ilkin yıkardıñ bi de sıcaK suynan ıslatırdıñ. (Af./Merkez, AMA, 221/XIII/225)

ilkin eveła güççüğünen bi boşa alırıs. (Af./Merkez, AMA, 243/XVII/200)

bu köyde **ilkin** olérax, ali dede namındé bi dede varmış. (Mal./Akçadağ/İriağaç, AkçYA, 95/7/1)

ilkin muāzaphğa üçüncü orduya gittim. (Kas./Taşköprü/Kirazbaşı K., AAT, 43)

ilkin el yazısı örgendiK biz. (Af./Dazkırı/Merkez, BDA,241/XXII/84)

asgerliKde ben aşşa yukarı **ilkin** ankara mamā giTdim. (Af./Dazkırı/Yayla K., BDA,309/XXXVII/19)

para falan dēmedi **ilkin**, dinñe mevzūyu. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 98/I/36)

ilkin şerbet içerler bızde. (Diy./Çüngüş/ Keleşevleri, DİÇÇYA, 196/XIX/14)

dā gittimiz gibi da fılan ölu fılan dedi. **ilkin** bana. (Edn./Keşan/Bahçeköy K. EdİA,147/XII/6)

şimdü **ilkin**, ondan sorna gelüller. (Erzn./İliç/Merkez., ErznYA, 260/II-XXV/23)

ilkin nadaş idériK bi ğaT tarlayı. (Af./Dinar/Kazanpınar K., GBAA, 43/XXXIV/1)

ğız verilirse, **eñ ilkin** verilirse, söz mendili verilirdi. (İsp., IMA, 118/V/31)

dāvetlēde **ilkin** çorba, piriñşli noutlu çorba éderlē. (İsp., IMA, 130/XII/2)

ilkin bizim çar kıza oldi. (Bin./Karlıova/Kamreş K., KYA, 158/IX-a/62)

bizim köyde ilkin oğlannan gız birbirlerini görerler. (Kars/Iğdır/A. Çarıncı K., KarsIA, 285/57/1)

ilkin senin babanı vuran belli. (El./Baskil/Koçyolu K., KBAYA, 132/XXIX/28)

bu baltayla dedi ilkin dedi sizi keserim dedi bobam. (Kırk./Koyunbaba Köyü, KİMİKA, 104/XVI/99)

en ilkin kivreye tatlı bağlar götürürüz elbiseliğini salırtız. (Mal./Yazıhan/Boyaca K., MalIA, 273/XXXIX-a/1)

'ilkin ekerik zaxrayı. (Nev./Merkez, NevYA, 119/II/2)

ilkin gazanı hazırlarız. (Nev./Merkez, NevYA, 126/V/1)

leblebi ilkin kilonan satılmazmış. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 193/III/24)

ilkin yedi haneydi. (Af./Şuhut/Güneytepe K., ŞuhA, 98/VI/18)

ķabeye vāmadan ilkin otele yerleşTik. (Muğla/Ula/ Portakallık Köyü, UlaYA, 83/XIII/17)

boyuna artvėnnen, yazın kişin, artvėnnen her sene. hayvan'nan, şindi de arabalar işle^yrler. (Erz./Olur/Karakoçlar Köyü, ErzIA, 43/II-IV/18)

2.1.2.5. +ün

baharın da güzün de dikilir. (Isp., IMA, 113/III/17)

otuz dokuzün güzün geldim. (Erzn./Çayırılı/Karakulak Buc./Bölükova Köyü, ErznYA, 351/V-XII/5)

baharın da güzün de dikilir. (Isp., IMA, 113/III/17)

güzün angaraya kiTdim işde gasım sırası göz bankasına vadıK. (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 119/IV/201-202)

üş günde gidē geri gelidik, merkebinen, hayvan arabasınnan üş günde gidē gelidik.

güzün gidilidi ekseri, tāze fasillen varsa, patītisin varsa götürūdük uşā, veyāut odun satmaa. (Uş./Banaz/Ahat, UşIA, 239/I-19/19-22)

2.1.3. +ÇA EŞİTLİK EKİYLE

Zeynep Korkmaz: +çA eşitlik durumu ekinin kalplaşmasından oluşan zarfların yer yer +nA (<ET GInA) pekiştirme veya 3. şahıs iyelik eki +sI' dan sonra pekiştirme ekiyle genişleterek +cAnA ve +cAsInA biçimiyle kullanıldığı oluyor.¹⁹⁹

Tahsin Banguoğlu: Bu -ce aşlında isimlere gelen vurgusuz görelilik hali, kimce hali ekidir.²⁰⁰

Gene bu ekin uzatılmışı olarak bir vurgusuz -cene eki vardır ki aynı anlatımda konuşmada rastlanır.²⁰¹

¹⁹⁹ Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, TDK, Ankara 2003, s. 459

²⁰⁰ BANGUOĞLU, s. 160

²⁰¹ BANGUOĞLU, s. 161

2.1.3.1. +ca

*yā işde ramazan ayı başlêce zaman terefiye başlarız, **toplumca** terefiye gideriz.*

(Af./Başmakçı/Y. Beltarla K., BDA,212/XV/92)

*onnar **kararınca** mülk alsın.* (Kır./Merkez/Hashöyük K., KırYA, 274/XXV/1)

2.1.3.2. +ce

isimce gelin, niye gaytardız. (Erz./Geyik Köyü, ErzİA, 23/I-V/8)

*evce, aylece, **kaşıkla** suya gelirler.* (Kırk./Eşmeköy, KİMİKA, 54/I/11)

*döğün xazırlığınuñ **kövce** köve düşen **kısmı** da güveyiñ arkaadaşları ve **komşular** arabalarını **koşarlar** bi xavtâ.* (Küt./Merkez, KYA, 145/II/19-20)

*bu çocukları alam **köyce köyce** gezem.* (Uş./Banaz/Kızılcahisar, UşİA, 257/I-33/49)

*asger meselâ burdan asger gidicê zaman **köyce** çıkarız.* (Af./Dazkırı/Akarca K., BDA,321/LXI/47-48)

*meselâ elli hânelik bir **Qoyde** beş gişinin durumu iyîmiş o **bence** êyle **Pek** iyi sayılmaz.*

(Yoz./Yukan Kızılöz, YİKYYA, 207/XVI/6)

*bi zamanar **gomşılarc**e toplanurux.* (Erzn./Kemaliye/Apçağa K., ErznYA, 228/I-24/1)

evce gelir. (Mal./Doğanyol/Gökçe K., MalİA, 327/XCIV/39)

2.1.4. +DA BULUNMA EKİYLE

Zeynep Korkmaz: Bu örneklerdeki +da/ +de ekleri birer zarf yapma eki olmayıp bulunma hâli ekinin zaman kelimelerini zarflaştırma özelliğine dayanan, az veya çok nisbette anlam kaymasına uğramış şekilleridir. Fakat bunlar içinde bazıları, örnek olarak İstanbul ağzında günde, Anadolu ağzlarında arkaik bir şekil olarak devam eden künde kelimeleri “her gün, daima” anlamında yaygın zaman zarfı olmuştur.²⁰²

Haydar Ediskun: **-de yapılı** zarflar, eylemin zamanını belirsiz olarak gösterirler.²⁰³

Tahsin Banguoğlu: Bu ek isim çekiminin kimde halini meydana getiren vurgulu çekim ekidir. Fakat yer yön, zaman, miktar ve hal gösteren isimlere geldiğinde belli anlamda zarflar yapar.²⁰⁴

Tahir N. Gencan: **-de** takısı almış zamanla ilgili sözcükler, **bir**'le öbekleşince eylemin belirtilice zamanlarda yinlendiğini göstermeye yarar... Zamanla ilgili sözcüklerden kimileri çoğullandıktan sonra iyelik takısı **-i**'yi alarak yineleme ayırtılı belirteç olur.²⁰⁵

²⁰² KORKMAZ, **TEKŞEKO** s. 13

²⁰³ EDİSKUN, s. 275

²⁰⁴ BANGUOĞLU, s. 166-167

²⁰⁵ GENCAN, s. 416

2.1.4.1. +da

birinci dünya sévaşında askere gétmiş. (Mal./Akçadağ/İriağaç/Oluklu, AkçYA, 90/3/18)

gecenin bi zémanında dedemin rüyésına gelü. (Mal./Akçadağ/İriağaç/Oluklu, AkçYA, 91/3/44)

bu yaşanTıda, biz gèdelim gadıya söyléyelim bunu. (Amas./Aydınca/Karataş Köyü, AAA, 219/IIIb/129)

o arada tabi bize fêlan ğún gel parañı alacañ, dediler. (Amas./Aydınca/Abacı Köyü, AAA, 253/VIb/81)

üseyini kimse öldüremedi savaşda işTe allah tarafından. (Amas./Aydınca/Hasabdall Köyü, AAA, 302/XIVb/21)

gırg da kışada hiç étmek istemeduğūiün daha gozel bi siper bulmayı akl étmış. (Kas., AAT, 3)

o sırada bi dâ^h a işdile, ğina sorduğu halda oğlan késeyi çıkarup, şangır şangır koşgun ortasına fırlattı. (Kas., AAT, 9)

o sırada yoğarı çekdile. (Kas./Göl/Kurusaray K., AAT, 37)

ilkbaharda topladıla bizleri / ālattula ğelinleri kızları / méktupsuz burağmeyiñ bizleri / bu sébéptén arzedérin sılayı. (Bur./Bucak, ADÜM I, 110)

xanım birné vādı, saat sékiz sıralarında. (Muğ., ADÜM I, 137)

genefili sağsıda / mağrib ile yassıda. (Bit./Ahlat, AİAD,55)

hafdada yar yéniler, habibem aman. (Esk./Dağküplü K, AİAD,116)

hafdada iki defa bu su kesilir. (Kars/Arpaçay/Kineği K., AKD, 29)

cahallıxda yar sarmağı hoşolur / sevip sevip ayrılması güc olur. (Van/Edremit, AİAD,47)
(gençlikte)

tam o sırada arabizéngi öldürcé zaman, arabizéngi üzündén arap pēdesini alıyo.
(Ay./Merkez/Kemalpaşa Mah., AİAÖ,11)

vallā elli dokuzda, atmışda bura kazā olmuş amcam. (Af./Dazkırı/Merkez, BDA,235/XXI/1)

tēmuS, tēmuSda başlar, (Af./Dazkırı/Akarca K. , BDA,319/LXI/13)

asgerde bizim zamānumızda, asgerde dayaK vādı. (Af./Dazkırı/Hasandede K. , BDA,326/LXII/71)

meselā aynı bu günlēde, aynı on dokuS ağusdosda, büyüK āfeT oldu. (Af./Dazkırı/Hisaralan K. , BDA,333/LXIV/60-61)

baxtı o sırada abukaat içari girdi. (Bin./Yazgülü K., BMİKA, 116/II-a/68)

nassi baxı eyn esnıda padişenin tek bi Kızı tek évladi bi Kızdır. (Bin./Ortaköy K., BMİKA, 138/III-b/17)

éyni esnada o perdeyi Kaldırıp o Kaçı dişerye. (Bin./Ortaköy K., BMİKA, 144/III-c/55)

ben çocuKūūmda üç étek giydiklerimi biliyom fevkalāde. (Af./Bolvadin/Derekarabağ K., BTKKA,103/VII/23)

o günün bahrında bi büyük şehere gēdiyeler. (Af./Bolvadin/Ortakarabağ K., BTKKA,111/IX/87)

- o sırada yoldan bi Tane araba geçTi.* (Af./Çay/Koçbeyli, ÇYA,150/IX/130)
- asgeliğ zamanında tegrâr demuğrasi çıxti.* (Diy./Çermik, DİÇÇYA, 145/IX/8)
- otuzaltıda gëttux diyarbaxırda altıay askerlig yaptux.* (Diy./Çermik, DİÇÇYA, 151/X/5)
- onnan sora bız o vaqıt haftada ikki kere gëdiydux.* (Diy./Çermik, DİÇÇYA, 153/X/39)
- eski hesap mart to kuzında kadınlar bële bi şeyi 'adet etmiştir.* (Diy./Çermik, DİÇÇYA, 156/XII/2)
- o günü martın to kuzında hava açux oldugi zamanda herkeş tedarikini görirdi.* (Diy./Çermik, DİÇÇYA, 156/XII/6)
- o seferberliğ esnalarında, sönadan tekre^r yaptux tamir ettiük.* (Diy./Çüngüş/Kaynakköy, DİÇÇYA, 205/XXIII/11)
- o sahatda lelesine vezirne emir elledi.* (Kars/Koyundere K, DİAT, 20)
- o handa baxdı.* (Kars/Koyundere K, DİAT, 24)
- gëtdiler bir gün guşdux vaxdında, keşer bulağına yaxlaşdılar.* (Kars/Koyundere K, DİAT, 28)
- bin do kuz yüz elli altıda köyümde sivas'a eğitime gittim.* (Edn./Keşan/Karasatlı K. EdİA,136/VII/1)
- ālaya ālaya uyumuş sokaқта. uyudū anda, o anda da pādışā geçērmış.* (Edn./Keşan/Kozköy K. EdİA,142/X/14-15)
- dördüncü ayın yirm altısında kıtaya duul ettim.* (Edn./Lalapaşa/Hanlı Yenice Köyü, EdİA,226/XXXVI/12)
- tam asker esnsında yirmi, yirmi yaşındeydim.* (Edn./Merkez/Menekşe Solular K., EdİA,179/XXIV-d/120)
- hayvannan beş sahatda gëdiliy.* (Erzn./Kemaliye/Harmankaya K., ErznYA, 233/I-XXIX/35-36)
- sahatda, nehayeti dört sahatda gidersin.* (Erzn./Kemaliye/Harmankaya K., ErznYA, 233/I-XXIX/37)
- şindé, efendém, ben mahacırlıxda esger oldum.* (Erz./Horasan/Merkez, ErzİA, 131/VIII-II/6)
- hëç doyup usanmadux cehillik zamanında.* (Erzn./Refahiye/Akçiğdem Köyü, ErznYA, 330/IV-XV/49)
- mart doxuzunda garağulağ'a gëtdük.* (Erzn./Tercan/Çadırkaya Köyü, ErznYA, 365/VI-III/2)
- selvinin ündüne çıxaram, yarın sabah sahat doğkuzda beni alırsan.* (Erz./Merkez, EA, 96)
- o anda annadı ki, evvelinden gelip meyhđubi veren adamdan bene bu ülüzgar esdi.* (Erz./Merkez, ErzİA, 14/I-II/14)
- atmış yedinin haziranında beni millet istedi.* (Erz./Merkez, ErzİA, 18/I-III/39-40)
- sōunda da muhācir olduk.* (Erzn./Çayırılı/Karakulak Buc./Bölükova Köyü, ErznYA, 350/V-XI/41)
- dërsen on beş degge zarfında esger de gapıdan içeriye doldé.* (Erz./Pasinler/Merkez, ErzİA, 160/IX-III/22)
- işdi, kanunievvelde kanunisanıda, şubatda. martda düşmezler duzağa.* (Erz./Pasinler/Timar K., ErzİA, 165/IX-V/56)
- efendime söylim, halile onun da günde iké defa gëzmesé vardır. bir sabaxlayın gidilir, bir de axşam sahat işde üş dört filan aralarında gidilir.* (Erz./Pasinler/Timar K., ErzİA, 165-166/IX-V/75-77)

- o sırada ben ne bilim urusca.* (Erz./Tepeköy Köyü, ErzİA, 26/I-VII/15)
- o sırada, er gişileri topliyanda ben ellerine geşmedim.* (Erz./Tepeköy Köyü, ErzİA, 27/I-VII/54)
- onun çocuxluğunda ulaşdıx, mesela epëyceme bir böyüg.* (Erz./Narman/Samikale Köyü, ErzİA, 101/VI-II/15)
- iki gün üç gün arasında heç bir taraftan top tüfek patlamaz oldu.* (Kmar./Şadalah K., GDİAT, 166)
- bu sefer şah maħammed ayı tergedi bu ğadınıñ uçun haftada bir kelle gelmeye başladı.* (Gant./Zıranba K., GDİAT, 198)
- bilbiller ötüşür soħor çağında.* (Gant., GDİAT, 210)
- öyleninen ikindi çağında / bir gül bitmiş o gösüyün bağında.* (Gant., GDİAT, 211)
- asgerlümi çanaqkaledede yapdım. dokuz yüz ğırkda ğetdim, ğırk üş buçuqda geldim.* (Isp., IMA, 103/I/11)
- benim zamānında verilmēcēse, hiş ğēmeñize gerek yoq, veremēcēz dērlēdi.* (Isp., IMA, 118/VI/29)
- “yāmır yağa ilbaharda”* (Isp., IMA, 132/XII/62)
- o arada geldīdüm.* (Isp., IMA, 104/I/52)
- kendisini surtüstü atTi namıssız o anda biz ğettik keci avına.* (Bin./Karlhova/Çatak K., KYA, 95/I-a/100)
- şindi ben süriüy òrum tarlayı, ikindi sıralarında bi yağmur yağdı yani sel ğetti.* (Bin./Karlhova/Çatak K., KYA, 111/I-c/18-19)
- ınkılabı oldı ğine şubaT marT arasında.* (Bin./Karlhova/Cilligöl K., KYA, 178/XII-a/26-27)
- gecenin ya’ısında bunnā’i mausxaneye ğetu’dux.* (Kars/Ardahan/Ortageçit K., KarsİA, 238/39/34)
- o anda yılanda zehir yoğudu.* (Kars/Hanak/Damal/Y. Gündeş K., KarsİA, 249/44/74)
- çok talan verdig o sırada.* (Kars/Hanak/Çavdarlı K., KarsİA, 258/46-a)
- tam bu sırada ğızın āzından bi yılan çıxıyor.* (Kay./Yeşilhisar/Çadırkaya Köyü, YYA, 104/IV/26)
- allah, ğenşlixde ölüm, ğocalıxda zulüm virmesiñ.* (Kay./Yeşilhisar, YYA, 155/XXI/6)
- ben anda tabi arabalar yol bulmi türkiyya ğirmax hüçun.* (El./Keban/Merkez, KBAYA, 90/V/79)
- babam rāmatliK o aramaya o arama vaxTında çaalışidi.* (El./Keban/Merkez, KBAYA, 91/VI/14)
- ğençliğimda yēdi sekiz yaşında ikān bizim at arabamız vardı.* (El./Keban/Beydeğirmeni K., KBAYA, 122/XXII/1)
- o bizim ğúnumuzda çarlı yapallardı onlarla ğidallardı asKerá.* (Elz./Baskil/Doğancık K., KBAYA, 129/XXVII/8)
- dēdi sōla hama daqkısında seni ğaldıracam laziza... dēdi şundi üş canaza ğelcax, hepi silā dolu,hepi silādır.* (El./Baskil/Doğancık K., KBAYA, 130/XXVI/47-48)

*bu gelincik ki senelerden beri her keş işta dēyi kimi dēyi beşigini sallı, kimi dēyi şituşağı **bu şafağda** sen benda ne istısın itiyar.* (El./Baskil/Doğanlı K., KBAYA, 140/XXXVI/7)

*ē dēdi “ğardaşım **bū gēce yarısında** sen ne gezısın?”* (El./Baskil/Çoğanlı K., KBAYA, 144/XXXVIII/15)

***bu esnada** oriya dede geliyor.* (El./Baskil/Bilaluşağı K., KBAYA, 149/XL/46)

***biş doğuz yüz altmış altıda**, mayıs ayının yirmi altısına pusulamız gelmişdi bizim, 'asger olmağ için.* (Kil./Mısırık Köyü, KMKA, 12/IV/2)

***bu sırada**, bu ses raman dağında petirol ğampına duyulōmuş.* (Kil./Merkez, KMKA, 77/XII/94)

***aftasında** gene ziyarete alırlā **kızı**.* (Kırk./ Kayalı Köyü, KİMİKA, 82/IX/14)

***otuzunda** coşgun coşgun esersin.* (Kır./Merkez/Kızılcaköy K., KırYA, 238/XIV/81)

***doxsanında** baş yasdığa düşüncək / eşin dosdun hep yanına gelincek / ezirāyil pençesini*

***dörd yaşında** beni kül iddiş osman.* (Kır./Merkez/Özbağ Ka., KırYA, 249/XVII/14)

***mebderesin zamānında** gittik müracāt itdik.* (Kır./Akpınar/A. Homurlu K, KırYA, 299/XXXV/41)

***ağustosda** da uçar gider lālekler.* (Kır./Çiçekdağı/Çoprasık K, KırYA, 325/XLIII/2)

*şimdi yirmi altı **ağustosda** dünyāya geldi, cuma, cuma aynı cumada.* (Kır./Çiçekdağı/Hacı Hasanlı K, KırYA, 386/LVI/21)

*şimdi yirmi altı **ağustosda** dünyāya geldi, **cuma, cuma aynı cumada**.* (Kır./Çiçekdağı/Hacı Hasanlı K, KırYA, 386/LVI/21)

***pu arada** pir muddet kēşdukdēn sorá rus **kıralun** teklifāti uş patşaha yazmışdur.* (Trab./Of/Zelego K, KİAT, 163)

***on bir, on bir bucuğ arasında** bi yol olan tarafınıñ delin alıcaları gelir.* (Küt./Merkez, KYA, 138/I/130)

***düün esnāsında**, meselâ çarşamba günü meydanlara çıķılır.* (Küt./Merkez, KYA, 146/II/36)

*-**genç yaşında** öldüm bañā zor gelir.* (Küt./Merkez, KYA, 152/V/45)

***āşam üzeri saxat sekiz bucuğ doķızda** gelirlē.* (Küt./Merkez, KYA, 161/VIII/53)

*çobannī biz **ķasında** yenileriz.* (Küt./Köprüören Buc., KYA, 174/XVII/1)

***yatsı sırasında** silāh başı oldu.* (Küt./Simav/Kuşu Kasabası, KYA, 189/XXIV/25)

***ekseri aķşamlan yatsı arasında** verilir bu at.* (Küt./Merkez, KYA, 141/I/246)

***o anda** olursun nefsin hākimi* (Mal./Darende/Balaban K., MallA, 373/CXXXVII/16)

***ey siñirli zamānında** bağıırır çağırır.* (Nev./Merkez, NevYA, 122/II/44)

***lisanda** da alırıx ya, **matda** alırıx.* (Nev./Ürgüp/Karain K., NevYA, 166/XXXIV/21)

*ne gelirse gelsin **deliğannulıxda**.* (Nev./Hacıbektaş/Yenice K., NevYA, 202/LIX/70)

*'**ilkbaharda** çıxa'dırıx.* (Nev./Ürgüp/Ağcaşar K., NevYA, 152/XXVI/21)

*o zengin herif yataxda yatarxan **bi ay ücunda** bi de baş ucunda yanar mış.* (Nev./Tatların K., NevYA,133/X/19)

*üç aylına **martda** getdim.* (Or./Aybastı/Esenli Mahallesi, AA, 63/I/16)

*o urus üzerine gedinci bize teskire verdiler **ihtiytlıxda.*** (Or./Aybastı/Yeniceli Mahallesi, AA, 81/XIII/19)

*ni yapalım yavrım. **biñ üç yüz otuz altıda** muqepie gërdim.* (Or./Aybastı/Yeniceli Mahallesi, AA, 81/XIII/3)

*ne gelecekse geşlikde gelsin başuma **yaşlı kda** gelmesin demiş.* (Ordu/Yaraşlı K., OİYA, 173/7/6)

***mart ayında** mart gapıdan ba~~q~~duru.* (Ordu/Yaraşlı K., OİYA, 174/8/3)

***otuz beş kırk da kda** geliya eve.* (Ordu/Çamaş/Sarıyakup K., OİYA, 198/31/6)

*bu **birinci dünya savaşında** bobamlar savaşa giTdū zamanda köy boş galmuş.* (Ordu/Çaybaşı/Köklük K., OİYA, 210/41/5-6)

***mart do~~ğ~~uzunda** gu~~ğ~~u~~ğ~~ gelü' dëller.* (Ordu/Ünye/Yenikent Bel./Ekincik Mh., OİYA, 328/136/15)

***nisan ayında** başlanılır.* (Rize/Merkez/Camiönü Mah., RİA,207/II-g/197)

***altı yedi yaşında** girdim bu sanāta.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 202/V/)

*çıkılmëcek yere çıkan hazır orda hepsini birden yakalıyolā **olay anında** yakalanıyolā suç üstü.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 208/VI/29)

avastosda** ekilen darıdan / göcasından soñra **Kalkan.../ kimse hayır görmez. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 219/XI/16-20)

*bu **ikinci harekātında** altı bu~~ç~~ua iki gala sabah erken, mevzide bekliyo~~z~~ o şekilde sālıklı haberlerini aldık.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 221/XII/8-9)

asgerlīm zamanında o aralıkda** işē **Kalkdı** italyan **Kakdı. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 231/XV/115)

***ekim aylarında** yāmır yādı~~ğ~~ı anda ekeriz.* (Af./Sandıklı/Akharım Kas., SYAÖ, 248/XXII-a/21)

***kırk ikiniñ onbirinci ayıñ yirmi altısında** çıktım burdan.* (Af./Sandıklı/Celilo~~ğ~~lu K., SYAÖ, 309/XLIV-a/4)

***u sırada** otuz kayma ço~~ğ~~ para.* (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 93/II/71)

***çocıglumda** anam kücüggen öldü.* (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 97/III/2)

*şindig **saKarya harbında** bütün döşeyō gevırı **saKarya.*** (Esk./Sarıcakaya/Alpa~~ğ~~ut K., SKA, 106/III/42)

biz burda yaz aylanda sebze üzerine sulamalar... (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 119/IV/)

*hac görevim yeTmiş **dördün onikinci ayında** bordan kiTdik.* (Esk./Sarıcakaya/İğdir K., SKA, 134/VI/59)

***ëpî bir müddet zarfında** bir orman içerisine girdiler.* (Tok./Erbaa, STİAT,201)

***o anda** dilki gelmiş yanna.* (Siv.J, STİAT,54)

*-**safurda** yëyip içiyōñ nasıl kalkacqz?* (Uş./Sivaslı/Tatar Kas., SA,32/IX/16)

***mayıs aylarının başında** goyun sa~~ğ~~ılmaya başlar.* (Uş./Sivaslı/Pınarbaşı K., SA,34/X/19)

- ben ğırkda asger oldum.* (Af./Şuhut/Güneytepe K., ŞuhA, 98/VI/19)
- şindi ise **şu anda** benim gibi ablam varıdı, ğardaşım.* (Af./Şuhut/Tekke K., ŞuhA, 121/XIV/7)
- ħarħ** senesinin dördüncü ayında edirne jandarma oħulundadım.* (Tek./Saray/Yuvalı Köyü, TİSİKAD, 38/II-1-2)
- şu anda** yanımda torunlar var düşüþ **ħalħıyüz.*** (Tek./Saray/Çayla Köyü, TİSİKAD, 42/V/7)
- oruc bütüdükdē sōna **Zabaħ** namazında ğalħarsın.* (Tok./Çöreğibüyük K., TİLYA, 238/VI-a/2)
- mart doxuzunda** baxıyı.* (Tok./Karkın K., TİLYA, 245/IX-ç/23)
- ramazanda** ekmá gece yedikden sōna biçerdük.* (Tok./Kızılkaya K., TİLYA, 248/XI-b/16)
- bırakdılar onu **şu anda** çiftcilinen meşğuller.* (Tok./Almus/Ataköy K., TİLYA, 261/XX-a/3)
- şimdi baarın, **martda** zaten arpalara başlıtox.* (Tok./Artova/İğdir K., TİLYA, 292/XXXII-d/89)
- şindikın başlarduħ. **mayıs ayında** ekin işini bıraħuruħ.* (Tok./Niksar/Akgüney, TİLYA, 333/LVII-a/1)
- şu anda** msafirler ğalmadı için gece çox ğafif geçiyō.* (Tok./Artova/İğdir K., TİLYA, 291/XXXII-ç/70)
- sōna dē **yl başında** bi hesab görüydük āyınan, āyınan.* (Muğla/Ula/Kızılyaka Köyü, UlaYA, 78/XI/9)
- yāmır yāmassa **ħasım**da uyanı.* (Muğla/Ula/ Çıtlık Köyü, UlaYA, 68/IV/8)
- ilkında** bēle olırdı.* (Ur./Merkez, UMA, 132/II/83)
- seherin bi vaxtında** / yar otırmış taxtında.* (Ur./Merkez, UMA, 240/XXXV/9-10)
- yani **ħāyatımda** yapmadım.* (Uş./Merkez/ Susuzören, UşİA, 225/I-14/17)
- her cumālarda** gelidi buraya.* (Uş./ Banaz/Ahat, UşİA, 235/I-17/157)
- biz seksen altıda** vadık, ünne dile^r.* (Uş./ Banaz/Ayrancı, UşİA, 239/I-20/9)
- yassı ezanında** dōru eviñ gızını aşmış yörüvemiş, dedim.* (Uş./ Banaz/ Ayvacık, UşİA, 246/I-26/13)
- mesela **şu anda** şindik belliyoruz. esgiden mesela **martda** bellerdük.* (Tok./Erbaa/Pınarbeyli K., TİLYA, 325/LI/8)
- ğoçuñ adama toxması ordan ğalıyā **bu aslında.*** (Or./Aybastı/Armutlu Mahallesi, AA, 93/XIX/20)
- bayram namazında da ğurbanda olduğu kimi, bayram namazı **toplumda** ğılınır.* (Kil./Doğançay Köyü, KMKA, 5/II/101)
- genç yaşında** öldüm bañā zor gelir.* (Küt./Merkez, KYA, 152/V/45)
- makinalı tüfeğ omuzumda** gezedi.* (Af./Şuhut/Güneytepe K., ŞuhA, 101/VIII/32)
- almus köyünde bir dul ğadın **rüyasında** bunūnan evleniyō.* (Tok./Bakışlı K., TİLYA, 235/II/2)
- sabah yaħın, **ğaranlığda** nere giden.* (Muğla/Ula/Sarayyanı Köyü, UlaYA, 66/II/5)
- bu pisipisi çocuklarıñ **bu yılki bayramda** ğıyceklere şēler bunnā.* (Af./Merkez, AMA, 225/XIV/100)
- ğar alacasında** sığır gudēken bi yılan yavrusu gormuş.* (Kas./Göl/Kurusaray K., AAT, 35)

2.1.4.2. +de

mévsiminde toPdan gazālara, efendim sâ sol vilāyeTlere, bunnara vériyoZ. (Af./Merkez, AMA, 178/IV/4-7)

şindi devamlı gışlıK üzerine yazdan sene boyu hazırlıK yapıP mévsimi geldiğinde güz mévsiminde toPdan gazālara, efendim sâ sol vilāyeTlere, bunnara vériyoZ. (Af./Merkez, AMA, 178/IV/4-7)

yā rabbi bu benim, istediKlerim şēleri diünyada vemeyidiñ de keşke hepsini āhureTde vereydiñ. (Af./Merkez, AMA, 188/VII/21)

o saaTde hiş köpeK sesi duyāmin, duymassın. (Af./Merkez, AMA, 190/VII/69)

bén küçüklüğüme bôyle okul çok youdu. (Af./Merkez, AMA, 207/XII/1)

ēllendiKden sōra sâ at ōnbir ōnikide hērkes dā ıldı mı nē i gızıñ yakıñ akrabāları galır. (Af./Merkez, AMA, 228/XV/41)

genşliKde yaPtırydıK yav. (Af./Merkez, AMA, 270/XXV/265)

sa āTde biñ, iki yüz dene kesebiliriz isteseK. (Af./Merkez, AMA, 270/XXV/269)

ondan soyna doKkuzuncu ayda teskere vérdülér. bindo Kuzyüz Kırxsekizde geldim evlendim. (Mal./Akçadağ/Aşağı Kirmanlı, AkçYA, 108/14/11-13)

kaş mevsiminde gelirlérdi. (Mal./Akçadağ/Keller, AkçYA, 145/36/9)

ben de geçliğimde biraz deliydim. (Mal./Akçadağ/Keller, AkçYA, 146/37/13)

zenginimiz on gün ombeş gün, yanē benim yetiştığımde. (Mal./Akçadağ, AkçYA, 160/42/15)

ğurcūlar bi öylende yemek yérkene baxıyolar ki bi asger geliyē. (Amas./Aydınca/Sarınmeşe Köyü, AAA, 237/IVa/26)

seferbeğlikde yanı birinci cihan harbinde bu nası olduysa buraya düşmüş. (Amas./Aydınca/Şeyhsadi Köyü, AAA, 296/XIIb/59)

seferbeğlikde yanı birinci cihan harbinde bu nası olduysa buraya düşmüş. (Amas./Aydınca/Şeyhsadi Köyü, AAA, 296/XIIb/59)

yüce dağ başında ekin ekilmeS / yāmur yāmıynca buzu sökölmeS / bu geşlikde hasiretlik çekilmeS. (Esk./Merkez, AİAD,139)

vaxdın birinde bir padişah varıdı. (Kars/Arpaçay/Kineği K., AKD, 27)

doksan beşde deprem oldu. (Af./Başmakçı/Merkez, BDA,173/V/15)

dokuz yüz kırK üç senesinde, alman harbinde bi dā oldu gıTlıK, yoksul. (Af./Başmakçı/Ovacık K., BDA,220/XVIII/41)

onnā okumuşlāmuş o zamanıñ bērinde, ôreTmen yoK. (Af./Başmakçı/Yaka K., BDA,228/XIX/5)

ben, bin dokuz yüz kırK yedide marangoz kursu açıldı burıya. (Af./Dazkırı/Merkez, BDA,238/XXII/1)

dokuz yüz yirmi yedide, yirmi sekizde yeni harfin kabulüyle ilk tediisâtına giren, o okula benim. (Af./Dazkırı/Aşağı Yenice K., BDA,270/XXVIII/57-58)

ona o gününü b̄erinde dörT yüz beş lire gelirdi para. (Af./Dazkırı/Sarı Kavak K., BDA,283/XXXI/61)

s̄aniyede otuz iki litre akıyo, su iyi, kapalı şindi. (Af./Dazkırı/Kızılören K., BDA,304/XXXVI/7)

nüfuSları elveriş olduKça dokuz yüz kırK beşl̄ede falan ayrıldı. (Af./Başmakçı/Y. Beltarla K., BDA,210/XV/)

ben elli beşde elli ȳedide asgere gidesiye gadaK çobancılıK yaptım. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 100/II/4)

biñ dokuz yüz gürK sekiziy yedinci ayın sekizinde asgerliĒe girdik. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 106/VI/18)

benim şey işlerim de çoktur. birinde o gücük gızı da yanuma aldım. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 152/XVIII/142)

ȳr midöT s̄aTde savaş bite^r. (Af./Çay/Çayır yazı, ÇYA,107/II/87)

seksen sekizde ayrıldım. (Diy./Çüngüş/Üçpınar, DİÇÇYA, 215/XXVII/8)

oninen bi gün kesersin, felanca günde biz gelip şebetimiziçcük, şerbet içecek farz edelim. (Erzn./Kemaliye/Harmankaya K., ErznYA, 233/I-XXIX/48-49)

yirmi sekizde texdan indüklerin böyünkü gibin bilürüm. (Erzn./Refahiye/Alt Köyü, ErznYA, 317/IV-III/)

vaxdın birinde bi faxır gadın varımış. (Erz./ Merkez, EA, 91)

günnerin birinde, hekâyeler vaxdi tez gelir. (Erz./ Merkez, EA, 92)

ê, bi gaş sahat içe^rsinde bu vezifeyi yapan gehvecinin adami, mahmud esgi halinê aldı. (Erz./Merkez, ErzĀA, 15/I-II/44)

bi saatin içinde, iki tene, üş tenesini wur^uruş. (Erz./Olur/Eylek Köyü, ErzĀA, 47/II-VII/13)

işde haziranın onüikêsende falan umumiyetilen yaylaya çıkarıx. (Erz./Olur/Olurdere Köyü, ErzĀA, 51/II-IX/9)

devrin birinde suwazlının bir tenesi isdambolda çalışmaya gidir. (Erz./İspir/Gölyurt Köyü, ErzĀA, 95/V-IV/5)

sabax seherinde oldum perişan. (Erz./Narman/Samikale Köyü, ErzĀA, 106/VI-III/134)

bin üç cüz otuz dördte isdambola çıxdux. (Erz./Tortum/Merkez., ErzĀA, 113/VII-I/7)

bax anşimdê elim yandê. (Erz./Horasan/Merkez, ErzĀA, 132/VIII-II/56)

doyma nerden. esgerliyimde bile doymadım. (Erz./Pasinler/Yk Kızılca K., ErzĀA, 176/IX-XI/25)

yanê aĒa köyünde, küçüklüğümde gëtdim. (Erz./Çat/Yavi K., ErzĀA, 220/XIII-V/44)

başde daşeller lambalarının. (Erz./Narman/Şekerli K., ErzĀA, 108/VI-III/40-41)

vahdın birinde bir paşa varmış. üş dene oğlu varmış. bir gün paşa bahçıya ener, gezerken bir almanın başında bir guş görür. guşa séyréderken, guş, yetmiş iki dilden ötür. (Mal./Çelikan K., GDİAT, 59)

bir de ben ögende ğel. (Elz./Kesirik K., GDİAT, 84)

asgerlikde tayin altyüz gırama éndi. (Isp., IMA, 103/II/18)

āşam ezeni sırasındaⁿ evvel yāni āşam ezeni hindi yedide oluyo, demek altıda filen, bi ħarekete başlēyo, sallamaya. (Isp., IMA, 112/II/36-37)

bi sūt içinde dövüyörun. (İz./Taşköprü/Solaklar, İTOBA, 98/10c/79)

atmış birde ankarada çalışırken amcam oğlu bala beğ geldi. (Kars/Susuz/Kırçiçeği K., KarsİA, 165/3/1)

demokrat hükümeti elli ikide bize bu binaları yaptı. (Kars/Kağızman/Kölek B., KarsİA, 173/7-a/1)

otuz dört herbende türkiye ğaraurgādaydı. (Kars/Arpaçay/Başgedikler/Bekler K., KarsİA, 322/78/1)

bizde ğız isTerken ónde zenginlik gelir. (Kay./Yeşilhisar/Kovalı Köyü, YYA, 97/II/8)

allah, genşlixde ölüüm, ğocalıxda zulüm virmesiñ. (Kay./Yeşilhisar, YYA, 155/XXI/6)

mesele on beşinde, ramazanın on beşinde léyla'yı ğedir ğecesi var. (Kil./Doğançay Köyü, KMKA, 3/II/62)

bir ħafta içinde günde yirmi beş otuz tana, yirmi beş otuz tana öyün öyün şey olúyo. (Kil./Mısırcık Köyü, KMKA, 13/IV/42)

hayır be ğızanım genşlümde çārmışumdır ama unuttum unuttum yavrım. (Kırk./Koyunbaba Köyü, KİMİKA, 99/XV/89)

son devrelerde inkar idenner de vardır. (Kır./Merkez/Bağbaşı Mh., KırYA, 216/V/103)

ğırx beşinde ğayrı ğóñül yorulur. (Kır./Merkez/Kızılcaaköy K., KırYA, 238/XIV/99)

şeyin ğününde, iki dene gölet bāladılar yuxarıya, özalın. (Kır./Akpınar/A. Homurlu K., KırYA, 300/XXXV/51)

cinğanıñ ğızınıñ üsdünü kún'de parçalarmış, ne ğydiyse onu parçalarmış. (Kır./Çiçekdağı/Çopraşık K., KırYA, 320/XLI/25)

hasan ānın kóyüne gidiyom. genşliinde hasan ānın kóyü, sonadan ıxdıyarın kóyü. iyle dimişler. (Kır./Çiçekdağı/Hacı Hasanlı K., KırYA, 366/LI/33)

haramın binası olmaduğundan bunların paraları yaxın bir müddetde tükenmiş. (Ordu/Mesudiye/Zile K., KİAT, 41)

ikinci seferinde akrabañnañ ğidēsini. (Küt., KütYA, 135/II/3).

üçüncü seferinde kendiñ xoşun ğiTdimi o ğünüü istēsini ğızlı. (Küt./Merkez, KYA, 135/ I/4)

onnar da tabi ilk seferde hemen dilenî yerine ğetirmes. (Küt./Merkez, KYA, 135/ I/6)

eski vaxit öğde şekeri alıp savuşur oğlan evine erkende gider. (Mal./Merkez, MalİA, 245/VI/5-6)

öngde gelir yalanız sabaḥınan gelin gelmeden evel göyegi tası derler. (Mal./Merkez, MallA, 245/VI/14-15)

geşlikde benim üey anam varıdı. (Or./Aybastı/Düzmahalle, AA, 90/XVII/1)

mayıs yêdisinde, mayıs yêdisine gidiller. (Ordu/Alemköy K., OİYA, 169/3/6)

ne gelecekte geşlikde gelsin başuma yaşlılıkda gelmesin dêmiş. (Ordu/Yaraşlı K., OİYA, 173/7/6)

ne yapallardı bilîy misin? toplasūlardı, aprulun yirmi üçünde. (Ordu/Çaybaşı/Köklük K., OİYA, 209/41/1)

burda seksen dörte veya seksen üşde filan bî göcağarı öldü. (Ordu/Çaybaşı/Kurudere K., OİYA, 213/42/12)

eski zâman i-içinde, pire padişāh iken, o zamanda ben ve 'zir idum hā. (Rize/Merkez/Çarşı Mah., RİA, 197/II-2)

zamānnun bi'rinde bi atmaćaçi var idi. (Rize/Merkez/Kale Mah., RİA, 208/III-b/20)

zamānun birinde, az var imiş çok var imiş. (Rize/Güneysu Buc./Küçükcamı K., RİA, 241/XVIII/1)

yayliye nisan ayinde yu' u' le'. (Rize/Çayeli/Aşıklar K., RİA, 258/XXVII-a/1)

ceryan olunca rāta ğavuştuK esķiden oñ iki sātde filan anca bitēdi. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 200/IV-b/193-194)

yirmi üşde filan ğurdu. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 230/XV/101)

yimbirinde mi ne ğāri ğāliba ilk raĶam harfi çıkdı. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 232/XV/146-147)

aşır aşı yapıyōla tabi daıdıyōla evce evce vaktinde burda yapan yapıyō. (Af./Sandıklı/Celiloğlu K., SYAÖ, 315/XLV-a/33-34)

ordan on beş sene asgerlig yaPmiş seferberliKde. (Esk./Sarıcakaya/İğdir K., SKA, 133/VI/24)

punnar ğunnerin bir ğününde bi şehre uğruyollar. (Siv./Yıldızeli/Büyük Evren K, STİAT, 3)

vaxdı zamanın birinde, bir pádişax varımış. (Siv./Oluhman, STİAT, 10)

on sekkiz ğejede murğuzar dağına daxıl oldular. (Siv./Kangal, STİAT, 111)

bu iki il müddetinde oğul acısını çeyhneyhden aşlamaxdan anası da bu minval üzre bütün maf oludular. (Siv./Kangal, STİAT, 135)

orta ğüzde yāmur yağınca ekeriz. (Uş./Sivaslı/Pınarbaşı, SA, 36/XI/4)

bu düğün bōle o ğünüñ bērinde çalgı olmadığundan televizyon yok, teyiP yok, iradıyoi yok. (Uş./Sivaslı/Eldeniz, SA, 13/II/63)

ilk ğüzde ekmēyiz. (Uş./Sivaslı/Pınarbaşı K., SA, 36/XI/2)

vaĶlin birinde buraya bi hasda getiriyōlar. (Af./Şuhut/Mahmut K., ŞuA, 93/IV/1)

daha benim ğüçcükliğimde meyvaları varıdı bile. (Af./Şuhut/Tekke K., ŞuA, 133/XV/18)

ğündüz saat onbirde çıktım köyden. (Tek./Saray/Kurudere Köyü, TİSİKAD, 41/IV/6-7)

bōle Ķalbi delik olan yaşamadı öldü doĶuz ay içinde. (Tek./Saray/Demirler Köyü, TİSİKAD, 58/XIV/20)

gırKsekizde girdim. (Tok./Dodurga K., TİLYA, 242/VII-b/13)

selçuġu döneminde buriye ileri hizmet ġaraġalu ġurulmuş devlet tarafından.

(Tok./Niksar/Çalcaköy, TİLYA, 338/LXIII-a/1)

bin doġuz yüz atmış dörtde bizim òralar ġır oldū için ormana ġetdük. ġüzün.

(Tok./Reşadiye/Bereketli Bel., TİLYA, 369/LXXX/2)

abrul beşinde yaylıya soukdan donarġana demişler ki ya rabbî, bizi bî daş kes.

(Tok./Başçiftlik/Hatıplı K, TİLYA, 304/XXXVI-a/3)

mayısın yirmisinde burdan yürük ġazî sökē. (Muġla/Ula/Çıtılık Köyü, UlaYA, 72/VII/1)

bindokuzyüz ellibirde ellükide esKere ġettim . (Muġla/Ula/Gölcük Köyü, UlaYA, 92/XIX/1)

onuncu ayın yirmisinde bordan ġettim. (Muġla/Ula/Oyru Köyü, UlaYA, 99/XXIII/1)

yirmi dördünde mōladan öte ġettim. (Muġla/Ula/Oyru Köyü, UlaYA, 99/XXIII/2)

ben hanımı bindiremēcem şindi. ġenşlikde olurmuş bu. (Uş./ Banaz/ Ayrancı, UşİA, 242/I-21/60-61)

om beş tātilde çocuklā okuldan daldı mı, om beş ġün çocukları şu mescide topların. (Uş./

Banaz/Kızılcahisar, UşİA, 256/I-33/1)

yavrum, dokuzan ġün tatilde ġuran ġursunuz. vā. (Uş./ Banaz/Kızılcahisar, UşİA, 256/I-33/8-9)

yetmişde gitdim. (Uş./ Banaz/Karacahisar, UşİA, 264/I-37/4)

altıncı ayın on ikisinde geldik. (Uş./ Banaz/Yukarı Karacahisar, UşİA, 265/I-38/7)

zamānuġ birinde bir diyārda bir pātīşah varımüş. bir ġünnerden bir ġün olmuş vezîyle

tebdili az ġitmişlē uz ġitmişlē dere depe düz ġitmişlē. (Uş./Sivash/Selçikler, UşİA, 315/I-64/4)

o bişē, üş saatde filan tıklar tıklar tıklar tıklar arca, ar ateşde, ar suda. (Uş./Ulubey, UşİA, 322/I-66/32-33)

ve biġ dokuz yüz kırk birin austos ayınun yirmî beşinde tēris oldum. (Uş./Ulubey/İnay, UşİA, 327/I-71/8-9)

yirmisinde ġelin olsa, ben dördüncü çocuum, iki, dört, altı. (Uş./Merkez/Belkaya, UşİA, 204/I-2/108)

ġünnerin birinde bi yıxıx vērāneye ġelmiş. (Yoz./Ovacık Köyü, YİKYYTA, 106/I/7)

at mübā reK dolanıyo ġece geliyo zabah seherinde zindanın ġarşısında bî narā atıyo.

(Yoz./Yanık Köyü, YİKYYTA, 159/IV/491)

çocuxlūmuzda zaten babamın ġününde bi ayaġġabı bulamazdız yāni. (Yoz./Kadışehri,

YİKYYTA, 190/VIII/11)

ancax ki diyir ġeçliġimde taşırım. (Kars/Posof/Binbaşı Eminbey B., KarsİA, 215/28/101)

okul tatillerinde çocuġuġan dörder ay iki sene eve yakındı ġundura işē dükkānları

ġalayıcı çıraklıtı yaptım. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 209/VII-a/16-17)

ġeçenlerde burda urfa çî kîfte yarışması yaptılar. (Ur./Merkez, UMA, 131/I/73)

onnan sōra onnarı bōle bōle bōle bōle parçalar hālinde bıraktı'sın. (Af./Merkez, AMA, 218/XIII/133)

*bi hayvanı biz ūraşır**Ɔan Ɔati sūretde** ėnmez.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 217/IX/64)

*herkes eşƆiyā olmuş le **onuy sayesinde.*** Af./Sandıklı/Karadirek Kas., SYAÖ, 347/LXIII-b/100)

*perşembe ğún axşamı camiden Ɔıkdıktan sōna caminiñ öñünde erat **tek sıra halinde** dizilir.* (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 80/XIX/8-9)

***billiKde** otūduK.* (Af./Merkez, AMA, 207/XII/50)

*bizēm köylüde nişan meres ėm ė yaptıxdan sora düğün yapıncıya ğeder **gat ė sūretde** nişanne görmezler.* (Erz./Şenkaya/Uğurlu Köyü, ErzİA, 61/IIIIV-IV/34)

*cávat bey de orıya **önun sāyesinde** otumuşudu.* (Or./Aybastı/Kabataş, AA, 79/XII/23)

*ğedib, **günde** namaz ğlıb allahına şükür ėdirmiş.* (Kars/Tuzluca/Sürmeli K., KarsİA, 307/71/8-9)

***Ɔati suretde** ğarı cannonmaz.* (Zong./Alaplı/KüçükKaymaz K., ZBKİA, 121/V/122)

***bu şekilde** yāmur duası yapmış oluruz.* (Çank./Şabanözü/Gündoğmuş Köyü, ŞYA, 133/LXIX/23)

*bunun bu seFer içine şeyden otunun ğüzēl bî şegilde, düzgün **bî şegilde** soƆuyoruz.* (Ordu/Aybastı/Ortaköy Mh., OİYA, 192/25/2-3)

2.1.4.3. +dē

*yılan **şeklinde** onuy ayāndan soƆar öldürün.* (Isp./Eğirdir/KaraaƆ/Çarsaray K., ADŪM I, 73)

2.1.4.4. +ta

***en başta** yufƆa açardux, fetir dērdux.* (Diy./Çüngüş, DİÇÇYA, 182/XV/56)

*mart geldi, **martta** bulğar söküti.* (Edn./Merkez/Karakasım K. EdİA, 123/I/6)

***o vaxıtta** beni de cenderme yazdılar.* (Kars/Selim/Yamaçlı K., KarsİA, 207/23/)

*övladan sōra **sahat üçda üç buçuxTa** ğaldıridıx.* (El./Baskil/Bilaluşāğı K., KBAYA, 146/XXXIX/6)

*bir ağaca konduğuyunan o ağaƆta **yarım saatta** yaprağı kalmıydı.* (Mal./Merkez/Tecde, MalİA, 251/XI/16)

*tütüne **şubatta** başlanır.* (Uş./Eşme/Yeleğen, UşİA, 283/I-45/17)

2.1.4.5. +te

***babam seferberlikte** on yaşındayken buryē, ğirmanıya ğelmiş.* (Mal./Akçadağ/Aşāğı Kirmanlı, AkçYA, 105/13/1-2)

*her türli belalarî **seferberligte** çektî, ğórdi.* (Diy./Çermik/Baykal, DİÇÇYA, 132/IV/4)

***egseriyette** mezeler yol kenarıdır, biliysin?* (Diy./Çermik, DİÇÇYA, 146/IX/32)

genşlikte ölüm zo, nasıl ölmeli. (Kır./Merkez/Kızılcaköy K., KırYA, 237/XIV/66)

şindik, efendim vaxdı sādette üzülleri millet gendiinde görmiye başladuu zaman mibārek geçiniñ gōtü ebedi açux. (Or./Aybastı/Kutlular Mahallesi, AA, 68/V/1-2)

kırkdörte terhis oldum. (Af./Şuhut/Güneytepe K., ŞuhA, 98/VI/19)

geldik saat üçte dayandık kapıya gávurlar tuttular bizi be arayalar ve tarayalar.
(Tek./Saray/Yeniköy, TİSİKAD, 45/VI/79)

asgere gider seferberlikte. (Muğla/Ula/ Çıtlık Köyü, UlaYA, 71/VI/44)

üç ay esKerlikte üç ay vazifemi bitirince tēmen çürdi. (Muğla/Ula/Gölcük Köyü, UlaYA, 92/XIX/4)

bíz üç sa‘atte götirdi ciddi’ye indirdi. (Ur./Merkez, UMA, 159/VI/5)

ben amıcamlaⁿ birlikte evlendim. xani ayırmadılar yanı. yēddi sene bi arada kaldux.
(Diy./Çermik, DİÇÇYA, 155/XI/1-2)

2.1.4.6. +Te

iygirmidört saat Te cenazeyi bekletilermiş. (Mal./Akçadağ/İriağaç/Oluklu, AkçYA, 90/3/10)

2.1.4.7. +Te

dün bu vakit Te yemin et Tik. (Küt./Simav/Kuşu Kasabası, KYA, 189/XXIV/5)

e, günüzde gem sürerix. (Erz./Narman/Seminkale Köyü, ErzIA, 100/VI-I/57)

bu sefer şah maħammed ayı tergedi bu ğadınıñ uçun haftada bir kelle gelmeye başladı.
(Gant./Zıranba K., GDİAT, 198)

2.1.5. +DA BİR EKİYLE

2.1.5.1. +da bir

haftada bir zam, senede bir zam olsa insan kurban olur. (Mal./Akçadağ/İlıcak, AkçYA, 114/17/39-40)

yilda bir yoxla maraşı. (Kmar./Andırın/Tokmaklı K., GDİAT, 153)

2.1.5.2. +dá bi

ikidá bi lök oturyo, dörttá bi kıntiş baqílér. (Bal./Merkez, ADÜM I,3)

2.1.5.3. +de bir

baş zerraf da ben bunu bozarın, emme, ikide bir parasını vörürün. (Kas./Araç/Recep Bey K., AAT, 64)

2.1.6. +DAn AYRILMA EKİYLE

Zeynep Korkmaz: Bugün Türkiye Türkçesinde çıkma, bulunma ve yönelme durumu ekleriyle, +IA vasıta iyelik ve çokluk ekleri de aslında işlek birer ad çekimi oldukları hâlde, kalıplaşma yoluyla yine zarflar oluşturmuşlardır.²⁰⁶

Bizce ayrılma hâli eki **+tın**, **+tin** v. b. ile, yer ve yön zarfları yapan **+tın** / **+tin** eki başka başka ekler değildir; aynı ektir.²⁰⁷

Haydar Ediskun: **-den** yapılı zarflar, çoğu kez, eylemin başlangıç zamanını gösterirler.²⁰⁸

Tahir N. Gencan: **-den** takısı almış sözcüklerin **beri**, **sonra**, **önce** ile öbekleşmesinden doğan belirteçler eylemlerin başlangıçlarını göstermek için kullanılır.²⁰⁹

Tahsin Banguoğlu: Bu ek de vurgulu olup aslında isim çekiminin kimden halini meydana getirir. Fakat -de eki gibi yer yön, zaman, miktar ve hal gösteren isimlere geldiğinde belli anlamda zarflar yaratır.²¹⁰

2.1.6.1. +de

sabā hemen ānide gelij dedi. (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 93/II/64)

2.1.6.2. +dan

atlar bir yandan kişnir, gatırlar bir yandan; toz duman. (Erz./Tepeköy Köyü, ErzİA, 29/I-VII/144)

durūkana öte yandan kemal ris isminde bi tēmenimiz vā' dı. (Af./Çay/Devederesi, ÇYA, 116/II/89)

yēñi başdan saldıñ beni ataşa. (Gant./Dağlı Urum Evlek K., GDİAT, 239)

ganınıñ akdını görcez sevaP bakımından. (Af./Merkez, AMA, 193/VII/173)

ajlıxlarından öldü. (Erzn./Çayırılı/Merkez, ErzN YA, 344/V-III/19)

galınca ben de gorkudan gıyıda diñeldim şôle. (Af./Merkez, AMA, 174/II/7-8)

hemen bi yandan bôle yapā'sın, ovalamaya başlāsın. (Af./Merkez, AMA, 218/XIII/135)

gorkusundan maşrıba ne bilmēyon da dēyememiş. (Af./Merkez, AMA, 231/XVI/15)

gélikéné, padışān ölunun köpē gokudan, onu bulmuş. (Man./Akhisar/Marmara Köy, AkCA, 3)

bu oğlan utancından eşşā dutmuş kesmiş orda. (Çank./Cacıklar K., AAT, 83)

bunnar korkudan gacmaga mécbur oldula. (Ayd./Nazilli, ADÜM I, 79)

aylene bi şey dēme, gorhudan sana bi şey söyliyemedi. (Van/Merkez, AİAD, 8)

²⁰⁶ KORKMAZ, TTK, s. 460

²⁰⁷ KORKMAZ, TEKŞEKO, s. 14

²⁰⁸ EDİSKUN, s. 274

²⁰⁹ T. N. GENCAN, *Dilbilgisi*, TDK, Ankara 1999, s. 415

²¹⁰ BANGUOĞLU, s. 168

bu dağlar gışdan ağlar / ince bəl goşmağ isder. (Muş/Merkez, AİAD,77)

siyah göz yaşdan ağlar / al yanax dişdan ağlar. (Muş/Merkez, AİAD,77)

u-da geldi öldü nazardan. (Esk./Merkez, AİAD,1254)

gorkusundan obır çadıra gidiyo. (Ay./Merkez/Kemalpaşa Mah., AİAÖ,8)

kızlar elde tabi onlar hatdā şeker hasdalından vefāt eTdi. (Af./Dazkırı/Akarca K. , BDA,320/LXI/31)

oyunundan göştü oruyā; para almağ için göştü. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 98/I/35)

bıkmış osanmış, asgerlikten aşlıkdan. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 108/VI/75)

bir can bir canı sevse / baxışından bellidir. (Erz./ Merkez, EA, 110)

gezdin de donmuşundur, üşümüştündür de ondan hastalanmışındır dedim atıķ
(Esk./Sarıcakaya, EYA, 159/XII/35)

uyxusuzluxdan dél olacax. (Mal./Ereğkir/Hastek K., GDİAT,27)

bén kōrkudan furuyon. (İz./Yeniköy K., GBAA, 25/XVII/34)

orlādan bilet alceņ; yāni parasızlıkdan deil. (İsp., IMA, 109/I/200)

öndan görüşemedik. (İz./Taşköprü/Omurlar, ITOBA, 83/5/15)

kardeşlerim kōrxısından çıxamıyorlar dışarı. (Bin./Karlhova/Çatak K., KYA, 104/I-b/28)

okullara gidemiyollar okumaya. yoxsulluxdan. (Kars/Hanak/Damal/Y. Gündes K., KarsİA, 245/44/21)

eveli, mesele doğdursuzluğdan, tedavısızlığdan gözlerden 'arıza olıysa, şindi de bundan olur. (Kil./Mısırcık Köyü, KMKA, 17/IV/139)

eveli, mesele doğdursuzluğdan, tedavısızlığdan gözlerden 'arıza olıysa, şindi de bundan olur. (Kil./Mısırcık Köyü, KMKA, 17/IV/139)

bu silistrede bi zaman yanı fırınnarın kōkxusundan ekmēn kōkxusundan geçemezdin.
(Kırk./ Kadıköy Köyü, KİMİKA, 80/VIII/133)

bu silistrede bi zaman yanı fırınnarın kōkxusundan ekmēn kōkxusundan geçemezdin.
(Kırk./ Kadıköy Köyü, KİMİKA, 80/VIII/133)

kimisini tā kōnuşmasından yani emen geri çevirîmiş. (Kırk./ Kadıköy Köyü, KİMİKA, 80/VIII/144)

sen deyo bedavadan alıyon parayı deyo. (Küt./Şaphane Buc., KYA, 217/XXXIX/102)

teze caminin havlusunda ajlıxdan millet ölmüş. (Mal./Merkez/Tecde, MalİA, 251/XI/18)

undan bunu kesip kesip fırına göymağ dedin, dî. (Ordu/Gölköy/Kozören K., OİYA, 236/57/15)

eridum sevdalukdan / yari kalmadum yari. (Rize/Merkez/Dağsu Mah., RİA,210/IV-b/31)

ğorxumdan buriya saxlanıyorum. (Siv./İlbeyli/Haydarlı Köyü, SİA, 204/VI-a/24)

bēlece gısa yoldan bulmuş oldux. (Siv./İlbeyli/Kahyalı Köyü, SİA, 222/VIII-b/69)

pismillā yāllah dedî, gılcı görsetdi yalandan. (Siv./Yıldızeli/Büyük Evren K, STİAT,6)

ben çatlayıp ölecēm deyip, yalandan depin deyör. (Siv./Oluhman, STİAT,17)

- ha ben işde ordan çobannıxdan yetişdim.* (Tok./Turhal/Kayaören K., TİLYA, 410/C-ç/36)
- abrıl beşinde yaylıya soukdan donarkana demişler ki ya rabbî, bizi bî daş kes.*
(Tok./Başçiftlik/Hatıplı K, TİLYA, 304/XXXVI-a/3)
- onnā kafadan devemişlê.* (Uş./Merkez/Belkaya, UşİA, 203/I-2/82)
- bu suy gayalıktan geldîçiün belkaya deye ondan dediler.* (Uş./Merkez/Belkaya, UşİA, 203/I-2/84)
- “uşaxlā” dèdi, “aşlıkdan ölüyola evde” dèdi.* (Zong./Karadeniz Ereğlisi/Balı K., ZBKİA, 102/I/49)
- meni başdan söyle, / kirpitden gaşdan söyle.* (Kars/Selim/Oluklu K., KarsİA, 222/33/)
- ò geldi işde başdan āhire gadanı.* (Zong./Karadeniz Ereğlisi/Balı K., ZBKİA, 104/I/142)
- evvel başdan benim evmi yixan namaz oldu.* (İğd./Karakoyunlu, DİAT, 8)
- altın devri çokdan geçti.* (Af./Şuhut/Kayabelen K., ŞuhA, 86/III/193)
- bunnar inan meerim arkamız çokdan kesilmiş.* (Tok./Reşadiye/Bereketli Bel., TİLYA, 370/LXXX/19)
- yaylıya gètmek uçun şimdi baħardan başlıyalım.* (Tok./Başçiftlik/Hatıplı K., TİLYA, 305/XXXVII/5-6)
- odunnarımızı yazdan alur ħazır ederük.* (Tok./Turhal/Kat Bel., TİLYA, 405/XCVII-a/2)
- cumādan başlādı bizim dünnemiz.* (Edn./Enez/Vakıf K. EdİA, 127/IV/18)
- aradan bi gaş gün geştükTen sonra geli çögürünü isdi.* (El./Acıpayam, EYAD, I/39)
- sabaTdan başalā sa aT dokuzda sa at ikiye üçe gadā aşçı dutā.* (Af./Merkez, AMA, 192/VII/144)
- siyah göz yaşdan ağlar / al yanax dişdan ağlar.* (Muş/Merkez, AİAD, 77)

2.1.6.3. +dán

hasan ānın tüfāyi bîdán patlamış. (Bal./Merkez, ADÜM I,3)

2.1.6.4. +den

- onan sora Kefannanduxnan sōna tabî bi terefden da mızar Ķazarlar.* (Bin./Merkez, BMİKA, 183/X/23)
- bizim camının ögünden malatyaya geme için sabax namazı oxunmadan eveli on gişi on iki gişi olmazsa gedemiydik gortexundan.* (Mal./Merkez/Yeşilyurt, 263/XXV/9-10)
- neyisa, peşinden peşinden, ‘ayu tutuli?’* (Rize/Çayeli/Büyükköy Buc./Derecik K., RİA, 277/XXXVIII-a/17)
- seniñ babañ ölüm bidāyeTden, haremler baxçasından bi nar getirirdi de işTe benim ğannım*
- ondan iy olurdu.* (Yoz./Ovacık Köyü, YİKYTA, 117/I/288-289)
- burayı yeñiKden kiriya verecām.* (Yoz./Örencik Köyü, YİKYTA, 226/XXIII/36)

o zaman golün içinde çeşme de varmış zamanında oralarda koy varmış su azaldıxça esgiden öteceden bölgürce gurusu getirillerdi ununa. (Af./Bolvadin/Orta Karabağ K., BTKKA,139/XV/38)

ordan sōna yaniden yeşerirdi. (Yoz./Vasfibey Köyü, YİKYYA, 211/XVIII/16)

gıral o zaman yēniden, ğine mālup oldu. (Kas./Dereli Tekke K., AAT, 25)

orda bizi yeñiden biz asger olduK yāni. (Af./Başmakçı/Merkez, BDA,177/VI/55)

orda o milletvekillerinin hep ĩsini yeniden gendi tuttî gētirdî. (Diy./Çermik/Baykal, DİÇÇYA, 134/IV/39)

-menim saggalim bu yere gelif örgenmemişem, tezden, men hardan örgenecem. (İğd./Karakoyunlu, DİAT, 4) (yeniden)

yēniden başlāx. (Erzn./Kemaliye/Subaşı K., ErznYA, 230/I-XXVII/31)

yēniden bi daha türkiye texsim oldi. texsim olduxdan sona nērdeyise düşman geldé. (Erz./Pasinler/Merkez, ErzĀA, 154/IX-I/35)

üst ünüy ğabîni sıyırdıKTan sorna dutāsiy, unu yēnden bōle işēdirsiy bıçānan. (İz./Taşköprü/Nezirler, İTOBA, 79/3b/187)

tekira yeniden sı ğoyā. (Küt./Merkez, KYA, 162/III/70)

sōna ğeri onu 'zabādar ğabîni yir 'yēñidden sererik. (Nev./Merkez, NevYA,119/II/17)

hinci e'v āliyollar ğayri yēñidden, goyunu kesiyollar. (Nev./Merkez, NevYA,123/III/36)

soğna yēñidden tekral hasdalandı. (Nev./Derinkuyu/Doğala, NevYA,140/XIV/40)

devre dutmuş ğirim didi yēñiden sārîm didi. (Nev./Gülşehir/Kızıköy K., NevYA,196/LVI/4)

u zatı da türbe olalağdan yēniden yēnilendi. (Ordu/Aybastı/Çakırlı Mh./Peşembe Yaylası,OİYA, 191/25/1-2)

orda yipranmasun diye tezden acele çikardi. (Rize/Merkez/Derebaşı K., RĀA,215/VII/33)

hadi yenden gene başlārıız ombir oniki olur. (Esk./Sancakaya/Merkez, SKA, 146/VII/158)

ğetmiş yeñiden bi hanı daha ğetümiş. (Tok./Artova/Merkez, TĪLYA, 273/XXVI/2-3)

ordan kōye gelişi yeiden bu ez de ğōyde mallar ĩnan ūraşuruğ. (Tok./Pazar/Üzümlören K., TĪLYA, 366/LXXVIII)

bi yol yeniden gene çapalaruğ, patatis yaparuğ. (Tok./Niksar/Çengelli K., TĪLYA, 342/LXV-ç/28)

yēniden asKer olcağsıñ. (Muğla/Ula/Gölcük Köyü, UlaYA, 94/XIX/96)

satda senedi çürütdük mü bütün haklar, tāpu öliıyo, yēniden tāpulma olcek. (Uş./Banaz/Ahat, UşĀA, 240/I-20/25)

yüzük yüzük çabux dolaş / elden ele hemen ulaş / küçük ebe görcek / sevincinden ölcek. (Kay., ADÜM II, 89)

ya sivrisineKden duramayınca demişlē, biz topluca bi yere gidelim. (Af./Dazkırı/Hisaralan K., BDA,331/LXIV/17)

- ele ki, sewüncünden deli oldi kor gız.* (Erz./Merkez, EA, 94)
- bilmézli'den éliné ö'müş.* (Den./Tavas/Merkez, GBAA, 66/LII/29)
- hep birden atıller.* (Kars/Kağızman/Kötek, Böcekli, KarsIA,199/18/42)
- o sebepten gözüm yolda galıfdı.* (Kars/Çıldır/Gülyüzü K., KarsIA, 353/89/36)
- bizim kötülügümüzden deil, bizim iyilimizden hazmedemiyolar.* (Uş./Eşme/Güllü, UşIA, 271/I-41/17)
- hep birden atıller.* (Kars/Kağızman/Kötek, Böcekli, KarsIA,199/18/42)
- ilk öyden düyünde,élbîse, gelin élbisesi kesilir.* (Af./Merkez, AMA, 185/VI/14)
- boya baça boyáyceñ, gaviK onu geçiriydiK öyden.* (Af./Merkez, AMA, 283/XXIX/17)
- öyden düğünden öyden, olan evi döşenir, ondan kerı yemēğ hepsi bişē.* (Af./Başmakçı/Çığırı K., BDA,214/XVI/11-12)
- biz önden habē' ve'mēye, hemen sakla.* (Af./Çay/Koçbeyli, ÇYA,145/IX/20)
- bayram hazıllı bi hafta öyceden başlar.* (Kay./Yeşilhisar/Boşköy Köyü, YYA, 99/II/1)
- Qara köse ile hanımı öyceden kel olanı Kuyuya aTmayı planlamışlar.* (Kay./Yeşilhisar/Başköy Köyü, YYA, 102/III/44)
- o da işte bittiği gün, bi öyden helvāsı göveci gidiyō.* (Uş./Sivaslı/Pınarbaşı K., SA,30/VIII/24)
- hani öyden oluyodu ya, şindi olmuyo.* (Uş./Eşme/Yeleğen, UşIA, 283/I-45/15)
- teslim aldık mı işē etfnde öyden geşlere bizim askere bizim asker işē emir veriyō.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 227/XV/14)
- saba^h erkenden gākarın saba^h namazına, namazdan sōña kāvaltı gorun.* (Af./Merkez, AMA, 184/V/1)
- sabaxleyin erçenden gaxdı çi, gapıların önünde bir bezircan cédır.* (Erz./Pasinler/Surbakan K., DİAT, 184)
- sabax erkenden çıxtıyım.* (Erzn./Kemaliye/Çit K., ErznYA, 209/I-III/2)
- şo görünen gonaqda yataq yārin erkenden maraşa varrıq.* (Kmar./Andırın/Tokmaklı K., GDİAT, 135)
- sebehlēyin erceden geldi bacısının evine.* (Gant./Zıranba K., GDİAT, 198) (erkenden)
- bayram günü irkenden galxılır.* (Kay./Yeşilhisar/Boşköy Köyü, YYA, 99/II/8)
- YYA, 102/III/44)
- sabālān erkenden nizāmiye çıkcaq oldum kürtlē salmadı beni.* (Kırk./Kadıköy Köyü, KİMİKA, 78/VIII/91)
- sabah oldimi derhal erçenden o evun qarısını ve erkeyini yanına çiğriyir.* (Trab./Sürmene, KİAT, 242)
- devrisi gün sabāleyin erkenden güneş atar atmaz atın birisine bidirdih gelini.* (Mal./Arguvan/Düzova K., MallA, 302/LXVII/15)
- sabānan erikenden gelini ata bindirirdih söyledih.* (Mal./Akçadağ/Ören., MallA, 340/CX/27)

erkenden ğaxıyo. (Nev./Merkez, NevYA, 122/II/32)

çocuqlar sabaqları erkenden şe yapallardı. (Tok./Erbaa/Koçak Bel., TİLYA, 324/L/11)

sabaqlayın erkenden giderler veyaxut cum'artesí günü axşamdan giderler. (Ur./Merkez, UMA, 148/III/272)

bizim harmanı, sabālen erkenden varız, dıĝenneri alırız elimize u zaman. (Uş./ Banaz/ Baltalı, UşİA, 250/I-29/30)

sōra usta, gafla bunu yeñiden şı dabanı düzlēyo. (Af./Merkez, AMA, 273/XXVI/8)

allahın emr üzre, kerimeñizi almax için; padişah da bu birden söyledi çin öykelenmiş, çocuĝu zindana atmış. (Kas./Dereli Tekke K., AAT, 22)

ĝediyken *biden* atın dizi gırıldı. (Mal./Tılek K., GDİAT,5)

bütün u kitabı *birden* oĝumuşumdur geçen sene de, annadıveryom. (İz./Taşköprü/Nezirler, İTOBA, 78/3b/150)

bi vurdu mu zânbır zâmbır zâmbır zâmbır birden çanlar ötiyo. (İz./Taşköprü/Ishakçılar, İTOBA, 87/7a/14-15)

hacı hulüsi efendi biden üçüncü reketde gaxıncı cömâtda ayrılmış çıxmış. (Mal./Merkez, MalİA, 244/II/2)

hepsiniñ birden arKa arKaya gelirlē. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 214/VIII-b/119)

sen niye dördü beşi birden, beş altısı birden diyerek ĝediyon? (Siv./İlbeyli/Haydarlı Köyü, SİA, 216/VII/21)

ĝız *güccükden* ĝaştı adabazarlıynan. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 158/XVIII/308)

bēle güçikden, erkek çocıqlar yavriyken bi nişanlı tutallar. (Erzn./Kemaliye/Subaşı K., ErznYA, 230-XXVI/9)

güçücükden yedi aylıĝ yörüdü. (İsp., İMA, 125/XI/18)

gızıñ çenizinde güçüklünden gelin olastıya gadā yaparç (Esk./Sancakaya/Mayıslar K., SKA, 152/IX/14)

güçükden arkıdeşdik. (Uş./ Banaz/ Ayvacık, UşİA, 244/I-23/18)

burda ilhden binā yapmışlar ama hep orman. (Kars/Hanak/Çavdarlı K., KarsİA, 257/46-a/5)

onçe çuvalli ben aldum, ikden arkama, sora arkadaşlar. (Rize/Derepazan Buc./Erikliman Mah., RİA, 231/XI-b/180)

büyükler bi yanda küçükler bi yanda ilkden büyüklen ellēni öperler. (Esk./Sancakaya/Mayıslar K., SKA, 150/VIII/22)

geceden bi baxdux jândermeler bízim evi sardi. (Diy./Çermik, DİÇÇYA, 151/X/9)

sabbahtan tezden kaxarlar. (Diy./Çüngüş, DİÇÇYA, 168/XIII/203)

ēle güzden nasē ĝoyarsax bir de baharın ēle çıxardırıx. (Erz./Şenkaya/Gaziler Buc., ErzİA, 70/III-VIII/94)

güz mevsiminden götürmüşti mart ayından **kadın çıktı geldi**. (Bin./Karhova/Çatak K., KYA, 97/I-a/14)

tabi ağanın **kızı aniden kalp kırizi geçirior**. (Bin./Karhova/Merkez, KYA, 125/II-b/24)

āniden haberi duyan olmasın. (Af./Sandıklı/Celiloğlu K., SYAÖ, 319/XLVIII/2)

āniden gebe git. (Uş./Banaz/Çamsu, UŞA, 250/I-30/7)

ordan sōna bōle ğar düz **āniden** yāşın dālara ava giderdiK. (Yoz./Vasfibey Köyü, YİKYYA, 212/XVIII/21)

gıza ğeयेceğ çıKaracag undan dāmādā unnā gıyā gız evi unā gıyā **evelden āhirden bōle**. (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 92/II/27)

arfe gün bayram gün **kindinden**, ôlennen cāmiye gidēlē. (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 101/III/116)

u gün kindinden ādetimiz çorba pişiriz. (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 98/II/27)

günüzden benim yanıma geldi. (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 167/III/22)

güzden iki kere sürüyōk yerini. (Tok./Artova/Salur K., TİLYA, 296/XXXIV-b/11)

2.1.6.5. +dén

alınⁿ avladılar **birdén der osmanım**. (Af./Salar K., ADÜM I, 43)

2.1.6.6. +tan

ĝışa hazırlıĝ, ĝışdan az öñce işte meselā ĝışın tabi **soĝuĝtan** edemeyiz. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 189/XXVI/119)

o paçalaş te bile ğürünmez te bile toplanırmış **pitıraĝtan** gezemesin tarlanın içinde. (Edn./Uzunköprü/Gazi Mehmet Köyü, EdİA,252/XLVI)

manda sıcaılandı. **soĝıĝtan** düşmüşti. (Bin./Karhova/Çatak K., KYA, 101/I-a/248)

soĝuĝtan buyacaktım. (Mal./Merkez/Yeşilyurt, 262/XXIV/7)

bız **ĝazançılıxtan** aynattıx. (Ur./Merkez, UMA, 131/II/62)

baştan kızın annesinne bobası gider **ĝız evine dünürlē**. (Edn./Keşan/Kızkapam K. EdİA,138/VIII/1)

tebî **baştan** başlāyırım. (Rize/Kalkandere/Cevizlik Mah., RİA,245/XX/3)

unu **aştan** dedim. (Muĝla/Ula/ Ataköy, UlaYA, 87/XV/13) (birazdan)

2.1.6.7. +Tan

bunuĝ meselā sayasını da kendim dikiyon **topTan** diKdîm için makiniyi buraya çekerin.

(Af./Merkez, AMA, 182/IV/32)

gız dōdu mu doğar dōmaz, gız hem bi tarafTan büyür hem bi tarfaTan anne ceyize başla'. (Af./Merkez, AMA, 184/V/13)

ërkeK evlādını haşarılıKTan alıyor. (Af./Merkez, AMA, 192/VII/152)

2.1.6.8. +ten

bu kızi bana mecburiyetten vërdülér. (Mal./Akçadağ/Keller, AkçYA, 146/37/14)

bıkmış osanmış, asgerlikten aşlıkdan. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 108/VI/75)

ekmeK ufağı konulunca gerçekten vurulmaz mıydı? (Kay./Yeşilhisar/Gülbayır Köyü, YYA, 125/X/7)

ilkbaharda topladıla bizléri / ālattıla gēlinléri gızları / méktupsuz buraKmeyin bizléri / bu sébéptén arzedérin sılayı. (Bur./ Bucak, ADÜM I, 110)

2.1.6.9. +nan

evine geldi, aylesi gorxusunnan evden gaşdı. (Van/Merkez, AİAD,9)

pāfişah gorxusunnan sükiütleği. (Kars/Çıldır/Koçgüden K., KarsİA, 358/91/119)

onuñ arkasinnan çiklota tutulur. (Af./Merkez, AMA, 196/XI/11)

2.1.6.10. +nán

bêş on gún herif gurdun gorxusunnán dışarı çıxamamış. (Siv./, STİAT,54)

pādişahın oğlu da gorxusunnán söyliyemedi. (Siv./Oluhman, STİAT,19)

2.1.6.11. +nén

sabbañan erkennén bu ixdiyar adam köyün naxırini çıxardı. (Van/Edremit, AİAD,27)

bir dakadan b harfi aldın mı hiç durulaman. (Tek./Saray/Yeniköy, TİSİKAD, 45/VI/63)

onuñ ardından mercimek bişdikden sona dudmacı salarız. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 126/XII/38)

āşam ezeni sırasındaⁿ evvel yāni āşam ezeni hindi yedide oluyo, demek altıda filen, bi harekete başlēyo, sallamaya. (İsp., İMA, 112/II/36-37)

2.1.6.12. +lan

Bu ek bu örnekte +DAn ekinin işlevini üstlenmiştir.

birlan buğa patlattum tabî. patlaince tabî emicem var. (Rize/Merkez/Derebaşı K., RİA,213/VI-a/16)
(birden)

2.1.7. +DAn +(y)A

2.1.7.1. +dan +Ø

*bizi çimnemek isteyēledi **dōrudan dōru** çinnelegeçelēdi öldükden sonra gāyim.*

(Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 231/XV/132)

*yapa **Qısmını** hiç gullanmadan **dōrūdan dorū** tüç'çara veriz satarız.* (Küt./Domaniç/Gozlucu Köyü, KYA, 238/LI/42-43)

2.1.7.2. +dan +a

*evet aşığki burdan **boydan boya** gētdix.* (Erz./Horasan/Velibaba K., ErzİA, 143/VIII-VI/85)

*mehmed bey de oxir, **axşamdan axşama** gelir.* (Erz./Pasinler/Güzelisar K., ErzİA, 179/IX-XII/70)

*üç aydan üç aya **konturola** gelceksiñ dedi.* (Muğla/Ula/Portakallık Köyü, UlaYA, 84/XIV/16)

2.1.7.3. +dan e

*xoce de **axşamdan axşame** pisgüwvüti goyr asēli direkde.* (Erzn./Tercan/Kurukol Köyü, ErznYA, 373/VI-X/93)

2.1.7.4. +dan +ya

*eger **dorgudan dorguya** yayan gidecek olmış olsan, yani kendiün ayağan güvensen, iş sahatda, nēhayeti dört sâhâTda gidersin.* (Erzn./Kemaliye/Harmankaya K., ErznYA, 233/I-XXIX/37)

*bi de **dōrudan dōruya** çivi çakaburuk.* (Af./Merkez, AMA, 225/XIV/123)

*bilmeyenlē **doğrudan doğruya** ifdira ētdilē.* (Isp., IMA, 110/I)

*gadir giymet bilinmes / **hafdadan hafdaya** **Qurtünüm** alınmas / dişim başına bir arpacıx verilmes.* (Yoz./Gargışla, OAAD, 141)

2.1.7.5. +dan +^ya

*evvelden bi '**haFtadan bi haFta^y**'a yapārdıq.* (Zong./Amasra/Ocacık K., ZBKİA, 149/XV-a/1)

2.1.7.6. +den +e

***günden güne** zayıflıy.* (Mal./Merkez/Karagöz Köyü, 258/XIX-b/43)

*ērmenilerin **birdenbire** azmalarına sebep, bunnar.* (Erz./Çat/Taşagül K., ErzİA, 215/XIII-II/47)

*ben gelinin yolunu baxarxan gocasımı yoxsa axrabasımı, **birden bire** gapıyı açarax haykırdı.*

(Ordu/Mesudiye/Zile K., KIAT,44)

*davar keseriz **güzden güze**.* (Diy./Çüngüş/Kaynakköy, DİÇÇYA, 210-211/XXIV/39)

2.1.7.7. +den +ye

*ğış azıkları **inceden inceye** salçayı ediyoz.* (Af./Sandıklı/Bektaş K., SYAÖ, 304/XLIII-a/9)

*yani çok yani **inceden inceye** yapāsak bitmez.* (Uş./Sivash/Yayalar K., SA,46/XIII/33-34)

*amma **seneden seneye** bi suva yapallardı kerpiş duvarlara.* (Kır./Merkez/Kortulu K., KırYA, 270/XXIV/46)

***seneden seneye** veresi hayvan nallanırdı.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 191/II/24-25)

***seneden seneye** tārāna yaparız.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 215/IX/11)

*şidi giyiliyō gine **seneden seneye** moda çıkıyō.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 226/XIV-d/56)

***yeji seneye** bahara otuz olacaķ.* (Af./Bayat/Merkez, BMA, 161/XVIII/400)

2.1.7.8. +tan +a

*daş yarıldı **baştan başa**.* (Küt./Tavşanlı/Çobanköy, KYA, 176/XVIII/18)

*taj **baştan başa** ya' il' di.* (Rize/Çayeli/İncesirt K., RIA,264/XXXII/57)

*hemen padişā ona güzel elbise alıyo **baştan aşa** memed āya.* (Esk./Oduņpazarı Senti, EYA, 142/VI/24)

2.1.8. +(y)A YÖNELME EKİYLE

Zeynep Korkmaz: Yönelme durumu ekinin kalıplaşmasından oluşan zarflar daha çok iyelik eki üzerine yönelme durumu eki almış zarflar biçimindedir. Bu durum, onların kalıplaşma aşamasından önce bir ad tamlaması oluşturdıklarını ve tamlamanın tamlayan ögesinin atılmasıyla kalıplaşmaya uğradıklarını ortaya koymaktadır.²¹¹

Haydar Ediskun: -e yapılı zarflar, çoğu kez, eylemin zamanda son sınırını gösterir.²¹²

2.1.8.1. +a

*çamlibelde yaşıyomuş gırx dane adamınan kōroğlu **boyna**.* (Amas./Aydınca/Avşar Köyü, AAA, 272/VIIIb/173)

²¹¹ KORKMAZ, *TTG*, s. 463

²¹² EDİSKUN, s. 274

allah'a şükür şu durumda éyiyük yāni éyi olmya da boyna éyi oluyem. (Or./Aybastı/Zaferimilfi Köyü, AA, 104/XXVII/41)

bu h̄ayalet boyna önüne çıķardı. (Tok./Bakış K., TİLYA, 236/III/5)

2.1.8.2. +e

yüzbaşı vesāyre onnāda ôlesine gideledi. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 228/XV/54)

2.1.9. +LA(n) VASITA EKİYLE

Zeynep Korkmaz: Pek seyrek hallerde **+n** vasıta hāli ekinin sayı kelimelerine veya sıfatlarına, +la eki ile birleşmiş olarak **+lan** şeklinde geldiğini de tespit ediyoruz.²¹³

Fakat +la/ +le eki bir taraftan da, ta eski metinlerden bu yana, yer yer bazı zaman isimleri ile birleşip, +n eki ile yapılmış olanlara denk bir takım zaman zarfları meydana getirmiştir.²¹⁴

Tahsin Banguoğlu: Aslında ile takısından gelmiş olan -le eki adların kimle halini, bilelik halini meydana getirir. Ancak oluşturduğu kelime bir takı öbeği hükmünde olduğu için birçok hallerde zarflar yapmak istidadını gösterir... En çok **tarz** zarfları yapar... **Zaman** zarfları ve bazı miktar zarfları da yapar.²¹⁵ **+IA(n)**

2.1.9.1. +IA(n) Ekiyle

2.1.9.1.1. +de

ôlelikde bu xādise de geşdi başımızdan. (Küt./Aslanapa/Aslar Köyü, KYA, 167/XII/24)(öylelikle)

2.1.9.1.2. +la

candan olan aķrabālāna dūne çār ıķan, “beyin kuşā gircek, beyin kuşā gircek” böyle xaber verilir uķuntuyla. (Küt./Merkez, KYA, 138/I/115)

ben ğılıcım hakķyla alacām. (Amas./Aydınca/Böke Köyü, AAA, 202/I/143)

ramazan oruş duTmaKla geçē. (Af./Dazkırı/Merkez, BDA,239/XXII/33)

yemisin diyilar zorla yutma baķ (Tek./Saray/Demirler Köyü, TİSİKAD, 63/XIV/150)

iki köpek bî tilkiyi zorla gebēttik vūa vūa. (Tek./Saray/Kurtdere Köyü, TİSİKAD, 41/IV/23)

dağdan gelir hızla. (Uş./ Banaz/Kızılcahisar, UşİA, 258/I-33/64)

²¹³ KORKMAZ, *TEKŞEKO*, s. 24

²¹⁴ KORKMAZ, *TEKŞEKO*, s. 31

²¹⁵ BANGUOĞLU, s. 185

dédiler: seni zorıla mı gôtürüyollar, gendün mü gèdiyôsuy? (Or./Aybastı/Zaferimilli Köyü, AA, 106/XXVIII/42)

*beni **tamamiyla** beni herşeyden gözümü gönlümü gaPadı.* (Af./Şuhut/Kayabelen K., ŞuhA, 87/III/201)

2.1.9.1.3. +le

*annemin tarafı **ekseriyetle** akrābāya gètdiler.* (Ordu/Perşembe/Mersin K., OİYA, 304/114/1)

zaman itibariyle fatsiye gètdi mi u hadali yaqalanmamanın çaresi yoqtu.

(Ordu/Korgan/Aşağıyaylacık Mh., OİYA, 272/94/13)

*işçi arkadaşlarımızdan ve iyi geçinerek **bu suret ile** çalışma yaptım.*

(Rize/Kalkandere/Cevizlik Mah., RİA, 246/XX/41)

*o vakıf malını **ihaleyle** devlet satıyor bile ossa alanın soñu iyi olmaz şeklinde terbiye bôledir.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 236/XVII/4)

*elimizden gelen harşlık gıyarız, gidenlere. **merasimle** de uğurlarız.* (Af./Şuhut/Güneytepe K., ŞuhA, 102/IX/6)

*döndükden sona da kendi **gayretimle**, az buçuk okur yazar olduğumdan pancarda çavuş oldum.* (Af./Şuhut/Güneytepe K., ŞuhA, 103/IX/15)

*ellerin yanında bin türlü **zahmetle** büyüdüm.* (Af./Şuhut/Tekke K., ŞuhA, 121/XIV/3)

*ibrahim 'aleyhiselam kaldırır pıçağı, **hiddetle** kara taşa vurur.* (Ur./Merkez, UMA, 146/III/220)

*fekat ben gödiğim **kederiyle** hambal gelir.* (Ur./Merkez, UMA, 174/XIV/9)

içki kesinlikle kullanmadım. (Ur./Merkez, UMA, 177/XV/7)

*gurban bayramı **nedeniyle** gızannara izin veriyö müfdü.* (Uş./Eşme/Takmak, UşİA, 280/I-44/22)

*köyden bir kaç komşu izmire gitmek **suratiyle** geçimini sağleyö.* (Af./Şuhut/Güneytepe K., ŞuhA, 96/V/20)

***keserler ile**, bôle paltalar ıla, geliyollā.* (Isp., IMA, 124/VIII/3)

*geldiler, **gözleriyle** górdüler.* (Amas./Aydınca/Karataş Köyü, AAA, 218/IIb/131)

*ya sen bu **güzelliğ ile** onda durulu mu?* (Af./Başmakçı/Yaka K., BDA, 231/XIX/81)

*bu zamāna gadā, yāni **irezilliğ ile** leşberlikle vakdimiz geşdi.* (Af./Dazkırı/Yayla K., BDA, 315/IXL/4)

***iki gat olma şérti^hle**, ilave édirik^h.* (Erz./Şenkaya/ Gaziler Buc., ErzİA, 68/III-VIII/27)

*gız tâbi **gönüllükle** gezmezmiş. gönüllükle gelmînçe bubası demiş ki allah seni daş érsin, demiş.* (Ordu/Kabadüz/Yokuşdibi Bel./Musakırık Mh., OİYA, 267/88/5)

*pazarlama olmuyö. **güslükle** satılyö.* (Af./Şuhut/Güneytepe K., ŞuhA, 95/V/5)

*buna müfdülük rāz olmamış, **kesinlikle**, rāz ômamış.* (Isp., IMA, 134/XIII/11)

*biz hepsine **umumiyetle** sipar deruk.* (Rize/Merkez/Camiönü Mah., RİA, 203/II-c/75)

*düğünlar şımdi **genellikle** cumaertesi günü başlar, pazar günü biter.* (El./Keban/Sağdıçlar K., KBAYA, 97/X/28)

*-yani normel konuşma dilinde **genellikle** değiştirebilisiz.* (Uş./Sivaslı/Pınarbaşı, SA,16/II/9)

***genellikle** esgi tarihinden beri ora şey geçer imiş.* (Tok./Başçiftlik/Merkez, TİLYA, 301/XXXV-a/3)

*meSela köyümüz **genellikle** bu durumda asfalt erzurüm asfaltı geçiyor.* (Bin./Karlhova/Çatak K., KYA, 151/VIII/3)

*unnan sōra da nişan günü ávde yapılı **gánēllikle** bizim nişannarımız ávde yapılı.* (Af./Merkez, AMA, 176/III/23)

***gánelliKle** düyünden bi gün önce yapılı^r.* (Af./Merkez, AMA, 177/III/43)

müzikli gülnüp oynanıdıKdan sōra gızın gálñliyi çıkã'ılıp pijama giydirile^r ek gızın állerini

*ayaKlarına gına yakılı^r, **gánelliKle** düyünden bi gün önce yapılı^r.* (Af./Merkez, AMA, 177/III/45-46)

2.1.9.1.4. +lé

*gölin içēsindé kēndisiné atıp **bu surétlé** yangından gütuluyo.* (Ay./Merkez, AİAÖ,17)

2.1.9.1.5. +lan

***bazarlıklan** alınır.* (Af./Merkez, AMA, 193/VII/157)

*vēmīşlē gurşunu, **zōrlan** atāmuş, **zōrlan** deyişirlēmiş.* (Af./Başmakçı/Yaka K., BDA,230/XIX/63)

*diğerleri de herkezi büle **sıralan** hānelere taķsim idilmiş vaziyette her āneye gönderir.* (Edn./Lalapaşa/Donköy, EdİA,156/XVI/13)

*annecīm beni **árķaylan** küve götüdü.* (Edn./Merkez/ Köşen Köyü, EdİA,184/XXIV/41)

*araba yoxtı, **yáyalan** gelmişti.* (Bin./Karlhova/Kanırş K., KYA, 155/IX-a/9)

***xalķılan** olcaķ deceK derilēse, onū ūei yapālā.* (Küt./Merkez, KYA, 136/ I/34)

*tırabizondan **kayıklan** geluken, ayın batmasında var idi bir saat daa.* (Rize/Merkez/Camiönü Mah., RİA,201/II-a/2)

*yog dedigden keri **zorlan** alınmaz amca dedim.* (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 94/II/107)

*esgiden tarlaları **dolablālan** sulāyodug. orman sıkıştırınca motura döndüg.* (Esk./Sarıcakaya/Mayısar K., SKA, 151/VIII/39-40)

2.1.9.1.6. +len

***zevklen keyflen** geliyo.* (Edn./Süloğlu/Taşlısekbán K., EdİA,167/XXI/14)

*işde haziranın onikésende falan **umumiyetilen** yaylaya çıkarıx.* (Erz./Olur/Olurdere Köyü, ErzİA, 51/II-IX/9)

öleliglen ahā öle ev yer deydi. (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 95/II/115)

*aKğavaK gızı galan **iyicelen**, ordan kalkmış.* (Uş./Sivaslı/Kökeç, UşİA, 309/I-61/212)

2.1.9.2. +nA(n)

2.1.9.2.1. +na

herkes sırsıyna löbed olurdu. (Mal./Akçadağ/Yalınbudak K., MalİA, 338/CVIII/10)

parayna oxudı. (Mal./Akçadağ/İlıcak, AkçYA, 114/17/51)

bi ayānna bōle çinnēdi çamırı. (Af./Başmakçı/Merkez, BDA,161/I/1)

2.1.9.2.2. +ne

inneyne ilacına ısıtmayı önlediler. (Mal./Merkez/Yazıhan, 271/XXXVI-a/6)

o zamana ader onun şeyne birikiyollar, milleT birikiyor. (Siv./İlbeyli/Durdulu Köyü, SİA, 179/IV-c/105)

*alay alay **gelmeyne** / birer birer ölmeyne / tükeni mi gavırıñ gırlısı, demiş.* (Uş./Eşme/Fakılı, UşİA, 343/II-82/34-36)

*alay alay **gelmeyne** / birer birer **ölmeyne** / tükeni mi gavırıñ gırlısı, demiş.* (Uş./Eşme/Fakılı, UşİA, 343/II-82/34-36)

2.1.9.2.3. +nan

gönümüñ düşmediği olana / beni zorunan mı vēciKlē. (Af./Merkez, AMA, 179/III/98)

dā istidayı yazdurmadañ zaptıyele bēni buraya zornan getüdüle. (Kas., AAT, 11)

çétmî zornan namaza soķnuşla. (Bal./Merkez, ADÜM 1,3)

*ğorkutbe de **ğızgınnuñnan** beyazıt gülesini cebine soķdum boruyü deyi.* (Bar./Merkez, BarYA,29/I/11)

*ben evlanmax isdēmirim babām zōrnan beni verir **Kocaya**.* (Bin./İlıcalar Nah., BMİKA, 176/VIII-c/15)

*işdi, reyisicumhur **tatlılığnan** inmediyi için bele zorakiyan geldi.* (Erz./Geyik Köyü, ErzİA, 24/I-V/55-56)

bēle zorūnan geldiğ. (Kars/Merkez/Azat K., KarsİA, 325/81-a/6)

*yau **usulnan** annetceñ nası annatceñ ben annamam.* (Küt./Altıntaş/Merkez, KYA, 169/XIV/1)

*gece yarusu **ğarannūnan** geliyeler şindi ēyigine de dayanmışlar.* (Or./Aybastı/Karamanlı Mahallesi, AA, 66/III/29-30)

şindi adamı golundan dutāsañ zornan getiriyon gāveden. (Uş./Banaz/Hatıpler, UşİA, 254/I-32/56)
bu zornan mı aldīcaķ. saña bu uşaq? (Zong./Karadeniz Ereğlisi/Balı K., ZBKİA, 109/I/358)
ertesi günü sabaiınan bir de baxdım ziyo reħmetlik bizim geldli. (Kars/Kağızman/Kölek/Çeperli K., 176/9/20-21)
gecēyārsı gelmişlē böle, ama nasıl ağırlınnan geldi. (Küt./Merkez, KYA, 141/I/239)

2.1.9.2.4. +nán

gara günde bōne çalısmāynán şeyinen bu günnere gēdiK. (Af./Merkez, AMA, 228/XV/26)

2.1.9.2.5. +nen

onnar ücretnen yaPveriyōlar bize. (Af./Merkez, AMA, 276/XXVII/90)
o şişnen-de duvarı delmişle. deldū vaķıt, baķıyala bir ışıķ görüyala. (Bart./Merkez K, AİAD,178)
bi üfürmēnen elli milyòn alır adamın. güle güle. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 98/I/44)
makinalar çıķmazdan eveli bōle ayvan gücünnen enadı mı vaķti olannar iki ķoşar. (Kırk./Kayalı Köyü, KİMİKA, 84/X/38)
o yetimniğnen büyüddüm çocuxlardan altı gızım, bir ölüm var ıdı. (Kır./Kaman/Hamit Ka., KırYA, 394/LVII/)
düvünnerimiz gōzelliknen oliya. (Zong./Merkez/Göbü K., ZBKİA, 138/X/1)

2.1.9.2.6. +ınan

hezreti ömer kervan olarax, tüccar namında, kervancılığınan gelir.
 (Kars/Arpaçay/Başgedikler/Anıtlar K., KarsİA,172/6/1)
onu gidiyem ya ağız dadınan getirim mezata verim. (Ur./Merkez, UMA, 154/VI/58)

2.1.9.2.7. +ınen

devrüsü günü sabaxdan bi gece suya girerkan arxadaşın birisi, nasıysa işde yanlışlıgınen su alam derken fırad'a gēdiy. (Erzn./İliç/Çaltı K., ErznYA, 243/II-VIII/11-12)

2.1.9.2.8. +inen

rezilliğ inen böyüdüüm, rezilliğ inen çeKdim aynı. (Af./Dazkırı/Merkez, BDA,236/XXI/35-36)
bu da yemēh memēh verdiħce buna diğğatinen çox tamaşā etdi. (Kars/İğdır/Söğütü Mh., KarsİA, 264/49/8)
o şireler süzülüncē o mırıçıxınca ondan sōradan gine gadınlar birlıgınen toplanır güzelleyin. (Mal./Merkez/Çarmuzu, MalİA, 248/VII-a/2)

2.1.9.2.9. +inen

*seniñ boynuzıñ **golelñen** düşmez.* (Mal./Tilek K., GDİAT,12)

2.1.9.2.10. +unan

*esgiden ğınada ğalacaxlarıñ **zorunan** ayağğabısı alınırđı döñüşe döñüşe alınırđı.*

(Kay./Yeşilhisar, YYA, 134/XII/95-96)

2.1.9.2.11. +ünen

*yollar ğar, ğış **gücünen** geldiK, didi.* (Kay./Yeşilhisar/Güzelöz Köyü, YYA, 126/XI/15)

2.1.9.2.12. +ynen

*diKgaTét baK, **sıraynen**, rızıKlā sıraynen.* (Af./Merkez, AMA, 190/VII/72)

*şindi bu düzen **saymeyinen** başa çıKmaS.* (Af./Merkez, AMA, 224/XIV/65)

*at kiralallardı, **kiraynen** götürüллерdi.* (Tok./Niksar/Buzköy, TİLYA, 334/LVIII/7)

2.1.9.2.13. +yınan

***cefay unan** ğünü geçer.* (Nev./Derinkuyu, NevYA,134/XI/10)

2.1.9.3. Tarz Zarfı

*dağdan gelir **hızla**.* (Uş./ Banaz/Kızılcahisar, UşİA, 258/I-33/64)

*ibrahim ‘aleyhiselam **ğaldırır pıçağı, hiddetle ğara taşa vurır.*** (Ur./Merkez, UMA, 146/III/220)

*vēmışlē ğurşunu, **zōrlan** atāmiş, **zōrlan** deyişirlēmış.* (Af./Başmakçı/Yaka K., BDA,230/XIX/63)

*işdi, reyisicumhur **tatlılığnan** inmediyi için bele zorakiyan geldi.* (Erz./Geyik Köyü, ErzİA, 24/I-V/55-56)

*bi **üfürmēnen** elli milyòn alır adamın. güle güle.* (Af./Bayat/Merkez, BMA, 98/I/44)

*onu gidiyem ya ağız **dadınan** getirim mezata verim.* (Ur./Merkez, UMA, 154/VI/58)

***cefay unan** ğünü geçer.* (Nev./Derinkuyu, NevYA,134/XI/10)

2.1.9.4. Zaman Zarfı

*gece yarusu **ğarannūnan** geliyeler şindi eyiğine de dayanmışlar.* (Or./Aybastı/Karamanlı Mahallesi, AA, 66/III/29-30)

*ertesi ğünü **sabaiūnan** bir de baxdım ziyo reğmetlik bizim geldli.* (Kars/Kağızman/Kölek/Çeperli K., 176/9/20-21)

2.1.10. +LAr ÇOKLUK EKİYLE

2.1.10.1. +LAr Ekiyle

2.1.10.1.1. +lā

haKını çoK gayı̄b eTdi o zamanlā. (Af./Başmakçı/Merkez, BDA,177/VI/82)

2.1.10.1.2. +lar

uzun zamanlar yéyip içip muratlarına geçdiler. (Elz./Keban/Saracık K., GDİAT, 104)

u vaxıtlar dolma dúrellerdi tencere tencere ğazan ğazan. (Tok./Reşadiye/Güvendik K., TİLYA, 381/LXXXVII-b/50)

2.1.10.1.3. +nar

bi zamanar gomşilarce toplanurux. (Erzn./Kemaliye/Apçağa K., ErznYA, 228/I-24/1)

çox zamannar da dolaniller. (Kars/Kağızman/Kötek/Paslı K., KarsİA, 194/16-b/263)

geçim tarımla, hayvancılıkla. son zamannar çilekle ūraşılıyo. (Uş./Sivaslı/Pınarbaşı, UŞİA, 314/I-63/9)

2.1.10.2. +lArI Ekiyle

2.1.10.2.1. +ları

yaz ayları, ağustos aylarının acık sonlarına doğru, içlerindeydi ğaliba çocukluk dimi büyükler, yaşlılar biraraya geldiler rahmetlikler. (Af./Şuhut/Tekke K., ŞuhA, 123/XIV/39)

yazları yaylaya, ğışın Kıyı kıyıtı yēlere gidēlēmiş. (Af./Çay/Devederesi, ÇYA,114/II/)

axşamları bazen bi araya gelürux, konuşurux. (Diy./Çüngüş/Aktaş, DİÇÇYA, 214/XXVI/7)

ögle zamanları arāzım ırax bazı tabi gēdemiyim. (Diy./Çüngüş/Malkaya, DİÇÇYA, 234/XXXIII/28)

aşşamları bōle kestāne yerke, ôle aḡneten kestāne yerke, helva ğarılır. (Isp., IMA, 123/VII/34)

bizim ōda cuma āşşamları başlarız biz bitirmeye. (Isp., IMA, 141/XVII/1)

iş gördü mü, onun ğışları, isdedün gibi aar oluyo. (Tok./Karkın K., TİLYA, 246/IX-d/71)

çocuklar sabaşları erkenden şe yapallardı. (Tok./Erbaa/Koçak Bel., TİLYA, 324/L/11)

2.1.10.2.2. +leri

onu sen geceleri yāpmeK isteyōsun her an. (Af./Merkez, AMA, 291/XXX/159)

gece geceleri ē oyun ne vāsa gösteriyo, milleT ğā. (Af./Başmakçı/Yaka K., BDA,231/XIX/76)

daha önceleri mecdiye köyümüŝ burası. (Af./Dazkırı/Hasandede K. , BDA,324/LXII/3)

haydı oğlum bundan sóyna sen buranın ağasımısın; burda galéycilikden ŝundan bundan iş çıxaramassın. **géceleri** bu tıyariya binersin gider, **kısmetiñi** ararsın. (Mal./Tilek K., GDİAT, 4)

bunnar béle **bi gaç ay géceleri** kēfde günüzleri téyarasına binip gezmede idi. (Mal./Tilek K., GDİAT,6)

bayram günleri sütlaŝ bişirürüz. (Diy./Çüngüş/Kaynakköy, DİÇÇYA, 210/XXIV/35)

2.1.10.1.3. +neri

pazar günneri bahirux herkesin adamlari gelir. (Erz./İspir/Gaziler Köyü, ErzİA, 92/V-II/166)

bu yatıra **cuma günneri** bayannā gider, **pazar günneri** de erkekle' gider. (Küt./Simav/Merkez, KYA, 209/XXXVI/22)

bu yatıra **cuma günneri** bayannā gider, **pazar günneri** de erkekle' gider. (Küt./Simav/Merkez, KYA, 209/XXXVI/22)

bi de **çarşamba günneri** kôlü mutlakā gidiyo. (Uş./Merkez/ Kırka, UşİA, 224/I-13/4)

cumāŝamları günneri o mezeriñ üstüne dikilirmiş bôle. (Uş./ Eşme/Takmak, UşİA, 282/I-44/75)

pazar günneri bahirux herkesin adamlari gelir. (Erz./İspir/Gaziler Köyü, ErzİA, 92/V-II/166)

2.1.10.1.4. +neri

pazar günneri bahirux herkesin adamlari gelir. (Erz./İspir/Gaziler Köyü, ErzİA, 92/V-II/166)

bu yatıra **cuma günneri** bayannā gider, **pazar günneri** de erkekle' gider. (Küt./Simav/Merkez, KYA, 209/XXXVI/22)

bu yatıra **cuma günneri** bayannā gider, **pazar günneri** de erkekle' gider. (Küt./Simav/Merkez, KYA, 209/XXXVI/22)

bi de **çarşamba günneri** kôlü mutlakā gidiyo. (Uş./Merkez/ Kırka, UşİA, 224/I-13/4)

cumāŝamları günneri o mezeriñ üstüne dikilirmiş bôle. (Uş./ Eşme/Takmak, UşİA, 282/I-44/75)

2.2. İSİMDEN İSİM YAPAN EKLERLE TÜREYEN ZARFLAR

Zeynep Korkmaz: Addan ad türeten eklerle kurulan zarflar da ek türü bakımından pek sınırlıdır. Bu eklerin bir ikisi dışında kalanlar, aslında ad ve sıfat türeten ekler olup, zarf olarak da kullanıldıkları için aynı zamanda zarf türeten ekler arasında yer almışlardır.²¹⁶

Türkçede ekler genel olarak “çekim ekleri ve yapım ekleri olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Fakat bazı gramercilerimiz ise, farklı: 1. Türetme Ekleri, 2. Tür

²¹⁶ KORKMAZ, *TTG*, s. 465

Değiştirici Ekler, 3. İşletme Ekleri, 4. Kategori Ekleri olarak bir sınıflandırma yapmaktadır.²¹⁷

2.2.1. +LİK Ekiyle

Haydar Ediskun: **-lik** yapıtı zarflar, eylemin yapıtıındaki uygun zamanı ya da süreyi anlatırlar.²¹⁸

2.2.1.1. +lik

bu gècelik bu me`rada yatmıya geral vèrir. me`ranın içine varırkine ev kimi düzülü.

(Gant., GDİAT, 203)

şimdilik çivTciyim memleketimde işde borda çifTciyim. (Esk./Sarıcakaya/İğdir K., SKA, 132/VI/3)

şimdilik emeklilik bāladilā bakam. (Uş./Banaz/Karacahisar, UşİA, 264/I-37/1)

şindilik isTedîñ beyler beyler saña gızını veriyodu diyo. (Yoz./Ovacık Köyü, YİKYYTA, 116/II/242)

2.2.1.2. +nük

eskiden otus kırK dene hayvan nallanırdı her gün **günnük**. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 190/II/11)

şindi iki saatde, üş dört **günnük** harman hallöloyo. (Uş./Banaz/Baltalı, UşİA, 248/I-28/30)

2.2.2. +cA EKİYLE

Haydar Ediskun: **-ce, -cik** yapıtı zarflar, eylemin yapılmasıyla ilgili yakın zamanı bir zaman gösterirler.²¹⁹

2.2.2.1 +cA Ekiyle

2.2.2.1.1. +ca

çoş ęylarca gezdi mecnın gibi. (Bin./İlçalar Nah., BMİKA, 163/VIII-b/63)

çöş aylarca, aylarca. yoş para gèşmedi urda. (Ordu/Perşembe/Kuyluca K., OİYA, 302/113/27)

aylarca, yıllarca sıra adam buluP kesdiremedi. (Af./Şuhut/Mahmut K., ŞuhA, 107/X/46)

bir misāfir gelir üşğún durur emme ben seni **aylarca, yıllarca** beslemiyè gūduretim yeter. (Yoz./Ovacık Köyü, YİKYYTA, 128/II/567)

²¹⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz. GÜLSEVİN, “Türkçede “Sıra Dışı Ekler” ve Eklerin Tasnif, Tanımlama Sorunu Üzerine”, V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri I, TDK:855/I, Ankara 2004, s. 1267-1283.

²¹⁸ EDİSKUN, s. 275

²¹⁹ Haydar EDİSKUN, *Türk Dilbilgisi*, Remzi, İstanbul 2004, s. 275

ulan üç ay boyunca yedik. (Af./Çay/Armutlu, ÇYA,139/VII/84)

aylāca, günlēce, defālāca isdemişlē. ğatdiyen bubası, annesi, vē^rmemiş ğızı. (Isp., IMA, 122/VII/3)

arazımız süriye'de çoğ olduğu için aylarca biz at arabası, haşa öküz arabası, bēle bu ğader vesayit yoğdu. (Kil./Öncü Pınar Köyü, KMKA, 22/VI/44-45)

aylarca, yıllarca sıra adam buluP kesdiremedi. (Af./Şuhut/Mahmut K., ŞuhA, 107/X/46)

aylarca, yıllarca sıra adam buluP kesdiremedi. (Af./Şuhut/Mahmut K., ŞuhA, 107/X/46)

bir misāfir gelir üşğün durur emme ben seni aylarca, yıllarca beslemeye ğuduretim yeter. (Yoz./Ovacık Köyü, YİKYYA, 128/II/567)

usulca soya s oğlum sen de ğedip gelip beni öle eĝlenme. (Erzn./İliç/Buc. Armutlu Bel., ErznYA, 255/II-XIV/226)

saklıca bubasından, anasından héybesini, gılcını alıya. (Bolu/Merkez K, AİAD,163)

o vakt ölanı sımstıkıca bālyōla. (Ay./Merkez/Kemalpaşa Mah., AİAÖ,13)

usulca aralamış bağmış bi gözü körmüş kızın. (Edn./Merkez/Menekşe Solular K., EdİA,178/XXIV-a/31-32)

ben bolca ireşberlik yapardım. (Erzn./Refahiye/Yurtbaşı Köyü, ErznYA, 332/IV-XVI/44-45)

gene arxadaşlarca hep, hep beraber;baxdım ki bu ombaşinin sufati sufatluxdan çıxmış. (Erz./Geyik Köyü, ErzİA, 23/I-V/19-20)

içmemek şartiynen ğıza derin göznen çoğca bağar. (Gant./Zıranba K., GDİAT, 197)

saĝdıç da boyuna boyunca aynı onun kibi. (Mal./Merkez/Karagöz Köyü, 258/XIX-a/31)

çoban seççádiye usulca söylemiş. (Niğ./Arapsun/Hacılar K., OAAD, 19)

çuKurca oluverir. (Af./Sandıklı/Kusura Kas., SYAÖ, 383/LXXXI/13-14)

amma bayā gorgdu undan sona bu usulca indi. (Esk./Sarıcakaya/İğdir K., SKA, 138/VI/151)

bizim goca mezarın ucuna toPluca gömmüşlē unnarı. (Esk./Sarıcakaya/Mayısar K., SKA, 161/X/145)

bax İra'xadca burda yēyēη, ölene ğader bu ocāηı yaxacāη necibiη. (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 173/III/77-78)

çéğmece aşdı, usulca elini içeirsine soxdu. (Tok./Erbaa, STİAT,209)

sabaĝdan da bişmiş yerúk, sıcacuğca yerúk. (Tok./Kervansaray K., TİLYA, 248/X/6)

o bişē, üş saatde filan tıkr tıkr tıkr tıkr arca, ar ateşde, ar suda. (Uş./Ulubey, UşİA, 322/I-66/32-33)

2.2.2.1.2. +cá

-hayı, saĝ ol ben yalnız ğedersem diy İ gendü dedúĝım usulcá işimi yaparım.

(Amas./Aydınca/Böke Köyü, AAA, 202/I/148)

2.2.2.1.3. +ce

*ben **günnerce** bazara gitmesem, kimse bi şey demez başa.* (Uş./ Banaz/ Ayrancı, UşİA, 240/I-21/6)

se'etlerce bunları birbirine bira^ğırığ. (Kil./Öncü Pınar Köyü, KMKA, 28/VI/184)

*dē ben oturcen, bunu seni **saatlerce** şe' yazıvecen.* (Af./Başmakçı/Merkez, BDA,170/IV/19)

*kēçeyi, gider gelır béle **ayaxlarıyla sa'atlerce dögerler.*** (Ur./Merkez, UMA, 187/XIX/14)

*işte **tēzce** yanına gēldim.* (Amas./Hızırpaşa, AAT, 158)

*üş gün **şenniklice** duruyöller.* (Esk./Seyitgazi/Üçsaray K, AİAD,129)

*yonce galxar yar **boyünce.*** (Muş/Merkez, AİAD,76)

*emme yalan essah çaliverince furuya kasaturayı, **hafifce** hôle gan ıldırēvedi derdi rāmeTliK.* (Af./Başmakçı/Yaka K., BDA,233/XX/18-19)

*orda buların haggını **şerietce** eviñden malıñdan vëreceksin.* (İğd./Karakoyunlu, DİAT, 4)

*gız gētdi **ipin menzilince.*** (Kars/Kaleiçi, DİAT, 149)

*odiya buyurun **serince** yatın.* (Erzn./Kemah/Doğanbeyli Buc./Dedeoğlu K., ErznYA, 289/III-1/9)

*bi yandan tikiş tik, bi yandan da güzel parçalar ne olursa **gizlice** al, goynan goy.*
(El./Ağın/Merkez, KBAYA, 165/XLVIII/36)

*ne **ğafilce** avlanmıssın.* (Kay./Sarız/Çorekdere K. (Afşar Uruğu Ağzı) , OAAD, 84)

*şurada bi yalāmız var gum dolu içërisinde **temizce** yıkanır.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 202/V/9)

*yıkarıs **temizce** şeyi budāyı ondan kēri gāzana dōkē gāynadırs.* (Af./Sandıklı/Akin K., SYAÖ, 267/XXXIII-a/21)

*bôle **nezükce** yūruruK.* (Tok./Niksar/Gökçeli Bel., TİLYA, 344/LXVII/1)

*aramızda para toplardıx-mecanen- **hükmi hükmince.*** (Ur./Merkez, UMA, 184/XVIII/59)

*balcanı dōrarız **irice irice.*** (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 130/V/91)

*onu da dikēdiK, élliK gibi bōne **düzce** dikēdiK.* (Af./Merkez, AMA, 283/XXIX/21)

*nemaz gılmayı ébdes^t almayı o zamanıñ **usulünce** bunnara öğrediyi.* (Amas./Aydınca/Böke Köyü, AAA, 206/I/236)

*postları yélli **yérince** yélleşmiş.* (Amas./Aydınca/Karataş Köyü, AAA, 217/IIb/66)

*tePsinin içinde **düzgünce** yileşdirriK sona bu yuxalarıñ üsdiine gezdirereK tanna çekilif yëriyende gız da bunun **pēsice** çıxdı.* (Kars/Arpaçay/Kineği K., AKD, 37)

***bizce** hangisi dooru hangisi yaanıñ gayı bilemiyox.* (Kay./Yeşilhisar, YYA, 142/XIII/95)

*gānı gine aKdı _mîdi u zıyaratħane yan. **milletce** artu anlıyo urda.* (Ordu/Aybastı/Çakırlı Mh., OİYA, 189/22/14-15)

2.2.2.1.4. +cé

hér kézé salgını hali halincé salij. (Bur./Bucak, ADÜM I, 111)

2.2.2.1.5. +ça

ōda asırlarça evvel bi cenāze vükū bulmuş. (Af./Çay/Devederesi, ÇYA,118/II/141)

gıvrahça kōse altınarı toplamış. (Çank./Cacıklar K., AAT, 83)

o siniyi yavaşça çeviri. (Van/Merkez, AİAD,7)

süleyman şimdi bizim sana açıkça süleyim evlādım. (Edn./Enez/Şhitler K. EdİA,125/III/2)

yannisça nāpōrsun? yannisça oturuvarı mısın? (Edn./Havsa/Osmanlı Köyü, EdİA,207/XXX/33)

keloğlan merduanda yavaşça énmış. (Mal./Merkez, GDİAT,65)

ben gene şimdi yannisça durup geçiñmē savaşırum. (Kırk./Kadıköy Köyü, KİMİKA, 75/VIII/5-6)

osman amca yavaşça da bekçilik yaparçana tutuyu birini öldürüveri orda.

(Tek./Saray/Kadıköy, TİSİKAD, 71/XX/7)

onu andan sōna alıp gelip yavaşça ya burayı kardaşlarının yanına getiveri onu o

zamanlar. (Tek./Saray/Kadıköy, TİSİKAD, 71/XX/19)

ordan esKi avasTos dedi midin yavaşça lēlēn burda ayānı kınaladī gibi ayānı kınalar.

(Muğla/Ula/Çıtlık Köyü, UlaYA, 72/VII/6-7)

ben yavaşça çıkım meydana. (Muğla/Ula/Oyru Köyü, UlaYA, 100/XXIII/68)

2.2.2.1.6. +ce

işde böylece tamam oldi, sağ olunuz. (Erz./Aşkale/Demirkıran K., ErzİA, 191/X-II/51)

böylece bunnar élbölunun évine yaqlaştılar. (Kmar./Andırın/Tokmaklı K., GDİAT, 139)

eylece şimdik gelincik gayası diyeler eyle duruyo orda. (Mal./Merkez/Çarmuzu, MalİA, 250/X-b/17)

galemleri güzel gine yaparsıñ orıya yelleşdürüsün şöylece. (Or./Aybastı/Belen Mahallesi, AA,

78/XI/7)

böylece bitmiş olur. (Tok./Killik K., TİLYA, 252/XIV/6)

diyecēm, bôlelikce yaş yaşadım hindiye gadar. (Uş./Eşme/Fakılı, UşİA, 344/II-83/22)

-ey kör, sen bizi eyce dinne. (Van/Merkez, AİAD,8)

gennilerin de toyları düginleri, gennilerince usullarınca neyse, olur. (Ur./Merkez, UMA,

234/XXXIII/231)

sancāK güzēce süsleni. (Af./Merkez, AMA, 180/III/126)

goşulduğı zaman, güzelce gidivēmezdi. (Af./Merkez, AMA, 231/XVI/27)

allah allah sen oraya güzelce çıkıydıydı. (Bar./Merkez,BarYA,35/II/72)

- bayā güzelce* tepsiyile bişirillerdi yāū. (Af./Bolvadin/Orta Karabağ K., BTKKA,134/XIV/17)
- dört tarafı şeyli, ğablama, güzelce* ortası çuxur, ğildirikce tandur, ğuyuda, ğuyu. (Erzn./İliç/Merkez, ErznYA, 244/II-VIII/7-8)
- tutuyolar adamı bi güzelce* sopa çakiyolar. (Esk./Merkez, EYA, 153/X/54)
- güzelce* yörüz. (Kırk./Kadıköy Köyü, KİMKA, 74/VII/49)
- bunu güzelce şey ğdiP, ē, ğuruduP ğorlā.* (Küt./Merkez, KYA, 143/I/283)
- davulu dövdüre dövdüre, öve öve öve burdağı deliğannılā ebdes alā gelī gözēce.* (Küt./Altıntaş/Dumlupınar Buc., KYA, 171/XV/64)
- o atlı da gelir güzelce* ax daşın altından anaxdarı alır. (Nev./Merkez, NevYA,123/III/40)
- bunnara ğözelce* yidirdik. (Nev./Ürgüp/Karacaören K., NevYA,158/XXIX/61)
- su ğatnadise pancarı güzelce* yeykersin. (Ordu/Alemköy K.,OİYA, 168/3/3)
- undan sōra güzelce* bişdikden sōra birāz bişdikden sōra piriç ğöyarsın. (Ordu/Yaraşlı K.,OİYA, 175/8/18)
- ħubbeyi çamurla güzelce* suvuyo. (Ordu/Kabadüz/Yeşilada K.,OİYA, 264/86/19)
- suvanı güzelce* ginelik suvanını ğatarsın. *suvanı dōrarsın güzelce.* (Ordu/Kumru/Kadıncık K., OİYA, 285/103/17-18)
- şimdicek güzelce* getirüsün, seçersin, düresin. (Ordu/Kumru/Kadıncık K., OİYA, 285/103/27)
- onu bi tavı geşmeden bi gözcelce* yūdūmuz zaman damlamaz. (Af./Sandıklı/Başkuyucak K., SYAÖ, 298/XL-a/12-13)
- bide üstüne goruz et güzelce* hazırlāırız unu. (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 130/V/93)
- ğözelce* ununan suyunan yoğuruz. (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 72/IX/6)
- unu da üsdüne eklerük. o da ğüzēlce* bişer, āfiyetle yersin. (Tok./Yelpe K., TİLYA, 255/XVI/9)
- onnan güzelce* bi taranır. (Ur./Merkez, UMA, 187/XIX/9)
- o kıyma etī güzelce* kıfteyi yoğırmazdan ğavitacaḡsan. (Ur./Merkez, UMA, 204/XXIII/39-40)
- mimbarı tamam tekmiil güzelce* yıxallar. (Ur./Merkez, UMA, 222/XXX/13)
- basdırdılā bēgiri dutduk güzelce.* (Uş./Banaz/ Baltalı, UŞİA, 249/I-29/11)
- mercimē ğaynaTdıxdan sōna mercimeK ğüzcelce* bişer. (Yoz./Kadışehri, YİKYYTA, 186/VI/3)
- onu ğüzel ğene, dókerüz, dókdúkdan sōre, güzelce ğene* liyende yuħaruz. (Zong./Karadeniz Ereğlisi/Kestaneci K., ZBKİA, 114/II-b/75)
- çinnēdiK, onu iyice* alıştırı^ydıK, o bi ğün iki ğün duru^ydu. (Af./Merkez, AMA, 283/XXIX/14)
- beni ēyce* diyne. (Bar./Merkez,BarYA,33/II/17)
- oturduğ oruya ēyce* bi ağladıĳ. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 108/VI/83)
- mikrobu ğırılasiya ğadar ēyce* bişiri ğāli, ğaymaħlanasiya ğadar. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 142/XVII/57)

şoraya saxlanır t̄alimde bi epeyce ğaytarmağ isTer başçavış tobbasında iki tokatladı buni. (Af./Bolvadin/Yeni Karabağ K., BTKKA,126/XI/33)

bu zavallı çocux ĩyce bunalmışdı. (Elz./Keban/Saracık K., GDİAT, 103)

eyice yerin altına k̄eç. (Kars/Merkez/Ortakapı Mh., KarsİA, 317/75/18)

eyice goyulaşır. (Mal./Merkez/Çarmuzu, MalİA, 248/VII-a/3)

ȳȳkarsın iyice ğine. (Ordu/Çatalpınar/Karahamza K., OİYA, 203/34/2-3)

ordan yörümüşler, b̄an içine ğirmişler, ĩyce üzümü yemişler. (Niğ./Bor/Garannıkdere K., OAAD, 7)

yalınız savaşı orda eyice ğördük. (Esk./Sarıcakaya/Alpağut K., SKA, 107/III/76)

“sen eyice saxlan, ğörünme” diyor. (Siv./İlbeyli/Durdulu Köyü, SİA, 180/IV-c/136)

böyük ağaçlardan etrafı eyice bağlanmış. (Ur./Merkez, UMA, 141/III/86)

ısladınız onu, bükerez iyice. (Uş./Merkez/ Kediyeü, UşİA, 223/I-12/30)

sen arxasından ölece dışarı çıyıyor. (Bin./Karlıova/Çatak K., KYA, 94/I-a/70)

her ğún ěce ěce ötüyo¹larıdı. (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 184/IV-d/201)

bu işleri yaparın neyse b̄olelikce ağnaşdık. (Uş./Sivash/Yayalar K., SA,41/XII/83)

(Tok./Çöreğbüyük K., TİLYA, 240/VI-c/88)

iyice sürmağa başlar gene kesmez. (Ur./Merkez, UMA, 145/III/217)

2.2.2.2. +çAnA Ekiyle

2.2.2.2.1. +cana

bi sofrata arlar ğarışlık, ğızéviynen oğlan évine ğarışıkcana. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 188/XXVI/100)

ğapıyı takırTadıyo usulcana gelip sandıñ arğasına duruya. (Af./Bolvadin/Ortakarabağ K., BTKKA,114/X/14)

burdan ğözalcene kibarcana şıye giderik. (Nev./Ürgüp/Karacaören K., NevYA,157/XXIX/24)

gelir doslar seni temiz yuvallar / ya'vaşcana kefiniñe sarallar. (Kır./Merkez/Kızılcaköy K., KırYA, 241/XIV/179-180)

2.2.2.2.2. +cene

bū ölmadı mı bu düzgüncene b̄one çıkmaz. (Af./Merkez, AMA, 173/I/140)

büKme için hamüru yürusun ğüzēlcene,hamüru yürükdan s̄ora on onbeş daKge dinleméye ğörsun. (Af./Merkez, AMA, 229/XV/54-55)

bunnar b̄öylecene geliyöllar. (Amas./Aydınca/Böke Köyü, AAA, 208/I/282)

b̄öylecene ğonuşurxan ğapı çalonıyo. (Amas./Aydınca/Böke Köyü, AAA, 210/I/328)

sen güzelcene disipline irāyeT eTdiKden sōna, dayak mayak hiş bişē yok. (Af./Dazkırı/Akarca K., BDA,323/LXI/103)

ondan sona döktükden kēli çinkōya etraflarını büriyüz. güzelcene, gaymaklıca o'sun dēyelek, oña goruz. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 142/XVII/58-59)

bi Tane denK geldi böyükcene otuz kilo bile vā ha beş çuval gadā balıķ oldu. (Af./Çay/Armutlu, ÇYA,138/VII/56)

biraz yol gētdiyhceyh lētif şah ēycene fenaleşdi. (Kars/Koyundere K, DİAT, 30)

nenenin gulağına ēycene bağırdılar. (Kars/Koyundere K, DİAT, 31)

ali degenegi güzelcene dögiyòr. (Bin./Karhova/Merkez, KYA, 113/II-a/25)

güzelcene yandıxdan sōra bu bir ükünü yühledi dedi. (Kars/Iğdır/Taşburun B., KarsİA, 293/61/132)

şimdi bu, kel oğlana iyicene sinirlenmiş. (Kır./Merkez/Karahıdır Ka., KırYA, 258/XX/32)

gözelcene yazdırdım. (Küt./Şaphane Buc., KYA, 217/XXXIX/98)

görümü eltisi güzelcene gelinin üstünü başını gēyindirir. (Mal./Merkez/Karagöz Köyü, 258/XIX-a/32)

sōna ilayi sererik altına gözcelcene çīnerik. (Nev./Merkez, NevYA,126/V/5)

burdan gözcelcene kibarcana şiye giderik. (Nev./Ürgüp/Karacaören K., NevYA,157/XXIX/24)

o çocuK ölcēķ oldu da ēycene canına değdi mi gurşun işeğiş çocuğuş o bōle gabir gibi çuKırca oluverir. (Af./Sandıklı/Kusura Kas., SYAÖ, 383/LXXXI/13-14)

o da iyicene dikkatli bakıyō gıza. (Af./Şuhut/Başören K., ŞuhA, 138/XVI/86)

öylecene geçinip gideriz. (Tek./Saray/Güngörmez Köyü, TİSİKAD, 48/VII/16)

sapını ayıklāsın yıkayıp temizleyip güzelcene doldurun suyunu koyāsın. (Tek./Saray/Sofalar Köyü, TİSİKAD, 52/XI/3)

atī ay ben iyicene bittim. (Tek./Saray/Güngörmez Köyü, TİSİKAD, 55/XIII/15-16)

hanı ben size goymuşdum ya somun öylecene atıyoK (Tok./Karkın K., TİLYA, 244/IX-a/7)

bu yol böylecene devam ētdū için deveci da gomuşlar. (Tok./Artova/Devecikarkın K., TİLYA, 285/XXX-a/15)

gündîz dağlarında böylemecene hökümatın erzürüm şeyine getürux. (Erzn./Kemaliye/Harmankaya K., ErznYA, 232/I-XXIX/22)

2.2.2.2.3. +çana

içēsinde çabıKçana gēldim. (Man./Soma/Çiftköyler, GBAA, 10/VI/1)

2.2.2.2.4. +canam

usulcanam vuruyum da *Qoxsun dirkenem*, *heycaninan Qamayı köprücük keminiñ o boşluğa böyle çay demlenilmez yapacasañ dõru dürüs* yaP dedi. (Kay./Yeşilhisar/Başköy, YYA, 149/XVI/23)

2.2.2.2.5. +ceme

sabaxdan hāmuru yuğurursun. güzelceme eşgüdürsün. (Erzn./İliç/Kuruçay Buc., ErznYA, 263/II-XXIX/134)

ben oni dinniyip de onun sözleini güzelceme saxlamalıyız. (Erz./Horasan/Kuşburnu K., ErzİA, 136/VIII-IV/111-112)

2.2.2.2.6. +cemen

soxir sandığa buni güzelcemen, gapağini, gapadır. (Erz./Aşkale/Güzelisar K., ErzİA, 189/X-I/88)

2.2.2.2.7. +cenem

biri bişirir güzelcenem on timin bişirürler kekiği desepeceksin gurudursun ambarlara doldurursun üç ay dört ay yener. (Mal./Arapgir/Yukarı Şihlar K., MalİA, 311/LXXVII/6-7)

2.2.2.2.8. +cenek

hedük dökerüz, buğdēnen noxutu bişirürüz anı güzelcenek. (Diy./Çüngüş/Kaynakköy, DİÇÇYA,

2.2.3. +Cık Ekiye

2.2.3.1. +cık

āşamdan islēvediy mi, yumuşacık sabāle kiyē gidēsiñ. (Uş./Sivaslı/Erice, UşİA, 299/I-58/25-26)

yaz ayları, ağustos aylarının acık sonlarına doğru, içlerindeydi galiba çocukluk dimi büyükler, yaşlılar biraraya geldiler rahmetlikler. (Af./Şuhut/Tekke K., ŞuhA, 123/XIV/39)

inneleri falan āşam vurdukca acık aklı başına geldi. (Uş./ Banaz/Yukarı Karacahisar, UşİA, 265/I-38/14)
yetmeşe haccık katalım. (Muğ./Merkez, MA,112) (azıcık)

biz daa accık yeñi yeñi şey etdik. (Uş./ Banaz/Yukarı Karacahisar, UşİA, 265/I-38/11)

inneleri falan āşam vurdukca acık aklı başına geldi. (Uş./ Banaz/Yukarı Karacahisar, UşİA, 265/I-38/14)

o ad accık cesurcaymış, efeceymiş. (Uş./ Eşme/Takmak, UşİA, 281/I-44/50)

2.2.3.2. +cıK

*^hôle ^hôle gurı̄ **acıK** bitTi mi, çamurı bitirTilē mi, büyün çevirilēdi ē'tesi gün çekēdik ocāñ içine.* (Af./Başmakçı/Merkez, BDA,161/I/4)

*yoKluK oluyodu, tükeniyodu **çabıcıK**, ôle ediyolāmuş.* (Af./Başmakçı/Sarköy K., BDA,194/XI)

2.2.3.3. +cık

*türkiye **azcıK** destekleye.* (Tek./Saray/Yeniköy, TİSİKAD, 46/VI/93)

*o birisi **acıK** okumuş.* (Af./Bayat/Merkez, BMA, 104/IV/48)

*denîzden galburnan su mu geli? **accıK** gelir imiş dökülür ümiş.* (Isp., IMA, 139/XVI/12)

*yoKluK oluyodu, tükeniyodu **çabıcıK**, ôle ediyolāmuş.* (Af./Başmakçı/Sarköy K., BDA,194/XI)

2.2.3.4. +cik

***şindicik** hayvannarımızı yúKlettik gidiyoruz bozdepiye elma satmayı.* (Kır./Merkez/Özbağ Ka., KırYA, 253/XVIII/8)

***hincicik** gidce^y iz diyé ağlaşdıK.* (Bal./Çağış K., ADÜM I, 12)

*bir kızınan **bir gecécik** yatmr^ynan / adı çıKkar faKat kéndi dul olmaz.* (Af./Şuhut/Badaş K., ADÜM I, 45)

*xasda oldum xasdāniye atdılar / **bi gecécik** baş ucumda yatdılar.* (Esk./Merkez, AİAD,142)

*gürzüsünü **xafifçe** yere bıraxmasından gonax sarsıldı.* (Siv./Oluhman, STİAT,14)

2.2.3.5. +cuK

*kalKalım **usulcuK usulcuK usulcuK** inanmasın zübüde.* (Edn./Havsa/Osmanlı Köyü, EdİA,205/XXIX/45)

2.2.3.2. +cAk Ekiyle

2.2.3.2.1. +caK

*sıltan xanım **çapucaK** bi tas suy alır.* (Gant./Zıranba K., GDİAT, 197)

2.2.3.2.2. +cek

*çok şükür cenapallā iyiyim **şindicek** kendi kendime beş on yüz paracīm da var.* (Tek./Saray/Güngörmez Köyü, TİSİKAD, 56/XIII/39)

*ilerki ebeler **şimdicek** hemen çocū éddisen ğarının eline bî sübürke vēüllerdi.* (Ordu/Çamaş/Sarıyakup K., OİYA, 199/32/11)

2.2.3.2.3. +ceg

evceg bütüin îran hökümâdını mâcır gönderyölâ. (Esk./Sarıcakaya/Alpağut K., SKA, 105/III/9)

2.2.3.2.4. +cek

mecidiye bölükcek giddik gezdik oralarda, ğaldıĶ (Af./Bolvadin/Derekarabağ K., BTKKA,104/VII/36)
nerden nerē allā rāmed edsinġ gayınnam ben hacıdan gelecēm zaman bu tarava
dönmüşümde asgere gitcekleri günde köyceĶ köylü yatırları ziyāret etmek suretiyle
hepisini geçiriz. (Af./Şuhut/Güneytepe K., ŞuhA, 102/IX/4)

kóyceĶ ġediyölar. (Tok./Artova/Ahmeddanişmend, TİLYA, 283/XXVII-b/23)

orda da ordunun adamı hep gelmiş kóyceĶ. (Tok./Reşadiye/Bereketli Bel., TİLYA, 370/LXXX/5)

2.2.3.3. +CAcIk Ekiyle

2.2.3.3.1. +cacúĶ

ġıyılardan eciĶ dādırdıx. o incelişin gine dādırdıh ôle dādıP iceldi inceldi inceldi bî
ayar şöyle usulcacúĶ gidelle. (Zong./Karabük/Kılavuzlar K., ZBK1A, 162/XXI-c/50)

2.2.3.3.2. +cacıĶ

bunnarıy Ķapısına usulcacıĶ bi yafta yaputurya. (Bar./Merkez, BarYA,29/I/24-25)

2.2.3.3.3. +câcîĶ

ĶabicâcîĶ varıvêdiĶ. (Af./Merkez, AMA, 213/XII/206)

2.2.3.3.4. +cecik

ondan sōra çocūnu yerleştiriyo güveysini orda güzelcecik. (Edn./Keşan/İzzetiye K. Ed1A,141/IX/42)
usulcecik girdim. (Af./Merkez, AMA, 202/X/44)

2.2.3.3.5. +cecük

çoĶ gaynamadan unu güzelcecük altını yaĶaruĶ. (Tok./Niksar/Aġüney, TİLYA, 332/LVI-a/13)

2.2.4. +cAsInA EKİYLE

2.2.4.1 +cesine

çox xoşuna gétmêş. êlecesine ordan geré geldux pertiis gedegéne. (Erz./Tortum/Merkez., ErzİA, 116/VII-II/145)

2.2.4. +Ar +Ar Ekiyle

Zeynep Korkmaz: Üleştirme sıfatları kuran +Ar eki arka arkaya tekrarlanınca bir zarf türetme eki olmaktadır.²²⁰

2.2.4.1. +er +er

teker teker dolanıllar. (Erz./Horasan/Merkez, ErzİA, 133/VIII-III/13)

bêşer üçer götürecâmiş bunnar demirgırat dêyin, orada harcıyacâmiş. (Nev./Derinkuyu, NevYA,134/XI/7)

beş, on, on beş elişi sayaraK kırK gâdâ devâm edêsiñ beşer beşer. (Küt./Merkez, KYA, 141/I/215)
hepisi de teker teker çıxmış. (Nev./Ürgüp/Boyalı K., NevYA,165/XXXIII/29)

2.2.4.2. +ē +ē

hannara gelirdi hannādan hayvannarı getirilē tekē tekē nallardı. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 190/II/12)

2.2.4.3. +ér +ér

aħmet tékér tékér girélim, içélim. (Kon./Cihanbeyli/Kulu Buc., AkCA, 29)

2.2.4.4. +ē +ē

birē birē çıkıyolā. (İz./Taşköprü/Puyalar, İTOBA, 82/4b/51)

2.2.5. +II Ekiyle

2.2.5.1. +lı

ara ara her beş oñ dakKada devamlı su veriyoğ. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 194/IV-a/8)

çizmesiynen gucurdaklı geldi. (Çank./Şabanözü/Mart Köyü, ŞYA, 92/XXXIII/33)

demek hızlı sıçramışım. (Mal./Akçadağ/Keller, AkçYA, 149/38/57-58)

aşşılı yukarılı oturuyoğ ābimle. (Af./Merkez, AMA, 267/XXV/149)

bahalı bahalı dosta satardı. (Kır./Merkez/Özbağ Ka., KırYA, 254/XVIII/34)

onu ucuz baxalu aludum. (Or./Aybastı/Ardıç Mahallesi, AA, 83/XIV/7)

²²⁰ KORKMAZ, *TTG*, s. 467

2.2.5.2. +li

*pādişahdan **gizli** bu çōcu böyüTmeyé baştamiş.* (Af./Dinar/Merkez, GBAA, 38/XXVIII/15-16)

*çoban **dertli dertli** ğaval çalıyomuş.* (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 77/XVII/9)

*davvul zırınaynan bunnar eva geldılar **neşalı neşalı**.* (Bin./İlçalar Nah., BMİKA, 171/VIII-b/267)

*evina gelmiş éla **düşüncéli düşüncéli** oturérmiş.* (Bin./Ortaçanak K., BMİKA, 206/XVIII/8)

*çoban **dertli dertli** ğaval çalıyomuş.* (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 77/XVII/9)

***abdesli abdesli** ğōüirdü elmanuĝ ğabīnu rengiboz ğısray óĝüne dóKTü.* (Yoz./Yanık Köyü, YİKYYA, 139/IV/37)

2.2.5.3. +lu

*içine yan ğırep örtünüller, **pullu pullu** örtünüller.* (Af./Bayat/Merkez, BMA, 118/IX/119)

*hiç ōmāsa **ko kulu ko kulu** apTès alıdıĝ içē dik.* (İz./Taşköprü/Kayalar, İTOBA, 71/İc/171)

2.2.5.4. +lü

*bunu **tüllü tüllü** elimizde naĝş yaparuĝ.* (Tok./Niksar/Akgüney, TİLYA, 332/LVI-c/31)

2.2.6. +sİz Ekiyle

2.2.6.1. +sız

*çoluĝa çocuĝa oyuncāK **garşılıKsız** hatır almaK için getirilir.* (Af./Merkez, AMA, 192/VII/148)

*on beş gün, yirmi gün ordalarda **aj susız** oturduĝ.* (Erzn./Kemaliye/Çaldere K., ErznYA, 220/I-XVII/7)

2.2.6.2. +siz

***çāresiz** götürecēm.* (Diy./Çüngüş/Üçpınar, DİÇÇYA, 219/XXIX/29)

*ĝız açmıyo **ĝapıy**. abimlerden **izinsiz** açamam diyo.* (Esk./Odunpazarı Senti, EYA, 141/V/21)

*doxsan beş gün **fasılásiz** yol yürüdük.* (Kars/Merkez/Subatan K., KarsİA, 167/4/)

***heş kédersiz** gétiri téslim edérin.* (Den./Merkez, GBAA, 48/XXXIX/17)

*nasıl gitdin hay atçé / abılandan **izinsiz**.* (Man./Akhisar/Söğütü Köy, AkCA, 18)

2.2.6.3. +suz

*canım **çoĝ sıĝıltıya, suçsuz yere** sopa huruya.* (Edn./Uzunköprü/Beykonaĝı K., EdİA, 172/XXIII/14)

2.2.6.4. +süz

göñülsüz köpe Koyuna salarsañ; uluyu uluyu KurT getirir. (Kay./Yeşilhisar, YYA, 163/XXVI/20)

bu gine kópüKsüz olmuş, gotür bunu, demez mi. (Kay./Yeşilhisar/Başköy, YYA, 149/XVI/30)

göñülsüz köpe Koyuna salarsañ; uluyu uluyu KurT getirir. (Kay./Yeşilhisar, YYA, 163/XXVI/20)

2.2.7. +dır Ekiyle

Zeynep Korkmaz: Zaman gösteren bu ek bir adı fiilleştirme yerine “bir zamandan beri” anlamıyla zarf oluşturmuştur.²²¹

Haydar Ediskun: **-dır** yapılı zaman zarfları, zaman bildiren sıfat takımlarından ya da başka kelimelerden türeler ve geçmiş zamandan başlayıp sözün söylendiği ana kadar süren süreyi belirtir.²²²

2.2.7.1. +dır

hèy puşular puşular / el deymeden xışular / yèdi yıldır séverim / yèni dıydu komşular.

(Kars/Sarıkamış/Boyalı K, DİAT, 124)

*o ben **bunca yıldır** açix duruyodum, beni ördü, öteki beni gapattı.* (Kır./Çiçekdağı/Hacı Hasanlı K, KırYA, 350/XLVIX/64)

2.2.7.2. +dir

*tëligatı alınca **üş gündir** müddeti hemen bi dilekce yazdim, yazdim, götürdim reyis bege.*

(Erzn./Kemaliye/Kabataş K., ErznYA, 227/I-XXI/1)

*bén **iki senedir** tormavıda gullanmēyon.* (Af./Merkez, AMA, 281/XXVIII/30)

*on **senedir** gazada çalışırım.* (Erz./Olur/Eylek K., ErzİA, 46/II-VI/11)

*on **senedir** gurbet elde gulada* (Uş./Merkez/Belkaya, UşİA, 201/I-2/5)

*keçecilik **doksan yüz senedir** devam ediyō.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 195/IV-a/66)

2.2.7.3. +dür

*bugün **iké gündür** osmanné esgeré geldi daa.* (Erz./Pasinler/Merkez, ErzİA, 157/IX-II/50)

*peki bu **yedi gündür** siz burada neye bekliyorsunuz.* (Bin./Karlova/Çatak K., KYA, 106/I-b/101)

*ōlu, **iki gündür** bişē demedim.* (Uş./Banaz/ Ayrancı, UşİA, 241/I-21/36)

²²¹ KORKMAZ, *TTG*, s. 469

²²² EDİSKUN, s. 274

2.2.7.4. +du

çay beş, alti senedu bu kóye veri'le; ondan eve'lisi 'yoğ idi. (Rize/Kalkandere/Kayabaşı K., RIA,248/XXII/2)

2.2.8. Ön Hece Tekrarı İle

Zeynep Korkmaz: Sıfatlardaki ön hecenin olduğu gibi veya genişletilmiş biçimde tekrarlanması ile kurulmuş olan ilâveli zarflar da vardır.²²³

2.2.8.1.

az gidir uz gidir, dere tepe düm düz gidir. (Erz./Pasinler/Yeniköy K., ErzİA, 161/IX-IV/22)

dümdüz geldix kilis. (El./Keban/Merkez, KBAYA, 90/V/84)

2.2.8.2.

-şimdi iki yüz metre indiy mi tertemiz çıkıyor. (Af./Bolvadin/Yeni Karabağ K., BTKKA,131/XI/138)

çiller var, uzun uzun çiller tertemiz bālanmış. (Tok./Sulusaray/Dutluca Bel., TİLYA, 396/XCVI-b/82)

2.2.8.3.

bu bileyhlerim gap gara oldi, wura wura. (Erz./Tepeköy Köyü, ErzİA, 28/I-VII/110-111)

2.2.8.4.

hayvanı up uzun etdiler. (Tok./Almus/Ataköy K., TİLYA, 259/XVII/16)

bax betiñ benziñ sap sarı geziyoñ. (Yoz./Yanık Köyü, YİKYTA, 144/IV/159)

2.2.8.5.

o vakt olanı sımıkıca bālıyōla. (Ay./Merkez/Kemalpaşa Mah., AİAÖ,13)

2.2.9. +lAyIn Ekiyle

2.2.9.1. +layın

o zaman sabbahlayın anamgil kaxardı bit toplarlardı. (Diy./Çüngüş/Keleşevleri, DİÇÇYA, 198/XX/10)

efendime söylim, halile onun da günde iké defa gēzmesé vardır. bir sabaxlayın gidilir, bir de axşam sahat işde üş dört filan aralarında gidilir. (Erz./Pasinler/Timar K., ErzİA, 165-166/IX-V/75-77)

²²³ KORKMAZ, *TTG*, s. 469

*kızannana su getirecēn de ekmek yapıcān, geceleyin de **sabālayın** tarlaya gidecēn alacān ekmēni koşarsın öküzlerini bütün gün düven üstünde dönersin saman āline getirisin, durusun amdolsun şimdi çok rāt kızannā bizim günner içinde būcuq yaşamadı~~q~~ iç.* (Kırk./ Kayalı Köyü, KİMİKA, 88/XI/53)

*eteki **zabalayın** bi baqā ki bahcivan göcca zelvi avacı guruyu-vamış.*
(Bar./Merkez,BarYA,35/II/81)

***zabālayın** meydana çıxdılar.* (Kır./Çiçekdağı/Hacı Hasanlı K, KırYA, 359/L/291)

2.2.9.2. +láyın

***sabaláyın** evden çıktım.* (Muğla/Ula/ Portakallık Köyü, UlaYA, 83/XIII/1)

2.2.9.3. +láyın

*bu adam **sabahlayın** va'rl.* (Man./Merkez/Sancaklı K, GBAA, 13/VIII/17)

2.2.9.4. +leyín

***sabahleyin** bízim gíbı ixtiyarlar namazdan çıktığı zaman oturıp **kur'anını** oxıdı.* (Ur./Merkez, UMA, 184/XVIII/55)

2.2.9.5. +leyin

***aşamleyin** kouşta bende **karyolada** yatım.* (Tek./Saray/Edirköy, TİSİKAD, 67/XVII/4)

***giceleyin** aşğıyalar geliyo.* (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 77/XVII/6)

*kızannana su getirecēn de ekmek yapıcān, **geceleyin** de sabālayın tarlaya gidecēn alacān ekmēni koşarsın öküzlerini bütün gün düven üstünde dönersin saman āline getirisin, durusun amdolsun şimdi çok rāt kızannā bizim günner içinde būcuq yaşamadı~~q~~ iç.* (Kırk./ Kayalı Köyü, KİMİKA, 88/XI/53)

*kendi öküzümne arabamna **geceleyin** bōle oraq zamannarı kırdı yatırdı~~q~~.* (Kırk./ Kayalı Köyü, gız dışarı çıkmış **geceleyin**. (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 76/XV/8)

***sabāleyin**, sabağ ezeni oxunmadan çıkarım buraya geldim.* (Erzn./Kemaliye/Çit K, ErznYA, 209/I-III/8)

***sabağleyin** gün doğmadan o avlağa girerdim.* (Erzn./Kemaliye/Dutluca Buc., ErznYA, 210/I-V/4)

*padişānın evine bular **şaxarken sabahleyin** herkes bi ata binerken dīreK şeye gidiyolar.*
(Bin./Karhova/Halifan K., KYA, 183/XIII/35)

***sabahleyin** gaxdıx.* (Kars/Sarıgamiş/Karaorgan/İsisu K., KarsİA, 186/14/6)

sabāleyin bir iki toxdor beni yolçu etdi. (Kars/Susuz/ Kırçıçeği K., KarsİA,166/3/51)

biz de sabēleyin çorbamızı gendimiz yapardıx. (Kır./Merkez/Kortulu K., KırYA, 267/XXIII/48)

āşam yazılan mektub sabāleyin o³ğunmaz. (Küt./Merkez, KYA, 156/VI/24)

bi de sabāleyin oldu baxdux, daha ēyice de üsdüm ğurumamıŝ. (Or./Aybastı/Sefalık Köyü, AA, 70/VI/12)

perşembe yāni cumay akşamı ğün veyahudda pazar ğün ha gelin ēncē ğün sabāleyin yemeklē hazırlanır. (Af./Sandıklı/Daylık K., SYAÖ, 333/LVII/1-3)

ertesi ğün sabāleyin de davulcu yine varı. (Af./şuhut/Balçıkhisar K., şuhA, 68/I/72-73)

saba^hleyin ğörürsün diyo. (Tok./Killik K., TİLYA, 251/XIII-a/14)

ğāli sabāleyin ezzāneden ilāc almaya gittik. (Uş./Merkez/İkisaray, UşİA, 216/I-8/38)

sabahleyin sāt seKiz doxuz aralarında ğeri davarı getirir. (Yoz./Yukarı Kızılöz, YİKYTA, 207/XVI/14)

zabahleyin ben bu ğızın yanına ğidi³n dēyelek, kirli kēseyi aldı. (Kas., AAT, 9)

bi de zabahleyin oldu. (Çank./şabanözü/Bakırlı Köyü, şYA, 86/XXIII/17)

zabāhleyin ğālınca ğālınca ēbdes alusun. (Kas./Daday/Boyalca K., AAT, 61)

zabāleyin irkence bizi yozgata iletcek. (Nev./Ürgüp/Karacaören K., NevYA,158/XXIX/50)

ōlan çarşıya çıxdı zabāleyin. (Yoz./Yanık Köyü, YİKYTA, 149/IV/265)

2.2.9.6. +lēyin

sabbahlēyin o biçax nērya saplanmıssa orda āramaya başlardıx. (El./Keban/Merkez, KBAYA, 92/VI/44)

2.2.9.7. +lēyin

bi ğec yatacax ki sabalēyin ğel. (El./Keban/Aşağıçakmak K., KBAYA, 114/XVII/45)

2.2.9.8. +léyin

āşam oldu ğēcelēyin bi damın içinde ğaldı. (Kas./Göl/Kurusaray K., AAT, 39)

2.2.9.9. +liyın

ğidir geceliyin. (Erz./Horasan/Dağbaşı K., ErzİA, 139/VIII-V/58)

biz de sabahliyin çıxdıx. (Erz./Kümbet Köyü, ErzİA, 32/I-VIII/86)

2.2.9.10. +lein

*üçüncü günü **saba^hlein** o akşam gızbaşına gelirlir.* (Mal./Hekimhan/Hasançelebi K., Mal'IA, 280/XLVI/7)

2.2.9.11. +lëin

***zabahlëin** ga^hkallar, davarı yo^hk* (Esk./Mihalıççık, AİAD,112)

2.2.9.12. +leyn

*ateşi de **karı sabāleyn** bastırmış.* (Edn./Enez/Vakıf K. Ed'IA,130/IV/122)

*şimdi **sabāleyn** gōparıb masanıza getirecēdim, bā^hşşimi alacādım.* (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 183/IVd/192)

2.2.9.13. +latın

***sabahlatın** gaxdı bu kesilib.* (Kars/Arpaçay/Kineği K., AKD, 29)

2.2.9.14. +lan

***sabahlan** gettim.* (Bin./Karlıova/Viranşehir K., KYA, 146/IV-b/38)

*'kodi dolaba, **sabalan** kuyumci geldi.* (Rize/Merkez/Çarşı Mah., RİA,201/II/163)

*uyku semesi lēn bi **sabālan** gōyun boşandı.* (Af./Sandıklı/Asmacık K., SYAÖ, 280/XXXVII/82)

***sabālan** saat dört buçukda bi alarım çaldı,* (Uş./Eşme/Yeşilkavak, UşİA, 286/I-48/13)

***sabahlan** güneş vı^hdu duvara.* (Af./Çay/Çayır yazı, ÇYA,110/II/183)

***sabalaⁿ** ga^hkdım tárla göründü / tárlyya varmadan golum yoruldu.* (Bur./Bucak, ADÜM I, 112)

2.2.9.15. +len

***sabālen** atlarımızıza bindik yola çıkdık.* (Uş./Sivash/Karaboyalık K., SA,20/IV/21)

*bi ba^hkasın **sabalen** heş kimse esger galmamış.* (Af./Şuhut/Tekke K., ŞuhA, 122/XIV/35)

***sabālen** saxat sekiz buçuğda gal^hkarın.* (Küt./Merkez, KYA, 160/VIII/1)

*bordan **sabālen** yükü hazırladıg.* (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 112/IV/2)

*odalarda, **sabālen** bayram gılundıkdan sōna toplanır,* (Uş./Banaz/Çiflik, UşİA, 251/I-31/15)

***sabālen** kicēñiz dedilē.* (Uş./Eşme/Yeleğen, UşİA, 283/I-46/12)

2.2.9.16. +la

***sabāla** ka^hkarız, çōba pişiriz yériz.* (Man./Gördes, ADÜM I, 19)

2.2.9.17. +lin

sabahlin gaḳdı. (Bolu/Merkez K, AİAD,164)

neyse s̄ab̄alın gene geliyo bi de baḳsala āaḳ b̄üt̄ünlenmiş. (Esk./Merkez, EYA, 149/IX/74)

2.2.9.18. +lîn

sabalîn yerinden gaḳdı p̄āt̄şah. (Bolu/Merkez K, AİAD,167)

sabalîn tekrar gidcekler. (Ordu/Çaybaşı/Kurudere K., OİYA, 213/42/6)

2.2.9.19. +nayın

āḳşamnayın edirne arastalarda yat̄üz. (Edn./Lalapaşa/Çömlekakpınar Köyü, EdİA,216/XXXIII/134)

II. KELİMELERLE VE İKİLEMELERLE YAPILAN ZARFLAR

4. KELİMELERLE YAPILANLAR

1.1.TARZ ZARFLARI

1.1.1. Böyle

*bū ölmadı mı bu düzgüncene **bône** çıKmaz.* (Af./Merkez, AMA, 173/II/140)

*bôle parça parça etlê bütün bütün **bôle** pişirilî.* (Af./Merkez, AMA, 179/III/109)

*halı zili doKuya doKuya dēyō deyzem **bôyne** oldu,* (Af./Merkez, AMA, 175/II/50)

*mirze meħmet **bële** özini salladıği zaman zinciri parça parça édi.* (Van/Merkez, AİAD,7)

***bôle** berāber evce evce bayram gezilir.* (Af./Başmakçı/Çığrı K., BDA,216/XVII/19)

***bôle bôle** oturmuşlā.* (İz./Taşköprü/Nezirler, İTOBA, 74/3a/18)

***böyle böyle** sayı yapılrđı.* (Kay./Yeşilhisar, YYA, 142/XIII/109)

*yav **bôle bôle** dēmişiyiz siz!* (İz./Taşköprü/Nezirler, İTOBA, 76/3b/91)

*undan sōra bunu büze büze sālam yerinde **büle büle** büze büze **büle** diKler.*

*-ana ha bu çazi kâri **poyla poyla** étdi beni.* (Trab./Akçaabat/Haşka K, KİAT, 173)

*cavırlā **bôle** yapallāmuş.* (Muğla/Ula/ Ataköy, UlaYA, 87/XV/1)

*galıPdan sōra söküldüKden sōra verniKle boyanıyō, parlāyō yāni, çit çit bālanıP **bône** takım hālinde dakılıyō torbanıñ içine.* (Af./Merkez, AMA, 181/IV/19-21)

*onnan sōra onnarı **bôle bôle bôle bôle** parçalar hālinde bırakı'sın.* (Af./Merkez, AMA, 218/XIII/133)

*guruyuncēye gadar orlarını bastırı bastırıvéridiK **bôle**.* (Af./Merkez, AMA, 221/XIII/231)

*çıKdım ha şimdi fır gelivèriciKlê ārkamızdan, ha **bône** geliciKlê.* (Af./Merkez, AMA, 232/XVI/31)

*burada da işte artıx yerleşmişler, **bö'yle** göçeber halunda.* (Mal./Akçadağ/Karamağara, AkçYA, 128/24/3-4)

*geliyo **böyle** içeri giriyo.* (Mal./Akçadağ/Keller, AkçYA, 152/39/24)

*işTe **böyle** gānduruyosuñuz.* (Amas./Aydınca/Karataş Köyü, AAA, 221/IIb/168)

*bu keyik **bôle** gélméz, deyip çadırın gāpsına çıkıp bakıyo.* (Ay./Merkez/Kemalpaşa Mah., AİAÖ,7)

*bi ayānna **bôle** çinnēdi çamırı.* (Af./Başmakçı/Merkez, BDA,161/II/1)

*oluP çıkıP gidiyo **bôle** işde.* (Af./Başmakçı/Merkez, BDA,164/II/13)

***belá** dēyinca ibreyim Kaxduğu zemon ayaKabını geymeden yayan Kaxi yeni aşağıya.* (Bin./Ortaköy K., BMİKA, 141/III-b/95-96)

***bôle** bu şekilde açıKdan gōnuşerek varıyolla.* (Af./Bolvadin/Derekarabağ K., BTKKA,81/II/16)

*kız istemāğa **bële** gēdecágux.* (Diy./Çermik/Baykal, DİÇÇYA, 127/II/1)

- úc kerî **bële** çağırırılar.* (Diy./Çermik/Baykal, DİÇÇYA, 128/II/18)
- bële** millet dışardan geler, gëdip bi fati^hasını oxıyár.* (Diy./Çermik/Baykal, DİÇÇYA, 129/II/9)
- gelini **bële** yastuğın üstinde oturtırırux.* (Diy./Çermik/Başarı, DİÇÇYA, 139/VII/2)
- işte **bële** gelini gëyintırırılar.* (Diy./Çermik/Başarı, DİÇÇYA, 139/VII/5)
- bële** def, dabrıxa çalallardı **kadınlar**.* (Diy./Çermik, DİÇÇYA, 156/XII/3)
- davullar, zırnalar **bële** olurdı ānadın mı?* (Diy./Çermik, DİÇÇYA, 157/XII/19)
- bële** güzel **bële** xal^qalar çevirürlerdí, sáyránnebi oxırlardı.* (Diy./Çüngüş, DİÇÇYA, 172/XIII/260)
- o birez yanı **bële** bi **qurı** halá gelür ki birbirsine yapışmasın.* (Diy./Çüngüş, DİÇÇYA, 177/XIV/52)
- onu pilavın üzerine **bële** sererüz.* (Diy./Çüngüş, DİÇÇYA, 178/XIV/69)
- bız **bële** ceviziçini ufax ufax düverüz, içine maydunoz **qataruz**, peynir ufalaruz.* (Diy./Çüngüş/Avut, DİÇÇYA, 202/XXI/30)
- çağayı **bële** ortaya tikerük bi xoş peşkül sererük.* (Diy./Çüngüş/Üçpınar, DİÇÇYA, 221/XXIX/51)
- dédiler işte bu dügmeye **bële** basarsın, yanar; **bële** bastın mı söner.* (Diy./Çüngüş/Deveboynu, DİÇÇYA, 225/XXXI/21)
- anam bazlamalárdan **büle** **qoparıp** ta **qızanın** eline verememiş.* (Edn./Enez/Vakıf K. Ed1A,131/IV/157)
- büle** yaparım, bırakırım, giderim.* (Ed., Meriç/Yenice Görece K., Ed1A, 162/XIX/7)
- herkes **böle** zalım bî **padışahTan** gurtulduğu için **gırx** gün **gır** gece bayram **edi**.* (El./Aşağıdemirtaş, EYAD, III/50)
- bu hep gezdükce **bële** édiyi işde.* (Erzn./İliç/Bozyayla Köyü, ErznYA, 265/II-XXXII/17)
- biz bunu indiremicēz **böle** diyo.* (Esk./Merkez, EYA, 149/IX/79)
- hemen bu şindi gidiyo, siz diyo, **böle** yaptınız hepimiz.* (Esk./Merkez, EYA, 151/IX/181)
- bi gün **böle** beş gün **böle** hep bunlā devam ettiriyolāmuř.* (Esk./Merkez, EYA, 152/X/5)
- bunnar **bële** bi **qaç** ay **gëceleri** **qëfde** günüzleri **tëyarasına** binip **gëzmede** idi.* (Mal./Tilek K., GD1AT,6)
- bocu ekmeği guyya atıp gëri dönünçü bezirgen bunu **bëyle** görüy.* (Gant., GD1AT, 217)
- işdi **bölu** **bölu** vaki' gëçiriyoz.* (Muğ./Merkez/Dirgeme K., GBAA, 102/LXXVIII/3)
- keserler ile, **böle** paltalar ıla, geliyollā.* (İsp., IMA, 124/VIII/3)
- ağacın altında **böle** **baqarù** imiş pis pis.* (İsp., IMA, 158/XXVII/32)
- dizililē **böle** toparlanılā.* (İz./Taşköprü/Kayalar, İTOBA, 66/1a/2)
- işTe deliğannı nandan gëlip nānu gidiyosuy **böle**?* (İz./Taşköprü/Kayalar, İTOBA, 67/1b/33)
- böle** geçiniyomuşlar.* (İz./Taşköprü/Kayalar, İTOBA, 70/1c/162)

bēni bōle bōle çociye vurdurdulā. (İz./Taşköprü/Kayalar, İTOBA, 71/İc/204)

bütün bōlē bi ufalāsıy. (İz./Taşköprü/Nezirler, İTOBA, 79/3b/189)

bēle zorūnan geldig. (Kars/Merkez/Azat K., KarsİA, 325/81-a/6)

biz bōyle bî laf duymadıx. (Kay./Yeşilhisar/Gülbayır Köyü, YYA, 118/IX/205)

öbürsü axşam diger bacağıni, bēle bēle atın dörT bacağıni de yemiş. (El./Ağın/Andiri K, KBAYA, 176/LII/22)

soyna bōylece üzüme yetişdirdik. (Kil./Doğançay Köyü, KMKA, 6/I/136)

işde o gündən berli, bugüne gederi bu dönemde bēle yaşayīb gidig. (Kil./Dölek Köyü, KMKA, 60/X/20)

bōle güzel geçinirlē. (Kırk./Kayalı Köyü, KİMİKA, 82/IX/15)

makınalar çıkmazdan eveli bōle ayvan gücünnen enadı mı vaḳti olannar iki ḳoşar. (Kırk./Kayalı Köyü, KİMİKA, 84/X/38)

candan olan aḳrabālāna dūne çār ıḳan, “beyin ḳuşā gircek, beyin ḳuşā gircek” bōile xaber verilir uḳuntuyla. (Küt./Merkez, KYA, 138/I/115)

geçē yārsı gelmişlē bōle, ama nasıl ağırlınnan geldi. (Küt./Merkez, KYA, 141/I/239)

gine reşberlik yaparlarmış güçleri yettiği Kader bele geçinirler imiş. (Mal./Arguvan/Asar K., MalİA, 300/LXVI/7)

bōle bi mektüp yazmadım / gurbet ele düşeli. (Muğ./Merkez, MA,128)

bōyle dīp ālaştıyollar. (Nev./Merkez, NevYA,124/IV/18)

ondan bōyle manyaxlıx yaparım. (Or./Aybastı/Ortaköy Mahallesi, AA, 65/II/45)

içine toprax, çāmur göyuyon tābi bōyle. (Or./Aybastı/Belen Mahallesi, AA, 78/XI/9)

bōyle oturullarımış bi mazāda. (Or./Aybastı/Düzmahalle, AA, 89/XVI/129)

işTe bōle yapıp yatıp gēdiyoḳ yani. (Ordu/Aybastı/Çakırlı Mh., OİYA, 191/24/41)

işTe yapıp ā bōle vatandaşa vēriyoḳ. (Ordu/Aybastı/Ortaköy Mh., OİYA, 193/26/26)

şindi fassa yoluna döndük mü gece ğarannnūg bōle ğarannuḳ. (Ordu/Çamaş/Sarıyakup K., OİYA, 198/31/3)

bebek bōle ehllileşsin diyin işde. (Ordu/Çamaş/Sarıyakup K., OİYA, 199/32/29)

üç kerre bōyle adet yaparız. ondan sóna gēderix. (Yoz./Sorgun/Canşalı K., OAAD, 193)

başında ğumandan bōle işyinen dürbünnen geriden bakılak geliyōmuş topu atarken

atarkene tam hedefi bulduruyodu. (Af./Sandıklı/Akharım Kas., SYAÖ, 250/XXIII-b/23)

mübāreḳ ğıcıl ğıcıl gözleri bōne kinni kinni bakıyo. (Af./Sandıklı/Akharım Kas., SYAÖ, 254/XXV-a/28-29)

o çocuḳ ölcēḳ oldu da ēycene canına deĝdi mi ğurşun işeĝiñ çocuĝuñ o bōle ğabir gibi

çuḳurca oluverir. (Af./Sandıklı/Kusura Kas., SYAÖ, 383/LXXXI/13-14)

- bubâm kezden girmiş **böle** yeni yāmıglıglı dedi gayınnam.* (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 95/I/135)
- izmire varıncaya gadā hem **böle** uvā gabgara gevır döşenmiş gāmiş.* (Esk./Sarıcakaya/Alpağut K., SKA, 108/III/92-93)
- bayramlaşmalarımız şimdi esgiden gene **böle** aynı bu şekilde oluyodu.* (Esk./Sarıcakaya/İğdir K., SKA, 135/VI/64)
- axıllı vezir diyo ki pādīşaḥm, **bu beyle** olmaz.* (Siv./İlbeyli/Conkar Köyü, SİA, 163/I/88)
- bele bele** oldu.* (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 167/II/73)
- bele bele** oldu. yazı̇yu kimse değşdiremez imiş. diyör.* (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 169/II/74)
- işde **beyle beyle** oldu.* (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 172/III/52)
- beni **bēle** eTdiñiz.* (Siv./İlbeyli/Haydarlı Köyü, SİA, 206/VI-a/70)
- bu daireyi **böyle** bıraķırtırmaycām.* (Tek./Saray/Yeniköy, TİSİKAD, 45/VI/54)
- doķtora gidince bizi māyene etmî ki yoķ şöyle olmuş **böyle** olmuş.* (Tek./Saray/Kavacık Köyü, TİSİKAD, 53/XII/3)
- ördek mördek gelî bazı kere barıyı **böle** avada görsün dönüyi ayvan.* (Tek./Saray/ Kavacık Köyü, TİSİKAD, 53/XII/22)
- böle** ana çocuk gibi konuşüz.* (Tek./Saray/Demirler Köyü, TİSİKAD, 60/XIV/55)
- böle** uzatmayalım kadının gözleri de sulandı.* (Tek./Saray/Kadıköy, TİSİKAD, 74/XX/87)
- bunun siması hep **bēle** gece gündüz hep **böle** önüne getüriyo allah tarafından.* (Tok./Bakışlı K., TİLYA, 235/II/3)
- ğarının ğakdı, kefence geldi, içeri girdi diyin. bunnarı **böyle** yaylada görđük.* (Tok./Bakışlı K., TİLYA, 237/III/25)
- böle** ışırkene **böle** şaFaķlî, o zaman ğalkarsın.* (Tok./Çöreğibüyük K., TİLYA, 238/VI-a/4)
- böle** ışırkene **böle** şaFaķlî, o zaman ğalkarsın.* (Tok./Çöreğibüyük K., TİLYA, 238/VI-a/4)
- bēylece** bitmiş olur.* (Tok./Killik K., TİLYA, 252/XIV/6)
- böle** mayalaruķ. geldüklî^yün sacı ğuraruk.* (Tok./Niksar/Gökçeli Bel., TİLYA, 344/LXVII/2)
- kelle getirmîp de **böle** çaput gibi yamalık gibi öte beri getürse ğıtlıķ, bē şey bulamamış.* (Tok./Reşadiye/Kızılcaören K., TİLYA, 384/XCI/10)
- bu amma **böle** kerametini ğördü müddetçe bu adama yardım etme^yi.* (Tok./Zile/Merkez, TİLYA, 428/CV-b/25)
- bunun siması hep **bēle** gece gündüz hep **böle** önüne getüriyo allah tarafından.* (Tok./Bakışlı K., TİLYA, 235/II/3)
- böle** diñelib durun.* (Muğla/Ula/Kızılyaka Köyü, UlaYA, 114/XXX/1)
- artıx yedıncı seferde gelır baxar isma‘l ‘aleyhiselam ağlarken ağlarken **bele** ayağını yere vurırken ayağı altında su kaynamaya başlamış.* (Ur./Merkez, UMA, 143/III/135-136)

- ocān iki tarafına ayaklanı **bôle** bāsmış.* (Uş./Merkez/Ikisaray, UşİA, 213/I-7/73)
- iki gün, **bôle** üç gün **bôle**, beş gün **bôle**. e ne olcek?* (Uş./Merkez/ Yapağılar, UşİA, 226/I-15/21)
- kōden dışada **bôle bôle** dolaşı^rlādı.* (Uş./ Banaz/Ahat, UşİA, 237/I-18/43)
- üş yüz gram ekmēnen āşam mı oluyo ha **bôle** yaz günü.* (Uş./ Banaz/ Ayvacık, UşİA, 245/I-24/17)
- falan zaman be seni gurtardım, şôle oldu **bôle** oldu.* (Uş./ Eşme/Takmak, UşİA, 281/I-44/34-35)
- diyecēm, **bôlelikce** yaş yaşadım hindiye gadar.* (Uş./Eşme/Fakılı, UşİA, 344/II-83/22)
- davılınan tekîrar davıl garşıya gidē getiri gelirdi, **böyle** edēdik.* (Uş./Karahallı/Beki Köy, UşİA, 366/III-95/6)
- boynuna saılıyo ālıyo. ālayıncıh bu kenez ğırğ ğız otuz doxuzu **bôle** mayıl oluP baxıyolar.* (Yoz./Ovacık Köyü, YİKYYTA, 126/I/511)
- süzgeşde galyo o, garışdıKca **bôle** onu sōna yayıyoz gā.* (Af./Dazkırı/Merkez, BDA,249/XXIV/75)
- böylece** yuvami kurmiş oldum.* (Rize/Çayeli/Büyükköy Buc./Derecik K., RİA,278/XXXIX/33)
- bunu **böyle** öre öre öre göca bi şöyle dutardıK.* (Af./Bayat/Merkez, BMA, 118/IX/104)
- bōne** motulu olmadî için hayvannıydı.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 195/IV-a/43)
- saba ā yakın bi hataş ordan afî yonuñ içi emme gaynamış **bôle** gaynamış gāli.* (Esk./Sarıcakaya/Alpağut K., SKA, 107/III/54)

1.1.2. Öyle

- usulca soya s oğlum sen de gēdip gelip beni **öle** eğlenme.* (Erzn./İliç/Buc. Armutlu Bel., ErzñYA, 255/II-XIV/226)
- artıx **ële** **ële** **ële**, şindiye geder idare étđıx.* (Erz./Horasan/Dağbaşı K., ErzİA, 138/VIII-V/32)
- naynoluñ üzerine çorağı atādıK, **öle** duruydu.* (Af./Merkez, AMA, 283/XXIX/25)
- nası büliürsen **öle** yap.* (Bart./Merkez K, AlAD,180)
- onnar **öle** ediyomuş umuş, o zūman satıyolāmuş.* (Af./Başmakçı/Sanköy K., BDA,194/XI/77)
- neyse né çevirdi, dēdi olmadî, olmadî, **öyle** çevir, çevir çevir daşi çevirdi.* (Diy./Çermik/Başarı, DİÇÇYA, 141/VIII/5)
- yanı **ële** bi satış bi iş yapamıyux.* (Diy./Çüngüş/Aktaş, DİÇÇYA, 214/XXVI/10)
- ële** osun.* (Diy./Çüngüş/Deveboynu, DİÇÇYA, 223/XXX/11)
- ele** ağlamışam; elece düşmişem yuxıya.* (Erz./Kümbet Köyü, ErzİA, 33/I-IX/27)
- bi bey ölü varmış zengin bi de fakir ğızı varmış fakir ğızı eşgi yıkāmuş **öle**.* (Esk./Odunpazarı Senti, EYA, 137/III/16)
- öle** anletem de güzē ösun.* (İsp., İMA, 128/XI/2)
- bizim dudu deyzem var ıdı, oña da **ö^yle** edēler imişmiş.* (İsp., İMA, 162/XXIX/31)
- çayları içelim **öle** annadalım.* (İz./Taşköprü/Omurlar, İTOBA, 83/5/9)

- öle beni görü görmez «dur, abazdi» dedi, «teslim.»* (Kars/Selim/Oluklu, KarsİA,228/35/71)
- öle yapallā.* (Kırk./Koyunbaba Köyü, KİMİKA, 97/XV/24)
- gücenmesin diye ilkine nasıl yaptıysan unu da öle yaptık.* (Kırk./Koyunbaba Köyü, KİMİKA, 97/XV/25)
- öle can tatlı ayağkabısını alan burğaza kaçıyo.* (Kırk./Koyunbaba Köyü, KİMİKA, 101/XVI/20)
- eylece şimdik gelincik gayası diyeler eyle duruyo orda.* (Mal./Merkez/Çarmuzu, MalİA, 250/X-b/17)
- öle gine bıçak unda galiye asgerden gelene ğadar.* (Ordu/Fatsa/İslamdağ Bel./Arıoğlu Mh.,OİYA, 217/48/8)
- çeşmeleri yabdırdım işde öle öle kendim idāri iddim.* (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 93/I/73)
- geliyorum amma eyle kefli geliyorum.* (Siv./İlbeyli/Eski Aparı Köyü, SİA, 200/V/123)
- şindi kanınca ğadā ben öle yıkıldım yā.* (Uş./Sivaslı/Yayalar K., SA,40/XII/51)
- öle hiç benim sen çekinmoyeceksin.* (Tek./Saray/Güngörmez Köyü, TİSİKAD, 56/XIII/46)
- öle icab etmiş öle ömuş.* (Tek./Saray/Demirler Köyü, TİSİKAD, 58/XIV/11)
- elbette öle ne çıkarı olcağ?* (Tek./Saray/Demirler Köyü, TİSİKAD, 63/XIV/158)
- sallandukcan öle bi datlu uykusı olüdü ki onun sallanuğan sallanuğan çocuğ uda uyur*
- öle gèderdüik.* (Tok./Niksar/Buzköy, TİLYA, 334/LVIII/15)
- öle geldi ben makinenin içinden bakıbdurun.* (Muğla/Ula/Portakallık Köyü, UlaYA, 85/XIV/41)
- bi de bakıydım seniğkileri öle bi geli batırı seniğkileri.* (Muğla/Ula/Oyru Köyü, UlaYA, 100/XXIII/59)
- bi şēlē veriöllā gelin öle iniyoru.* (Muğla/Ula/Kızılyaka Köyü, UlaYA, 112/XXVIII/15)
- işTe öle yatıbduruz.* (Muğla/Ula/Portakallık Köyü, UlaYA, 85/XIV/33)
- emme vesait oldūndan misāfirlē öle gēlmeyo.* (Uş./Merkez/İkisaray, UşİA, 212/I-7/33)
- ğıyılardan eciğdādırdıx. o incelişin gine dādırdıh öle dādıP iceldi inceldi inceldi bi*
- ayar öyle öyle yapallādi.* (Zong./Karadeniz Ereğlisi/Balı K., ZBKİA, 101/I/24)
- öle öle oniki günde geldim.* (Diy./Çermik/Baykal, DİÇÇYA, 135/V/9)
- eylece şimdik gelincik gayası diyeler eyle duruyo orda.* (Mal./Merkez/Çarmuzu, MalİA, 250/X-b/17)
- sırtında elbise nasılsa öle gösteriyiş.* (Kil./Mısırcık Köyü, KMKA, 15/IV/95)
- öle diñelipTe kapı gibi bakmā yok, saklı görünmüyölā, görünmeden saklı olanlarıñ*
- oyununa bakarlar.* (Uş./Sivaslı/Eldeniz, SA,11/I/16)
- ondan sōna gelin öle çıkardı.* (Uş./Sivaslı/Eldeniz, SA,14/I/80)

1.1.3. Şöyle

sökerken sıkışdırırız bunu dişiyen sıkışdırırız şōne, (Af./Merkez, AMA, 173/I/138)

- galınca ben de gorkudan gıyıda diñeldim şöle.* (Af./Merkez, AMA, 174/II/7-8)
- tütünnen şöle şöle gidiyoñ.* (Kır./Akpınar/A. Homurlu K, KırYA, 310/XXXV/249)
- pavızal gibi bunu da şöne galubıñ bêline şöne şuruye çeKdiğıñ zaman bu tamāman oturu.* (Af./Merkez, AMA, 182-183/IV/61-63)
- orādaki sıradan, güzel güzel şöne az al, yarın bi dā al,* (Af./Merkez, AMA, 189/VII/43)
- bi çukur gazāsıñız şöle.* (Af./Merkez, AMA, 255/XXI/10)
- o çukuruñ, üzerine şöle gorsuñuz.* (Af./Merkez, AMA, 255/XXI/12)
- onu şöle dikēdiñ hi öymazdıñ.* (Af./Merkez, AMA, 289/XXX/95)
- şöyle bir k'óyden gelirkenen bize bineK vermediler.* (Amas./Aydınca/Karataş Köyü, AAA, 214/IIa/2)
- ēhdiyar şöyle bi kenarda masum alda duruyōr.* (Amas./Aydınca/Avşar Köyü, AAA, 281/Xa/63)
- dúğmeye şöyle çehecāñ unutmıyacāñ.* (Amas./Aydınca/Hasabdāl Köyü, AAA, 301/XIVa/13)
- tahanlı gömbe mi? hindi yukayı açāsın, tahanı çalāsın, hôle hôle hôle hôle hôle hôle edēsıñ.* (Af./Başmakçı/Merkez, BDA,165/II/41)
- bi sene şey ölcüyoñ şöyle torpax ğontrol geldiñde.* (Af./Bolvadin/Derekarabağ K., BTKKA,93/V/88)
- ha bi de çocık yeni dōdu muydu çocüün ğafası şöle bi yana ēri oldu muydu şerbetçiler ünnerler geliler.* (Af./Bolvadin/Derekarabağ K., BTKKA,97/VI/37)
- ismine veret diyerik, o veretlerinden şēle irelē ğerē süreller.* (Erz./Şenkaya/Gaziler Buc., ErzĀA, 69/III-VIII/42)
- gidelim şöle diyo abeycim nerde bi aydınlık bulursağ ũraya girer misafir oluruz diyo.* (Esk./Merkez, EYA, 148/IX/27)
- ğüm demesiyle beraber şöle dere çōx dardır.* (Bin./Karlıova/Çatak K., KYA, 99/1205-206/)
- babam hasan Kocamandan nakil duydūğuma ğore bunu şöyle nakil idmişTir.* (Kay./Yeşilhisar, YYA, 140/XIII/45)
- şöle şöle iki sıra bir tahtanın üzerine oyāllar.* (Kil./Öncü Pınar Köyü, KMKA, 24/VI/84)
- xarman yerinde şēle şey yapardınız, çapıttan, neydi o.* (Kil./Öncü Pınar Köyü, KMKA, 28/VI/188)
- şöyle bi ğocam oláydı dēdi.* (Or./Aybastı/Sarıyar Köyü, AA, 74/IX/23)
- bunu burdan u tilleleri yapınce şöle ayalladūmuz zaman burdan burî bî kiskip baliyoñ yanı.* (Ordu/Aybastı/Ortaköy Mh., OĀYA, 194/25/)
- şēle sağ sola ğöz gezdirdim.* (Siv./İlbeyli/Eski Apardı Köyü, SĀA, 201/V/167)
- şöyle tarif idebiliriz.* (Çank./Şabanözü, ŞYA, 110/XXXXVII/1)
- sürü şöyle yattıyoñ.* (Tok./Pazar/Kaledere K., TĀLYA, 359/LXXIV-e/92)
- zeke oluşunu şöle sana sōleyem.* (Muğla/Ula, UlaYA, 95/XX/22)
- etrafında kımsei ğörmıyene kadar, mağaranın şöle kapisına çıkar.* (Ur./Merkez, UMA, 140/III/36)

şôle gınaşırsam çocūm bairı da beni çıkarılā da gavır elinde giderim déye yāzık götü yere yapışmış. (Uş./Merkez/İkisaray, UşİA, 215/I-8/11)

falın zaman be seni gurtardım, şôle oldu bôle oldu. (Uş./Eşme/Takmak, UşİA, 281/I-44/34-35)

olan şôle dolanayxana gıza şôle baxıyo, héç axlı kesmiyo. (Yoz./Yanık Köyü, YİKYYTA, 152/IV/337)

şöyle usulcacıık gidelle. (Zong./Karabük/Kılavuzlar K., ZBKİA, 162/XXI-c/50)

işē gelinceye gadā tabi her tarafın dñimize göre tabi her tarafı ayrı şeyi bu değişiklik şöyle olabiliyō. (Uş./Sivaslı/Pınarbaşı, SA,16/II/15)

1.1.4. Höle

^höle ^höle gurı acıK bitTi mi, çamırı bitirTilē mi, büyün çevirilēdi ē^rtesi gün çekēdik ocāñ içine. (Af./Başmakçı/Merkez, BDA,161/I/4)

*işde önce gurbannarı keseriz, yaşlı kimlē varısa onnarı ziyāreT edeleK, **hôle** dolanırız işde.* (Af./Başmakçı/Y. Beltarla K., BDA,213/XV/106-107)

*ule hasan emmi yā^hu biz **hôle hôle** çay işTik.* (Af./Çay/Çayır yazı, ÇYA,105/II/53)

*soğukdan ısağa yapışınca, hemen oraya **hôle** çöküyēdim.* (Isp., IMA, 108/II/183)

***hôle** ezē, azā azā dökēken, ğarışdıra ğarışdıraverisin.* (Isp., IMA, 131/XII/50)

*ba^kıdım **hôle** goşuğ gelillē.* (Muğla/Ula/Oyru Köyü, UlaYA, 100/XXIII/61)

*ondan sōra gelivemiş çayın kıylarna, **hôle** bi öte gederimiş bi beri gidiverimiş.* (Uş./Merkez/Güre, UşİA, 211/I-6/16)

1.1.5. Uz

*az gidiyor **uz** gidiyor.* (Kon./Cihanbeyli/Kulu Buc., AkCA, 27)

*az gēdiyeler, **uz** gēdiyeler.* (Diy./Çüngüş, DİÇÇYA, 168/XIII/177)

*az gidir **uz** gidir, dere tepe düm düz gidir.* (Erz./Pasinler/Yeniköy K., ErzİA, 161/IX-IV/22)

*az gidibler. **uz** gēdibler.* (Kars/İğdir/Kasımcan K., KarsİA, 28/56/23)

*az gidiyo, **uz** gidiyo.* (Kay./Yeşilhisar/Çadirkaya Köyü, YYA, 103/IV/10-11)

*az gidî **uz** gidî. dere depe düz gidî.* (Ordu/Gürgentepe/Işıktepe Bel., OİYA, 252/73/70)

*az gider **uz** gider, dere depe düz gider.* (Niğ./Alay K., OAAD, 22)

*zamānıñ birinde bir diyārda bir pātīşah varımış. bir günnerden bir gün olmuş vezîyle tebdili az gitmişlē **uz** gitmişlē dere depe düz gitmişlē.* (Uş./Sivaslı/Selçikler, UşİA, 315/I-64/4)

*az gidiyo **uz** gidiyo, derelerden yēl gibi depelerden sel gibi.* (Yoz./Ovacık Köyü, YİKYYTA, 107/II/19)

*çekiP goyuP gèdiyo. az gèdiyo **uz** gèdiyo. dere depe düm düz gidiyo.* (Yoz./Ovacık Köyü, YIKYTA, 114/I/210-211)

1.1.6. Düz

*ben bunu **düz** yapmışsiyin şurasını bilemedim.* (Af./Merkez, AMA, 243/XVII/231)

*déré dépe **düz** gidiyor.* (Kon./Cihanbeyli/Kulu Buc., AkCA, 27)

*az gidî uz gidî. dere depe **düz** gidî.* (Ordu/Gürgentepe/Işıktepe Bel., OİYA, 252/73/70)

*az gider uz gider, dere depe **düz** gider.* (Niğ./Alay K., OAAD, 22)

zamānıñ birinde bir diyārda bir pātīşah varımış. bir günnerden bir gün olmuş vezîyle tebdili

*az gitmişlē uz gitmişlē dere depe **düz** gitmişlē.* (Uş./Sivaslı/Selçikler, UşIA, 315/I-64/4)

1.1.7. Güzel

*içine çiviye atāsın **güzel** içine otutturusun.* (Af./Merkez, AMA, 225/XIV/97)

***güzel** getirü^r sün.* (Diy./Çüngüş, DİÇÇYA, 168/XIII/181)

*onu **güzel** getirürux kırxını tökende.* (Diy./Çüngüş/Deveboynu, DİÇÇYA, 223/XXX/12)

*bi galıp sabunnan beraber bunu **güzel** bi yıxadım.* (El./Sarıyakup, EYAD, VI/58)

*o narlandıĝe gibi, atēşde **güzel** gızarır.* (Erz./Pasinler/Timar K., ErzIA, 165/IX-V/53)

*zobanıñkı daa ceryannı fırından **daa güzel** olur.* (Af./Bayat/Merkez, BMA, 191/XXVI/166-167)

*yavrım buna sālām yap, **güzel** yap tembih ediyōla.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 206/V/126)

*rahat **güzel** tekrar gere geliye.* (Af./Bolvadin/Derekarabaĝ K., BTKKA, 104/VII/32)

*koıarız peçkayın içinde **güzel** pişiriz.* (Kırk./Koyunbaba Köyü, KİMİKA, 99/XV/82)

*gōbeĝini kesdikden sona **güzel** bēlerüz.* (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 73/X/2)

*hanı, alçaxlarda çise olur. yúşsekde goyun **gōzel** irāxat yayılu.* (Or./Aybastı/Ortaköy Mahallesi, AA, 64/II/7)

1.1.8. Diğer Kelimelerle

*çaĝayı **temiz** çimdirmişük.* (Diy./Çüngüş/Üçpınar, DİÇÇYA, 221/XXIX/51)

*arxadaş bunu ĝül ĝübür ĝatmadux **temüz** yapıyox.* (Or./Aybastı/Ortaköy Mahallesi, AA, 64/II/22)

***ēyi** düşünmüşün yā sayıt.* (Amas./Aydınca/Böke Köyü, AAA, 197/I/9)

*ölürsé kürdüsünü sana verriz; **çabuğ** ĝalive.* (Bur./Bucak/Ürkütlü, ADÜM I, 106)

*dēdi hadi olĝum, daha sen **ēyi** olmuşsan.* (Diy./Çüngüş, DİÇÇYA, 186/XVI/30)

*bële adanaya gèderlerdí adamlar sanki **ac** gèderlerdí, **ac** gelürlerdí.* (Diy./Çüngüş/Aktaş, DİÇÇYA, 214/XXVI/3-4)

*õrdan ağamıyın geldi **peşint**. geldi ağam.* (Edn./Merkez/ Köşen Köyü, EdİA, 183/XXV/1)

*pādişahdan **gizli** bu çöcu böyüTmeyé başlamış.* (Af./Dinar/Merkez, GBAA, 38/XXVIII/15-16)

*herkès **sürēnēn** girsiy.* (İz./Taşköprü/Çal, İTOBA, 93/9/81)

*bunnar **mejmur** verileceğdi.* (Kay./Yeşilhisar, YYA, 134/XII/104)

***gizli** sevellerdi eveli.* (Kır./Merkez/Kortulu K., KırYA, 271/XXIV/57)

***kiş** **terin** bir düşünđi.* (Trab./Of/Zelego K, KİAT, 163)

*oraya kiten-da **sağ** kelmezmiş.* (Trab./Vakıkebir/Mahmutlu K., KİAT, 200)

*hanı, alçaxlarda çise olur. yúşekde goyun gözəl **irāxat** yayılı.* (Or./Aybastı/Ortaköy Mahallesi, AA, 64/IV/7)

*onuñ orıya vardux bizde para yox tabi, **boş** gediyo.* (Or./Aybastı/Kutlular Mahallesi, AA, 68/V/25)

*toxad'a gèdar **yaya** gètdük.* (Or./Aybastı/Kabataş, AA, 79/XII/1)

*ben geliyim çalışıyım, **bedāfa** para da almam.* (Or./Aybastı/Çukurcak Mahallesi, AA, 85/XV/12)

***sözde** gòrsetmiyöd halilibrām, “ben saxların şapğanıñ altına” burda gòremedi sandı herifi.* (Or./Aybastı/Düzmahalle, AA, 89/XVI/126)

*ulan dèmiş, bu iş olmadı yāhu, **cebren** ben bu çocu bunardan satun alıyım, ben bunu gəybèdiyim.* (Or./Aybastı/Alacalar Köyü, AA, 99/XXIV/7)

*çizmesiyen **gucurdaklı** geldi.* (Çank./Şabanözü/Mart Köyü, ŞYA, 92/XXXIII/33)

***kóyde** kimiñ ne yapığını **iyi** annıyodum.* (Çank./Şabanözü/Mart Köyü, ŞYA, 102/XXXIX/18)

*onuñ düniünü **bedafa** yaparduğ.* (Çank./Şabanözü, ŞYA, 118/LIV/38)

***ağır** yürü hoş yürü dèyelek böyle bi şeyler var ya, onnarı söylerin.* (Af./Bayat/Merkez, BMA, 140/XVII/9-10)

*şindikiler **bedeva** gèlmiş.* (Af./Bayat/Merkez, BMA, 109/VI/101)

ağır yürü hoş yürü dèyelek böyle bi şeyler var ya, onnarı söylerin. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 140/XVII/9-10)

***çabux** gelesen.* (Erzn./Kemaliye/Merkez, ErznYA, 230/I-XXVI/6)

*yaşı **yanış** yazılmış.* (Erzn./Kemah/Doğanbeyli Buc./Dedeoğlu K., ErznYA, 290/III-VII/18)

*dāmāt **peşin** getiri kıs tarafına nişanı çalgıyla.* (Edn./Keşan/Kızkapam K. EdİA, 138/VIII/10)

*kimi o yanı kimi bu yanı, **paramparça** yapıtolā.* (İz./Taşköprü/Kayalar, İTOBA, 72/1c/213)

*ékinnerini **bedavedén** üydü verēm.* (Man./Akhisar/Söğütü Köy, AkCA, 16)

*okul var. aha **beleşari** var. kapandıydın.* (Uş./Sivash/Hanoğlu, UşİA, 301/I-59/1)

*onu **ucuz** baxalu aludum.* (Or./Aybastı/Ardıç Mahallesi, AA, 83/XIV/7)

içeriye soxmamağ için sırtıma yorgan viriP, dışarı otuddurdular, enjütāmı baxdılar olmuyacah. (Kay./Yeşilhisar/Güzelöz Köyü, YYA, 126/XI/7-8) (en sonunda)

üstüne keçe çekē ters çeviririz. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 189/I/2)

çok hayin otlattum oni. (Rize/Derepazarı Buc./Erikliman Mah., RİA,228/XI-a/51)

bu dedeye muzuli bagma. (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 95/I/119) (boşyere, boşuna)

su serpiş serin yapış. (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 69/III/14)

1.2. ZAMAN ZARFLARI

1.2.1. BELLİ BİR ZAMAN BİLDİRENLER

1.2.1.1. Bildir

ordan burda emekliye çıkanış oğlu bildir tokturluğu gazandı. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 148/XVIII/10)

bu ölen adamı geçen sene, bildir şeyde gôdüm. (Edn./İpsala/Küçük Hıdır Köyü, EdİA,209/XXXI/44)

bildir öldi işde bildir. bugünnerēn öldi. (Erz./Oltu/Dutlu Köyü, ErzİA, 77/IV-II/36)

bildir gelmiş hanı yer oynadı. (Tok./Karkın K., TİLYA, 246/IX-ç/49)

1.2.1.2. Dün

yayla çorbasi dün yapmışış orda gêt diyor. (Bin./Karlhova/Merkez, KYA, 113/II-a/19)

dün gelmiş acemi dā. (Af./Şuhut/Balçıkhisar K., ŞuHA, 71/II/115)

bize dedî nabi dün gelmiş. (Ur./Merkez, UMA, 133/II/6)

dün bu vakit Te yemin et Tik. (Küt./Simav/Kuşu Kasabası, KYA, 189/XXIV/5)

1.2.1.3. Sabah

1.2.1.3.1. sabah

bōn gēt-de sabah gel. (Kmar./Cerit K., GDİAT, 178)

bi de uyanıyo sabah gağsalā, gēne aynı. (İz./Taşköprü/Kayalar, İTOBA, 71/Ic/182)

şimdi bordan mēmed irēmetli, nāil irēmetli, ben, ali irēmetli ava gittik. sabah çıkık aqşama gelicez. (Muğla/Ula/Sarayyanı Köyü, UlaYA, 90/XVIII/2)

1.2.1.3.2. sabağ

üç bi üç yüz otuz üç ihlas u Sabağ bitecek urda. (Ordu/Çaybaşı/Kurudere K., OİYA, 212/42/52)

bir axşam gel bir sabbaḥ. (Muş/Merkez, AİAD,76)

1.2.1.3.3. sabā

sabā altıda oliya. (Ordu/Çatalpınar/Sayacatürk K., OİYA, 207/37/34)

sabā hemen ānide geliḡ dedi. (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 93/I/64)

sabā gagdıḡ arabaya bindig. (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 94/I/1021)

1.2.1.3.4. zaba

Ḳızı kime satarsa zaba ḡadar dururmuş, zaba ölüsü çıxarmış. (Kay./Yeşilhisar/Çadırkaya Köyü, YYA, 103/IV/20)

1.2.1.1.4. Akşam

1.2.1.1.4.1. aḡşam

aḡşam toplaşur oriya. (Rize/Merkez/Kokulukaya K., RİA,217/IX-a/14)

1.2.1.1.4.2. axşam

bir axşam gel bir sabbaḥ. (Muş/Merkez, AİAD,76)

eysa efendime diyam ḡaldıx axşam bîze yêr göstârdiler. (Bin./Yazgülü K., BMİKA, 118/II-a/130)

háman_o axşam apardux. (Diy./Çermik, DİÇÇYA, 153/X/47)

axşam oḡulları eve geldüklerinde dēyi ben bugün bi pabuç aldım. (El./Kuyulu, EYAD, V/52)

axşam gidiller oriya. (Erz./Merkez, ErzİA, 21/I-III/161)

vapurda yatduḡ axşam. sabaxdan gaxdux. (Erz./İspir/Gaziler Köyü, ErzİA, 92/V-II/174-175)

axşam ḡaripeyencededi. (Kars/Hanak/Damal/Obrucak K., KarsİA, 252/45/6)

gine axşam şahzede gine geliyir oriya. (Kars/Kaḡızman/Kötek/Paslı K., KarsİA, 191/16-a/155)

axşam eve geldiḡinde keloḡlana dēyir ki, “keloḡlan sen beni êle her yêrde rezil êdirsin.

(El./Aḡın/Merkez, KBAYA, 167/XLVIII/42)

bi yol da fâlân axşam gelecôz. (Zong./Karabük/Kılavuzlar K., ZBKİA, 162/XXI-c/60)

āxşam pērōḡlu ḡelmiş. (Mal./Tilek K., GDİAT,7)

1.2.1.1.4.3. aḡşam

aḡşam da bir ḡınacı gider. (Mal./Akçadaḡ/İlcak, AkçYA, 117/18/25)

ordan ḡari aḡşam oldi ḡecug kelmedi tēyin aradti. (Trab./Akçaabat/Haşka K, KİAT, 174)

demiş ki yâ bu aḡşam ben yorḡunum. (Ordu/Kabadüz/Gümüşkøy K., OİYA, 261/81/9)

*gözümle gördüm ki **aşam** konuşamayan bir kimse kadın bôlê elli atmış yaş arasında gelini*

*başında iki saat geçer geçmez **konuştu**.* (Af./Şuhut/Mahmut K., ŞuhA, 94/IV/15)

***aşam** üzeri verdik.* (Muğla/Ula, UlaYA, 95/XX/5)

***aşam** yarısını yastun altına soğa gomuş ikisini ilkindi zāten.* (Muğla/Ula/Kızılyaka Köyü, UlaYA, 102/XXIV/24)

1.2.1.1.4.4. **āşam**

***āşam** bayırdan köyé gidériz.* (Man./Gördes, ADÜM I, 19)

***āşam** gardaşıy eve gelince yüzüyü eyi-vörsüy.* (Bar., BarYA, 31/I/87)

*“hākim **āşam** gidésî bēn sēni ahrın yoğari”* (Den./Acıpayam/Ayaz K, GBAA, 68/LIV/5)

***āşam** yazılan mektub sabāleyin oğunmaz.* (Küt./Merkez, KYA, 156/VI/24)

***āşam** ğarannıyincı aletirik olursa yaxarix.* (Nev./Merkez, NevYA, 126/V/15)

*kumluun içine **āşam** ōda bişiriP yiyecekdik.* (Af./Çay/Koçbeyli, ÇYA, 150/IX/134)

***āşam** da gaynatalan yan bî amcasın alır gidē.* (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 91/I/21-22)

***āşam** yimēmizi yidig mi cāmiye gideriz.* (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 102/II/142)

*gine herkes davulu ondan sōna **āşam** herkes ğınaya gelür.* (Tok./Çöreğibüyük K., TİLYA, 239/VI-b/37)

*inneleri falan **āşam** vurdukca acık aklı başına geldi.* (Uş./Banaz/Yukarı Karacahisar, UşIA, 265/I-38/14)

***āşam** yatardım yataxda.* (Yoz./Bicikler K., OAAD, 171)

***āşam** çoban demüllēni bilüsünüz dēmi?* (Zong./Karadeniz Ereğlisi/Balı K., ZBKİA, 102/I/60)

1.2.1.5. Bugün

1.2.1.5.1. **bōn**

*amarıkada **bōn** onnarın gabileden on dörd, on beş kişi var amarıkada işçi.*

(Kır./Merkez/Hashöyük K., KırYA, 275/XXV/40)

1.2.1.5.2. **bōn**

*hindik **bōn** her zaman için güdellēmiş bu ğarıy.* (Muğla/Ula/ Karabörtlen Köyü, UlaYA, 89/XVII/3)

***bōn** padişahlığı bā vèrecen, her emiri ben yapacam.* (Ordu/Karapınar K., KİAT, 63)

*sizi biz götürcēz **bōn**.* (Muğla/Ula/Oyru Köyü, UlaYA, 99/XXIII/31)

*-biz her gün gabire yakiveriyoduk gandili, demiş, **bôn** geş galdık, korkduk, demiş.*
(Uş./Karahallı/Paşalar, UşlA, 295/I-55/18)

***bôn** gē-de sabah gel.* (Kmar./Cerit K., GDİAT, 178)

1.2.1.5.3. bōn

***bōn** bi düş górdüydüm.* (Yoz./Ovacık Köyü, YİKYTA, 111/I/127)

1.2.1.5.4. boon

*taceddin deniziñ düünü var **boon** buyürüñ diyi.* (Kay./Yeşilhisar, YYA, 133/XII/77)

1.2.1.5.5. boñ

***boñ** gözledik bi şî yox.* (Kır./Merkez/Kortulu K., KırYA, 272/XXIV/85)

1.2.1.5.6. bóón

***bóón** de sana urba kestüdü urbaları gëydürüp seni öldürecek diyō.* (Tok./Artova/Merkez, TİLYA, 274/XXVI/44)

1.2.1.5.7. boün

*sonra diyi ki **boün** gidek de yardım edek.* (Tok./Zile/Merkez, TİLYA, 427/CV-b/18)

1.2.1.5.8. bo gün

*eşitdúme göre tabi **bo gün** düül ya.* (Amas./Aydınca/Şeyhsadi Köyü, AAA, 294/XIIa/)

1.2.1.5.9. bogün

*orda dëdi **bogün** dedi su yesaxdır dëdi.* (Bin./Ilıcalar Nah., BMİKA, 163/VIII-b/51)

***bogün** var yarın yox.* (Erz./Oltu/Dutlu Köyü, ErzA, 76/IV-II/31)

*diyoruğ bu **bogün** éyi dël.* (Kil./Öncü Pınar Köyü, KMKA, 31/VI/264)

1.2.1.5.10. böğín

***böğín** senín bi yerín argısa-allah gettirmesín- vazgeçersen dünyadan.* (Ur./Merkez, UMA, 185/XVIII/95)

1.2.1.5.11. böğün

böğün meýdana bir atlı geldi. (Kars/Koyundere K, DİAT, 37)

bene böğün bir ecayip hal oldi. (Ard./Posof/Söğütveren K, DİAT, 109)

böğün gel şafaxleyin gel. (El./Akçakiraz, EYAD, II/40)

sen böğün geldin, neye erken gelmedin. (Erzn./Iliç/Merkez, ErzY A, 245/II-IX/24)

böğün ben sende bin lira alacaam. (Erz./Pasinler/Çakırtaş K., ErzİA, 172/IX-IX/58)

ben bunna böğün gıyıp da vurmıyacam. (Kars/Posof/Merkez, KarsİA, 210/25/24-25)

böğün bi adam bunu ancax béle sebehtan oturıp yaxından baxsay-milyonnan çekiç vur.
(Ur./Merkez, UMA, 129/II)

sen böğün geldin, neye erken gelmedin. (Erzn./Iliç/Merkez, ErzY A, 245/II-IX/24)

1.2.1.5.12. böğün

bölük gumandanı da böğün gétmen, yarın gidiş deýö. (Isp., IMA, 107/II/153)

ağa bu goyunun birisi böğün yayılmadı. (Mal./Merkez/Tecde, MalİA, 253/XIII/7)

1.2.1.5.13. bugün

meselē bugún hasana kızını isteyecēm, oğluma isteyecēm. gèderdux, istiyerdux.

(Diy./Çermik/Başan,
DİÇÇYA, 137/VI/26-27)

1.2.1.5.14. bugün

bugün iran bize yedi séfer saldırdı. (Mal./Akçadağ/Ilicak, AkçYA, 112/16/62)

axşam oğulları eve geldüklerinde deyi ben bugün bi pabuç aldım. (El./Kuyulu, EYAD, V/52)

sen bugün nere gittin. (Esk./Mihalıççık, EYA, 154/XI/2)

hanım diyo, balıq gönderdimdi. bu gün neden unnarı gızartmadın. (Esk./Merkez, EYA, 153/X/41)

bugün sıxıntı herhalde çoxdu senin. (Kars/Çıldır/Koçğüden K., KarsİA, 356/91/64)

bugün siz misafir geldiñiz. (Kil./Doğançay Köyü, KMKA, 2/II/23)

gelin bugün bir yüksük oynıyaq (Kil./Doğançay Köyü, KMKA, 2/II/24)

bu gün giderselē çalışma yîcekler. (Kırk./Eriklice Köyü, KİMİKA, 64/IV/92)

senin ayakğabın yoq dedi, ben de dedim sël aldı, üleyse dedi bu gün öte dedi gelmēcēn dedi. (Kırk./Kadıköy Köyü, KİMİKA, 72/VII/6)

ben bu gün neréye deýirmene gétdim. (Ordu/Akkese K., OIYA, 167/1/7)

şöle bugün ege muntkasında baKır işleciliği yoK. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 204/V/57)

bu gün beş Kuruş gelsin teslim edermiş şeye güveye. (Tek./Saray/Demirler Köyü, TİSİKAD, 62/XIV/122)

bugün işte baKkallık yapıyōz. (Tek./Saray/Bahçeköy, TİSİKAD, 64/XV/14)

bugün iké gündür osmanné esgeré geldi daa. (Erz./Pasinler/Merkez, ErzİA, 157/IX-II/50)

bu gün benim pancarım teslim olalı onuncu ayda teslim ettim ben. (Tok./Erbaa/Değirmenli Bel., TİLYA, 316/XLII/7)

bugün nabi geldigine göre bunu söyleyin. (Ur./Merkez, UMA, 133/II/6)

bu gün yatarsañ ertesi gün āşāma gēderdi. (Af./Bolvadin/Yeni Karabağ K., BTKKA,122/XI/41)

allaē şükür ē bugün aşā yokarı gel git dēken atmış nüfus olduk. (Uş./Sivaslı/Yayalar K., SA,45/XIII/10)

1.2.1.5.15. bugün

-ök' üzlerini bugün ğurda yedüreceem. (Amas./Aydınca/Karataş Köyü, AAA, 223/IIb/226)

tekler bŷğün bi daha buradan yörüdüh. (Amas./Aydınca/Abacı Köyü, AAA, 259/VIIb/58)

1.2.1.5.16. bugün

bugün seni biraz ğezdirek. (Siv./Kangal, STİAT,110)

buyuruĝ bizim orda bugün nişan yapacāx, sözlenecāx biliyoĝ mu? (Yoz./Ovacık Köyü, YİKYYA, 133/II/21)

1.2.1.5.17. bugün

bugün baĝcei belliyodum, efendim beli vurduydum. (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 184/IV-d/219-220)

bugün yattıyodum. (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 184/IV-d/210)

1.2.1.5.18. bugün

bŷğün de babamgil geliyeler beni görmāga. (Diy./Çüngüş, DİÇÇYA, 161/XIII/58)

bŷğün buliyim bŷğün yiyim. (Diy./Çüngüş, DİÇÇYA, 194/XVIII/19)

1.2.1.6. Şimdi

1.2.1.6.1.1. Şimdi

1.2.1.6.1.1.1. şimdi

erken gelmişsin, şimdi sēn de geleyidiĝ sēn de aynı olurduĝ. (Af./Merkez, AMA, 204/X/120)

*efendim dëstáni eliñe alınca / maxsun hasbiden sival sorunca / dikip divanına doğru durunca / alırsın cuvabını doğruca **şimdi**.* (Amas./Koyciyez K., AAT, 175)

***şimdi** bel bağlanmaz āhir zamana.* (Bur./Bucak/Ürkütlü, ADÜM I, 105)

***şimdi** bu adam bu güğümüin altınıni tumpda eyledi.* (Erz./ Merkez, EA, 89)

***şimdi** ğızlā kendisi ğonuşuyo, kendisi buluyō isde nişanlanıyola.* (Esk./Muttalıp, EYA, 162/XIV/2)

***şimdi** ğeder arxadaşlarına gauşduđuñ zaman, birinci gatırıñ yükü zehirli hëlvadır.* (Mal./Tılek K., GDİAT,16)

***şimdi** ever imişlë; gelin etmişlë onları; yaşayōlar ımış.* (Isp., IMA, 149/XXI/35)

*ğörüşduğümüz zaman **şimdi** ben seni alacām.* (Kars/Hanak/Çiçeklidağ, KarsİA,261/48/7)

*adam **şimdi** ğediy.* (Kil./Mısırıcık Köyü, KMKA, 14/IV/59)

*masal bilmem, ôle şey bilmem, bilirdim belki de **şimdi** bilméyim **şimdi** bilmez oldum.* (Kırk./ Kayalı Köyü, KİMİKA, 86/XI/17-18)

*o **şimdi** gider.* (Ordu/Fatsa/Çaltımar K., KIAT,20)

***şimdi** bazirtesi günü çarşuyé ğëtdük mü, çarşüda e bôle oturıyok.* (Ordu/Artıklı K.,OİYA, 169/4/1)

*haman söndüğünde **şimdi** sıcaK su veriyöz.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 193/IV-a/7)

***şimdi** herkes ıstırāt yāni çalışmadan aklı çıkıyō.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 198/IV-b/155-156)

*bayramlaşmalarımız **şimdi** esgiden gene bôle aynı bu şekilde oluyodu.* (Esk./Sancakaya/İğdir K., SKA, 135/VI/64)

***şimdi** sen hayvandan m̄ indin söğütten m̄ indin?* (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 70/VI/17)

*ben **şimdi** senin gibi ğenç olsam bulurum.* (Tek./Saray/Yeniköy, TİSİKAD, 45/VI/67)

*mahsülüm olmadığı için **şimdi** şôle desem belkî işe yapabiliriz.* (Uş./Sivaslı/Pınarbaşı K., SA,37/XI/29)

***şimdi** o veziyette kendimizi korumaK için daima bî şey öduu zaman yine büle tutup kendimiz tedavi etmek istiyū avcılan kendimiz .* (Tek./Saray/ Kavacık Köyü, TİSİKAD, 53/XII/16-17)

*ismini benim kafam **şimdi** almıyarı.* (Tek./Saray/Kadıköy, TİSİKAD, 75/XX/119)

*öndan sōna **şimdi** ğarip ğarip düşünmeye başlıyō.* (Tok./Zile/Akdoğanlar K., TİLYA, 429/CVI-a/35)

***şimdi** oranın kızın baba taraflıyla verse de başına derd bulduñ vermese de başına derd bulduñ, demiş ordan bunnā bî daha dālıyoru.* (Muğla/Ula/ Çıtlık Köyü, UlaYA, 71/VI/33)

***şimdi** o çocuk oxuldan gelmeden keskeK diyo bu çocuk başa ğönüllendir diyo.* (Yoz./Yanık Köyü, YİKYYA, 145/IV/194)

*ben **şimdi** yetmiş dördü bitirdim yetmiş beşe basıyōm.* (Esk./Mihalççık, EYA, 157/XI/134)

1.2.1.6.1.1.2. ŧimdi

ŧimdi ilkin, ondan sorna gelüller. (Erzn./İliç/Merkez., ErznYA, 260/II-XXV/23)

1.2.1.6.1.1.3. ŧumdi

ŧumdi artux túrliyanın húdüduna vardığı vağıt tabi arama olacax. (El./Keban/Merkez, KBAYA, 90/V/70)

1.2.1.6.1.1.4. ŧumdi

ŧumdi gelmiş. (El./Baskil/Doğancık K., KBAYA, 129/XXVI/2)

1.2.1.6.1.2. ŧindi

1.2.1.6.1.2.1. ŧindí

ŧindí piyasada ticaretnen urđaŧısan, alıŧverişlerin yüzde ellisi sağat olmuş. (Ur./Merkez, UMA, 173/XIII/11)

1.2.1.6.1.2.2. ŧinde

ŧinde yüzbaŧı bu hadiseyi duyınca aldı beni götirdi. (Bin./Karlhova/Çatak K., KYA, 94/I-a/52)

1.2.1.6.1.2.3. ŧindè

ŧindè, efendèm, bune yakın bir zaman içersine sığıŧdıramiyacasđız. (Erz./Narman/Samikale Köyü, ErzİA, 103/VI-III/5)

ŧindè dey orman yollarè çıxmèŧdur. (Erz./Olur/Karakoçlar Köyü, ErzİA, 43/II-IV/20)

1.2.1.6.1.2.4. ŧindi

ben ŧindi sıf mes, üzerine çalıŧıyom. (Af./Merkez, AMA, 181/IV/7)

ŧindi efendim biz, kızımız, oplumuz buluğa erdiği zéman en fazla diđđat édeceymiz, yallızŧindi ğonuŧmaya baŧlıyoz. (Amas./Aydınca/Böke Köyü, AAA, 197/I/1)

ŧindi durumuna ğöre meselā dü ün sā^hibi, yemeK bi hayvan, böyüK hayvan yāni. (Af./Baŧmakçı/Akkoyunlu K., BDA,181/VII/36)

sāniyede otuz iki litre akıyo, su iyi, kapalı ŧindi. (Af./Dazkırı/Kızılören K., BDA,304/XXXVI/7)

bi dereye eğdin miydin eğ aŧađı beŧ yüz kırđ. ŧindi yoğ. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 100/II/5)

ŧindi evvelā onu iŧtimiyen vaz geçmessen eyi. (Af./Bolvadin/Derekarabağ K., BTKKA,94/V/93)

ŧindi yēn biz ğız alır ğkan varırık. (Af./Çay/Çayır yazı, ÇYA,108/I/120)

ŧindi otu ölçek buđdè safım, bi torba ŧeker alim. (Diy./Çermik/Baykal, DIÇÇYA, 131/III/11)

- zamanında götüremediler, **şindi** mi götürecekler.* (Erzn./Kemaliye/Çaldere K., ErznYA, 218/I-XVI/26-27)
- şindi** arebeye bindim. bindüynden sorna dedim ğafam arĝiy.* (Erzn./Kemah/Doğanbeyli Buc., ErznYA, 298/III-XXII/20)
- şindi** eti güzelcē dorğarsın.* (Erzn./Kemah/Kardere Buc., ErznYA, 308/III-XXXVII/14)
- burda **şindi** düğün oldu mudu dawulsuz düğünün, çocux doğdu muydu ğulaĝı saĝır olıy.* (Erzn./Refahiye/Akarsu Buc., ErznYA, 325/IV-VII/47-48)
- şindi** bunnar birbirine şey , edence. diyir yerde mi haml, edeveyig birbirimize, yoxsa at üstünde mi?* (Erz./Merkez, ErzİA, 20/I-III/151-152)
- şindi** onun padişān ōlū oldunu bilmiyolā çok fakir biri biliyolar.* (Esk./Odunpazarı Senti, EYA, 139/IV/17)
- o **şindi** bunlar şarkı çalılaĝ türkū çalılaĝ gelirlēmiş.* (Esk./Odunpazarı Senti, EYA, 144/VI/66)
- hemen bu **şindi** gidiyo, siz diyo, bōle yaptınız hepimiz.* (Esk./Merkez, EYA, 151/IX/181)
- üçdün ēsgidēn, **şindi** beşē ğadan.* (Man./Soma/Tarhala K., GBAA, 6/II/50)
- şindi** gümbür gümbür bi davulcu geliyo, tıngır tıngır gidi veriyo.* (İsp., IMA, 129/XI/37)
- olum diyo **şindi**, avcılıy sınırı saĝarı olmaz; uzadısiy işi.* (İz./Taşköprü/Nezirler, İTOBA, 77/3b/123)
- daĝa doĝri geldik **şindi** bu abdıla bana dedi hamit sen saĝa sola çòx baxirsin.* (Bin./Karlhova/Çatak K., KYA, 104/I-b/51-52)
- xanım **şindi** beraber gönülle ğetmiş diyor ħāk o adamdadır.* (Bin./Karlhova/Merkez, KYA, 123/II-a/289)
- şindi** ben sürüy òrum tarlayı, ikindi sıralarında bi yağmur yağdı yani sel ğetti.* (Bin./Karlhova/Çatak K., KYA, 111/I-c/18-19)
- şindi** misāvirlər toplandı dūĝüne geldi miydin bū'n' harman yirine çıxallar millet şōle bilezik ondan sona bunnar orda ğaldıxTan sona orda ihTiyar ğadınnar hepsi evlerine dālullar.* (Kır./Merkez, KırYA, 201/III/139)
- şindi** hatılladım onun çün sormadım.* (Ordu/Koruklu K., KİAT,6)
- şindi** yirmi tāne neyzen ismi sayarın ben size bûrda.* (Küt., KütYA, 154/V/121)
- şindi** ben geşliimde çoĝ güzel xagigaten eyi bıyıklı bi insan idim yāni.* (Küt./Altıntaş/Çekme Köyü, KYA, 168/XIII/1)
- gece yarusu ğarannūnan geliyeler **şindi** ēyigine de dayanmışlar.* (Or./Aybastı/Karamanlı Mahallesi, AA, 66/III/29-30)
- arzu'ynan ğamber'i ğonus osman ğonusurumuş osman **şindi** ğülüşüllerimiş.* (Or./Aybastı/Düzmahalle, AA, 89/XVI/130)
- en sonunda **şindi** padişah ısmarlaşp da gidecek.* (Ordu/Fatsa/İslamdaĝ Bel./Kayaköy K., OİYA, 228/49/237)

şindi beni yukari ç'ikardun mi diyç'eğ ki kardaşların, ğú'zeli 'aldi kendi da kótileri Veri. (Rize/Merkez/Çarşı Mah., RİA,199/II/72)

şindi o ge vur işēsi oldu diyerekden bu işēle çıkınca o yemekle memekle batdı. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 224/XIV/9)

şindi gücümün yeTdi j gadā orda yaPyōz ebelen ikimiz. (Esk./Sarıcakaya/İğdir K., SKA, 136/VI/92)

efendi şindi bu ğız eyi oluyör, böyyör. (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 168/II/49)

şindi baxsana, bir yocuvaz évüm yanito, òlan da içeride. (Tok./Artova, STİAT,153)

yetmiş yaşında olmuş oluyōn *şindi*. (Uş./Sivaslı/Eldeniz, SA,11/II/3)

şindi düyün sahibi bu bölükbaşlarını ünnerdi. (Af./Şuhut/Balçıkhisar K., ŞuhA, 67/II/46)

şindi çok bakāsañ kışın bu dedim gibi yani ğoyun guzuladı vakit on ikinci ayın soñunda veya birinci aylāda guzulamaā başlar. (Uş./Sivaslı/Pınarbaşı K., SA,35/X/34-35)

düyün etçemiz zaman *şindi* evela harç götürüdük. (Af./Şuhut/Güneytepe K., ŞuhA, 73/II/3-4)

şindi nasī annatayım ne annatayım. (Tek./Saray/Bahçeköy, TİSİKAD, 64/XV/1-2)

şindi geldim burayı burda kendimiz odunculuk yapuz. (Tek./Saray/Bahçeköy, TİSİKAD, 65/XVI/17)

o şimdi ārice ğün olarağdan *şindi* ārice o yani öyle kesğün. (Tok./Karkın K., TİLYA, 246/IX-d/55)

evelden beri öküz ünēn *şindi* dırağdör ünēn sürüyoğ. (Tok./Niksar/Çalcaköy, TİLYA, 337/LXII-a/4)

dünü esgiden üş ğün yemek veriyōladın ya *şindi* bi ğün veriyōla. (Uş./Merkez/Belkaya, UşİA, 203/I-2/63)

şindi o bi öüne indi geldi. (Uş./Merkez/Belkaya, UşİA, 203/I-2/64)

şindi bu adamın dü nüne ğetmesek olmyacax. (Yoz./Ovacık Köyü, YİKYYA, 111/II/107)

şindi yalan sólemiyeK. (Yoz./Vasfibey Köyü, YİKYYA, 214/XIX/5)

şindi kannanmáycá üç ğardaş ğarıdan oldu. (Zong./Alaplı/Küçükkaymaz K., ZBKİA, 122/V/123)

1.2.1.6.1.2.5. şindî

şindî hemen ğadın sıkıntıya ğeldi mi sezeryan, atyōlar. (Af./Merkez, AMA, 189/VII/29)

şindî motor ğeçör, diye adam altdaki kesör. (Kil./Öncü Pınar Köyü, KMKA, 28/VI/173)

1.2.1.6.1.2.6. şindî

elmayı *şindî* burada yiyeceez. (Amas./Aydınca/Karataş Köyü, AAA, 221/IIb/162)

zātinden '*şindî* de ğayalar yıxılıyör diyin insannara ğax dediler evlerinden. (Nev./Ürgüp, NevYA,141/XVI/1)

1.2.1.6.1.2.7. şindi

ële kötî yerdür kî, şindi ne aba geçebülürsün, ne gendün geri geçebülürsün. (Erz./Olur/Eylek K., Erz1A, 47/XVI/19)

1.2.1.6.1.3. Hindi

1.2.1.6.1.3.1. hindi

hindi gocam naxırı getirir. (Van/Edremit, A1AD,27)

evelki düğünlêden düğün olmêyo hindi. (Af./Başmakçı/Merkez, BDA,164/II/8)

tahanlı gömbe mi? hindi yukayı açāsın, tahanı çalāsın, hôle hôle hôle hôle hôle hôle edēsij. (Af./Başmakçı/Merkez, BDA,165/II/41)

emmilerini de everiyeler hindi gülünç şakrağ ben onnarıñ yanından geldim. (Af./Bolvadin/Ortakarabağ K., BTKKA,113/IX/115)

hindi bi kari, doğarse kırxli olur, kırhli olduxtan söre kurhani başına, kıtıgına koyarux. (Diy./Çermik/Baykal, D1ÇÇYA, 127/II/12)

hax vére muradımız / hindi yağmanda al ósmanda / söylenir adımız. (İğd./Karakoyunlu, D1AT, 15)

bu ğaplumbāya besleyip de dēyom bē. hindi güliyom. (Isp., IMA, 108/II/171)

hindi gene ôle ya. (Kır./Merkez/Kortulu K., KırYA, 269/XXIV/18)

imām imāna dayanarakdan hindi hanğı olusa hakından geliriz. (Af./Sandıklı/Akhanım Kas., SYAÖ, 252/XXIV-b/32)

bir de hindi ğaçırıp da şe etmeyelim. (Muğla/Ula/ Çıtlık Köyü, UlaYA, 67/II/8)

hindi bî gün eveli getiriyōlā. (Uş./Sivaslı/Akarca K., SA,52/XIV/134)

1.2.1.6.2.1.Şimci

1.2.1.6.2.1.1. şimci

şimci o yilannar-da böyle üç oda yilannan doluymuş. (Esk./Mihalıççık, A1AD,111)

şimci suyumuzu cilkes vèrmediler. (Nev./Tatların K., NevYA,132/IX/7)

şimci zāten êsasında êski düvünn ē gibi düvün yapan olmêyo. (İz./Ova/Çayırköy, İTOBA, 100/11b/20)

1.2.1.6.2.2. Şinci

1.2.1.6.2.2.1. şinci

şinci o éve çiviryala. (Bart./Merkez K, A1AD,179)

1.2.1.6.2.2.2. **şinci**

şinci éyice iş görüyorux. (Nev./Derinkuyu, NevYA,134/XI/8)

*kedi de dēmiyi **şinci** çocuğ.* (Amas./Aydınca/Sarimeşe Köyü, AAA, 237/IVb/52)

***şinci** gapana kıstıñ.* (Man./Soma, ADÜM I, 26)

***şinci** bizim suyumuz gélmiyo.* (Af./Salar K., ADÜM I, 33)

***şinci** bu güccu gız yere éniya, ısl ısl geliya.* (Bart./Merkez K, AİAD,177)

***şinci** pādişahıy ğarıları ğoca-ğarı gelmedi dēyi üzülüiyola.* (Bar./Merkez,BarYA,32/I/119)

*oğlanı **şinci** dartıya vursañ, yüz oĝga gelir.* (Nev./Balçın K., OAAD, 35)

***şinci** burdan onu saldıx didiler.* (Niğ./Bor/Çukurkuyu K., OAAD, 15)

*sen **şinci** demirler künü tanır musın çocüm tanî mısın.* (Tek./Saray/Demirler Köyü, TİSİKAD, 58/XIV/7)

***şinci** dēcek annem astalandı baĝ ay ölüvermesin.* (Tek./Saray/Demirler Köyü, TİSİKAD, 58/XIV/16)

***şinci** millet geçimde āciz.* (Uş./Banaz/ Hatipler, UşİA, 254/I-32/52)

***şinci** cemaliñ hikāyesini annaTıym iy biliyom onu.* (Kay./Yeşilhisar/Başköy, YYA, 146/XV/1)

1.2.1.6.2.3.Hinci

1.2.1.6.2.3.1. **hinci**

*hémén gélin fırla **hinci** ğāri u gélin.* (Man./Soma/Tarhala K., GBAA, 3/I/9)

***hinci** bu aşşāĝı sıradan otcéK dé yoĝarı gidécéK.* (İz./Bergama/Çürükbağ K., GBAA, 29/XX/21)

***hinci** gelerekden yolda yāmır yāyo.* (Nev./Merkez, NevYA,123/III/28)

***hinci** e'v āliyollar ğayri yēñidden, goyunu kesiyollar.* (Nev./Merkez, NevYA,123/III/36)

*biz ğaldık **hinci** önnā geldi geşdi.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 192/II/55)

*bunu ellezle dutarımışımış **hinci** yok dutan.* (Af./Sandıklı/Kızık Kasabası, SYA, 370/LXXVI/4)

*ben ordā bayā bi güldüm gülmedim demem **hinci** gülmedim desem günah yazā.*

(Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 95/I/129)

***hinci** gitdi 'dōrīdan dōrīya mārebeye girdi.* (Zong./Karadeniz Ereğlisi/Balı K., ZBKİA, 101/I/3)

1.2.1.6.3.1.Şimdik

1.2.1.6.3.1.1. **şimdiğ^h**

*mehemmed **şimdiğ^h**, isdambola dōneceg^h.* (Erz./Merkez, ErzİA, 14/I-II/7)

1.2.1.6.3.2. Şindik

1.2.1.6.3.2.1. **şindik**

*bunnarınan gēdiyeh **şindik**.* (Amas./Aydınca/Abacı Köyü, AAA, 256/VIIa/3)

*işte **şindik** yox.* (Diy./Çüngüş, DİÇÇYA, 180/XV/18)

şindik bir alay asger ğalacax diyenden herşey biter. (Erzn./Merkez/Bahçeli Mah., ErznYA, 389/VII-III/32)

biTtikTen sōra hadi olum deyo, durma git şindik deyo. (İz./Taşköprü/Kayalar, İTOBA, 68/Ib/87)

uⁿ da cevaplayemēcēm şindik. (İz./Taşköprü/Kayalar, İTOBA, 68/Ib/96)

niye vērmōr şindik. (Kil./Öncü Pınar Köyü, KMKA, 28/VI/172)

şindik onu annattırayım sana bende. (Kırk./Kayalı Köyü, KİMİKA, 91/XIII/23)

şindik ğonuşalım eski vaĝĝayı. (Kır./Merkez/Özbaĝ Ka., KırYA, 253/XVIII/1)

şindik yatmiya gidiyalar. (Ordu/Fatsa/Ergaf K., KİAT,36)

ĝoyunnarıñ yapōsunu şindik temúzlerúĝ, hanı paçastıynan bacax yúnú ğarmax, ğatmıyox satmıyá zarar verü diyin. (Or./Aybastı/Ortaköy Mahallesi, AA, 64/II/20)

atsáydı ben şindik aňĝara'da oluyōdum arxadaş. (Or./Aybastı/Ortaköy Mahallesi, AA, 65/II/47)

şindik, efendim vaxdı sādette üzülleri millet gendiinde ğörmiye başladuu zaman mibārek ğeçiniñ ğötü ebedi açux. (Or./Aybastı/Kutlular Mahallesi, AA, 68/V/1-2)

şindik hırsızlar ĝoyunu baş mı ēdebiliye ya. (Or./Aybastı/Armutlu Mahallesi, AA, 93/XIX/19)

şindik ğezsek, baĝsaĝ daşlar hep belli. (Ordu/Aybastı/Çakırlı Mh./Peşembe Yaylası, OİYA, 192/25/18)

şindik orda ğördün müdü, ya ĝiçin topal oluyō. (Tok./Karkın K., TİLYA, 246/IX-d/72)

talladan şindik bulĝuru ear incelicāsaĝ çoĝ. bulĝuru yuduk. (Tok./Artova/Devecikarkın K., TİLYA, 286/XXX-b/27)

mesele şu anda şindik belliyoruz. esĝiden mesela martda bellerdük. (Tok./Erbaa/Pınarbeyli K., TİLYA, 325/LI/8)

len şindik yārenniĝ ilāzım. (Uş./Banaz/ Ayvacık, UŞİA, 245/I-24/25)

1.2.1.6.3.2.2. şindiĶ

şindiĶ başımı alıP ĝidecām diyo. (Yoz./Ovacık Köyü, YİKYYA, 109/II/70)

1.2.1.6.3.2.3. şindig

şindig saKarya harbında bütüin döşeyō ĝevırı saKarya. (Esk./Sarıcakaya/Alpaĝut K., SKA, 106/III/42)

1.2.1.6.3.2.4. şindix

yox evve vardı amma şindix yoxdur. (Erzn./Kemah/Merkez, ErznYA, 302/III-XXXIII/28-29)

1.2.1.6.3.2.5. şindiĥ

şindiĥ ĝünebatan diyēller. (Kars/Selim/Oluklu K., KarsİA, 224/34-a/27)

1.2.1.6.3.2.6. şindiyh

ben şindiyh şapğa hedisesinden açacağam. (Erz./Merkez, ErzİA, 11/I-I)

1.2.1.6.3.3. hindik

hindik ben türklēñ önünü kesib de geşmem. (Küt./Simav/Kuşu Kasabası, KYA, 184/XXIII/62)

hindik biz, biz görmedik unnarı. (Küt./Domaniç/Karakaya Köyü, KYA, 236/L/6)

hindik bôn her zaman için güdellēmiş bu ğarıylı. (Muğla/Ula/ Karabörtlen Köyü, UlaYA, 89/XVIII/3)

hinci yalınayağ yere basmıyoğ. (Zong./Karadeniz Ereğlisi/Balı K., ZBKİA, 106/I/201)

1.2.1.6.4.1.şimcik

şimcik herifin ismi avcı āmedimiş. (Esk./Mihalıççık, AİAD,111)

1.2.1.6.4.2.Şincik

1.2.1.6.4.2.1. şincik

o da ğonuşmiye şincik onūçun. (Or./Aybastı/Düzmahalle, AA, 88/XVI/96)

bezirgan şincik bunu alıyor ğidiyor. (Niğ./Alay K., OAAD, 37)

bubam şincik gidicem, ev dutucam dedi. (Edn./Havza/Bakışlar K. EdİA,134/VI/8)

tirennen ordan burūya, bu şekil geldikten sona bōlece şincik vāsīta, motulu vāsīta çovaldī için bu sever de moturlu vāsītānan bōle yollar bēller yoğ umuş evelisi. (Kır./Merkez, KırYA, 197-198/II/19-22)

1.2.1.6.5.1. çindik

ha çindik oluyo, o başğa. (Kır./Merkez/Kızılcaköy K., KırYA, 247/XVI/72)

1.2.1.6.5.2. şincik

şincik ben artığ kestim postaylı. (Tek./Saray/Güngörmez Köyü, TİSİKAD, 56/XIII/36)

1.2.1.6.5.3. hincik

hincik ò ğara adam olsa da eşidse bunnā. (Zong./Karadeniz Ereğlisi/Balı K., ZBKİA, 102/I/42)

1.2.1.6.6.1. şincikin

bunnā dedim e bizim hepsimiz akrabaları biliyem ben şincikin. (Edn./İpsala/Küçük Hıdır Köyü, EdİA,209/XXXI/36)

undan sōra, gittik şincikin burayı sultan köy'de. (Edn./İpsala/Küçük Hıdır Köyü, EdİA,208/XXXI/26)

1.2.1.6.6.2. ŧindicik

ŧindicik mādem urdan da bāsēdiyosuy iŧe, urdan da bi parça annatēm saŧa.

(İz./Taŧkōprü/Nezirler, İTOBA, 75/3b/41)

u ğızıy ismini de biliyodum unutTum ŧindicik. diyemicēm. (İz./Taŧkōprü/Nezirler, İTOBA, 78/3b/154)

ŧindicik hayvannarımızı yúħlettik gidiyoruz bozdepiye elma satmayı. (Kır./Merkez/Özbaĝ Ka.,

KırYA, 253/XVIII/8)

1.2.1.6.6.3. hincicik

hincicik ğidcē^liz diyé aĝlaŧdıħ. (Bal./Çaĝıŧ K., ADÜM I, 12)

1.2.1.6.6.4. hindicik

seniŧ ğonānı alt üst idecekler, hā hindicik eer ŧiy olmasa seniŧ kelleni keser, dimiŧ.

(Kır./Çiçekdaĝı/Çopraŧık K, KırYA, 325/XLII/91)

2. İKİLEMELERLE YAPILANLAR

2.1. KÖK VE TABANLAR HALİNDE İKİLEMELER/İKİZLEMELER

2.1.1. İkizlemeler

Dilimizde ikilemeler, eylemi etkiledikleri zaman belirteç olur. Adlardan kurulan ikilemeler belirteç olarak kullanılır.²²⁴

“işde nēdim bēçare ğaldım, **ağır ağır** gediyorum. (Siv./İlbeyli/Durdulu Köyü, SİA, 178/IV-c/90)

air air kendi gidēdi. (Uş./Merkez/Belkaya, UşİA, 203/I-2/58)

ondan keli geri dönmüşler **ār ār** biz de top oynaşıdız. (Af./Bolvadin/Yeni Karabağ K., BTKKA,129/XI/94)

esgiden işçilik youdu ku. **bol bol** “dana” oynardık. (Uş./Sivash/Eldeniz, UşİA, 297/I-56/32)

burca burca **koķu**yo. (Küt./Simav/Kuşu Kasabası/Karacahisar Köyü, KYA, 201/XXVIII/67)

bôle parça parça etlē **bütün bütün** bôle pişirilî. (Af./Merkez, AMA, 179/III/109)

ğövedik **cıbil cıbil**, keydik. (Küt./Simav/Kuşu Kasabası, KYA, 189/XXIV/23)

otuzunda **coşğun coşğun** esersin. (Kır./Merkez/Kızılcaköy K., KırYA, 238/XIV/81)

bayrağı **çeşit çeşit** düzdürüdük. (Af./Şuhut/Güneytepe K., ŞuhA, 74/II/18)

galıPdan sōra sōküldüKden sōra verniKle boyanıyō, parlāyō yāni, **çit çit** bālaniP bōne takım hālinde dakılıyō torbanıı içine. (Af./Merkez, AMA, 181/IV/19-21)

o ğız o çobanıı ğavalınıı içinde ne makam olduğunu **dane dane** bilür ümüş. (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 77/XVII/4)

dān başı kesdene / topladım **dāne dāne**. (Ordu, KİAT,65)

loķantacı **çoķ derin derin** düşündü. (Kil., GDİAT, 189)

ğız tarafı bunu **didik didik** dider. (Mal./Hekimhan/Katamahmut K., MalİA, 284/LII/2)

bunu asacaxsınız, **diri diri** yüzeceħsiñiz. (Amas./Aydınca/Avşar Köyü, AAA, 277/IXa/27)

yav seni **diri diri** mi yiyam, yoxsa ölduram mı yiyam. (El./Keban/Karkit K., KBAYA, 93/VII/46-47)

anamdan doalı **diyar diyar** geziyom. (Af./Sandıklı/Akin K., SYAÖ, 264/XXXI/13)

ben başımı alır **diyār diyār** gezerim. (Mal./Hekimhan/Aşağı Girmana., MalİA, 277/XLII/7)

bizim kilciniñ ğözlerinden bu **domurcux domurcux** axıye ğülmekden bütün patladı patladı benim yapmış olduım işlere. (Or./Aybastı/Sefalık Köyü, AA, 70/VI/14-15)

seni vuran candarmalar / **elvan elvan** savıştyo. (Siv./Yıldızeli/Ergele K., STİAT,30)

²²⁴ ATABAY, ÖZEL, KUTLUK, s. 84

- gıcır gıcır ediyi at zayıf ya.* (Mal./Doğanşehir/Merkez, MalİA, 349/CXV/91)
- sabāle bunnā gımul gımul gaybaodulā.* (Esk./Sarıcakaya/Alpağut K., SKA, 107/III/58)
- davılıñ sesi ğeriden goyax goyax ğelir.* (Yoz./Akdağmadeni/Muşallım Kalesi K., OAAD, 196)
- göz göz oldu sinemdeki yaralar.* (Kır./Merkez, KırYA, 211/IV/101)
- yärelerim göz göz oldu.* (Niğ./Bor/Garannıkdere K., OAAD, 16)
- hasdanede yata yata / dört yanıma baka baka / ciğerlerim göz göz oldu.* (Af./Sandıklı/Ballık Kas., SYAÖ, 296/XL/20-22)
- uşaxlar her gün patşaħın xizmetine güzel güzel baxırlar.* (Van/Edremit, AİAD,31)
- hamırdan, fılcın bōrē deriz, güçük güçük yaparız.* (Uş./Ulubey, UşİA, 323/I-67/11)
- daş bebek bēşikden baxar / südüim günbür günbür aķar.* (Esk./Sivrihisar/Dümrek K, AİAD,119)
- orādaki sıradan, güzel güzel şōne az al, yarın bi dā al,* (Af./Merkez, AMA, 189/VII/43)
- bayramnarı güzel güzel azırlarız.* (Kırk./Kayalı Köyü, KİMİKA, 87/XI/23)
- ğademe ğademe bu bî toplantı yapıyalar.* (Ordu/Akkuş/Salman N.,OİYA, 186/20/1)
- yel esiya diye ğalbur ğalbur çekerdik.* (Kır./Akpınar/A. Homurlu K, KırYA, 302/XXXV/23)
- her baxana ğarib ğarib ğörünür.* (Kır./Akçakent/ Mahsenli K, KırYA, 287/XXX/43)
- ōndan sōna şimdi ğarip ğarip düşünmeye başlıyō.* (Tok./Zile/Akdoğanlar K., TİLYA, 429/CVI-a/35)
- fakat şindise ğat ğat üsTün üsTün geyōz.* (Af./Şuhut/Tekke K., ŞuhA, 130/XIV/183-184)
- yemeklerde ğazan ğazan olurdu.* (Kır./Merkez/Kızılcaaköy K., KırYA, 247/XVI/75)
- u vaxıtlar dolma dürellerdi tencere tencere ğazan ğazan.* (Tok./Reşadiye/Güvendik K., TİLYA, 381/LXXXVII-b/50)
- mübāreķ ğıcul ğıcul gözleri bōne kinni kinni bakıyo.* (Af./Sandıklı/Akharım Kas., SYAÖ, 254/XXV-a/28-29)
- ğolay ğolay ğaçmaz.* (Kil./Öncü Pınar Köyü, KMKA, 28/VI/187)
- onu gōzel yetişdiriyor, baħçede ğüller ğonca, ğonca acıyor efendim.* (Siv./İlbeyli/Durdulu Köyü, SİA, 182/IV-ç/184)
- ğülü ğonca ğonca koxuyor ölüm.* (Nev./Merkez, NevYA,126/IV/74)
- anam ğetürî ğūzel ğūzel pelitleri evlerin ône yıxıyoķ ki anam sā ne sōlîm.* (Tok./Erbaa/Aydınsufu K., TİLYA, 313/XL/4)
- hafif hafif şiye ğeldik.* (Nev./Ürgüp/Karacaören K., NevYA,158/XXIX/74)
- xalaķa xalaķa soğan doğrarığ.* (Kil./Merkez, KMKA, 67/XI/42)
- ilğid ilğid bir yēl esdi urumdan.* (Kmar./Andırın/Tokmaklı K., GDİAT, 140)
- bēşli ğurşunun ğanı durmadı / ğanı ilğid ilğid axan ismayıl.* (Tok./Artova, STİAT,149)
- ilğiT ilğid Ķanım aĶTı sazlara.* (Af./Çay/Karamık, ÇYA,175/XVIII/19)

- ayrıldım anamdan babamdan / için için ağlarım.* (Gant., GDİAT, 205)
- ğızı da için için yanmış üzülmüş.* (Af./Çay/Devederesi, ÇYA,172/XVI/11)
- sonra ince ince kesilerek katlanır.* (Af./Çay/Karanık, ÇYA,180/XVIII/195)
- onnan ince ince sarasız.* (Mal./Merkez, MalİA, 244/III/7)
- ince ince gider yolu* (Mal./Akçadağ/Aşağı Kirmanlı, AkçYA, 107/13/52)
- onu da güzel batlıcanıⁿı incē incē soyarsın.* (Diy./Çüngüş, DİÇÇYA, 168/XIII/190)
- balcanı dōrarız irice irice.* (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 130/V/91)
- adam köhne köhne düşünüyō.* (Tok./Zile/Akdoğanlar K., TİLYA, 428/ CVI-a/13)
- fağar gomağın gapısında bir adam oturmuş, kötü kötü düşiniyi.* (Erzn./İliç/Buc. Armutlu Bel., ErznYA, 251/II-XIV/29-30)
- bēle küçük küçük açarux.* (Diy./Çüngüş, DİÇÇYA, 170/XIII/217)
- böllnce onu da küçüK küçüK açıp içine büKme için mērcimek gonur.* (Af./Merkez, AMA, 229/XV/60-61)
- oy çemence çemence / zērdali dalimusun / karıp karıp çalarlar / benden sevdalimidiler.* (Trab./Sürmene, KİAT, 145)
- soğanı dorğarix yuxayı açarix kat kat onu sererik.* (Mal./Merkez/Çarmuzu, MalİA, 246/V-c/11)
- serellerdi bunnar kōme kōme oturullar.* (Kır./Merkez, KırYA, 203/II/155)
- o zaman bu bilim adamnarını, muntika muntika, belde belde gadı gönderiyor.* (Uş./Karahallı, UşİA, 289/I-49/65-66)
- feket tüccar mütesir mütesir konuşmuş.* (Kil., GDİAT, 189)
- köpeg yetişir yetişmez haman canavarın üsTüne atlır, parça parça edir.* (El./Ağın/Andiri K, KBAYA, 176/LII/34-35)
- mirze mehmet bēle özini salladıği zaman zinciri parça parça edi.* (Van/Merkez, AİAD,7)
- daşların içinde bunu parçā parça etdiriyōr.* (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 172/III/73)
- suvalari parça parça tokulmuş.* (Rize/Merkez/Sütlüce K., RİA,224/X-c/259)
- toplanırlar, ğarılar ayrı erkeKler ayrı dağıdıllar pay pay bēla, normal olarak.* (El./Baskil/Kumla Tarla K., KBAYA, 131/XXVIII/3)
- ağacın altında bōle baqarū umuş pis pis.* (İsp., İMA, 158/XXVII/32)
- posda posda yollayecādi.* (Erzn./Çayırılı/Karakulak Buc., ErznYA, 356/V-XIX/10)
- pul pul olsun dōkülsün.* (Esk./Dağköplü K, AİAD,116)
- rek rek boyuyōk.* (Ordu/Mesudiye/Yeşilce Bel./Yeveli K., OİYA, 294/109/43)
- saçax saçax gezerin / yaş kiremidi ezerin.* (Kas./Araç/Recep Bey K., AAT, 21)
- sağ sağ insan mezere girer mi?* (Kars/Hanak/Damal/Obrucak K., KarsİA, 255/45/150)

- hıyar sası sası goxar / kóse gardaş yan yan baxar.* (Kır./Merkez/Özbağ Ka., KırYA, 250/XVII/40-41)
- sersem sersem gidēken gız bu ki dēyō,* (Af./Merkez, AMA, 175/II/49)
- onu sıcaK sıcaK sāvırda mesela veyā sāir bi zaman yeyebilirsın.* (Af./Merkez, AMA, 290/XXX/191)
- orda sıkı sıkı tembih edelleridi o zaman.* (Tok./Zile/Akdoğanlar K., TİLYA, 431/CVI-b/84)
- onu sıksıq dolaşmā gelmiş kádeşi ya edirne'ye mapısa.* (Tek./Saray/Kadıköy, TİSİKAD, 71/XX/13)
- dağlar gider sıra sıra.* (Bit./Ahlat, AİAD,57)
- sıra sıra dizilir adamnā büle.* (Edn./Havsá/Osmanlı Köyü, EdİA,207/XXX/17)
- sokaklāda sokak sokak gezdiriyó.* (Uş./Eşme/Takmak, UşİA, 282/I-44/82)
- ata miniya sokaq sokaq geziye.* (Bar./Merkez, BarYA,29/I/17)
- golları bağı şaşgın şaşgın durullarmış.* (Gir./Urhaniye K., KİAT, 91)
- hePisi tek tek gelini xamama götürülē.* (Küt./Merkez, KYA, 139/I/176)
- öteki ipleri oña tek tek tek bağlarız ipinen.* (Af./Bayat/Merkez, BMA, 190/XXVI/155-156)
- güzular arxa arxaya düzülilar ben da önu sıra gelim, gelilar. teK teK gelilar.* (El./Baskil/Bilaluşığı K., KBAYA, 147/XXXIX/14)
- o beş atlı górxusundan bu yanı teK teK durmuşlar.* (Yoz./Yanık Köyü, YİKYTA, 171/IV/762-763)
- memed bilici tarafından vajzinde teKrar teKrar söylemişdir.* (Kay./Yeşilhisar, YYA, 141/XIII/85)
- nişastayla açarız açākanda teg teg açarız.* (Esk./Sarıcakaya/Mayislar K., SKA, 153/IX/26)
- tembel tembel oturuyosunuz hepiñizde.* (İsp., IMA, 132/XII/98)
- u vaxıtlar dolma dúrellerdi tencere tencere gazan gazan.* (Tok./Reşadiye/Güvendik K., TİLYA, 381/LXXXVII-b/50)
- şimdi ben böyle gedi'im eme tez tez gariye baxirim.* (Kars/Ardahan/Ortageçit K., KarsİA, 238/39/63)
- doldur ver teze teze / gedir guymet bülmeze.* (Muş/Merkez, AİAD,77)
- bir gaş gün sonra bu tēz tēz gapiyı kilitdiyir eve gēdir.* (Kars/Arpaçay/Aslanhane K., AKD, 160)
- aħmet tēkér tēkér girélim, içélim.* (Kon./Cihanbeyli/Kulu Buc., AkCA, 29)
- ben buna yan yan tırs tırs baxdım ula.* (Bin./Ortaköy K., BMİKA, 143/III-c/38)
- bele top top yumax yumax bıraxırız damın üstüne.* (Mal./Merkez/Çarmuzu, MalİA, 249/VIII-a/10)
- onı sabahtan bele topax topax seriyux taxtaya kúriy.* (Diy./Çüngüş/ Keleşevleri, DİÇÇYA, 197/XIX/26)
- kıtır kıtır ufa ufa gıyarız.* (Mal./Merkez, MalİA, 244/III/8)
- ufax ufax yuvalarsın.* (Mal./Akçadağ/Öriçkü K., MalİA, 337/CVII/3)
- undan sonā unnarı gırā gırā gırā ufak ufak gırārız.* (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 141/VII/51-52)
- sac guruduqluyun kepceynen dökerük ufaq ufaq* (Tok./Niksar/Gökçeli Bel., TİLYA, 344/LXVII/3)

- ondas sōru usul usul, yavaş yavaş aldıķ, araba aldıķ.* (Edn./Meriç/Kavaklı Köyü, EdİA,253/XLVII/19)
- usul usul, sürine sürine şeherin yanına yēndim.* (Erzn./İliç/Doğan Köyü, ErznYA, 267/II-XXXIII/46-47)
- usul usul bu taraftan yel eser.* (Kır./Çiçekdağı/Demirli K., KırYA, 313/XXXVII/17)
- usul usul bas-da gel tattala oynamasın.* (Ordu, KİAT,4)
- öyle çāryōdum usul usul.* (Or./Aybastı/Üzundere Köyü, AA, 109/XXX/28)
- garip çobānnan deligannı uzun uzun gonusmuşla.* (Kas., AAT, 6)
- fakat şindise ğat ğat üsTün üsTün geyōz.* (Af./Şuhut/Tekke K., ŞuhA, 130/XIV/183-184)
- işē oluyō her vilāyet vilāyet gidiyō teslim oluyō.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 227/XV/14)
- ben buna yan yan tırs tırs baxdım ula.* (Bin./Ortaköy K., BMİKA, 143/III-c/38)
- hıyar sası sası ğoxar / kōse ğardaş yan yan baxar.* (Kır./Merkez/Özbağ Ka., KırYA, 250/XVII/40-41)
- şindi öyle olmēyo yaş yaş sereyōla'.* (Af./Merkez, AMA, 212/XII/167)
- bibernen soğannan ezıldıxten soyna onu birbirine yidırdıxden soyna biraz su kıatti mı yavaş yavaş o burğıl olacax.* (Ur./Merkez, UMA, 131/I/70-71)
- uşax gilici yavaş yavaş sallıya sallıya bulutdan geçiler.* (Van/Merkez, AİAD,6)
- yaķfen'leri çek yavaş, yavaş.* (Af./Çay/Çayır yazı, ÇYA,109/I/147)
- ondas sōru usul usul, yavaş yavaş aldıķ, araba aldıķ.* (Edn./Meriç/Kavaklı Köyü, EdİA,253/XLVII/19)
- biz yavaş yavaş gelırh.* (Elz./Keban/Aşağıcakmak K., KBAYA, 115/ XIII/10)
- torbadan bī ağaç yavaş yavaş çıxe.* (El./Aşağidemirtaş, EYAD, III/49)
- orda yavaş yavaş cillesin millesin çıxsın.* (Erzn./İliç/Leventpınarı K., ErznYA, 237/II-I/5)
- ayı yavaş yavaş gidiyor.* (Bin./Karlıova/Çatak K., KYA, 94/I-a/72)
- ondan sora yavaş yavaş beydukçe, bu hezreti xatiçe buni develerun uzerinde şama şey yollamış.* (Rize/İkizdere/Çamlık K., RİA,255/XXVI-b/47-48)
- sōra, karahallımızın, yavaş yavaş, seneler geçtikçe gara halil yörük olarak gonmuş, fakat, o zaman bu bilim adammnarını, muntika muntika, belde belde gadı gönderiyor.* (Uş./Karahallı, UşİA, 289/I-49/65-66)
- atını çeķ ērini vut, yavaş yavaş o yola dıuş ölüm.* (Yoz./Ovacık Köyü, YİKYYTA, 111/I/109)
- ğayrı yavaş yavaş e aradan on sene geçiyō.* (Yoz./Ovacık Köyü, YİKYYTA, 114/I/196)
- oralarında ğarı yavaş yavaş ğahmaya başlamış.* (Yoz./Ovacık Köyü, YİKYYTA, 123/I/449)
- o tıklar tıklar tıklar tıklar yavaş yavaş gaynadiğı için buharı içinde galırdı.* (Af./Merkez, AMA, 221/XIII/233)
- açılır onnar yuvallak yuvallak.* (Af./Merkez, AMA, 212/XII/192)
- bunun ārlığı zaman zaman devāmlı duruyo çocūın boynunda.* (Af./Bolvadin/Derekarabağ K., BTKKA,97/VI/40)

ālarum zari zari. (Rize/Merkez/Dağsu Mah., RİA,210/IV-b/24)

bu gızın yavaş yavaş garnı böymē başlamış. (Ordu/Fatsa/Çayıralan K., KİAT,23)

duşmannar görmeden sar yavaş yavaş. (Siv./Hocabay K., STİAT,10)

yaveş yaveş çekiveriseñ iyi olu. (Uş./Banaz/ Ayvacık, UşİA, 245/I-24/25)

üfafx kòpaglarda daha görxmadım yávaş yávaş geldim yatağda yátam. (El./Baskil/Çoğanlı K., KBAYA, 144/XXXVIII/21)

bir yel eser yèlep yèlep. (Gant./Evlek K., GDİAT, 249)

bele top top yumax yumax bıraxırırıx damın üstüne. (Mal./Merkez/Çarmuzu, MalİA, 249/VIII-a/10)

yaz gelende yurmu yurmu düzerler. (Erzn./Kemah/Kardere Buc., ErznYA, 308/III-XXXVII/4)

2.1.2. Yansımalarla Kurulmuş İkilemler

Yansıma sözcüklerden kurulan ikilemeler de belirteç olarak kullanılır.²²⁵

çayır, çayır, çayır vèriller. (Kil./Acar Köyü, KMKA, 47/VIII/38)

ondan sona devleri çayır çayır gırırı bi tarafa çekilib oturdu. (Kır./Çiçekdağı/Hacı Hasanlı K, KırYA, 357/L/97)

çayır çayır iki gün yandı. (Uş./Merkez/Belkaya, UşİA, 205/I-2/147)

civil civil, civil civil civil cıvıldarımış. (İz./Taşköprü/Kayalar, İTOBA, 70/Ic/145)

civil civil ötüşü batillā. (Muğla/Ula/Kızılyaka Köyü, UlaYA, 114/XXX/12)

esgişei çayır çayır yanyō. (Esk./Sarıcakaya/Alpağut K., SKA, 107/III/68)

gēm azında çat çat gem dô^v miye başladı. (Kmar./Andırın/Tokmaklı K., GDİAT, 137)

çayır çayır yandıñ da buzluñ yatdıñ. (Kır./Merkez, KırYA, 211/IV/82)

dedem gözükmez de cuma akşamınan pe^rşembe akşamı çır çır geze. (Af./Merkez, AMA, 203/X/90)

çakirgeler çıtır çıtır yürüdü. (Kmar./Andırın/Tokmaklı K., GDİAT, 153)

dınğır dınğır öttürüyō sazını. (Tok./Artova/Merkez, TİLYA, 280/XXVI/193)

unu bi güzel fıstık gibi büker yuğurruz, hanı fakır fakır bôle göz göz olur géler. (Af./Merkez, AMA, 198/IX/69)

góbāmd ne varısa, góbāmiñ başında şöyle bir sancı, ha bi görseñ fırl fırl fırlandırırıyo beni. (Nev./Merkez, NevYA,125/IV/47-48)

bi de árçasına bakı, fo kur fo kur kaynı. (Edn./Merkez/Yeni Değirmen K. EdİA,124/II/23)

ondan sōna gāli onnā gidēkenen götürülēkenen top güm güm atatürkün topu düşmeye başlamış. (Uş./Merkez/İkisaray, UşİA, 214/I-7/100)

²²⁵ ATABAY, ÖZEL, KUTLUK, s. 84

- yayuğ, işde dim ya yayardı. misal **gúmbúr gúmbúr** ederdi. (Tok./Merkez, TİLYA, 235/II/4)
- defe vurduğun vaxit **gümbür gümbür** ediydi. (Erzn./Kemaliye/Çaldere K., ErznYA, 223/I-XVIII/69)
- şindi **gümbür gümbür** bi davulcu geliyo, tungır tungır gidi veriyo. (Isp., IMA, 129/XI/37)
- dört beş gişi ğapıya tekmi vuriyar. **gür gür gür** içeri doldılar. (Erzn./Kemah/Merkez, ErznYA, 303/III-XXXIV/7)
- diğerleri **gürül gürül** ayluğ alır. (Kars/Ardahan/Halil Efendi M., KarsİA, 221/32/52)
- kapılar gürç gürç** açılıyū. (Tek./Saray/ Kavacık Köyü, TİSİKAD, 54/XII/38)
- ğannım **gúp gúp** édiyo. (Nev./Derinkuyu, NevYA, 135/XII/18)
- ta geminiñ ucuna gétдик. **xaldır xaldır** sandıqaların, paltaların arasına giriyon. (Isp., IMA, 108/I/197)
- yumrudu memen, kömleğ altdan bilinir, / el değende **ilin ilin** ilinir. (Kars/Iğdır/Enginalan K., KarsİA, 277/54/1-2)
- baltē** vurduqÇa zevli **iyil iyil** iyilderimiş. (İz./Taşköprü/Kayalar, İTOBA, 70/Ic/165)
- kıtır kıtır** ufa ufa gıyarıx. (Mal./Merkez, MalİA, 244/III/8)
- başlamış küt küt** ötmē. (Esk./Odunpazan Senti, EYA, 143/VI/47)
- biri biraqur biri çalardı. zıpbağ zıpbağ, **küt küt** iderdi. (Ordu/Çamaş/Sarıyakup K., OİYA, 201/32/)
- ayran yapmağ için yáyık **küt küt** v urur. (Ordu/Ünye/Tekiraz Bel./Yağbasan K., OİYA, 326/133/7-8)
- ğöydümüz gibi az az alıp **kıtır kıtır** yirük. (Ordu/Ünye/Kale K., OİYA, 322/129/6)
- dahından **Qopmuş** gibi **Qıtır Qıtır** oluyo. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 222/XIII/3)
- lapadağ lapadağ** hiç de yoruqmazdım. (Kırk./Koyunbaba Köyü, KİMİKA, 97/XV/32)
- lāngur lungur** gidē orda üş beş gün yatā. (Af./Merkez, AMA, 269/XXV/222)
- böle boyun canı ondan ke **lungur lungur lungur** ôtēdi. (Af./Şuhut/Güneytepe K., ŞuhA, 75/II/36)
- ôle **mışıl mışıl** üyürler imiş. (Isp., IMA, 140/XVI/27)
- aynalı bölü **piril piril** parlar. (Küt./Merkez, KYA, 137/II/96)
- pof pof** gāri gaynar. (Af./Merkez, AMA, 218/XIII/155)
- şiye deK gálmış. şalvarını pantonu duTunca **şakır şakır** hemen yokarıya. (Af./Merkez, AMA, 204/X/111)
- hemen **şakır şakır şakır şakır şakır** geldi bizim avlıya, atıñ dizginini çekdi. (Uş./Merkez/ Yapağılar, UşİA, 229/I-16/23)
- o sırada bi **dā^h** a işdile, ğina sorduğu halda oğlan kēseyi çıkarup, **şangır şangır** koşgun ortasına fırlattı. (Kas., AAT, 9)
- şıKır şıKır** atāla^r. (Af./Merkez, AMA, 197/XI/31)
- şırıl şırıl** allah sidireye su veriyo. (Isp., IMA, 122/VII/23)

- aşşîye iner **takır takır** / yokarı çıkar âliya âliya.* (Muğ./Merkez, MA,130)
- almış bi çuval ceviz **taḳtaḳtaḳtaḳ** kırıp kırıp yirmiş.* (Edn./Meriç/Yenice K., EdİA,163/XIX44-45/)
- polês ardı sıra **taḳtaḳ** derken bağıri.* (El./Keban/Sağdıçlar K., KBAYA, 100/X/88)
- tekrar gen **taḳtaḳ** attıḳ, gitti.* (Edn./Süloğlu/Taşlısekban K., EdİA,169/XXI/83)
- bî at arabasına bindik **taḳır taḳır** üş günde bolâvadına vâdıḳ ğazâmız bolâvadındı.*
(Af./Çay/Çayır yazı, ÇYA,106/I/75)
- milleti tıraş ederdi **taḳır taḳır**.* (Tok./Reşadiye/Güvendik K., TİLYA, 381/LXXXVII-b/29)
- bi el arabasına oturTdulâ bizi **taḳır taḳır taḳır taḳır**.* (Muğla/Ula/Portakallık Köyü, UlaYA, 85/XIV/46)
- o topal ata bini işta **taḳır taḳır** gidi.* (El./Hankandi B./Sütlüce K., KBAYA, 162/XLVI/155)
- ğari **tangur tungur** ğatırları sürmüş, ğitmiş.* (İsp., IMA, 149/XXI/33)
- mérdivandan **tıḳır muḳır** enmêdi.* (Bur./Bucak/Ürkütlü, ADÜM I, 104)
- o **tıḳır tıḳır tıḳır tıḳır** yavaş yavaş ğaynadığı için buhari içinde ğalırdı.* (Af./Merkez, AMA, 221/XIII/233)
- o bişê, üş saatde filan **tıḳır tıḳır tıḳır tıḳır** arca, ar ateşde, ar suda.* (Uş./Ulubey, UşİA, 322/I-66/32-33)
- eh ğetmiş ğelmiş **tıḳtıḳ** etmiş.* (Muğla/Ula/ Karabörtlen Köyü, UlaYA, 89/XVII/9)
- ğötürüyo **tıḳtıḳ** çalıyo ğapıyı.* (Esk./Merkez, EYA, 152/X/34)
- iki tane çaknağ daşı arasına alır, **tıḳtıḳtıḳ** vurürük.* (Kil./Doğançay Köyü, KMKA, 3/I/50)
- ben ğapıya **tıḳdıḳtıḳdıḳ** yokarı çıktı ğitdi.* (Af./Sandıklı/Asmacık K., SYAÖ, 282/XXXVII/138)
- şindi ğümbür ğümbür bi davulcu ğeliyo, **tunğır tunğır** ğidi veriyo.* (İsp., IMA, 129/XI/37)
- ben xurda ğapıda beklēyon. ğapı burası. **tığır tunğır** ediō bi şey.* (İsp., IMA, 106/I/115)
- benim yavrım **tıpış tıpış** yürüsün.* (Esk./Sarıcakaya/Mayislar K., SKA, 154/IX/52)
- tiñ tiñ tiñtiñ** vardılar.* (Yoz./Yanık Köyü, YİKYTA, 172/IV/788)
- menefşeyim biterim / **türül türül** tüterim.* (Siv./Yıldızeli/Ergele K., STİAT,64)
- ôle bal yemedim inanıñ **türüm türüm türüm** tütüyo.* (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 223/XIII/29)
- aman ya **vicır vicır** ğötürüyle çaylarda.* (Mal./Pötürge/Tekedere, MalİA, 322/LXXXVIII/15)
- evelden iş istersen, aftarârca **kışda**. bitler yer seni, **vığır vığır**.* (Edn./Uzunköprü/Gazi Mehmet Köyü, EdİA,251/XLVI/170)
- yêrken **vırraḳ vırraḳ** demiş.* (Af./Merkez, AMA, 233/XVI/83)
- durdu mu **viyaḳ viyaḳ** bağırıydı.* (Af./Merkez, AMA, 232/XVI/44)
- bi vurdu mu **zâmbır zâmbır zâmbır zâmbır** birden çanlar ötiyo.* (İz./Taşköprü/İshakçılar, İTOBA, 87/7a/14-15)

alamanlar yunanisdan'a girdi zaman bizim k̄ūylāmız zungur zungur sallanırdı.

(Kırk./Eşmeköy, KİMİKA, 54/I/10)

bôle davılın altında zıngıdı zıngıdı davılcı gelidin. (Uş./Banaz/Ahat, UşİA, 232/I-17/57)

biri bıraķur biri çalardı. zıpbakzıpbak küt küt iderdi. (Ordu/Çamaş/Sarıyakup K., OİYA, 201/32/)

āşam oldu mu bakādıñ, izmiriñ garşıyaka gibi bôle ıldır ıldır. (Uş./Banaz/ Hatipler, UşİA, 252/I-32/9-10)

şimdi halk hākimiñ geleceği yola diziliyolar goraf goraf. (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 78/XVII/8)

bizim ğarılar olsa ne yatıyoñ? ocā batasıca beni vurdular deyi bar bar bārır. (Yoz./Yanık Köyü, YİKYYA, 179/IV/939-940)

alt ay ğadınnar elinde bi kirkidinen şakdıķ şakdıķ kilim doķurlardı. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 100/II/8)

evez evez ěndim ğaşdım. (Kars/Ardahan/Ortağçit K., KarsİA, 236/38/13)

şağul şuğul o yanna gıtdik. (Af./Şuhut/Güneytepe K., ŞuHA, 104/IX/47-48)

su gelir lülle lülle. (Ard./Dikan K., DİAT, 69)

hôle ezē, azā azā dökēken, ğarışdıra ğarışdırayerisin. (İsp., İMA, 131/XII/50)

ğızıl ğızıl olmuş baķdım gözleri. (Kil./Acar Köyü, KMKA, 53/IX/33)

ēvēli hayli hayli çoğudu. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 189/I/14)

2.1.3. Zıt Anlamlı Kelimelerle

ēyi kōtū de hatiriñi sormadıñ oy. (Siv./İlbeyli/Eski Apardı Köyü, SİA, 202/V/194)

2.1.4. Yakın Anlamlı Kelimelerle

üsTünü örteriz bôle; açiķsaçıķ olmaS. (İz./Taşköprü/Solaklar, İTOBA, 97/10b/47)

yüz otuz beş senesinden beri va, alman harbi çıkınca doKuz yüz kırK ikide apar topar buraya ğaşdıK hepimiz. (Af./Merkez, AMA, 190/VII/82-84)

biz ğabe seba ğonişiyux. (Erzn./Refahiye/Teknecik Köyü, ErznYA, 333/IV-XVII/30)

emmilerini de everiyeler hindi ğülüñç şakraķ ben onnarıñ yanından geldim. (Af./Bolvadin/Ortakarabağ K., BTKKA, 113/IX/115)

hişt pışt kızın avlusuna varıyarı. (Edn./Merkez/Menekşe Solular K., EdİA, 179/XXIV-b/69)

yeri gelirse toķat atıya kaba saba. (Edn./Uzunköprü/Beykonağı K., EdİA, 173/XXIII/53)

bu çeşme ne göznel çeşme / suyu aķar sele serpe. (Af./Bolvadin/Büyükkarabağ K., BTKKA, 152/XXII/5-6)

2.1.5. Farklı Yansımalarla Kurulan Tekrarlar

māra'nıñ başına varıncı yalp yulp, yalp yulp iki tāne alıtrik geliye. (Or./Aybastı/Zaferimilli Köyü, AA, 105-106/XXVIII/36-37)

*bindim ben ordan tirene hade bakalım zıpıdı**Ɔ** küpüdü**Ɔ** zıpıdı**Ɔ** küpüdü**Ɔ** bi gidiyos.* (Af./Sandıklı/Asmacık K., SYAÖ, 278/XXXVII/25)

*o geliyî sa**Ɔ**ı ma**Ɔ**ı geliyî.* (Tek./Saray/Yuvah Köyü, TİSİKAD, 82/XXIII/1)

*bi cılız ata pinî, **paldır küldür** suyu geçip geli.* (Edn./Merkez/ Köşen Köyü, EdİA,192/XXV/342)

*atının yanına? **paldır küldür** girdi.* (Yoz./Yanık Köyü, YİKYYA, 151/IV/318-319)

2.2. EKLERLE YAPILAN İKİLEMELER/İKİZLEMELER

2.2.1. FİİL KÖK VE TABANLARINA GETİRİLEN EKLERLE

2.2.1.1. Zarf-Fiil Ekleriyle Kurulan İkilemeler

Eylemsilerin bir türü olan ulaçlardan kurulan ikilemeler de belirteç olarak kullanılır.²²⁶

2.2.1.1.1. -(y)A -(y)A Ekiyle

2.2.1.1.1.1. -(y)a -(y)a

*halı zili **doKuya doKuya** dēyō deyzem bōyne oldu,* (Af./Merkez, AMA, 175II/50)

*gır atımın alıcığı ar**Ɔ**asına yapıştı / **alınmaya alınmaya.*** (Af./Salar K., ADÜM I, 33)

*uşax gilici yavaş yavaş **salliya salliya** bulutdan geçiler.* (Van/Merkez, AİAD,6)

*ōlan o daşlādan cebine **doldurya doldurya** gotürya isdambıla.* (Bar./Merkez, BarYA,31II/70)

*ısum akrabai gidcē gün alaylan. arabaya bindiriler. **oymaya oynaya, çalgılar çalar.***

(Edn./Keşan/Kızkapam K. EdİA,139/VIII/32)

*gız-da **ağhya ağhya** anásının yánna ğidiy.* (Mal./Erepkir/Hastek K., GDİAT,27)

*geceleri **o**Ɔ**kuya o**Ɔ**kuya**, bu sidiredeki su o ğızdan geliyo.* (İsp., IMA, 122/VII/26)

*o bir şenliKde **ögü süre** davulun öğünden **oynuya oynuya** atın öğü süre getirdiler içeriye endirdiler.* (Mal. /Merkez/Şahnahan Köyü, MalİA, 256/XVI-a/10-11)

*aşşıye iner takır takır / yokarı çıkar **āluya āliya.*** (Muğ./Merkez, MA,130)

*ağ Ğülüm **capalıya capalıya** başladı**Ɔ.*** (Tok./Niksar/Merkez, TİLYA, 331/LV/2)

***o**Ɔ**kuya o**Ɔ**kuya** ar**Ɔ**amızdan gelg_geli.* (Muğla/Ula/Çiçekli Köyü, UlaYA, 98/XXII/4)

*esgiden darı gavırıldım. / kısımlayan gidēdi. / **galgiya galgiya** öldü.* (Uş./Ulubey, UşİA, 320/I-65/18-20)

²²⁶ ATABAY, ÖZEL, KUTLUK, s. 84

yalm̄ ayax dikennerden hoPluya hoPluya giderdim. (Yoz./Kadişehri, YİKYYTA, 196/XI/36)

2.2.1.1.1.2. -ā -ā

iki erkek eñ önde silā atā atā arkada elli atmuş zini göca ziñi deriz biz oña kövüñ altını üstünü dolaşırırñ. (Uş./Sivaslı/Akarca K., SA,55/XIV/181)

onsekiz gün sora varā varā vādıķ. (Af./Şuhut/Kayabelen K., ŞuhA, 82/III/106)

2.2.1.1.1.3. -(y)ā -(y)ā

bôle göca tencerenin içinde bulāyā bulāyā yağ tenekelere dolduruduk. (Af./Sandıklı/Menteş Kas., SYAÖ, 387/LXXXIII-a/3)

2.2.1.1.1.4. -a -a -a

ğanımı aķda aķda aķda gēldim şeyden çamışırāneden. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 146/XVII)

2.2.1.1.1.5. -ā -ā -ā

undan sonā unnarı gırā gırā gırā ufak ufak gırārız. (Esk./Sarıcakaya/Merkez, SKA, 141/VII/51-52)

2.2.1.1.1.6. -a -a -a -a

öñüne nehir gelince bunun dar yerini bulen de aTliyen diye goşa goşa goşa goşa gidēmiş. (Af./Başmakçı/Yaka K., BDA,233/XX/7-8)

2.2.1.1.1.7. -a -e

ondan sōna, oķuya üfüre, oķuya üfüre, çıķarmışlā gerisin geriye. (Isp., IMA, 127/X/11)s

2.2.1.1.1.8. -Ø -e

bu uşağı gēt gēde böyümede olsun. (Siv./Kangal, STİAT,109)

2.2.1.1.1.9. -e -a

añnaTdim ya benim işde ilkokulu bitirdim, halk arasında düşe kalka, düşe kalka, düşe kalka, gösterdim. (Af./Dazkırı/Aşağı Yenice K., BDA,268/XXVIII/15-16)

2.2.1.1.1.10. -e -e

bu buraya geliyo, bilene bilene burayā iniyō. (Af./Merkez, AMA, 172/I/109)

gēde gēde éppeyim yol geddükden sōna çobana ıras geliyo. (Amas./Aydınca/Böke Köyü, AAA, 199/I/59)

döne döne sen de geliñ. (Amas./Aydınca/Karataş Köyü, AAA, 223/IIb/269)

halil ibrahimden beri gele gele aħır zaman peygamberine gader bu nesil gelmişdir. (Amas./Aydınca/Avşar Köyü, AAA, 286/XIc/31)

bunna gide gide, yılannar pedişahunin koşkune yanaşēykene, yılan durdu. (Kas., AAT, 8)

dēveci düşüne düşüne, geçmiş gitmiş. (Kas., AAT, 14)

gide gide bir az yol altyala. (Bart./Merkez K, AİAD,178)

yandım dolane dolane / yēter yēter yazıx mene. (Muş/Merkez, AİAD,82)

bi üfürmēnen elli milyön alır adamın. güle güle. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 98/I/44)

peri gaxdı yügüre yügere gētdi. (Kars/Koyundere K, DİAT, 33) (koşa koşa)

undan sōra bunu büze büze sālam yerinde büle büle büze büze büle diķiler. (Edn./Lalapaşa/Çömlekakpınar Köyü, EdİA,217/XXXIII/251-252)

usul usul, sürine sürine şeherin yanına yēndim. (Erzn./İliç/Doğan Köyü, ErznYA, 267/II-XXXIII/46-47)

pungar başi nergile / doldur ver güle güle. (Erz./ Merkez, EA, 107)

güle güle evlenirsin, iyi günler geçirirsin bize de sıra gelir inşallah. (Esk./Oduņpazarı Senti, EYA, 145/VII/18)

bu susamıñ sarısın suy ūla yūye yūģe ğururdu o susamlā. (İsp., İMA, 128/XI/25)

güle güle git diyo. (İz./Taşköprü/Nezirler, İTOBA, 75/3b/61)

bi kişi ēle kendini çeke çeke getirdi. (Bin./Karlıova/Çatak K., KYA, 152/VIII/13)

bunnarı dōģe dōģe ğarsa götiüdüler. (Kars/Ardahan/Halil Efendi Mh., KarsİA, 233/36/77)

esgiden ğınada ğalacaxlarıñ zorunan ayağģabısı alınırđı dōñüşe dōñüşe alınırđı. (Kay./Yeşilhisar, YYA, 134/XII/95-96)

yürende olanlar da dōne dōne dövüşdü. (Kil./Duruca Köyü, KMKa, 44/VII/133)

oñu düve düve ğiftirik biz. (Kır./Mucur/Küçükkavak K., KırYA, 424/ LXIV/86)

öteki ayrılan arķadaşlar, gide gide büyük bir dava raslamışlar. (Ordu/Koruklu K., KİAT,5)

kele kele pobasının memleketine kelmişler. (Trab./Vakfıkebir/Mahmutlu K., KİAT, 199)

altına yite yite sac ınan ekmek bişiriydik. (Mal./Hekimhan/Kocaözü K., MalİA, 285/LIV-a/1)

sōn tilki yānna böyüklene böyüklene vāmuş. (Muğ./Merkez, MA,128)

sōna gide gide ondam, dalda bi ğuş ötiyo. (Nev./Merkez, NevYA,123/III/30)

amerika işeye çıkıyo aya çıkıyō vay aya çıkđı ğüne çıkđı dēye metede metede öliyo. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 219/XI/30-31)

*ayaña yılan gemüü bata, dünya gâzan ola, sen kePçe olasıñ, bir dévasını bulamıyasıñ.
gele gele beni góresıñ.* (Siv./İlbeyli/Haydarlı Köyü, SİA, 206/VI-a/68-69)

yār elime geçerse / çeke çeke yiyeceñ. (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 66/II/56)

dinnene dinnene bôle gidicēm . (Tek./Saray/Demirler Köyü, TİSİKAD, 59/XIV/26)

bir de gele gele geldi ki amcamın ölu. (Tok./Niksar/Çengelli K., TİLYA, 341/LXIV/30)

adam eşē çekmiş manarı almış eline çeşlândan gēde gēde gētgetmişlē. (Muğla/Ula/ Karabörtlen Köyü, UlaYA, 88/XVI/7)

gide gide bi köv kímín bi yère geldiler. (Ur./Merkez, UMA, 249/XXXVII/48)

döüşe döüşe kendin götürveyon. (Uş./Merkez/Belkaya, UşİA, 205/I-2/137)

yāni geticeñ, düweninen süre süre akdāceñ öküzünen. (Uş./Merkez/İkisaray, UşİA, 218/I-9/16)

şindi malım î allah güle güle gurbann edıñ. (Uş./Merkez/ Susuzören, UşİA, 225/I-14/6)

yalñız öyle her dakika nişanlı gele gide, babası göre annesi göre cırt pırt o yox. (Mal./Arapgir/Sugeçti K., MalİA, 312/LXXVIII/)

iki seke bir çéke gélip atı da, pādışán oğlunu da çadırda yúklendi sırtına, gótürdü. (Siv./Oluhman, STİAT,13)

2.2.1.1.1.11. -(y)e -(y)e

hoca yıxıye yıxıye abdesi dutmıye. (Amas./Aydınca/Avşar Köyü, AAA, 278/IXb/52)

len üçüncü gün çıkdıñ işde köye geliyöz yürüye yüreye. (Af./Çay/Armutlu, ÇYA,136/VII/10)

vax't zatén türké söylye söylye köyün içine gireceg^h. (Erz./Horasan/Merkez, ErzİA, 133/VIII-III/10)

*yörüye yürüye hasangalesi'nden sarıgamaş'a vardıux mu da dıubeyazıt, bilmem gars
gezdúk.* (Or./Aybastı/Sarıyar Köyü, AA, 74/IX/12)

bu adam yürüye yürüye şehere girdi. (Tok./Artova, STİAT,164)

oyñālā vay bizim alayla dēye dēye. (Uş./Sivaslı/Merkez, SA,68/XV/157)

su sōna geldi yöriye yöriye. (Tok./Zile/Yünlü K., TİLYA, 439/CXII/25)

ben baxdım bunları dınleye dınleye. (Ur./Merkez, UMA, 155/VI/87-88)

dēye dēye yollālādı. (Uş./Merkez/Belkaya, UşİA, 204/I-2/93)

2.2.1.1.1.12. -ē-ē

onun üstünden on ezē ezē garişdırı bi dā ezēdiñ onu. (Uş./Merkez/İkisaray, UşİA, 218/I-9/18)

2.2.1.1.1.13. -ě -ě

sōra bu durumlā devam edē edē allā yüzüne güldü dürüs çalışdı. (Uş./Sivaslı/Yayalar K., SA,45/XIII/6)

2.2.1.1.1.14. -é -é

çocuķémé émé gēzinirimiş. (Isp., ADÜM I, 69)

éşagin yularında tuti, çéké çéké gidi. (El./Baskil/Çoğanlı K., KBAYA, 155/XLIV/17)

2.2.1.1.1.15. -e -e -e

bunu böyle öre öre öre göca bi şöyle dutardıķ. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 118/IX/104)

ama süregele süregele süregele ölmamiş. (Af./Dazkırı/Merkez, BDA,251/XXV/17)

davulu dövdüre dövdüre, öve öve öve burdaķı deligannılā ebdeş alā gelî gözēce.
(Küt./Altıntaş/Dumlupınar Buc., KYA, 171/XV/64)

2.2.1.1.1.16. -é -é

gidé gidé bunla bi çeşmē iras gelmiş. (Ay./Merkez/Kemalpaşa Mah., AİAÖ,6)

dikén yir gévé gévé / senin çün yandım dutuşdum / garşıdan sévé sévé. (Man./Akhisar/Marmara Köy, AkCA, 8)

kendiñ sürüné sürüné bağa gir. (Kon./Cihanbeyli/Kulu Buc., AkCA, 30)

sén bir goyun olsañ bēn-dé bir guzu / méléşé méléşé go' gedériz biz. (Af./Emirdağ, ADÜM I, 37)

çocuķémé émé gēzinirimiş. (Isp., ADÜM I, 69)

yedi méndil çürüttüm göz yaşı silé silé. (İzm./Tire, ADÜM I, 95)

2.2.1.1.1.17. -ı -ı

asılı asılı, bōğüre yoxarı zenciri daxdix mı çe hiye h moturu. (Amas./Aydınca/Abacı Köyü, AAA, 254/Vİb/102)

varı varı vardıdıķ. (Man./Soma/Tarhala K., GBAA, 15/IX/8)

iki ğarı ğavğı yapı yapı işlédiķ. (Ay./Karacasu/Merkez, GBAA, 92/LXX/21)

öñü süre oynuyu oynuyu silaxlar sıxılı sıxılı giderler. (Mal./Akçadağ/Kadı İbrahim K., MalİA, 334/CIII/)

sallanı sallanı gider gōşa. (Siv./Yıldızeli/Büyük Evren K., STİAT,21)

o pulları bōne çivînen bandrı bandrı yüzüne çiçek çıkardı. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 241/XVIII-a/77)

geçen ğún aqşdan bir yılan sıyrılı sıyrılı éndiydi. (Siv./İlbeyli/Damlacık Köyü, SİA, 184/IV-d/211)

2.2.1.1.1.18. -(y)ı -(y)ı

devam *ettim* yola **ağlayı ağlayı**. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 109/VI/88)

oğlan **ağlayı ağlayı** giri gelmiş okuldan. (Kır./Çiçekdağı/Çopraşık K, KırYA, 322/XLII/7)

serinletin böyle güzel güzel **parlayı parlayı** oturturuX. (Mal./Merkez/Çarmuzu, MalıA, 246/V/7)

gendi hâlinde '**ğaynayı** '**ğaynayı** "bişer. (Nev./Merkez, NevYA,119/I/6)

bā bôrek *dēdi*, memlekeTde **ālayı ālayı** anayıñ *gōzleri* *galdı dēdi*. (Yoz./Yanık Köyü, YİKYYTA, 166/IV/643)

2.2.1.1.1.19. -i -i

ocağ başınıñ *minderi* / *silkel* **dönderi dönderi**. (Çor., ADÜM II, 108)

çencirede **dönderi dönderi**, o da *ğoyulur bulama* olur *ciyerim*. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 112/VIII/18)

ula benim gibi bi *topal* adan *ğediyo*. **yeKdiri yeKdiri**. (Yoz./Yanık Köyü, YİKYYTA, 151/IV/315)

bunna *ğış* azığı *ğışın* *bunnarı* *ğāri* hazır *yemeğ* hazır *yemeğ* **bişiri bişiri** yeriz. (Af./Sandıklı/Bektaş K., SYAÖ, 304/XLIII-a/19)

2.2.1.1.1.20. -(y)i -(y)i

iki *ğışı* *nōğürecāñ* **imekleyi imekleyi** *ğuyudan* su *çেকেcāñ* *diyi* *dermanıñ* *hintıbiñ* *kesilir*. (Nev./Derinkuyu, NevYA,135/XII/34)

meleyi meleyi de bir *ğoyun* *aşdı*. (Esk./Merkez/Koşmat Köyü, EYA, 166/XVI/50)

2.2.1.1.1.21. -(y)u -(y)u

önü süre **oynuyu oynuyu** *silaxlar* *sıxılı* *sıxılı* *giderler*. (Mal./Akçadağ/Kadı İbrahim K., MalıA, 334/CIII/)

gönülsüz köpe **ğoyuna** *salarsañ*; **uluyu uluyu** *KurT* getirir. (Kay./Yeşilhisar, YYA, 163/XXVI/20)

o da üç *senedir* *gurTdan*, *ğuşdan* ısırcı hayvannardan **ğoruyu** **ğoruyu** *çatlı* *gemiK* *olmuş*. (Yoz./Yanık Köyü, YİKYYTA, 166/IV/651)

2.2.1.1.1.22. -ü -ü

sürünü sürünü da^vara *zarallıx* yapmadım. (Amas./Aydınca/Sarıyar Köyü, AAA, 244/Vc/108)

dönderü dönderü *ufalaruk*. (Ordu/Çatalpınar/Karahamza K., OİYA, 203/34/14)

şordan eşiKden *girdi*. **sürünü sürünü** *geldi*. (Yoz./Yanık Köyü, YİKYYTA, 175/IV/749)

2.2.1.1.2. -(y)Ip -(y)Ip Ekiyle

2.2.1.1.2.1. -ip -ip

almış bi çuval ceviz taç taç taç taç kırıp kırıp yirmiş. (Edn./Meriç/Yenice K., EdİA,163/XIX44-45/)

gız bayılıb bayılıb gèdiyo. (Tok./Erbaa/Karakaya Bel., TİLYA, 322/XLIX/29)

2.2.1.1.2.1. -ip -ip

doldur puvar doldur bir tas içeyim / içip içip al gerdana saçayım. (Ard./Posof/Söğütveren K, DİAT, 113)

2.2.1.2. -KIn

2.2.1.2.1. -gım

gulağlarındaki dağmaları görünce, şaşgun şaşgun bakmaya başlamış. (Kas., AAT, 13)

2.2.1.3. -Am

2.2.1.3.1. -am -am

doğram doğram oldu meze tutuldu. (Muş/ Bulank, AİAD,92)

2.2.1.3.2. -im -im

duzladıKdan kērim dilim dilim dilimlēsip. (Af./Dazkırı/Aşağı Yenice K., BDA,272/XXIX/6)

ğül ekdim biçim biçim. (Elz./Kesirik K., GDİAT, 84)

2.2.1.3.3. um -um

dolum dolum dolar. (Kır./Akpınar/A. Homurlu K, KırYA, 302/XXXV/22)

yolu gidē büküm büküm. (Küt./Tavşanlı/Çobanköy, KYA, 176/XVIII/1)

2.2.1.4. -İk

2.2.1.4.1. -ik -ik

şu dağları delik delik delerin. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 169/XXII/20)

derisini delik delik delellēdi. (Af./Bolvadin/Derekarabağ K., BTKKA,95/VI/11)

2.2.1.4.2. -ük -ük

bölük bölük oldu yüklendi göçler. (Gant./Tilhalıt K., GDİAT, 255)

2.2.1.5. -Ar

2.2.1.5.1. -er -er

bir sazım var dürer bükür saklarım / yar yolunu ölenecek beklerim. (Kil., GDİAT, 187)

aralarına seper seper bôle yaparız. (Küt./Köprüören Buc., KYA, 173/XVI/11)

ekmek. diler diler yirler işte öyle ādet köylerin ādetleri böyle işte. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 116/IX/52)

2.2.2. İSİM KÖK VE TABANLARINA GETİRİLEN EKLERLE

2.2.2.1. +Ø +A Ekiyle

hani peş peşe gider, devām ider yāni. (Kır./Çiçekdağı/Kırdök K, KırYA, 319/XL/29)

2.2.1.2.2. CA Ekiyle

bôle berāber evce evce bayram gezilir. (Af./Başmakçı/Çiğrı K., BDA,216/XVII/19)

aşır aşu yapıyōla tabi dıdıyōla evce evce vaktinde burda yapan yapıyō. (Af./Sandıklı/Celiloğlu K., SYAÖ, 315/XLV-a/33-34)

2.2.1.2.3. +CAk Ekiyle

kalçalım usulcuķ usulcuķ usulcuķ inanmasın zübüde. (Edn./Havs/Osmanlı Köyü, EdİA,205/XXIX/45)

2.2.1.2.4. +DAn Ekiyle

sormāya başlıyo bu inceden inceden. (Amas./Aydınca/Tatar Köyü, AAA, 232/IIIa/36-37)

2.2.1.2.5. +Ar +Ar Ekiyle

2.2.1.2.5.1. +er +er

teker teker dolanıllar. (Erz./Horasan/Merkez, ErzİA, 133/VIII-III/13)

bēşer üçer götürecāmiş bunnar demirgırat dēyin, orada harcıyacāmiş. (Nev./Derinkuyu, NevYA,134/XI/7)

beş, on, on beş elinı sayaraķ kırķ ğadā devām edēsin beşer beşer. (Küt./Merkez, KYA, 141/II/215)

hepisi de teker teker çıxmış. (Nev./Ürgüp/Boyalı K., NevYA,165/XXXIII/29)

2.2.1.2.5.2. +ē +ē

birē birē çıkıyolā. (İz./Taşköprü/Puyalar, İTOBA, 82/4b/51)

2.2.1.2.5.3. +ér +ér

aḥmet tékér tékér girélim, içélim. (Kon./Cihanbeyli/Kulu Buc., AkCA, 29)

2.2.1.2.5.4. +ē +ē

hannara gelirdi hannādan hayvannarı getirilē tekē tekē nallardı. (Af./Sandıklı/Merkez, SYAÖ, 190/II/12)

2.2.1.2.6. +II Ekiyle

2.2.1.2.6.1. +lı +lı

aşşılı yukarılı oturuyoz ābimle. (Af./Merkez, AMA, 267/XXV/149)

bahalı bahalı dosta satardı. (Kır./Merkez/Özbağ Ka., KırYA, 254/XVIII/34)

2.2.1.2.6.2. +li +li

çoban dertli dertli ğaval çalıyomuş. (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 77/XVII/9)

davvil zırnaynan bunnar eva geldılar neşalı neşalı. (Bin./İlcalar Nah., BMİKA, 171/VIII-b/267)

evina gelmiş ēla düşüncēli düşüncēli oturērmış. (Bin./Ortaçanak K., BMİKA, 206/XVIII/8)

çoban dertli dertli ğaval çalıyomuş. (Çank./Şabanözü/Bakırlı Köyü, ŞYA, 77/XVII/9)

abdesli abdesli ğöürdü elmanıñ ğabını rengiboz ğısrarñ óñüne dóKTü. (Yoz./Yanık Köyü, YIKYTA, 139/IV/37)

2.2.1.2.6.3. +lu +lu

içine yan ğirep örtünüller, pullu pullu örtünüller. (Af./Bayat/Merkez, BMA, 118/IX/119)

hiç ōmāsa koḡulu koḡulu apTēs alıdıK içē dik. (İz./Taşköprü/Kayalar, İTOBA, 71/Ic/171)

2.2.1.2.6.4. +lü +lü

bunu tüllü tüllü elimizde naKş yaparuK. (Tok./Niksar/Akgüney, TİLYA, 332/LVI-c/31)

2.2.1.2.6.5. +ni +ni

mübāreK ğıcıl ğıcıl gözleri bōne kinni kinni bakıyo. (Af./Sandıklı/Akharım Kas., SYAÖ, 254/XXV-a/28-29)

SONUÇ

Türkiye Türkçesi Ağızları üzerine yapmış olduğumuz bu çalışma sonucunda şunları söyleyebiliriz:

1. Standart Türkiye Türkçesinde ve Türkiye Türkçesi Ağızlarında zarf olan kelimeler sayılabilecek kadar azdır. Bu sebeple zarflar genellikle fiil ve isim kök ya da gövdelerine getirilen ek/ekler yoluyla yapılmaktadır.
2. Asıl zarf-fiil eklerinin kullanımı genel olarak Standart Türkiye Türkçesi ile paralellik göstermektedir.
3. Standart Türkiye Türkçesinde kullanılmayan -(y)A ve -(y)I zarf-fiil ekleri ağızlarda kullanılmaktadır.
Bunun yanında Tokat ilinde, bu ekin genişlemiş şekli a gène/a gine kullanılmaktadır.
4. Standart Türkiye Türkçesindeki -(y)ArAk zarf-fiil eki, ağızlarda -(y)ArAk ve -(y)AlAk olarak kullanılmakta ve genişlemiş şekilleri de -(y)ArAkdAn(A) ve -(y)AlAkdAn'dır.
5. Standart Türkiye Türkçesinde -(y)İp zarf-fiil eki, Kars, Iğdır, Sivas ağızlarında -If; Kars -iv'lı şekilleri vardır.
6. Eski Türkçeden Eski Anadolu Türkçesi dönemine kadar kullanılmış olan, Standart Türkiye Türkçesinde ise kullanılmayan -UbAn eki, seyrek de olsa birkaç örnekte (Kars, Gaziantep) tespit edilmiştir.
7. -Eski Türkçeden beri kullanılan, fakat Standart Türkiye Türkçesinde kullanılmayan -(y)In , ağızlarda sadece de- fiili üzerinde kullanılmaktadır.

8. Karamanlı sahasında kullanıldığı belirtilen -(y)IşIn zarf-fiil eki Afyon, Kahramanmaraş, Kayseri, Kırşehir, Kütahya, Malatya, Sivas, Tokat ve Uşak ağızlarında tespit edilmiştir.

9. -madan zarf-fiil eki -mada (Malatya/Akçadağ) olarak kullanılmıştır.

10. Standart Türkiye Türkçesinde sadece -ken şeklinde olan ve ünlü uyumu kuralına aykırı olarak da gelebilen ek, ağızlarda bu kurala uygun olarak kullanıldığı (-kan) şekilleri de vardır.

Ekin daralmış şekilleri olduğu gibi, genişlemiş şekilleri de vardır.

Malatya Akçadağ'da "k"ler düzenli olarak "ç" olmuştur. Bunun sonucunda -ken zarf-fiil ekinin de "ç"li"şekilleri de tespit edilmiştir.

11. Ağızlarda kullanılan zarf-fiil şekillerinin Standart Türkiye Türkçesinden farklılığı fonetik şekillerinin çokluluğudur.

12. Standart Türkiye Türkçesinde kullanılmayan şekiller

a. -(y)A

b. -(y)I

c. -(y)UbAn

d. -(y)IşIn

zarf-fiil ekleri ağızlarda kullanılmaktadır.

13. Birleşik zarf-fiil ekleri arasındaki:

a. -(y)AndA

b. -DInAn

c. -DIIAn

d. DIklAyIn

zarf-fiil ekleri ağızlarda kullanılmaktadır.

14. Standart Türkiye Türkçesinde işlek bir ek olmayan isimden zarf yapan ekler: +ArI, +In ekleri ağızlar için sık kullanılan bir ektir.

KAYNAKÇA

ACAR Kenan, İzmit'in Taşköprü, Ova ve Balören Ağzları, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1988.

AÇAR Turgut, Artvin ve Yöresi Ağzları, Atatürk Üniversitesi Doktora Tezi, Erzurum 1972.

AKÇATAŞ Ahmet, Çay Yörük Ağzı, AKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Afyon 1996.

AKSAN Doğan, Her Yönüyle Dil, Ana Çizgileriyle Dilbilim 2, TDK. Yay., Ankara 1980, s. 103.

ATABAY Neşe, İbrahim KUTLUK, Sevgi ÖZEL, Sözcük Türleri, TDK. Yay., Ankara 1983, s. 239.

AVCI Yusuf, Amasya Aydınca Ağzı (İnceleme, Metinler, Sözlük), Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sivas 1988.

AYDIN Mehmet, Aybastı Ağzı (İnceleme, Metin, Sözlük), TDK. Yay.: 796, Ankara 2002.

BAĞCI Hasan, Sarıcakaya Ağzı, AKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Afyon, 1997.

BANGUOĞLU Tahsin, Türkçenin Grameri, TDK. Yay.:528, Ankara 1990.

BAYRAKTAR Nesrin, Türkçede Fiilimsiler, TDK Yay.:838 Ankara, 2004.

BİLGEGİL M. Kaya, Türkçe Dilbilgisi, Dergah Yay., İstanbul, 1981.

BOZ Erdoğan, Afyon Merkez Ağzı (Dil Özellikleri, Metinler, Sözlük), Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayınları: 28, Afyon 2002.

_____“Bir Birleşik Zarf-Fiil; Fiil+Sıfat-Fiil Eki+(iyelik eki)+ Hal Eki Yapısı Üzerine” İlmî Araştırmalar, S.19, İstanbul 2005, s.43-48.

BURAN Ahmet, Anadolu Ağzlarında İsim Çekim (Hal) Ekleri, TDK. Yay.: 660, Ankara 1996.

_____ Keban, Baskil ve Ağın Yöresi Ağzları, TDK. Yay.: 669, Ankara 1997.

CAFEROĞLU Ahmet, "Akhisar ve Cihanbeyli Ağzları", TDAY Belleten 1967, s. 1-38.

_____ Anadolu Ağzlarından Toplamalar, TDK. Yay.: 82, Ankara 1994.

_____ Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme I, TDK. Yay.: , Ankara 1994.

_____ Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme II, TDK. Yay.: 587, Ankara 1994.

_____ "Aydın İli Ağzlarından Örnekler", TDAY Belleten 1965, Ankara 1966, s.1-28.

_____ Doğu İllerimiz Ağzlarından Toplamalar, TDK. Yay.:62, Ankara 1995.

_____ Güney Doğu İllerimiz Ağzlarından Toplamalar, TDK. Yay.: Ankara 1995.

_____ Kuzeydoğu İllerimiz Ağzlarından Toplamalar (Ordu, Giresun, Trabzon, Rize ve Yöresi Ağzları), TDK. Yay.: 116, Ankara 1994.

_____ "Muğla Ağzı", TDAY Belleten 1962, Ankara 1963, s. 107-130.

_____ Orta Anadolu Ağzlarından Derlemeler, TDK. Yay.: 585, Ankara 1995.

_____ Sivas ve Tokat İlleri Ağzlarından Toplamalar, TDK. Yay.: 91, Ankara 1994.

DEMİR Necati , Tokat İli ve Yöresi Ağzları, Niksar Belediyesi Yay., Tokat 2005

_____ Ordu İli ve Yöresi Ağzları (İnceleme, Metinler, Sözlük), TDK. Yay.: 788, Ankara 2001.

DEMİR Tufan, Türkçe Dilbilgisi, Kurmay Yay., Ankara 2004

DEMİREZEN Ünal, Yozgat İli Kadışehri ve Yöresi Türkmen Ağzları (Metinler, İnceleme, Sözlük), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 1995.

DEVELİ Hayati, “ (sA) Morfemli Yardımcı Cümleler ve Bunlarla Kurulan Birleşik Cümleler Üzerine Bir Deneme”, TDAY (Belleten 1995), Ankara, 1997, s. 115-152.

DİNAR Talat, BDA, Başmakçı ve Dazkırı Ağzı, Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar 2006.

DURMAZER Ayhan, Tekirdağ İli Saray İlçesi Köyleri Ağız Derlemeleri (İnceleme, Metin, Sözlük), Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Edirne 1996.

ECKMAN Janos, “Türkçede +rak/+rek Ekine Dair”, TDAY Belleten 1953, Ankara, 1988, s.49,52.

EKİNCİ Mustafa, Yeşilhisar ve Yöresi Ağzları (Giriş, İnceleme, Metin, Sözlük), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 1993.

ELEREN Yüksel, Şuhut Ağzı, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, AKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon, 1997).

ERCİLASUN Ahmet Bican, Kars İli Ağzları (Ses Bilgisi), Gazi Üniversitesi Yay. Ankara 1983.

EREN M. Emin, Zonguldak-Bartın-Karabük İlleri Ağzları, TDK. Yay.:686, Ankara, 1997.

EDİSKUN Haydar, Türk Dil Bilgisi , İstanbul 1985.

ERGİN Muharrem, Türk Dilbilgisi, İstanbul, 1972.

ERTEN Münir, Diyarbakır Ağzı (İnceleme-Metinler-Sözlük), TDK. Yay.: 556, Ankara 1994.

GABAİN A. Von, Eski Türkçenin Grameri (Çeviren: Mehmet Akalın), TDK.Yay:532, Ankara 1995.

GEMALMAZ Efrasiyap, Erzurum İli Ağzları (İnceleme - Metinler - Sözlük ve Derlemeler), 2. C., TDK. Yay.:588, Ankara 1995

GÜL Rıza, Kilis Merkez ve Köyleri Ağzları, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Adana 1993.

GENCAN Tahir Necat, Dilbilgisi, TDK Yay., Ankara, 1979.

GÜLENSOY Tuncer, Anadolu ve Rumeli Ağzları Bibliyografyası, Kültür Bakanlığı Yay.:33, Ankara 1981.

_____ Kütahya ve Yöresi Ağzları, TDK Yay., Ankara, 1988.

_____ Ahmet BURAN, Elazığ Yöresi Ağzlarından Derlemeler 1, TDK. Yay.: 572, Ankara 1994.

GÜLSEREN Cemil, Malatya İli Ağzları, (İnceleme-Metinler-Sözlük ve Dizinler), TDK. Yay.: 737, Ankara 2000.

GÜLSEVİN Gürer, Eski Anadolu Türkçesinde Ekler, TDK Yay., Ankara 1997.

_____ “Türkçede Şart Gerundiumu Üzerine” Türk Dili Dergisi, S. 467, Ankara, 1990, s. 276-279.

_____ “Türkiye Türkçesinde Birleşik Zarf-fiiller” Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, C. II, S.2, Afyon, 2001, s. 125-143.

_____ Uşak İli Ağzları, TDK Yay., Ankara, 2002.

_____ “Türkçede “Sıra Dışı Ekler” ve Eklerin Tasnif-Tanımlama Sorunu Üzerine, V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri I, TDK Yay.: 855/I, Ankara 2004, s. 1267-1283.

_____, GÜLSEVİN Selma, (Kāmus-ı Türkî'ye Göre) Türkçede Yapım Ekleri ve Kullanılışları I: Fiilden İsim Yapan Ekler, Malatya 1993.

GÜNAY Turgut, Rize İli Ağzları (İnceleme, Metinler, Sözlük), Kültür Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları: 27, Ankara 1978.

GÜNŞEN Ahmet, Kırşehir ve Yöresi Ağzları, TDK. Yay.: 745, Ankara 2000.

HENGİRMEN, Mehmet, Türkçe Dilbilgisi, Engin Yay., Ankara 1998.

KALAY Emin, Edirne İli Ağzları, TDK. Yay.: 694, Ankara 1998.

KARAHAN Leyla, Anadolu Ağzlarının Sınıflandırılması, TDK. Yay.: 630, Ankara 1996.

_____ Türkçede Söz Dizimi (5. Baskı), Akçağ Yayınları, Ankara 1998.

_____ “Anadolu Ağzlarında Kullanılan Bazı Zarf-Fiil Ekleri”, TKAE, Türk Kültürü Araştırmaları, Yıl XXXII/1-2 1994, Ankara, 1996, s.205-236.

_____ “-sa/-se Hakkında” Türk Dili Dergisi, S. 516 , Ankara, 1994, s. 471-474.

KELEŞ İrfan, Şabanözü Yöresi Ağzı, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Çankırı 1986.

KİRLİ Ali, Ula ve Yöresi Ağzları, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Enstitüsü, Kayseri 1994.

KORKMAZ Zeynep, Bartın ve Yöresi Ağzları, TDK Yay.:584, Ankara 1994.

_____ Gramer Terimleri Sözlüğü, TDK. Yay.: 575, Ankara 1992, s. 69.

_____ Güney-Batı Anadolu Ağzları, Ses Bilgisi (Fonetik), Ankara 1956.

_____ Nevşehir ve Yöresi Ağzları, I. C. Ses Bilgisi, Ankara 1977.

_____ Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi), TDK. Yay.: 827, Ankara, 2003.

_____ Türkçede Eklerin Kullanılış Şekilleri ve Ek Kalıplaşması Olayları, TDK Yay., Ankara, 1994.

_____ Türkiye Türkçesindeki -madan/meden <- madın/ -medin Zarf-Fiil(Gerundium) Ekinin Yapısı Üzerine, Türk Dili Üzerine Araştırmalar, TDK. Yay.:629, Ankara 1995, C. I, s. 151-159

KÜÇÜKER Pâki, Bingöl Merkez İlçe ve Köyleri Ağzları, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Elazığ 1983.

OLCAY Selahattin, Ahmet Bican ERCİLASUN, Ensar ASLAN, Arpaçay Köylerinden Derlemeler, TDK. Yay.: 419, Ankara 1998.

OLCAY Selâhattin, Doğu Trakya Yerli Ağzı (İnceleme-Derleme-Dizin), TDK. Yay.: 580, Ankara 1995.

ÖZÇELİK Sadettin, Urfa Merkez Ağzı (İnceleme, Metinler, Sözlük), TDK. Yay.: 666, Ankara 1997.

ÖZÇELİK Sadettin-Erdoğan BOZ, Diyarbakır İli Çüngüş ve Çermik Yöresi Ağzı (Dil İncelemesi, Metinler, Sözlük), TDK. Yay.: 789, Ankara 2001.

ÖZER Osman, Karlıova ve Yöresi Ağzıları (İnceleme, Metinler, Sözlük), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Elazığ 1990.

ÖZKAN İbrahim, Sandıklı ve Yöresi Ağız Özellikleri, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Afyon 2001.

ÖZKAN Nevzat -Dik Sıfat-Fiil Ekinden Yapılmış Zarf-Fiil Ekleri ve Gagavuz Türkçesi'nde Bir Zarf-Fiil Eki: DİcAAn(An), 3. Uluslararası Türk Dili Kurultayı 1996, Ankara 1999, s.891-900

PAÇACIOĞLU Burhan, Sivas İlbeyli Ağzı (İnceleme, Metinler, Sözlük), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1987.

PİLANCI Hülya, Eskişehir ve Yöresi Ağzıları, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 1991.

SAĞIR Mukim, Erzincan ve Yöresi Ağzıları (İnceleme-Metinler-Sözlük), TDK. Yay.: 565, Ankara 1995.

ŞAHİN Eda, Bayat Merkez Ağzı, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (basılmamış yüksek lisans tezi), Afyon,1999.

ŞANLI Cevdet, Kırklareli İli Merkez İlçe Köyleri Ağzıları, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Edirne 1990.

ÜSTÜNER Ahat, Anadolu Ağzılarında Sıfat-Fiil Ekleri, TDK Yay., Ankara, 2000.

YILDIZ Osman, Isparta Merkez Ağzı, Fakülte Kitabevi Yay, Isparta, 2002.